ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Seh. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 19-78

(ԵՐԹԵԼԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ 1 ՄԱՅԻՍ 1932

1 MAI 1932

Ը. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 1868

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԱՅԻՍ ՄԷԿ

Ո՛վ որ իր տունին մէջ, իր երդիքին տակ չէ, առտուն չերգեր: (Ախալչկեան առած):

Այսօր, Մայիս Մէկ, կը թնդան, կը խլրտին, կը պոռթկան աշխատաւոր բազմութիւնները, աշխարհի բոլոր մասերուն մէջ: Միլիոններ եւ միլիոններ, այսօր, Աշխատանքի Տօնին առթիւ, իրենց չեփորը կը հնչեցնեն դպրդապին, արտակարգ խուճապի մը մատնելով պետական եւ ոստիկանական իշխանութիւնները: Տեղ – տեղ՝ նոյն իսկ բանակը:

Տարուէ տարի, աւելի սպառնալից, հետզհետէ ծաւալուն եւ յորդահոսան ալիքներով, կը հնչէ ամեհի ազդանշանը. — «Մեր մէնք են գալիս»:

Եւ տարուէ տարի, տիրողներն ու իշխանաւորները, շահագործողներն ու անոնց գործակիցները, վախկոտներն ու զրկողները կը զառնան՝ աւելի զգոյշ, աւելի մտահոգ ու հաշտարար:

Բանուորը այլ եւս լրացուցած է պաշտպանողական շերմանը, և, մանաւանդ Մեծ Պատերազմէն ի վեր, պրկուած՝ յարձակողական թափով:

Ամուր սեղմած բռունցքն ու ակռաները, աչքերը սուր եւ արթ, ու գօտեպինդ՝ իր ուժին եւ իրաւունքին գիտակցութեամբ, ան կ'արշաւէ տարածութենէ տարածութիւն, հարթելով ճամբան դէպ ի վերջնական յաղթանակ:

Մերթ մոլեգին եւ խորտակիչ, մերթ կրաւորական ու համբերատար, բայց միշտ հետեւողական, ան, բանուորը, կ'ամբացնէ իրմէները, կը բանայ նոր իրամներ, կը կազմակերպէ պաշարողական շարժումներ կամ յանդուգն գրոհներ, փութացնելու համար գալիքը — Աշխատանքի տիրապետութիւնը:

Եթէ, տարիներ առաջ, հետեւը երազներ էին այս պոռոտաները եւ մենք ազօտ արձագանգներ միայն կը լսէինք աշխատաւորական շարժումներու մասին, այսօր, մեր աչքերով կը տեսնենք ու մեր մորթին վրայ կը զգանք անոնց յարաճուն եւ զղրդապին թաւալումը:

Այսօր — ահա տասը տարի է — իրագիտական դասի մը պէս, մեր առջեւ փռուած են բնակեալարութեան տարբական պիտեխիքները:

Այլ եւս ա՛ւշ է, այլ եւս անօգուտ է վէճը՝ այս կամ այն ուղղութեամբ: Մանաւանդ մեզի, Դաշնակցականներուս համար, քանի որ գիտենք զանազանել տառն ու ոգին: Կաբելին ու ցանկալին: Հիմնականն ու յետադիմելին:

Ինքնապաշտպանութեան մտահոգութիւնն ունինք մենք, աւելն քան առաջ: Երէկ՝ ջարդին ու աւարին դէմ, այսօր՝ այլապէս վտանգաւոր երեւոյթներու հանդէպ:

Եւ այդ մտահոգութեամբ ալ, գոնէ մենք ճամբան, գոնէ հիմնական հարցերու մէջ:

Բայց, ո՞ր խելացին պիտի կրնար ապացուցանել թէ՝ կը վնասենք մեր ազգային դատին, իբրեւ կուսակցութիւն կապուելով Աշխատանքի մարտակոչին, եւ հաւատալով անոր յաղթանակին:

Այսօր, տարուբեր օտար պողոտաներու վրայ, ի հարկէ մեծ բան չունինք ընելիք: Կուտրակները ենք միլիոններու մէջ, տաչեղներ՝ ծովուն վրայ, եւ աւելի շատ բարոյական է մեր կապը:

Բայց, իհարկէ մըն է ընկերվարական դատանդքը — Աշխատանքի Դատը — ինչպէս քրիստոնէութիւնը: Իսկ բազմութիւնները չեն կրնար ապրիլ առանց խոչդներու:

Եւ յետոյ, գոյութեան կռիւին անմիջապէս վերջ, կամ անոր դադրութեան՝ ինչ աւելի սրբազան պարտականութիւն, կուսակցութեան մը համար, քան Դատը այն ջախջախիչ զանգուածին — աշխատաւոր բազմութեան, որ կը կազմէ հայ ժողովուրդին 80 առ 100ը: Աշխատաւոր եւ գիւղացի: Մշակ եւ մանր արհեստաւոր:

Ու վերջապէս, ահա տասը տարի անցաւ մեր աշխարհին վրայ եւս, նոր կարգուսարքով: Աննախընթաց փոթորիկներով ու խառնաշփոթներով:

Այսօր, Հայաստանի մէջ, գիւղացին ու բանուորը այն չեն ինչ որ գիտէինք: Նոյն իսկ այս պողոտաներուն վրայ, երէկուան հայ գիւղացին այն չէ ինչ որ տեսեր էինք: Մինչեւ անգամ Թուրքիոյ մէջ, Թուրք բանուորն ու գիւղացին հազիւ կը յիշեցնեն երէկուան տիպարն ու տեսակէտները: Իսկ դասակից ժողովուրդներու մէջ — յոյն, պուլկար, արաբ — օրուան հրատապ հոգն է՝ բանուոր-գիւղ – ընկերային հարցը:

Այնպէս որ, գուր են բոլոր վէճերն ու բանդիտութիւնները: Գիրքերէն առաջ, մեր այսօրուան բանուկ, մշտահոլով կեանքն է որ կը բանայ աչքերը, եւ խնդիրներ կը չարէ, պատասխան պահանջելով:

Կը մնայ միայն թօթուել ծագլվաբական մարզանքները, որոնք ծաղրանկարն են բուն աշխատաւորական չարժման:

Ի՛նչքան իմաստութիւն կը խտացնէ Սենեկալի խոհչկը, իր յարգունակ լեզուով.

— «Ո՛վ որ իր տանը մէջ, իր երդիքին տակ չէ, առտուն չերգեր»:

Երգ չունինք մենք ալ, այսօր, Մայիս Մէկին: Ոչ իսկ տրամաբանութիւն՝ փոդոդ իջնելու կամ դէպ ի դաշտերը տարածուելու: «Մեր տունը չենք», իսկ բուն տնեցին, ինքն ալ, հզօրին — տիրոջին ու իշխանաւորին— թաթն ունի իր դլխուն վերեւ:

Բայց, ունինք իղձ, ունինք հաւատք՝ Աշխատանքի տիրապետութեան մասին:

Բլլալով մասնիկ մը միլիոնաւոր բանակներու մէջ, եթէ մեզի նուազ ո՛ր եւ է գործօն դեր, այդ չի նշանակեր թէ հայ բանուորն ու գիւղացին անմասն են կամ անտարբեր:

Գոնէ մաքով ու սրտով, անոնք անձկութեամբ կը հետեւին կատարած եւ ծրագրուած նուաճումներուն համար, ինչպէս ռազմաշունչն կատարած պահակը:

Շ.

ՀՈՒՆՁՔ

ՄԻՄԲ.— Մայիս Ա՛ առթիւ, ողբացեալ բանաստեղծին «Հայկին երգ»էն կ'արտատպենք այս կտորը: Վարուժան այլապէս յաճախ աշխատաւորական բանաստեղծութիւններ ունի, ինչպէս այս հատորին, նոյնպէս «Հեթանոս երգեր»ուն մէջ.—

Թող սօթտրին թեզանիէներ, գերանդիրներ թող յեսաուին. — Այսօր երկու հազար մըշակ կ'ենձեն ցորե՛նը եւ գարին:

Քա՛ղցր է թաղուիլ հասկերուն մէջ՝ որոնց էիստերը խարշափուն կը խառնուին բաց կուրծքերու անտառացած թուխ մազերուն:

Քա՛ղցր է լողալ յամառօրէն դրաներուն մէջէն հեղեղ, Ըգգալ ուռիլը բազուկին երակներուն արեւագեղ:

Ահաւասիկ գերանդիներ, կատաղութի՛ւն փայլատակի, Ցորեններուն մէջ իբր արծաթ կ'ընկրզմին, դուրս կ'ելլեն՝ ոսկի:

Հասկեր կ'իյնան շարուէ շարան, եւ կ'արիւնին կակաչներ լուռ· Բլուրներուն կողը խարտեաշ կը ծալլուի լայնասարսուռ:

Ծրփաճիճեր ևո՛ր ծրփաճիճերու ներբեւ ընդմիշտ կը փլուզին· Ալիք կ'ըլլան ակօսին մէջ ծովե՛ր, ծովե՛ր, ծովե՛ր դեղին:

Ու կ'ընդլայնին դաշտեր, սարեր, խոզանիներով միշտ էրստմրնած· Հովիտին մէջ հեղեղներ կան՝ որ կը ցամքին կամաց կամաց:

Ցանկարծ թուփեր կը յայտնուին, կամ կը ցըցուի բար մը ձեռքակ: Առուակ մ'հեռուն կը փալփըլի, որ կը նիրհէր վարսակին տակ:

Մըշակներ կան՝ որ փարչն իրենց բերինին դրած, Արե՞ւն ի վեր, Կ'ըմպեն երկա՞ր ջուրը գըլգլուն՝ զոր աղիւրէն հարսն է բերեր:

Ոմանք իրենց ափերուն մէջ՝ մերթ կը փըշրեն հասկ մը ատոմ, եւ կ'օրհնեն թիւն հատիկներուն, ու կը ծամեն յետոյ զանոնք:

Հօտաղներ կան արտերէ արտ՝ որ ժիրաժիր կը յեսաեն Ադօտ մահիկը մանգաղին՝ ադմըկելով լուռ միջօրէն:

Եւ կը հընձե՞ն· — միշտ կը հընձե՞ն, թեւի ամէն լայն շարժումի Ամառներու բերկրութիւնն է՝ որ էիստ էիստ կը ծաւալի:

Օ՛, ի՞նչ կոծեր, հորիզոնէ հորիզոն ի՞նչ ընաւնուններ, Ի՞նչ հեծկըլտանք հասարներու, ի՞նչ փըլուզուող ոկկիաններ:

Ու կը հընձեն, դեռ կը հընձե՞ն· — մինչեւ շուէերը երկաքին Եւ շրխոթուին իրարու հետ ա՛լ սահմանները անդաստանին:

Այն ատեն լուռ ճամբուն վըրայ կը տեսնըւին, շարան շարան, Հընձուորները որ դէպ իրենց տրնակներուն ճրագը կ'երթան:

Գերանդիներն ալոնց ուսին կը ցոլցոլան լուսնկայէն, Կը հովանան ալոնց էրտնած կուրծքերն ալոնց ծրմակներէն:

Իսկ անդորրին մէջ դաշտերուն ահա ծըղրիթ մը արթընցած Կը լեցընէ իր երգերով ամբողջ Անհունն աստեղամած:

1914

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՄԱՅԻՍ 1-Ի ՑՈՅՑԵՐԸ ԵՒ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ֆրանսական ընտրութիւնները կը գուգադիպին աշխատաւորական տօնին:

Այսօր է որ 11,3 միլիոն ընտրող Ֆրանսացիներ, պիտի ընտրեն յառաջիկայ Խորհրդարանի անդամները, 615 երեսփոխան:

Այս առթիւ, կառավարութիւնը սովորականէն աւելի խիստ միջոցներու դիմած է կարգն ու կանոնը պահպանելու համար:

Ներքին նախարարը նախորդ օր խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ այս մասին, ընդհանուր ապահովութեան տնօրէնին, Փարիզի ոստիկանապետին, Սէն-է-Ուազի նահանգապետին, Փարիզեան շրջանի հրամանատարին եւ պատերազմական նախարարութեան և ընդհ. սպայակոյտի ներկայացուցիչներուն հետ:

Այս խորհրդակցութեան ընթացքին, ներքին նախարարը ճշդեց կարգապահական այն միջոցները, որ պիտի գործադրուին եւ կարգ մը հրահանգներ տուաւ:

Նման խստութիւններ կարգադրուած են նաեւ նահանգներու մէջ:

Ընտէր փաշա Մոսկուայի մէջ

Թուրքիոյ վարչապետ Ընտէր փաշա, արտաքին գործավարին Թ. Րիշտիի ընկերակցութեամբ այցելութիւն տուաւ բոլշեւիկ գործավարներու խորհուրդի նախագահին՝ Մոլոտովի եւ արտաքին գործավար Լիտվինովի:

Ընտէր փաշա, յետոյ, այցելութիւնն ընդունեց Խորհրդ. Միութեան կեդր. Գործադիր Կոմիտէի նախագահ՝ Կալինինի, յետոյ այցելեց Լենինի դամբարանը, ուր ծաղկեպսակ մը դրաւ:

Իրիկունը Մոլոտով՝ ի պատիւ Ընտէր փաշայի մեծ ճաշկերոյթ մը տուաւ: Ճաշէն վերջ, Կրէմլինի պալատին մէջ ընդունելութիւն մը տեղի ունեցաւ. ներկայ էին կառավարութեան եւ դիւանագիտական մարմնի անդամները:

Մահափորձ Ճափոնցիներու դէմ

Ճափոնական կայսեր ծննդեան տարեդարձը, արիւնահեղ մահափորձով մը վերջացաւ Շանկհայի մէջ:

Շանկհայի ճափոնական գաղութը՝ կայսեր ծննդեան տարեդարձը կը տօնէր, երբ Գօրէացի մը ռումբ մը նետեց դէպ ի բեմ, ուր հաւաքուած էին ճափոնի դեսպանն ու հիւպատոսը, ճափոնական բանակի եւ նաւատորմի ընդհանուր հրամանատարները եւ Շանկհայի ճափոնական գաղութին նախագահն ու փոխ-նախագահը: Բոլորն ալ վիրաւորուեցան ծանրօրէն:

Ամբոխը յարձակեցաւ Գօրէացիին վրայ, զոր կ'ուզէր կոտոր կոտոր ընել: Ջինուորները մեծ դժուարութեամբ յաջողեցան զայն փրկել ամբոխին կատաղութենէն եւ բանտ տանիլ:

Ճափոնական իշխանութիւնները կը հաւաստեն թէ գործակից յեղափոխական կազմակերպութեան մը կողմէ սարքուած է այս մահափորձը: Շանկհայի Ֆրանսական ոստիկանութիւնը կը գործակցի ճափոնական ոստիկանութեան, երեւան հանելու համար դաւադիրները:

Միծ պետութեանց բողոքը Յունաստանի դէմ

Ֆրանսայի, Իտալիոյ, Անգլիոյ դեսպանները յունական կառավարութեան ներկայացուցին ծանուցագիր մը, որով կը բողոքեն յոյն կառավարութեան այն յայտարարութեան դէմ թէ Ազգերու Դաշնակցութիւնը սկզբունքով ընդունած է յունական պարտքերու վճարման յետաձգումը:

Յունաստանի արտաքին նախարարը Պ. Միխալաքոփուլոս պատասխանեց երեք դեսպաններուն թէ՝ Յունաստան երբեք վերջնական չի նկատեր Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին որոշումը, մանաւանդ որ կառավարութիւնը ուղղակի բանակցութեանց մտած է պահանջատէրերուն հետ:

Յոյն արտաքին նախարարը աւելցուց նաեւ թէ վճարումներու յետաձգումը անխուսափելի է եւ եթէ հատուցումներու խորհրդաժողովը չորոշէ օժանդակել փոքր պետութեանց, Յունաստան պիտի պահանջէ աւելի ընդհանուր վերաքննութիւն մը, տրուած ըլլալով որ չի կրնար իր արտաքին վճարումները կատարել, առանց արտածելու իր արտադրութիւնները:

Չինաբախութեան ժողովը

Նոր խորհրդակցութիւն մը մայիս 12ին

Ժընեւի մէջ, Անգլիոյ վարչապետը խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ ամերիկեան նախարարին Սթիմսընի եւ Գերմանիոյ, Իտալիոյ ու Ֆրանսայի պատասխանատուներուն հետ:

Խորհրդակցութիւնը տեղի ունեցաւ մասնաւորաբար նկատի առնելու համար զինաթափութեան ժողովի աշխատանքներուն արդիւնքը: Անգլիոյ վարչապետը դիտել տուաւ թէ զինաթափութեան ժողովը այն տեսակ կէտի մը հասած է, ուր այլ եւս որ եւ է օգտակար աշխատանք անկարելի կը դառնայ, եթէ համաձայնութիւն մը չգոյանայ մեծ պետութեանց միջեւ:

Այս մասին խորհրդակցելու համար, որոշուեցաւ որ մեծ պետութեանց ներկայացուցիչները հանդիպում մը ունենան Ժընեւի մէջ, մայիս 12էն 14:

ՅԱՆԶԱՆԱԽՈՒՄԲԵՐԸ ԿԱՆԵԽԱՏԻՆ

Զինաթափութեան ժողովի նաւային եւ ցամաքային յանձնախումբերը չարունակեցին իրենց աշխատանքները:

Նաւային յանձնախումբին մէջ, Գերմանիոյ պատուիրակը պաշտպանեց «գրպանի յածանաւերը զոր Գերմանիա ստիպուեր էր շինելու, Վերսայլի դաշնագրին պարտադրութեան ենթարկուելով եւ նկատեց թէ 10,000 թոնաժէն վեր տարողութիւն եւ 280 մմ.նոց թնդանօթներով բոլոր նաւերը յարձակողական են:

Ռուսիան նաեւ ամերիկեան եւ անգլիական ներկայացուցիչները:

Նաւային յանձնախումբի յաջորդ նիստը տեղի կ'ունենայ երեքշաբթի օր:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

"ՁԵՐ ՔՈՒԷՆ ՏՈՒԷՔ,,

Պ. Fernand Corcos'ի Փարիզի 13րդ թաղամասի, 2րդ շրջանի երեսփոխանական թեկնածուին, կը թելադրէ հայրենակից մը, այն Հայերուն որոնք իբր Ֆրանսական հպատակ, կը ժամանակին այսօրուան ընտրութիւնն: Պ. Corcos Հայերու բարեկամ անձնաւորութիւն մըն է եւ անդամ Լիկ տէ Տուռ տը լ'Օնէր կեդրոնական Վարչութեան:

Աշխատաւիի խորհրդաժողովը

Զինաթափութեան ժողովին հետ միեւնոյն ատեն, Ժընեւի մէջ կը գումարուի Աշխատանքի Միջազգային Խորհրդաժողովը, որ իր վերջին նիստին մէջ, երկու կարեւոր բազձանքներ յայտնեց:

Ֆրանսայի Աշխատանքի Ընդհ. Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարը Ժուհօ բացատրեց իր մէկ բանաձեւը, որով իբր զարման տագնապին եւ անգործութեան, կ'առաջարկէ բոլոր երկիրներուն մէջ կիրարկել շաբաթական 40 ժամ աշխատանքի սկզբունքը:

— Ներկայիս, ըսաւ Ժուհօ, իրականութիւնն այն է որ արդէն շաբաթական 40 ժամ աշխատանքը կը կիրարկուի: Կարելի պիտի ըլլա՞յ հետառնալ այս իրականութենէն, երբ տեսնուին ճարտարագործական վերազարթնումի առաջին նշանները. կարելի է ենթադրել իրապէս մեքենականութիւնը այնքան զարդացած է, որ անգործներ կան ոչ թէ միայն տագնապին հետեւանքով, այլ որովհետեւ նաեւ աշխատաւորի պէտքը նշանակելի կերպով նուազած է: Եթէ ուրեմն, տագնապի վերջաւորութեան, վերադառնանք շաբաթական 48 ժամ աշխատանքի դրութեան, ի՞նչ պիտի պատահի: Ներկայ անգործներու քառորդը պիտի շարունակէ մնալ անգործ»:

Համաձայն Ժուհօի տեսակէտին, շաբաթական 40 ժամ աշխատանքը պիտի կրնայ գործ հայթայթել բոլորին, երբ տագնապը փարատի:

Ժուհօի բանաձեւը ընդունուեցաւ 37ի դէմ 48 ձայնով.

Ժողովը ընդունեց նաեւ բանաձեւ մը, որով կ'առաջարկուէր Ազգերու Դաշնակցութեան հովանիին տակ հրաւիրել շարք մը միջազգային խորհրդաժողովներ, ուսումնասիրելու համար տագնապին եւ անգործութեան դէմ պայքարի միջոցներ:

Ածկիի բազաւորը ամնամսպան

Լուցկիի թագաւորէն յետոյ, ահա նաեւ ածելիի թագաւորը, որ կունակ դարձուցած աշխարհիհռչակ ձեռքերուն, կ'ընտրէ մաիւան ճամբան:

Անգլիական ճարտարարուեստին ամէնէն նշանակելի դէմքերէն մէկն էր Գէնրիին որ կը պարծենար թէ ամբողջ աշխարհը կ'ածիլէ, ինքը որ երբեք չէր ածիլուեր՝ երկար մօրուք մը ունէր, զոր կը փայփայէր պարծանքով:

Անձնասպանութիւնը կը վերագրուի նիւթական դժդնդակ կացութեան:

Գերեւսիիոյ անգործները

Ռուսիոյ ածխահանքերուն եւ մետաղագործարաններուն մէջ աշխատող 200 հազար բանուորներ կը վախնան որ գործատէրերը նոր զեղչ առաջարկեն իրենց օրավարձքերուն վրայ: Արդէն ամիսը 5 օր պակաս կ'աշխատին, ինչ որ իրենց վարձքին վրայ 20 առ հարիւրի չնուագում մը կը նշանակէ:

Գործատէրերու հետ անհամաձայնութեան մը հետեւանքով, Պերլինի պանդոկներուն եւ ճաշարաններուն մէջ աշխատող 16 հազար հոգի ճամբու դրուեցան:

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ՏՕՆԱՑ ՕՐԱԹԵՐԹ

ՊԵՏԵՐԱՆ ՈՒ ՆԱՐԸ

Ա.

Մեքենայի տրտնջոցն էր։
Դիպուկ նպատակով ուղիղ ու ճշտապահ։
Ինքնագիր ստորագրությունն էր ժամանակի։
Ամեն մի հարվածի հետքը մնում էր անջնջելի։
Ամեն մի հարվածի հետքը մնում էր անջնջելի։
Ամեն մի հարվածի հետքը մնում էր անջնջելի։

Մեքենան ոչ մի ուրիշ բանի չէր նմանում, քան ինքնաձիգի։ Ինքնաձիգի, որ ամեն մի հարվածի հետ ետ է նետվում, ինչպես ռազմի դաշտում ետ նետվող զինվորը։ Ինքնաձիգի, որ ամեն մի հարվածի հետ ետ է նետվում, ինչպես ռազմի դաշտում ետ նետվող զինվորը։ Ինքնաձիգի, որ ամեն մի հարվածի հետ ետ է նետվում, ինչպես ռազմի դաշտում ետ նետվող զինվորը։

Ամեն մի հարվածի հետ մեքենան ետ էր նետվում, ինչպես ռազմի դաշտում ետ նետվող զինվորը։ Ամեն մի հարվածի հետ մեքենան ետ էր նետվում, ինչպես ռազմի դաշտում ետ նետվող զինվորը։ Ամեն մի հարվածի հետ մեքենան ետ էր

1—5—32

ներ ունենալու համար կառավարութեան պահերուն հետ, եւ յետոյ Թիրքիոյ վերադարձին, ապրիլ 24ին, եւ առանց կանգ առնելու Մոսկուայի կամ Լենինգրատի մէջ ուսումնական թուրք պետական մարդոց հանդիպումներէն առաջ, ընդհանրապէս, շատ մասամբ ներշնչուած յօդուածներ կը գրուէին, Թուրք ժողովուրդին գնահատել սակաւ հետաքրքրութիւնները: Այս անգամ, այդ անհրաժեշտ բան չպատահեցաւ. Թերքները զոհացան հաղորդելով պատմութեան կազմը եւ մեկնումի ծրագիրը:

Մամուլին այս վերապահումը եւ թուրք պետական մարդոց ընկերակցող պատուիրակութեան կազմը, որոշ հետաքրքրութիւն արթնցուցին Թուրքիոյ քաղաքական եւ ելմտական շրջանակներուն, ինչպէս նաեւ սոսկ շրջանակներու մէջ:

Իրօք, առաջին անգամն է որ թուրք պետական մարդոց կ'ընկերակցին կառավարական վարչութեանց պատկանող մանրակրկիտներ կամ ճարտարարուեստական ձեռնարկներու տնօրէնները այցելութեան մը համար, որ կ'ըսուի թէ կազմակերպուած փոխադարձելու համար, վերջերս Լիտվինովի Լենինգրատ տուած այցելութիւնը:

Համէմ փաշայի եւ Թէվֆիք Իշտիի քով այս բարձր պաշտօնատարներու ներկայութիւնը, այս մակարդակի մանրակրկիտութիւնը կարգ մը հրեսփոխան լրագրողներու, որոնք ճանչցուած են իբր շատ համակիր խորհրդային տնտեսական եւ քաղաքական եղանակներուն, թոյլ կուտան ենթադրելու թէ միջազգային պարզ քաղաքավարութեան մը քովին տակ, դէպի Ռուսիա այս մերձեցման տակ կը ծածկուի շատ կարեւոր ծրագիր մը:

Ճանազան ենթադրութիւններ կան այս մասին: Ըստ ոմանց, Թուրքիա կ'երթայ Ռուսիոյ մէջ իր իսկ աչքերով քաղելու դասերը, որ իրեն պէտք են շատցնելու համար իր երկրագործական արտադրութիւնը եւ գայն արտաձելու համար, այնպէս որ այդպէս իրականացած շահերով, կարելի բլլայ գոցել ամէն որ աւելի մեծցող թրքական ելեւմուտքին բացերը:

Ուրիշներ կը կարծեն թէ թուրք նախարարներուն ընկերակցող արտաքին գործավարութեան բարձր պաշտօնատարները, կ'երթան օգնելու թուրք նախարարներուն, երկու պետութեանց միջեւ նոր դաշինքի մը մշակման եւ խմբագրութեան:

Այս դաշինքը, ներկայ կացութեան համապատասխան նոր յօդուածներով, պիտի ամրացնէ եղեր 1921, մարտ 16ին կնքուած Մոսկուայի դաշինքը, 1925 դեկտ. 17ին, Փարիզի մէջ, Թէվֆիք Րիւշտիի եւ Զիչերինի կողմէ կնքուած չէզոքութեան դաշինքը, Լենինգրատի 1926ի կանոնագիրը, 1930 դեկտ. 17ին Քարախանի կողմէ Էնկիւրիի մէջ կնքուածը, առանց մոռնալու 1931 հոկտ. 30ի պայմանագրութիւնը որ 5 տարի կ'երկարաձգէր այս վերջինը:

Այս վերջին թուականէն առաջ կուգայ 1931 մարտ 16ի նաւարկութեան եւ առեւտուրի դաշնագիրը.

Բազմաթիւ նկատումներով եւ երկու երկիրները կապող յաջորդական դաշնագրերուն պատճառով, թուրք պետական մարդոց այցելութիւնը կ'անցի ուրեմն քաղաքավարական պարզ արարքի մը սահմանէն եւ աւելի լուրջ հանգամանք մը կը ստանայ:

Երկու երկիրներու միջեւ այս դաշնագրերու կրկնութենէն կը բխի այն տպաւորութիւնը թէ, գոնէ առ այժմ, Ռուսիա կը թուի հրաժարած բլլալ ցարական հեռանկարներէն եւ կը ձգտի միայն, թուրքիոյ հետ իր բարեկամութեան ամրացումով, շարունակութիւնը ապահովել իր խլած դրացիներուն հետ ունեցած բարեկամութեան, դրացիներ՝ որոնց թուրքիան, կերպով մը կը ծառայէ իբր պետ եւ տիպար:

Թուրք պետական մարդոց Մոսկուա այցելութիւնը նոր հանդրուան մը պիտի կազմէ թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ սկսած բարեկամութեան: Ռուսիա, 1921 մարտի դաշնագրով, շատ ճարտարօրէն կրցաւ շոյել թուրք ազգային արժանապատուութիւնը, իր դրացիին լքելով կարսի, Արդուհանի եւ Արտահանի հողերը:

Համաձայնութիւնը որ անշուշտ, պիտի կնքուի Մոսկուայի մէջ, պիտի պակէ 11 տարիէ ի վեր Մոսկուայի վարած քաղաքականութիւնը եւ անդամ մը եւս պիտի ապացուցանէ թէ, հակառակ հերքումներուն, որքան ժամերմական ու սերտ են Մոսկուայի եւ Էնկիւրիի կապերը: Պիտի ապացուցանէ նաեւ թէ Ռուսիա թուրքեւխորհրդային բարեկամութիւնը կը նկատէ մահմետական Մերձաւոր Արեւելքի մէջ իր քաղաքականութեան հիմը:

ԹԱՏՐՈՆ

ՅՈ՞ ԵՐԹԱՍ

(Վ. Փափազեանի ներկայացումներէն գրդն էր այս, Փարիզի մէջ, անցեալ շաբաթ երեկոյ):

Ծանօթ վէպը, Թատերգութեան վերածուած Սիէնքիէվիչ, հզօր երեւակայութեամբ օժտուած այս զրոյը «Յո՞ Երթաս»ի մէջ կը հետեւի քրիստոնեայ պատմաբաններու Փաստ, որ Ներոնը կը ներկայացնի իբրեւ խեղկատակ մարդ միայն: Ամանոց փորձելու վերաքննել պատմութեան այդ շրջանը,— վէճ չատեղծենք նորէն,— անցնինք նիւթին:

Սիէնքիէվիչ կը նկարէ բարքեր: Ու իր տիպարները եւս կը կազմեն համադրական արտայայտութիւնը պատմական որոշ շրջանի մը բարքերուն:

Պետրոնիոս եպիկուրեան մըն է, ազնուական փիլիսոփայ մը, որ կ'ապրի՝ նրբացնելով իր զգայարանքները: Զգայապաշտ այս ազնուականը լաւ է ներկայացուած իր հոտերու ու ժորթի զգայութիւններուն մէջէն: Զգայութիւններու այդ պատկերով իր նկարագիրը:

Մարկոս, վարձատու երիտասարդ, որ կը ծախայ սիրոյ դողով մը երկու քաղաքակրթութիւններու, հեթանոսութեան ու քրիստոնէութեան միջեւ: Փիլոն, տիպար մը պատմութեան բոլոր շրջաններուն յատուկ:

Եւնիկէ, ստրկուհին, իր սիրոյ նուիրումով ի մահ:

Ա. Շահխաթունի (Պետրոնիոս): հանդարտ, զուսպ, իր զգայութիւններուն մէջ գինով, ազնուական իր շարժուձեւով, եպիկուրեան խաղաղութեամբ՝ հաճոյքի եւ ժամուան մէջ:

Վ. Փափազեան (Մարկոս), երիտասարդ սիրահար, բուռն իբրեւ զօրական...,— բայց ասիկա դեր մը չէր, որ իր վրայ առած բլլար խաղին ծանրութիւնը:

Լաքքա (Փիլոն), լաւ խաղաց, ճկուն է իր շարժուձեւերուն մէջ, ոգոնք չափազանց արտայայտիչ էին:

Տիկին Սուրաբեան (Եւնիկէ) շատ յաջող էր սիրոյ իր նուիրման մէջ:

Ե. Թոլայեան (Ներոն) ուզեց յիմար մը ներկայացնել ծիրանազգեստ կայսրը: Անգութ էր Ներոն, ճիշդ է, բայց ոչ այդքան ծիծաղելի: Համաձայն չեմ Թոլայեանի կարծիքին:

Ալթունեան (Ուրսուս) ուշադրութիւն կը գրաւէր իր փոքրիկ դերով:

Խաղին ensemble-ը պահեցին տիկին Ս. Ալիքսանեան, օրիորդներ Անահիտ ու Ամեհան, Պ.Պ. Գալրեթեան, Սուրաբեան:

Շ. Ն.

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Ռ. Պէրպէրեանի կեանքն ու գործը

Ապրիլ 21-22ին, Պոլսոյ մէջ մեծ հանդիսաւորութեամբ տօնուեցաւ Ուսուցչապետ Ռ. Ց. Պէրպէրեանի 25-ամեակը:

Այս առթիւ, ամփոփ կերպով ներկայացնենք կեանքն ու գործը հանգուցեալ դաստիարակին, որ թէ իբրեւ հանրային գործիչ, թէ իբրեւ գրական վաստակաւոր եւ հիմնադիր պէրպէրեան վարժարանի, ունեցած է բազմակողմանի եւ բեղուն գործունէութիւն:

Իր նշանաբանն էր՝ «Բարին, Գեղեցիկը եւ Ճշմարիտը», հետեւողութեամբ վիքթոր Հուգէնի:

Ցաւաչիկային կուտանք նաեւ նմոյշներ՝ իր մտածումներէն եւ գրականութենէն.—

Ծնած է Խասփիւղ 1852ին: Իր նախնական կրթութիւնը կը ստանայ Ներսէսեան վարժարանին մէջ: 13 տարու դէմ, ընկերներուն դաս տալ կը սկսի: Իսկ դպրոցական շրջանը աւարտելուն օգնական ուսուցչութեան կը կոչուի:

1887 Մարտին Խորհէն կ'երթայ ուսուցչական պաշտօնով, բայց 6 ամիս հազիւ կեցած կը դառնայ Պոլիս եւ կը շարունակէ Խասփիւղի դասախօսութիւնը:

1869—75 Գատըգիւղի, 1872—74ին Փանոսեան եւ Ագապեան, 1874—75ին Օրթագիւղի Թարգմանչաց եւ Սկիւտար Իճառիյէի եւ Գալակէօմրիւկի վարժարաններուն մէջ ուսուցչ· պաշտօններ կը վարէ: Պահ մը Շահնազարեան վարժարանին հայկէնի մասնագէտը կ'ըլլայ:

1876 Հոկտ. 1ին Գատըգիւղի մէջ կը բանայ իր սեփական գիշերօթիկ – ցերեկեայ վարժարանը: 1878ին կը տեղափոխուի Սկիւտար Իճառիյէ եւ 1879ին վերջնականապէս իր չէնքին մէջ կը հաստատուի:

1897ին իր ընտանիքին հետ ժրնեւ կը մեկնի պահ մը եւ յաջորդ շրջանին կը դառնայ: 1898ին կնոջ մահը տեղի կ'ունենայ:

1901ին, իր սաներուն նախաձեռնութեամբ կը տօնուի Պէրպէրեան վարժարանին 25ամեակը, որ ազգային յարգանքի արտայայտութիւն մը կ'ըլլայ: Օրմանեան Աբք· այս շարժումին գլուխը կը կանգնի: Այդ առթիւ Ազգ· կեդր· Ուսումն· Խորհուրդին կողմէ պաշտօնապէս իրեն կը տրուի ուսուցչապետ պատուանունը: Ցորելեանէն դոյացած հասոյթներէն մաս մը իբր հիմնադրամ կը յատկացնէ իր հաստատած Ուսուցչաց Օգնութեան Մտուկին, որուն առաջին առենապետը կ'ըլլայ: Կը սաստաբէ նաեւ Երամեան վարժարանին (Վան), Մամուրեանի չիրմին եւ ուրիշ ձեռնարկներու:

31 տարի անընդհատ եւ կանոնաւոր պաշտօն վարժարան կը շարունակուի իր կենդանութեան եւ կը հասցնէ բազմաթիւ աշակերտներ:

Ռ. Պէրպէրեան իր ուսուցչական եւ կրթական գործունէութեան հետ մինչդամային մշակած է գրական ճիւղը:

19—20 տարու պատանի մը դեռ, Փափազեան Մեսրոպեան Ժամանակի խմբագրութեան կը մասնակցի: Ցետոյ կ'աշխատակցի նաեւ Մանզումէի, Մասիսի, Փողի: Թարգմանած է 1870ին Անիծեալը վէպին Ա. Հատորը, եւ 1871ին Լամբէյի Բանիճ Հաւատացեալ ուրուի գործը, եւ 1883ին Հերման եւ Դորոթէան: Իր ինքնագիր գործերն են Առաջին Տերեւ (1877), որ իր 1871—77 դանագան լրագիրներու մէջ հրատարակած յօդուածներուն հաւաքածոն է: Իր գրական ծաղկանունն էր Հրաչեայ:

1872ին կը հրատարակէ Դրամբ եւ 1880ին իր երկու բանախօսութիւնը եւ Ժողովրդային գրասիրաց Հաւերը՝ որոնք լարաններու մէջ արտասանած է: 1885ին Մարդիկ եւ իրենց նպատակը հրատարակութեանց հաւաքում մըն է:

1901ին կը հրատարակէ Հուսկ Բանիերու եւ դանագան գրութիւններու հաւաքածոյ մը Դաստիարակի մը խօսքերը խորագրով, եւ 1903ին Խոհ եւ Յուշք, իսկ 1907ին Դպրոց եւ Դպրութիւն տասւար հատորը:

Հրատարակած է նաեւ «Առաջին գիրք ֆրանսերէնի ի Հայ Թարգմանութիւնը» (1885) եւ «Քաղաքական անտեսագիտութիւն» (1883) անուն երկու դասագրքեր:

Պէրպէրեան նոյնպէս անմոռանալ չէ մնացած հանրային գործունէութենէն, մասնակցելով դանագան մարմիններու:

1870ին Խասփիւղի մէջ կը կազմուի Գործաւէր անուն հրատարակչական մարմին մը, որուն հիմնադիրներէն է Պէրպէրեան: 1872—1885 դանագան լարաններու մէջ նշանակելի աշխատանքներ կ'ընէ:

1879ին առաջին անգամ Ազգ· Պատրիարքարանի վարչական գործերուն մէջ գործօն դեր ունենալու կը կոչուի եւ մինչեւ վերջը դրեթէ կը պահէ իր գործունէութիւնը:

Պէրպէրեանի ամէնէն նշանակելի պաշտօններն են 1882—84, 1884—85, 1891—94 եւ 1894—96 չորս շրջաններու Ուսումնական Խորհուրդներու անդամակցութիւնը, մանաւանդ վերջին երկու շրջաններուն՝ իր առենապետութեան ներքեւ կը կազմուի գրեթէ իր հեղինակութեամբ խմբագրուած կազմական կանոնագիրը: Կրթական ծրագիրը եւս կը բարեփոխէ եւ միօրինակ դրութեամբ կը կիրարկէ ազգ· նախակրթարաններու մէջ: 1890ական Թուականներուն եղած է անդամ եւ առաջին առենապետը Ուսուցչ· Օգն· Մտուկի Հոգաբարձութեան, ինչպէս նաեւ անդամակցած է Ազգ· Ժողովին, Ազգ· Ընդհ· Ժողովին:

Պէրպէրեան մասնակցած է ազգային, կրթական եւ գրական բազմաթիւ յանձնաժողովներու, մարմիններու եւ ամէն տեղ փնտուած է:

Մեռաւ 8/22 Ապրիլ 1907ին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Փրոֆ. Ս. Աբեղեանի ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԴԱՍԱՐԱՆԻ ՅԱՆՁՆՈՒԱԾ

«Խորհ. Հայաստան»ի մէջ (12 ապրիլ) կը կարդանք.—

Երկրաբանական հետախուզութեան խումբի նախկին ղեկավար Փրոֆէսէօր Սեդրակ Աբեղեանը, ըստ քէական օրինագիրքին 135, 146, 142 յօդուածներուն՝ ամբաստանուած բլլալով իբրեւ հեղծարար եւ դրամ իւրացնող (8873 րուբլի 73 կոպէկ), Գերագոյն դատարանի յանձնուեցաւ:

Դատը տեսնուեցաւ ապրիլ 14ին: Կը նախագահէր Բ. Գաբրիէլեան, դատախազն էր Մաղաքիէլեան:

Հայկական տորֆ

«Խորհ. Հայաստան» (10 ապրիլ) կը գրէ.—

Երկրաբանական հետախուզական փորձերը ցոյց կուտան, որ Հայաստանի մէջ տորֆի մեծ պաշար կայ: Տորֆ գտնուած է Բասարգեչարի, Նոր Բայազետի, Բաշապարանի, Լենինականի շրջաններուն մէջ: Բասարգեչարի շրջանին մէջ եւ Գիլ լճին մօտ գտնուած տորֆի տարածութիւնը, ըստ նախնական հաշիւներու, կը հասնի 3000 հեկտարի: Այս տորֆին քննութիւնը, զոր կատարեց Հայաստանի Կեդր. Տարրբանական կաճառը, ցոյց տուաւ որ հայկական տորֆը օժտուած է չորս հազար չերուժով (calorie): Գիլ լճին շրջակայքը գտնուած տորֆի տարածութիւնը աւելի ճիշդ չափով մը որոշելու նպատակով Բասարգեչարի շրջանին մէջ եւ Գիլ լճին մօտ գտնուած տորֆի տարածութիւնը, ըստ նախնական հաշիւներու, կը հասնի 3000 հեկտարի: Այս տորֆին քննութիւնը, զոր կատարեց Հայաստանի Կեդր. Տարրբանական կաճառը, ցոյց տուաւ որ հայկական տորֆը օժտուած է չորս հազար չերուժով (calorie): Գիլ լճին շրջակայքը գտնուած տորֆի տարածութիւնը աւելի ճիշդ չափով մը որոշելու նպատակով Բասարգեչարի շրջանին մէջ եւ Գիլ լճին մօտ գտնուած տորֆի տարածութիւնը, ըստ նախնական հաշիւներու, կը հասնի 3000 հեկտարի: Այս տորֆին քննութիւնը, զոր կատարեց Հայաստանի Կեդր. Տարրբանական կաճառը, ցոյց տուաւ որ հայկական տորֆը օժտուած է չորս հազար չերուժով (calorie): Գիլ լճին շրջակայքը գտնուած տորֆի տարածութիւնը աւելի ճիշդ չափով մը որոշելու նպատակով Բասարգեչարի շրջանին մէջ եւ Գիլ լճին մօտ գտնուած տորֆի տարածութիւնը, ըստ նախնական հաշիւներու, կը հասնի 3000 հեկտարի: Այս տորֆին քննութիւնը, զոր կատարեց Հայաստանի Կեդր. Տարրբանական կաճառը, ցոյց տուաւ որ հայկական տորֆը օժտուած է չորս հազար չերուժով (calorie): Գիլ

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐ ԿԸ ՎԵՐՋԱՆԱՅ Դ. ԷՋԻ ԹԵՐԹՕՆԸ՝

ՔՍԱՆԸՉՈՐՍ ԺԱՄ ԿՆՈՋ ՄԸ ԿԵԱՆՔԷՆ

ՈՐ ԱՅՆՔԱՆ ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՐԴԱՑՈՒԵՆԱՒ

Անմիջապէս յետոյ կը սկսինք մեր նոր Թերթօնը՝

"ԲՈՒ,,

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

վէպ մը (իտալական), որ ամէն լեզուի Թարգմանուած է, իսկ *1906*ին՝ լոյս տեսած է հայերէն, Թիֆլիսի մէջ, Լեւոն Շանթի Թարգմանութեամբ եւ բոլորովին սպառած:

ԿԱՐԵԼԻ ԶԼԻ ՄԷԿ ՕՐ ԻՍԿ ՀՂԴՀԱՏԵԼ ԱՅՍ ՎԷՊԻՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄԸ:

Օր. ԱՆՆԻԿ ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ
ԵՒ
ՀԿ. ՎԱՀԱՆ ՊՈՒԼՏՈՒՔՃԵԱՆ
ՆՇԱՆՈՒԱԾ
փարիզ 24 Ապրիլ 1932

Օր. ԱԶԱՏՈՒՀԻ ՍԻՄՍԱՐԵԱՆ
ԵՒ
ՀԿ. ԱՐՇԱՄ ՍԻՄՍԱՐԵԱՆ
ԱՄՈՒՍՆԱՑԱԾ
փարիզ 24 Ապրիլ 1932

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՕՐ. ՄԱՐԻ ՊՈՏՈՒՐԵԱՆ

Ներկայիս փարիզ կը գտնուի դաշնակահար Օր. Մարի Պոտուրեան, որ աւարտած է Վենետիկի երաժշտանոցը առաջին մրցանակով: Ֆեւուրդին է Շ· Արսէն Պազիկեանի:

Մանկամարդ դաշնակահարուհիին տաղանդը Վենետիկի մէջ ուշադրութիւնը գրաւած էր իր փրոֆէսէօրին, Թալիափիէթրայինի, որ ցեղինակած եւ իրեն է նուիրած *Rapsodie* մը:

Օրիորդը վերջերս շրջագայութեան ելած էր Արեւելեան Եւրոպա, նուագահանդէսներ տալով Վարշաւիա, Լէմպէրկ: Նուագահանդէսներ տուած է նաեւ Միլանոյ, Ապանոյի ու Վենետիկի մէջ, գնահատութեան արժանանալով ամէն տեղ, ինչպէս տեսնուեցաւ արձագանգը *Յառաջի* մէջ ելաւ:

Երկուշաբթի (2 Մայիս, երեկոյեան ժամը 9ին) նուագահանդէս մը կուտայ նաեւ փարիզի մէջ, փլեյել տան Ցըպիւսի սրահը: Պիտի նուագէ կտորներ Պախէն, Լամոյէն, Շուիէնէն, Ցըպիւսիէն, Ռավէլէն, Թալիափիէթրայէն եւ Լիցէն:

փարիզի հայ գաղութին կը մնայ գնահատել այս նորահաս տաղանդը ու քաջալերել:

ՍՏԱՑՈՂ

ՆՈՐ ՈՒՂԻ, պարբերական գրական-գեղարուեստական, քաղաքական-հասարակական, Ա. *Տարի 1932*:

ԳՐԱԿԱՆ ԴԻՐԵՐԻՈՒՄ. օրգան՝ Հայաստանի Պրոլետարական Գրողներու Միութեան, *Թիւ 1-2, Յունուար-Փետրուար, 1932*:

"ՅԱՌԱՋ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (79)

ԵՐԴԻՔ ՀԱՅՐԵՆԻ

(Վ. Է Պ)

Բ. ՄԱՄ

VI

— Ձերդ Սրբազնութիւն — ըսաւ, ակնկ որ Մուշի դէպքի մասին երէկուան թղթերը չենք ղրկեր:

= Գրա՞ծ էիք:

— Այո՛, չէ՞ որ ստորագրեցիք. առտուան աղմուկին մնաց սեղանին վրայ:

= Պատէ՛. այլեւս պէտք չկայ — հրահանգեց պատրիարքը՝ գոհ ու ինքնավստահ շեշտով մը:

Մինչ ամբոխը սկսաւ պոռալ, ծափահարել, խօսք ուզել, ամենապատուութիւնը դարձաւ ու յարեց.

— Ժողովո՛ւրդ, դարերու բաղձանքդ իրականացած է... Լինվեր պէյը, աջս համբուրելէ վերջ, վես աչ կողմը նստեցուց...

Ու իր դարերու բաղձանքը իրականացած տեսնող հայ հասարակութիւնը աւելի ոգեւոր ու աւելի խանդավառ ծափահարեց ու պոռաց:

Երբ ամբոխը դրուելու վրայ էր, Սուրէն մեկնեցաւ տուն: Մայրիկը վինքը դիմաւորեց տարտամ ժպիտ մը աչքերուն մէջ: Սուրէն, հազիւ ներս մտած, բարձրաձայն ըսաւ.

— Ծանօթ վէպը, Թատերգութեան վերածուած Սիէնքիէվիչ, հզօր երեւակայութեամբ օժտուած այս զրոյը «Յո՞ Երթաս»ի մէջ կը հետեւի քրիստոնեայ պատմաբաններու Փաստ, որ Ներոնը կը ներկայացուի իբրեւ խեղկատակ մարդ միայն: Ամանոց փորձելու վերաքննել պատմութեան այդ շրջանը,— վէճ չատեղծենք նորէն,— անցնինք նիւթին:

Սիէնքիէվիչ կը նկարէ բարքեր:

— Ի՞նչ կ'ըսես ծօ մանչս:

= Քարտէսը կախեցի, մայրիկ... Պատմական Հայաստանին քարտէսը:

—Պատմական Հայաստանը ո՞րն է... ուրիշ Հայաստա՞ն ալ կայ...

= Հինը, է՛յ, ուր է՝ շա՞տ հին առեն Հայաստան մը ունէինք...

— Հիմակուա՞նը, հապա...

= Հիմա չունինք, մայրիկ...

— Չունի՞նք մի... ինչո՞ւ, այն առեն, այդքան իրար անցեր են, կը պոռան, կը կանչեն...

= Հիմա ազատութիւն է, մայրիկ... հիմա ամէն բան կրնանք ընել... Նայէ՛, առաջ ասանկ պատը կրնա՞յիր կախել Հայաստանը...

Ու մինչ Սուրէն ազատութենէն ոգեւորւր, վերջին գամը կը գամէր՝ Հայաստանին, մայրիկը ակնապիշ նայեցաւ աչքերուն մէջ բոպէական օրէն ծնող յուսախաբութեամբ մը, յետոյ՝ ակնարկը տարաւ իր զաւկին նկարին, եւ, գլուխը երերցնելէն.

— Վա՜խ եավրում — աւազեց, — դուն կախուեցար քի օր մըն ալ քու քովդ Հայաստանը կախուի... առաջ կուլայինք որ Հայաստանը կը ջարդեն, հիմա կ'ուրախանանք ու կը ծափահարենք կոր որ Հայաստանը կը կախուի կոր...:

VII

Պ. Երապեան եւ Պ. Բարսեղեան յարգեցին իրենց խոստումը: Ուսողութեան ճիւղի բոլոր քննութիւններուն ներկայ եղան: Նկատելով Սուրէնի բացառիկ յաջողութիւնը, ծօտեցեր, եւ, Բարսեղեանի թելադրութեամբ, իր աշխատած վաճառատան մէջ պաշտօն մը գտնելու որոշումը տուեր էին:

Ու տեսնէ մը ի վեր Սուրէն կ'աշխատէր հոն, — Պահէք Գափու ընդարձակ վաճառատան մը մէջ, մինչեւ կէսօր ու կը տանար գոհացուցիչ գումար մը:

Ցուլիան ու օգոստոսը անցեր էին խանդավառ ու ոգեւոր տրամադրութեան մէջ: Սուրէն վճարած էր իր բոլոր պարտքերը: Ընտանեսէս ճեւաւորուած էր ու իր առնական տղու բովանդակ գրաւչութիւնը երեւան էր եկեր: Իր այդ նոր զրաղումը եւ տիրող մթնոլորտը արդիլ էին եղած քաղաք վերադառնալու: Այսուհանդերձ, դաւաւէն Պոլիս եկողնեբու ալիք մը ծայր առած էր: Իսկ տէր Մեսրոպ հայրը, իր վերջին նամակներուն մէջ կ'ըսէր թէ կեանքը դգալապէս փոխուած է, հայրը հանգիստ կերպով լծուած է աշխատանքի եւ նիւթական վիճակը սկսած է լաւանալ:

Սուրէնի ծիակ մտասեւեռումն էր, հիմա, Հատղիկը, որուն նամակները աւելի յաճախադէպ զարձեր էին, թէեւ ինք ծիեւնոյն փութկոտութեամբ պատասխանելու հնարաւորութիւն չէր ունենար իր գլխաւոր զբաղումն էր կատակցական-հանրային կեանքը, որ, այդ շրջանին, սկսած էր թափ առնալ Պոլսոյ մէջ: Ոգեւորութեան, ճիգերու, ստեղծագործութեան եւ անկաշկանդ աշխատանքի օրեր էին: Մանաւանդ որ ծայր տուած էր հետպհետէ ծաւալ ու թեւ ստացող պայքար մը՝ հին ըմբռնումներուն ու դէպքերուն դէմ: Սուրէն՝ այդ պայքարին մէջ շունչ ու ճիգ սպառողներէն էր: Իր ոգեւորութիւնը աւելի մեծ թափ ստացաւ, երբ Դիմաքսեանը Պոլիս եկաւ: Ցարօրէն սիրով մը իրարու փաթթուեցան երկուքը, յիշեցին հին ու քաղցր օրերը. դպրոցը՝ իր անմոռանալի դրուագներով. ու Դիմաքսեան ինքզինքը չափազանց հպարտ զգաց՝ հանրային կեանքին մէջ՝ յանձին Սուրէնի՝ վստահելի, մտացի, յանդուգն ու տաղանդաւոր երիտասարդ մը ունենալու համար:

Սուրէն այլեւս Թողած էր մայրիկին տունը եւ անցած Բերա: Ամերիկեան դեսպանատան քովի փողոցին մէջ, Այվազեանին հետ վարձեր էին սենեակ մը, որուն կից կը բնակէին քանի մը նախկին դասընկերներ, Այվազեան կազմած էր դեբասանական խումբ մը ու կը պատրաստէր ներկայացումներ սարքելու:

Բաւական ատեն վերջ, Սուրէն Թողուց, նաեւ նախկին թերթին խմբագրութիւնը, ուր, վերջերս, փոխ-խմբագիր նշանակուած էր: Իրենք սկսած էին հրատարակել իրենց օրկանը: Ինք եւս չհամակարծիք էր Դիմաքսեանին թէ՝ «Պայքարը այժմ փոխադրուած է խորհուրդներէն դուրս, եւ թէ հրապարակ պէտք է նետուիլ ուժգին թափով: Ցառաջդիմութեան ճարտի ու ձգտումի հզօր տենչով մը աւլցուն մեր երիտասարդութեան հոգին խոյանք մը պէտք է. պայքար մը: Պէտք է սպառել կուտակուած ու անհանդարտ բոցը»...

Այդ պայքարին առաջին յաղթանակը կը նկատէին Օրմանեանի անկումը, որ Հուրիէթին չափ ոգեւորած էր ձեռնարկողները ու հայ հասարակութիւնը նոյնքան ուժեղ «անկախ» պոռացած էր անոր հոգին, որքան ուժեղ «կեցցէ»՝ էնվէրին համար...:

(Շար.) Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Գերմանիոյ ներքին կացութիւնը

Հիթլերեան բանակը պիտի վերակազմուի

Գերման վարչապետը Պրիւնինկ երէկ ժընեւէն հասաւ Պերլին, եւ նոյն օրն իսկ գեկոյց մը ներկայացուց նախագահ Հինտէնպուրկի՝ ժընեւի մէջ կատարուած միջազգային աշխատաւիներուն ու բանակցութեանց մասին:

*** երկուշաբթի օր կը սկսին նախնական բանակցութիւնները՝ հիթլերեաններու եւ կաթոլիկ կուսակցութեան միջեւ, Փրուսիոյ մէջ դաւիճի մը կազմութեան եւ թերեւս նաեւ, գերման դաւիճին կազմին մէջ փոփոխութիւն մտցնելու մտադրութեամբ:

Պերլինի բաղաքական շրջանակներուն մէջ, զրոյց կը շրջի թէ հանրապետութեան նախագահը եւ ընդհ. սպայակոյտը հաշտ աչքով կը դիտեն Պրիւնինկի, հիթլերեաններու, աջերու միջեւ մերձեցում մը, որովհետեւ այդ կերպով, կարելի պիտի ըլլայ խորհրդարանին մէջ ստեղծել ամուր մեծամասնութիւն մը եւ վերջ տալ հրովարտակ – օրէնքներու դրութեան:

*** Պերլինի մէջ զրոյց կը շրջի նաեւ թէ, ինչ ատենէն բոլոր բաղաքական մարտական կազմակերպութիւնները լուծուած պիտի յայտարարուին: Այս կերպով վերցած պիտի ըլլայ հիթլերեաններու դէմ մասնաւոր արգելքը, որ դրուած էր մարտ 13ի հրովարտակով: Այդ պարագային, Հիթլեր պիտի կրնայ վերակազմել իր լուծուած խումբերը, անոնց վրայէն վերցնելով գինուորական հանգամանքը:

Եթէ այս նոր հրամանագիրը հրատարակուի, պիտի նշանակէ փրուսիական ընտրութիւններու մէջ, հիթլերեաններու յաղթանակին առաջին արդիւնքը:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Քոնսթանցայի կոմիտէն եւ բոլոր ընկերները իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկ. Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ իր եղբօր դառնադէտ մահուան առթիւ:

ԿԻԻՐԻՆՑԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Փարիզ եւ արուարձանները բնակող կիւրինցի հայրենակիցներու փափաքին ընդառաջ երթալու համար, հաւաքոյթ մը սարքուած է 8 Մարթ, կիրակի ժամը 3—7.30 Salle Voltaire-ի մէջ, 1 Place de l'Odeon. Օտէոն թատրոնին հիւր դիւացը, մուտքը rue de l'Odeon-էն- Ընտանեկան հանելի ժամանց: կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները. սոյն ծանուցումը կարդացող կիւրինցիներէն կը խնդրուի լուր տալ իրենց ճանչցած հայրենակիցներուն:

կարգադիր յանձնախումբը

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

21 ՄԱՅԻՍ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ
ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ
Վ. Փափազեան
(Վանահայր)
Լ. Ցարուք (Աբեղայ)

Théâtre l'ATELIER
Place Dancourt (Métro: Blanche et Anvers)
Ամերիկայէն նոր ժամանած
ԼԵՒՈՆ-ՑԱՐՈՒԹ
Մասնակցութեամբ
ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ
կը ներկայացնէ

22 ՄԱՅԻՍ կիրակի ցերեկ ժամը 3ին
ՏՕՆ ԺՈՒԱՆ
Գոմէտի 5 արար՝ Մոլիէռի
Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ
իր *cheval de bataille*
դերին մէջ

V. PAPAZIAN

Représentation Française
championnat artistique
22 **Mai Dimanche soirée 8.45**
avec le concours des
Artistes du Théâtre de l'Odeon
OTHELLO
V.PAPAZIAN(dans OTHELLO en Français)
ՏՈՄՍԵՐ 25, 20, 15, 10 եւ 7 ֆրանք
կը ծախուին սովորական տեղերը, իսկ ներկայացման օրը՝ թատրոնի կիշէն ժամը 12էն սկսեալ:

LEON HAROUT

Շահումուրատեանի երգահանդէսը
ՅՈՒՆԻՍ 14ԻՆ, ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ
կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը

Նուագահանդէս Or. Մադի Պոտուրեանի
(ԴԱՇՆԱԿի Ա. ՄՐՅՄԱՆԱԿ ՎԻՆԻՏԻԿի ԵՐԱԺՇՏՍՆՈՅԻՆ)
վաղը երկուշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, փլեյել տան տրպիւսի սրահին մէջ
8 rue Daru, Métro: Terne
Պիտի նուագէ կտորներ՝ Ռամոյէն, Պախէն, Շոփէնէն, Տրպիւսիէ, Ռուվելէ, Թալիափիէթրայէ, Լիցէ:
Տոմսերու գիներն են՝ 25 եւ 15 ֆրանք

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ
ՓԱՐԻԶԻ ԲԺԹ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ
Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին
44 Rue Poissonnière. Մէթրօ՝ Bonne Nouvelle
Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը *14—18* եւ ժամադրութեամբ

ՎԱՐՁՈՒ Է *Նպարավաճառի խանութ մը իր բոլոր կազմածներով (կշիռ, դարակներ, սեղան եւայլն)* Bld. de la Villette-ի մօտ: *Տարեկան վարձք 3000 ֆր.: Պայմ՝ 9 տարի, բըփբրիզ՝ 12000 ֆր.: Դիմել Հ. Աբէլեանի, 226* Rue Lafayette, *Փարիզ, մէթրօ Լուի Պլան, Հեռ.* Nord *89-06 եւ 95-79:*

Etude de Me BERNARD VAHÉ (ՊԷՕՐԷՔՃԵԱՆ)
(11 année)
Licencié en Droit de la Faculté de Paris
Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales
JURISCONSULTE
Conseil juridique à la Défense Automobile
et Sportive de Paris et à la Mutuelle Militaire
18, Rue Dauphine, Paris (6e) Tél. Danton 73-97
կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ *certificats de coutumes*ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները. կուտայ խորհրդակցութիւններ ֆրանսական եւ միջազգային օրէնքներու մասին—ամէն օր, բացի կիրակի եւ տօն օրերէ, երեկոյեան ժամը 6-7 եւ անկէ դուրս ժամադրութեամբ:
ՇԱՆՕԹ.— Նկատի առնելով ներկայ տնտեսական հանգամանքները, հայերու համար խիստ դիւրամատչելի պայմաններ կ'ընծայուին:

Dr. VIDAL-Ի ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆՆԵՐԸ
4 Rue St. Lazare, մէթրօ N. D. de Lorettes
28 Rue des Dames, մէթրօ Rome
ԱՋԻՔ, ՔԻԹԻ, ԿՈԿՈՐԻՒ եւ ԱԿԱՆՋԻ հիւանդութիւններ
ընդունելութիւն՝ Գշ., Եշ. եւ Շբ. օրերը ժամը *1—7*
Ամէն հիւանդութեանց համար՝ ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—7.30
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ.— Երաշխաւորուած աշխատանք, վճարման դիւրութիւններ: Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—7.30:

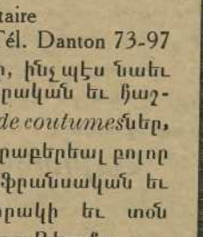
ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ
ՍՏԱՑՈՂԸ
Տէսին, Եազ.— 50:
Ամթերտամ, Իփէկ.— 99.20:
Լը Ման, Տ. Շ.— 70:
Պէլֆոռ, Վ. Տ.— 35:
Պլիտա, Լ.Պ. Ա.— 300: Կարգադրեցինք:
Փոն տը Քլէքս, Ժ. Մ.— 35:
Փոն տը Շէբլիւ, Պ.Գ.— 100:
Լիոն, Կ. Փ.— 35:
Մարսէյլ, Թէմ.— 100:
Ալֆորվիլ, Ա. Ն.— 100:
Փարիզ, Յ. Ս.— 110:
Նիս, Վ. Գ.— 35:
Լէ Լիլա, Հ. Ձ.— 35:

Կ'ուզուի ճաշարան Արամի հաւմար խոհանոցի օգնական հայ կին մը: Դիմել ամէն օր ժամը 9ուկէսէն 11ուկէս, *8*, rue de la Sorbonne.

Կ'ուզուին *մեքենայով աշխատող եւ ժաքուր կար գիտցող գործաւորուհիներ: Անվարժներէ կը խնդրուի չընտրկայանալ:*
Դիմել՝ Minassian-ի, 32 rue des Annelets, *Paris (19), մէթրօ Պօղարիս:*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ
— Կը փնտռուի Գարակէօզեան որբանոցի որբերէն Աբրահամ Աբրահամեան (լուսանկարիչ), մօր անունն՝ Պայծառ: Պ. Աբրահամեանի վերջին հասցէն էր 100 Bld. de la Republique, La Garenne-Colombes, Seine: *Իմացնել «Յառաջ»-ի վարչութեան:*

Գուշակուհի
ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու:Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջօր) *ժ. 3-7*, բացի եշ.է: 62 Rue de la Rochefoucauld, բակին խորը, բ. յարկ, աջ կողմ, Métro Pigalle.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 R, Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մէթոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան՝ վէներ. հիւանդութիւն եւ վարիսի: Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12:

Tél. BOTZARIS 22-98
ԿԸ ԳՆԵՄ ԿԱՆԽԻԿ
Ամէն տեսակ Թուիքօի գործածուած մեքենաներ, ամենաբարձր գիներով: *Դիմել՝*
Tricot Terzian
20 rue Mélingue, Paris (19)

Հայերու ժամադրավայրը
ճաշարան ՖԼՕՐԻԱ
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52—73
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

PEUGEOT
ձեր autoները փոխելէ կամ գնելէ առաջ (occasion կամ նոր) հաճեցէք ձեր շահուն համար դիմել՝
ՃԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ
65-67 Ave. des Champs-Elysées, Paris (8)
Tél. Elysée 66-28 66-29

Հրաւէր բոլոր փափկասպակներուն
ճաշարան ԳԱՌԼՕ
34 Rue St. Lazare, Paris (9)
Արեւելեան եւ եւրոպական համեղ եւ խնամուած կերակուրներ
Գինները շատ դիւրամատչելի, արագ եւ անհերի սպասարկութիւն
Մի մոռնաք իր անուանի մածունը

Հայրենակիցներու ուշադրութեան
Սուլթանները Սուլթանը, աշխարհի սուրճերուն թագաւորը, խմողին մարսողութիւնը կը դիւրաձայ եւ հաճոյալի ժամանց մը կ'ունենայ:
Պահանջեցէք հայ նպարավաճառատուներէ
Կեդրոնատեղի 92 *Rue d'Angoulême*
S. TOROSSIAN
Մէթրօ Ccuronnes եւ Parmentier

Մաղձի տառապեալներուն
եւ հայրենակիցներուն
ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵՐ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐԷՆ
ԿԱՆԱՆՑ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ
Մասնագիտութիւն՝ ռոպերու, ժիւփերու, քոէֆ տը շինէ շըմըզիէներու եւ մետաքս ժեռաէներու:
H. KEHRIBARIAN
19 Rue de Cléry, PARIS (2)
Métro: SENTIER Tél. RICHELIEU 97-12
Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառէն և արտասահմանէն

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք . . .
ՄԱՐԴ ՄԸ ՇԻՆԵՆ՝ կամ Ի՞նչ պէտք է գիտնալ մարդկային մարմնի կազմախօսութեան, բնախօսութեան, ախտաբանութեան եւ առողջապահութեան մասին. *պատկերազարդ, հեղ.՝* ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ: *Գինն 20 ֆր. (Թրանսա) եւ 25 ֆր. (ուրիշ երկիրներ):*
ԵՐԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՆ կամ Մարմնական եւ հոգեկան առողջութեան գաղտնիքը. *հեղ.* ՏՕՔԹ. Վ. ՓՈՆՇ, *ամփոփեց՝* ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ: *Անհրաժեշտ ուղեցոյց մը բոլորին համար: Գինն 10 ֆր. (Թրանսա) եւ 12 ֆրանք (ուրիշ երկիրներ):*
ԹԻ ԻՆՉ ՊԱՏՄԵՑ ԹՐԻՔՈՒՆԻՄԸ կամ Ի՞նչ է սիֆիլիսը, ի՞նչպէս զգուշանալ, ի՞նչպէս դարմանել՝ *պատկերազարդ, հեղ.՝* ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ: *Գինն 6 ֆր. (Թրանսա) եւ 7 ֆր. 50 (ուրիշ երկիրներ):*
Երեք գրքերը միասին 25 ֆր. (Թրանսա) եւ 30 ֆր. (ուրիշ երկիրներ), առաքման ծախքով: Դիմել՝ Dr. L. Krikorian, 126 Fbg. St. Denis, Paris (10).

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ
վիրաբոյժ — ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՈՒԼԹԷՆ
14 Rue Lagrange, PARIS (5)
ՄԱՄՆԱԳԻՏ ՈՍԿԻ ԹՈՒՐՔՈՒՆ, ՊՈՒՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՑՈՒ
բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն
ՄԱՔՈՒՐ եւ ԽՆԱՄԵԱԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔ
Կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 2էն 8, առտուները ժամադրութեամբ, կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր:
Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՋԵՐ ԲՈԼՈՐ ԳՐՔԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ
ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ
51 rue Monsieur-le-Prince, Paris (6). Tél. Danton 88.65
ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ *ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ*

RÉALISATION IMMOBILIÈRE
Կը հրաւիրենք բոլոր անոնք որ տուն շինել պիտի տան, չի կնքել յանձնառութիւն, առանց մեզի խորհրդակցելու:
Ամէն դիւրութիւն շինութեանց եւ փոխառութեանց համար, երկայնաժամկէտ նուազագոյն տոկոսով:
Գրուած գրամագլուխին վրայ *100*ին *70* եկամուտ կ'ապահովենք որեկան: Ունինք նաեւ վարձու յարկաբաժիններ եւ աշխատանոցներ:
Խորհրդակցութիւնները ձրի են, ժամը 2էն *6.30*:
Նշանեան *20, Passage Prado,* (մէթրօ Սէն-Տընի)

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ
Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու
Պատուոյ մէտալյ Ֆրանս. առողջապահ. նախարարութենէն
Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:
Շոն կը կատարուին՝ ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրայնկլեան դարմանում (radiothéraphie profonde), նաեւ Տիաթերմիի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ծեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մարքային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:
Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Շակաշիճախտային խանդակներ եւ քուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):
Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէաճական, ելեկտրական եւ ֆրէնեան մեթոտներ:
Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար:
Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:
Դարմանատունը ունի ատամնաբուժարանը որուն մէքանիսիէնն է Պ. Վ. Թաճենեան Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, *Բոլոր մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դուռ հիւանդներուս.*
Հասցէ՝ 31 Rue de la Rochefoucauld (9)
Métro: Trinité, St. George et Pigale: Tramway 26, 28, 54:
Autobus AF, AJ, AM, B, BD, BI, G, Gbis, L, H, Hbis, R, Rbis

CABINET V. YARJANIAN
JURISCONSULTE
54, Rue La Fayette, Paris (9) (Métro Cadet) Tél. PROVENCE 87-53
Կ'ստանձնէ Առեւտրական, Պատժական, Քաղաքային ամէն տեսակ գործ: Իրաւագիտական խորհրդակցութիւններ, բոլոր դատական եւ վարչական գործերու համար, գրաւոր կամ բերանացի: Նախարարութեանց եւ բոլոր պաշտօնատուներու մօտ վարչական եւ իրաւական դիմումներ: Հայ առեւտրականներու եւ անհատներու մասնաւոր դիւրութիւններ պատուագրի վճարման համար նկատի առնելով ներկայ անտեսական տագնապը: Մասնաւոր սպասարկութիւն քաղաքային եւ կրօնական ամուսնալուծման դատերու համար: Ագռաւութիւն եւ գաղտնապահութիւն: Դիմեցէք եւ պիտի գտնէք ամէն գոհացում: Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Gobelins 19-78
(ԵՐԹԵԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 3 ՄԱՅԻՍ 1932
3 MAI 1932

ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Յունիսթրիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

Ը. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 1869 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԷՆԿԻՒՐԻ-ՄՈՍԿՈՒԱ

Կիրակի օր, Մայիս Մկկ, Համկ֊ի փաչա եւ իր բազմանդամ պատուիրակութիւնը չունդալից հանդիսաւորութեամբ եւ արտակարգ ցուցադրութեամբ ընդունուեցան Մոսկուայի մէջ: Այս առիթիւ ներկայ եղան նաեւ 100,000նոց զօրահանդէսի մը:

Յատկապէս կազմակերպուած էր այս ընդունելութիւնը, որ զուգադիպելով Մայիս 1ի ցոյցերուն, կը տառապար աննախընթաց համեմատութիւններ, ի պատիւ Թուրք հիւրերուն:

Բոլշեւիկները մանագէտ են «ուէքլամ»ի եւ ցուցադրութեան մէջ, մանաւանդ երբ գործ ունին Արեւելքցիներու հետ: Աֆղանիստանի փախստական արքան ալ, Ամանուլլահ, իր փառքի օրերուն վայելեց այդ չսայլութիւնները, երբ իր երկիրը կը վերադառնար Մոսկուայի ճամբով: Իսկ 1920ին, Բագուի արեւելեան համագումարին առեն, թերեւս այնքան պատիւ չվայելեցին բուն յեղափոխականները, որքան աչքն ճախէն հատաքուած իւլէմաներ ու մոլլաներ: Նոյն իսկ Ջարդարար Նուբիներն ու Էնվէրները: Արեւելքը համայելու, կախարդելու, երբեմն ալ ահաբեկելու տեսակէտ, այսօրուան Մոսկուան կը գերազանցէ երէկուան Փեթերպուրկը: Եւ պարագաներն ալ չատ նպաստաւոր են, քանի որ, Արեւելքի զժգոհ ազգերը Մոսկուայի ուղղակի, յաճախ գործնական աջակցութիւնը կը վայելեն, իրենց ազգային պայքարին մէջ, իսկ յատկապէս Թուրքիան երազածէն աւելի յաջողութիւններ չահեցաւ, իր ճակատագիրը կապելով խորհրդային իշխանութեան հետ, դեռ 1918էն:

Տակաւին կանուխ է, Համկ֊ի այցելութեան բուն գաղտնիքը մէջտեղ հանելու համար:

Դէպքը, ամէն բանէ առաջ, ունի անչուշտ քաղաքական արժէք: Անգամ մըն ալ, եւ արտակարգ հանդիսաւորութեամբ, կը նուիրագործուի Թուրք֊Խորհրդային բարեկամութիւնը, որ գլխաւոր խարիսխն է Մոսկուայի արեւելեան քաղաքականութեան:

Այս իրողութիւնը կը հաստատուի նաեւ անով որ, ոչ միայն թուրք պատուիրակութիւնը առաջորդական աւելի պիտի մնայ Մոսկուայի մէջ, այլ եւ Մոսկուան ինքն ալ փոխադարձ այցելութիւն մը պիտի կազմակերպէ, նախագահութեամբ Մոլոտովի:

Ուրեմն, կասկած չկայ այցելութեան քաղաքական արժէքի մասին: 1932 տարին՝ մայիսի այս ճամբորդութիւնը լրացուցիչ մէկ օղակն է այն քաղաքականութեան, որ ձեւ ու մարմին առաւ 1919—20ին, եւ հետզհետէ ամրապնդուեցաւ 1921ի դաշինքով (Մոսկուա), 1925ի համաձայնութեամբ (Փարիզ), 1926ի չեզոքացութեամբ (Օտեսա), Գարախանի այցելութեամբ (1929), Քէմֆիք Բիւշտիի այցելութեամբ (1930), Լիտվինովի ճամբորդութեամբ (1931) եւ դեռ այնքան տեսակցութիւններով ու պայմանագրութիւններով:

Նոր այցելութեան քաղաքական կարեւորութիւնը նշանակալից է նաեւ ուրիշ տեսակէտով մը:

Այցելութիւնը կը զուգադիպի այնպիսի չրջանի մը, երբ Թուրքիան տրամադրութիւններ կը ցուցնէ անդամագրուելու Դաշնակցութեան:

Հասկնալի է որ, Էնկիւրի չի կրնար այսպիսի քայլ մը առնել, առանց Մոսկուայի հաւանութեան:

Քաղաքականէն դուրս, այս այցելութիւնը կապ ունի մանաւորապէս Թուրքիոյ ելմտական – տնտեսական տագնապին հետ:

Քէմալականութիւնը տակաւին չկրցաւ չահել իր նոր ելմտական յենարանը: Ամերիկաներու խորհրդակցութիւնը յանգած է Թուանէզեանի մը, — 172 միլիոն ոսկի ելք, խստագոյն խնայողութիւններով: Բայց այդ ողորմելի գումարին դիմաց իսկ, մուտքի գլուխը կը մնայ միշտ խախտուած: Տուրքեր, տուրքեր եւ տուրքեր, — բայց կարասը չի լեցուիր: Ե՞րբ է լեցուած, հակառակ Թուղթի վրայ նշանակուած գումարներուն:

Անցեալ տարի 184 միլիոնի վրայ կանգ էին առեր, եւ չկրցան իրականացնել: Հակառակ անոր որ, տագնապը այնքան աստիճացած չէր, եւ մաքսատուրքերը բանուկ էին: Ահա վեց ամիսէ ի վեր ներածումները սահմանափակուած են, կ'արտօնուին՝ համաձայն երկամսեայ բաժնեցուցակներու (fոնքէնժան): Շատ մը անհրաժեշտ նիւթեր — թէյ, սուրճ, շաքար եւն. — պակսած են հրապարակէն, լայն բանալով չարաչահութեան դուռները:

Միւս կողմէ, ցորենը կը փոի Անատոլուի ամբարանոցներուն եւ արտերուն մէջ, եւ գիւղացին մատնուած է չքաւորութեան: Ճշմարիտ սովի մը մատնուած են Այտընի նահանգին ամէնէն չէն շրջանները:

Ու վերջապէս, Թուրքիա ոչ միայն չի կրնար վճարել Հանրային Պարտքին տոկոսները, այլ եւ յետաձգած է պետական ապրանքներու վճարումը, ամբողջ յոյսը դնելով արտաքին փոխառութեան մը վրայ:

Մոսկուան կրնա՞յ թէւ թիկունք հանդիսանալ Թուրքիոյ, այս անել եւ աննախընթաց կացութեան մէջ:

Անշուշտ ոչ: Մոսկուան ի՛նք պէտք ունի արտաքին փոխառութեան, եւ իր բոլոր փորձերը մնացած են ապարդիւն: Մոսկուան կրնայ խելք եւ դիւնուորական աջակցութիւն արամադրել Թուրքիոյ, բայց ոչ դրամ: Երկու երկիրներուն միջեւ եղած առեւտուրն ալ տարեկան 15 միլիոն ոսկին չանցնիր, եւ իսկական առեւտուր է, փոխանակութիւն — մ. Միւթիւնը 15 միլիոնի ապրանք պիտի դնէ Թուրքիոյէն, եւ փոխարէն նոյնքան արժէքով ապրանք պիտի ծախէ:

Ուրեմն, անտեսական գետնի վրայ, ի՞նչ օգուտ կրնայ ապահել Էնկիւրին:

Ձիշդ այստեղ կը գտնուի հանգոյցին բանալին: Բայց, ինչպէս բսինք, դեռ կանուխ է, վճռական եզրակացութիւններ հանելու համար:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԱՅՔԱՐԵՑԷՔ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Ճահվերտեանի վերակացուն Ասլանոֆ անուն մէկը, յոդուածով մը կը հրահանգէ դաշնակցութենէ հեռացողներուն թէ պէտք չէ գոհանան միայն հրաժարելով, այլ նաեւ գործօն կերպով պայքարին անոր դէմ, վստահութիւն ներշնչելու համար:

Եթէ Ասլանոֆ ադքան պէտք կը զգայ պայքար մղելու դաշնակցութեան դէմ, թող գլուխը չքերէ ժամերով, միջոցներ փնտռելու համար: Այդքան դիւրին է:

Կը բաւէ որ գիտնայ թէ դաշնակցութենէն հրաժարողները քան չեն գիտեր այդ կազմակերպութեան ներքին ուժին ու էութեան մասին: Եթէ ո՛չ, չէին հրաժարեր: Ու յիշէ Գոլոմպոսի հաւկիթը:

Եւ եթէ կ'ուզէ միանգամ ընդմիշտ ազատիլ այդ մղձաւանջէն, կը բաւէ որ Յեղափոխական Հայաստանի կառավարութեան, որպէսզի կարճ ու կտրուկ հրամանագրով մը՝ դաշնակցութիւնը լուծուած յայտարարէ:

Այսքան յիմարութիւններուն վրայ հատ մը աւելի կամ պակաս, տարբերութիւն չընէր...

ԹԱՐՏՈՒ

Յունաստանի դրամը

Դրեր էինք թէ յոյն խորհրդարանը ընդուներ էր կառավարութեան առաջարկը լքելու դրամական ոսկեհիմը:

Ընդդիմադիր կուսակցասլետներու կարծիքը այն է որ դրամանշային նոր օրէնքը ծանրակշիռ հետեւանքներ պիտի ունենայ յոյն ելմտական կացութեան եւ նոյնիսկ հանրային բարօրութեան համար:

կառավարական հեղինակաւոր դէմքերն իսկ կը բաժնեն այն տեսակէտը. թէ այս օրէնքով անկարելի պիտի դառնայ բոլորովին ապահովել ելմտացոյցի հաւասարակշռութիւնը, որուն խախտումը իր վնասակար ազդեցութիւնը պիտի ունենայ երկրի ելմտական եւ տնտեսական կեանքին վրայ:

Կ'ենք կ'աւելցնեն թէ, կառավարութիւնը, չկարենալով ելմտացոյցը հաւասարակշռել, պիտի ստիպուի մետադեայ տրամմիին գինը մէկ կէտով բարձրացնել մասնաւորապէս ցորենի ներածման համար: Այսպէսով պիտի գոյանայ 300 միլիոնի գումար մը, որ պիտի կրնայ գոցել պիւտճէի բացին մէկ մասը:

Այս նոր օրէնքը նոյնպէս անկարելի պիտի դարձնէ յոյն արտադրութեանց փոխանակութեան ծրագիրը որուն կապուած էին լաւագոյն յոյսեր, քանի որ կեանքի սղութիւնը անխուսափելի պիտի դառնայ:

կառավարութիւնը նկատի ունի նոյնպէս, որ ոսկեհիմը վերնալէն յետոյ, բագմաթիւ ձեռնարկներ, չկարենալով հասնիլ՝ նախանիւթերու գնման համար անհրաժեշտ փոխանակութեան սղման հետեւանքով ա֊ւելնալիք ծախքերուն, պիտի ստիպուին վերջ տալ իրենց գործերուն եւ փոդոց պիտի նետեն իրենց աշխատաւորները: Այս ձեռնարկներուն մէջն են նաեւ նաւային ընկերութիւնները:

Գալով ստերլինի գինին, զոր յունաստանի դրամատունը պիտի ճշդէ, նոր օրէնքի կիրարկման առաջին օրն իսկ, ստոյգ աղբիւրէ կը հաղորդուի թէ, պաշտօնական գինը պիտի տատուբերի այսօրուան ազատ շուկայի փոխանակութեան գիներուն միջեւ:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Մայիս 1էն 2 լուսնալու գիշերը երկրաշարժը ուժգնօրէն ցնցեց Մարսիլիոյ տուները: Ցնցումները տեւեցին 4 վայրկեանի չափ: Նիւթական եւ մարդկային մեծ վնաս չկայ: Ցնցումները զգալի եղան նաեւ Վաոի շրջանին մէջ:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ինչպէս արդէն կը նախատեսուէր, կիրակի օրուան ընտրութիւնները, չկրցան առաջին քուէարկութեամբ ներկայացնել խորհրդարանական կացութեան ճշգրիտ պատկերը: Մեծ մասամբ համաատականի մնացած ըլլալով, վերջնական արդիւնքը պիտի յայտնուի յառաջիկայ կիրակի: Այսուհանդերձ, ինչպէս դիտել կուտան մէկ քանի թերթեր՝ առաջին քուէարկութիւնը արդէն ցոյց կուտայ «կազմակերպուած» կուսակցութեանց յարաբերական ուժերը:

Հիմակուց արդէն կարելի է նախատեսել դէպ ի ճախ զօրաւոր հակում մը: Այս չարժումը նշանակելի է մանաւանդ Փարիզի եւ վերջալի նահանգներուն եւ այն գլխաւոր քաղաքներուն մէջ, ուր անգործութիւնը աւելի մեծ համեմատութիւններ առացած է: Միւս նահանգներուն մէջ եւս, նչմարելի է դէպ ի ճախ յառաջխաղացումը: Իրօք էրիօի եւ Պլումի կուսակցութիւնները ոչ մէկ կորուստ կրած են առաջին քուէարկութեան, մինչ ազակոմհամեհները արդէն տեղի տուած են որոչ չափով:

Ահա առաջին քուէարկութեան արդիւնքը.—

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ	ՇԱՀ	ՎՆԱՍ	ԸՆՏՐՈՒԱԾ
Պահպանողականներ	0	1	2
Ձախաւորներ	5	4	44
Ժողովրդ. ռամկավարներ	0	0	0
Ձախ հանրապետականներ	1	8	35
Արմատական հանրապետականներ	4	0	20
Արմատական ընկերվարականներ	4	0	66
Ընկերվարական հանրապետականներ եւ անկախ ընկերվարականներ	2	1	12
Ընկերվարականներ	3	2	40
Համայնավարներ	0	0	1

Մանաւանդ դէմքերէն առաջին քուէարկութեամբ իսկ ընտրուած են Ֆրանսայի վարչապետը Պ. Թարտիէօ, Արմատականներու պետը Պ. էրիօ, ընկերվարականներու պետը Լէօն Պլում, Պ. Փէնլեվէ նախկին վարչապետ եւ յայտնի գիտնական, — Պուխոն նախկին խորհրդարանի նախագահը, Լուի Մարէն, ծանօթ արմատականները Տալատիէ, Շօթան, արդի դահլիճի անդամներէն Ռէյնո, Ֆլանտէն, Ռօլէն:

Համեմատականի մնացած է համայնավարներու յաւիտենական մեծաւորը Մարսէլ Քաչէն: Իսկ բոլորովին ճախողեցաւ ընկերվարական կուսակցութեան համակրելի ընդհ. քարտուղարը Փօլ Ֆօր:

ՄԷԿ ԹԱՆԻ ՄԻՋԱԴԷՊԵՐ

Իվրիի մէջ, բաւական բուռն միջադէպ մը տեղի ունեցաւ: Աջակողմեան կազմակերպութեան մը պատկանող անձեր, կէս գիշերէն վերջ, ժամը 2ին, փորձեցին եռագոյն դրօշը պարզել թաղապետարանին վրայ: Ներսը գտնուող համայնավարները յարձակեցան անոնց վրայ. ծանրօրէն վիրաւորուեցաւ մէկը: 13 հոգի ձերբակալուեցան:

Ընտրական հաւաքոյթ մը վերջ, շաբաթ երեկոյ, Իվրիի մէջ, ոստիկանները փորձեցին ցրուել խումբ մը որ միջազգային բայլերգը կ'երգէր: Կռիւ մը տեղի ունեցաւ: Ցուցարարները վիրաւորեցին երկու ոստիկաններ:

Փարիզ Իթալիի թաղամասին մէջ, երբ Բուէարկութեան արդիւնքը կը յայտարարուէր, համայնավար թեկնածու Մոնժովիս՝ հաւաքոյթի հրաւիրեց իր համակիրները, որոնք՝ հակառակորդներու հետ կռուի բռնուեցան: Երկու հոգի վիրաւորուեցան:

Պէլֆոռի մէջ եւս, կռուի մը ընթացքին երկու հոգի վիրաւորուեցան:

ԱՆՐԻ ԼՕՐԷՆ ԿԱԹՈՒԱԾԱՀԱՐ

Հայասէր երեսփոխանը Անրի Լօրէն, որ թեկնածութիւնը դրեր էր Պորտոյի մէջ, տեսնելով որ համեմատականի մնացած է եւ իր հակառակորդը՝ ընկերվարական Լասէռ առաւելութիւն ունի իր վրայ, սրտի նեղութիւն զգաց: Քիչ յետոյ, «կը խեղդուիմ» գոչեց: Ամէն դարման անօգուտ եղաւ: Պ. Լօրէն չատ չանցած, կ'աւանդէր հոգին:

Թուրք վարչապետը Մոսկուայի մէջ

Թուրք պատուիրակութեան Մոսկուա այցելութեան առթիւ, խորհրդային մամուլը կը յայտնէ թէ Խորհրդային Միութիւնը այլ եւս մեկուսացած չէ եւ Արեւելքի մէջ դաշնակիցներ ունի, որոնք Ռուսիոյ կապուած են ոչ միայն քաղաքական չահերու նոյնութեամբ, այլ նաեւ, բոլոր ազգերու ազատագրման խորհրդային ծրագրին հանդէպ մանաւանդ համակրանքով:

Մոսկուայի մէջ պրոյց կը չրջի նոյն իսկ արեւելեան չատ աւելի լայն խմբակցութեան մը ծրագրին մասին: Այս խմբակցութեան պիտի մասնակցին Ռուսիա, Թուրքիա, Աֆղանիստան եւ Պարսկաստան:

Համկ֊ի փաչային ի պատիւ տրուած հացկերոյթի մը պահուն, գործավարներու խորհուրդին նախագահը յայտարարեց.

— «Թուրքեւխորհրդային բարեկամութիւնը որուն տարողութիւնը լայնօրէն կ'անցնի երկու երկիրներու ուղղակի չարաբերութեանց շրջանակէն, միջազգային դէպքերու գուրային մէջ փորձուած հին բարեկամութիւն մըն է: Այս բարեկամութիւնը ծնունդ առաւ այն պահուն, երբ Խորհրդային Միութեան եւ Թուրքիոյ ժողովուրդները ստիպուեցան իրարու նեցուկ դառնալ՝ անկախ գոյութեան իրենց իրաւունքին համար՝ իրենց մղած պայքարէն վերջ:

«Անցած տասներկու տարիները կը յատկանշուին Թուրքեւխորհրդային յարաբերութեանց միշտ աւելի խոր եւ տեւական զարգացումով:»

Մոլոտովի ճառին պատասխանելով, Համկ֊ի փաչա յայտնեց թէ երկար ատենէ ի վեր կը փափաքէր այցելել խորհրդային երկիրը, որուն վերականգնումի ճիգերուն կը հետեւէր մօտէն.

— *Թուրքեւխորհրդային բարեկամութիւնը, ըսաւ, առաջ եկած է հերոսական պայքարներէ եւ 1925ի դաշնագրէն որ լրացուցուեցաւ էնկիւրիի մէջ կնքուած կանոնագրով եւ հաստատուեց երկու երկիրներու փոխադարձ չահերը պաշտպանող սկզբունքները:*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Հիթլերականներու յաղթանակէն յետոյ

Գերմանիոյ վարչապետը Պրիւնինկ ժրնեւէ Պերլին դարձին, տեսակցեցաւ կեդրոնի կուսակցութեան պետին հետ, որ յետոյ նիստի հրաւիրեց իր կուսակցութեան երեսփոխանները: Պրիւնինկ յետոյ, ընդունուեցաւ նախագահ Հինտէնպուրկի կողմէ, որուն տեղեկութիւններ հաղորդեց ժընեւի մէջ կատարուած աշխատանքներուն եւ զանազան օտար պետական անձնաւորութեանց հետ՝ իր տեսակցութեանց արդիւնքին մասին:

× կեդրոնի կուսակցութեան վարիչ մարմինը նիստ գումարեց քաւոս եպիսկոպոսին նախագահութեամբ:

Խորհրդակցութիւնը գաղտնի ըլլալով, որ եւ է զեկոյց կամ տեղեկութիւն չտրուեցաւ մամուլին այս մասին: Ստոյգ է սակայն թէ խորհրդակցութիւնը կատարուած է Հիթլերեաններու հանդէպ կեդրոնի դիրքը ճշտելու մասին, իմացուած է սակայն թէ գերման վարչապետը Պրիւնինկ որ ներկայ էր այս նիստին, մէկ ժամէ աւելի խօսած է արտաքին հարցերու մասին:

կեդրոնի վարիչ մարմինը՝ շատ յստակ ծրագիր մը մշակած է, մանրամասնօրէն ճշտելով այն պայմանները զոր պիտի ներկայացնէ Հիթլերեաններուն, այն պարագային որ բանակցութիւնները նպաստաւոր ելքի մը յոյսը ներշնչեն, չի կարծուիր սակայն որ կեդրոնը նախածեռնարկ ըլլայ բանակցութեան մտնելու Հիթլերեաններու հետ: Աւելի՛, պիտի սպասէ որ նախ անոնք ներկայացնեն իրենց պայմանները:

կեդրոնի շրջանակները մեծ յոյս չունին թէ այս բանակցութիւնները պիտի կրնան նպաստաւոր արդիւնքով մը վերջանալ:

Թուրք կառավարութիւնը մեհնաշնորհի կը վերածէ

ՍՈՒՐՃԸ ԵՒ ՇԱՔԱՐԸ

Պոլսէն «Ճայմզ»ի Թղթակիցը կը հեռագրէ իր Թերթին թէ Թուրքիոյ ազգային տնտեսութեան գործավարին յայտարարութեան համաձայն, կառավարութիւնը մտադրած է մեհնաշնորհի վերածել սուրճի եւ շաքարի ներածումը: Սուրճի եւ շաքարի ներածումը պիտի Թոյլատրուի այն երկիրներուն համար միայն, որոնք Թրքական ծխախոտ կը գնեն:

Ատկից զատ, երէկուընէ սկսեալ, 2 մայիս, բոլոր այն անձերը եւ բոլոր ընկերութիւնները, որոնք օտար արժեթուղթեր ունին, պարտաւոր են իմաց տալ Թուրք պետական դրամատան եւ յայտնել գումարը:

Ասկից վերջ, օտար արժեթուղթերու գնումը կարելի պիտի ըլլայ կատարել միայն այս դրամատան միջոցաւ, որ գնման արտօնութիւն տալու համար, նկատի պիտի առնէ Թէ շահաբերգուած երկիրները ի՞նչ քանակութեամբ ապրանք կը ներածեն Թուրքիայէն:

Հիճազի փոխարհան Փարիզ եկաւ

Հիճազի փոխ-արքան, Էմիր Ֆէյզալ Իպն Ապտէլ-Ազիզ եւ իր հօրը Հիճազի Թագաւորին Իպն Սէուտի արտաքին նախարարը, Փարիզ հասաւ ժընեւէն: Փարիզէն յետոյ, ուր մինչեւ մայիս 6 պիտի մնայ իբրեւ Ֆրանսական կառավարութեան հիւրը, Էմիրը պիտի երթայ Լոնտոն եւ Լահէյ:

Իզմիրը կը վերաշինուի...

Թուրք Թերթերը կը գրեն.—

Իզմիր քաղաքը նախ քան Հելլէններու կողմէ հրդեհուիլը, 76 հազար շէնք ունէր: Ելմտական գործավարութեան եւ քաղաքապետութեան կողմէ կատարուած քննութիւններով հաստատած էր որ 26 հազար շէնքեր այսինքն՝ տուն, գործարան, մթերանոց, խանութ եւայլն այրած էին: Այժմ կը տեղեկացուի Թէ 7 տարուան ընթացքին 80 միլիոն ոսկի արժողութեամբ 4335 շէնքեր շինուած են:

ՓՈԽԱՌՈՒԹԻ՞Ն ՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՀԱՄԱՐ

«Լքօ տը փարի»ի մէջ, Ռընէ Վանլանտ կը գրէ (30 Ապրիլ).

— *Թրքական հանրապետութիւնը, գուստրը Ֆրանսական հանրապետութեան, ինչպէս կ'ըսէր Պ. Լտուար Էրիօ, այլ եւս մէկ մու չունի։ Աղքատութիւնը յանցանք չէ։ Անշուշտ։ Բայց, վստահաբար, քէմալական վարչաձեւին յանցանքներն են որ Թուրքիան մխրճեցին ամէնէն ծայրայեղ աղքատութեան մէջ։ Կ'բսուի նաեւ թէ արծաթով բացուած վէրքը ժահացու չըլլար։ Իրա՞ւ։*

Անշուշտ, Մալք կուսակցութեան կանոնիկոնները անօթի չեն մեռնիր. ոչ ալ աւելի կամ նուազ, մանաւանդ նուազ քան թէ աւելի թուրք զեկավարներու խմբակը, որ գրաւեց իշխանութիւնն ու մենապետութիւնը։ Բայց խեղճ արհեստաւորներն ու գիւղացիները օրըստօրէ աւելի կը սեղմեն իրենց գօտին։ Մխիթարութեան համար, կրնան ըսել թէ այլ եւս կը պատկանին արդիական ազգութեան մը, քանի որ գլխարկ մը դրած են իրենց գլխուն վրայ — եւ աւանդական ֆէսի զսրծածութիւնը՝ տեսակ անօրէն կ'ենթարկուի մահապատժի։

Թուրք հանրապետութեան վարչապետը Ըսմէթ փաշա դեռ նոր յայտարարեց.— «Այո, Թուրքի մը համար ստոյգ է թէ ինչ որ չի շարժիր եւ որեւէ վրդովում չի պատճառեր, թրքական դրամն է»։ Աւոր կարելի պիտի ըլլար պատասխանել թէ մեռելներն ալ չեն շարժիր եւ թէ ընդհանրապէս նուազ անհանգստութիւն կը պատճառեն քան թէ ողջերը։ Բայց Պանք Օթօմանի նախագահը, որ իբր ելմտադէտ, ուրիշ լոյսեր ունենալու է քան նախկին գնդապետ Ըսմէթը, աւելի շեշտ պատասխան մը կը բերէ մեզ։ Այդ պատասխանը կը քաղեմ La Turquie Libre *ֆրանսերէն լեզուով թրքական թերթէն, որ Փարիզի մէջ լոյս կը տեսնէ Նէճաթի Րիֆաթի տնօրէնութեամբ։*

Ի՞նչ կ'ըսէ Պանք Օթօմանի նախագահը։ Հետեւեալը.— Երկար տարիներու ճիգերէն յետոյ, թրքական ոսկին չկրցաւ ժռնել առողջ դրամներու մեծ ընտանիքին մէջ»։ Եթէ անաչառ մասնագէտի մը այս ախտաճանաչումը ամէն հանդուրեցում կրնայ տալ Էնկիւրիի աշկերտ-պետական մարդոց, պատճառն այն է որ դժուարահաճ չեն։

Բայց, առնք ներքին հարցեր են։ Թող այդ հարցերէն իրենց օձիքը ազատել չկրնան անոնք որ այդ պարտականութիւնը բռնագրաւած են։ Քանի որ իբր յաւակնոտ, անվերածելի, կոյր օտարատեացներ, արհամարհանք միայն ունին ամէն բանի հանդէպ որ արտասահմանէն կուգայ։ Մուսթաֆա Քէմալի քով, Նափոլէոն փոքր կը մնայ։ Այս բառերը նոյնութեամբ գրուած են քէմալական կիսապաշտօն թերթի մը մէջ։

Այսուհանդերձ, թուրքիոյ ելմտական ու քաղաքական կացութիւնը մեզ համար շահեկան կը դառնայ, երբ անոր տէրերը գուշը ձեռքերնին, կուգան դրամ ուզելու մեզմէ։ Դրամ պարտական են մեզ եւ չեն վճարեր։ Կ'երեւի մեզ վճարելու հատար, ուրիշդրամ կ'ուզեն մեզմէ։ Առանց խօսքն ընելու Օսմանեան Հանրային Պարտքին (որուն պահանջատէրերը ալ չեն գանձեր կտրօնները), 1928ին Թուրքերուն փոխ տուինք 800 միլիոն։ Հիմա մեզ կը հրաւիրեն նոյնը կրկնել։

Սարսեղնու Շիւքրիւ, որ գացեր էր Հնւվըրի դրամարկղին դուռը զարնելու, չփոթած վերադարձաւ։ Ուաշինկթընի մէջ՝ իրեն ըսեր են.— Եթէ դրամի համար է, սխալ հասցէի եկած էք։ Փարիզ գացէք»։

Փոխառութիւն մը Փարիզի մէջ— ինչպէս 1914ին։

Գիտենք թէ այդդումարը ի՛նչպէս գործածուեցաւ մեզ դէմ։ Լիբանանի և Սուրիոյ դահիճը՝ համբաւաւոր Ճէժալ փաշան, երիտասարդ Թուրքերուն հաշուոյն, կատարած էր այդ փոխառութեան բանակցութիւնը։ Ան յաջողեցաւ 500 միլիոն խլել մեր այն առեներուն վարիչներէն, որոնց զգուշութեան հրաւէր ուղղուած էր սակայն հին Թուրքերուն կողմէ։ Եւ ինչպէս, վերջերս, դեռ, իր շահեկան երկին մէջ՝ Le Hédjaz dans la guerre mondiale (Payot, éd.) *զօրավար Պրէմոն կը յիշէր, ճէժալ Պոլիս ցամաք ելլելուն, կը բացագանչէր.— Խաբեցի, անմիտները»։*

Թուրքիոյ արդի դեկավարները ճէմալի դպրոցին կը պատկանին. սեղ կը մնայ զգուշանալ ուրեմն։

Կը պնդենք թէ, ինչ օգտակարութիւն պիտի ունենայ մեր խնայողութենէն առնուած այդ դրամը։

Նախ պիտի ծառայէր ո՛չ թէ պահովելու հանրային պարտքի սպասարկութիւնը, որ քէմալական վարչաձեւին կողմէ, գործնականապէս չի ճանչցուիր, այլ վճարուիր կանոնաւորելու, Թուրքիոյ մէջ շուետական, իտալական, գերմանական ընկերութեանց կողմէ կատարուած մեծ աշխատանքներուն։ Այս աշխատանքներուն մէջ, Գերմանիոյ մասնակցութեան բաժինն է գրեթէ մէկ միլիառ։ Ուրեմն, մեր դրամը, Էնկիւրիի ճամբով, պիտի գնէ Շեթոքհոլմի, Հոմի եւ Պերլինի ճամբան։

Եւ ի՞նչ տեսակ աշխատանքներ են ասոնք։ Գլխաւորաբար երկաթուղիներ։ Բայց, եթէ ձանձրոյթը յանձն առնէք քարտէսի մը վրայ նայիլու, շուտով պիտի նշմարէք թէ այս երկաթուղիները աւելի կը համապատասխանեն ռազմավարական նպատակներու, քան թէ տնտեսական շահերու։ Զգենք որ արդէն, իշխանութեան գլուխը հասած գինուորականներու այս երկրին մէջ, ազգային պաշտպանութիւնը իսկական վիհ մըն է։ Վերջին ելմտացոյցերուն մէջ, մեծ մասամբ գինուորական նպատակներով կատարուած հանրօգուտ շինութիւններուն հետ՝ ազգային պաշտպանութիւնը կը գրաւէր հասոյթներու հարիւրին 50ը։

Եւ գինուորական այս ծաղքաւորութիւնը Թուրքիոյ ուր անօթի կը մեռնին, եւ որ օրէնք մէկուն սպառնալիքին տակ չի գտնուիր, իր ամբողջ վրդովիչ եւ իրական նշանակութիւնը կը ստանայ ռուսեւերման խառնակ ծրագրերու հետ թաքուն կապակցութեամբ։

Հորհուրդներու դեսպանը Սուրիչ ամենազօր է Էնկիւրիի մէջ։ Ըսմէթ փաշա եւ Թէվֆիք Րիւշտի ոչինչ կրնան մերժել անոր։ Անկից վերջ, կուգայ Պ. Նաումնին՝ Գերմանիոյ դեսպանը։

Դրա՞մ, պարոն Թուրքեր։ Անկարելի է առ այժմ։ Աւելի յետոյ, թերեւս, երբ պարկեշտութեան եւ բարեացակամութեան փաստերուքը, երբ դադրիք ճմլելէ մեր դպրոցները, ձեր կործանարար նեղութիւններով ընկճելէ ձեր երկրին մէջ գտնուող ֆրանսական ձեռնարկները, երբամէն կապ խզէք Մոսկուայի հետ, թօթափէք Պերլինի լուծը, երբ եւրաշխիքներով եւ գրաւականներով, ձեր ներքին կացութիւնը բաւարար է վերջ, սեղ թոյլ տաք որ առուգենք թէ մեր ոսկին չպիտի վերածուի թնդանօթի եւ ռազմանիւթի, երբ վերջապէս հրաժարիք կրկին գաղտնօրէն կազմակերպելէ նեղուցներու զինաթափ շրջանը, այն ատեն միայն, պիտի կրնաք կոչ ուղղել բուրդ գուլպային։ Բարեկամութիւն կ'առաջարկենք ձեզ։ Ձեր գիտնալիք բանն է տեսնել թէ թշնամութի՞ւնը աւելի հասութաբեր է։

Վերջապէս, կենսական նկատողութիւն մը մեր խնայողներու հասցէին։ Քաղաքական ներկայ պայմաններու մէջ, այսօր, դրամ դնել քէմալական քարտէսին վրայ, կը նշանակէ չենք չինել հրաբուխի մը վրայ։ Թուրքիոյ մէջ կարգ կանոն կը տիրէ, կ'ըսէն։ Առեւնօք, վարչութիւն մէջ ալ կը տիրէր։ Քէմալականութիւնը, ճնշումի եւ պատակտումի վարչաձեւ, քանի մը մարդոց վրայ միայն հիմնուած է։ Վատա՛հ ենք թէ, կառավարութիւնը որ ուշ կանուխ պիտի յաջորդէ անոր, պիտի ուզէ եւ պիտի կրնայ առանձնել ներկայ խմբակին ստորագրած յանձնառութիւնները։

Նախ մեր բարեկամներուն ուժ տանք։

Ու ոչ մէկ սու մեր Թշնամիներուն։

Ածելիի թագաւորը

Ածելիի թագաւորը որ անցեալ ինգշաբթի անձնասպան եղաւ իր պալատին մէջ, բուռն սէր մը ունէր հանդէպ երաժշտութեան եւ ճարտարօրէն կը նուագէր ալ եւ անձնասպան եղաւ իր այն սենեակին մէջ, ուր յաճախ կը մեկուսանար, նուագելու համար իր սիրական հեղինակները։

Իր պողպատի գործարանները կ'արտադրէին օրական 500 հազար ածելիի շեղբ եւ 50 հազար գործիք։

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ
(CHANTS POPULAIRES ARMÉNIENS)

—)(o)(—

Վերստին յաւելուած
կրկին հեծութեամբ,
ի խորոց սրտի խօսք...՝
ընդ Զօպանեանի։

1.

Կարելի չէր երեւակայել որ փառացի ու քաղաքավարի դրութիւնս, «Ճառաջ»ի դէպ. 25, 29, 30 թիւերուն մէջ երեւցած, արժանաւոր ա՛յդքան թուղթերէ պատասխանի մը՝ Զօպանեանի կողմէ։

«Ապագայ»ի մէջ հիւսած այդ հինգ յօդուածներուն անդնդելի առաջ՝ խոր փաստեր խօսեցնենք։ Չի յստակ տեսնուեցաւ թէ մեր «մեծանուն» դրագէտը՝ «մածունը սեւ է» պնդելու չափ առաջ կ'երթայ, վոխանակ պարկեշտ մարդու պէս շնորհակալութեամբ ճանչնալու իր սխալները։

Ճօղուածաշարքիս մէջ (ձեռագրիս էջ 18) չեչտեր էի հատուածով մը։ (ԽՄԲ.— Ջնջուած)։

— «Այդ գիրքէն օրինակ մը կարելի չեղաւ ունենալ, որ ամբողջապէս հանդարտ քննութեան առարկայ դարձնէի, դրասեղանիս առաջ։ Ինչ որ տուի այս դրուածքով՝ մէկ-բաւի ցայտուն կէտերն են, Մատենադարանին ուղղ ժամերուն մէջ ընդօրինակուած, բնագրերուն հետ բաղդատելու համար»։

Զօպանեանի դերասանական պատասխանը հարկադրեց զիս, ու գիրքը հիմա ձեռքիս տակ է։ Քննութեան կրցած եմ առնել դարձեալ միայն այն մասերը որոնց հայերէն երզերն իմձի ծանօթ են ու բնագրերն ունիմ աչքիս առջեւ։ Կարեւոր մաս մը՝ քննութենէս դուրս կը մնան, զի Ֆրանսերէնին մէջ յիշուած չեն գիրքերուն էջերը, իսկ յաճախ այս կամ այն երգի զանազան հատուածները միայն թարգմանած է՝ տեղափոխումներով։

Ահա այդ նոր փաղանգը՝ Զօպանեանի համալից (?) թարգմանութենէն։

*
**

Chants Populaires Arméniens-ը կը բացուի, 80 էջնոց Ճառաջարանէ յետոյ, Վասպուրականի դեղեցկադէմ սիրերգովը.—

— Վարդն ի բացուե՛ Վանայ Քաղքի
Էգէստա՛ր։
= Աստուած սիրես՝ մէկ էօրօխկի՛
գիկը տար։
Բա՛ նագերով, բա՛ խօթօտիկ, դիւ
վի՞րն ես,
Աշխար՝ գիտի, պամ գիտի՝ դիւ
իմն ես։

Այս է իմ գիտցածը, երգածն ու գրի առածը։

Variante՝ «Վարդ մ'ի բացուե՛ւ եւ «Նուռ մը դրկի՛ր իմձի տար» (*Առաջին Վանեցի Նորահարսէ մը գրի առնուած, երկրորդը Լալայեանի Ագդ. Հնդս. Իե. 108*)։ Չէրենցին՝ «մէկն ուղարկի զիկը տար»։

Ի՞նչպէս է ըմբռներ Զօպանեան ու թարգմաներ.—

La rose s'est ouverte aux jardins de Van.
Pour l'amour de Dieu, envoie quelqu'un
pour **m'y conduire (*).**

Հ. Արսէն Ղազիկեան պիտի ըսէր պըղղրեց։ «Զիթունին որ Վանեցի մըն է» — Զօպանեանի բառերովը —, կ'ըսէ ձայնեց։

Չի աղջկան բանաձը մանչուն բերանը դրած է, որմէհետ տող մըն է տուեր, իր m'y conduire-*ով։*

Այսինքն՝ տղան է որ կը խնդրէ իր սիրած աղջիկէն որ մէկը դրկէ՝ զինք հոն, Վանայ Քաղքի Էգէստար, նոր բացուած վարդին քովը տանի...։

Երգին իմաստը չէ հասկցած մեծանուն թարգմանիչը։

Չիթունին եւ բոլոր Վանեցիները պիտեն որ՝ առաջին տողը՝ աղջկան բերնով ըսուած՝ եւ ինքզինք բացուող վարդի նմանցուցած, կամ երիտասարդէն ըսուած՝ իր սիրած աղջիկը (նկատի՛ յատկապէս) վարդի գեղուրոյթով գովուած, — երկու ձեւն ալ եթէ կ'ըլլայ, բայց երկրորդ տողը միմիայն աղջկան բերնով է որ կ'ըսուի։ Տեղական կարգ ու կանոն է որ՝ աղջիկը ձիով կամ կառքով կամ հետի (եթէ մօտ է) կ'առաջնորդուի իր հէրանց տունէն կեսրանց տունը՝ մասնաւոր կեսրանց կողմէ դրկուած (էօրօղկած) խնդրակի մը ընկերակցութեամբ։

Երգին մէջ երկու նորատի խօսեցեալներէն աղջիկը՝ մանչուն իրը թէ պատասխանելով՝ կ'ըսէ, «եթէ Ամուսած կը սիրես՝ մէկը դրկէ՛» պիտ ձեր տուն տար»։

Զօպանեանի թարգմանածին մէջ՝ տղան է որ աղջիկէն կը խնդրէ թէ՝ մէկը դրկես պիտ տանի հոն, վարդին քովը...։

Դերերը շրջուած են։ Conduire-*ն անդամ* emmener *ըսուելու էր թերեւս։*

Երկրորդ տունը.—

— Վարդն ի բացուե, առաւըտման
խաւխունաց,
Իմ եար՝ բախչէն կայնե՛ էրկու ձեռն
ի ծոց։

Սխալ variante *մը (Լլեն. Իե.)՝ «Կէս գիշերուան խաւխունաց», «իմ եար կայնե պաղչի դռան՝ ափն երեսին, ձեռն ի ծոց»։*

Թարգմանուած է.—

La rose s'est ouverte, **le coq du matin a chanté;**
Ma bien-aimée se tient au jardin, les deux mains **sur son sein.**

«Պաղածապուր» թարգմանութիւն, — Զօպանեանի բառովը։

Երրորդ տունը կ'երգուի.—

— Վարդն ի բացուե առաւըտման շաղերով.
Իմ եար բախչէն կը վարդ կը քաղի մաղերով։

Թարգմանութիւնը (երկրորդ տողին).—

Ma bien-aimée cueille des roses **au jardin des roses.**

Ո՞ւր կը մնայ «մաղերով քաղուած» վարդի հմայիչ ու բարեխօսական պատկերը։ Տեղական գիծ է՝ մաղերու մէջ քաղել (փրցնել լեցնել) ծաղիկ կամ պտուղ։ Մաղով նուէր ղրկել դրացիի, աղգականի, վաճառքի։ Մաղով՝ դանդ դուռ պատցնել լեզուն ուշ բացուած երախան։ «Մաղերով ձիւն կը թափի» ըսել, եւն. եւն. եւն.։

Զորրորդ տունը.—

— Վարդն ի բացուե Վարդովրդի կիրակին,
Ես սէրն իմկե՝ մէջ իմ սրտին պըրտակին։
Բա՛ խօթօտիկ, բա՛ նագերով դիւ
վի՞րն ես,
Աշխար՝ գիտի, պամ գիտի՝ դիւ
իմն ես։

Թարգմանուած է (երկրորդ տողը).—

Ton amour a mis **le feu** au bosquet de mon cœur.

Երգը սահեցնող ու երգող ժողովուրդը դիտէ թէ սէրը անտես ու անշէջ կրակ է, բայց չի յիշեր։ Պրակն ալ առանց կրակի չի վառիր, միայն թէ լուսթեամբ կը հասկցուի։ Le feu-*ն չեշտելու պէտք կա՞յ։*

Շէրենց եւ Ագդ. Հնդս. ունին հինգերորդ տուն մը եւս, զոր Ա. Զ. թարգմանած չէ եւ լաւ է ըրեր, զի հարազատ չէ (խօսքս Շէրենցի մասին է որուն պիտի անդրադառնամ յետոյ)։

Ա. Զ. սխալեր է նաեւ jardins de Van *գրելով։ Պէտք էր ուղղագրէր գլխատառ* Jardins de Van *(կամ հարազատօրէն* Jardins de la ville de Van = *Վանայ Քաղքի Էգէստար։ Զի Էգէստար (Այգեստան) Վան – Քաղաքամէջի մէկ արուարձանն է։*

*
**

Էջ 12, թարգմանութիւնն է Ճովսէփեանի Փշրանիքներուն ԺԴ. հատուածին, երես 28-29։ Առնենք նկատելի տողերը.—

— Կը կեամ պագնիմ կարմիր իրիս,
Ֆիւ թարթափիքիրն ի կալամով էիշած.

Թարգմանուած՝

Je veux embrasser tes joues vermeilles.
Tes cils sont comme peints **au Kalame.**

Սեմական բարբառին անձանօթ մէկը կրնա՞յ հասկնալ Kalame-*ը։*

Ճվս. Փշրանիքներ ԺԴ. 28, Chants Pop. Arm. 30—31,—

— Ախչի՛, տ'բլնիմ տամբիւրվան,
Կեամ նստիմ ֆիւ խէրացց քախչէն։

«Խէրացց»ը թարգմաներ է au jardin de ton **père,** *փոխանակ ըսելու* de tes parents։

— Շամայ շահար բերած, բրիւճ-
տիրն ի ֆաւած (*).

On a **pris** du sucre de Damas pour **arrêter le sang.**

«Բերած»՝ pris *չէ. իսկ «քաւած»՝ խարած ըսել է։ Վէրքը այրած չաքարով կը խաբեն՝ բուժելու եւ հականեխելու։*

— Անցկուե, ինչ վարդ – ռիհան վար
'ձի չի շարժած։

«Շարժած»ը թարգմաներ է frappée *որ ճիշդ չէ։* Toucher *կամ ուրիշ մեզմիմատ բառ մը պէտք էր։*

— Աղջիկ, ես ֆու դարդէն էրեցայ.
Թափաւ միս, հալաւ ոսկոր.

Jeune fille, l'amour que j'ai pour toi me brûle!
Ma chair **s'est fondue,** mes os se sont fondus.

Երկրորդ fondue = *հալեցաւ, փոխանակ միսս թափաւ =* tombée *ըսելու ըստ բնագրին։ Իսկ ինչո՞ւ չըսել առաջին տողին՝* ton amour m'a brûlé *կամ* me brûle, *աւելի կարճ ու համազօր, քան Զօպանեանի երկարաշունչ, ճապաղ ձեւը։*

(*) Կ'ընդգծեմ սխալ թարգմանուած մասերը։ Զիթ.

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱԹԷՆՔԷՆ
ՕՐՈՒԱՆ ԳՈՐԾԵՐՆ ՈՒ ՀՈԳԵՐԸ

ԿԵՆԴ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ,— ՀԻՒՂԱԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ՀԱՆԴԻՊԸ,— ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻՆ ՎԱՐԿԵՐԸ ԵՒ Ա. ԹԻՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱՁԻԿՈՒԹԻՒՆ,— ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ,— ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԸ ԵՒ ՋԱՒԱՐԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԱՐ.

Վերջին թղթակցութեանս մէջ կը գրէի՝ «Դաշնակցութիւնը համբերութեամբ կը սպասէ, որ ողջմտութիւնը յաղթանակէ ի վերջոյ», ակնարկելով մանաւանդ Հօկիներու, ոստիկաններու եւ հնչակեաններու ծուռ աշխատանքներուն։

Ուրախ եմ հաղորդելու որ սխալած չէի կանխատեսութեանս մէջ։

Արդարեւ, առաջնորդին կողմէ՝ կուսակցութեանց միջեւ կազմուած ժողովը, հասած է այն համոզման թէ «Նոր Վարչութիւնը պէտք է կազմել բոլորովին նոր անձերէ, ըլլան չէզոք թէ կուսակցական»։

Ուրեմն, փաստօրէն այլեւս հին Վարչութեան մաս կազմողներէն եւ ո՛չ մէկը պիտի նշանակուի նորին մէջ։ Բացի Պ. Կէլիլօղլուեանէն, որուն համար կ'ըսեն թէ պիտի յարաբերի Րիւէֆին հետ։

Առաջնորդին կողմէ կազմուած ժողովը՝ հնչակեաններուն առաջարկով եւ մասնակցողներուն հաւանութեամբ, յարմար նկատած է, որ դուժարուի նոր ժողով մը եւս, եւ խորհրդակցութեան հրաւիրուին Աթէնքի հրապարակին վրայ ծանօթ, ազգային կեանքով զբաղելու տրամադիր եւ հեղինակութիւն ունեցող չէզոք անձեր ալ, ազգային մեքենան աւելի հաստատուն եւ վստահելի հիմերու վրայ դնելու համար։

Չերմապէս կը փափաքինք որ օր առաջ կազմուի Կեդր. նոր Վարչութիւնը, գործի եւ կեանքի կոչելու համար նաեւ թաղային մարմինները, որոնք, ինչպէս պիտենք, կազմալուծեալ վիճակ մը կը պարզեն։

× Կը ցաւիմ որ կրկին տխուր տողեր պիտի գրեմ հիւղակներու հարցին շուրջ։

Վերջին թղթակցութեամբս կը դրէի թէ, «առաջնորդին կողմէ կատարուած դիմումներուն իբր հետեւանք, աննշան հատուցում մը (նիւթական) պիտի տրուի նոր ներգաղթողներուն»։

Արդ, այս լուրը պաշտօնական չէր կառավարութեան համար, հակառակ առաջնորդին պաշտօնական յայտարարութեան, մամուլին միջոցաւ։ Ու իրրեւ թարմ փաստ,— երրորդ կարաւանով Աթէնքէն մեկնողներուն հիւղակները գրաւեցին, առանց հատուցումի եւ առանց որեւէ գոհացումի։

Նոյնը նաեւ, ինքնութեան թուղթերու մասին։ Կրկին հակառակ առաջնորդին պաշտօնական յայտարարութեան, օտարականներու գրասենեակին պետը եւ պաշտօնեանները, բոլորէն— այր, արի, օրիորդ կամ պատանի— կը գանձեն տուրքը, աւելցնելով թէ «իրենք հրահանգ չունին նախապարտութենէն, ձրի տալու»։ Եւ որպէսզի ամէն բան որոշ ու յստակ ըլլայ, հոս գրի պիտի առնեմ ինչ որ լսեցի այս խնդիրներուն հետ կապ ունեցող անձերէ։

Առաջնորդը կը ներկայանայ Պ. Եսայեանին (խնամատարական նախարար) եւ կը խնդրէ որ փոքրիկ հատուցում մը շնորհուի նոր ներգաղթողներուն, ու նաեւ ձրի տրուին ինքնութեան թուղթերը՝ այրերուն եւ էգաւորներուն։ Նախարարը կը խոստանայ «բան մը ընել»։ Այս «բան մը ընել»ու խոստումը իրրեւ իրողութիւն պաշտօնապէս կը հաղորդուի ժողովուրդին։ Շաբաթ մը վերջ, առաջնորդը կրկին կը հանդիպի նախարարին, վերջնական պատասխանը ստանալու համար։ «Նախարարը հիւանդ է եւ պիտի չկրնայ ձեզ ընդունիլ», կը պատասխանուի։ Ու հարցը կը փակուի այսպէս։ Եւ կը մնանք, հոն՝ ուր որ էինք։

× Բարեգործականին կողմէ դպրոցներու յատկացուած վարկերը եկան։ Պէտք է ըսել, որ Բարեգործականը ոեւէ կրճատում չէ ըրած եւ «առ հաշիւ»ը վերջնելով, նախորդ տարիներու սակով ղրկած է մինչեւ ապրիլ ամսուան վերջին բաժինը։ Կ'իմանանք, որ անզլիականները ապրուստաւոր դիներով։

Այս առթիւ, բազմաթիւ խնդրանքներու ընդառաջ երթալով, Բարեգործականի Փարիզի կեդրոնին եւ անոր միջոցաւ ալ Դանիէլէ Կեդրոնին, որուն կապուած է Աթէնքը, ուշադրութեանը կ'ուզէի պարագայ մը։

Դպրոցներու յատկացուած վարկերը կը հասնին Աթէնք՝ նպակի համար, ամսուն 10ին։ Կ'ընդունին 12-15ին։ Իսկ դպրոցներու կը հասնին առնուազն ամսուն 20-22ին։ Եւ այս բոլորը հակառակ այն իրողութեան որ, շատ յաճախ, ղրկած Աթէնք հասած պէս՝ դպրոցներուն կ'ուղարկուին հոգաբարձութիւններէն։ Հակիրճ անշուշտ,— ղրկած չհաշուեկշիռներն ալ կ'առնուին։ Հաշուեկշիռներն ալ, որուն մէջ տրուած հրահանգի հաւաձան— գումարը ստացուած ցոյց կը տրուի։ Իսկ ղրկածը։ Առնուազն հինգ օրէն։

— «Ժամը 11ին եկէ՛ք»։ Ձիշդ ժամանակին կ'երթայ ղրկածը առնելու պաշտօն ունեցողը։ «Տիկիները չեկան», կ'ըսէ քարտուղարը։ «Ժամը 3ին եկէք»։ Կ'երթայ ժամուն։ «Ուրիշներ եկան առին, ձերը վաղը ժամը 10ին», կ'ըսէ կրկին քարտուղարը։

— «Մարդ Աստուծոյ, ղրկածդ հինգ օր առաջ, հաշուեկշիռ տուած ենք, տուէ՛ք, որ երթանք», կ'ըսէ դառնութեամբ ղրկածը առնելու պարտականութիւն ունեցող պաշտօնեան։

— «Ի՞նչ կրնամ ընել, վաղը», կ'ըսէ Պ. քարտուղարը, փորը կուշտ։

Ըսի, որ այս պարագան յանախադէպ է, ինչպէս կը պատմէին անցեալները Բօքինիայէն քանի մը ուսուցիչներ։

× Վերջերս Աթէնքը հասած էին շարժուններ եւ խաղուններ ցոյց կուտայ թատերական եւ գրական ասպարէզին մէջ ալ։ Ապրիլ 17ին, ամիսներու տքնաջան աշխատանքէ յետոյ, Աթէնքի Թատերասիրացը, «Օլիմպիա» թատերասրահին մէջ բեմադրեց անմահն Զուանեանի «Վէպլէպիճի»ն, խառն եւ ընտրեալ հասարակութեան մը ներկայութեան։ Թերթը իր նիւթական պատճառներ։ Թերթը իր նիւթական պատճառներ։ Թերթը իր նիւթական պատճառներ

ԲՈՂԱՅԻ ՀՅՈՒՐԸ ԿՂԶԻ

(Վ. Կ.)

Ք. ՍԱՍՈՒ

X

Մանրվեր ինչ-որ ծանր բան էր ընկել Մելքոնի սրտի վրա։ Ինչ-որ անհասկանալի տհաճություն էր զգում նա իր հոգու խորքում, ինչ-որ անորոշ վախ էր զգում նա իր առջև։ Ինչո՞ւ էր նա այդպես անհանգիստ, ինչո՞ւ էր նրան թվում, թե ինչ-որ մեծ դժբախտություն է սպասվում իրեն։ Ինչո՞ւ էր նա ամբողջ գիշեր չքնել, ինչո՞ւ էր նա ամբողջ գիշեր մտածել Ալմաստի մասին։

Ալմաստ... Ալմաստ... Ինչո՞ւ էր նա այդ անունը կրկնում իր սրտում, ինչո՞ւ էր նա այդ անունը շշնջում իր շրթունքների վրա։ Ինչո՞ւ էր նա ամբողջ գիշեր տեսնում Ալմաստի գեղեցիկ դեմքը, Ալմաստի սքանչելի աչքերը, Ալմաստի հմայիչ ժպիտը։

Ինչո՞ւ էր նա ամբողջ գիշեր լսում Ալմաստի քաղցր ձայնը, Ալմաստի հրապուրիչ խոսքերը։

Ինչո՞ւ էր նա ամբողջ գիշեր զգում Ալմաստի տաք շունչը իր դեմքին, Ալմաստի տաք շրթունքները իր շրթունքների վրա։

Ինչո՞ւ էր նա ամբողջ գիշեր զգում Ալմաստի նրբագեղ մարմինը իր գրկում։

Ինչո՞ւ էր նա ամբողջ գիշեր զգում Ալմաստի ջերմությունը իր մարմնում։

Ինչո՞ւ էր նա ամբողջ գիշեր զգում Ալմաստի սիրո կրակը իր սրտում։

Ինչո՞ւ էր նա ամբողջ գիշեր զգում Ալմաստի սիրո կրակը իր երակներում։

Ինչո՞ւ էր նա ամբողջ գիշեր զգում Ալմաստի սիրո կրակը իր ուղեղում։

Ինչո՞ւ էր նա ամբողջ գիշեր զգում Ալմաստի սիրո կրակը իր ամբողջ էության մեջ

*** Իսկ ուրբաթ օր, չատ փայլուն երեկոյթ մը տրուեցաւ ի պատիւ Ըմմէթ փաշայի՝ Մոսկուայի մեծ թատրոնին մէջ: Ցարերու նախկին օթեակին մէջ, բոլոր պաշտօնական անձնաւորութիւնները ներկայ էին հանդիսական զգեստով, բացի զօրավարներու խորհուրդին նախագահէն՝ Մոլտովէն, որ կ'արհամարհէ քաղքենի աւանդութիւնները: Օտար դիւանագիտական մարմինը եւ բոլոր ներկաները յոտնկայս ունկնդրեցին միջազգային քայլերգը եւ թրքական ազգային երգը:

Շաբաթ օր թուրք պատուիրակութիւնը ներկայ եղաւ ձիարշաւի մը. իսկ կիրակի օր ալ, մեծ զօրանոցի մը՝ կարմիր հրապարակին վրայ:

Այս տարի Մայիս 1ը կը դուգադիպէր օրթոտոքս Զատիկին: Այս պատճառով ալ Մայիս 1ի ցոյցերը՝ Ռուսիոյ մէջ առացան հակակրօնական փորձանքի բնոյթ: Մոսկուայի վաղուցներուն մէջ զետեղուած տաղտակները կը ծաղրանկարէն կրօնքը եւ Պապը: Համայնավար երիտասարդութիւնը եանուդային մասնակցեցաւ այս հակակրօնական ցոյցերուն:

*** Մայիս 1ի զօրանոցքը առիթ մը եղաւ բոլշեւիկ զեկավարներուն ամենամեծ չափով ցուցադրելու իրենց զինուորական ուժերը: 1917էն ի վեր, «բանուորադիւզացիական» կառավարութիւնը այսքան ուժեղ ու մեծ զինուորական ցոյց մը չէր կազմակերպած:

Պատերազմական զօրավարը Վորոշիլով աչքէ անցուց կարմիր զօրախումբերը եւ հաւատարմութեան երդում առաւ Մոսկուայի զօրարանակին նորակոչներէն եւ յետոյ, ճառի մը մէջ հաւաստեց թէ կարմիր բանակը խաղաղութեան ամենամեծ երաշխիքն է:

Զօրահանդէսը վերջացաւ մեծ ու փոքր հրապայլերու եւ հեռաձիգ թնդանօթներու անցքով: Զօրահանդէսի պահուն, կարմիր հրապարակին վերեւ կը սաւառնէին 300 օդանաւեր:

Մայիս Մէկի Աշխատանքի Տօնը

Մայիս 1ի աշխատաւորական տօնին առթիւ, կառավարութիւնները խիստ միջոցներ նախատեսած էին, առաջքն առնելու համար հաւանական խռովութիւններու:

Իտալական կառավարութիւնը՝ մասնաւորաբար խիստ կարգադրութիւններ ըրած էր Հռոմի բանուորական թաղերուն դէմ: Քաղաքին օդային պաշտպանութիւնը ապահովուած էր մասնաւոր խնամքով: Ֆաշիստական շրջանակներու մէջ, գրոյց կը շրջի թէ հակաֆաշիստ տարրերը որոշած էն Մայիս 1ի առաջ օդանաւով ցոյց մը կատարել՝ նման անցեալ Հոկտեմբերի ցոյցին:

Յիշենք թէ Մայիս 1ի ցոյցերը արգիլուած են Իտալիոյ մէջ: Աշխատանքի տօնը հոն կը կատարուի Ապրիլ 21ին:

— Փորթուկալի մէջ՝ Լիզպոն քաղաքը՝ շաբաթ կէս գիշերին յանձնուեցաւ զինուորական իշխանութեանց:

— Սպանիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ, հրապարակային ցոյցերն ու թափօրները արգիլուած էին:

— Յունաստանի մէջ, համայնավար կուսակցութիւնը կոչ մը հրատարակած էր, հրաւիրելով իր անդամներն ու համակիրները որ ցոյցեր կատարեն փողոցներուն մէջ: Կառավարութիւնը սակայն, օր առաջ, 200ի չափ համայնավարներ ձերբակալեր էր, որոնք ծանօթ են իրենց խռովարար ընթացքով ու նկարագրով:

Այս ձերբակալուածները, որեւէ միջադէպի տեղի չտուին:

— Իսկ Անգլիոյ աշխատաւորականները ու արհեստակցականները հրատարակութեան տուած էին բանաձեւ մը, որ իբր ուղեցոյց պիտի ծառայէր բանախօսներուն: Այս բանաձեւը կը թելադրէ դէմ կանգնիլ կառավարական քաղաքականութեան, պատերազմին, սպառազինման քաղաքականութեան եւ զգուշանալ տնտեսական հակամարտութիւններէ եւ ուժ տալ խաղաղութեան ու զինաթափութեան կազմակերպման, տնտեսական վերականգնումին եւ ընկերվարական սկզբունքներու վրայ՝ ազգային վերակազմութեան:

ՑՈՑՑԵՐ ԵՒ ԽՌՎՈՒԻՒՆԵՐ

Ֆրանսայի մէջ, Մայիս 1ը կը գուգադիպէր ընտրութեանց, ինչ որ պատճառ մը աւելի եղաւ հանդարտութիւնը պահելու, բոլորը զբաղած ըլլալով քուէարկութեամբ:

Լիմոտոնի մէջ, թեթեւ միջադէպով մը վերջացաւ աշխատանքի տօնը: Ոստիկանութիւնը ուզեց խումբ մը ցուցարարներու անցքը արգիլել փողոցէ մը: ցուցարարները ընդդիմացան, ոստիկանները ստիպուեցան բիր գործածել: Մէկ քանի անձեր վիրաւորուեցան:

Ալստրալիոյ մէջ, համայնավարները յարձակեցան վարչապետին վրայ, որ հրապարակաւ ճառ մը կ'արտասանէր: Ամբոխը արգիլեց ոստիկանութիւնը՝ ձերբակալելէ յարձակող համայնավարները, որոնց մէջ կընշմարուէին բազմաթիւ Ռուսեր եւ Իտալացիներ:

Ձափոնի մայրաքաղաքին մէջ, 5000 ոստիկաններու իսկողութեան տակ, 12000 ցուցարարներ անցք մը կատարեցին Թաղէ Թաղ, կատարեալ իանդարտութեամբ:

Նիւ Եորքի մէջ, մօտ 40 հազար աշխատաւորներ Թափօր կազմած անցք կատարեցին: կէսօրուան մօտ, տեղատարափ անձրեւը՝ արգիլեց ցոյցերը:

Սպանիոյ մայրաքաղաքին մէջ, համայնավարները մեծ ցոյցեր կազմակերպած էին: Շեթեալ ոստիկաններ ցրուեցին ցուցարարները առանց մեծ ընդդիմութեան հանդիպելու: Հինգ ոստիկաններ վիրաւորուեցան, 50 հոգի ձերբակալուեցան:

ՅԱՌԱՋ

Գիտատ

Լիոնի Համաղասպ խումբի ժողովը այսօր Երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Բացակաները նկատի պիտի առնուին:

Հրապարակային քանախօսութիւն Շավիլի մէջ

կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Արդութեան ենթակոմիտէին կողմէ

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, 20 Ave. Ville d'Avray

կը խօսի ընկ. Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

Նիւթ՝ Ազգ. դատը եւ ուժերու կեդրոնացման հարցը

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը

Ապրիլ 11)24ը կը տօնուի Փոնտըչէրիի մէջ

Այս Կիրակի ժամը 2.30ին Օթել տը Ֆրանսի սրահը

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Մխիթեան եւ ժառանգաւորաց Հ. Ց. Դաշնակցութեան եւ Սիմեոնի ու Մարաշի Հայր. միութեանց:

Մանրամասնութիւններ տեղւոյն վրայ:

Ալիէռ-Պուա Քոլոնպի Սահակ-Մեսրոպ

Գրադարանի ցերեկոյթը Մայիս 15ին, Կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին Պուա Քոլոնպի մէջ:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը:

ԱՄԷՆ ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱՒ

ԲՐԻՍՏԱՓՈՐ ՄԻՒԱՅԵԼԵԱՆԻ

ՑԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄՏՔԵՐԸ

Մատենաշար Դրօշակի Բ. տպագրութիւն

Գինն 10 ֆր., փոստի ծախքով 11 ֆր.: Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան

Լոյս տեսաւ

Ազգային հերոս Սեբաստացի Մուրատի կենսագրութիւնը,

„ՄՈՒՐԱՏ"

Գրեց՝ Պ. Միքայէլ Վարանդեան, հրատարակութիւն Մուրատ Ֆռնտի կեդր. վարչութեան: Գիրքը կը բաղկանայ 350 էջերէ եւ 45 նկարներէ: «Մուրատ» տպուած է սահմանափակ թիւով. փութացէք օր առաջ ապահովել օրինակ մը: Գինն՝ թղթակազմ 30 ֆրանք, լաթակազմ՝ 40 ֆրանք: Դաւառներու համար ղրկել փոստի ծախք 2 ֆրանք:

Դիմել՝ Ներսէս Գշիկեանի, 24 rue Anatole France, Issy-les-Moulineaux. (Seine) France

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Կը փնտուի Գարակէօզեան որբանոցի որբերէն Աբրահամ Աբրահամեան (լուսանկարիչ), մօր անունն՝ Պայծառ: Պ. Աբրահամեանի վերջին հասցէն էր 100 Bld. de la Republique, La Garenne-Colombes, Seine: Իմացնել «Յառաջ»ի վարչութեան:

— Կը փնտուի Կարապետ Թադէոսեան, Վան Աւանց գիւղացի, որ կը կարծուի գտնուիլ Ֆրանսայի մէջ: Տեղեկացնել ՅԱՌԱՋԻ:

Զ. Ո. Մխիթեան կեդր. վարչութիւնը եւ Փարիզի ժառանգիւղը, իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ՅԱԿՈԲ ՄԻՒԱՅԵԼԵԱՆի դառնագէտ ժահուան առթիւ, մօրն ու քրոջը:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէջ. Շաբ.է: Աբմատ. եւ նոր մեքոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մօրքի, արեան՝ վէներ. ֆիւանդութիւն եւ վարիսի: Ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12:

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

Կ'ուզուի ճաշարան Ալրամի ֆամար խոհանոցի օգնական հայ կին մը: Դիմել ամէն օր ժամը 9ուկէսէն 11ուկէս, 8, rue de la Sorbonne.

Կ'ուզուին *մեքենայով աշխատող եւ մաքուր կար գիտցող գործաւորուհիներ: Անվարժներէ կը խնդրուի չընդունիլ:*

Դիմել՝ Minassian, 32 rue des Annelets, Paris (19), *մէթրօ Պօղ-սրիս:*

ԿԱՐԵՒՈՐ

Եթէ կ'ուզէք ձեր կազմակերպած հանդէսները հաճելի դարձնել նուագախումբին, կը առաձնէք երեկոյթներու, հանդէսներու, հարսանիքներու, հւալնի մէջ նուագել հայկական եւ եւրոպական պարեր. 5—25 հոգիէ (ըստ կամս հրաւիրողի) բաղկացած նուագախումբ, միմիայն 300 ֆրանք վարձք: Պայմաններու մասին 8 օր առաջ դիմել «Եփրատ»ի վարչութեան, հաս. ցէ S. Օնոսեան, 15 Rue du Pourtour, Clamart.

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՁԵՐՄԱԿ ՊԱՆԻՐ

Fromage blanc à l'Oriental

le PHÉNIX

ՖԷՆԻՔՍ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

կը ծանուցանէ նպաստավաճառներուն եւ նպարեղէնի վաճառականներուն, թէ կը հաւթայթէ իր արեւելեան ձեւի պանիրը ամբողջ տարուան ընթացքին առանց ընդհատումի:

Գիմել իր ներկայացուցիչներուն

Société GLOBE, 1, rue Mondétour
Halles Centrales, PARIS (1er)
Սօսիէթէ ԿԼՕԲ, Թիւ 1, Մոնտէթուր փողոց
Հալ Սանթրալ, Փարիզ (1)
Հեռաձայն *Richelieu* 93-73 մինչեւ
Central 06-34

Հայերու ժամադրավայրը

Ճաշարան ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52-73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՉԻՉԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտալլ Ֆրանս. առողջապահ. նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Շէն կը կատարուին Ռ. Ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (**diographie**), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակենան դարմանում (**radiothéraphie profonde**), նաեւ ՏԻԱԹԵՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժման բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մարմնային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Հակաշիճախտային խարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէածական, Քելագրական եւ ֆիզեական մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Դարմանատունը ունի ատամնաբուժարանը որուն մէքանիսիէնն է Պ. Վ. Քէշիշեան

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, բոլոր մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դիւանդներուս.

Հասցէ՝ 31 Rue de la Rochefoucauld (9)

Métro: Trinité, St. George et Pigale: Tramway 26, 28, 54: Autobus AF, AJ, AM, B, BD, BI, G, Gbis, L, H, Hbis, R, Rbis

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ԳՐՔԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

51 rue Monsieur-le-Prince, Paris (6). Tél. Danton 88.65

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ *ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ*

"ՅԱՌԱՋ,, ԿԸ ԾԱԽՍՒԻ ԳԱԻԱՌԻ ՄԷՋ

1.	ՄԱՐՍԷԼ	Tzeriguiantz G. 13 rue des Dominicains
2.	ԼԻՈՆ	khatchadourian Antranik, 202 rue Boileau.
3.	ՏԷՍԻՆ	Bodourian G., Avenue B. Palissy.
4.	ՎԱԼԱՆՍ	Perzikian Avedis, 26 Boulevard Vauban.
5.	ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ	Germain Marcel, 34 Place du la Liberté.
6.	ՍԷՆ ԹԷԼԻՆ	Madame Digonner, Place du Peuple (kiosk).
7.	ՓՈՆ ՏԷ ՇԷՐԻ	Eramian David, rue de la Liberté (Boulangerie Cuttoli)
8.	ԼԱՆՍԷԼ	Djelalian Simon, 4 rue Dr. Michaud.
9.	ԼԱ ՍԻՈՌԱ	Azadian kazaros, 11 rue Palamideau.
10.	ՊԱՌԿ ՏԷ ՓԷԱՃ	kassabian Souren, 50 Grand'rue.
11.	ՍԷՆ ՄՕՐԻՍ ՊՐՆՈՒԱ	Teissonnier, Dépositaire.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (28)

ՔՍԱՆԸ ՀՈՐՍ ԺԱՄ ԿՆՈՋ ՄԸ ԿԵԱՆՔԷՆ

Գրեց՝ ՍԹԵՓԱՆ ՅՎԱՅԳ

Այս բոլորը բարձրաձայն պոռացած էր, խենթի մը պէս, անտարբեր՝ հաբիւրաւոր անձերու ներկայութեան առընթեր իր շուրջն էին: Ամէն ոք կը նայէր, կը փսփսար, ակնարկութիւններ կ'ընէր, կը խնդար, եւ նոյն իսկ դրացի սրահէն բազմաթիւ հետաքրքիրներ կը մօտենային: Ինծի այնպէս կը թուէր թէ հազուստներս կը քաշէին եւ թէ հոն մերկ էի այս հետաքրքիր մարդոց առջեւ:

— Լուսիէ՛ն, Տիկի՛ն, եթէ կը հաճիք· — ըսաւ քրտնիէն զօրաւոր եւ տիրական ձայնով մը, իր տրմուղով սեղանին զարնելով: Ինծի էր որ կ'ուղղուէին այս թշուառականին խօսքերը:

Նուաստացած, ամօթահար, հոն՝ այդ փսփսացող եւ մրմռացող հետաքրքրութեան առջեւ ցուցադրուած էի որպէս պոռնիկ մը որուն դրամ էր տրուած քիչ առաջ: Երկու հարիւր, երեք հարիւր անպատկառ աչքեր հոն կը չափէին: Եւ... երբ, հետանալով, կռնակս կըած նուաստացումի եւ նախատինքի այդ պիղծ տեղատարափին տակ, աչքերս մէկ կողմ դարձուցի, առջեւս հանդիպեցայ ահա երկու աչքերու զոյգ զարմացումը խոժոռացուցեր էր: Զարմուհիս էր որ ինծի կը նայէր մոլորած երեւոյթով մը, բերանը բաց, եւ ձեռքը վեր, կարծես ահարեկումի մը ազդեցութեան տակ: Այս տեսարանը մտրակի հարուած մը տուաւ ինծի· առանց ժամանակ ձգելու որ կարենայ չարժիլ եւ ինքզինքը ամփոփել իր զարմանքէն, սրահէն դուրս նետուեցայ· տակաւին բաւական քայլութիւն ունենայ չլսի շիտակ երթալու համար մինչեւ այն նստարանը, որուն վրայ նախընթաց օրը այդ դիւահարը փլեր էր: Եւ նոյնքան սպառած եւ չափչփուած օրքան ան, ինկայ կարծր եւ անգութ տախտակին վրայ:

Հիմա քանիշաբաթ տարիներ անցած են անկէ ի վեր եւ սակայն, երբ կը մտածեմ այն պահուն ուր հոն էի, անոր նախատինքներով ճաղկուած, հազարաւոր օտարականներու աչքերուն տակ, արիւնս կը սառի երակներուս մէջ: Եւ զարձեալ սարսռով կը զգամ թէ ի՛նչ տկար, ողորմելի եւ թոյլ էութիւն մըն է ան զոր պոռտախօսութիւնով կ'անուանենք հոգի, միտք, զգացում, վիշտ, որովհետեւ այս բոլորը, նոյն իսկ իր սաստկագոյն ասպիճանին վրայ, անկարող է ամբողջովին փչրել մարմինը որ կը տառապի, տանջուած միտը, — որովհետեւ հակառակ այս բոլորին, արիւնը կը շարունակէ բաբախել եւ կը վերապրինք այդպիսի ժամերէ ետքը, փոխանակ մեռնելու, տապալելու, չանթահար ծառի մը պէս:

Վիշտը վայրկեանի մը համար միայն խորտակեր էր անդամներս, հարուածը ընդունելու չափ ժամանակ միայն, այնպէս որ ինկայ այդ նստարանին վրայ, գրեթէ անշունչ, հեւասպառ եւ ճակատագրական մահուանս հեշտագին նախապգացումը ճաչակելով: Բայց ինչպէս ըսի քիչ առաջ, ամէն տառապանք վատ է· ան կը հանգչէ տպրիլ – ուզելու զօրութեան առջեւ որ աւելի ուժգին կերպով խարսխած է մեր միտին մէջ ինչ որ չէ մեր մարքին մէջ մահուան ամբողջ կիրքը:

Ինծի համար ալ անբացատրելի բան· զգացումներու այդպիսի չարխախտ մը եռքը, հակառակ այդ բոլորին, ոտքի ելայ, ճիչդն ըսելով առանց գիտնալու թէ ի՛նչ պէտք էր ընել: Եւ յանկարծ յիշեցի որ անառուկներս կայարանն էին· այնուհետեւ մտածում մը միայն ունեցայ· մեկնի՛ր, մեկնի՛ր, մեկնի՛ր այս տեղէն, պարզապէս մեկնիլ, հեռու այս անիծուած հասարակութենէն, այս դժոխային հասարակութենէն: Կայարան վազեցի առանց ոչ ոքի ուշադրութիւն դարձնելու· հարցուցի Փարիզի համար առաջին չոգեկառքին ժամը· տասնին, ըսաւ պաշտօնեան, եւ անմիջապէս արձանագրել տուի դրպանս:

Ժամը տասն էր, ուրեմն ճիշդ քսանըչորս ժամ անցած էր այդ սարսափելի հանդիպումէն ի վեր· քսանըչորս ժամեր այնքան լեցուած ամէնէն արտակարգ զգացումներու փոթորկալից յորձանքով որ հոգիս ընդ միշտ փշրուած էր: Բայց բան մը միայն ըմբռնեցի այս մշտաւեւօրէն ծեծուած եւ թրթռուն կշռոյթին մէջ· մեկնիլ, մեկնիլ, մեկնիլ: Քունքերուս բաբախումները անդադար այս բառը միայն կիւրքը:

Ինծի համար ալ անբացատրելի բան· զգացումներու այդպիսի չարխախտ մը եռքը, հակառակ այդ բոլորին, ոտքի ելայ, ճիչդն ըսելով առանց գիտնալու թէ ի՛նչ պէտք էր ընել: Եւ յանկարծ յիշեցի որ անառուկներս կայարանն էին· այնուհետեւ մտածում մը միայն ունեցայ· մեկնի՛ր, մեկնի՛ր, մեկնի՛ր այս տեղէն, պարզապէս մեկնիլ, հեռու այս անիծուած հասարակութենէն, այս դժոխային հասարակութենէն: Կայարան վազեցի առանց ոչ ոքի ուշադրութիւն դարձնելու· հարցուցի Փարիզի համար առաջին չոգեկառքին ժամը· տասնին, ըսաւ պաշտօնեան, եւ անմիջապէս արձանագրել տուի դրպանս:

Ժամը տասն էր, ուրեմն ճիշդ քսանըչորս ժամ անցած էր այդ սարսափելի հանդիպումէն ի վեր· քսանըչորս ժամեր այնքան լեցուած ամէնէն արտակարգ զգացումներու փոթորկալից յորձանքով որ հոգիս ընդ միշտ փշրուած էր: Բայց բան մը միայն ըմբռնեցի այս մշտաւեւօրէն ծեծուած եւ թրթռուն կշռոյթին մէջ· մեկնիլ, մեկնիլ, մեկնիլ: Քունքերուս բաբախումները անդադար այս բառը միայն կիւրքը:

Ինծի համար ալ անբացատրելի բան· զգացումներու այդպիսի չարխախտ մը եռքը, հակառակ այդ բոլորին, ոտքի ելայ, ճիչդն ըսելով առանց գիտնալու թէ ի՛նչ պէտք էր ընել: Եւ յանկարծ յիշեցի որ անառուկներս կայարանն էին· այնուհետեւ մտածում մը միայն ունեցայ· մեկնի՛ր, մեկնի՛ր, մեկնի՛ր այս տեղէն, պարզապէս մեկնիլ, հեռու այս անիծուած հասարակութենէն, այս դժոխային հասարակութենէն: Կայարան վազեցի առանց ոչ ոքի ուշադրութիւն դարձնելու· հարցուցի Փարիզի համար առաջին չոգեկառքին ժամը· տասնին, ըսաւ պաշտօնեան, եւ անմիջապէս արձանագրել տուի դրպանս:

Ժամը տասն էր, ուրեմն ճիշդ քսանըչորս ժամ անցած էր այդ սարսափելի հանդիպումէն ի վեր· քսանըչորս ժամեր այնքան լեցուած ամէնէն արտակարգ զգացումներու փոթորկալից յորձանքով որ հոգիս ընդ միշտ փշրուած էր: Բայց բան մը միայն ըմբռնեցի այս մշտաւեւօրէն ծեծուած եւ թրթռուն կշռոյթին մէջ· մեկնիլ, մեկնիլ, մեկնիլ: Քունքերուս բաբախումները անդադար այս բառը միայն կիւրքը:

Ինծի համար ալ անբացատրելի բան· զգացումներու այդպիսի չարխախտ մը եռքը, հակառակ այդ բոլորին, ոտքի ելայ, ճիչդն ըսելով առանց գիտնալու թէ ի՛նչ պէտք էր ընել: Եւ յանկարծ յիշեցի որ անառուկներս կայարանն էին· այնուհետեւ մտածում մը միայն ունեցայ· մեկնի՛ր, մեկնի՛ր, մեկնի՛ր այս տեղէն, պարզապէս մեկնիլ, հեռու այս անիծուած հասարակութենէն, այս դժոխային հասարակութենէն: Կայարան վազեցի առանց ոչ ոքի ուշադրութիւն դարձնելու· հարցուցի Փարիզի համար առաջին չոգեկառքին ժամը· տասնին, ըսաւ պաշտօնեան, եւ անմիջապէս արձանագրել տուի դրպանս:

Ժամը տասն էր, ուրեմն ճիշդ քսանըչորս ժամ անցած էր այդ սարսափելի հանդիպումէն ի վեր· քսանըչորս ժամեր այնքան լեցուած ամէնէն արտակարգ զգացումներու փոթորկալից յորձանքով որ հոգիս ընդ միշտ փշրուած էր: Բայց բան մը միայն ըմբռնեցի այս մշտաւեւօրէն ծեծուած եւ թրթռուն կշռոյթին մէջ· մեկնիլ, մեկնիլ, մեկնիլ: Քունքերուս բաբախումները անդադար այս բառը միայն կիւրքը:

(Շար.)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Seh. Missakian

Rédaction & Administration — ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 19-78

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ	ԵՌԱՄՍԵԱՑ
Ֆրանսա եւ գաղուճներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՄԱՅԻՍ 1932

4 MAI 1932

Ը. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1870 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 30 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՐԴԱՐ ԴԱՌՆՈՒԹԻՒՆ

«Ցուսարեր» խմբագրականի մը մէջ դառնօրէն կը գանգատի թէ՝ «Համազգայինը մինակ մնացած է իր հոգերուն մէջ, իր ձեռքերով (Պէյրութ) եւ հրատարակութիւններով:

— «Գաղութները ոչինչ զոհեցին «Համազգայինի համար: Ուրախացան, երբ ստեղծուեցաւ այս կազմակերպութիւնը, անխոռն հանգիստ ունեցան՝ երբ շարունակեց ապրիլ եւ ստեղծագործել, խանդավառուեցան՝ երբ լսեցին անոր ազգաշէն ծրագիրներու մասին, սակայն լռեցին՝ երբ խօսք եղաւ նաեւ իրենց զոհողութեան մասին:

« ... ինչպէս յայտնի է, «Համազգայինը ծնունդ առաւ *Եգիպտոսի* մէջ, սակայն անոր անդրանիկ երկրորդական վարժարանը բացուեցաւ *Սուրիոյ* մէջ: Լաւագոյն ապացոյցը, որ այս կազմակերպութիւնը *տեղացիական* ոչինչ ունի իր մէջ»: (21 *ապրիլ*):

Աւելի քանձրացնել փաստեր տալով իր մինակութեան մասին, մեր պաշտօնակիցը կը ներկայացնէ «Համազգայինին» եկամտի հիմնական ազբիւրները, — Ամերիկայի Հայ Կարմիր Խաչը, որ տարին կը պահէ Հայ Ճեմարանին մէջ, եգիպտահայ Մարմինը, որ տարին չուրջ 700 ոսկիով կը նպաստէ, Ճեմարանի տուներուն թոշակները եւ Սուրիոյ Մնամակալ Մարմնին ջակցութիւնը, որ Համիեան գումարի մը կը հատնի: Իսկ պատահական աջակցութեանց գումարը տարին հազիւ հարիւր ոսկիի կը հասնի:

— «Այս սեղմ ցանկէն դուրս՝ մեր բոլոր միւս գաղութները, կազմակերպութիւնները, հաստատութիւններն ու մարմինները յամառօրէն շարունակած են անտարբեր մնալ դէպ ի «Համազգայինն ու անոր դիմումները: Համակրանք՝ *խօսքով* — որքան կ'ուզէք· սակայն *գործով* — քնաւ եւ երբեք:

« ... «Համազգայինի» բոլոր համակիրներն ու բարեկամները պարտադրաբար գործի պէտք է լծուին եւ ի գին ամէն զոհողութեան ջանան այս խոստմնաշատ Ընկերութեան նիւղերը հաստատել բոլոր հայաբնակ վայրերու մէջ եւ բոլոր հայ գաղութներու աջակցութիւնը ապահովել անոր: Հնդկաստան, Իրան, Իրաք, Հապէշիստան, Սուտան, Ցունաստան, Պուլկարիա, Ռումանիա, Ֆրանսա եւ Ամերիկա (հիւսիսային եւ հարաւային), — այս բոլոր գաղութները պէ՛տք է ունենան իրենց կաթիլ բրտինքը եւ իրենց զոհողութեան բաժինը «Համազգայինի» պահպանումին եւ ծաւալումին մէջ»:

Տուած եզրանք ամփոփումը՝ «Ցուսարեր»ի խմբագրականին: կ'ինայ մանրել անոր իմաստը:

Ասկելով նախ Ֆրանսայի մասին, դժբախտ որ ոչ խակ հարիւր ֆրանքի չէք մը գացած է Համազգային ընկերութեան կամ անոր հիմնած Ճեմարանին: Իսկ հաւատիք՝ ուզածիդ չափ:

Գործին արժէ՞քն է որ չեն ըմբռներ, թէ անտեսական տագնապն է որ կը խանգարէ:

Ո՛չ մէկը, ոչ ալ միւսը: Պարզապէս աշխատանքի պակաս:

Ամերիկան աւելի հեռու է Եգիպտոսէն եւ Սուրիայէն, եւ չատ աւելի ծանր տագնապի մը մատնուած: Եւ սակայն ճար-ճարակ ընելով, տարին քանի մը հազար տոլար կը հասցնէ կարմիր Խաչին միջոցաւ:

Եթէ ան ալ ուզէր յառաջ քշել մեր պատրուակները, տպահովաբար փակուած կ'ըլլար Պէյրութի Ճեմարանը, տակաւին չծագած: Մինչդեռ ահա երբորդ տարին է որ կը բոլորուի, անհնարին զոհողութիւններով: (Որքան դիտենք, ուսուցիչները չորս ամսական առնելիք ունին: Դատեցէք, — չորս ամիս առանց եկամուտի՝ օտար հողի վրայ):

Վերջերս «Համազգայինի» կեդր. վարչութիւնը թախանձագին դիմումներ ուղղեց Փարիզ, գոնէ խնամակալութիւն մը կազմելու եւ տաբելինի անկման տարբերութիւնը գոցելու համար: Որբ-րդակցութիւններ ալ կատարուեցան, խնամակալութիւն մը կազմելու, հաւաքներ հանդէս մը տարքելու համար: Բայց, դեռ ոչինչ կ'երեւայ իրրեւ գործնական արդիւնք: Հանդէսը յետաձգուած է վտանգան անյարմարութեանց հետեւանքով, իսկ մասնաւոր դիմումներէն եւ աշխատանքներէն տեղեկութիւն չունինք:

Երբ այս է պատկերը Փարիզի մէջ, մեր պաշտօնակիցը ի զուր յոյսեր կը կապէ, օրինակ, Պուէնոսայրոս կամ Ցունաստանի հետ, որոնք նոյնքան կարօտ են աջակցութեան:

Աւրէօք Եգիպտոսի մէջ կազմուած ըլլալուն մե՞ղքն է որ կը քաշէ «Համազգայինը»:

Բայց ի՞նչ նշանակութիւն ունի վայրը, երբ մէջտեղն է ձեռնարկը: Եթէ Եգիպտոսը արտի չի խօսիր, Սուրիա՞ն ալ չի կրնար հաղեցնել անտարբերութեան սառերը:

Կենդանի վառարան մըն է որ բացուեր է այդ հոծ գաղութին մէջ: Սերունդ մը կը հասնի երկու բազմավաստակ հիմնադիրներու (Ն. Աղբալեան եւ Լ. Շանթ) եւ խումբ մը երիտասարդներու չունէին տակ: Այն ալ օտարաչունչ գօրաւոր մրցակիցներու դիմաց: Ինչո՞ւ այդքան գժուար կուգայ գոնէ հինգ – տասը սաներու հոգատարութիւնն ստանձնել Ֆրանսայի եւ ուրիշ բախտաւոր գաղութներու մէջ: Փարիզի հայ գաղութին մէջ գժուա՞ր է գոնել հինգ հարիւր կամ հազար հոգի, որ ամսական հազար ֆրանք ապահովեն, հաւաքարար:

Միայն Մարսէյլը 65 Հայր. Միութիւն կը հաշուէ: Գոնէ հինգը չէ՞ն կրնար հինգ սաներ պահել Հայ Ճեմարանին մէջ:

Միակ լուծումը, ի հարկէ, այն պիտի ըլլար որ «Համազգայինը» ճիւղաւորուէր, ծաւալէր, ունենար հազարաւոր անդամներ եւ անդամուհիներ, իր նպաստակները իրագործելու համար ոչ միայն Սուրիոյ մէջ, այլ եւ ուրիշ վայրեր: Ինչպէս, երբեմն, Միացեալն ու Ազգանուէրը:

Կը թուի թէ երկար ժամանակի խնդիր է այդ:

Սպասելով այդ օրուան, ինչո՞ւ գլխաւոր գաղութները ձեռք-ձեռքի չտային, գէթ Ճեմարանը փրկելու համար:

Ինչո՞ւ հաւաքարար միջոցներ չընձեռեն, վաթսուն աշակերտը 160ի բարձրացնելու համար, քանի որ հաւաքարար պիտի վայելէ օգուտը:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՃԻՇԴ 8·45ԻՆ»

—)(ο)(—

Հայ ժողովուրդը չի՞ ֆաջալերեր գեղարուեստը:

Ո՞ր կոյրին հեղինակութիւնն է այդ գրպարտութիւնը:

Ահա ամիս մըն է, գունդ – գունդ կը դիմէ թատերասրահը ըմպելու իր մէկ զուկին հանճարի կաթիլները, ըմբռնշխելու անոր տաղանդը:

Վահրամ Փափազեան՝ — *Հայ դերասան* — իւիֆ ընդունի կամ ոչ — եւ ճշմարտապէս դերասան է բեմին վրայ, հոգ չէ թէ, բեմադրուած կտորները նոյն իսկ Փարիզցիներէն շատերուն անմարսելի ըլլան, մերիններդ ոգի ի բռին կը ծափէին՝ հետեւելով իրենց զովինին···:

Ուրախ եմ եւ հպարտ, որ մեր *կաֆէսեանիա* դատակարգը չորս ձեռով կ'աջակցի այդ ներկայացումներուն, ո՞վ կ'ըսէ թէ ազգային զգացումը մեռած է մեր ջոջերուն մէջ··· Բերէմ վահրամ Փափազեաններ եւ Շահխատունիներ, սարքեցէք Բարեգործականի արծաթեայ կամ ոսկիէ յորելեաններ, ճոխ սրահներու մէջ, կը տեսնէք թէ այդ ուծացած կաթծուածները ինչպէս կը նետուին հրապարակ իրենց բոլոր պաշտօնեաներով···

Անցնինիք բուն նիւթին: Անցած օր բեմադրեցին «Ձո՞ երթաս»ը: Հայոց բարի ժողովուրդը կրկին եկաւ իր հարկը տալու հայ բեմին: Գրուած էր «ԺԱՄԸ ՁԻՇԴ 8·45ԻՆ» հաւատացին, միամիտ ժողովուրդ, այդճան վարժուած է հաւատալու — ու եկան ճաշան, սպասելով վարագոյրի տեղի տալուն, եւ սակայն չէր բացուեր ան, կարծեցին որ իրենց ժամացոյցներն են սխալ, — միշտ լաւատես — : Խաղը սկսաւ, մէչնապարթերը կրկին վարագոյրի նազանիճ, ժամերը կը սահէին, արուարձանիներէն եկողները սկսան մտատանջուիլ: — Անպիտան խաղամ, երկարաձգիները չէ՞ յարմարցուցեր մեր դերասաններուն էմայիին: Բանի որ կազմակերպիչները անճնական կառեր ունէին եւ դերասաններն ալ մօտակայ սրճարանները՝ ոչ ոք նկատի առաւ աշխատաւոր ժողովուրդը: Մեր դերասանը աշխատաւորներու երկրէն կուգար· թերեւս կը կարծէր որ, մեր աշխատաւորներն ալ իրենց անճնական կառերը ունին?

Եւ ահա կէս գիշերին, բազմութիւնը դուրս իյնկաւ, ներկայացումը կէս ձգելով: Ոչ շոգեկառք էր մնացեր, ոչ գետնուղի եւ բոլորը իրարու կը հարցնէին «Ձո՞ երթայ՞ք···

Կ'ըսեն թէ, շատ մը ընտանիքներ գիշեր ատեն իրար անցած են, իրենց կորսուած անդամը փնտռելու համար ···

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

Քրէօկէրի զեղծումները

Շուետական խորհրդարանի քննիչ յանձնախումբին տեղեկագիրը կը յայտնէ թէ քրէօկէր արդէն մէկ տարի է ի վեր գէշ վիճակի մատնուած էր եւ անցեալ ապրիլէն ի վեր կը տառապէր դրամական նեղութենէ, եւառանց շուետի պետական դրամատան օժանդակութեանը, չպիտի կրնար վճարել գերմանիոյ հետ իր կնքած փոխատուութիւնը: Հոկտեմբերին շուետական դրամատունը անգամ մը եւս օգնութեան հասեր էր քրէկէրի, անոր տալով 40 միլիոնի փոխ մը, իբր երաշխաւորութիւն առնելով գոլիտէնի ոսկեհանքերուն արժեթուղթերը: Հոկտեմբերին դարձեալ, երկու միլիոն քուրոնի փոխատուութիւն մը ըրեր էր քրէօկէրի, Ամերիկայի իր պարտքերը վճարելու համար:

Քրէօկէր երբ նոր դիմում մը կատարեց նոր գումարներ ստանալու համար, շուետական դրամատունը պայման դրաւ քննելու քրէօկէր ընկերութեան կացութիւնը,

Այսպէս ուրեմն, քրէօկէր մէկ տարիէ ի վեր կ'ապրէր փոխառութիւններով:

Ու մէկ կողմէ դրամ գտնելու անկարելի դժուարութիւնները, միւս կողմէ վերահաս անպատուութիւնը, գինքը մղեցին անճնասպան ըլլալու:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Վերջին վիճակագրութիւնը

Համաձայն ներքին նախարարութեան պաշտօնական վիճակագրութեան, կիրակի օրուան ֆուէարկութիւնը տուած է հետեւեալ արդիւնքը:

Ընտրուած են 251 երեսփոխաններ· պիտի ընտրուէին 611: Երեսփոխաններու ամբողջական թիւը պիտի ըլլայ 615: Պակաս չորսը — կիւյեանէն եւ Հենդկաչիենէն, պիտի ընտրուին Մայիս 15ին:

Ֆուէարկութեան մասնակցած են 9,477,459 հոգի: Ձեռնպահ մնացած են 1,885;573 ընտրողներ:

Ներքին նախարարութեան վիճակագրութիւնը ցոյց կուտայ 605 ընտրելի երեսփոխաններու վրայ (Ֆրանսա եւ Ալճերիա) ընտրուած 248: Համեմատականի կը մնան 357 հոգի:

Եւ ահա, կուսակցութեանց վերջնական ուժը՝ առաջին ֆուէարկութեամբ:

Պահպանողականներ՝ 3, — Ձախաւորներ՝ (Հանրապետական ժողովրդավար Միութիւն) 44, — Անկախ հանրապետականներ՝ 13, — ժողովրդավար Ռամկավարներ՝ 10, — Ձախ հանրապետականներ՝ 37, — Արմատականներ՝ 25, — Արմատական ընկերվարականներ՝ 63, — Անկախ ընկերվարականներ՝ 4, — Հանրապետական – ընկերվարականներ՝ 5, — Ընկերվարականներ՝ 40, — Ընկերվարական – համայնավարներ՝ 3, — Համայնավար՝ 1:

Ինչպէս գրեր էինք, արդէն՝ 63 արմատականներով, 40 ընկերվարականներով եւ այս կուսակցութեանց հետ ֆլոդ մանր խմբակցութիւններով, առաջին ֆուէարկութեան արդիւնքը՝ յստակօրէն ցոյց կուտայ դէպ ի ձախ զօրեղ հակում մը:

Ատկից զատ, համեմատականի ցանկերն ալ նոյն հակումը կը հաստատեն: Իրօք համեմատականի ցանկերու գլուխը կը գտնուին մօտ 90 արմատականներ, 82–83 ընկերվարականներ, 22 հանրապետական – ընկերվարականներ եւ ֆանի մը տասնեակ ձախեր: Այնպէս որ դժուար չէ այժմէն իսկ նախատեսել յառաջիկայ խորհրդարանին կազմը:

ԷՕՒՈԶԻ ՁԱՁՏԱՕԱՕՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Արմատական – ընկերվարականներու պետը Պ. Էրիօ հետեւեալ յայտարարութիւնները րրաւ Լիոնի մէջ, Թերթի մը խմբագրին·

— Մեր կուսակցութեան Փարիզի դիւանէն, այս պահուս իսկ ստացայ մանրակրկիտ քննութեամբ ճշդուած թուանշանները: 63 արմատականներ ընտրուած· 88 հոգի համեմատականի գլուխը: 40 ընկերվարականներ ընտրուած, առնուազն՝ 70 համեմատականի գլուխը: Եթէ մեր նախատեսութիւնները ճիշդ են, յառաջիկայ երեսփ· ժողովին մէջ պիտի ունենանք 115—120 ընկերվարական եւ 145—150 արմատական:

— Այդ պարագային՝ այս խորհրդարանը աւելի ձախ պիտի ըլլայ, քան քարթէլի օրով:

= Ամէն ինչ այդպէս կարծել կուտայ:

— Այդ պայմաններուն մէջ, ի՞նչ կը կարծէք որ ըլլայ վաղուան կառավարութիւնը:

= Ի՞նչ կ'ուզէք որ ըսեմ ձեզ այսօր: Վաղը Փարիզի մէջ արմատական կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէն նիստ ունի: Այդտեղ պիտի խորհրդակցինք: Պէտք է նախ դիտնալ թէ ընկերվարական կուսակցութիւնը գործակցելու միտք ունի՞: Այդ է առաջին պայմանը ծրագիր մշակելու համար: Ինչ որ ամէնէն աւելի պէտք է, Ֆրանսայի տալն է լայն, ամուր, կայուն կառավարութիւն մը, որ ստիպուած չըլլայ ամէն օր պաշտպանելու իր գոյութիւնը եւ կարենայ նուիրուիլ ծանր հարցերու լուծմանն:

Պատասխանելով այն հարցման թէ պիտի ստանձնէ՞ կազմել յառաջիկայ կառավարութիւնը, եթէ իրեն դիմում կատարուի, Պ. Էրիօ ըսաւ,

— Եթէ ինձ առաջարկէին կառավարութիւն մը կազմել նման 1924ի կառավարութեան, (ձախերու քարթէլը), ամբողջ պատասխանատուութիւնը ձգելով արմատականներուն, անձնապէս չպիտի ընդունէի: Բայց էապէս, պէտք կը զգամ ճշդելու թէ ատիկա որեւէ կուսակցութեան հանդէպ վիրաւորական չէ: Պէտք է որ հիմա, խոովութիւնը փոխարինուի հանդարտութեամբ:

Արտասահմանի տպաւորութիւնները

Լոնտոնի Թերթերը առանց երկար մեկնաբանութեանց, կը հրատարակեն ֆրանսական ընտրութեանց առաջին արդիւնքը:

Ծանր կը կարծէ թէ արդի վարչապետը Պ. Թարոիէօ պարտաւորւի մեծ վտանգին տակ է,

Իվնինկ Ծանտարտ կը գրէ,

— Դէպի ձախ սպասուած ինկումը, փոխանակ նպաստելու արմատականներուն եւ ընկերվարականներուն, ինչպէս կը յուսացուէր ընդհանրապէս, աւելի նպաստաւոր կ'երեւի արմատականներուն միայն: Այս իրողութիւնը առաջին քուէարկութեան արդիւնքը կը գրկէ իր դղրդալից հանգամանքէն եւ կասկածելի է որ նոր խորհրդարանը կարենայ որ եւ է փոփոխութիւն մտցնել Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութեան մէջ:

× Ամերիկայի քաղաքական շրջանակները ընդհանրապէս գոհունակութիւն կը յայտնեն առաջին քուէարկութեան արդիւնքին մասին եւ կը սպասեն որ միջազգային քաղաքական մթնոլորտին մէջ բարւոքում մը յառաջ գայ, եթէ սակայն երկրորդ քուէարկութիւնը հաստատէ առաջինին ձգտումը:

× Գերմանական մամուլը նոյնպէս գոհունակութեան արտայայտութիւններ կ'արձանագրէ.

«Ալէնտ» Թերթը կը գրէ.— *Ֆրանսական ժողովուրդը սխալի մէջ չինկաւ, խարեւելով ազգայնական ռազմախաղերէն, որոնք կը ձգտէին ահռելագոյ ստեղծել՝ փրուսիական ընտրութիւններէն յետոյ»:*

«Գերլիներ Թակէպլաթ» կը գրէ.— *Ամէն պարագայի մէջ, յաջողութիւն մըն է որ հակառակ Գերմանիոյ մէջ՝ ազգայն-ընկերվարական մակընթացութեան, ֆրանսական ընտրութիւնները երեւան չեն բերեր դէպի ձ*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՔԱՐԻԽՂԱՏԱՐ ԽՈՂՈՎԱԿՆԵՐՈՒՆ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հալէպէն կը գրեն մեզի ապրիլ 27 թուականով·—

Մուսուլի նաւթամուղի (փայփ – լայն) աշխատութիւնները սկսած են, սակայն ոչ ուժգին թափով: Ան այժմ եւրոպացիէն եկած մեքենաները կը զետեղեն եւ գալիքներուն կը սպասեն: Կ'ըսուի թէ յունիսին չինութիւնները յառաջ պիտի տարուին լայն ծրագրով: Ան այժմ կը բանին հազար բանուորներ, կ'արձանագրեն չարժաւարներ (չօֆէօրներ) ինքնաչարժի ընկերութեան կողմէ: Գործատուրական տուներ կը կառուցուին, մէկ խօսքով նախապատրաստական աշխատանքի մէջ են:

Ներկայ անտեսական տագնապէն Սուրիան ալ մեծապէս ազդուած է· մանաւանդ այս տարի երաշտը գրեթէ փճացուցած է ցանքերը: Ձմրան ցուրտին եւ երաշտի հետեւանքով խոտերը չբուսան, ոչխարները մնացին անօթի ցուրտին տակ ու սատկեցան:

Ցորենը, միսը, պանիրը եւ կարագը այս տարի չափազանց սուղ են:

Կ'ըսուի թէ ուրիշ ընկերութիւն մըն ալ կազմուած է, որ անջատ գիծ մը պիտի բանայ Մուսուլ–Ալէքսանդրէթ կամ Թարթուսի ծովախորշը իջեցնելով իր քարիւղը: Կ'ենթագրուի թէ այս երկրորդ գիծը պիտի անցնի Մհարքէնէն, Տէր Զօրէն եւ Հալէպէն եւ պիտի իջնէ կամ Թարթուս եւ կամ Ալէքսանդրէթ:

Մայիս Մէկի զօրանցքը Մոսկուայի մէջ

Մոսկուայի մէջ Մայիս 1ի առթիւ, ի ներկայութեան Թուրք նախարարներուն եւ օտար դիւանագիտական մարմնին, կատարուած զօրանցքին մասին, «Ժուռնալ» կը գրէ թէ մասնակցած են *35,000* հրետանիգներ, մէկ միլիոն գինեալ քաղաքացիներ, ամազոններու զօրագունդ մը: Ցաւառնած են *300* օդանաւեր, որոնց *200*ը ռմբաձիգ մեծ օդանաւեր, *200* հրասալեր: «Այս գինուորական պատկառազդու ցոյցին, կը գրէ, նպատակն էր միանգամայն տօնել աշխատաւորութեան տօնը եւ այցելութիւնը Թուրք նախարարներուն, որոնք կը տոչորին՝ ի նպաստ գինաթափութեան՝ եռանդով մը, որուն ճաւասար՝ միայն խորհրդային ղեկավարներն ունին»:

ՍՊԱՆՈՒՈՑ ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Սպանիոյ հաւաչնավարները յեղափոխական ընդհանուր գործադուլի կոչ մը հրատարակած էին երէկուան համար: Հակառակ այս կոչին, Մադրիտի եւ սպանիական մեծ քաղաքներու գործաւորները չդադրեցուցին աշխատանքը: Միայն Սէվիլլայի մէջ, 5000 բանուորներ գործադուլ յայտարարեցին:

Միւս կողմէ սակայն, հաւաչնավարները մեծ խռովութիւններ յարուցին Պոնիլլայի մէջ ուր ոստիկան մը սպաննուեցաւ, ուրիշ մըն ալ վիրաւորուեցաւ: Հաւաչնավարներէն երկու հոգի սպաննուեցան, երկու հոգի ալ վիրաւորուեցան: 30ի չափ ցուցարարներ ձերբակալուեցան:

Ֆրանկոիստական յարաբերութիւնները

Իտալական Խորհրդարանին մէջ, երեսփոխան մը անդրադառնալով Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ յարաբերութիւններուն, եւ խօսելէ յետոյ Ֆրանսայի Դանուբեան ծրագրին մասին, ճշտեց այն պատճառները որոնք Իտալիան կը ստիպեն հակելու որ որեւէ վտանգաւոր հաւաքմբում չտեղծուի իր սահմաններուն վրայ:

— Իտալիա ըսաւ, Ֆրանսայի տուաւ եղբայրակցութեան ամէնէն մեծ փաստը՝ իր կողքին մանելով պատերազմի: Անըմբռնելի է որ պատմական նման մեծ իրողութենէ մը վերջ, երկու երկիրներուն միջեւ առաջ գան տարաձայնութիւններ եւ ոխեր: Ինչպէս է ներկայիս

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ

ՄԱՄՈՒԼԸ ԵՒ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Սխալած չեմ լինի, եթէ յայտնեմ որ Պարսկաստանի մամուլը՝ իր բոլոր օրգաններով մի բացառութիւն է, համաշխարհային ընդհանուր մակարդակի մէջ։

Մի մամուլ, որ եւ՛ աշխարհի հետ կապւած է, եւ՛ կտրւած, եւ՛ իր ազգի օղակներից մէկն է, եւ՛ անհարազատ, եւ՛ խօսում է, եւ՛ լռում։

Ամէնից առաջ, կուսակցութիւններ գոյութիւն չունեն Պարսկաստանում, հետեւապէս եղած թերթերը անհատական կամ ընկերակցութիւնների ձեռնարկներ են։

Ո՛չ մէկ վէճ, բանավէճ (որ եւ է խնդրի մասին). կամ պայքար դուք չէք գտնի պարսկական մամուլում, ոչ մէկ տող անգամ, միշտ բարի ցանկութիւններ են կամ բարի առաջարկներ, բայց ոչ յամառօրէն հետապնդուած։ Գրւում եւ ուշադրութիւն են հրաւիրում։

Ներքին ճակատում պայքար ընդհակառակ երբ պետական կամ ազգային շահերը որ եւ է կերպ վնասւում են, վերջին պահուն միայն պայքարը կտրուկ է արտաքին աշխարհի դէմ, սակայն ոչ մշտական, սկզբունքի հետեւողականութեամբ, եւ ոչ էլ խիստ, անվայել ոճով։

Պարսիկ մամուլում համեստութեան սահմանները, քրիստոնէական կեցւածքը՝ միշտ էլ անխախտ կը մնան։

Ամէն խնդրի բարոյական որոշ ըմբռնումով են մօտենում. հանրային բարոյականի վնասող որեւէ լուր դժուարութեամբ կը զտնէք։ Ոստիկանական լուրերը հազւադէպ են։ Միշտ լաւն են ուզում տեսնել, պատկերացնել եւ գրէլ։ Վաղը՝պարսիկ մամուլում տեղ չունի։ Նոյնիսկ մի ժամանակ նախարարներ կամ բարձրաստիճան պաշտօնատարներ կը խնդրէին իրենց անունը թերթի մէջ չյիշել։ Թէպէտ այդպէս էլ մամուլն է։

Սկանակ գրողներն ու հրապարակագիրները դողով եւ ամօթով կը մօտենան պարսիկ մամուլի դռներին։ Այդ է պատճառը, որ պարսիկ թերթերը սկսեր են թարգմանութիւններին ուժ տալ — վիկտոր Հիւկօից, Ալ. Դումայից եւ ուրիշներից։ Երիտասարդութիւնը հովանաւորում սիրում է դպրոցներում, մամուլը հասունացածների տեղն է։ Եւ կարծէք հանելուկ է պարսիկկանանց առաջարկի՝ «Ալամը Նէօֆանի» (Կանանց Աշխարհ) գոյութիւնը։ Այս ամսագիրը խմբագրւում է Ամերիկեան Կիւլէֆից շրջանաւարտ պարսիկ կանանց կողմէ։ Նշանակում է, օտարածին է, եւ ոչ բնականն։

Պարսիկ խորհրդաւոր ժողովուրդը սիրում է ամփոփուել, մտածել, փիլիսոփայել, բայց, միշտ ինքն իր մէջ, շատ-շատ. նեղ շրջանակում։ Մի աւանդական, դարաւոր, արեւելեան սովորութիւն կայ, որ գուրգուրում, փայփայում, եւ երբեք էլ ցանկութիւն չունի երեւան գալու։

Մտաւորականութիւնն էլ այս բովով է անցնում։ Զգում էք, որ մտաւորականութիւնը մի բան ուզում է ստեղծել, յուզւում, չարչրկւում է նրա միտքը, բայց, երկունքը կաշկանդւած է աւանդական սովորութիւններով։

Երբեմն բացատրելի է նաեւ այս վիճակը. կազմակերպւած պետութիւն ունեն — հնարաւորութիւններ աշխատելու բոլոր մարզերում։ Աւելորդ ճիգը, ուժերի աւելորդ սպառումն է։ Դեռ պարսիկ մտաւորականութիւնը իր պատմութիւնը չունի. հետեւապէս այդ կէտի վրայ կանդ առնել, պիտի լինէր զրչախազ։

Պարսկաստանի համար նա բոլոր քաղաքները ունեն իրենց թերթերը։ Թեհրանի թերթերից աչքի են խըփում իրենց հնութեամբ, հեղինակութեամբ եւ կշիռով՝ «Իրան»ը, «Իթթիլաաթ»ը, «Շաֆաղը Սոբհ»ը։

Աւելնատարածւածը՝ կիսապաշտօնական «Իրան»ն է։ Իւր ձեւը, ֆրանսական թերթերն է յիշեցնում, մեծածաւալ։ Մի ժամանակ լոյս էր տեսնում նկարներով, մեծ մասամբ եւրոպական թերթերի «քլիշէ»ներով։

Ընդհանրապէս, թերթերի մեծ մասը նիւթապէս ապահովւել է մտնաւանդ վերջերս, երբ հիմք դրւեց Սաթիը ամնադ (կալւածների արձանագրութեան) վարչութեան (պետական)։ Կալւած արձանագրողը նոյն վարչութեան է յանձնում նաեւ թերթերում կալւածի երեն պատանելու մասին եղած յայտարարութեան դրամը։ Այս՝ մէկ անսպառ աղբիւր է թէ մայրաքաղաքի եւ թէ գաւառական քաղաքների թերթերի համար։ Ցաճախ թերթերի երկու էջերը, անգամ աւելին, այն յայտարարութիւններով են բռնւած։ Միաժամանակ սա մի մղում, խթան է, ամէն կալւածատէր իր յայտարարութիւնը տեսնելու համար գոնէ մի անգամ թերթ ձեռք առնելու, եւ ընթերցանութեան վարժւելու։ Ահաւասիկ, այսպէս է, մեր երջանիկ երկրի երջանիկ ժամուլի ներկայ պատկերը։

(Մոռացայ յիշելու, որ պատկերազարդ եւ արժէքաւոր տարեցոյցներ էլ կան, մաքուր եւ ճաշակաւոր տպագրութեամբ)։

Վ. ԱՄՏՂՈՒՆԻ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՍԵԼԱՆԻԿԷՆ

Ա. (ԵՐՐՈՐԴ) ԿԱՐԱԻԱՆԻՆ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Մաղերէ ու շարմաղներէ անցնելէ ու երկարաբաստ զտումներէ յետոյ, վերջապէս հրատարակուեցաւ Նոր Յունաստանի առաջին (Աթէնքով՝ երկրորդ) կարաւանով ներգաղթողներու ցանկը։

Սելանիկ քաղաքի արձանագրած 4000 գաղթականներէն 1472 հոգի ազատեցան խեղդիլ անորոշութենէն, ու յստակ կերպով հասկցան թէ Արեւելքային Հայաստան պիտի մեկնին։ Իսկ անոնք որ արձանագրուած էին եւ իրենց անունը չգտան ցանկին մէջ, մատնուեցան խոր յուսահատութեան։ Հրատարակուած ցանկէն, մասնաւորապէս դուրս կը մնան բոլոր չափահաս որբերը, որոնք ամենակոպիտ կերպով շահագործուեցան համայնավարներէն, ու վերջին պահուն դուրս ձգուեցան իբր կասկածելի ու անպէտ։ Իբր վարձատրութիւն դուրս ձգուեցան նաեւ «Դաշնակցութենէն հրաժարողներ»։

Մեկնելիքներուն սովորական ձեւակերպութիւնները լրացած էին ապրիլ 20ին, ու ամէն ինչ պատրաստ էր այդ թռուցկանին։

Յունական կառավարութիւնը, հաւատարիմ իր խոստումին, Գերմաններէն գրաւած 5 հազար թօնօ տարողութեամբ «Ռէյտի Ֆօրսս» բեռնատար շոգենաւը, ներդաղթի պատուիրակութեան տրամադրութեան տակ դրած էր Պիրէոնի մէջ, ուրկէ ճամբայ ելաւ 170 ներդաղթողներով ու Սելանիկ հասաւ Ապրիլ 23ի երեկոյին։

Ներդաղթողները իրենց գոյքերով նաւամատոյց իջած էին, ու սրատրոփ կը սպասէին շոգենաւին որ ուշացաւ որոշեալ ժամէն։ Շոգենաւին երեւումը շուտով փարատեց սպասողներուն անհամբերութեան նշանները։ Որքան կը մօտենար քարափին այնքան աւելի, զաղթողները մօտ կը զգային իրենք զիրենք Հայաստանի։ Այդ գիշեր ներգաղթողներէն շատերը լուսցուցին քարափին վրայ, շոգենաւին քով, անդրեւի կաթիլներուն տակ։

Ապրիլ 24ի կիրակին, սկսաւ բեռնաւորուիլը։ Շահվերդեան եւ Մ՝օլանով կը հսկէին կանոնաւոր տեղաւորման եւ կարգապահութեան։ Մանաւորապէս կազմուած կարգադիր մարմին մը կ՝օգնէր անոնց։ Ոստիկանութիւնը խիստ հակակշիռի տակ առած էր շոգենաւին մուտքը, արգիլելով ցանկէ դուրս գտնուղները։ Հակառակ այս հակակշիռին, սակայն, կարգ մը անձեր որոնք ցանկէն դուրս ձգուած էին, մտածեր են կոյգերը վերցնող «վինչի»ն ապաւինել ու պարկերու մէջ ծածկուելով իբր գոյք իրենք զիրենք վեր քաշել տալ կը չանային։ Իրենց, լաւ թէ չար բախտէն, հսկող ոստիկանի մը ուշադրութիւնը կը գրաւուր պարկ մը, որ օդին մէջ, վինչէին անկախ, տարօրինակ կերպով կը շարժուկր։ Պարկը բացուելով դուրս կը վտարուի հայրենաբաղձ անբաղձալին, որ իր կարգին պատճառ կ՝ըլլայ պարկերու տակ իրմէ առաջ ապաստանածներու ձերբակալման ու վտարման։

Նոյն օրը ժամը հինն, արդէն բոլորն ալ տեղաւորուած էին շոգենաւին մէջ իրենց գոյքերով։ Նաւամատոյցին վրայ Հայերու ահագին բազմութիւն մը եկած էր ողջերթ մաղթելու մեկնողներուն։

Ձլատեցաւ ո՛չ մէկ անվայել պոռչտուք, ո՛չ մէկ տղեղ բացականչութիւն, ինչպէս սովոր էինք տեսնել նախորդ կարաւաններու առեն, նամանաւանդ վերջերս, երբ հիմք դրւեց Սաթիը ամնադ (կալւածների արձանագրութեան) վարչութեան (պետական)։ Կալւած արձանագրողը նոյն վարչութեան է յանձնում նաեւ թերթերում կալւածի երեն պատանելու մասին եղած յայտարարութեան դրամը։ Այս՝ մէկ անսպառ աղբիւր է թէ մայրաքաղաքի եւ թէ գաւառական քաղաքների թերթերի համար։ Ցաճախ թերթերի երկու էջերը, անգամ աւելին, այն յայտարարութիւններով են բռնւած։ Միաժամանակ սա մի մղում, խթան է, ամէն կալւածատէր իր յայտարարութիւնը տեսնելու համար գոնէ մի անգամ թերթ ձեռք առնելու, եւ ընթերցանութեան վարժւելու։ Ահաւասիկ, այսպէս է, մեր երջանիկ երկրի երջանիկ ժամուլի ներկայ պատկերը։

(Մոռացայ յիշելու, որ պատկերազարդ եւ արժէքաւոր տարեցոյցներ էլ կան, մաքուր եւ ճաշակաւոր տպագրութեամբ)։

Վ. ԱՄՏՂՈՒՆԻ

ՆՈՐ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԶԷՓԻ ՄԱՍԻՆ

(Թ. եւ վերջին մաս)

Ծանօթանալով Ազէփի ահաւոր ոճիրներուն, դժուար է հաշտուիլ թէ ի՛նչպէս կուսակցութիւնը թոյլ տուած է որ ան խուսափի արդար դատաստանէն...

Սակայն, նկատի ունենալով Ազէփի կուսակցական դիրքը եւ այն մեծ հաւատքը, զոր կը տածէին Մարտական Կազմակերպութեան անդամները դէպի իրենց դեկավարը, այնքան ալ զարմանալու պէտք չկայ։ Բաւական է միայն ըսել թէ, երբ Ռուսաստան գտնուած ահաբեկիչները կ՝իմանան որ կեղծ. կոմիտէն դատի ենթարկած է Ազէփը, կը սպառնան կոտորել կ. կոմիտէին բոլոր անդամները, եթէ Ազէփի գլխուն մէկ մազ պակսի։ Ատոր համար էր, որ կ՝աշխատէին նախ Ազէփը խոստովանցնել ու յետոյ պատժել։

Անհասկնալի է ուրիշ կէտ մը, — ի՞նչպէս թոյլատրեցին Ազէփի փախուստը։ Նոյն հարցը ես ուղղեցի սոց. յեղափոխականներու Փարիզ գտնուող ականաւոր դեկավարներէն մէկուն, որ հետեւեալ լուսաբանութիւնը տուաւ.

— Հարցաքննութեան ժամանակ, Ազէփը կը յայտարարէ, թէ ձեռքի տակ ունի թուղթեր, որոնք կը հաստատեն իր անմեղութիւնը եւ կը խնդրէ, որ թոյլ տան իրեն երթալ տունէն բերել այդ թուղթերը։ Ինչ. նիչները կը համաձայնին, սակայն այն պայմանով, որ Սաւինկովը ուղեկցի իրեն։ Երբ կը մտնեն Ազէփի բնակարանը, այս վերջինը կը խնդրէ Սաւինկովէն, որ սպասէ հիւրասրահին մէջ, իսկ ինքը կ՝անցնի ննջարան թուղթերը առնելու։ Բաւական սպասելէ վերջ, երբ Սաւինկովը կը տեսնէ, որ Ազէփն ուշացաւ, ինքն ալ կ՝անցնի ննջարան։ Ազէփը անհետացած էր, փախչելով լուսամուտէն։

×

Մինչեւ այժմ մենք մանրամասնօրէն ներկայացուցինք Ազէփի յեղափոխական ու ոստիկանական գործը, առանց անդրադառնալու անոր անձնական կեանքին։

Իր նկարագրով, Ազէփն անբարոյական մըն էր. ընկերներու ներկայութեան ինքզինքը կը պահէր իբրեւ օրինաւոր ամուսին եւ հայր։ Առանձին սէր կը ցուցադրէր իր զաւակներուն հանդէպ։ Սակայն, այդ արդէք չէր որ անձնական կեանքի մէջ ալ յայտնաբերէ այն երկուութիւնը, զոր մենք տեսանք իր յեղափոխական գործունէութեան ընթացքին։ Գործէն եւ ընտանիքէն դուրս, ան իր կեանքը կ՝անցընէր հանրային տուներու մէջ եւ զանազան զբօսավայրերու մէջ։ Այդ անբարոյական ընթացքին մէջ էր տակաւին ուսանողական շրջանին, եւ ատոր համար ուսանողները զինքը կը կոչէին «աղտոտ կենդանի»։

1907 դեկտեմբերին Պետերբուրգի երգեցիկ սրճարաններէն մէկուն մէջ Ազէփ կը ծանօթանայ գերմանուհի երգչուհիի մը հետ, կը սիրահարի անոր եւ այլեւս չի բաժնուիր մինչեւ իր կեանքին վերջը։ Գերմանուհուհին Ռուսաստան էր եկած աժան վաստակի հաւար, ռուսեւճախինոական պատերազմի նախօրէին։ Կը մեկնի պատերազմի վայրը, ուր շատ ուրախ եւ արդիւնաւէտ ժամանց կ՝ունենայ մեծ-դուքս Կիրիլի հետ (ռուս տարագիր միապետականներու ներկայ խրտուիլակ-ցարը)։ Պատերազմէն վերջ, խաբէութեան գոհ երթալով, կը կորնչցնէ իր ամբողջ դրամը (50 հազար րուբլի) ու կը սկսի երթալ երգեցիկ սրճարաններու մէջ։

1908ի սկիզբը իր սիրուհիին հետ միասին կը մեկնի արտասահման, ուր կը մնայ մէկ ամիս։ Վերադառնալէ վերջ, — այլեւս չի ծածկեր իր կապը Գերմանուհիին հետ, միասին կը բնակի Պետերբուրգի մէկ շքեղ հիւրանոցի մէջ եւ միասին կը յաճախեն թատրոններ ու հանրային այլ վայրեր։ Ընկերներու մէջ, այս բանը դժգոհութիւն կը պատճառէ։ Բայց կեղծ. կոմիտէին կը բացատրէ թէ Գերմանուհին կ՝օգտագործէ իբրեւ լրտեսուհի, ծանօթանալու համար պալատական նիստ ու կացին, ցարը սպանելու համար։ Նոյնիսկ Գերասիմովը կը զգուշացնէ Ազէփը, սակայն վերջինս չուզեր բաժնուիլ սիրուհիէն։

Երբ տեղի կ՝ունենար Ազէփի դատը, ինքը հարաւային Ֆրանսայի մէջ կը հանգստանար ընտանիքին հետ միասին։ Աշնան, երեխաները դպրոց ղրկելու պատրուակին տակ, կինը կ՝ուզարկէ Փարիզ եւ նոյնիսկ հեռագրով կը կանչէ սիրուհին, որու հետ կը ճամբորդէ Սպանիա եւ այլուր։ Իր փախուստէն վերջ, սիրուհիին հետ կը սկսի երկար ճամբորդութեան՝ զարնան ամիսներուն։ Կ՝այցելէ Եգիպտոս, Իտալիա եւ Յունաստան, իսկ ամառը կ՝անցնի հիւսիսային երկիրները՝ Շուէյտ, Նորվեկիա եւ Տանիմարքա։ 1909ի աշնան կը փոխադրուի Պերլին, ուր կը հաստատուի վերջնապէս։ Հարուստ թաղի մը մէջ կը վարձէ վեց սենեականոց բնակարան մը, շքեղապէս կը կահաւորէ ու ինքն ալ կը սկսի սակարանին մէջ խաղալ։ Այդ ժամանակ իր արամադրութեան տակ ունէր մօտ 250,000 մարք դրամ։ Շնորհիւ իր նոր զործին, լայն ծանօթութիւններ կը ժլակէ եւ հիւրասէր մարդու համբաւ կը շահի։

Ազէփը շատ լաւ գիտէր, որ յեղափոխականները զինքը կը հետապնդեն։ Ատոր համար, շատ՝ զգոյշ կը պահէր ինքզինքը եւ կը խուսափէր այն վայրերէն ու հիւրանոցներէն, ուր Ռուսեր կը բնակէին։ Գերասիմովէն ստացած իր քանի մը արտասահմանեան անցագիրները եւ անունը շուտ-շուտ կը փոխէր։ Երբեմն կը տարուէր թղթախաղով, կ՝ապրէր շատ ճոխ, միշտ առաջին կարգով կը ճամբորդէր ու առաջնակարգ հիւրանոցները կ՝իջեւանէր։ Ամառները կը յաճախէր եւրոպական յայտնի ամարանոցներ եւ առհասարակ, ուրախ ու անհոգ կեանք կը վարէր։ Սիրուհիին ամենամիջոցներ կ՝ընծայէր եւ անոր անունով 30,000 մարք էր դրած դրամատունը։ Ոստիկանութեան հետ իսպառ խզած էր կապերը, մանաւանդ որ, ոստիկանութիւնը հասկցած էր Ազէփի երկդիմի խաղը ու զայն ձերբակալելու գաղտնի հրահանգ տուած։ Ոստիկանութենէն Ազէփը վախ չունէր, որովհետեւ գիտէր, որ արտասահման գտնուելով, ոստիկանութիւնը աղմուկէն խոյս կուտայ եւ իրեն չի դպչիր։

Ազէփը կը վախնար միայն յեղափոխականներէն։ Մանաւանդ որ, վերջիններս գիտէին անոր Պերլին գտնուիլը, ուր եւ կարլ Լիբնեխտի դեկավարութեամբ ռուս եւ գերմանացի Սոցիալ-դեմոկրատներու մէկ խմբակը կը փնտռէր զինքը։ Ազէփը կը մտածէ որեւէ կերպով ազատիլ յեղափոխականներու մղձաւանջէն։ Ան կը լիշէ, որ վերջին քննութեան առեն Ջերնովը խոստացած էր նեբել իրեն, եթէ ամէն բան խոստովանէր։ Ազէփը շարք մը նամակներով կը դիմէ իր նախկին կնոջը եւ պատրաստակամութիւն կը յայտնէ ներկայանալ կուսակցական դատարանին ու ենթարկուիլ անոր որոշումներուն։ Նամակները կը մնան անպատասխանի, որովհետեւ թէ կինն էր հրաժարած իրմէ եւ թէ ընկերները չէին ուզեր զինքը տեսնել։ Զգուշութեան համար, Ազէփը իր հասցէն չի յայտներ, այլ կը սպասէ պարմանական նշանի։

1912ի ամառը Ազէփը կը գըտնուէր գերմանական ամարանոց մը։ Այնտեղ զինք ճանչցողներ կ՝ըլլան, որոնք լուր կուտան Բուրցեւին։ Բուրցեւ անմիջապէս նամակով կը յայտնէ Ազէփին, թէ կ՝ուզէ հետը տեսնուիլ։ Նամակին մէջ կ՝աւելցնէ թէ զինքը չպիտի մատնէ եւ կը հետաքրքրուի իր խնդրով իբրեւ պատմաբան։ Հակառակ պարապային, եթէ մտքէ, Բուրցեւը կը սպասնայ Ազէփին հասցէն յայտնել յեղափոխականներուն։ Ազէփը իր հաւանութիւնը կուտայ, եւ միայն մէկ շաբաթ ժամանակ կը խնդրէ։ Իսկոյն կը մեկնի Պերլին, հաշուեյարդարի կ՝ենթարկէ բնակարանը, գործերը կը կարգադրէ ու կտակն ալ կը գրէ, ամբողջ սացուածքը թողելով սիրուհիին։ Բուրցեւի եւ Ազէփի տեսակցութիւնը տեղի կ՝ունենայ Ցերանգֆուրտի մէջ, 1912 օգոստոս 15ին։

*Ազէփը Բուրցեւի կը խոստովանի, թէ երիտասարդ հասակին գործելով կը սխալի կը կապուի ոստիկանութեան հետ։ Յետագային իր մէջ ուժ չիգտար խզելու այդ կապը ու կը վախնայ խոստովանիլ ընկերներուն։ Իբրեւ թէ կ՝աշխատի օգտագործել այդ կապը յօգուտ յեղափոխութեան եւ միայն յեղափոխականներ կը սպառ

ԲՐՈՒՏ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

(Վ. Ի.)

Ֆ. ՍԱՍՈՒ

X

Ալբերտը ոչինչ չհասկացավ այդ խոսքերից, բայց ինքն էլ չուզեց հարցեր տալ։ Նա միայն ժպտաց ու գլուխը շարժեց, ասելով, որ ինքն էլ ամեն ինչ հասկացել է։

— Ես ուզում էի ձեզ հետ խոսել մի ուրիշ բանի մասին, — ասաց Ֆիլիպը, — բայց ինչպես տեսնում եք, ես հիմա շատ զբաղված եմ։ Ուրիշ անգամ կխոսենք։

Ալբերտը գլխով արեց, որ համաձայն է, և ուզեց դուրս գալ, բայց Ֆիլիպը նրան կանգնեցրեց։

— Ես «Ինքնասպան»-ի մասին էի ուզում խոսել, — ասաց նա։ — Ինչպես գիտեք, ես ինքս էլ եմ գրել մի պիես, որ կոչվում է «Ինքնասպան»։ Ես ուզում էի ձեզ կարդալ տալ, որ ասեք, թե ինչ կարծիքի եք դրա մասին։

Ալբերտը ոչ մի կերպ չէր կարող հասկանալ, թե ինչ կապ կարող է լինել իր և «Ինքնասպան»-ի միջև, բայց ինքն էլ չուզեց հարցեր տալ։

— Ես կուրախանամ, որ կարդամ ձեր պիեսը, — ասաց նա։ — Ես միշտ ուրախ եմ, երբ կարդում եմ ինչ-որ նոր բան։

— Ես ձեզ կտամ այն ամենը, որ գրել եմ, — ասաց Ֆիլիպը, — և կխնդրեմ, որ ինձ ասեք ձեր կարծիքը։ Ես շատ կուզենայի իմանալ, թե ինչ եք մտածում։

Ալբերտը գլխով արեց, որ համաձայն է, և Ֆիլիպը նրան տարավ իր աշխատասենյակը։ Այնտեղ նա ձեռագրի մի մեծ կապոց վերցրեց և տվեց Ալբերտին։

— Ահա, — ասաց նա, — ես ձեզ տալիս եմ իմ ամբողջ հոգին։ Ես ուզում եմ իմանալ, թե ինչ կարծիք կունենաք դուք դրա մասին։

Ալբերտը վերցրեց ձեռագրի կապոցը և դուրս եկավ։ Նա ուրախ էր, որ Ֆիլիպը նրան վստահեց իր գրվածքը, և ուզում էր շուտ տուն գնալ, որ սկսի կարդալ։

Ֆիլիպը ներս մտավ իր աշխատասենյակը, նստեց սեղանի առջև և սկսեց գրել։ Նա գրում էր արագ, առանց մտածելու, ինչպես մարդ, որ գրում է մի նամակ, որ շատ ուզում է ուղարկել։

Ժամանակ առ ժամանակ նա կանգ էր առնում, կարդում էր գրածը, ուղղում էր մի քանի բառ, հետո նորից գրում էր։

Ալբերտը տուն հասավ ժամը երեքին։ Նա ուզում էր անմիջապես սկսել կարդալ, բայց հիշեց, որ պետք է նախ ճաշել։ Ճաշելուց հետո նա ասաց, որ ուզում է հանգստանալ, և մտավ իր սենյակը։ Այնտեղ նա նստեց սեղանի առջև, դրեց ձեռագրի կապոցը և սկսեց կարդալ։

Ֆիլիպը գրել էր մի շատ տարօրինակ պիես։ Ալբերտը կարդում էր և չէր հասկանում, թե ինչ է ուզում ասել հեղինակը։ Ամեն մի էջում նա գտնում էր մի քանի նախադասություններ, որոնք ոչ մի կապ չունեին նախորդ և հաջորդ նախադասությունների հետ։ Ամեն մի էջում նա գտնում էր մի քանի բառեր, որոնք ոչ մի կապ չունեին նախորդ և հաջորդ բառերի հետ։

Ալբերտը կարդում էր և չէր հասկանում, թե ինչ է ուզում ասել հեղինակը։ Նա կարդում էր և չէր հասկանում, թե ինչ է ուզում ասել հեղինակը։ Նա կարդում էր և չէր հասկանում, թե ինչ է ուզում ասել հեղինակը

զօրեղ մղում մը։ Այնքան ատեն որ ժողովուրդ մը կը պահէ իր պաղարիւնը, կարելի է յուսալ։

«Լօքալ Ինձայկըը» կը գրէ.— Նշանակելի է որ ի նպաստ Հիթլերի քնտրութիւնները չազդեցին յօգուտ ֆրանսական աջակողմեաններուն, ինչպէս կը կարծուէր. այլ յօգուտ ձախերուն։ Հիթլերեաններու յաջողութիւնը ազդարար նշանի մը պաշտօնը կատարեց»։

Հիւսիսկուրկ կը դաշնակցի՞ Հիթլերի հետ

Պավիերայի ժողովրդական կուսակցութիւնը որ ամէնէն ուժեղն է, կը մեղադրէ Գերմանիոյ պատերազմական նախարարութեան եւ հանրապետութեան նախագահի շրջանակները թէ դաւեր կը սարքեն տապալելու Պրիւնինկ-Կրէօնէրի կառավարութիւնը, անոր տեղ իշխանութեան գլուխ բերելու համար Հիթլերեաններու համակիր կառավարութիւն մը։

Չինաթափութիւնը

Չինաթափութեան ժողովի օդանաւային յանձնախումբը հարց ուղղած էր պատուիրակներուն թէ ո՞ր օդանաւերն են որ ամէնէն աւելի յարձակողական կը նկատեն։

Ֆրանսական պատուիրակութիւնը արդէն հաղորդած է իր պատասխանը որ յարձակողական կը նկատէ բոլոր այն օդանաւերը, ինչպէս եւ օդային պատերազմի ուրիշ միջոցներ որոնք կրնան փոխադրուիլ նաւով։

Իսկ քաղաքային բնակչութեանց համար, ամէնէն աւելի վտանգաւոր պէտք է նկատել մեծ տարողութիւն եւ գործունէութեան լայն շրջանակի ուժ ունեցող օդանաւերը։

Պետութեանց բողոքը Յունաստանի դէմ

Գրեր էինք թէ մեծ պետութեանց դեսպանները բողոքեր էին յոյն կառավարութեան, յունական արտաքին պարտքերու վճարման մասին, անոր մէկ յայտարարութեան համար։

Այս մասին կը տրուի հետեւեալ մանրամասնութիւնները.—

Ելմտական նախկին նախարարը նամակով մը տեղեկացուցած էր Միջազգ. Ելեւմտ. Յանձնախումբին թէ Ազգ. Դաշնակցութեան խորհուրդը կարգադրած է Յունաստանի արտաքին յանձնառութիւններու խնդիրը եւ ճանչցած տոկոսներու վճարման յետաձգումը։

Երեք դեսպանները հարցուցած են թէ այս կարծիքը կը բաժնէ՞ հելլէն կառավարութիւնը, եւ աւելցուցած թէ տրուած որոշումը երբեք այդպիսի իմաստ չունի։ Արտաքին նախարարը յայտնած է թէ, կառավարութիւնը երբեք այդ իմաստը տուած չէ ժրնեւի որոշումին։ Կառավարութիւնը շատ լաւ գիտէ թէ Խորհուրդը միջազգային ատեան չէ պարտաւորիչ վճիռներ տալու։ Միւս կողմէ սակայն, շարունակած է նախարարը, Ազգերու Խորհուրդը ընդունած է որ վճարման դժուարութիւնները առաջ կուգան Յունաստանի վճարելու անկարողութենէն եւ ասիկա խնդիր մըն է որ պէտք է կարգադրուի կառավարութեան եւ վարկատուներուն միջեւ։

Պ. Միխալաքօփուլոս առիթէն օգտուելով, տեղեկութիւններ տուած է Յունաստանի ելմտական կացութեան մասին։ Եթէ, շարունակած է, Լօզանի Խորհրդաժողովը նպաստաւոր կարգադրութիւններ չընէ փոքր պետութիւններուն օժանդակելու մասին, Յունաստան ստիպուած պիտի ըլլայ աւելի արմատական միջոցներու դիմելու։

«Մեր պարտքերը օտար դրամով վճարելու համար պէտք է որ մեր ապրանքները ծախուին օտար շուկաներու վրայ։ Եթէ մեր գինին ու ծխախոտը չեն ծախուիր, անշուշտ մեր վճարելու կարողութիւնն ալ կը պակսի։»

Դեսպանները իրենց իրաւասութեան սահմանէն դուրս նկատած են վիճաբանութեան մէջ մտնել եւ բաւականացած են կառավարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրելով յուշագիրներուն վրայ, որոնց համաձայն, օտար դրամով պէտք է վճարուին արտաքին պարտքերու մայիսի տոկոսները։

Ծարագոյն Առեւտրի դէպքերը

Չինեւճափոնական դիւանագործը այսօր պաշտօնապէս կը կնքուի Շանկհայի մէջ,

Հակառակ ասոր սակայն, ճափոնական շրջուն պահնորդներու խումբ մը յարձակում կրեց Շանկհայի մէջ՝ չինացի ամբոխի մը կողմէ։

× Շանկհայի ֆրանսական ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 20ի չափ Գորէացիներ, որոնց վրայ կասկած կը ծանրանայ թէ մասնակցած են անցեալ ուրբաթ օր, ճափոնի աստիճանաւորներու դէմ սարքուած դաւին։

× Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ նշանակուած Մանչուրիոյ փնտիչ Յանձնախումբը ժրնեւ ղրկեց իր առաջին տեղեկագիրը, որ կը կոհանայ ճափոնական աղբիւրէ առնուած տեղեկութիւններ տալով։

Ներկայիս Մանչուրիոյ մէջ կան 110 հազար չինական անկանոն զօրքեր, 202 հազար ճափոնական զինուոր եւ 80 հազարնոց մանչուրիական զօրախումբ մը, ժարզուած ճափոնցիներու կողմէ։

Տեղեկագիրը կ'աւելցնէ թէ այս զանազան ուժերը տեւական պատերազմի մէջ են, ուրկէ Մանչուրիոյ մէջ յառաջ կուգայ անապահով վիճակ մը։

ՆԱԻԱԲԵԿՈՒԹԻՒՆ ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ ՄԷՋ

Անցեալ շաբթու Սեւ ծովը կատաղօրէն փոթորկած էր։ Երեք թրքական նաւեր ընկղմեցան Ինէպոլուի եւ Սինոպի առջեւ։

Ց. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՍԱՐՍԷԼԻ Հրայր խումբի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ընկ. Նուպարի բնակարանին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Բացակաները խստօրէն նկատի պիտի առնուին։

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Զաւարեան կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Վառմեան, Մուրատ և Մջո խումբերու վարչութիւնը, այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ձանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՀՐԱԶԴԱՆ խումբի դատախօսութիւնը յետաձգուած է Մայիս 12ին։

Գաւառ

ՄԱՐՍԷՅԻ Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ձանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ԼԻՈՆԻ Կուկունեան խումբի ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Ակումբին մէջ, 240 Բիւ Տիւքէլէն.

Հրապարակային քննախօսութիւն Շավիլի մէջ

կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Արդուճեան ենթակոմիտէին կողմէ

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, 20 Ave. Ville d'Avray

կը խօսի ընկ. Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

Նիւթ՝ Ազգ. դատը եւ ուժերու կեդրոնացման հարցը

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը

Ապրիլ 11)24ը կը տօնուի Փոնտըճերիի մէջ

Այս Կիրակի ժամը 2.30ին Օթէլ տը Ֆրանսի սրահը

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ Սթանօզի ու Մարաշի Հայր. միութեանց։

Մանրամասնութիւններ տեղւոյն վրայ։

Ա. Հ. Կ. Խաչի «Մանուկներու Պաշտպանութիւն»

Փարիզի Մասնաճիւղը վաղը Հինգշաբթի ժամը 4—12 *Horticulture* սրահին մէջ, ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ՏՕՆԻ առթիւ, ասանդական սովորութեամբ կը կազմակերպէ

ՎԻՃԱԿԻ ՕՐ

Երգ, թատր, դաշնակ, հայկական եւ եւրոպական պարեր, Ջան Դիւլիւմ ճոխ եւ ժամչելի պիւֆէ։ Մուտքը ազատ է. ծախքերու մասնակցութեան համար՝ 5 ՖՐԱՆՔ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՍՏԱՑՈՂՆԵՐ

Լթուխ, Պ. Տ.— 35 ֆրանք։
Տրակինեան, Հ. Եր. Մ.— 50։
Վիվիէ, Քէօշ. Յ.— 35։
Ժուայեէօզ, Ս. Մ.— 70։
Սէթիֆ, Մ. Հ.— 420։
Նիս, Պ. Պ.— 35։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԻ Արաքս Մարմնամարզական միութեան, ֆութպոլի յանձնախումբը կազմակերպած է բաժակի երրորդ ախոյանութեան մրցում մը, որուն կը հրաւիրուին շրջանին բոլոր ֆութպոլի խումբերը մասնակցելու, մրցումը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի St. Marseille, Stade Coder-ի դաշտը, առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ 12 եւ 12էն 7։

Մասնակցող խումբերը պարտաւոր են մինչեւ Մայիս 5, իրենց մասնակցութիւնը իմացնեն հետեւեալ հասցէին, K. Bogossian, Poste Restante, Marseille.

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը։

"ՅԱՌԱՋ,, ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՄԷՋ

1.— ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ ԹԱԻՐԻՋ.....	*Mélkoumian Khatchik*
2.— ՌՈՒՄԱՆԻԱ.	
ա) ՊՈՒՔՐԻՇ	Giknavorian, B. P. 487
բ) ՔՈՆՍԹԱՆՏԱ	Deirmendjian, Str. Stefan Cel mare 60
գ) ՍԻԼԻՍՏՐԻ.....	*A*tamian Onnig, Str. Berlin No. 13
3. ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.	
ա/ ՍՕՖԻԱ.....	Ismirlian S., B. P. 152
բ/ ՎԱՌՆԱ.....	Tchividjian Garo, 3 rue Radina
գ/ ՖԻԼԻՊԷ.....	Garabedian
4.— ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ՍԵԼԱՆԻԿ	Librairie Française, 19 rue Tsimiski
5.— ԻՏԱԼԻԱ ՄԻԼԱՆ.....	Onnik S., *R*adegouda 7
6.— ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԴՆԵՐ ՆԻՒ—ԵՈՐՔ	Massis Bookstore, 137½ E. 27 th Street
7.— ՍՈՒՐԻԱ ՊԷՅՐՈՒԹ.....	Sahaguian T., B. P. 517

Թատերական ներկայացում

15 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ՅԵՐԵԿ ԺԱՄԸ 3ԻՆ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

26 Rue Troyon, Sèvres

Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

կը ներկայացնէ

"ՔՕՐՈՍՏՕ,,Ն

Այս առթիւ պիտի կատարուի Մ. Պէշիկթաշլեան թատերասրահին պաշտօնական բացումը։

Վահրամ Փափազեան, նախկին աշակերտ Մ. Ռ. վարժարանին, որ յօժար իր յարգանքի ձօնը կը բերէ Մ. Ռ. վարժարանին նախկին աշակերտ եւ հայ բեմի հիմնադիր անմահն Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանի յիշատակին։

ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Ա. Ե. Հ. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

22 Մայիս Կիրակի ժամը 3ին Մուրատեան վարժարանի թատերասրահին մէջ, (Salle Béchigtachelian, 26 rue Troyon: Sèvres)

կը ներկայացուի 48 ՕՒԱՆՈՑ ԳԼԽՈՒ ՓՈՐՁԱՆՔԸ

Հայկական եւ կովկասեան պարեր՝ հայկական տարազով, երգ, նուագ արտասանութիւններ, եւայլն։

Մուտք 5 ֆրանք

Հանրակառք թիւ 1 Լուվրէն եւ իջնել փոն տը Սէվր, փոթի տը Վէրսայլ 23 եւ 32, իջնել փորթ Պիեանգուր։ Շոգեկառք կառ Սէն Լազարէն եւ իջնել փոն տը Սէվր։

Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամներ

Բաժանորդագրուեցէք մեր հրատարակութեանց առաջին շարքին

Գնեցէք, սպառեցէք, տարածեցէք արդէն լոյս տեսած հատորները

1.— Արձակ էջեր ու հէքեաթներ՝	ՌՈՒԲԻԿ ՉԱՐԴԱՐԵԱՆի	20 ֆր.
2.— Պանդուխտի կեանքէն՝	ՀՐԱՆԴի (Մ. Կիւրճեան)	20 ֆր.
3.— Տարօնի Աշխարհ՝	ՄՆՈՅ ԳԵՂԱՄԻ	30 ֆր.
4.— Ամբողջական գործը՝	ԳԵՂԱՄ ԲԱՐՄԵՂԵԱՆի	20 ֆր.
5.— Վիպակներ ու Պատմուածքներ՝	ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆի	20 ֆր.

Հրապարակ ելաւ թիւ 6ը, ուր պիտի ամփոփուին Գ. ՉՈՉԱՊԻ հատորը դուրս մնացած երկերը։

Բաժանորդագրութիւն.— 12 հատը 200 ֆր., 100 ֆր.ը կանխիկ

Դիմել՝ M. Barsamian, 121 Rue Marcadet, Paris (18)

Հայերու ժամադրավայրը

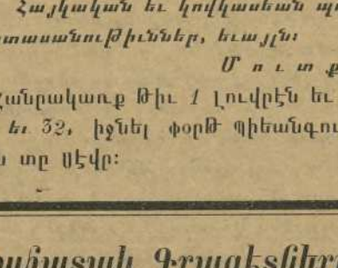
ճաշարան **ՁԼՕՐԻԱ**

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Danton 52—73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Դերձակներու եւ կարուհիներու ուշադրութեան

ԿԱՐԻ ՅԱՏՈՒԿ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՄՕԹԷՕՐՆԵՐ ԵՒ RheostatsՆԵՐ

1/15 ձիու ուժ մօթէօր եւ բէօսեաժ 300 ֆրանք
1/8 » » » » 350 ֆրանք

Ազան եւ հաստատուն, երկու տարուան երաշխաւորութիւն, վճարման դիւրութիւններ։ Ձեր բոլոր ելեկտրական գետեղումները եւ գնումները կատարելէ առաջ դիմեցէք **HOVHANESSIAN**ի, **ingénieur,** 60 Bld, de Clichy, Paris (18)· երկտողով մը պահանջեցէք մեր ներկայացուցիչը որ անմիջապէս պիտի ներկայանայ ձեզի։

Հայրենակիցներու ուշադրութեան

Սուլթաններու Սուլթանը, աշխարհի սուրհերուն թագաւորը, համողին մարդոցութիւնը կը դիւրանայ եւ հաճոյալի ժամանց մը կ'ունենայ։

Պահանջեցէք հայ նպարավաճառատուներէն

Կեդրոնատեղի 92 *Rue* d'Angoulême

S. TOROSSIAN

Մէթրօ Ccuronnes եւ Parmentier

Դերձակներու եւ կարուհիներու ուշադրութեան

ՄԵՔԵՆԱՅՈՎ ԱՇԽԱՏՈՂ ԵՒ ԺԱՔՈՒՐ ԿԱՐ ՊԻՏԱՑՈՂ ԳՈՐԾԱՒՈՐՈՒՀԻՆԵՐ։ ԱՆՎԱՐԺՆԵՐԷ ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՉԸՆԵՐԿԱՅԱՆԱՅ։

Դիմել՝ Minassianի, 32 rue des Annelets, Paris (19), մէթրօ Պօճարիս։

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (29)

ՔԱՆԸ ՀՈՐՍ ԺԱՄ ԿՆՈՋ ՄԸ ԿԵԱՆՔԷՆ

Գրեց՝ ՍԹԷՓԱՆ ՑՎԱՑԿ

Յետոյ զայն պատահական վաքրիկ ֆրանսական քաղաք մը, ուր ոչ ոք կը ճանչնայի, վասն զի տանջանք մը կը հալածէր զիս, տանջանքը թէ ամէն ոք, իմ երեւոյթէս, առաջին ակնարկով կրնար նշմարել իմ անպատուութիւնս եւ իմ փոխոխութիւնս, այնքան ինքզինքս նախատուած եւ պղծուած կը զգայի մինչեւ հոգիիս խորը։ Երբեմն, առաւօտուն արթնալու ատեն, անկողնիս մէջ սարսափելի վախ մը կը զգայի աչքերս բանալէն։ Ցանկարծ բուռն կերպով վրաս կը խոյանար յիշատակը այն գիշերուան երբ անծանօթի մը, կիսամերկ մարդու մը քով արթնցայ եւ այդ ատեն, ճիշդ ինչպէս առաջին անգամ, փափաք մը միայն կ'ունենայի, անմիջապէս մեռնելու փափաքը։

Հակառակ այս բոլորին, ժամանակը մեծ կարողութիւն մը ունի եւ տարիքը տարօրինակ եղանակով մը կը տկարացնէ բոլոր զգացումները։ Կը զգանք թէ աւելի մօտեցած ենք մահուան, անոր սառուցը սեւ կ'իյնայ մեր ճամբուն վրայ. առարկաները նուազ կենսունակ կ'երեւան, անոնք այլ եւս չեն յուզեր մեր էութեան ամէնէն խոր մասերը եւ շատ կը կորնչցնեն իրենց վտանգաւոր զօրութենէն։ Հեռուհեռ առողջացայ կրած հարուածէս եւ երբ, երկար տարիներ եռքը, օր մը ընկերութեան մը մէջ հանդիպեցայ աւտրիական պատուիրակութեան կցորդին, երիտասարդ Լեհ մը, եւ անոր հարցում մը ուղղեցի ընտանիքին մասին այն մարդուն որուն անկողինը բաժնած էի գիշեր մը եւ ինձի պատասխանեց թէ անդամներէն մէկը, ճիշդ իր զարմիկը, անձնասպան եղած էր տասը տարի առաջ Մօնթէ – Գարլոյի մէջ, յուզումի արտայայտութիւն մը անգամ չունեցայ։ Այդ լուրը ինձի ոչ մէկ վիշտ պատճառեց. թերեւս նոյն իսկ (ինչո՞ւ չխոստովանիլ մեր անձնասիրութիւնը) հանգստութիւն մը զգացի, վասն զի այդ կերպով կ'անհետանար անոր զարձեալ հանդիպելու ամէն վտանգ։ Այլ եւս ինձի դէմ իրբեւ վկայ ունէի միայն իմ յիշատակս։ Ամէն ի վեր աւելի խաղաղած եմ։ Ծերանալը հապչտ ուրիշ բան չէ եթէ ոչ այլ եւս չվախնալը իր անցեալէն։

Եւ հիմա, պիտի հասկնաք թէ ինչո՛ւ յանկարծ որոշեցի ձեղի պատմել իմ ճակատագիրս։ Երբ կը պաշտպանէի Տիկ· Ալբրէխթը եւ մոլեգնաբար կը պնդէի թէ քսանըչորս ժամերը կրնային բոլորովին փոխել կնոջ մը կեանքը, ինքզինքս ակնարկուած զգացի այդ խօսքերուն մէջ։ Երախտապարտ էի ձեղի, որովհետեւ առաջին անգամ ըլլալով կը տեսնէի իմ արդարացումս, եթէ կարելի է այսպէս ըսել ու այն առեն մտածեցի որ խոստովանութեամբ ազատելով իմ հոգիս, թերեւս ախտահանային անցեալին ծանր բեռը եւ մշտասեւ հալածանքը եւ թէ վաղը թերեւս կարելի ըլլար ինձի համար վերադառնալ հոն, մտնել այն սրահը ուր հանդիպեցայ իմ ճակատագրիս, առանց տատելութեան ոչ անոր եւ ոչ ալ ինձի հանդէպ։ Այն ատեն պիտի վերնայ այն քարը որ կը ճնշէ հոգիիս վրայ ու իր ամբողջ ծանրութիւնով պիտի իյնայ անցեալին վրայ զոր հաստատ պիտի պահէ ինչպէս զամբանի մը մէջ, թոյլ չտալով որ արթննայ։

Ինձի համար երջանկութիւն մը եղաւ ձեղի կարենալ պատմելէն այս։ Հիմա սիրուած եմ եւ գրեթէ ուրախ։ Շնորհակալ եմ։

***

Այս խօսքերուն վրայ, յանկարծ ոտքի ելայ, տեսնելով որ վերջացուցած էր։ Ինչ մը չփոթած, չգանացի բան մը ըսել, բայց հաւանաբար նշմարեց իմ մտադրութիւնս եւ անմիջապէս կանխեց զիս.

— Ո՛չ, խնդրեմ, մի՛ խօսիք... Պիտի չուզէի որ ինձի պատասխանէիք կամ բան մը ըսէիք... Շնորհակալ եմ որ դիս մտիկ ըրիք· բարի ճամբորդութիւն։

Ոտքի էր դիմացս եւ ձեռքը ինձի երկարեց իրբեւ հրաժեշտի նշան։ Ամամայ նայեցայ անոր երեսին, եւ արտակարգօրէն սրտաչարժ բան մըն էր դէմքին երեւոյթը այդ ծեր կնոջ որ հոն առջեւս էր, սիրալիր եւ մխիթարական թեթեւօրէն նեղուած։ Մարած կիրքին արտայայտո՞ւմն էր։ Ամէնուրեք՞ն էր որ յանկարծ մտահոգ եւ յարատեւ կարմրութիւնով մը կը գունաւորէր անոր այտերը, մինչեւ ճերմակ մազերուն արմատը։ Ինչ որ ալ ըլլար, հոն էր ան, դեռատի աղջկան մը պէս ամօթխածօրէն յուզուած իր վերյիշումէն, եւ ամօթհար իր իսկ խոստովանութենէն։ Ակամայ յուզուած՝ բուռն փափաք մը կը զգայի խօսքով մը անոր արտայայտելու ակնածանքս։ Բայց կոկորդս սեղմուեցաւ։ Եւ կարողացայ միայն խորունկ կերպով խոնարհիլ եւ յարգանքով համբուրել անոր թատամած ձեռքը որ թեթեւօրէն կը դողար աշնան տերեւներու պէս։

(Վ Ե Ր Ջ)

Թարգմ· ԱՐԱՔՍԻ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Կ'ուզուի

մեքենայով աշխատող եւ ժաքուր կար պիտցող գործաւորուհիներ։ Անվարժներէ կը խնդրուի չընդունիլ։

Դիմել՝ Minassianի, 32 rue des Annelets, Paris (19), մէթրօ Պօճարիս։

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— Կը փնտռուի Գարակէօղան օրբանոցի օրբերէն Աբրահամ Աբրահամեան (լուսանկարէն), մօր անունն՝ Պարթաւ։ Պ. Աբրահամեան վերջին հասցէն էր 100 Bld de la Republique, La Garenne-Colombes, Seine։ Խնդրել «Յառաջ»ի վարչութեան։

— Կը փնտռուի Կարապետ Քէոսեան, Վան Աւանց գիւղացի, որ կը կարծուի գտնուիլ Ֆրանսայի մէջ։ Տեղեկացնել ՅԱՌԱՋԻ։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Աբմատ. եւ նոր ատամներ, դարմ. արանց եւ կանանց մօթիւ, ատամներու վնաս. ֆիւանդութիւն եւ վարիչ։ Ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12։

Կ'ուզուի ճաշարան Աբամի մօտ խոհանոցի օգնական հայ կին մը։ Դիմել ամէն ժամ 9ուկէսէն 11ուկէս, 8, rue de la Sorbonne.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 19-78

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ՝—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՒԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 5 ՄԱՅԻՍ 1932

5 MAI 1932

Հ. ՏԱՐԻ Թիւ 1871 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՍՓՓԱՆՔ

«Նոր Օր» (Գեղեցիկ երեւոյթ մը) եւ «Յուսաբեր» (Գեղեցիկ ցոյց մը) մասնաւոր պահունակութեամբ կ'արձանագրեն որ, վերջապէս, կարելի եղաւ ապրիլեան սգատօնը կատարել բոլոր տարբեր մասնակցութեամբ: Համազգային չուքով:

Աքէնքի մեր պաշտօնակիցը ուրախ է մասնաւորապէս անոր համար որ, առաջին ազդանշանը արուեցաւ Լոյս – Քաղաքէն: Այս առթիւ, ուշադրութեան կը յանձնէ պարագայ մը, որ ապահովաբար վրիպած էր չատերու ուշադրութենէն.

— «Ապրիլեան սգատօնին առթիւ, Փարիզի տուած օրհնակը անկեղծօրէն ոգեւորած է յունահայ գաղութը, որ ամէնէն աւելի պէտք ունի հանգիստի եւ ներքին կազմակերպութեան, որուն պակասէն անհունապէս կը տուժէ տասը տարիէ ի վեր: Բոլորը կը խօսին Փարիզի սգատօնին մասին, յայտագիրը իւրացուց ցոյց կուտան, փոխադարձաբար համոզելու եւ համոզուելու համար թէ յաջողաւոր հաւաքի հայութիւնը՝ իր զգացումները միացուցած, կը տօնէ նահատակներու յիշատակը:

Այս երեւոյթը առանձին նշանակութիւն կը ստանայ, երբ նկատի ունենանք որ Հ. Յ. Դ. եւ ի մասնաւոր Ազատական կուսակցութեան վերին մարմինները կը գտնուին Փարիզի մէջ:» (29 ապրիլ):

Եւ դեռ ուրիշ պարագայ մը.

— «Սպասենք ուրեմն որ Փարիզը գոնէ այս անգամ արդարացնէ իր վրայ դրուած յոյսերը եւ ազդանշանը տայ ընդհանուր համերաշխութեան, համահայկական նոր շարժումի մը, որ պիտի գայ փրկել անստուգութեան մատնուած տարագրութիւնը:

«Փարի՛զ, անհամբեր կը սպասենք քու ազդանշանիդ»:

Իսկ «Յուսաբեր»ը աչքի առջեւ ունի Եգիպտոսի գեղեցիկ ցոյցը, որուն հիմը դրուեցաւ Գահիրէի մէջ, ապրիլ 11ի տօնակատարութեան առթիւ.

— «Այդ օրը *ութ* բեռանիներէ ցեղը իր ճուիրական զգացումները կը գեղեր համբոյրին բեմէն: *Գերապայծառը* (Գուգեան եպսկ.), *Վերապատուելին* (Հ. Համբարձումեան), *Առաջնորդ· փոխանորդը* (Մամբրէ ծ· վ· Սիրունեան), նախկին *Պատուոյ Ատենապետը* (Վ. Զարդարեան), *Ժողովրդականը* (Յ. Գալամքէրեան), *Հիմնադիրը* (Ա. Գոլոյեան), *Դաշնակցականը* (Լ. Նազարեանց), եւ հիւրերու հաղորդ գտնուող միաբան մը երուսաղէմի վանքէն (*Տիրան վ· Նեթոյեան*),— ամէնքն ալ ջերմեռանդ ուխտաւորի նման եկան ու անցան միեւնոյն բագինէն առջեւէն: Այս ուր եռատխօսներուն մէջ չկայ մէկը, որուն խօսքին, արձագանգած միտքերուն եւ յայտնած զգացումներուն տէր չկանգնէր Դաշնակցութիւնը, ինչպէս որ ան տէր կը կանգնի ի՛ր ներկայացուցչի խօսքին: Եւ այսպէս ո՛չ միայն աշխարհականներու, ոչ միայն յեղափոխականներու, այլ եւ կրօնաւորներու ու ժողովրդական չափաւոր հոսանքներու ներկայութեամբ: Ուր բանախօսներն ալ, առանց բացառութեան, բառին ու ձեւին մէջ անշուշտ տարբերութիւններ պահելով, խորքին եւ էութեան մէջ *միեւնո՛յն* գաղափարները, *միեւնո՛յն* զգացումները ու *միեւնո՛յն* իղձերը կը յայտնէին:

« ··· վեհ, գեղեցիկ, գեղօրէն բարձր ու բարոյապէս կազդուրիչ շունչ մը կար Ապրիլ 24ի Գահիրէի տօնակատարութեան մէջ:

Ինչ հրաշքներ կարելի պիտի չըլլար գործել, եթէ երբեմն այս շունչը տեւական դառնար եւ բառը գործի փոխուէր»: (27 ապրիլ):

Մեր ընթերցողները պիտի յիշեն որ, այս «գեղեցիկ երեւոյթը» կամ ցոյցը, Ֆրանսայի մէջ, սկիզբ առաւ Մարսէյլէն ու Լիոնէն, իր լրումին հասնելով Փարիզի մէջ, — ամէն տեղ ալ՝ նախաձեռնութեամբ Զ. Ո. Միութեան:

Կազդուրիչ են Յունաստանէն հասած տեղեկութիւններն ալ (Աքէնք եւ Սելանիկ): Իսկ մեւս գաղութներէն լուր չունինք տակաւին: Միայն գիտենք որ անհամութիւններ ծագած են Սոֆիայի մէջ, անշուշտ անոր համար որ չունէին կեդրոնական, ընդհանուր ուղեցոյց մը:

Կ'ուզենք հաւատալ թէ ախտաւոր մթնոլորտի մը վերջին արձագանգներն են այդ բոլորը, եւ չեն կրկնուիր ուրիշ անգամ:

×

Մենք արդէն առիթ ունեցանք արձանագրելու այս կազդուրիչ երեւոյթը, ամփոփուելով մեր գաղութին վրայ:

Այսօր, եղած լուրերուն վրայ, իրաւունք ունինք աւելի մխիթարական տեսնելու հեռանկարը:

Արդարեւ, ճշմարիտ սիրտերանք մըն է ոչ միայն կատարուած իրողութիւնը, այլ եւ այդ առթիւ եղած արտայայտութիւնը՝ մասնաւորի բերնով:

Ապրիլեան սարսափներու համազգային տօնակատարութիւնը այնքան մեծ արժէք չպիտի ունենար, իրրեւ սոսկական երեւոյթ, եթէ չդառնար սկզբնաւորութիւն մը՝ «համահայկական նոր շարժումի մը»: Եւ կամ, եթէ չօդնէր որ «բառը գործի փոխուէր»:

Այդ ձեւով միայն կարելի էր թաղել տխուր անցեալը, եւ հաղթել նոր, լուսաւոր ճամբան:

Եւ արդա՞ր է որ, այս ցանկալի հոգեփոխութեան համար, լրջօրէն գործի կանչուի Փարիզը:

— «Փարի՛զ, անհամբեր կը սպասենք քու ազդանշանիդ»:

«Նոր Օր»ը այս ազդակը արձակած առեն, չի ծածկեր իր *յուսահոգութիւնն* ալ, *մօտէն* ճանչնալով Փարիզը: — «Արդեօք նոր յուսախաբութի՞ւն մը վերապահուած է մեզի»:

Պատճառներ ունինք հաւատալու թէ՝ այս անգամ կարելի պիտի ըլլայ կանխել նոր յուսախաբութիւններ, չնորհիւ համբերատար աշխատանքներու:

Արդէն իսկ, աչքի առջեւ ունինք մէկէն աւելի բարենշան երեւոյթներ, եւ կը հաւատանք թէ գործնական ելքի մը պիտի յանգին անոնք, բանալով նոր շրջան մը: Նօսրացնելով մթնոլորտը եւ դիւրացնելով գործակցութիւնը՝ հիմնական հարցերու մէջ:

Ապրիլեան սպահանդէսին համազգային արտայայտութիւնն ալ, իր կարգին, ահա սիրտանք եւ պայծառութիւն կը բերէ:

Կը մնայ հետզհետէ թօթափել կանխակալ կարծիքները, եւ վարժուիլ նոր հոգեբանութեան մը պահանջներուն:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽՈՐԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՄԵՐ ՆՈՐ ՈՒՍԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր խօսքը փարիզի հայ ուսանողներուն մասին է:

Այս երիտասարդներն են, որ իրաւունք ունին ըսելու, — «մենք...»:

Այս երիտասարդներն են, որ իրաւունք ունին ներկայանալու իբրեւ «նորեր»:

Այս երիտասարդներն են, որ փառքընու պարծանքը պիտի կազմեն մեր ժողովուրդին:

Բայց, եթէ այս երիտասարդներն են, որ վաղը պիտի վարեն մեր դժբախտ ազգին ճակատագիրը, այն ատեն... վա՛յ մեր գլխուն:

Փարիզի Հայ Ուսանող. Միութիւնը իբրեւ պատմութիւն ունի միայն *երեսական* մը, — 1888ի

Ցիշողներ կան, սակայն, որ եռանդի ու գործունէութեան օրեր ունեցած է այս միութիւնը: Այսպէս, կը պատմեն թէ պատերազմէն յետոյ մինչեւ *1925*, իրենց վէճերուն պատճառով, Ուսանող. Միութեան անդամները քանի մը անգամ վտարուած են իրենց ժողովատեղիներէն, — սրճարան կամ ճաշարան: Գէշ ատեկ, կը վիճէին ու կը վիճաբանէին այն ատեն: Ցետոյ տիրեց լուութիւն:

Երկու տարի է, որ փարիզի Հայ Ուսանող. Միութիւն անունով յայտարարութիւններ կ'ըլլան Թերթերու մէջ:

Չ. ո. Միութիւնն ալ, այս տարի, Ապրիլեան սգատօնին կազմակերպութեան *համար*, *նրաւէր* կը զրկէ այս Միութեան: Փարիզի Հայ Ուսանողներու Միութիւնը, — խորհուրդ խորին վաթչութիւնը Թերեւս — կը պատասխանէ Թէ իրենց ծրագրին մէջ որեւէ յօդուած չկայ, որ իրաւունք տար իրենց՝ մասնակցելու Ապրիլեան *համազգային* սգատօնին: Ի՞նչ, իրենց ծրագրի՞ն մէջ: Բայց մենք գիտենք, որ փարիզի Հայ Ուսանող. Միութիւնը, մինչեւ վերջին տարիները, ինքն էր որ կը կազմակերպէր Ապրիլեան սգատօնը: Նոյն իսկ Չ. ո. Միութեան եւ Հ. Ուսանող. Միութեան միջեւ վէճեր ծագեցան, Ապրիլեան սգատօնի նախաձեռնութեան իրաւունքին մասին: Այդ մէկ կողմ:

Սակայն Հայ Ուսանող. Միութիւն մը, այո՛, այո՛, հայ ուսանողներու, ուշադրութի՞ւն, երիտասարդ ու նորահաս մտաւորականներու Միութիւն մը, կրնա՛յ, երբ եւ իցէ, ըսել Թէ չի մասնակցիր Ապրիլեան սգատօնին, որովհետեւ իր ծրագրին մէջ չկայ մասնաւոր յօդուած մը:

Եթէ չկայ, պէտք է՞ր աւելցնել... գէթ իբրեւ *guide*: Ջեմ գիտեր: Սակայն, ես կ'առաջարկէի կրճատել այդ Միութեան անունէն «հայ» բառը, — ուրիշ մը Թերեւս առաջարկէ կրճատել նաեւ «ուսանող» բառը:

Կը մնայ «միութիւն» բառը:

Ի՞նչ Միութիւն: Այդ ալ Թող հայ ժողովուրդը ըսէ:

ՀԱՐՑՈՒՈՑ

Թրքական ուժերը Սուրիոյ սահմանագլուխին վրայ

Հալէպէն կը տեղեկացնեն «Էլիճ Պա» Թերթին.—

Թուրք կառավարութիւնը սուրիական սահմանին վրայ կեդրոնացուցած է տասը հազար նոր ուժեր զինուած արդիական ձեւով: Այս կեդրոնացման պատրուակ կը ծառայէ, այս անգամ ալ, մաքսանենգութեան պատմութիւնը:

Ցանօթ է որ Թուրք էֆէէներ եւ մաքսանենգներ իրենք են որ դէպի սուրիա ապրանքներ կը փախցնեն եւ ասպատակութիւններ կ'ընեն: Դեռ մօտ ատեն առաջ անոնք յարձակեցան Ուրուր գիւղին վրայ եւ սպանեցին երեք գիւղացիներ: Ուրիշ էֆԹեախումբ մը յարձակեցաւ քարապլուսի վրայ եւ ժողովուրդին վրայ կրակ բանալէ վերջ մեծ աւարներ տարաւ ետը: Թաճէր գիւղը եւս ենԹարկուեցաւ Թուրք էֆԹէներու յարձակումին:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Այս կիրակի օրուան համեմատականի ընտրութիւնները չատ աւելի կը մտահոգէն աջակողմեան կուսակցութիւնները, քան Թէ անցեալ կիրակիի ընտրութիւնները:

Դէպ ի ձախ ուժեղ հակումը որ յատակօրէն երեւան եկաւ առաջին քուէարկութեան արդիւնքէն, լրջօրէն կը վրդովէ նախկին խորհրդարանի մեծամասնութիւնը:

Վարչապետը Պ. Թարտիէօ երէկ իրիկուն անթելով կոչ մը եւս ուղղեց Ֆրանսայի ժողովուրդին, հրաւիրելով զայն իր քուէները կեդրոնացնելու նախկին մեծամասնութեան թեկնածուներուն վրայ:

Աջակողմեան Թերթ մը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ.

— «Նոր երեսի. ժողովի կազմը կը սկսինք նշմարել իչ մը աւելի յստակօրէն: Առաջին *Քուէարկութեամբ* ընտրուեցան 250 հոգի: 132ը կողմնակից են Պ: Թարտիէօի կառավարութեան· 115ը անոր դիմադիր են· 3ը կասկածելի:

«Բայց 360 համեմատականի մնացածները կը թուի Թէ զգալի կերպով փոփոխութեան պիտի ենթարկեն համեմատութիւնները:

«Արմատական – ընկերվարականները կը շեշտեն Թէ 88 իրենց ի նպաստ են· 65–70 ընկերվարականներուն· 30ի չափ ալ հանրապետական – ընկերվարականներուն: 40ի չափ ալ կասկածելիներ կան: 10ի չափ ալ համայնավարներ պէտք է նկատի ունենալ: Մօտ 120ի ընտրութիւնը ապահով կը նկատուի ազգայնական հանրապետականներուն համար:

«Եթէ երկրորդ *Քուէարկութեան* արդիւնքը հաստատէ առաջին *Քուէարկութենէն* բխող նախատեսութիւնները, Արմատական – ընկերվարականները պիտի ներկայացնեն 150 հոգիի ուժ մը: Կիրակի օր արդէն 62 ընտրուածներ ունէին:

«Ընկերվարականները պիտի պահեն իրենց ներկայ թիւը — 110 (40 ընտրուած կիրակի օր, 70 համեմատական):

«Ֆրանսական ընկերվարականներու խմբակցութիւնը եւ հանրապետական ընկերվարականները, որոնք սովորաբար կը *Քուէարկեն* ձախին հետ, պիտի ներկայացնեն 40 հոգիի ուժ մը:

«Ընդամէնը, 300 հոգինոց ձախակողմեան զանգուած մը:

«Միւս կողմէ (աջերը) 250–260 հոգինոց ազգայնական – հանրապետական– ներու խումբ մը: Երկուքին մէջտեղը, ձախակողմեան անկախները եւ ձախ արմատականներու տատանող հատուածը, անոնք որ երբեմ չուզեցին իրենց բախտը կապել Պ. Թարտիէօի մեծամասնութեան»:

Ահա ուրեմն, նոր երեսի. ժողովին հաւանական կազմը, որ արդէն լրջօրէն կը մտահոգէ քաղաքական ներկայ վարիչները:

Ձախակողմեան կուսակցութիւնները արդէն փոխադարձ դիմումներ կ'ընեն այս կիրակի օրուան քուէարկութեան համար: Էրիոյի կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէն որոշեց Թելադրել իր շրջանային մարմիններուն որ դիմումներ բնեն միայն ձախ տարբերուն: Այս կերպով, մէկ քանի դիմումներ կատարած են արդէն ի նպաստ ընկերվարականներուն: Այս դիմումները ինչպէս երեւոյթ փոխադարձ են:

⁂ *Համայնավար պաշտօնաթերթը «Իւմանիթէ» կը շարունակէ յորդորանքմերկարհաբել, ցոյց տալով իր միայն մէկ թեկնածուին յաջողութիւնը· մինչ քուէարկութեան վիճակագրութիւնը հակառակը ցոյց կուտայ: Այսպէս, 1928 ապրիլ22ի առաջին քուէարկութեան, ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, համայնավարները ստացեր էին 1,042,867 ձայն, այս մայիս 1ին, ստացեր էին 785,830 ձայն· տարբերութիւնը՝ 257,037:*

Ռուսեռմախոնական յարաբերութիւններ

Հակախորհրդային դաւ՝ Խարպինի մէջ?

Բոլշեւիկեան «Թաս» գործակալութիւնը հետեւեալ հեռագիրը կը հաղորդէ Խարպինի կացութեան մասին:

— *Խաղարովսկին կը հաղորդուի Թէ, Խարպինի մէջ, կացութիւնը կը շարունակէ մնալ խռովայոյզ: Զինական արեւելեան երկաթուղիին վրայ, կը շարունակեն ձերբակալել խորհրդային հպատակները: Սպիտակ պահակները մեծ դրգռութիւն մը կը պատրաստեն, կապելով ոճրափորձին, որ կատարուեցաւ օդը հանելու համար Սունկարի կամուրջը եւ կառախումբերը:*

Անոնց այս գործունէութիւնը Թելադրուած է ճափոնցի զինուորականներու կողմէ, որոնք կը ձգտին ծանրացնել Խորհրդային Միութեան եւ Ճափոնի յարաբերութիւնները:

Հակառակ զանգուածային ձերբակալումներուն, եւ ձերբակալուածներուն ենթարկուած տանջանքներուն, դրգռիչները ոչինչ կրցան երեւան հանել որ փաստ Թէ «խորհրդային գործակալներ» մասնակցած են երկաթուղին օդը հանելու փորձին:

Այս դրգռութեանց նպատակն է ձերբակալել տալ խորհրդային հաստատութեանց վարիչները եւ դրաւել չինական արեւելեան երկաթուղին: Լաւատեղեակ շրջանակներէ քաղուած տեղեկութեանց համաձայն, արդէն ծրագիր մը մշակուած է մօտերս՝ Մանչուրիոյ մէջ խռովարկութեան ենթարկելու բոլոր խորհրդային հաստատութիւնները եւ ձերբակալելու անոնց վարիչները: Արդէն ամէն տեսակ կեղծ փաստաթուղթեր պատրաստուած են: «Փաստաթուղթեր», որոնք գտնուած պիտի ըլլան խորհրդային հաստատութեանց մէջ կատարուած խուզարկութիւններու ընթացքին»:

Չինաբախութեան աշխատանքները

Չինաբախութեան յանձնախումբերը ժընեւի մէջ իրենց աշխատանքները կը շարունակեն դանդաղօրէն: Աշխատանքներու այս դանդաղեցման վրայ ազդած է նաեւ բաղաքական ներկայ անկայուն վիճակը:

Վիճաբանութիւնները առաջ կը տարուին, գլխաւորաբար ճշդելու համար յարձակման ծառայող զէնքերը:

Փոքր պետութիւնները, Պարսկաստան, Ռումանիա, Շուէտ, Լեհաստան, նաւային մասնախումբին մէջ այն տեսակէտը կը պաշտպանեն թէ ընդհա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԱՅՍՕՐ, ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՁՆԸ

"ԲՈՌ"

Լ· ՇԱՆԹԻ ՌԱՄԿԱՐԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

(ԶՈՐԲՈՐԴ ԷՋ)

Պրիւնինկի դահիճին կացութիւնը

Գերման վարչապետը Պրիւնինկ տեսակցութիւն մը ունեցաւ նախադահ Հիւնտէնպուրկի հետ, Գերմանիոյ ներքին կացութեան մասին:

Այս տեսակցութեան մասին հրատարակուած պաշտօնական զեկոյց մը կը հաւաստէ Թէ նախադահին եւ վարչապետին տեսակէտները նոյնն են յարուցուած հարցերուն մասին:

Իրականութիւնը սակայն բոլորովին տարբեր է: Պրիւնինկի կառավարութիւնը բուռն յարձակման կ'ենթարկուի աջակողմեան կուսակցութեանց կողմէ, նպատակ ունենալով տիրել Պրիւնինկը որ կամ քաշուի, եւ կամ կարեւոր փոփոխութիւններ մտցնէ իր դահլիճին կազմին մէջ:

Երկրորդական միջադէպ մը կուգայ ուժ տալ աջերու այս յարձակման: Աշխատանքի եւ ազգային տնտեսութեան նախարարներուն միջեւ անհամաձայնութիւն ծագած էր շաբաթական 40 ժամ աշխատանքի սկզբունքին եւ անգործութեան դէմ պայքարի միջոցներուն մասին: Այս անհամաձայնութեան հետեւանքով, տնտեսութեան նախարարը որոշեց հրաժարիլ: Հրաժարականը ներքնեցաւ. սակայն վարը կրնայ իրականութիւն դառնալ, նկատի առնելով անոր ընդդիմութիւնը՝ հանդէպ կառավարութեան ընկերային քաղաքականութեան:

Պրիւնինկ դժուարութիւն չպիտի կրէ ուրիշ մը նշանակելու անոր տեղ եւ արդէն անունը կը տրուի ազդայնական կուսակցութեան անդամի մը: Սակայն առով չէ որ պիտի գոհանան աջերը:

Առանձ փրուսիական ընտրութենէն ուժ առած, կը ջանան զօրեղ ազդեցութիւն մը գործել այն շրջանակներուն վրայ, որոնք կրնան վճռական դեր կատարել ներկայ քաղաքական պայքարին մէջ: Կը պնդեն Թէ կեդրոնի եւ փրուսիական կառավարութեանց միջեւ գործակցութիւն մը պէտք է ապահովել, ինչ որ անկարելի՛ է, եթէ գերման կառավարութիւնը կոթնի կեդրոնի եւ ձախերու գործակցութեան վրայ, երբ փրուսիական կառավարութիւնը պիտի կոթնի կեդրոնի եւ աջերու վրայ:

Աջերը ուրեմն, կը ջանան ազդել մասնաւորաբար Հիւնտէնպուրկի վրայ, որպէս զի տապալէ Պրիւնինկը եւ գերման քաղաքականութիւնը մղէ դէպի աջ:

Այս խաղերուն հետեւանքով է որ Պրիւնինկ անակնկալ կերպով գացած է տեսակցելու Հիւնտէնպուրկի հետ եւ անոր հետ հիմնովին քննելու ներքին քաղաքական հարցերը եւ առով իսկ ցոյց տալու Թէ՝ Թոյլ չպիտի տայ որ զինքը դիւրաւ մը խեղդեն:

ԳԵՐՄԱՆ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Ռուսիոյ մէջ աշխատող գերման մասնագէտներու եւ ճարտարագէտներու վիճակը, պաշտօնական բանակցութեանց տեղի տուած է այս միջոցիս Ռուսիոյ եւ Գերմանիոյ միջեւ: Գերման մասնագէտները կը դժգոհին Թէ խորհրդային իշխանութիւնները կը սերժեն իրենց Թուշակներուն կէսը վճարել գերմանական դրամով, ինչպէս ընդունուած էր կնքուած պայմանագրութեանց համաձայն:

Եւ որովհետեւ չեն կրնար ռուսական րուբլի ղրկել, գերման մասնագէտները դժուարութեան կը մատնուին՝ Գերմանիա ճնացած իրենց ընտանիքներուն ժամանակելու համար:

Անոնց այս վիճակը, նախապէս բուռն քննադատութեանց տեղի տուած էր գերման մամուլին կողմէ՝

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՎԱՂԱՄԱՐՏԻ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

ԼՈՒՐԵ — Նայիլ 17ին Գափրէի մէջ տօնական Նիկոն Նիքոլայի թուրքերէն լեզուի դասագիրքերեն ճօմբեցիներ, մեզ հանձնարարեցին մատնանշել մեր կարծիքով ամենաթերի դասագիրքը։ (Գիրքերուն անունները կը տրուին ֆրանսերէն այբուբենի կարգով)։

Կը սկսինք «Ֆրանսերէն քերականութիւն» գիրքէն, որ կը գրեն Ն. Ռուսիէլ եւ Ա. Ռուսիէլ-Ռիվիէր։ Գիրքը կը բաղկանայ 200 էջէ։ Ամէն էջի վրայ կան տասնեակ մը սխալներ։ Ամէն տողի վրայ կան տասնեակ մը տպագրական

ԲՐԿԻՉ ՀԱՅԵՐԵՆ

(ու. Ե. Ո)

Ա. ՍՍՍՌ

— Ես, տե՛ր, ձեզ եմ ասում, ինչպես ասել է Ձեր հայրը, ոչ թե ես եմ ձեզ ասում, այլ Ձեր հայրը ասում է ձեզ... Ես, տե՛ր, ձեզ եմ ասում, ինչպես ասել է Ձեր հայրը, ոչ թե ես եմ ձեզ ասում, այլ Ձեր հայրը ասում է ձեզ...

= Դեռ, տե՛ր, ձեզ եմ ասում, ինչպես ասել է Ձեր հայրը, ոչ թե ես եմ ձեզ ասում, այլ Ձեր հայրը ասում է ձեզ...

— Ես, տե՛ր, ձեզ եմ ասում, ինչպես ասել է Ձեր հայրը, ոչ թե ես եմ ձեզ ասում, այլ Ձեր հայրը ասում է ձեզ...

Ես ձեզ ոչինչ չե

եաները իրր անհրաժեշտ եզերապահներ պիտի նկատուին այն պետութեանց համար՝ որոնք մեծ մարտանաւեր չունին:

Խորհրդային պատուիրակը կը պնդէ թէ որ եւ է երկիր իր տրամադրութեան տակ ունենալու չէ 10000 թոնէ տարողութենէ վեր մարտանաւ:

⁂ Ազգերու Դաշնակցութեան շրջանակներուն մէջ զրոյց կը շրջի թէ մեծ պետութեանց պատուիրակութիւններու նախագահներուն միջեւ տեսակցութիւնը որ տեղի պիտի ունենար մայիս 17ին, կրնայ ըլլալ որ յետաձգուի մինչեւ Ֆրանսայի երեսփ. ժողովին բացումը:

Իտալիա հոգատարութեանց ետեւէ

Իտալիոյ խորհրդարանին մէջ երեսփոխան մը՝ հոգատարութենէն հարցը արծարծեց եւ յայտարարեց թէ ներկայ տագնապին պատճառներէն մէկը փնտռելու է խաղաղութեան դաշնագրերուն մէջ, որոնք անարդարօրէն, Իտալիան զրկեցին հոգատարութիւններէ եւ այդպէս, ան՛որ առջեւ փակեցին տարածուելու եւ ընդարձակուելու ճամբաները:

— Առեն է, եղրակացուց, երեսփոխանը, Իտալիոյ հանդէպ այս խաղը դադրի: Եթէ Իտալիա դիտէ գաղթավայրերու ճամբան բանալ յարատեւ աշխատանքով, ու ձեռնարկներով, ի հարկին պիտի գիտնայ նաեւ գործածել աւելի համոզիչ եղանակներ: Տկար կառավարութիւններու ժամանակը անցած է: Տասներեք տարի է որ Վերսայլի խաղաղութեան դաշինքը կը ճնշէ աշխարհը, անարդարութիւններ եւ ոխեր հրահրելով:

Ի՞նչպէս կը փախին կարմիր դրախտէն

Լեհացի ուսանող մը որ Ռուսիոյ մէջ Փոլոէի բանտը կը մնար երկար ատենէ ի վեր, յաջողած է փախուստ տալ եւ ապաստանիլ իր հայրենիքը՝ փախուստի հանճարեղ եղանակով մը:

Յաջողեցաւ ամբողջովին պարպել ծառի մը կոճղին փորը եւ ֆանի մը ծակ բանալ կոճղին վրայ՝ օդ առնելու համար. եւ գիշեր մը, այս նորագիւտ ճաւակին մէջ մտնելով, իր ճակատագիրը յանձնեց բախտին, աւելի ճիշտը Տվինիա գետին որ կը հոսի Ռուսիայէն Լեհաստան: Փորձը յաջող գնաց մինչեւ այն վայրկեանը որ, ռուս ձկնորսներ այս կոճղը ֆաշեցին դէպ ի գետափը, ուր կապեցին, յետագային որ եւ է կերպով զայն գործածելու համար: Ուսանողը յաջողեցաւ սակայն գիշերուան մթութենէն օգտուելով, կտրել կոճղին կապերը եւ շարունակել ճամբան:

Յաջորդ կէս օրին գետին վրայ շրջող կարմիր պահնորդները իրենց նաւակին մէջէն նշմարեցին այս կոճղը, բայց անցան գացին. այնպէս որ կոճղը իր կենդանի պարունակութեամբ, եկաւ կանգ առաւ լեհական հողին վրայ, ուր գիւղացիներ՝ իր կամաւոր բանտէն ազատեցին ուսանողը:

Ամերիկեան տագնապը

Թայմզ կը գրէ թէ գործերը բացուած տեսնելու յոյսերը չիրականացան Ամերիկայի մէջ, թէ ինչ որ ամենէն աւելի կը վրդովէ ամերիկեան ժողովուրդը, խորհրդարանին ընթացքն է: Փոխանակ տագնապը նկատի առնելով, երկրին տալու զօրակցութեան եւ կանոնաւորութեան օրինակը, ոչ իսկ կը հետեւի կուսակցութեանց պետերու ցոյց տուած ուղղութեան:

Եթէ կացութիւնը չբարւոքի կարճատեւնուան մէջ, կ'ըսուի թէ նախագահ Հուվըր լրջօրէն նկատի պիտի առնէ այն առաջարիը, որուն համաձայն կառավարութիւնը պարտաւոր պիտի ըլլար հաստատելու հինգ միլիառ տոլար դրամագլուխով անառուկ մը՝ իբր հիմ պարտադիր ապահովագրութեան՝ ընդդէմ անգործութեան:

ՕՐ. ԱՐՇԱԼՈՅՍ ՍՕԼԱՔԵԱՆ
եւ
ԸՆԿ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹԱՇՃԵԱՆ
ՆՇԱՆՈՒԱԾ
Պէյճոս 1 Մայիս 932 Վիէն

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ
ՍՏԱՑՈՂ
Մարսէյլ, Ս. Պ.— 35 ֆրանք:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ
— Կը փնտռուի Կարապետ Թադէոսեան, Վան Աւանց գիւղացի, որ կը կարծուի գտնուիլ Ֆրանսայի մէջ: Ցեղեկացնել ՅԱՌԱՋի:
— Պարզեւ Քէօրօղլուեան կը փնտռէ Նապլն-Գարահիսարի Օնիպէոի գիւղէն Գրիգոր Նիկողոսեան որ 1926ին կը գտնուէր Տրամա (Յունաստան) քաղաքէն մէկ ժամ հեռու Էարնէճիք գիւղը:
Կը փնտռէ նաեւ Կարնեցի Միսաք Աւետիսեան, հօր անուն՝ Աւետիս, մօր անուն՝ Սոֆիա: կը գտնուէր Քսանթի քաղաքէն երկու ժամ հեռու Նէնիճէ գիւղը: Իմացնել՝ Keuchkerian Alexan, Maison Figeac, Impasse pourtous, Viviez, Aveyron, France.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ
Գալըոցասէր ցիկնանց ընկերութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր բարեկամ ներն ու համակիրները, իր ննջեցեալ հոգեհանգստեան պատարագին, որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի Ժան-Կուժոնի Հայոց Եկեղեցւոյն մէջ: Ընկերութեան Յոբելեանին առթիւ այս պատարագը պիտի ըլլայ հանդիսաւոր եւ պիտի երգէ վարժարանին քառաձայն երգչախումբը:
Երգեհոնի ընկերակցութիւն J. Fougier'ի կողմէ: (Maître de Chapelle):

ԲՈԼՈՐ ՀԱՑ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՆ
Փարիզի եւ շրջականերու բոլոր հայ դերձակները կը հրաւիրուին շատ կարեւոր խորհրդակցութեան մը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10.30էն 12 Salle Voltaire'ի մէջ 1 Place de l'Odéon, Օտէոն թատրոնին դիմացը: Անհրաժեշտ պատճառով մը բացակայելու ստիպուողներէն կը խնդրուի փոխանորդ մը ղրկել:

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ
Ս. Ծ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՍԱՐՍԵԼԻ Հրայր խումբի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ընկ. Նաւպարի բնակարանին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Բացակաները խստօրէն նկատի պիտի առնուին:

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Զաւարեան կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Վառմեան, Մուրատ և Մշո խումբերու վարչութիւնը, վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՊՈՒԱ ԳՈՒԼՈՆՊԻ կոմիտէի ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9.30ին, Ընկ. Հիսայեանի բնակարանը: Ներկայ պիտի ըլլայ կ. կ.ի ներկայացուցիչը:

Գաւառ

ՄԱՐՍԻԷՅԻ Քրիստափոր Ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը, վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆԻ Կուկունեան խումբի ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Ակումբին մէջ, 240 Րիւ Տիւքէքլէյն.

ՄԱՐՍԻԷՅԻ Զաւարեան խումբի ընդհ. անդամական ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին Հ. Յ. Դ. Ակումբին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՍԷՆ ԹԱՆԹՈՒԱՆի (Մարսէյլ) Ընկերը Կարս խումբի անդամական ժողովը այս կիրակի իրիկուն ժամը 5.30ին, ընկ. Յովհ. Վարոյեանի բնակարանին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԻԼՆԻ կոմիտէն իր շրջանի երեք խումբերու՝ Քրիստափոր, Ապառաժ եւ Ռոստոմի ընկերները ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ այս կիրակի ժամը 2ին Ապաժակ ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՍԷՆ ԺԷՌՄԻ (Մարսէյլ) Վրէժ խումբի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Զեկոյց պատգամաւորներու եւ կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն, բացակաները նկատի պիտի առնուին:

Հրապարակային բանախօսութիւն Շավիլի մէջ
կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Արղուէեան Ենթակոմիտէին կողմէ
Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, 20 Ave. Ville d'Avray
Կը նախագահէ՝ ԲԱՐԻՇԿ ՏԷՐ ԴԱՒԻԹԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ
Նիւթ՝ Ազգ. դատը եւ ուժերու կեդրոնացման հարցը
Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը

Ապրիլ 11)24ը կը solուի Փոնտըշէրիի մէջ
Այս կիրակի ժամը 2.30ին Օթէլ ար Ֆրանսի սրահը
Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ Սթանօզի ու Մարաշի Հայր. միութեանց:
Մանրամասնութիւններ տեղւոյն վրայ:

Ա. Հ. Կ. Խաչի «Մանուկներու Պաշտպանութիւն»
Փարիզի Մասնաճիւղը այսօր Հինգշաբթի ժամը 4—12 Horticulture սրահին մէջ, 84 rue de Grenelle. ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ՏՕՆի առթիւ, աւանդական սովորութեամբ կը կազմակերպէ
ՎԻՃԱԿԻ ՕՐ
Երգ, թատր, դաշնակ, հայկ. եւ եւրոպ. պարեր՝ մինչեւ կէսգիշեր, Ջան Գիւլիւմ ձոխ եւ ժամչելի պիւֆէ: Մուտքերու մասնակցութեան համար՝ 5 ՖՐԱՆԲ:

Թատերական ներկայացում
15 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ՅԵՐԵԿ ԺԱՄԸ 3ԻՆ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ
26 Rue Troyon, Sèvres
Վ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ
Կը ներկայացնէ
"ՔՕՐՐԱՏՕ,,Ն
Այս առթիւ պիտի կատարուի Մ. Պէշիկթաշլեան Թատերասրահին պաշտօնական բացումը:
Վահրամ Փափազեան, նախկին աշակերտ Մ. Ռ. վարժարանին, սիրայօժար իր յարգանքի ձօնը կը բերէ Մ. Ռ. վարժարանին նախկին աշակերտ եւ հայ բեմի հիմնադիր անմահն Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանի յիշատակին:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ
Պարմունիի «ՓՈԹՈՐԻԿԷՆ ՎԵՐՋ» հատորը
Դիմել՝ Mme. B. Barséghian, 18 Rue Carnot, Chaville (S. et O.)

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ
վիրաբոյժ — ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼԹԵԷՆ
14 Rue Lagrange, PARIS (5)
ՄԱՄՆԱԳԷՏ ՈՍԿԻ ԲՈՒՐՄՆԻ, ՊՈՒԾԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՒ՝ ի բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործո՛ւն միջոց
ՄԱԲՈՒՐ եւ ԽՆԱՄԵԱԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔ
կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 2էն 8, առտուները ժամադրեալ եւ ամսոյ կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր:
Métro St. Michel կամ Maubert-Mutualité

RÉALISATION IMMOBILIÈRE
կը հրաւիրենք բոլոր անոնք որ տուն շինել պիտի տան, չի կրնար յանձնառութիւն, առանց մեզի խորհուրդ հարցնելու:
Ամէն դիւրութիւն շինութեանց եւ փոխառութեանց համար: Երկայնաժամ նուազագոյն տոկոսով:
Դրուած դրամագլուխին վրայ 100ին 70 եկամուտ կ'ապահովենք բեկան: Ընենք նաեւ վարձու յարկաբաժիններ եւ աշխատանոցներ:
Խորհրդակցութիւնները ձրի են, ժամը 2էն 6.30:
Նշանակեցէք 20, Passage Prado, (մէթրօ Սէն-Ջրնի)

Հայերու ժամադրավայրը
ձաշարան ՖԼՕՐԻԱ
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52—73
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Etude de Me BERNARD VAHÉ (ՊԷՕՐԷՖՃԵԱՆ)
(11 année)
Licencié en Droit de la Faculté de Paris
Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales
JURISCONSULTE
Conseil juridique à la Défense Automobile
et Sportive de Paris et à la Mutuelle Militaire
18, Rue Dauphine, Paris (6e) Tél. Danton 73-97
կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հարտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ certificats de coutumes, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները. կուտայ խորհրդակցութիւններ Ֆրանսական եւ միջազգային օրէնքներու մասին—ամէն օր, բացի կիրակի եւ տօն օրերէ, երեկոյեան ժամը 6-7 եւ անկէ դուրս ժամադրութեամբ:
ՇԱՆՕԹ.— Նկատի առնելով ներկայ տնտեսական ճգնաժամները, հայերու համար խիստ դիւրամատչելի պայմաններ կ'ընծայուին:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ԳՐՔԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ
ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ
51 rue Monsieur-le-Prince, Paris (6). Tél. Danton 88.65
ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԴՈՐՄԵՐ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 R, Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Ալրմատ. եւ նոր մէթոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան՝ վէներ. հիւանդութիւն եւ վարիսի: Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12:

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (1)

ԲՈՌ

(Վէպ 1830ի իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է. Վ. ՈՅՆԻՉ — Թարգմ. Լ. ՇԱՆԹ

ԱՄԲ.— Լ. Շանթ 1906ին Թիֆլիսի մէջ թարգմանած ըլլալով այս վէպը, անփոփոխ կը պահենք իր լեզուն:

Արթուր նստել էր Պիսայի հոգիւոր ճեմարանի գրադարանում ու թղթատում էր ձեռագիր քարտերի մի դէզ: Ցուլիսի տաք երեկոյ էր, լուսամուտները լայն բաց էին արած ու փեղկերը կիսափակ՝ զովութեան համար: Ճեմարանի տեսուչը, հայր Մօնտանէլլին կանգ առաւ մի վայրկեան դրէլուց ու սիրով նայեց պատանու թխահեր գլխին, որ հակած էր թղթերի վրայ:

— Զգա՞ծ ր, սիրելի՛ս: Ոչի՛նչ, այդ կտորը նորից կը դրեմ: Երեւի մի թուղթը կորել է ու քեզ ի զուր փնտռել եմ տալիս:

Մօնտանէլլի ձայնը ցած էր, բայց լի ու հնչուն. արծաթի զուտ արտասանութիւնը նրա խօսուածքին առանձին հրապոյր էր տալիս: Ի ծնէ հեռուորի ձայնն էր դա, հարուստ ելեւէջներով, որ Արթուրի հետ խօսելիս քանքանք էր դառնում:

— Չէ՛, պադրէ՛, անպատճառ կը դանեմ: Այնուհետ այստեղ դրած պիտի լինիք: Նորից դրածը այն չի դուրս գայ:

Մօնտանէլլին չարունակում էր աշխատանքը: Ինկում ճպուռը ճոճում էր լուսամուտի տակ ծուլօրէն, իսկ իողոցից լսւում էր պղպեղաճառի ձիգ ու թախծոտ կանչը. «Fragola! fragola!»:

— Ահա՛. «Բորոտի բժշկութեան մասին»:

Արթուր անցաւ սեղանակը իր թաւիշ քալւածքովը, որ միշտ սաստիկ գրգռում էր նրա տնեցոց: Մի նուրբ ու փոքրիկ հակ էր նա, աւելի նման XVIրդ դարու իտալական կենդանագրի, քան երեսնական թւերի միջին դասակարգից մի անգլիացիի պատանու: Երկարաձիգ յօնքերից ու ղգայնոտ բերնից սկսած մինչեւ փոքրիկ ձեռնուռւսը, ամէն բան նրա վրայ խի՛ստ էր, նուրբ ու քաղցրացած: Նստած ժամանակ, մի սիրուն աղջիկ կարելի էր կարծել տղի լաթերով վոկ երբ չարժւում էր նրա թեթեւ ճկունութիւնը ընտանի վագրինը լինէր կարծես, որի ճանկերը կտրել էին:

— Իրա՞ւ, զաո՞ր: Ի՞նչ էի անելու առանց քեզ, Արթուր: Չէ՛. Է՛լ գրել չեմ ուզում, գնանք պարտէզ, ես էլ օգնեմ քեզ: Ո՞ւր է այն կտորը, որ չէիր հասկանում:

Ու մտան վանքի սաւերախիտ լուռ այգին: Ճեմարանը դրաւած էր գմբէթներկեան հինաւուրց մի վանքի չէնքը, եւ երկու հարիւր տարի առաջ այդ քառակուսի բակը պահւում էր խիտ կարգին. ոզմարինն ու լաւենդը ածում էին ուղիղ խուզած թփերի վրայ: Զանազան խնամով սիտակագեսո վարդապետները վազուց թաղուած էին ու մոռացած. բայց հոտաւէտ խոտերը մինչեւ այժմ էլ ծաղկում էին դեռ ամառուան այդ փափուկ երեկոյին, թէեւ էլ ոչ ոք չէր հաւաքում նրանց սերմերը դեղի համար: Վայրի խոտերը փնջերով լեցրել էին սալարկած ոանուղու ճեղքերը եւ թփերը պատել էին ջրհորը բակին մէջտեղում: Վարդենիները վայրիացել էին նրանց երկար ու իրար հիւսւած ոստերը սողում էին ուղիների վրայ: Ամէնոր կակաչները կարմրին էին տալիս թումբերի մէջ: Մառնածաղկի բարձրադիր բոժոժիկները խոնարհւել էին խճճւած խոտերի վրան, եւ զառամած որթը՝ վայրի ու անպտուղ՝ կախ էր ընկել մի խուխ ծառի ճիւղերից, մինչ ինքը ծառը դանդաղ ու արտում իր ապարթամխտ գլուխն էր չարժում:

Անկիւնը կանդնած էր ահագին մաղոլենին, մի ամբողջ մուգ-կանաչ աշտարակ կաթնագոյն ծաղիկները ցանած իր վրայ: Ծառին յենել էին մի պարզ վայրէ նստարան: Դրա վրայ էր, որ նստել Մօնտանէլլին: Արթուր փիլիսոփայութեան էր հետեւում համալսարանը եւ հէնց որ մի դժւար կէտորի դէմ էր առնում՝ դիմում էր խոկոյն պատրէի բացատրութեանը: Մօնտանէլլին թւում էր նրան բոլոր գիտութիւնների ափը, թէեւ երբեք չէր եղած նրա աշակերտը ճեմարանում:

— Դէ՛, էլ գնամ, — ասաց տղան, երբ դժւար կտորը բացատրւած էր արդէն. — եթէ միայն որ եւ է բանի համար ինձ պէտք չունիք:

— Էլ աշխատելու չեմ. բայց կ՚ցանկալի նստենք դեռ մի քանի, եթէ ժամանակ ունիս:

— Ա՛, ունի՛մ:

Տղան թիկնը տւեց ծառին ու խիտ մութ – կանաչի միջով դիտել սկսեց առաջին դալուկ աստղերը, որ վառւում էին հանդարտ երկնքին: Սեւ թարթիչների տակից նրա մութ – կապոյտ, անրջոտ, խորհրդաւոր աչքերը մի ժառանգութիւն էր իր Գորնուօլցի մօրիցը. եւ Մօնտանէլլին չուտ տեղ գտնում որ չտեսնի այդ աչքերը

— Ցոգնածի ես նման, սիրելի՛ս:

— Ի՞նչ կարող եմ անել:

Ուժասպառ մի չեզոք կար նրա ձայնի մէջ, որ Մօնտանէլլին խոկոյն նկատեց:

— Այսպէս չուտով վերադառնալու չէիր համալսարան: Հիւանդ խնամելու, անքուն գիշերները յոգնեցրել են քեզ: Պէտք է տիպէի, որ մի լաւ հանդստանայիր նախ քան Լիզօրնոյից հեռանալդ:

— Ի՛, պատրէ՛, օգո՞ւտն ինչ: Այն սարսափելի տան մէջ այլ եւս մնալ չէի կարող մօրս մահից յետոյ: Ոչ մի լիան ինձ խեղաթիւրութեան կը ենթարկէր:

Ցուլիան նրա մեծ եղբօր կնոջ եղբայրն ու Արթուրի սրտի մշտական փարոսն էր:

— Ես չեմ էլ ուզում որ ձեր տանը ապրէիր. — պատասխանեց Մօնտանէլլին մեղմ: — Գիտեմ, որ քեզ համար դա ամէնից վատը կը լինէր. Միայն ցաւում եմ որ չընդունիցիր անգլիացի բժիշկ բարեկամիդ հրաւէրը: Եթէ մի ամսւայ չուտ նրանց միացկացնէիր, կը վերադառնայիր առողջացած եւ աշխատելու եղծ դէնն թարմացած եւ աշխատելու եղծ դունակ:

— Չէ՛, պատրէ՛, չէ՛. վարդենիները բոլոր չատ բարի են ու սիրալիր, բայց ինձ չեն հասկանում: Նրանք խղճում են ինձ, իրենց դէմքերն եմ տեսնում: Պիտի սկսէին ինձ միխթարելու, մանրիցս խօսելու: Ի հարկէ ո՛չ Չեմ ուզում որ միշտ գիտէ թէ ինչի մասին խօսում եմ, նոյն իսկ երբ երեսս աւելորդ է, նոյն իսկ երբ էինք դեռ: Բայց միւսները խօսելի պիտի: Եւ բաց ի դրանից…

— Ուրեմ՞ ի՞նչ, զաո՛կս:

(Շար.)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ — Téléphone : Gobelins 19-78

(ԵՐԹԵԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ՕՒՐԲԱԹ 6 ՄԱՅԻՍ 1932 — 6 MAI 1932

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

Հ. ՏԱՐԻ Թիւ 1872 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 30 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

S. O. S.

Նորէն լեռ ու ձոր լնկած են «չափահաս»ները, — 1915ի բեկորներէն անոնք որ Ցունաստան կը դանուին:

Անցեալ տարի, մենք ամխաներով արձաթեցինք այս խնդիրը: Ցաղթեցինք Մակեդոնիոյ որբերուն ահաւոր թշուառութիւնը: Նոյն իսկ մաս մը դրամ հաւաքեցինք, իբրեւ հացագին: Կարելի եղաւ նոյն իսկ հոգի ալ Սուրիա փոխադրել, այդ նոյն հանգանակութեան գումարով:

Բայց, քանի հոգի չեն Մակեդոնիոյ եւ Թրակիոյ լեռներուն եւ ձորերուն մէջ, յիսուն դիւղերու վրայ ցրուած այդ մնացորդները, այս առաջին եօթը հարիւր: Տեղ մը հինգ-տասնով, ուրիշ տեղ՝ 2—3ով: Նոյն իսկ մէկ հոգի՝ անծանօթ գիւղի մը անկիւնը, կարուած աշխարքէն ու մարդկութենէն:

Միակ ելքը՝ տեղափոխութիւնն էր: «Դէպ ի երկիր»: Մանաւանդ որ, բոլորն ալ քաջառողջ հոգեպատրաստութեան վարպետներ են, եւ ո՛ւր որ ալ իյնան, ոչ թէ պիտի ըլլան, այլ իրենց արդար քրտինքով պիտի նպաստեն երկրին ճարտարագործութեան:

Ու պատահեցաւ որ —1931 Նոյեմբեր— երեւանէն լիազօր մը խարիսխ նետեց Ցունաստանի մէջ, ներգաղթի կազմակերպելու համար: «Այլ ամենեցուն ի բեզ յուսան, Տէ՛ր»:

Ի՞նչ աւելի բնական, քան այս յոյսը: Մանաւանդ անոնց համար որ ուրիշ ապաւէն չունին այս աշխարհին մէջ, եթէ ոչ իրենց ձակատի քրտինքն ու մկանները:

Եւ յուսացին ու ապաւինեցին բոլորը: Որբերէն չատեր, այնքան վաստ՝ իրենց երանութիւնը վրայ, ապաւէն ալ աւելորդ դառն, եւ լեռներէն իջան քաղաք: Նախ Սերանիկ, յետոյ Աթէնք, ուր բազմած էր «լիազօր»ը:

Ժամ առաջ չդիմեալ մանելու համար, չատեր յանձն առին անպատճառ պաշտօններ ալ, — խնամողութիւններ տարբերլ, դբօշակ վար առնել, ժողով խանգարել, «դեկլարացիա»ներ տառդարձել:

Արդի՞նքը,—1932 ապրիլ 24ին, նոյն ինքն Դանուչ Շահվերտեան, «լիազօր»ը, կը յայտարարէր թերթի մը,—«Արդէն իսկ մօտ 30 (երեսուն) որբեր ճամբեցինք»:

Ուրեմն, Մակեդոնիոյ 700 հայածականներէն Հայաստան մնալու իրաւունք առացած են միայն եւ միայն երեսուն հոգի: Միւսները՝ զրկուած են «մակց առմո»էն:

Երրորդ կարեւորն ալ մեկնեցաւ, եւ, ինչպէս կը չեշտէր Սեւանիկի մեր թղթակիցը, «մանաւանդ դուրս կը մնան բոլոր չափահաս որբերը, որոնք ամենակոպիտ կերպով չահագործուեցան համայնավարներէն»: Ըսել կ'ուզէ՝ Շահվերտեան – Ասլանով Զեկայէն:

Եւ հիմա մնացորդները, ճարահատ, նորէն վերադարձած են Մակեդոնիոյ լեռներն ու ձորերը, ի խնդիր հացի: «Ա՛լ չենք կրնար դիմանալ», կ'աղաղակեն անոնք Մակեդոնիոյ սարերէն, այնքան սուր կանչով մը որ քարերն անգամ պիտի ճաթեցնէր.

— «Մեռա՛նիք այլ եւս: Անգործութիւնը, անօթութիւնը երեւակայական ուրուական մը կը թուէին մեզի. բայց այսօր անոնց ճիրաններուն մէջ ենք ինկած. ոչ ուտելու հաց ունինք, ոչ պառկելու տեղ: Ոտքերնիս կօշիկ չմնաց, վրանիս հագուստ··· Եթէ թերահաւատներ կան, կրնան գալ եւ տեսնել: Այլ եւս շուներու չափ ալ արժէք չունինք. գոնէ անոնք պառկելու տեղ մը ունին. մինչդեռ մենք այս անծրեւներուն, պտի եզերքներ կամ փլած տուներ կը փնտռենք··· Ձիշդ մէկ տարի է որ խեղկատակ մուրացկանի ցուպը ձեռքերնիս, գիւղէ գիւղ կը թափառինք, կտոր մը չոր հաց ճարելու յոյսով»: («Ճառաջ», 30 ապրիլ):

Իսկ Աթէնքի «Նոր Օր»ը, որ այլապէս վրդովիչ տեղեկութիւններ ունի այս թշուառութեան մասին, պարզելով ներգաղթի յոյսով քաղաք իջած 40—50 որբերու վիճակը, կ'աղերսէ.

— «Թոյլ մի՛ տաք որ Զատկի օրերուն խումբ մը որբեր անօթի ծարաւ մեռնին: Վերջին զոհողութիւն մը եւս ըրէք, որպէս զի այս խեղճերը վերադառնան գիւղերը»:

«Վերադառնան գիւղերը»: Ի՞նչ ընելու համար, — նորէն դուռնէ դուռ, դաշտ դաշտ իյնալու, եւ 18—20 ժամուան աշխատանքի փոխարէն 30—40 սրտմտի ճարելու համար: Ան ալ եթէ գտնեն...

Ճշմարիտ նաւարեկութեան մը առջեւ կը գտնուինք, բնակիչներ եւ քաղաքացիներ:

«Փրկեցէ՛ք մեր հոգիները» (S. O. S.), կ'աղաղակեն 1915ի հայկինչ սարսափներու մնացորդները, — միշտ լիչեցնենք այս պարագան: Եւ տասը–քսան չեն անոնք, ոչ ալ անկար հաշմանդամներ, այլ 6—700 չարքաշ, չարաւանջ եւ արհեստաւոր երիտասարդներ, որոնք ուրիշ բան չեն ուզեր, եթէ ոչ կա՛մ հայրենիք, եւ կամ գործ, իրենց ճակտի քրտինքով ապրելու համար:

Ազդ, «հայրենիք»ը ամուր փակած է իր դուռները՝ այս հայրենակցօտ ժառանգորդներուն առջեւ: Իսկ Ցունաստանի մէջ գործ գտնել — մանաւանդ այս օրերուն — կը նմանի քարէն իւղ հանելու:

Այս մէջտեղ, մէկէ աւելի մարդիկ եւ հոսանքներ բանաձեւ կը փնտռեն, գաղութներու գործերը կարգի դնելու համար:

Ահա ամփոփ խնդիրը մը, — Մակեդոնիոյ 6–700 որբերուն տեղափոխութեան հարցը:

Ունի՞նք տրամադրութիւն՝ այս գործը գլուխ հանելու:

Ունի՞նք անկեղծութիւն՝ տեւական, չօշափելի գործ մը տեսնելու:

S.O.S.— Պատասխանեցէ՛ք այս լեղապատառ կանչին, ստանձնելով եւ իրականացնելով Մակեդոնիոյ նաւարեկեալներուն վերկոչութիւնը:

Մեր խօսքը ձեզի՛ է, Բարեգործակա՛ն, Հայր. Միութիւններ, «ազգին ընտրանիին լուսագոյն ներկայացուցիչները», «մենք» ու «դուք», — պատրա՞ստ էք ազատարար գօտին ճարելու, ապահով ցամաք հանելու այս «Մնացորդաց»ը:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀՐԱՒԷՐ ԶԵՂԽՈՒԹԵԱՆ

Ֆիլատէլֆիոյ մէջ կը հրատարակուի հայերէն Թերթ մը, անունն ալ *Հայ Սիրտ*: Մարտ 2ի թիւով, երկրորդ էջին վրայ, յայտարարութիւն մը, որ ահաւասիկ.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ Տիկին մը ագարակի վրայ տուն պահելու համար...

Ինչ, «ագարակի վրայ տո՞ւն պահել:

... մէկը, որ ըլլայ իր պաշտօնին գիտակից, տնտեսագէտ...

Լաւ, հասկնալի է, բայց տեսէք թէ դեռ ի՛նչ կ'ըսէ մեր նոյն Թերթը.

... եւ ֆիզիքապէս կարող...

Այս երկիմաստ բացատրութիւնը հասկնալի կ'ըլլայ քիչ յետոյ:

... Նաեւ ագարակի մը հասկնայ կենցաղով գոհ ըլլայ:

Աւարկութիւն չունինք: Սակայն յանկարծ յայտարարութեան դեղինակը բարոյագէտի ոճով կ'առնէ ու կը պոռայ.

... Հոս գեղխութեան ասպարէզ չէ...

Անշուշտ տիկին մը, որ «ագարակի վրայ տուն պահելու» կ'երթայ, չի կրնար գեղխութիւն ընել: բայց ի՞նչ տեսակ գեղխութիւններ: ցայտագրին դեղինակը չըսեր ատիկա: Միայն կ'ազդարարէ.

... Բայց եթէ մէկ կամ երկու պզտիկներ ալ ունենայ, անոնց ալ տեղ կայ...

Այսպիսի գեղխութեան մը յօժար ամէն կին կրնայ «դիմել *Հայ Սիրտին*»:

Ո՞վ է մեղաւորը այս խեղկատակ «կ'ուզուի»ին:

Հայերէն լեզո՞ւն որով խմբագրած է ագարակատէրը. թէ *Հայ Սիրտը*, որ տպած է ազդը ու հրաւիրած ընթերցողները «դիմել» իրեն:

Ողբա՛մ գլեզ, Հայոց մամուլ:

ՀԱՐՑՈՒՈՑ

Խոհուրդներ Պոսկէի մէջ

Պոսկէյի մէջ, «Կանաթի օր» յայտարարուած էր: Այս առթիւ, կաժաւորները պահակ խումբեր զետեղեր էին հանրային շէնքերուն առջեւ:

Հնդիկ Ազգային Խորհուրդի նախագահը ինքն իսկ, դիրք բռներ էր կեդրոնականթղթատարատանառջեւ, ուր շատ չանցած ձերբակալուեցաւ:

Սակարանը բաց մնաց. սակայն ո՛չ մէկ գործառնութիւն կատարուեցաւ: Թէեւ մեծ խոհուրդներ չպատահեցան, սակայն ոստիկանութիւնը հետապնդում կը կատարէ «Կանոթի Օր»ուան կազմակերպիչներուն դէմ:

Ռուսեւմտահունական Յարաբերութիւնները

Անգլիական «Տէյլի Մէյլ»ի քաղաքական բաժնի խմբագիրը կը հաւատայ թէ Հարաւային Սիպերիոյ սահմանին վրայ հաւաքուած խորհրդային զօրախումբերը կը ներկայացնեն 700 հազարի ուժ մը:

Այս ուժերը օժտուած են պատերազմական վերջին գործիքներով եւ իրենց տրամադրութեան տակ ունին հազար երկու հարիւր ռմբաձիգ ադանաւեր:

Այս զօրախումբերուն պարենաւորումը ապահովելու համար, ամէն միջոց նախատեսուած է:

Ակնիկ գալ, խորհրդային իշխանութիւնները կը շարունակեն ամէն օր, նոր զօրախումբեր զրկել դէպի մանչուրիական սահմանները:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Խորհրդային մամուլը կը փառաբանէ Ռուսեւթուրք բարեկամութիւնը

Խորհրդային եւ թրքական թերթերը սիւնակներով մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն Ընկէր փաշայի այցելութեան առթիւ:

Ռուսական մամուլը խմբագրականներ եւ յօդուածներ ալ կը թխէ նկարագրութիւններուն հետ մէկտեղ, մինչ թուրք թերթերը աւելի վերապահ են:

Ստորեւ՝ Մոսկուայի երկու պաշտօնաթերթերուն արտայայտութիւնները: (Վաղուան թիւով՝ Ընկէր փաշայի եւ Մոլոտովի բաժակառնառները).—

Իզվեստիա (կառավարութեան պաշտօնաթերթը) «Սովետներու երկիրը ջերմապէս կ'ողջունէ Թուրք Հանրապետութեան ներկայացուցիչները» խորագրին տակ խմբագրական մը հրատարակելով, ի միջի այլոց կ'ըսէ.

— «Այս այցելութիւնը տրամաբանական հետեւանքն է այն բարեկամական յարաբերութեան, որ հաստատուեցաւ Սովետներուն եւ Թուրքիոյ միջեւ, երբ այս վերջինը կը պայքարէր աշխարհակալներուն դէմ: Երկու երկիրները կ'ուզեն խաղաղ պայմաններ հաստատել ներքին յառաջդիմութեան ու զարգացումի տեսակէտով: Այս մարզին մէջ միեւնոյն դժուարութեանց առջեւ կը գտնուին երկու երկիրներն ալ: Սովետները այսօր կը պատրաստուին երկրորդ Հնգամեակը թեւակոխելու: Գալով Թուրքիոյ, կազի Մուսթաֆա Քէմալ եւ Ընկէր փաշաներու կարող վարչութեամբը յաջողեցաւ հետ մղել արտաքին քոյր զինուորական ու տնտեսական յարձակումները, ջնջեց խալիֆայութեան ու սուլթանութեան մնացորդները, կրօնքը բաժնեց պետութենէն եւ յաջողեցաւ իր ներքին աղբիւրներուն յենլով զարգացնել ազգային տնտեսութիւնը:»

Անգամ մը եւս չշեշտէլ յետոյ Թուրքեւսովետ բարեկամութեան խաղաղասիրական բնոյթն ու կարեւորութիւնը, «Իզվեստիա» իր խմբագրականը կը վերջացնէ հետեւեալ բառերով.

— «Այսօր սովետներու կեդրոնին մէջ կ'ողջունենք բարեկամ Թուրքիոյ վարչապետը: Վստահ ենք թէ անոր այցելութիւնը աստիճան մը եւս պիտի ամրապնդէ երկու ժողովուրդներու կողմէ այնքան գնահատուած թուրքեւսովետ բարեկամութիւնը»:

«Արդի Թուրքիոյ դիմագիծը» խորագրով ուրիշ յօդուածի մը մէջ «Իզվեստիա» կը բացատրէ ժամանակակից Թուրքիոյ քաղաքական, ընկերային եւ դրական յառաջդիմութիւնները, յանձնարարելով որ խորհրդային մտաւորականները օգտուին այս առիթէն եւ անձնապէս չփման մէջ մտնեն Թուրքիոյ մտաւորականութեան ներկայացուցիչներուն հետ: «Իզվեստիա» կը մաղթէ որ այս մշակութային չփումը կրկնուի յաճախ երկու երկիրներու մտաւորականութեան միջեւ:

Իսկ «Պրաւտա»,կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, «Թուրքիա եւ Սովետները» խորագրով յօդուածի մը մէջ կ'ողջունէ Թուրքիոյ ներկայացուցիչները, աւելցնելով թէ այս այցելութիւնը պիտի ամրապնդէ Թուրքեւսովետ ապագայ յարաբերութիւնները եւ պիտի նպաստէ ընդհանուր խաղաղութեան:

«Պրաւտա», Թուրքիոյ հանդէպ Սովետներու բարեկամութեան պատմականը ընելէ յետոյ, կը հրատարակէ Ռուսիոյ Իսլամներուն ուղղեալ յայտարարութիւն մը, որ 1917ին ժողովրդական գործավարներու խորհուրդին կողմէ հրատարակուած էր, Լենինի եւ Ստալինի ստորագրութեամբ: Այս յայտարարութիւնը կը հաղորդէ թէ ջնջուած են Թուրքիոյ եւ նեղուցներու մասին ցարական Ռուսիոյ կնքած դաշնագիրները: «Պրաւտա» առելութեան արժանի հռչակէ ցարերու այդ քաղաքականութիւնը եւ կ'ըսէ.

— «Աշխարհակալ պետութիւնները կ'ուզէին գաղթավայրի վերածել Թուրքիան, բայց սխալեցան իրենց հաշիւներուն մէջ: Ազատութեան եւ անկախութեան համար հերոսաբար մարտնչող թուրք ժողովուրդը պարտութեան մատնեց աշխարհակալները: Մերձաւոր Արեւելքի մէջ խաղաղութեան հաստատումը ուղղակի արդիւնք է թուրքեւխորհրդային բարեկամութեան: Այս բարեկամութիւնը կարեւոր է երկու ժողովուրդներուն, ինչպէս նաեւ ընդհանուր խաղաղութեան համար: Խորհրդային հանրապետութեանց միութեան եւ Թուրքիոյ ժողովուրդները կատարելապէս կը գնահատեն այս պարագան»:

Թուրքիա՝ խորհրդային ճամբուն վրայ

«Թան» կը գրէ թէ թրքական կառավարութիւնը մտադրած է եղեր Թուրքիոյ մէջ հաստատել տեսակ մը պետականութիւն, խորհրդային կոմմակերպութենէն օրինակ առնելով:

Այս կերպով, Թուրքիոյ մէջ պիտի հաստատուին եղեր սպառող եւ արտադրող համագործակցականներ, որոնք յառուկ պիտի ըլլան պետական պաշտօնեաներուն: Առանք, փոխանակ իբր Թուչակ՝ դրամ առնելու, պիտի առնան գնման տոմսեր, որոնցմով պիտի կրնան այս պետական գործակցականներէն հայթայթել, ինչ որ պէտք է:

Թրքական պաշտօնեաները այս կերպով պիտի առնան իրենց Թուչակին 75 առ 100ը· մնացեալը միայն դրամով:

Ըմբէ փաշայի հետեւորդները առեն մը եւս պիտի մնան Մոսկուա, ուսումնասիրելու համար խորհրդային համագործակցականներու գործունէութիւնը:

⁂ *Ըմբէ փաշա, Թէվֆիք Բիւշտի եւ իրենց հետեւորդները մասնաւոր կառախումբով մեկնեցան Լենինկրատ:*

Պարսկաստանի եւ Իտալիոյ յարաբերութիւնները

Պարսկաստանի տուած իր պաշտօնական այցելութեան ընթացքին, Իթալքի Թագաւորը պատրաստեց այն հարցերը, որոնք կը շահագրգռեն երկու երկիրները, ինչպէս քարիւղային միջնեկ դաշտերը, Շաթ–էլ–Արապի միջազգայնացումը, քիւրտ ցեղախումբերու հարցը, եւայլն:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Վարչապետ Պ. Թարտիէօի կոչը Ընդդէմ ընկերվարականներուն

Դրեր էինք թէ Ֆրանսայի վարչապետը Պ. Թարտիէօ անթելով՝ կոչ մը ուղղեց Ֆրանսացի ընտրողներուն, որպէս զի այս կիրակի օրուան ընտրութիւններուն իրենց քուէները կեդրոնացնեն նախկին մեծամասնութեան թեկ–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԱՐԶՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ ՀԱՅԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Սուրիոյ մարզպանութիւնը Ազգերու Դաշնակցութեան ղրկած է ընդարձակ տեղեկագիր մը, հովանաւորեալ երկիրներու մէջ հաստատուած Հայերու վիճակի մասին: Գլխաւոր մասերը կը հրատարակենք ստորեւ.—

Հայերու Թիւը հովանաւորեալ երկիրներու մէջ *120* հազար է: Առաջին տարիներուն, երբ անոնք հաստատուեցան հովանաւորեալ երկիրներ, կը բնակէին աղտոտ հիւղաւանները եւ խրճիթներու մէջ, որոնք միքրոպներու բոյներ էին եւ կը սպառնային հանրային առողջութեան: իսկ այժմ տեղաւորման գործը յառաջ կը տարուի եւ լրանալու մօտ է, առողջապահական պայմաններու տակ:

Տեղաւորման աշխատանքները յառաջ տարուեցան Ազգերու Դաշնակցութեան միջոցաւ բարեսիրական ընկերութեանց օժանդակութեանց շնորհիւ: Դեռ *30* հազար Հայեր կը մնան հիւղաւաններու եւ խրճիթներու մէջ, մնացած *90* հազարը տեղաւորուած են քարաշէն բնակարաններու մէջ:

Տեղաւորման ժամանակ նկատի առնուեցաւ իւրաքանչիւր քաղաքի կամ գիւղի բնակիչները մէկ տեղ հաւաքելու եւ առանձին թաղի մը մէջ բնակեցնելու պարագան. օրինակ՝ մարաշցի Հայերուն տրամադրուեցաւ առանձին թաղ մը, ուր հաւաքուեցան անոնք, ձիշդ իրենց հայրենիքի սովորութիւններով եւ բարքերով: Ասոնք, մարաշցիները իրենց նոր թաղը կոչեցին իրենց հայրենիքի անունով «Նոր մարաշ»: Ատանացիները եւս նոյնը ըրին:

Մարզպանութիւնը հաստատած է որ ներկայիս կայաններու մէջ ապրող Հայերը ի վիճակի են իրենց միջոցներով տեղաւորուելու, սակայն անոնք վարժուած են ադտոտութեան եւ սովորութիւն ըրած են խրճիթներու մէջ բնակիլ, այդ պատճառաւ չեն ուզեր դեռամ ծախսել եւ այդ վայրերէն դուրս ելլել. մինչդեռ մեծ տաքսէ հագուստ կը հագնին եւ շատ ճոխքեր կ'ընեն:

Այս պատճառով, մարզպանութիւնը որոշած է մօտ ատենէն քանդել այդ բոլոր հիւղաւանները եւ Հայերը ստիպել տեղաւորուելու քարաշէն բնակարաններու մէջ:

Այս հիւղաւանները դժուարութիւն կը պատճառեն պէյրութի եւ Հալէպի առողջապահական հաստատութեանց եւ կը տգեղցնեն քաղաքներու տեսքը:

ՓՈՔՐ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐԸ

Փոքր-համաձայնական պետութեանց խորհրդակցութիւնը տեղի պիտի ունենայ Պելկրատի մէջ. Փոքր համաձայնական արտաքին նախարարները պիտի քննեն դանուբեան հարցը, ինչպէս նաեւ զինաթափութիւնը եւ պիտի ճշդեն այս հարցերուն մասին, իրենց բռնելիք դիրքը մեծ պետութեանց առջեւ:

Յունաստանի արտաքին նախարարը Պ. Միխալաքոփուլոս, այս ամսու 25ին պիտի երթայ Պելկրատ ինչպէս նաեւ Լեհաստանի արտաքին նախարարը:

Պելկրատի կառավարական շրջանակները ուղղակի կապ մը չեն նշմարեր այս երկու այցելութեանց եւ փոքր-համաձայնական խորհրդակցութեան միջեւ:

ԻՐԼԱՆՏԱ ԶՆՋԵՑ ԵՐԴՈՒԻՄԸ

Իրլանտայի խորհրդարանը 68ի դէմ 76 ձայնով ջնջուած յայտարարեց Անգլիոյ գահուն հանդէպ հաւատարմութեան երդումը:

Պրպտում մը Ռուսիոյ մէջ

Կ'ըսուի թէ Գերմանիոյ նախկին արտաքին նախարարը Քուրցիուս մէկ քանի օրէն Ռուսիա պիտի երթայ, երկրին քաղաքական եւ մնտեսական կացութեան մասին պրպտումներ կատարելու համար, իբրեւ նախագահ Ռրեւելեան եւրոպայի ռուսումնասիրական ընկերութեան:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԵԶ

ՓԱՐՁԱՅ ԲԱՆԱԿՈՐԾԱԿԱՆ ԲՆՈՒՅԹԻ

Հետեւեալ ապրանքներուն ներմուծումը արգիլուած է մինչեւ 1937 տարեշրջանի վերջը.

Ամէն տեսակ ծխախոտ, ծխելու եւ ծամելու համար, ինչպէս նաեւ ծխախոտի թուղթ, ծխելու խողովակներ, ծխախոտի տուփեր, ծխախոտի պարկեր, ծխախոտի ծամելիք, ծխախոտի փոշի, ծխախոտի հիւթ, ծխախոտի ջուր, ծխախոտի ծաղիկներ, ծխախոտի ծամելիք՝ կտորներու մէջ դրուած, ծխախոտի ծամելիք՝ ձողերու վրայ դրուած, ծխախոտի ծամելիք՝ ձողերու վրայ դրուած եւ կտորներու մէջ դրուած, ծխախոտի ծամելիք՝ ձողերու վրայ դրուած եւ կտորներու մէջ դրուած եւ

ԲՈՂՈՔ ՀՍՑԻԱԼԻՍՏԻ

(Վ. Ի.)

Բ. ՄԱՍ

— Ես ասեցի, որ ասելիքս շատ կարճ է, — ասաց Շուրթ-Լևինը, — ուրեմն ես ասելիքս կասեմ։

— «... Այդ ձեզ ինչ-որ բան հիշեցրեց, ընկեր Ֆրանսուա։ Ինչ-որ մի հին հուշ, որ ձեզ համար ունի մեծ նշանակություն, ինչ-որ մի անձնական բան, որ ձեզ ստիպեց ինքնաբերաբար ձեռքը տանել գրպանը։

= Ես, ընկե՛ր, ոչինչ չեմ հիշում։

— Ընկե՛ր Ֆրանսուա, ես ձեզ ասում եմ, որ դուք ինչ-որ բան հիշեցիք, ինչ-որ բան, որ ձեզ ստիպեց ձեռքը տանել գրպանը։

Ֆրանսուան մի քանի վայրկյան լռեց, ապա ասաց.

— Ես ոչինչ չեմ հիշում։

Ֆրանսուան ոչինչ չէր հիշում։ Նա ոչինչ չէր հիշում, որովհետև ոչինչ չկար հիշելու։ Նա ոչինչ չէր հիշում, որովհետև ոչինչ չկար

նածուներուն վրայ: Ստորեւ, մէկ քանի կարեւոր հատուածներ իր ճառէն.

— «Հայկական հանդարտութեամբ մը, անցեալ կիրակի, երկիրը Ֆուէարկեց առաջին անգամ մը: Այս Ֆուէարկութենէն կը բխի բարոյական ամրութեան ապաւորութիւն մը, որ տիեզերական տագնապի այս պահուն, կազդուրիչ է:»

Ֆրանսայի վարչապետը այս ամրութիւնը կը տեսնէ այն տեսակէտով որ անցեալ կիրակի օր ընտրուածներու 87 առ 100ը կը պատկանին նախկին խորհրդարանին, 1928ի ընտրութիւններուն հետ բաղդատելով, ծայրայեղ ձախերը կորսնցուցած են 45,000 ձայն եւ նաեւ, ընտրուած 250ին մէջ, 132ը կառավարական են եւ 118 միայն հակառակ՝ կառավարութեան: Ֆրանսա այս կիրակի պիտի ընտրէ 353 երեսփոխաններ: Պարզ է թէ այս քուէարկութիւնն է որ պիտի ճշդորոշէ յառաջիկայ երեսի. ժողովին դիմագիծը: Իսկական կարեւորութիւնն ուրեմն, բացայայտ է:

— «Այս Ֆուէարկութիւնը առաջինէն կը ստանայ ապահովութեան գնահատելի երաշխիքներ: Որ եւ է կուսակցութիւն որ կը կանգնի ընդդէմ օրինապահութեան, ազատութեան, սեփականութեան եւ հայրենիքի ըմբռնումներուն, չի կրնար մեծամասնութիւն ունենալ:

«Բայց այդ ապահովութիւնը յարաբերական է, որովհետեւ մնացեալ այս կամ այն կուսակցութիւններու դիրքէն կախում պիտի ունենայ աւելի կամ պակաս ազդեցութիւնը, զոր պիտի գործեն Միջազգայիններէն կախում ունեցող կուսակցութիւնները»:

Այս խօսքերէն վերջ, Պ. Թարաիէօ զուլքը կը հիւսէ նախկին մեծամասնութեան եւ կը յարձակի ընկերվարականներուն վրայ.

— «Վճռած ըլլալով զինաթափ ըլլալ առանց նախադիր ապահովութեան, պետականացնել երկաթուղիները եւ ապահովագրութիւնները, իրականացնել պետական ապահովագրութեանց ընդարձակումը, ինչ որ փնացուց Գերմանիան եւ Անգլիան եւ ուրիշ մէկ բանի երկիրներ, ընկերվարականները պատրաստ են գործի վերածելու իրենց ծրագիրը:

«Անոնք միայն պիտի հետեւին այն դրօշին, որուն իրենց եւ երկրին համար կը մաղթեն անձնասպանութեան կիրքը»:

Պ. Թարաիէօ իր ճառը վերջացուց, կոչ ուղղելով որ Ֆրանսացիները իրենց քուէներով ջախջախեն ձախերու դաշնակցութիւնը:

Հիթլեր կը վերակազմէ իր խումբերը

Նախագահ Հինտէնպուրկ երկու նոր հրամանագիր — օրէնքներ ստորագրեց: Առաջինը կը վերաբերի քաղաքական — զինուորական կազմակերպութիւններուն, որոնք յետ այսու, պիտի ենթարկուին ներքին նախարարութեան հսկողութեան: Այս կազմակերպութիւնները, իրենց կազմական կանոնագիրը պիտի ենթարկեն ներքին նախարարին հաւանութեանը: Ներքին նախարարը պիտի կրնայ նշանակել այն կազմակերպութիւնները, որոնք պարտաւոր են դադրեցնել իրենց մարտական գործունէութիւնը:

Պերլինի մէջ այն տպաւորութիւնը կը տիրէ թէ այս հրամանագրին նպատակն է թոյլ տալ Հիթլերի որ վերակազմէ իր մարտական խումբերը:

Երկրորդ հրամանագրով մը, Հինտէնպուրկ արգիլած կը յայտարարէ զերման հակակրօնական համայնավար խումբերը, որոնք կազմակերպուած են բոլշեւիկեան նման խումբերէ օրինակ առնելով:

Իտալիա գաղթավայր կ'ուզէ

Իտալիոյ արտաքին նախարարը, խորհրդարանին մէջ խօսած ճառով մը, անդրադարձաւ չինեւճափոնական վէճին, եւ զինաթափութեան ու Դանուբեան վերակազմութեան հարցերուն: Պ. Կրանտի իր ճառը վերջացուց, Իտալիոյ համար ցոյց տալով գաղթավայրեր ունենալու պէտքը:

— Եթէ ըսաւ, հոգատարութեանց բաշխման մէջ, արդար չգտնուեցան ինդեպ Իտալիոյ, եթէ այս անարդարութենէն բնած ոխերը տակաւին սաստիկ են, պարտաւոր ենք հասկցնել մեր երկրին կենսական պէտքերը: Չենք կրնար ընդունիլ որ իտալական գաղթային պահանջներու անհրաժեշտութիւնը նկատի չառնուի:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Ղեւոնդ Պայթարեան, Այրի Տիկին Յիլդա Պայթարեան, Տէր եւ Տիկին Կ. Եղիազարեան, Տէր եւ Տիկին Ս. Թովմասեան, Տիկ. Նուարդ Առաքելեան, Տէր եւ Տիկին Ս. Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Գ. Ալվազեան, Տէր եւ Տիկին Պ. Ազարեան (Ալֆորվիլ), խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց կնոջ, հարսին, քէնիին եւ հօրաքրոջ աղջկան՝ ՏԻԿԻՆ ԽՈՍՐՈՎԻՒԻ ՊԱՅԹԱՐԵԱՆի (ծնեալ Յովակիմեան, Կէյվէ Գնճըլարցի) դառնադէպ մահուան առթիւ:

Ալֆորվիլ 4 Մայիս 1932

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Դպրոցասէր տիկնանց ընկերութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր բարեկամ ներն ու համակիրները, իր ննջեցեալ հոգեհանգստեան պատարագին, որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի Ժան-Կուժոնի Հայոց Եկեղեցւոյն մէջ: Ընկերութեան Յոբելեանին առթիւ այս պատարագը պիտի ըլլայ հանդիսաւոր եւ պիտի երգէ վարժարանին քառաձայն երգչախումբը:

Երգեհոնի ընկերակցութիւն J. Fougier*ի կողմէ:* (Maître de Chapelle)*:*

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՍՏԱՑՈՂ

Մարսէյլ, Քանթ.— 35 ֆրանք:

Ց. Ղ.

Փարիզ եւ արուարձանները

ՍԱՐՍԷԼԻ Հրայր խումբի ժողովը վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ընկ. Նալպարի բնակարանին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Բացակաները խնդրուին նկատի պիտի առնուին:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Զաւարեան կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Վառմեան, Մուրատ և Մշո խումբերու վարչութիւնը, այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՆՊԻ կոմիտէի ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9.30ին, ընկ. Հիսայեանի բնակարանը: Ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը:

ԱՒՆՈՒՎԻԼԻ Ռազմիկ խումբի ժողովը այս իրիկուն ժամը 8.30ին Ընկ. Պուճուկեանի բնակարանը:

ՊԼԷՒՈՆի Մասիս խումբի ժողովը այս Երկուշաբթի իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին, ներկայ կ'ըլլայ կոմիտէի ներկայացուցիչը:

Գալատ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը, այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆԻ Կուկունեան խումբի ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Ակումբին մէջ, 240 Բիւ Տիւքէքլէն.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Զաւարեան խումբի ընդհ. անդամական ժողովը վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին Հ. Յ. Դ. Ակումբին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՍԷՆ ԹՈՒԱՆԹՈՒԱՆի (Մարսէյլ) Ընկեր Կարօ խումբի անդամական ժողովը այս կիրակի իրիկուն ժամը 5.30ին, ընկ. Յովհ. Վարոյեանի բնակարանին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԻՒՆԻ կոմիտէն իր շրջանի երեք խումբերու՝ Քրիստափոր, Ապառաժ եւ Ռոստոմի ընկերները ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ այս կիրակի ժամը 2ին Խաժակ ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՍԷՆ ԺԷՌՄԻ (Մարսէյլ) Վրէժ խումբի ժողովը վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Զեկոյց պատգամաւորներու եւ կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն, բացակաները նկատի պիտի առնուին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Պատ. միութեան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի ժամը 2.30ին 65 բիւ տը լա Րէփիւպլիքի մէջ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Ապրիլ 11)24ը կը տօնուի Փոնտըշէրիի մէջ

Այս կիրակի ժամը 2.30ին Օթէլ տը Ֆրանսի սրահը

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ ժառնակցութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ Սթանօզի ու Մարաշի Հայր. միութեանց:

Մանրամասնութիւններ տեղւոյն վրայ:

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— *Կը փնտուի Կարապետ Թադէոսեան, Վան Աւանց գիւղացի, որ կը կարծուի գտնուիլ Ֆրանսայի մէջ: Տեղեկացնել ՅԱՌԱՋի:*

— *Պարգեւ Քէօրօղլուեան կը փնտռէ Շապին-Գարահիսարի Օնիպէղի գիւղէն Գրիգոր Նիկողոսեան որ 1926ին կը գտնուէր Տրաւա (Յունաստան) քաղաքէն մէկ ժամ հեռու Լարնէֆիք գիւղը:*

Կը փնտռէ նաեւ Կարնեցի Մի սաք Աւետիսեան, հօր անուն՝ Աւետիս, մօր անուն՝ Սոֆիա: Կը գըտնուէր Քասթէի քաղաքէն երկու ժամ հեռու Եէնիճէ գիւղը: Իմացնել՝ Keuchkerian Alexan, Maison Figeac, Impasse pourtous, Viviez, Aveyron, France.

ԿԱՐԵՒՈՐ

Եթէ կ'ուզէք ձեր կազմակերպած հանդէսները հաճելի դարձնել նուագախումբին ձախքով, դիմեցէք «Եփրատ» նուագախումբին, կը տառնձնէ երեկոյթներու, հանդէսներու, հարսանիքներու, եւալներ մէջ նուագել հայկական եւ եւրոպական պարեր. 5—25 հոգիէ (ըստ կամս հրաւիրողի) բաղկացած նուագախումբ, միմիայն 300 ֆրանք վարձք: Պայմաններու մասին 8 օր առաջ դիմել «Եփրատ»ի վարչութեան, հասցէ Տ. Օհոսեան, 15 Rue du Pourtour, Clamart.

ԿԻԻՐԻՆՑԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

*Փարիզ եւ արուարձանները բնակող կիւրինցի հայրենակիցներու փափաքին ընդառաջ երթալու համար, հաւաքոյթ մը սարքուած է 8 Մարիս, կիրակի ժամը 3—7.30 Salle Voltaire*ի մէջ, *1 Place de l'Odeon. Օտէոն թատրոնին ճիշդ դիմացը, մուտքը* rue de l'Odeon*էն: Ընտանեկան հաճելի ժամանց: Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները. սոյն ծանուցումը կարդացող կիւրինցիներէն կը խնդրուի լուր տալ իրենց ճանչցած հայրենակիցներուն:*

Կարգադիր յանձնախումբ

ՓԱՐԻԶի ամենաախրուն գլխարկները F. SORBIER*ի մօտ, 11 Rue Lafayette. Փարիզ: Անմրցելի գին:*

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէջ. Շաքլէ: Ամման. եւ նոր մէջոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան՝ վէներ. ֆիւանդութիւն եւ վարիսի: Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12:

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

Հրապարակային քանիսօսութիւն Շաղիկի մէջ

կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Արղութեան ենթակոմիտէին կողմէ
Վաղը Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, 20 Ave. Ville d'Avray
կը նախագահէ՝ ԲԺԻՇԿ ՏԻՐ ԴԱՒԹԵԱՆ
կը խօսի ընկ. Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ
Նիւթ՝ Ազգ. դատը եւ ուժերու կեդրոնացման հարցը
Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը

Փարիզի Գրական Ակումբ

վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, 131 rue Cambronne, métro Vaugirard. Զեկոյց՝ Յ. Զաւրեանէ, «Աւետիք Պաթրիարք եւ Տ. Կոմիտաս» (մի էջ 1՝ դարու ուղղափառ եւ հայ կաթոլիկ յարաբերութիւններէն: Մուտքը ազատ է:

Ընտանեկան պարասիկ ցերեկոյթ

կազմակերպուած «Դպրոցասէր»ի Անկիէնի ժառանգիւղին Օժանդակ Օրիորդաց միութեան կողմէ:
*15 Մայս ժամը 15էն 21, Enghien*ի Salle des Fêtes*ի մէջ, 36 Rue du Casino.*
Հաճելի անակնկալներ Մուտք 10 ֆր. (Երէց միասին)
ՍԱՆՏՐՈՍԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ
Հաղորդակցութեան համար առնել՝ հանրակառք թիւ 54 Trinité, շոգեկառք կամ տիւ Նոռէն, 14.30, 14.40, 15.30:

Հայերու ժամադրավայրը
ճաշարան ՓԼՕՐԻԱ
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշել Հեռաձայն Danton 52—73
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ԳՐՔԵՐՈՒԻՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

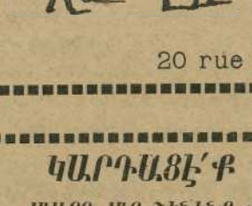
ԳՐԱՏՈՒԻՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

51 rue Monsieur-le-Prince, Paris (6). Tél. Danton 88.65
ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ *ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ*

Հայրենակիցներու ուշադրութեան

Սուլթաններու Սուլթանը, աշխարհի սուրբերուն թագաւորը, խմդին մարսողութիւնը կը դիւրաւոյ եւ հաճոյալի ժամանց մը կ'ունենայ:
Պատուիրեցէք ձեր նպարավաճառատուներէն
Կեդրոնատեղի 92 Rue d'Angoulême
S. TOROSSIAN
Մէթրօ Ccuronnes եւ Parmentier

Tél. BOTZARIS 22-98

ԿԸ ԳՆԵՄ ԿԱՆԽԻԿ

Ամէն տեսակ Թուիքօի գործածուած մանեկներ, ամենաբարձր գիներով: *Դիմել՝*
Tricot Terzian
20 rue Mélingue, Paris (19)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ

. . .

ՄԱՐԴ ՄԸ ՇԻՆԵՆԷ կամ Ի՞նչ պէտք է գիտնալ մարդկային մարմնի կազմախօսութեան, բնախօսութեան, անատոմիա-քիմիական մասին. պատկերազարդ, հեղ.՝ ՏՕՔԹ. Լ. ԴՐԻԳՈՐԵԱՆ: Գին 20 ֆր. (Թրանսպ. եւ 25 ֆր. (ուրիշ երկիրներ):

ԵՐՋԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ՈՒՂԻՂ կամ Մարմնական եւ հոգեկան առողջութեան գաղտնիքը. հեղ. ՏՕՔԹ. Վ. ՓՈՇԻ, ամփոփեց՝ ՏՕՔԹ. Լ. ԴՐԻԳՈՐԵԱՆ: Անհրաժեշտ ուղեցոյց մը բոլորին համար: Գին՝ 10 ֆր. (Թրանսպ. եւ 12 ֆրանք (ուրիշ երկիրներ):

ԹԷ ԻՆՉ ՊԱՏՄԵՑ ԹՈՒԼԵՈՒՆԻՄԸ կամ Ի՞նչ է սիֆիլիսը, ինչպէս զգուշանալ, ինչպէս դարմանել՝ պատկերազարդ, հեղ.՝ ՏՕՔԹ. Լ. ԴՐԻԳՈՐԵԱՆ: Գին 6 ֆր. (Թրանսպ. եւ 7 ֆր. 50 (ուրիշ երկիրներ):

Երեք գրքերը միասին 25 ֆր. (Թրանսպ. եւ 30 ֆր. (ուրիշ երկիրներ առաքման ծախքով: Դիմել՝ Dr. L. Krikorian, 126 Fbg. St. Denis, Paris (10).

Բ Ո Ռ

(Վէպ 1830ի իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է. ՎՈՑՆԻՉ — Թարգմ. Լ. ՇԱՆԹ

Արթուր պոկեց մի քանի ծաղիկ, ջրամօրէն ճմլել սկսեց ու քիչ լռելուց յետոյ պատասխանեց.

— Քաղաքում մնալ չեմ կարողանում: Այստեղ խանութն է, ուր ինձ համար խաղալիքներ էին գնում, երբ ես երեխայ էի. այնտեղ ծովեզերը, ուր մօրս հետ գնում էի զբօսնելու, երբ դեռ բոլորովին չէր հիւանդացել: Որ կողմն էլ գնամ միեւնոյնն է: Շուկայում ամէն աղջիկ մօտենում է նորից եւ առաջարկում ինձ իր ծաղիկները. չգիտեմ էլ ինչի՞ս են պէտք: Այնտեղ է եւ գերեզմանոցը...: Չէ՛, պէտք է հեռանայի. չատ ծանր է տեսնել այն տեղերը...

Զաւարեց ու լռեց, վեհոտելով մանուածադիկ բժժոժիկները: Տիրեց լռութիւն եւ այնպէ՞ս երկար ու այնպէ՞ս խոր, որ Արթուր զարմանքով բարձրացրեց աչքերը: Մինչեւ էր արդէն մաղնօլիների ճիւղերի տակ ու ամէն բան աղօտ էր թւում ու անորոշ: Բայց եւ այնպէս դեռ բաւական լոյս կար տեսնելու համար Մօնտանէլլիի դէմքի մեռելային գունատութիւնը: Նա գլուխը քաշ էր ձգել եւ աչ ձեռքով ջրամգօրէն բռնել էր նստարանի եզերքից: Արթուր չուռ աւեց գլուխը երկիւղածութեան ու զարմանքի մի խոր զգացումով: Կարծես առանց զիտակցելու մօտեցել էր մի ինչ որ սրբութեան:

«Աստուած իմ, մտածում էր նա, ի՞նչ մանր ու եսասէրն եմ ես նրա կողքին: Եթէ իմ վիշտս իր սեւեռականը լինէր, նա հազիւ թէ աւելի խորը զգալ կարողանար»:

Այդ վայրկեանին Մօնտանէլլին վեր առաւ գլուխը ու նայեց չուրջը:

— Ես քեզ չեմ համոզելու, որ ես դառնամ հէնց հիմա. — ասաց նա իր ամենաքնքուշ չեչտով: — Միայն պէտք է ինձ խօսք տաս, որ ամառայ արձակուրդին լաւ հանգստանաս պիտի: Եւ իմ կարծիքով որչափ կարելի է Լիվոռնոյից հեռու: Ես չեմ թոյլ տայ, որ դու բոլորովին խանգարես առողջութիւնդ:

— Դուք ո՞ւր էք գնալու, երբ դպրոցը փակւի:

— Պէտք է սանիկներս տանեմ սարը, ինչպէս միշտ, ու տեղաւորեմ: Բայց օգոստոսի կէսին վերադառնալու է փոխ-տեսուչը, այն ժամանակ կ'աշխատեմ քաշուիլ Ալպեան լեռները քիչ հանգստանալու: Ուղո՞ւմ ես գալ նանք միասին: Երկար պատմութիւններ կ'անէինք եւ կ'ուսումնասիրէինք Ալպեան մամուռները: Սակայն դուէ ձանձրանաս ինձ հետ:

— Պադրէ՛: — Եւ Արթուր ձեռքերը խփեց իրար ինչպէս մի «դիւրահաղորդ հարաւեցի», Յուլիայի արտայայտութեամբ: — Ես ամէն բան տալու պատրաստ եմ որ ձեզ հետ գալ կարողանամ: Միայն չգիտեմ...

Ու կանգ առաւ:

— Կարծում եմ, պարոն Բերտէնէ թոյլ չի՞ տայ:

— Ի հարկէ որ չի ուզենայ, բայց դժւար թէ խանգարէ: Ես արդէն տասնուվեց տարեկան եմ, կ'անեմ ինչ սիրտս ուզում է: Վերջապէս նա միայն հօրս կողմից է իմ եղբայրս, չգիտեմ ի՞նչ մի պէտք ունի նրան հնազանդելու: Դէպ ի մայրս նա միշտ վատ է եղած:

— Բայց եթէ լրջօրէն հակառակի, կարծեմ, լաւ է իր կամքով գնանք: Դիւրդի աւելի ծանր կը դառնայ ձեր տանը, եթէ...

— Ի՞նչ է լինելու աւելի ծանր. — առարկեց տղան գրգռուած: — Ներանք ինձ միշտ ատե՛լ են եւ միշտ էլ պէտք է ատեն, ինչ էլ որ անելու լինեմ: Եւ վերջապէս եղբայրս ի՞նչ պատճառ կարող է ունենալ, որ ճամբորդութեանս հակառակ լինի այն էլ ձեզ հետ, իմ խոստումանահօրս հետ:

— Չէ՞ որ բողոքական է: Յամենայն դէպս գիւ՛ր: Կը սպասենք իր պատասխանին, միայն համբերող եղիր, որդի՛ս: Մարդ պէտք է դէպ ի ուրիշները միշտ լաւ վերաբերւի, միեւնոյն է քեզ սիրեն, թէ ատեն:

Մօնտանէլլիի խրատը այնքան մեղմ եղաւ, որ Արթուր նոյն իսկ չկարմրեց:

— Այո՛, պիտի՛մ. — պատասխանեց հառաչելով. — բայց չատ է դժւար:

— Այնպէս ախտոտացի, որ երեքշաբթի երեկոյ չեկար. — ասաց Մօնտանէլլի՝ խօսքը փոխելով կատարեալ:— Արեցցոյի եպիսկոպոսն էր այստեղ: Ուզում էի քեզ ծանօթացնել:

— Ներողութիւն էի մի ուսանողի, որ կը լինեմ իր մօտը ժողովի եւ ինձ սպասում էին:

— Ի՞նչ ժողով:

Արթուր քիչ շարեց այդ հարցից:

— Այսինքն խա-կա-պէս ոչ թէ ժողով. — ասաց մի քիչ կակազելով: — Ձեներայից մի ուսանող էր եկել, որ ճաւ խօսեց, դասախօսութեան նման մի բան:

— Ինչի՞ մասին:

Արթուր վարանեց:

— Դուք ինձ նրա անունը չէք հարցնի, չէ՞, պադրէ՛, որովհետեւ խոստացել եմ որ...

— Ես քեզ ոչինչ էլ չեմ հարցնի. եւ եթէ խօսք ես առել մի որ եւ է բան գաղտնի պահես, մի՛ ասա: Միայն կարծեմ ժամանակ է, որ վատահանաս ինձ:

— Աչո՛ւշտ, պադրէ՛: Նա խօսում էր... մեր մասին, մեր պարտաւորութեան մասին... թէ՛ դէպ ի մեզ եւ թէ՛ դէպ ի ժողովուրդը. եւ ի՞նչ ենք անելու, որ կարողանանք օգնենք...

— Օգնե՞նք, ո՞ւմ:

— Մեզ ժողովուրդին... եւ...

— Ե՞ւ:

— Իտալիային:

Աոր լուռիւն յաջորդեց:

— Աա՛, տեսնեմ, Արթո՛ւր դարձաւ Մօնտանէլլին դէպ ի նա խիստ լուրջ մի ձեւով. — չե՞ս մանակ է, որ մտածում ես այդ մասին:

— Ամբողջ ձմեռը:

— Մինչեւ մօրդ մա՞հը. եւ նա չինչ չգիտէ՞ր:

— Ո՛չ: Այն ժամանակ չատ էլ փչատւած չէի:

— Իսկ հիմա՞:

Արթուր մի բուռ ծաղիկ էլ պոկեց թուխից:

— Ա՛յ, ասեմ ինչպէս պատասխանեմ պադրէ՛: — Սկսեց պատասխին պոկել կը դեռին ձգելով: — Ցիշում էք անցած աշնան պատրաստւում մուտքի քննութեան, ծանօթացայ ուսանողների: Մի քանիսը սկսեցին հետս խօսել այդ հարցի մասին, որ քեր էին տալիս կարդալու:

(Շար.)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 19-78

(ԵՐԹԵԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ՇԱԲԱԹ 7 ՄԱՅԻՍ 1932

7 MAI 1932

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

Է. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 1875

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿԱՐ ԽՕՍՔ

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

«Յառաջ»ն էր որ առաւօտ Պ. Գ. Կիւլպէնկեանի հրաժարման ամբողջ լուրը: Նախ վերապահութեամբ (24 ապրիլ), յետոյ հաստատով եւ կարգ մը մանրամասնութիւններ ալ կցելով (26 ապրիլ), մինչ Բարեգործականի վարիչ-պատուիրակը լռութիւն կը պահէր:

Ապրիլ 30ին, Փարիզի մեր միւս պաշտօնակիցներէն ալ հաստատուեցաւ անդադարակէզին, նոյն ինքն վարիչ-պատուիրակին բերնով.

— «Ստոյգ է որ կեդր. վարչութեան կամքէն բոլորովին անկախ պատճառներու համար Պ. Կիւլպէնկեան վիրաւորուած զգալով, իր հրաժարականը ղրկած է: Բայց կեդր. վարչ. ժողովը ամէն ջանք ի գործ կը դնէ եւ մեծ յոյս ունի որ իր նախագահը պիտի յօժարի վերստանձնել իր պաշտօնը, երբ բանի մը շաբաթ վերջ վերադառնայ իր ծովային նամբորդութենէն: Առ այժմ պաշտօնական գեկոյց պիտի չհրատարակենք»:

Սակայն ասդին՝ նոր լուր չունինք: Հրաժարականը եւս առնած չ՚թէ ոչ, — մութ կը մնայ մեզի, այս տողերը գրած ատեն:

Նախապէս հաղորդած ըլլալով հրաժարման պատճառները — «գրագրական քննադատութիւնները» — նոր բան մը չունինք այդ մասին ալ:

Այսպէս կամ այնպէս, իրականութիւն է որ աննախընթաց ովասիսներով Բարեգործականի նախագահութեան կոչուած մի-լիոնատէրը կ՚ուզէ ազատիլ իր օձիքը:

Եւ պատրուակներ միշտ ալ պակաս չեն: Պատրուակներուն մէջ, «գրագրական քննադատութիւնները» ամէնէն վերջը կուգան:

Մեր կարծիքով, Պ. Գ. Կիւլպէնկեան հաւասաք չունի իր տանձնած գործին վրայ: Անոյշ չունի նաեւ ծրագիր կամ գործնական առաջադրութիւններ:

Այլապէս, 1931ին, չափի խուսափէր Արծաթեայ յոբելեանին անձամբ ներկայանալու եւ իր առաջադրութիւնները պարզելու պատեհութենէն: Ինչպէս կ՚ընէ, օրինակ, իր առեւտրական-ճարտարգործական ձեռնարկներուն մէջ:

Եթէ Պ. Կիւլպէնկեան Բարեգործականին վրայ եւս նայէր այն աչքով ինչպէս կը նայի Բօյըլ Տրէի, Մուսուլի կամ Վենեցուէլլայի քարիւղահոս հաստատութիւններուն վրայ, ոչ լրագրական քննադատութիւնները պատրուակ պիտի բռնէր այսօր, ոչ ալ այլեւս-ամէն տեղացող դիմումները:

Զօրաւոր եւ հնարամիտ՝ իրրեւ սոսկական անհատ, կը թուի թէ Պ. Կիւլպէնկեան ընդունակ չէ հաւաքական աշխատանքի:

Երկու տարին լրացաւ արդէն, եւ մենք մինչեւ այսօր ալ ի զուր կը փնտռենք այն նոր գիծը զոր Բարեգործականի մէջ պիտի մտցնէր նոր նախագահը:

Ընդհակառակն, այդ զօրաւոր համարուած անհատականութիւնը կամաց-կամաց տեղի տուաւ «թէմէննահ»ի եւ «գապուլ»ի խաթրդական մթնոլորտին, որուն անզուգական վարպետն է Բարեգործականի վարիչ-պատուիրակը:

Մէկ խօսքով, հայ Կրեսոսն ալ անդգալաբար «կլորցաւ», եւ հետզհետէ աւելի դիւրութեամբ սկսաւ վաւերացնել ու առորոգել ինչ որ կը խմբագրուէր իր անունով: Հետզհետէ տարուեցաւ, փոխանակ վարելու:

Այս իրականութեան ամենավերջին փաստը կը ներկայացնէ «Մեր խօսքը հայ ժողովուրդին», որուն ամէնէն յատկանշական մասերը ներկայացուցինք նոյն այս էջին վրայ:

Այդ 24 էջ «Խօսքը», որ իրրեւ թէ պիտի ծառայէ Բարեգործականը սիրցնելու եւ ժողովրդականացնելու, աւելի շատ վէճեր յարուցանելու սահմանուած է, ինչպէս առիթ ունեցանք բացատրելու:

Այս պայմաններուն մէջ, պարզապէս արդար ծառայութիւն կը մատուցանեն անոնք որ, կը կարծեն թէ կարելի է բարիք ապահովել չոյելով, չողոքորթելով եւ Բարեգործականի «թշնամիներ»ուն մուր քսելով:

Թերեւս Բարեգործականը այնքան վնաս կրած չէ «թշնամիներ»ու քննադատութիւններէն, որքան փոխան ընկալագրի թուղթին յանձնուած չողմանքներէն եւ քծինքներէն, որոնք տարիներ տասերկու տարի ծախու կը հանուին իրրեւ «անյագախինդիր եւ բարեացակամ» դիրք:

Դաշնակցական ամէնէն անողոք քննադատն ալ մէյ մը չի կրնար ուրանալ որ Բարեգործականի վարչութիւնը ամէն տեսակէտէ ամենէն աւելի ուշադրութեան յանձնած է թեյադրութիւններ:

Եթէ անոնց մէկ տասներորդն իսկ նկատի առնուէր տան արամաբանութեամբ եւ առանց կանխակալ կարծիքներու, Բարեգործականը այս օրին չէր հասնիր:

Գոնէ իր չուրջը, իր իսկ տունը մէկ բերանները չէին բացուէր, չատ աւելի ծանր եւ փաստացի մեղադրանքներ նետելու համար վարիչներու երեսին:

Ի՞նչ խօսք որ Բարեգործականը լուրջ տագնապ մը կ՚անցընէ, անկախ՝ անոր նախագահին հրաժարումէն:

«Անչահախնդիրները» պատրա՞ստ են դանակով ճեղքելու վէրքը, գոնէ իրենց գիտցածները խոստովանելով...

Ինչ որ ալ խօսին, ինչ որ ալ գրեն վէրքը ծածկելու համար, պիտի ծառայէ միայն եւ միայն խորացնելու փոսախորը:

Կիւլպէնկեանները քաչուին թէ վերադառնան, կացութիւնը չի բարեփոխուիր: Ոչ ալ ժողովուրդը աւելի կը մօտենայ Բարեգործականին:

Անոնք որ ամբոխավարութեամբ կը մեղադրեն ուրիշները, քող բարի ըլլան քննութիւն մը կատարելու իրենց խղճմտանքին հետ, իրենց տեսածին ու գիտցածին հետ, եւ յետոյ սանձնեն ձրի փաստաբանի դերը:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ «ԲԱՆԻՒՈՐԻ» ԽԵԼԱՊԱՏԱԿԸ

ձի՛շդ «կար ու չկար»...

Նիւ-Եորքի մէջ կը հրատարակուի «Օրկան Միացեալ Նահանգաց կոմունիստ կուսակցութեան»շաբաթաթերթը մը, որուն մէկ համարին ճակատը կը կարդանք խոշոր տառերով. — «Դաշնակցական մամուլը մտայնութիւն կը պատրաստէ հակախորհրդային պատերազմի համար»:

Յառաջի ընթերցողները որ այս լուրը կը կարդան հակադաշնակ թերթիկի մը մէջ, գիտեւիմ թէ ո՛չ միայն չեն հաւատար, այլ եւ կուշտ ու կուռ կը ծիծաղին:

Սակայն այս անգամ, չարաչար կը սխալին, որովհետեւ, լրատեղեակ աղբիւրէ մեր հաղած ստոյգ տեղեկութեանց համաձայն, Դաշնակցութիւնը ո՛չ միայն «մտայնութիւն կը պատրաստէ», այլ եւ հակախորհրդային պատերազմի գործնական քայլեր կ՚առնէ:

Այսպէս, Ճափոն մօտ կէս միլիոն զինուոր է հաւաքած խորհրդային սահմաններուն մօտերը: Ամերիկա, Անգլիա, Ֆրանսա ոչ միայն հսկայ թումբեր կանգնեցին, ընդդէմ բոլշեւիկեան վաճառականութեան, այլ եւ գաղտնի պատրաստութիւններ կը տեսնեն պաշտպանելու Ռուսիա: Եւ այս արշաւին համար, Ամերիկա տրամադրած է իր ամբողջ ծովային ուժերը—(զրահաւոր, յածանաւ, ընդծովեայ, թռիփիլահաւած, եւն.) զոր, որոշեալ պահուն, օդանաւերով ուղղակի պիտի փոխադրէ Ռուսիոյ գիրկը՝ Մոսկուա: Ֆրանսա իր հսկայ բանակը տրամադրած է եւ արագ փոխադրութեան համար՝ զանոնք պիտի տեղաւորէ ամերիկեան մարտանաւերուն մէջ: Իսկ Անգլիա, փախուստի եւ նահանջի ամէն ճամբայ կտրելու համար, որոշած է Լոնտոնէն մինչեւ ռուսական սահմանները, արեւելքէն արեւմուտք, հիւսիսէն հարաւ, գաղտնի գետնուղիներ բանալ եւ մէկ անգամէն օդը հանել ամբողջ բոլշեւիկեան դրախտը:

Դաշնակցութիւնը՝ իբր փոքր ազգի մը ամենամեծ կուսակցութիւնը՝ կրցած է այս բոլորը ընել տալ մեծ պետութեանց:

Բայց, որպէս զի յաղթանակը վնասակար ապահովուի, փոքր նիզ մը եւս պէտք է թափէ եւ «Բանւոր»ի խմբագրին ճեռքէն առնելով գրիչը, տեղը՝ անոր խելապատակին մէջ դնէ կտոր մը խելք...

Հոգ չէ թէ հաւու խելք ըլլայ...

ԽԱՐՏՈՑ

ԱՆԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

—)(o)(—

Ամէն կարգի հասոյթներու ընդհանուր նուազումը եւ անգործութեան զարգացումը, Պերլինի բնակչութեան բարքերուն մէջ՝ նորութիւններ ժողոված են: Քաղաքին կեդրոնէն՝ բազմաթիւ ընտանիքներ կը փախին դէպի ծայրամասի թաղերը կամ արուարձանները եւ անոնք որ 6-7 սենեակնոց յարկաբաժիններու վարժութիւնն ունէին, կը բնակին 2-3 սենեակնոց տուներու մէջ:

Ամենէն աւելի արուեստագէտներն են որ կը նեղուին գործերու թուլութենէն: Պերլինի թատրոններէն շատերը կը անանկանան: Թատրոնի ամենէն նշանաւոր տնօրէններ, ինչպէս Մաքս Ռէյնհարտ իսկ, ստիպուած են ծախու հանել իրենց կարասիները՝ պարտք վճարելու համար:

Պերլինի անգործ արուեստագէտները կազմած են երկու ընկերակցութիւններ եւ իրենց անդամները կը տրամադրեն որ եւ է ձեռական աշխատանքի:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Ծայրագոյն-Առեւելքի դէպքերը

Զինեալ ճափոնական վիճադադարը

Գրեթէ հինգ թէ չինեաճափոնական պինադադարը կնքուեցաւ ամսոյս 5ին, Շանկհայի մէջ:

Զինադադարի համաձայնագիրը կը բովանդակէ հետեւեալ հինգ կէտերը.

1) Մայիս 5էն սկսեալ վերջնական դադար թշնամութեանց:

2) Չինական զօրախումբերը պիտի մնան իրենց ներկայ դիրքերուն վրայ, որոնք ճշդուած են դաշնագրին մէջ:

3) Ճափոնական զօրախումբերը պիտի քաշուին Հանիֆ – Քէուի շրջանէն եւ միջազգային թաղամասէն դուրս պիտի հաստատուին այն վայրերը, ուր կը գտնուէին յունուար 28էն առաջ: Մաս մը ճափոնական ուժեր սակայն, պիտի կրնան ժամանակ մը եւս մնալ յարակից հողերուն վրայ:

4) Տասներկու հոգինոց խառն յանձնախումբ մը պիտի հսկէ ճափոնական ուժերու պարպումին վրայ: Այս յանձնախումբը պիտի բաղկանայ ճափոնի, Չինաստանի, Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Ամերիկայի եւ Իտալիոյ երկուական ներկայացուցիչներէն:

5) Համաձայնութեան բնագիրը պատրաստուած է անգլիերէն լեզուով: Այդ բնագրին ստորագրման թուականը պիտի նկատուի վերջնական: Ցետագային միայն պիտի ստորագրուին չինարէն եւ ճափոներէն բնագրերը:

Այսօրուընէ սկսեալ արդէն, ճափոնական ուժերը կը քաշուին:

Բողշեւիկեան սմբոժում մը

Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարը հաղորդած էր Մորվրդային Միութեան արտաքին գործավարին Լիտվինովի թէ Ազգերու Դաշնակցութեան Մանչուրիոյ քննիչ յանձնախումբը օգտակար դասած է տեղեկութիւններ կամ յայտարարութիւններ առնել Մանչուրիոյ մէջ գործող խորհրդային պաշտօնատարներէն եւ կ՚առաջարկէր որ արտօնութիւն տրուի անոնց, ուզուած տեղեկութիւնները տալու:

Լիտվինով պատասխանեց թէ Մորվրդային Միութիւնը մաս չի կազմեր Ազգերու Դաշնակցութեան, մասնակցած չէ Զինաստանի ներկայ դէպքերու քննութեան, եւ Մանչուրիոյ քննիչ յանձնախումբի կազմութեան, ուր ներկայացուցիչ ալ չունի, որով չի կրնար ստանձնել որ եւ է պատասխանատուութիւն՝ այս յանձնախումբի եզրակացութեանց մէջ:

Այս պայմաններով, կ՚ուելցնէ Լիտվինով, խորհրդային կառավարութիւնը չի կրնար դոհացում տալ կատարուած դիմումին:

Լօզանի ժողովին առջեւ

Լոնտոնի անգլիական չրջանակները բոլորովին երեւակայական կը նկատեն զերմանական աղբիւրէ բխած այն լուրը թէ անգլիական կառավարութիւնը որոշած է եղեր Լօզանի խորհրդաժողովին առաջարկել պատերազմական պարտքերու եւ հատուցումներու վրայ՝ 25 % նուազում մը:

Այս գրոյցին առթիւ, անգլիական չրջանակները կը յայտնեն թէ պատերազմական պարտքերը եւ հատուցումները քննելու պաշտօն ունեցող յանձնախումբը տակաւին չէ լրացուցած իր աշխատանքը եւ հետեւաբար, եզմտական յառաջ յանձնախումբը չի կրնար որ եւ է որոշում առած ըլլալ այս մասին:

Զինաթափութիւնը

Զինաթափութեան ժողովի նաւային յանձնախումբը շարունակեց իր աշխատանքները: Այս յանձնախումբին տեղեկագիրը՝ բաւական ծանր աշխատանքի մըն է որ պիտի լծուի, նկատի ունենալով բազմաթիւ եւ հակասեալ առաջարկները:

Ցանձնախումբի վերջին ժողովին մէջ Իտալիոյ ներկայացուցիչը առաջարկեց միանգամայն ջնջել մեծ մարտանաւերն ու ընդծովեաները, սակայն ծովային երկրորդական պետութեանց համար՝ ընդծովեաները պահելու վերապահութեամբ:

Ճափոնի ներկայացուցիչը այն կարծիքը յայտնեց թէ կարելի է ընդծովեաներու տարողութիւնը սահմանափակել 2000 թոնոյի, բայց դէմ անոնց վերջնական ջնջումին:

ԿԸ ՄՏԱԾԵՆ ՑԵՏԱԶԳԵԼ

Նկատի ունենալով դժուարութիւնները՝ որոնց կը հանդիպին մասնախումբերը՝ իրենց աշխատանքներու ընթացքին, նկատի ունենալով նաեւ որ ընդհանուր յանձնախումբը չէ կրցած համաձայնութիւն դոյացնել զինաթափութեան վերաբերեալ քաղաքական սկզբունքներուն շուրջ, ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի ներքին քաղաքական կացութիւնը եւ Անգլիոյ վարչապետին առողջական վիճակը, որ զինքը կ՚արգիլէ մէկ – երկու ամիս մասնակցելէ միջազգային աշխատանքներու, կը մտածուի յետաձգել զինաթափութեան ժողովը, յունիսէն մինչեւ հոկտեմբեր: Կը կարծուի սակայն թէ զինաթափութեան ժողովի դիւանը որ մօտ ատենէն պիտի հաւաքուի, չպիտի ուզէ երկարաձգել այդքան երկար ատեն, նկատի առնելով կարգ մը անպատեհութիւններ:

Պողպատէ Սաղաւարտակիրներու ժողովը

Մակէդոնիոյ մէջ սկսաւ Պողպատէ Սաղաւարտներու տարեկան ընդհ. ժողովը, ուր ներկայ էին մօտ 12,000 նախկին պատերազմիկներու պատգամաւորներ:

Սաղաւարտակիրներու պետը ճառի մը մէջ ըսաւ.—Ձենք ուզեր որևէ յարձակում գործել, բայց կ՚ուզենք որ մեզ վերադարձնեն ինչ որ մեզ կը վերաբերի եւ ինչ որ մեզմէ գողցուեցաւ: Պիտի կռւինք իշխանութեան գլուխը անցնելու համար: Մենք հին մարտիկներս՝ գերման ժողովուրդին պիտի վերադարձնենք իր ազատութիւնը կռուելով անոր անկախութեան համար:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՍԻԱ ԿԸ ԿՆՔԷ ԵՒ ԿԸ ԽԶԷ.— Մայիս 4ին, Մոսկուայի մէջ, խորհրդային Միութեան եւ Եսթոնիոյ արտաքին նախարարները կնիքեցին ոչ-յարձակման դաշինք մը:

— Նախորդ իրիկուն, Մոսկուայի ներկայացուցիչը լետոն կառավարութեան ներկայացուց ծանուցագիր մը, որով կը յայտնէ թէ նկատի ունենալով համաշխարհային տնտեսութեան մէջ առաջ եկած փոփոխութիւնները, Ռուսիա ստիպուած է խզելու Լետոնիոյ հետ կնքած առեւտրական դաշնագիրը:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԾԱՆՐ ԴԷՊՔԵՐ ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՄԷՋ

ԿԱՐՄՐՈՒԿՆԵՐԸ ԿԸ ԽԱՆԳԱՐԵՆ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՇԱՆԴԷՍԸ

Վերջին պահուն Սելանիկի մեր թղթակիցէն ստացանք երկար նամակ մը, որ ծանր դէպքի մը լուրը կուտայ:

Մայիս 2ին, մինչ Ապրիլեան սգահանդէսը կը տօնուէր եկեղեցիին մէջ, կանխապէս հաւաքուած համայնավարներ յարձակումի կը գործեն եւ կատաղի կռիւ մը կը սկսի: Բիր, դաշոյն, խարտոց եւ ուրիշ զործիքներ կը ապատկացնեն կռիւը: Կարմրուկներուն մէկ մասը ձեռ ուսելով կը փախչի, իսկ 9 հոգի կը ձերբակալուին: կը ձերբակալուի նաեւ ոստիկաւոր Ե. Պատուհանը: կալանաւորները պիտի դատուին արտակարգ պատժական ատեանին առջեւ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Մոսկուա եւ Էնկիւրի

—)(o)(—

Պոլսոյ «Միլլիյէթ» լրագիրը, որուն խմբագրապետն ալ մաս կը կազմէ Ընկէր փաշայի պատուիրակութեան, հետեւեալ խմբագրականը գրած է ռուսեւթուրք յարաբերութեանց մասին.—

«Վարչապետ Ընկէր փաշա խոստանկեղծ ընդունելութեան մը արժանացաւ Մոսկուայի մէջ: Երկու օրէ ի վեր ստացուած հեռագիրներէն կը վերջ հասկցուի թէ եղած ընդունելութիւնները պաշտօնականութեան սահմանը գած անցած են: Ասոր պատճառը այն է որ պատերազմէն յետոյ ուանդութեան կարգ անցած է այլ եւս թուրքեւխորհրդային բարեկամութիւնը: Մինչդեռ ցարական եւ սուլթանական վարչաձեւերու օրով մահացու թշնամիներ էին այսօրուան երկու դրացիները: Պէտք է ըսել թէ Օամ. պետութիւնն ալ Ռուսիոյ հանդէպ ուղղամիտ քաղաքականութիւն մը չէ հետապնդած: Երբեմն վախ, երբեմն ալ օտարներու գրգռութեանց հետեւանքով, Օամ. կայսրութիւնը փախցուցած է Ռուսիոյ հետ բարեկամանալու առիթները: Օամ. կայսրութիւնը, օտար պետութեանց հաշւոյն մինչեւ վերջը չարունակած է հակառուս քաղաքականութիւնը: 19րդ դարու կիսուն, երբ Ֆուատ փաշա փեթերպուրգ դացած էր՝ զաղթականներու ինդիրը կարգադրելու համար, Նիքոլա ցարը անոր ըսած էր. «Դուք օտարներուն ձեռքը գործիք կ՚ըլլաք»:

Ցարական եւ սուլթանական վարչութեանց տապալումին հետ, պատմութեան անցած է նաեւ ռուսեւթուրք թշնամութիւնը: Պատերազմէն յետոյ այս երկու ժողովուրդները յաղթական պետութիւններու դաւաճան յարձակումներուն ենթարկուեցան: Օտար յարձակումներուն դէմ կուրծք տալէ յետոյ, խորհրդային Ռուսիա իր բարոյական ու նիւթական աջակցութիւնը չզլացաւ Թուրքիոյ, որ անկախութեան պայքար կը մղէր այդ միջոցին:

Ասոր հետեւանքով Թուրքիան բարեկամութիւն հաստատեց Ռուսիոյ հետ, որ այդ միջոցին օրէնքէ դուրս պետութիւն մը կը նկատուէր: Հակառակ ասոր, Թուրքիա բարեկամացաւ սովետներուն հետ: Անցնող տասնհինգ տարիներու փորձը ցոյց տուաւ թէ կարելի է վարչաձեւի տարբերութիւնը պահելով հանդերձ, բարեկամանալ սովետներուն հետ:

Խորհրդային Ռուսիոյ հետ մեր բարեկամութիւնը երբէք արգելք չէ եղած միւս պետութեանց հետ բարեկամական յարաբերութիւններ մշակելու: Կասկած չկայ թէ Ընկէր փաշայի վերջին այցելութիւնը ալ աւելի պիտի ամրապնդէ աւանդական թուրքեւխորհրդային բարեկամութիւնը:

Կը յուսանք թէ բոլոր խաղաղասէր-ները գոհ պիտի մնան թուրքեւխորհրդային բարեկամութեան ամրապնդումէն եւ չնորհակալութիւն կը յայտնենք Ընկէր փաշայի հանդէպ Մոսկուայի մէջ ցոյց տրուած անսահմանութեց ու անկեղծ ընդունելութեան համար»:

ՊՈՒՐԺՈՒԱԶԻ ԳԵՍ

ՊՈՒՐԺՈՒԱ ՕՐ, ՀԱՂԹԱՆԱՅ ԵՒ ՍՆՈՒՆԴ

Մարդիկ մտածում էին, որ ամեն ինչ կարելի է գնել փողով, եւ ոչ ոք չէր կասկածում դրա ճշմարտության մեջ։ Ամեն ինչ կարելի է գնել, ամեն ինչ կարելի է ծախել։ Ամեն ինչ կարելի է գնել եւ ծախել։ Ամեն ինչ կարելի է գնել եւ ծախել։ Ամեն ինչ կարելի է գնել եւ

նոր Թուրքիոյ քաղաքական, մամուլի, ազգային տնտեսութեան եւ մշակոյթին ամէնէն ձեռնհաս ներկայացուցիչներուն ընկերակցութեամբ: Յաջորդ օրը Ս. Միութեան մէջ Հայաստանի բնակութիւնը ծանօթացաւ Ս. Միութեան մէջ, առաջնակարգ կարեւորութիւն պիտի ունենայ, որովհետեւ Թոյլ պիտի տայ անոնց ճանչնալ բոլոր չափերը խորհրդային շինարարութեան եւ անմիջական շփում հաստատել տնտեսական, մշակութային, գիտական եւ առաջին տեսակէտով Թուրքիոյ խորհրդային հիմնարկութեանց միջեւ:

«Կը պնդեմ այս կէտին վրայ, վասնզի փոխադարձ այս ծանօթացութիւնը երաշխիքն է փոխադարձ հակազդեցութեան մը որ ինքնին կը կազմէ ամուր հիմը Թուրքիոյ-Խորհրդային բարեկամութեան: Թուրքիոյ-Խորհրդային բարեկամութիւնը, որ կը պահ կ'անցնի մեր երկու երկիրներուն յարաբերութեանց սովորական սահմանները, հին բարեկամութիւն մըն է, միջազգային մեծ մասշտաբի վրայ, միշտ նպաստած են յառաջ բերելու ամենանպաստաւոր պայմանները, կարծիքի միութիւն տալու համար Ձեր ժամանումը Մոսկուա, ներկայ պահուն, երբ միջազգային կրկէսին վրայ եւս աւելի կը շեշտուի դերը ընդհանուր խաղաղութեան դաւին հակառակորդ ազդեցութեանց, խիստ մտահոգիչ կարեւորութիւն ունի եւ կը շեշտէ ահագին կարեւորութիւնը զոր Թուրքիոյ-Խորհրդային բարեկամութիւնը կ'ընծայէ մեր երկիրներու շահուն եւ ընդհ. խաղաղութեան գործին:

«Ս. Միութեան կառավարութիւնը եւ մեր երկրին հանրային կարծիքը կատարելապէս գիտակ էր, պարոն վարչապետ, թէ՛ ինչ մեծ դեր կատարած էք նոր Թուրքիոյ պատմութեան մէջ: Ձեր անունը սերտօրէն կապուած է նոր Թուրքիոյ պետին, պատուական Նախագահին, հզօր Մուսթաֆա Քէմալ փաշայի անունին: Ձեր անունը անբաժան է Թուրք հանրապետութեան զարգացման, Անատոլուի կուլտուրան, Լօզանի բանակցութեանց, Թուրք հանրապետութեանց ազգային, տնտեսական եւ մշակութային բարձրացման յիշատակելի Թուականներէն եւ Թուրք-Խորհրդային յարաբերութեանց մեծ հանգրուաններէն:

«Ահա՛ թէ ինչո՛ւ մեծ հաճոյք է ինձ համար ձեզի այսօր բարիգալուստ մաղթել Ս. Միութեան մայրաքաղաքին մէջ եւ սիրալիր ողջունել յանձին ձեր Թուրք հերոս ազգը: Երջանիկ եմ նաեւ բարիգալուստ մաղթելով մեր փորձուած բարեկամին, արտաքին գործավար Թէվֆիք Րիւշտի պէյի: Կ'ողջունեմ նաեւ Թուրք հանրապետութեան նշանաւոր անձնաւորութիւնները որ ներկայ պահուն հոս, եւ Թուրքիոյ ազգային տնտեսութեան դանդաղն ճիւղերուն մասնագէտները որ մեր հիւրերն են այստեղ:

«Բաժակս կը բարձրացնեմ առողջութեանը Թուրք հանրապետութեան նախագահին, պետին եւ ոգեւորիչին Թուրքիոյ ժողովուրդին հերոսական պայքարներուն, մեծ կազմակերպիչին նոր Թուրքիոյ, Կազի Մուսթաֆա Քէմալի, առողջութեանը մեր սիրելի եւ յարգելի հիւրին, Թուրք հանրապետութեան վարչապետին, Ըսմէթ փաշայի, առողջութեանը Մոսկուայի յարգելի դեսպանին, Հիւսէյին Բաղըպ պէյի եւ այստեղ գտնուող մեր բոլոր Թուրք հիւրերուն եւ Թուրք բարեկամ հանրապետութեան բարգաւաճանքը: Կը հաւատամ Թէ Թուրքեւխորհրդային բարեկամութիւնը պիտի շարունակէ զարգանալ եւ ամրապնդուիլ յօդուտ երկու երկիրներու եւ ընդհ. խաղաղութեան բարւոյն համար: Կեցցէ Թուրքեւխորհրդային բարեկամութիւնը»:

ՎԱՆԸ ԿԸ ՎԵՐԱՇԻՆԵՆ? — Թուրք Թերթերը կը գրեն Թէ Վանի քաղաքին վերաշինութեան ձեռնարկուած է: Շուկայի փլլիկած խանութները պիտի քակուին եւ քաղաքին մեծ պողոտան պիտի չտկուի:

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՏԵՂԱԽՈՐՄԱՆ համար նոր ծրագիր մը պատրաստուած է, որ մօտերս պիտի յանձնուի Ազգ. Մեծ ժողովին:

Կարդացէք եւ Տարածեցէք
« Յ Ա Ռ Ա Ջ »ը

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Ընկերային շարժումը

Երէկ պէտք ըլլայ Թուականներու արժէքին կապուիլ, Սպանիոյ աշխատաւորներու միութիւնը՝ երրորդ տեղը կը գրաւէ Ամպերտամի Միջազգայինին կապուած ընկերային մէջ:

երկիր	Բնակիչներ
Աւստրիա	6,500,000
Շուէտ	6,000,000
Անգլիա	44,500,000
Գերմանիա	63,000,000
Պելճիքա	7,500,000
Սպանիա	22,760,000
Չեխոսլովաքիա	14,500,000
Ֆրանսա	41,000,000

Մինչ ուրեմն, Սպանիա իր մէկ միլիոն կազմակերպուած աշխատաւորներով կը գրաւէ երրորդ տեղը, իր բնակչութեան համեմատութեամբ, կ'իջնայ վեցերորդին:

Սպանիոյ աշխատաւորական դաշնակցութիւնը իր յատկանշական գիծերն ունի, զոր կ'արժէ մատնանշել: Մէկը՝ իր շարքերը կազմող երկրագործ աշխատաւորներու բազմութիւնն է: Գրեթէ ամէն տեղ, եւ ամէն ատեն, չափազանց դժուար եղած է կազմակերպել երկրագործները եւ զանոնք լծել աշխատաւորական շարժման: Այնքան որ, գերման աշխատաւորական շարժումը որ այնքան զօրաւոր է քաղաքներուն մէջ, բաղխած է գերման գաւառային բանուորներու դժկամակութեան: Սպանիոյ մէջ, բոլորովին տարբեր է: Երկրագործները իրենց առանձին միութիւնն ունին եւ Սպանիոյ աշխատանքի Դաշնակցութեան ամէնէն ուժեղ թեւը կը կազմեն: Երկրագործներու Միջազգայինին մէջ, Սպանիացիները կը ներկայանան 400 հազար 677 հոգինոց բանակով մը, մինչ Գերմաններու թիւն է 175,000, Լեհաստանինը 45,000, Աւստրիոյ՝ 32 հազար, Անգլիոյ՝ 30,000· իսկ Ֆրանսականը 25,000:

Սպանիոյ աշխատաւորներու ընդհ. Միութիւնը ընդունած է Միջազգային Տնտեսական Դաշնակցութեան սկզբունքները: Սակայն, այս վերջին կազմակերպութեան մէջ, ան կը պահէ իր յատուկ դիծերը: Առաջինը ինչպէս բսինք, իր երկրագործ անդամներու բազմութիւնն է: Երկրորդը՝ իր ամենասերտ կապակցութիւնն է Սպանիոյ ընկերվարական կուսակցութեան հետ: Ամէն երկրի մէջ, աշխատաւորական կազմակերպութիւնները, ի հարկէ, աւելի կամ պակաս կապ ունին ընկերվարութեան հետ: Սակայն Սպանիոյ մէջ Երկու կազմակերպութիւնները գրեթէ ոչնչացած են:

Սպանիական այս կազմակերպութեան ուրիշ մէկ առանձնայատկութիւնն ալ այն է որ, մինչ ուրիշ երկիրներու մէջ, նման կազմակերպութիւնները յաճախ ստիպուած են իրենց ուժերը չափել համայնավարներու եւ պահպանողական ուժեղ դանդաղածներու հետ, Սպանիոյ մէջ, ան կը տիրապետէ եւ իր ճամբուն վրայ կը գտնէ միայն պատահարար կազմուած կամ անկարեւոր այ թէ ձախ ընդդիմադիրներ:

Այս ուժին կրթնելով չէ՞ր որ հանրապետութիւնը ամրացաւ կարճ ժամանակի մէջ, առանց արիւնահեղութեան յայտարարուելէ յետոյ:

Ստորեւ դրուած տախտակը ցոյց կուտայ կլոր թիւով, իւրաքանչիւր երկրի բնակչութեան համեմատութեամբ, ընկերային շարժման ծաւալը:

	սէնտ. անդամ.	1000 բնակչի վրայ
	650,000	100,0
	530,000	88,3
	3,700,000	83,1
	4,700,000	74,6
	500,000	66,9
	1,000,000	43,9
	570,000	39,3
	850,000	20,7

Միութիւնը ընդունած է Միջազգային Տնտեսական Դաշնակցութեան սկզբունքները: Սակայն, այս վերջին կազմակերպութեան մէջ, ան կը պահէ իր յատուկ դիծերը: Առաջինը ինչպէս բսինք, իր երկրագործ անդամներու բազմութիւնն է: Երկրորդը՝ իր ամենասերտ կապակցութիւնն է Սպանիոյ ընկերվարական կուսակցութեան հետ: Ամէն երկրի մէջ, աշխատաւորական կազմակերպութիւնները, ի հարկէ, աւելի կամ պակաս կապ ունին ընկերվարութեան հետ: Սակայն Սպանիոյ մէջ Երկու կազմակերպութիւնները գրեթէ ոչնչացած են:

Սպանիական այս կազմակերպութեան ուրիշ մէկ առանձնայատկութիւնն ալ այն է որ, մինչ ուրիշ երկիրներու մէջ, նման կազմակերպութիւնները յաճախ ստիպուած են իրենց ուժերը չափել համայնավարներու եւ պահպանողական ուժեղ դանդաղածներու հետ, Սպանիոյ մէջ, ան կը տիրապետէ եւ իր ճամբուն վրայ կը գտնէ միայն պատահարար կազմուած կամ անկարեւոր այ թէ ձախ ընդդիմադիրներ:

Այս ուժին կրթնելով չէ՞ր որ հանրապետութիւնը ամրացաւ կարճ ժամանակի մէջ, առանց արիւնահեղութեան յայտարարուելէ յետոյ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Բանուոր կ'ուզեն

Բ. Շահումեան «Խորհրդ. Հայաստան»ի մէջ կ'ուսումնասիրէ բանուորներու տեղափոխութեան երեւոյթը, կը գանգատի, որ 1931ին Ալլահվերդիի հանքերը եկեր են աշխատելու 3095 բանուոր, եւ հանքերէն հեռացեր են 2772 բանուոր:

Այս բանուորական շարքին պատճառը նախ այն է, որ, կ'ըսէ յօդուածագիրը, վարձատրութիւնը հաւասար է աշխատաւորներուն մէջ: Արհեստագէտ բանուորը կը ստանայ այնքան օրքան պարզ բանուորը: Այս պատճառով, յիսուն հազար րուբլի ծախսուեցաւ՝ բանուոր գտնելու համար այս կամ այն գիւղերէն, առանց յաջողելու սակայն:

Բանուորներու «Ելից»ը տեղի կ'ունենայ նաեւ բնակարաններու պակասին պատճառով: Ժիրանեակեան մենաշնորհի ընկերութիւններէն իւնացած տուները արժէք չունին: Իսկ նոր տուներու շինութեան գործն ալ երեսի վրայ ձգուած է:

1931ին գոյութիւն ունէր 16,420 քառ. մեթր բնակելի տարածութիւն, ուր պիտի տեղաւորուէին 1805 հոգի, մինչդեռ տեղաւորուած էին 4227 հոգի: Ահա թէ ինչո՞ւ անցեալ տարի ահաւոր զաղթ մը տեղի ունեցաւ բանուորներուն մէջ: Կուսակցութիւնը, ճարահատ, զօրաշարժի ենթարկեց շրջանի երիտասարդութիւնը, որպէս զի աշխատող ձեռք հայթայթէ հանքերուն:

Այսօր նոյն սպառնալիքին առջեւ կը գտնուին հանքերը: Ապրիլի սկիզբը հանքերուն մէջ կը պակսէին 289 բանուոր, ուրիշ բաժիններու մէջ՝ 659 բանուոր: Մարտ ամսուն Ալլահվերդիի հանքերը ընդունած էին 722 բանուոր, հանքերէն հեռացած էին 873 բանուոր:

Բանուորի պակասին պատճառները մէկն ալ ընտանիքն է, — երբ բանուոր հաւաքող մարմինները կը դիմեն գիւղերը, իրենց կ'ըսուի.— «Եթէ ընտանիքիս հացն ու պարէնը ապահովէք, կուգամ...»: Ատոնք այն բանուորներն են, որոնք իրենց ընտանիքը գիւղը ձգած, աշխատելու կ'երթան հանքերուն մէջ: Ու պարէնի հայթայթիչ մարմինը պարտաւոր կը դառնայ բաժին հանել նաեւ ոչ միայն հանքերու բանուորներուն եւ անոնց հետ միասին ապրող ընտանիքներուն, այլ հեռաւոր գիւղերու մէջ բնակող ընտանիքներուն:

Բանուոր հաւաքելու գործը կը խանգարուի յաճախ այն խառնաշփոթութեան պատճառով, որ առաջ կուգայ՝ երբ Աշխատանքի գործակալութեան կողմէ ղրկուած գանգան մարմիններ աշխատող ձեռք փնտռելու կ'ելլեն: Այս մարմինները Զորագնդին կապուած գիւղերէն ալլահվերդի կը տանին բանուորները, ինչ որ նոր դժուարութիւն մը կը յարուցանէ: Կարգ մը շրջաններ ալ, ինչպէս Մտեփանաւանը, արգելք կը հանդիսանան բանուոր հաւաքող մարմիններու արձանագրութեան: Ձեն ուզեր, որ իրենց շրջանի աշխատող ձեռքերը այլուր փոխադրուին, առարկելով որ գարնան ցանքը կը տուժէ: Կուսակցութիւնը աւելի քան 950 բանուոր կ'ուզէ հանքերուն համար, շրջանները կ'ընդդիմանան՝ առարկելով իրենց տեղական պահանջները:

Բանուորներու այս պակասութիւնը չպիտի վերնայ երբեք՝ քանի Թերի է բնակարանային շինարարութիւնը: Այս տարի քանի մը միլիոն րուբլի վարկ բացուած է, որպէս զի մինչեւ մէկ յունուար 1933 իւրաքանչիւր մարդ Ալլահվերդիի մէջ ունենայ 4.5 քառ. մեթր բնակելի տարածութիւն: Դժբախտաբար շինութիւնները կը մնան միայն իրենց ծրագիրը: Շամլուղի եւ Մանիսի մէջ շէնքերը կը մնան Թերաւարտ: Շինարարները առաջին եռամսեակի ընթացքին իրենց ձեռքը զրպանները մէջ դրած, այն յոյսը կը յայտնէին Թէ երկրորդ եռամսեակին շատ գործ կ'ունենան: Սակայն ապրիլ ամսուն իրենց համար անհրաժեշտ 974 բանուորի փոխարէն ունէին միայն 354 բանուոր: Պարզ է, որ հրաշք տեղի չունենար:

Ու ներկայիս, Զիւրեխլիէն, Շահալի-Իլլարէն գատ, ամբողջ Ալլահվերդիի մէջ բնակարան ունին միայն 1787 հոգի:

Իսկ Կարլ Մարքսի գործարանի բանուորները, աւելի քան 120 հոգի տարիներ շարունակ, ամէն օր գիւղէն գործի կուգան եւ իրիկունը դիւղ կը վերադառնան:

ՄԱՄՈՒԼ

Եգիպտական թերթ մը՝ ՀԱՅԵՐՈՒ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Դահիրէի «Ալ Սիասա» Թերթը «օտարները Եգիպտոսի մէջ» խորագրով խմբագրականի մը մէջ հետեւեալ դիտողութիւնները կ'ընէ Հայերու հպատակութեան մասին·

— «Ներկայ դարձիը տարօրինակ է, չնորհելով եգիպտական ազգութիւնը այն օտարներուն, որոնք կը դիմեն պայն ընդունելու եւ գրեթէ ամէն չարաթ հրովարտակներու Թիւ մը կ'ելլէ եգիպտական ազգութիւնը օտարներու չնորհող: Ինչ որ մանաւանդ ուշադրութիւն կը գրաւէ, այն է Թէ չատերը այն օտարներէն որոնց եգիպտական ազգութիւն կը տրուի Հայեր են, Ռուսեր, Լեհեր, Հունգարացիներ, Ռումանացիներ եւ բնիկներ ուրիչ երկիրներու, որոնց եւ Եգիպտոսի միջեւ ընկերական կամ մտաւորական ոչ մէկ կապակցութիւն գոյութիւն ունի: Ասկէ զատ, հասարակ ծանօթութիւն մըն է Թէ այս օտարներէն չատեր որոնք Եգիպտոս կուգան, մանաւանդարար Հայերն ու Ռուսերը, լաւ նկարագրէ չեն եւ չատ մը պարագաներու մէջ վտանգաւոր հակումներու եւ յեղափոխական ձգտումներու տէր են: Ուստի դաչիլեին տարօրինակութիւնը եգիպտական ազգութիւնը չնորհելով այսպիսի կասկածելի տարրերու պատկանող օտարներու, լուրջ վտանգ մը կը ներկայացնէ եգիպտական ընկերութեան դէմ:

Ոչ մէկ տարակոյսի եգիպտական ազգութիւնը չնորհելու կարգ մը արեւելեան տարրերու, որոնք Եգիպտոս կը բնակին եւ առանց ու եգիպտական ընկերութեան միջեւ կան պատմական ու ընկերական վաղեմի կապակցութիւններ, ինչպէս Արաբները, Պարսիկները եւ Թուրքերը: Եգիպտական ընկերութիւնը որովհետեւ դիւրութեամբ կրնայ տիրանալ այդ տարրերուն եւ վստահիլ անոնց զի չատ մը կապեր կան զիրենք միացնող եգիպտական ընկերութեան հետ եւ որովհետեւ այդ տարրերը կրնան չուտով ընդունիլ եգիպտական կեանքը, մշակոյթը եւ աւանդութիւնները: Բայց Թէ եգիպտոս որդեգրելու է հարիւրաւորներ Հայերէն, սպիտակ Ռուսերէն եւ Թափառաշրջիկներէն աշխարհի ամէն կողմերու եւ Թէ անոնք պիտի վայելեն այն բոլոր իրաւունքները զոր կը վայելեն եգիպտացիները, ընկերային մեծ վտանգ մըն է:

Բաւական է եգիպտոսի համար ընդունած ըլլալը այս դաղթականները, որոնք իր զաւակներուն հետ կը մրցակցին մինչեւ այն աստիճան որ ինք հաստատ ներգաղթի օրէնսդրութիւն մը փակելու համար դուռը անրազձելիներու երեսին:»

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԵՕԹԸ ՏԱՐԵԿԱՆ ԶՈՀ ՄԸ

ՏԻՒՆ, 3 Մայիս.— Մեր ընկերներէն Յովսէփ Մալոյեանը (Ատանայի) դժբախտութիւնն ունեցաւ Ապրիլ 29ի, երեկոյեան պատճառաբանելու իր եօթը տարեկան աղջիկը:

Ընկեր Մալոյեանը Մարսէյլէն հոս եկաւ փիլէի մեւաքի գործարանը գործ առնելու համար: Գործարանը վերջերս սկսած է բանուոր առնել, առանց խորութեան, նախապատուութիւն տալով իր հին գործաւորներուն: Երբ կը վստահանայ Թէ գործ պիտի գտնէ, կ'որոշէ իր կինը ու զաւակները ալ բերել Մարսէյլէն: Մխիթալ անունով Յոյն մը, որ փոխադրութեան օթօժօպիլ ունի եւ մինչեւ Մարսէյլ կ'երթայ կուգայ, կը համաձայնի նպաստաւոր պայմանով Մարսէյլէն հոս բերել ընտանիքը:

Սակայն երբ Մարսէյլէն կը մեկնի իր քովը կ'առնէ միայն մայրը եւ զրկի երախան, իսկ մեծ աղջիկը ապրանքներուն վրայ կը նստեցնէ: Երբ կը հասնի Ավինեօնի մօտերը, Սէնթ-Անթիոլ կոչուած տեղը, օթօն կը շրջի գետին: Մեծ աղջիկը որ ապրանքներուն վրայ էր, վար կը գլորի: Մնատուկը գլխուն վրայ կուգայ եւ կը ջարդէ: Մայրը վայրկեանական կ'ըլլայ: Մայրն ալ գլուխէն կը վիրաւորուի: Լուր կը հասնի Տէսէն ընկ. Մալոյեանին, որ կը սպասէր կնոջն ու զաւակներուն: Անմիջապէս երկու հայրենակիցներու հետ կը մեկնին Սէնթ-Անթիոլ, ուր կիրակի օր մայիս մէկին, աղջկան թաղումը կատարելէ յետոյ, կնոջ եւ միւս զաւակին հետ կը վերադառնան Տէսէն, սրտի դառն կսկիծով ու սգաւոր:

Մեր խորին ցաւակցութիւնը ընկերոջ եւ պարագաներուն:

վ. եիւնի

ԵՐԴԻՔ ՀԱՅՐԵՆԻ

(Վ Է Պ)

Բ. ՄԱՍ

— Ինչո՞ւ, ընկեր մի՛... Ատաւած մի՛ արասցե... Հրաժարի՛ր ի սատանայէ — ձեռքին տալով վանելու շարժում մը, — ես ընկեր չիմ, Հա՛յ իմ, հասկցա՞ր...

— Ինչո՞ւ կը վրդովուիք, Պ. Բարսեղեան, — ձէջ ինկաւ Սուրէն, — ալղքան զէշ բան է ընկեր ըլլալը. ձեզ Հայ չե՞նք..

— Գա՛ւ լեյլ:

— Ապա ուրե՞ք:

— Ղէկ էք, խաս էք, էօզ պէ էօղ Հայ էք, Հայուն ալ հալիսը ու չիփ-քէ խավուրըլճիլը, ամմա, խօսքը ձէչըրնէօ, — խլեցուց ձայնը — պաղը պօշ խաշա բաներ կ'ընեն կոր ձերոնք...: ձահլ ճուտիլ ան թախըմ մը ունիք նէ... սեւ ու լայն փողկապը վրէրնին անցուցին տէ, գաւազանը Թեւերնին դրին, ու Թերթին վերատուութեան սեւ ու ձեռ դիրերն ալ գրպաննուն ցո՛ւց տուին մի, ալլահ՛ էմանէթ.. գիտես քի, աղբար, Թասաւորի արշաւանքը իրենք բրած.. Պանք Օթօմանը իրենք գրաւած են... ալ ածուխ կ'ուտեն, կրակ կը փսխեն... ա՛խ, ա՛խ, Վռամեանս, Փաստրըմա ձեանս.. իշտէ ատոնք են յեղափոխականը.. աեսա՞ր մարդը, Ըրծրունիին նման պապային հարստութիւնը ձգեց՝ ազգին նուիրուեցաւ, կռուի ատեն ճլիմէն քաշեց լեռը ելաւ, հիմա ալ, պանկրը պանկրը կը պռոայ կոր էնվէրիի ու Թալէաթին.. Թէեւ զիս մտիկ ընէ տէ, քիչ մը քիչ պռոայ նէ՝ աւելի աղէկ կ'ընէ... շուներուն հետ չինուիր... անոնք նապաստակը կառքով կ'որան: Զգէ քի, մարդուն ներսը էրած է, աղբա՛ր, էրա՛ծ... ձխտերնիս չանի ծռեցինք, այնքան զարկին (Սուրէն գլուխը բարձրացուց, մօրը բառերը յիշեց), քանի լուկինք՝ այնքան ուժով իջեցուցին, չորցուցին, ճխտերնիս չորցուցին...: Ինչ մըն ալ արմուկնիս ցուցնենք նայինք...

. Եւ, յանկարծ, խուրձ մը մազ եւ սեւ ու մեծ փողկապ մը դունէն ներս բերին երիտասարդ մը, քանի մը զրքեր անուէին: Երիտասարդը գնաց, Թերթ մը քաշեց սեղանին վրայէն. «Ժամանակ» էր, շալդեց. «ազգադաւ»: Բարսեղեան ակնարկովը չափեց երիտասարդը. կը հեւար, «ածուխ կերած, կրակ կ'արտաշնչէր»: Այվազեան, անկիւնը նստած, կ'ուրուագծէր Բարսեղեանն ու Վանցեանը, իսկ Սուրէն գլխահակ կ'աշխատէր: Երիտասարդը ուրիշ Թերթ մը առաւ: «Բիւզանդիոն» էր: Շալդեց զայն եւս: «Քանդել պէտք է այս կեղտի բոյնը»: Բարսեղեան կրկին նայեցաւ երիտասարդին: Ակնարկները իրարու հանդիպեցան: «Փորձանք բան մը եւս» մտածեց, ու դառնալով Սուրէնին.

— Ընկերնե՞րդ է, — հարցուց՝ տղան ակնարկելէն.

— Այո՛, այո՛, ձանօթացէք — ձէջ ինկաւ Այվազեան — ընկեր Բարսեղեան..

Բարսեղեան կրկին բորբոքեցաւ:

— Եղբոնականցի է, — աւելցուց Սուրէն ձեռագիրը դնելէն անդին ու սիկառի տուփը հանելէն:

— Եղբոնականցի՞ մի, — դարձաւ երիտասարդին — ինչ զործ ունիս հոս... ձօ՛, — վանցեանին ուղղեց խօսքը — հո՞ն ալ մտաք... լեռնէն յորդող ջուրի կը նմանիք կոր, աղբա՛ր, ձակ ձուկ չմնաց, որ չմտնէք...

— Ըրեւի՛, արեւի՛... լոյսն է, որ մուտ կը գործէ — ձայնեց Այվազեան, մինչ Սուրէն հանդարտօրէն կը ժպտէր ձուխը փչելէն:

— Չէ՛. այստեղ համաձայն չեմ — շարունակեց Բարսեղեան, — ուսանողութիւնը պէտք է հեռու մնայ այս գործերէն...

— Բայց իրենք են որ կռւգան կը լեցնեն մեր շարքերը, — պատճառաբանեց Այվազեան:

— Ան ալ ճիշդ է եա՛... Խարբերդցի՞ ես, — գարձաւ նորեկին — Զարդարեանին պէս շնորհք կայ ղեմքիդ վրայ...

— Չէ՞ք տեսած գինքը վարժարանը...

— Ո՞վ գիտնայ, աղբար, հիմա վարժարանէն ներս կը մնո՞ւի... ամէնքն ալ ֆէտայի կտրած են.. հետերնին կը խօսո՞ւի...: Երթա՛ծ, երթամ նայիմ վերը նստած ի՞նչ կը գրէ նորէն... Գրագէտ, մրագէտ ամմա, խօսք չէ, խմբագրական կը գրէ կոր մարդը... Քէչեանին ալ ըսի անցեալ օր:

— Ի՞նչ, — յանկարծ տեղէն Այվազեան, — հո՞ն ալ կ'այցելէք:

— Հէլպէթ... ես ամէն տեղ եմ:

— Ուրեմն, չըսե՞ք թէ երկրես քաղաքականութիւն կը վարէք..

— Ինչո՞ւ — ձայնը բարձրացուց Բարսեղեան, — ես հոն ալ կ'երթամ, հոս ալ կուգամ. ճերմակին ճերմակ կ'ըսեմ, սեւին՝ սեւ. կշիռքին երկու մայրեռուն «տիլ» մը պէտք է:

— Լաւ — կրկին ձիջամտեց Սուրէն — ձեր կարծիքն ի՞նչ է բաց ու զոյի խնդրին մասին...

— կարծիքս ան է որ քիչ մը ամբոխավարութիւն կ'ընեն կոր ձիւանները այդ գործին ձէջ: Եղբա՛յր, լուսահոգի Թրիմեանը վերէն վար յեղափոխութիւն կը քարոզեր եկեղեցիին ձէջ պէ՛... Ո՞ւր էին այն տեսն այս մարդիկը...

(Շար.) Կ. ՄԵՀԵԱՆ

ՏՈԼԱՐ ԿԸ ՃԱՄԲԵՆ — Նիւ-Եորքի Դաշնակցային դրամատունը կը հաղորդէ թէ Զուիցերիա ղրկած է 4 միլիոն, Հոլանտա՝ 3,750,000, Պելճիա՝ 700,000, Գերմանիա՝ 400,000 եւ Անգլիա՝ 100,000 ոսկի տոլար:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԲԱՅԸ — Ամերիկեան ելեւմուտքի քացը գոցելու համար կառավարութիւնը փոխառութիւն պիտի կնքէ եւ յոյս կայ որ հակառակ ներկայ շփոթ վիճակին, խորհրդարանը պիտի ընդունի նոր տուրքերու նշանակումը: Այս նոր տուրքերէն կը յուսացուի 1,250,000,000ի հասոյթ մը, որ անհրաժեշտ է փակելու համար 1932–33ի բացը:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Սէն Շամօն, Մ. Թ.— 170։
Փուաթիէ, Շ. Մ.— 35։

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— Կը փնտռուի Կարապետ Թադէոսեան, Վան Աւանց գիւղացի, որ կը կարծուի գտնուիլ Ֆրանսայի մէջ։ Տեղեկացնել ՅԱՌԱՋի։

— Պարզեւ Քէօրօղլուեան կը փնտռէ Շապին-Գարահիսարի Օնիպէկի գիւղէն Գրիգոր Նիկողոսեան որ 1926ին կը գտնուէր Տրաւա (Յունաստան) քաղաքէն մէկ ժամ հեռու Էմրնէճիք գիւղը։

Կը փնտռէ նաեւ Կարնեցի Մինաք Աւետիսեան, հօր անուն՝ Աւետիս, մօր անուն՝ Սոֆիա։ Կը զբաղուէր Բանթի քաղաքէն երկու ժամ հեռու Եէնիճէ գիւղը։ Իմացնել՝ Keuchkerian Alexan, Maison Figeac, Impasse pourtous, Viviez, Aveyron, France.

— Գօճաման Պաշ (Թէքմէճ գաւառ) գիւղացի Ուստեան Պողոսի որդին՝ Տրդատ Ուստեան կը փնտռէ իր եղբայրները՝ Նուպար, Գնել, քոյրերը՝ Մեծար եւ Էլմաս, ինչպէս նաեւ իր զգականները։ Կը փնտռէ նաեւ իր հնքնայրը Շարզըշլար Թէմէճէք (Սերաստիա) գիւղացի Նշան Գուլումճեան։ Կը կարծուի թէ Սեւանիկի շրջականները սրճարանապետ է։

Իմացնել՝ Ուստեանի, Cité du Midi, No. 3, Décines, Isère.

Ճշդրիտ լուր տուողին 500 ֆր. նուէր։ Կը խնդրուի Սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

ՆԷՕՅԻ ՍԻՒՌ - ՍԷՆԻ ՄԷՋ ՎԱՐՁՈՒԻ ԵՆ

Pont de Neuilly *եւ Պուա տը Պուլօնեի մօտ, տակաւին վարձու են քանի մը գեղեցիկ յարկաբաժիններ՝ ամէն յարմարութիւններով. 3 եւ 4 փիէս 10 - 15,000 ֆր., 5 փիէս 15 - 20,000 ֆրանք հատաձայն յարկաբաժիններու։ Մեծ խոհանոց, ճերմակեղէններու պահարան, հանդերձարան, ծառաներու համար խոհանոց եւ սենեակ, կեդրոնական ջեռուցիչ, վերելակ։ Ինքնաշարժի յատուկ տեղ (Պօքս)։ Դիմել՝ տեղւոյն վրայ 9 եւ 9bis* Rue Casimir Pinel *եւ 11* Bld. de la Seine: *Մանրամասնութեանց համար դիմել՝* M. Verdonnet, 68 Rue Boursault, Paris (17), *հեռաձայն՝* Marcadet 56 - 63: *Փափաքողներու կը ղրկուի շէնքին պատկերազարդ գրքոյկը։*

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

Ա. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
4 *Յունիս Շաբաթ գիշեր ժամը 8.45ին*
ՏՕՆ ԺՈՒԱՆ
գօմէտի 5 արար՝ մոլիէռի
Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ
իր *cheval de bataille*
դերին մէջ

Théâtre Montmartre **L'ATELIER**
Place Dancourt (Métro: Blanche et Anvers)
Ամերիկայէն նոր ժամանած
ԼԵՒՈՆ-ՅԱՐՈՒԹ
Մասնակցութեամբ
ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ
կը ներկայացնէ

Բ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
12 *Յունիս կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին*
ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ
Վ. Փափազեան
(Վանահայր)
Լ. Յարութ (Աքեղայ)

Գ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
Représentation Française championnat artistique
12 **Juin Dimanche soirée 8.45 avec le concours des Artistes du Théâtre de l'Odeon**
OTHELLO
V.PAPAZIAN(dans OTHELLO en Français)
ՏՈՄՍԵՐ՝ 25, 20, 15, 10 եւ 7 ֆրանք
Կը ծախուին սովորական տեղերը, իսկ ներկայացման օրը՝ թատրոնի կիշէն ժամը 12էն սկսեալ։

V. PAPAZIAN

LEON HAROUT

Ե. *Փարիզ եւ արուարձանները*

Դ.

ՍԱՐՍԻԼԻ Հրայր խումբի ժողովը այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ընկ. Նուպարի բնակարանին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Բացակաները խստօրէն նկատի պիտի առնուին։

ՊԼՕՒՈՆԻ Մասիս խումբի ժողովը այս երկուշաբթի իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին, ներկայ կ'ըլլայ կոմիտէի ներկայացուցիչը։

Գաւառ

ՄԱՐՍԻԼԻԻ Զաւարեան խումբի ընդհ. անդամական ժողովը այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին Հ. Յ. Դ. Ակումբին մէջ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՍԷՆ ԹՕՆԹՈՒԱՆի (Մարսէյլ) Ընկեր Կարօ խումբի անդամական ժողովը վաղը կիրակի իրիկուն ժամը 5.30ին, ընկ. Յովհ. Վարոյեանի բնակարանին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ՎԻԷՆի կոմիտէն իր շրջանի երեք խումբերու՝ Քրիստափոր, Ապառաժ եւ Ռոստոմի ընկերները ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ վաղը կիրակի ժամը 2ին Ռաժակ ակումբին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՍԷՆ ԺԷՌՄԻ (Մարսէյլ) Վրէժ խումբի ժողովը այսօրՇաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Զեկոյց պատգամաւորներու եւ կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն, բացակաները նկատի պիտի առնուին։

ՄԱՐՍԻԼԻԻ Պատ. միութեան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը կիրակի ժամը 2.30ին 65 բիս տը լա Բէփիւպլիքի մէջ։ Ընկերներու ներկայութիւնը պատրաստորիչ է։

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆի վարուժան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը վաղը կիրակի ժամը 3ին սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր եւ անհրաժեշտ է։ Ներկայանանալ անդամատեարներով։

Ապրիլ 11)24ը կը տօնուի Փոնտըչէրիի մէջ

Վաղը Կիրակի ժամը 2.30ին Օթէլ տը Ֆրանսի սրահը

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ Սթռասօզի ու Մարաշի Հայր. միութեանց։

Մանրամասնութիւններ տեղւոյն վրայ։

Հրապարակային բանախօսութիւն Շարիկի մէջ

կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Արդուճեան ենթակոմիտէին կողմէ

Այսօր Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, 20 Ave. Ville d'Avray

կը նախագահէ՝ ԲԱՐԻՇ ՏԷՐ ԴԱՒԹԵԱՆ

կը խօսի ընկ. Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

Նիւթ՝ Ազգ. դատը եւ ուժերու կեդրոնացման հարցը

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը

Փարիզի Գրական Ակումբ

այսօրՇաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, 131 rue Cambronne, métro Vaugirard. *Զեկոյց՝ Յ. Զաւրեանէ, «Աւետիք Պատրիարք եւ Տ. Կոմիտաս» (Էջ մը 17 դարու ուղղափառ եւ հայ կաթոլիկ յարաբերութիւններէն)։ Մուտքը ազատ է։*

Հրապարակային դասախօսութիւն

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Քանի Նիկոլ-Դուման խումբին կողմէ

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին La Bocca Café de la Gare*ի սրահը*

կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԱՒՕԵԱՆ

Կը հրաւիրուին տեղւոյս եւ շրջաններու բոլոր հայրենակիցները։

Հրաւէր բոլոր փափկաճաշակներուն
Ճաշարան Գ Ա Ռ Լ Օ
34 Rue St. Lazare, Paris (9)
Արեւելեան եւ եւրոպական համեղ եւ խնամուած կերակուրներ
Գինիները շատ դիւրամատչելի, արագ եւ անխիթի սպասարկութիւն
Մի մոռնաք իր անուանի մածունը

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ
ԵՐԿԱՐԱԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
կինը պէտք է խնամէ իր դէմքը, ինչպէս կը խնամէ մարմինը։
Այդ խնամքները աւելի առողջապահութեան կը ծնին քան պըրանքէ, եթէ կիրարկուին մեթոտով, շնորհիւ յատկապէս ուսումնասիրուած արտադրութեանց։ Այդ աւտոլաբորատորիաները կ'ընծայէ Տօքթ. N. G. Payot, դէմքի բարեխնամման մասնագէտը իր մեթոտով, օծանելիքներով եւ օծանելու ջուրերով։
Իր մեթոտը ծանօթացնելու համար, Տօքթ. N. G. Payot ձրի փորձեր կը կատարէ Բ.ր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 9.30 — 12 եւ 14 — 18, Rue Richepanse, Թել. Central 04 — 54։

ԲՈԼՈՐ ՀԱՅ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՆ
*Փարիզի եւ շրջականերու բոլոր հայ դերձակները կը հրաւիրուին շատ կարեւոր խորհրդակցութեան մը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10.30էն 12 Salle Voltaire*ի մէջ *1 Place de l'Odéon. Օդէոն թատրոնին դիմացը։ Անյապաժեշտ պատճառով մը բացակայելու ատիպուղներէն կը խնդրուի փոխանորդ մը ղրկել։*

ՄԱՆԱՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 R, Rivoli, մէջ. Շաթլէ։ Ամբատ. եւ նոր մեթոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան՝ վէներ. հիւանդութիւն եւ վարիսի։ Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՁԵՐՄԱԿ ՊԱՆԻՐ
Fromage blanc à l'Oriental

le PHÉNIX
ՖԷՆԻՔՍ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
կը ծանուցանէ նպարավաճառներու եւ նպարեղէնի վաճառականներուն թէ կը հաւթայթէ իր արեւելեան ձերմակ պանիրը ամբողջ տարուան ընթացքին առանց ընդհատումի։
Դիմել իր ներկայացուցիչներուն
Société GLOBE, 1, rue Mondétour
Halles Centrales, PARIS (1er)
Յօսիէֆ պէյ Քիւ 1, Մոնտէթուր փողոց
Շալ Սանթրալ, փարիզ (1)
Հեռաձայն Richelieu 93-73 մինչեւ 80
Central 06.34

Tél. BOTZARIS 22-98

ԿԸ ԳՆԵՄ ԿԱՆԽԻԿ
Ամէն տեսակ Թուիքօի գործածուած մեքենաներ, ամենաարագ գիներով։ Դիմել՝
Tricot Terzian
20 rue Mélingue, Paris (19)

Հայերու ժամադրավայրը
Ճաշարան Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52—73
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Ուշադրութիւն մեր նոր հաստիին

ԿԱՐԻ ՅԱՏՈՒԿ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՄՕԹԷՕՐՆԵՐ
ԵՒ Rheostats ՆԵՐ
1/15 ձիու ուժ մօթէօր եւ բլօաթաթ 300 ֆրանք
1/8 » » » » 350 ֆրանք
Ամէն ժամ եւ հաստատուն երկու տարուան երաշխաւորութիւն, վճարման դիւրութիւններ։ Ձեր բոլոր ելեկտրական գետեղուածները եւ գնումները
HOVHANESSIAN ի
տարելէ առաջ դիմեցէք Tél. Laborde 04-12
15 rue de Vienne, Paris (8)
երկտողով մր պահանջեցէք մեր ներկայացուցիչը

Բ Ո Ռ

(Վէպ *1830*ի իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է. ՎՈՑՆԻՉ Թարգմ. Լ. ՇԱՆԹ

Բայց ես մանաւորապէս չէի հետաքրքրւում. ես միայն մօրս մասին էի մտածում։ Չէ՞ որ, բոլորովին մենակ էր նա մեր ընտանեկան բանտում։ Հէնց միայն Յուլիայի լեզուն հերիք էր, որ նրան սպանի։ Ցեսոյ, երբ մայրս այնպէս հիւանդ էր, ես մոռացայ ուսանողներն էլ, իրենց գրքերն էլ. իսկ վերջը, դիտէ՛ք, Պիզա ամենեւին չեկայ էլ։ Ես մօրս պատմած կը լինէի, եթէ տեղը գար, բայց բոլորովին զլխից թռել էր։ Հետզհետէ նկատում էի, որ մեռնելու էր։ Արդէն գիտէք, որ վերջին օրերը ես բոլորովին անբաժան էի նրանից։ Դիւրհերները յաճախ էէի էլ պահւում։ Օրիորդ Ջեմման էր, Վարրէնը, որ դալիս էր գերեկները ու ինքը նստում, որ ես քիչ հանգստանամ։ Ահա՛ այդ երկար դիւրհերներն էր, որ պատահեց։ Մտածում էի այն գրքերի մասին, եւ այն բոլորի մասին, որ ուսանողները ասել էին, մտածում էի, ճշմարի՞տ են արդեօք, եւ թէ ի՞նչ էր ասելու մեր Փրկիչը այդ բոլորի մասին...

— Հարցրեցի՞ր Փրկչին։ — հնչեց Մօնտանէլլիի ոչ բոլորովին վստահ ձայնը։

— Ցառա՛ի, պադրէ՛։ Երբեմն աղօթում էի ու հարցնում թէ ինչ անեմ, կամ աղաչում էի որ տար ու ինձանէի մօրս հետ։ Բայց պատասխան չկար։

— Եւ ինձ ո՛չ մի խօսք այդ բոլորի մասին։ Ինձ թւում է, Արթուր, որ կարող էիր դէպ ի ինձ քիչ վստահութիւն ունենալ։

— Պադրէ՛, դիտէ՛ք դուք թէ ես ինչպէս հաւատում եմ ձեզ։ Միայն կան բաներ, որ ոչ ոքի չի կարելի ասել։ Ինձ թւում էր, որ ո՛չ ոք ինձ օգնել չէ կարող, նոյն իսկ ո՛չ դուք, ո՛չ մայրս։ Ես պէտք է ինքս պատասխան առնէի Աստծուց։ Դա իմ ամբողջ կեանքիս ու հոգուս հարցն էր։

Մօնտանէլլին չուտ ուշ գլուխը ու նայում էր մագնօլիների ճիւղերի խաւարի մէջով։ Մարող վերջալոյսը նրա դէմքին մի խորհրդաւոր տուէր էր տալ, կարծես մի մոայլ ոգի լինէր այդ աւելի մոայլ կանաչի միջից։

— Ցեսո՞յ։— հարցրեց դանդաղ։

— Ցեսոյ մեռաւ մայրս։ Վերջին երեք գիշերը անդադար անքուն իր անկողնի մօտ։

Նա մի վայրկեան կանգ առաւ, բայց Մօնտանէլլին չշարժւեց անգամ։

— Այն երկու օրը մինչեւ յուղարկաւորութիւնը, — շարունակեց Արթուր հանդիստ մի ձեւով, — ես ոչ մի բանի մասին չէի մտածում։ Վերջն էլ հիւանդացայ։ Ցիշո՞ւմ էք, չկարողացայ դալ խոստովանելու։

— Ցիշո՛ւմ եմ։

— Մի գիշեր վեր կացայ տեղիցս ու դնացի մօրս սենեակը։ Դատարկ էր այնտեղ։ Միայն մի մեծ խաչելութիւն կախուած էր ծալքին մէջ։ Ու մտածեցի, կարելի է, Աստուած ինձ կ'օգնէ։ Ծունր իջայ եւ սկսում էի ամբողջ դիշերը. առաւօտեան, երբ ուշքի եկայ... չէ՛, պադրէ՛, միտք չունի, բացատրել չեմ կարող... չեմ կարող ասել թէ ինչ տեսայ։ Եւ ինքս էլ հաղիւ գիտեմ, գիտեմ միայն որ Աստուած պատասխան ուաւ ինձ, եւ որ ես չեմ յանդգնի նրան չհնազանդելու։

Մի քանի վայրկեան նստած էին լուռ մութի մէջ։ Վերջը Մօնտանէլլի դարձաւ ու ձեռքը դրեց Արթուրի ուսին։

— Զաւա՛կս, — ասաց նա, — ես չեմ պնդում, որ Աստուած չէ խօսել հոգուդ հետ, քաւ լիցի։ Միայն յիշի՛ր այն պայմանները, ուր այդ բոլորը կատարւել է, եւ քո վշտից ու հիւանդութիւնից ծնած երազը Նրա սուրբ կոչը մի՛ համարիր։ Եւ եթէ, ճշմարիտ, Նրա կամքն էր, որ մահուան մոայլից քեզ պատասխան տայ, մտածի՛ր, արդեօ՞ք ուղիղ ես հասկանում նրա խօսքերը։ Սրտումդ ի՞նչ ես վճռել անելու։

Արթուր ոտի ելաւ ու պատասխանեց ծանր – ծանր, կարծես Քրիստոնէական խօսքերն էր կրկնում։

— Ամբողջ կեանքս նւիրել Իտալիային, ամէն կերպ ջանալ ազատելու նրան սարկութիւնից ու տառապանքից, եւ արտաքսել Աւստրիացոց, որպէս զի նա դառնայ մի ազատ հանրապետութիւն ու չճանաչէ ո՛չ մի ուրիշ արքայ, բացի ի Քրիստոսից։

— Արթո՛ւր, մտածի՛ր մի վայրկեան ինչ ես խօսում։ Դու նոյն իսկ Իտալացի էլ չես։

— Միեւնո՛յն է։ Ես տեսել եմ ինչ որ ասացի ու դրան եմ պատկանում։

Մօնտանէլլի մի ձեռքով յենուեց ծառի ճիւղին ու միւսով ծածկեց աչքերը։

— Նստի՛ր մի վայրկեան, դաւա՛կս, — ասաց վերջապէս։

Արթուր նստեց, եւ պադրէն բռնեցով նրա երկու ձեռքերը սեղմեց ամուր։

— Քեզ հետ վիճել չեմ կարող այսօր։ — կցեց նա։ — Ախտ էր անսպասելի... Դրա վրայ ես չեմ մտածել։ Ժամանակ պէտք է, որ խորհիմ։ Կը խօսենք դեռ ու աւելի որոշ, առայժմ կ'ուզէի որ դու մի՛ բան հակառայիր։ Եթէ քեզ մի դժբախտութիւն պատահի, եթէ մեռնես, իմ սիրտս լ սպառ կը խորտակի։

— Պադրէ՛։

— Չէ՛։ Թող վերջացնեմ ասելիքս։ Քեզ ասել եմ արդէն մի անգամ, որ աշխարհիս երեսին քեզնից զատ ոչ ոք չունիմ։ Դու ի հարկէ չգիտես դա ի՞նչ ասել է։ Երիտասարդ ժամանակ այդ դժւար է հասկանալը։ Ես էլ քո հասակում չէէի հասկանում։ Որ թո՛ւր, դու ինձ համար իմ սեփական զաւակիս պէս ես, հասկանո՞ւմ ես։ Դու իմ աչքերիս լոյսն ես ու իմ սրտի տենչանքը։ Ես պատրաստ եմ մեռնելու, որ ազատեմ քեզ սխալ քայլից ու պահպանեմ կեանքդ, բայց այս գործում ես ոչինչ անել կարող չեմ։ Ես քեզնից ոչ մի խոստում, ոչ մի երդում չեմ պահանջում, միայն խնդրում եմ, որ չմոռանաս այս խօսքերս եւ երբեք լինես։ Նախ լաւ մտածի՛ր ու վճռիր անդառնալի քայլը։ Եւ եթէ ես իմ, դոնէ մօ՛րդ սիրուն, որ այժմ երկնքում է։

— Կը մտածե՛մ, պադրէ՛, ոտքերս ձեզ համար եւ Իտալիայի։

Նա լուռ ծունկի իջաւ, եւ նոյնպէս լուռ դրաւ Մօնտանէլլին իր նրա հակած գլխին։ Ու երկարութեան վեր կացաւ Արթուր, համբուրեց պադրէի ձեռքը եւ իր փափուկ քայլերով հեռացաւ ցօղուտ խոտերի միջով։

(Շար.)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 19-78

(ԵՐԹԵԼԻԿ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆԱՐԴԱՊՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ 8 ՄԱՅԻՍ 1932

8 MAI 1932

Ը. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1874

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՐԺԱՆԻ ԵՆՔ...

Այսօր իսկ պիտի կարդաք մանրամասնութիւնները Մելանիկի գէպքին, — ապրիլեան ագռաւոնի խռմփոցովը՝ ան մը կամ բուկ–ներու կողմէ, համաճայն կանխորոշ ծրագրի մը:

Այլ եւս կրնայուցած ենք զարմանալու ընդունակութիւնը, եւ դիմենք որ «յարգոյ հասարակութիւնը» այս գաղջելի դէպքը–ները ալ պիտի կարդայ ու անցնի, մէկ – երկու բառ քրթմնջելով:

Մանաւանդ որ, ոչ առաջինն է այս, ոչ ալ վերջինը:

Գրած, բացատրած, տասնեակ մը փաստերով հաստատած ենք արդէն, — «Աշխուժացել են» երեւանի գոյնզգոյն մունետիկները, այն օրէն ի վեր որ ներգպոլի կը կատարուի:

Ոչ միայն աշխուժացած, այլ եւ մեթոտիկ աշխատանքի են լծուած անոնք, այդ անորակելի արիկաները, գաղութէ գաղութ եւ քաղաքէ քաղաք:

Եթէ առաջին անգամ յունահայ գաղութը կրեց այդ «հարուա–ծային» գործունէութեան հետեւանքները, պատճառը այն է որ ներգպոլը սկսաւ Յունաստանէն, Աթէնքէն ու Սելանիկէն: Վա–րը, եթէ երեւանի լիազօրները նոյն պաշտօնով մանէն Պուլկարիա, Սոբիա կամ Փրանսա, պատմութիւնը պիտի կրկնուի միեւնոյն ձեւով, եթէ ոչ աւելի կատարելագործուած: «Ճաւեիալ և ճոխաց–եալ»: Ցունաստանը դարձաւ առաջին մարզադաշտը, եւ եղածն ալ պէտք է համարել ոգեմտորմ: Ուժերու աուտման եւ ընդու–նակութեան չափանիշ:

Փուչ – փո՞ւչ կ'ըլլան ձեր մազերը, կարդալով Սելանիկի թղ–թակցութիւնը եւ ուրիշ մանրամասնութիւններ:

Կամ արդեօք անհատաստալի՞ կը դանէք այդքան թրքաբարոյ լրութիւն, մէկ մլիոն զոհերու յիշատակին հանդէպ:

Մի՛ զարմանաք: Արժանի՛ ենք այս բոլորին, եւ դեռ ուրիշ ա–ւելի սանձարձակ, պատկերազարդ խայտառակութեանց: (Բառերն ալ անգօր են բնորոշելու եղածն ու ըլլալիքը):

Արժանի՛ ենք, այն օրէն ի վեր որ, ծուռն ու չխտակը իրար խառնած, կատակցական կիրքը ամէն բանէ վեր բռնած, եւ չմո–րած՝ խօսքի տակ չմնալու մոլեգնութեամբ, թոյլ տուինք որ ան–տէր գիւղեր համարուին զարհուրելի թուերը՝ առաջին բախտախնդրին, առուն կանուխ արթնցող առաջին սրիկային համար:

Արժանի՛ ենք, այն մէկ հատիկ պատճառով որ, ամարդօրէն, վա՛ռօրէն հանդուրժեցինք, որպէս զի քառասո քառակներ հատ–սարէ հատասար ձայն տան ու առնեն, «Հօկ» ու Երեւան խազան մեր գլխուն, մեր ճամբուն վրայ: Ամէն տեղ եւ ամէն առիթով:

Նոր չէ որ այդ ամեղուկ չոչորթները կը փորձեն խանդարել ապրիլեան ագռաւոնը, ինչպէս ուրիշ ազգային ոռներ:

Յամոռա՞նք 1925ի, 26ի եւ 27ի Փարիզը, երբ ոչ միայն թռու–ցիկներ ու թերթեր կը բաժնէին, այլ եւ համարձակութիւնն ու–նէին սղոսկելու ոռնակատար բազմութեանց մէջ, խռովութիւն–ներ յարուցանելու համար:

Արժանի՛ ենք, վերջապէս, անոր համար որ, մենք ոչ իսկ վար–ձակալ կրցանք ըլլալ մեր տան մէջ — գաղութներու մէջ: Եւ, ոչ միայն մեր ճակատագիրը, այլ եւ առօրեայ կեանքը, մեր խելքն ու սիրտը վարձու տուինք Երեւանի մէջ բազմած Հասարակ չինով–նիկներու, Հայրենասիրակա՛ն բարեմտութեամբ:

Անոնք, այդ մեծ ու պզտիկ թշուառականները, որոնք արատ են նոյն իսկ խորհրդային կարգուսարքին համար, գիտեն թէ ինչ կ'ընեն: Գիտեն թէ ինչ կ'ուզեն:

Մենք, միայն մենք ենք որ ոչ մեր ուզածը գիտենք, ոչ ալ մեր ընելիքը:

Արժանի՛ ենք: Ամէն ժողովուրդ արժանի է այն իշխանութեան կամ կացութեան որուն կը հանդուրժէ:

Տարիներ առաջ, Պոլսոյ փողոցները կը դղրդային «բաց ու դոց»ի անհամութիւններով: Ամբողջ խնդիրը, — եկեղեցիներու մէջ կարելի՞ է ճառ խօսիլ թէ ոչ:

Այսօր, — մէկ միլիոն ջարդուփշուր զոհերուն — ամբողջ ժո–ղովուրդի մը կէսին — յիշատակը կ'անարգուի, կը պղծուի, մա–հարեմ կը քանդուի, կիները եւ երեխաները կը կոխկրտուին, եկեղե–ցին արեան գաշա կը դառնայ, — ոչինչ: «Դաշնակ – բոլշեւիկ» խնդիրը է, մե՞ղ ինչ...

Եւ «ազգ»ը կը քաշուի իր պատեանին մէջ, որպէս զի աւելի խրախուսուին, աւելի լրբանան, աւելի սուր սիրժակներ սուա–նան գինեասուներէն, գոհիներէն վարձուած թշուառականներ: Որ–պէս զի եղրայր եղբօր կուտին դանակ խրէ:

Ապրի՛ք, Շահվերտեաններ, Ասլանովներ եւ դուք բոլորդ որ, ձեր թաթը կ'երկարէք Երեւանէն մինչեւ յետին գաղութը, — դուք իրաւունք ունիք անհաչ ու անճար բազմութիւններուն հետ վար–ուելու այնպէս ինչպէս կը տրամադրեն ձեր կարմիր ախորժակ–ները:

Աշխարհը՝ գործողինն ու չարաղինն է:

Շարունակեցէ՛ք այսպէս, մարդիկ վարձելով, կերցնել – խմ–ցնելով, հրահանգներ տալով եւ ամենաչքեղ հիւրանոցներու մէջ տեղեկատուներ հաւաքելով եւ տեղեկագիրներ խմբագրելով:

Ձե՛րն է աշխատանքը: Ձերը պիտի ըլլայ նաեւ վատաւակը, — պառակտում, կռիւ, արիւն:

Ո՞վ է բռներ ձեր ձեռքէն...

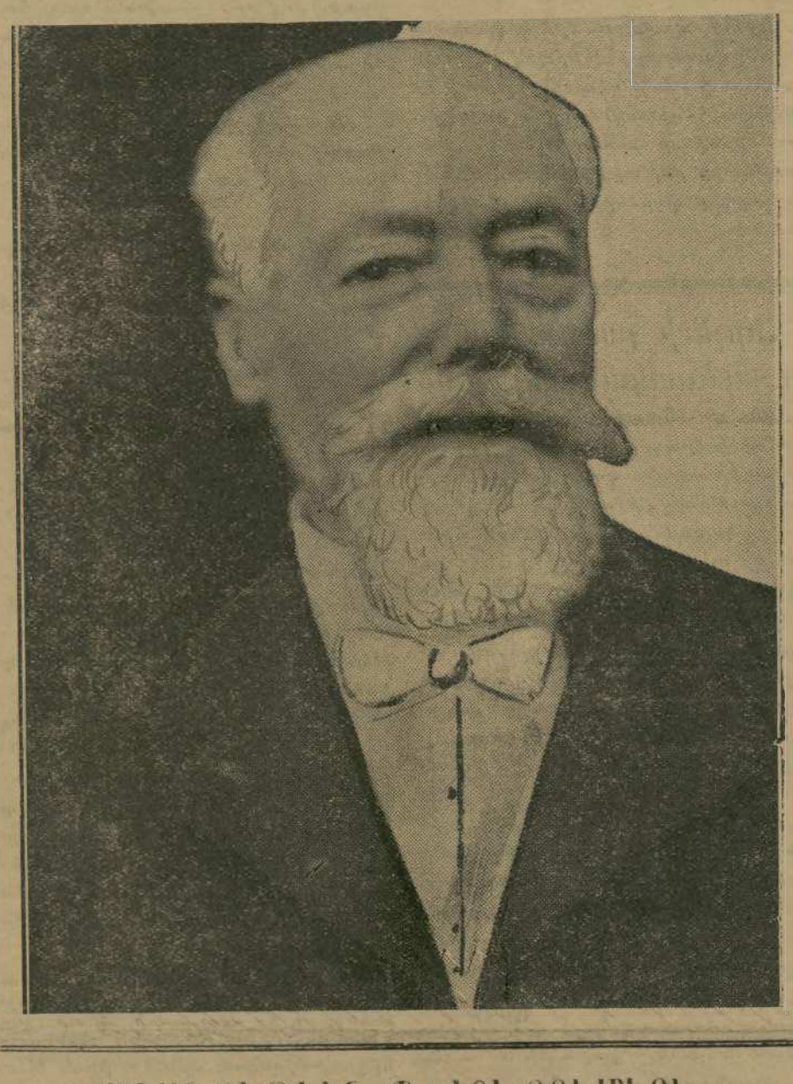
Անոնք որ երդում – պատառ կ'ըլլային երէկ, յանուն զանազան կասկածելի սրբութեանց, այսօր անտարբեր են, պիղատոսեան դիմակները կ'առնեն, երբ վայրենօրէն եւ հեռուհեռ աւելի չարա–ճուն թափով կը պղծուին, կը թնդուին իրական սրբութիւնները: Երբ ծեծով, բիրով ու դանակով կը խափանուի ապրիլեան սգա–ոռնը:

Ինչո՞ւ կէս ճամբան մնաք: Շարունակեցէ՛ք այսպէս: Ձե՛րն է օրը...

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՍՊԱՆԵԱԼ ՆԱԽԱԳԱՀԸ Պ. ՓՕԼ ՏՈՒՄԷՐ

ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ Պ. ՓՕԼ ՏՈՒՄԷՐԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Բլօս Ֆարէրալ վիրաւորուած

Սպանիչը ռուս տարագիր մըն է.

Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահը Պ. Փօլ Տումէր, որ ծանրօրէն վիրաւորուեր էր խելագարի մը դնդակներէն, մեռաւ՝ Պոժոնի հիւանդանո–ցին մէջ, հակառակ չտայլուած խնամքներուն:

Ոճիրը կատարուեցաւ հետեւեալ պարագաներու տակ: Պատերազմիկ Գրա–գիաններու Ընկերակցութիւնը գրքերու վաճառում մը կազմակերպած էր Պուա–ենէ փողոցի, առիլեանի հիմնարկութեան սրահներուն մէջ: Հանրապետու–թեան նախագահը՝ ընկերակցութեամբ երկու նախարարներու եւ թաղապե–տական ոստիկաններու ընդհ. տնօրէն Պ. Կիշարի:

Նախագահը՝ իր այցելութեան ընթացքին, հասեր էր այն սեղանին առ–ջեւ, ուր ծանօթ գրագէտ Բլօս Ֆարէրի կինը կը ծախէր մարտիկ գրագէտ–ներու գործերը:

Այն տեղն էր որ տեղի ունեցաւ ոճիրը: Սրահին մէջ խռնուած բազմու–թիւնէն թիկնեղ մէկը յառաջացաւ եւ երբ մօտացաւ նախագահին, ձեռքը հանեց գրպանէն դուրս. զինուած էր ինքնաշարժատրճանակով մը եւ գրեթէ կուրծք կուրծքի կրակեց հանրապետութեան նախագահին վրայ, որ առաջ արիւն կորնչնելով, ինկաւ գետին:

Այդ միջոցին Պ. Կիշար, ոստիկանութեան տնօրէնը, որ երկու մեդր միայն ետնէն կը գտնուէր, Պ. Բլօս Ֆարէրի հետ նետուեցաւ ոճրագործին վրայ, զայն զինաթափ ընելու համար: Բայց ոճրագործը կը չարունակէր կրակել, այս անգամ վիրաւորելով Պ. Ֆարէրը արմուկէն, Պ. Կիշարը ձեռքէն:

Ոճրագործը որ զապուած էր, հազար դժուարութեամբ միայն, կարելի ե–ղաւ փրկել ամբոխին զայրոյթէն ու կառավարութենէն եւ տանիլ թաղին ոստի–կանատունը:

Հանրապետութեան նախագահը ուշակորոյս, պառկած էր կռնակի վրայ: Արագ կարգադրութեամբ մը զայն փոխադրեցին Պոժոն հիւանդանոցը, ուր անմիջապէս սկսան խնամել: Հակառակ ոսկոյն բժիշկներու ջանքերուն, կա–րելի չեղաւ զայն փրկել:

Նախագահը որ երեք տեղէ վիրաւորուած ուրբաթ կէս օրէն վերջ ժամը 3,15ին, ամենածանր վիճակի մէջ էր կէս գիշերուան ժամը 1,30ին: 2,30ին հո–գեվարքի մէջ էր արդէն. իսկ ժամը 4,40ին կ'աւանդէր հոգին:

Ո՞վ էր ՄԱՐԴԱՍՊԱՆԸ

Սէն Ֆիլիփ–ան–Ռուլ թաղամասի ոստիկանատան մէջ, ի ներկայութեան ընդհ. դատախազին եւ հարցաքննիչ դատաւորին, կատարուեցաւ ոճրագոր–ծին առաջին հարցաքննութիւնը:

Ոճրագործը Փօլ Կորկուլոֆ, ծնած 1895ին Լապինգայայի մէջ, Ռուսիա, առաջին առթիւ տպաւորութիւնը կը ձգէ սերտուած գաս մը արտասանելու: Հարցումներուն կը պատասխանէ դանդաղօրէն, իր բառերը փնտռելով: Լաւ Ֆրանսերէն կը խօսի:

— Ռուս իմ կը պատասխանէ, ռուս հեղինակ, գրագէտ, բանաստեղծ, նախկին պատերազմիկ. իմ երկերս ծանօթ են...

Եւ կը սկսի իր գրած գործերը յիշել:

— Ինչո՞ւ, հարց կուտայ հարցաքննիչը, կրակեցիր հանրապետութեան նախագահին վրայ:

ՍՊԱՆԻՉԸ, ՓՕԼ ԿՈՐԿՈՒԼՈՖ

«Կորկուլոֆ Թշուառ կ'երեւէր Դրամ չունէր ճաշարան երթալու համար: Կէսօրին եւ իրիկունը խանութ կուգար քիչ մը բան ուտելու:

«Քանիցս կորկուլոֆ խիստ բառերով որակեց ճամպնավարները: Յետոյ 1930 փետրուարի առաջին օրերուն լաւ ծագուեցաւ: Դրամ ունենալու էր, որովհետեւ դադրեցաւ ուտելու համար խանութ գալէ:

Ոճրագործը կը պատասխանէ.

— Կը սիրեմ Ռուսիան. կը սիրեմ Հիթլերը եւ Մուսոլինին: Այլ եւս չեմ սիրեր Ֆրանսան, որ իմ երկիրս փճացնող բոլշեւիկներուն բարեկամ դարձած է: Կրակեցի հանրապետութեան նախագահին վրայ, որովհետեւ Ֆրանսա ըն–կերվարական կը դառնայ. որովհետեւ ուզեցի ստիպել Ֆրանսան որ պատե–րազմ բանայ բոլշեւիկներուն դէմ:

— Մեղսակիցներ ունի՞ս: Ո՞վ էեզ թելադրեց որ սպաննես նախագահը:

— Բարեկամներէ կազմուած խմբակ մըն եմ: Ժողովրդավար–Փաշական, ո՛չ թէ միապետական:

— Ո՞ւր են բարեկամներդ:

— Մոնաֆօ: Բանւոր–երեսուն հոգի եմ: Բայց բարեկամներուս չէի վստա–հեր: Բոլորը դաւեցին ինծի: Կը կասկածէին թէ ոստիկանութեան կողմէ կա–շառուած են: Այն ատեն, միանակ գործեցի:

Ոճիրէն անմիջապէս յետոյ, երբ ձերբակալուեցաւ, Կորկուլոֆի խուզար–կուեցաւ: Վրայէն գտնուեցաւ երկրորդ ատրճանակ մըն ալ լեցուն եւ թոյն, որուն համար կ'ըսէ թէ անձնասպան ըլլալու համար էր: Գտնուեցաւ նաեւ տետրակ մը, որուն գլուխը՝ Ֆրանսերէն գրած էր. — Ցուշեր ռուս փաշական–ներու վարիչ–նախագահին, որ սպաննեց Ֆրանսական հանրապետութեան նա–խագահը»: Ռուսերէն գրուած մէկ քանի թուղթեր ալ գտնուեցան:

Փարիզի ռուսական շրջանակները խելագար կը նկատեն Կորկուլոֆը, որ բժշկութիւն կ'ընէր: Փարիզի ռուս բժիշկներու ընկերակցութիւնը 1931ին, մերժած է զայն անդամագրել: Կորկուլոֆ գրած է մէկ քանի գրքեր որոնք մտայնի խանգարման ենթարկուած մարդու մը տպաւորութիւնը կուտան հե–դինակին մասին:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՅՑ ՄԸ

Ներքին նախարարութիւնը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ ոճրա–գործին մասին.

— «Փօլ Կորկուլոֆ, ծնած 1895ին Լապինգայայի մէջ, Ֆրանսա հաստ է 1930 Յուլիս 12ին: Բնիչ յետոյ կը մեկնի. կը վերադառնայ 1931ին: Այդ ա–տեն որոշուեցաւ մերժել անոր բնակութեան իրաւունքը՝ 1931 Նոյեմբեր 5ին: Հաստատուած էր թէ գաղտնի բժշկութիւն կ'ընէր:

«Կորկուլոֆ Փարիզէն հեռացաւ դեկտեմբեր 25ին, յայտնելով թէ Զուի–ցերիա կ'երթայ: Մինչ այդ, պահ մը բնակած էր Նիս:

«Իր վրայէն գտնուած յուշատետրին մէջ ինքզինքը կը յայտարարէ պետը ահաբեկչական կազմակերպութեան մը, որ ուզած է վրէժ լուծել Ֆրանսա–յէն, անոր համար, որ կ'ըսէ, Ֆրանսան էր որ Ռուսիան մղեց պատերազմի. ուզած է վրէժ լուծել նաեւ Ամերիկայէն: Անոր համար ալ, իր կազմակերպու–թիւնն է որ առեւանգած է Լինտպէրկի տղեկը զոր չգտան վերադարձնէ:»

Պաշտօնական զեկոյցը կը յայտնէ նաեւ թէ 1930ին, Կորկուլոֆ աշխատած է Փարիզի մէջ կազմակերպել ռուս գիւղացիական կուսակցութիւն մը՝ բոլշեւիկեան ներշնչումով, եւ հրատարակած է ծրագիրը մը: Իր հրատարա–կած գրքոյկներուն մէջ՝ Կորկուլոֆ ինքզինքը կը յայտարարէ «հանճարեղ եւ ազատարար տիրակալ»:

Սակայն, կ'ուելցնէ ներքին նախարարութեան զեկոյցը, ներկայիս հաղ–ուած ամբողջ տեղեկութիւնները հարցը կը դնեն գիտնալու թէ Կորկուլոֆ խենթութիւն չի՞ կեղծեր:

Փրակայէն պաշտօնապէս ստացուած տեղեկութիւնները թոյլ կուտան հե–տեւեալ ելքդումները ընելու, **1930**ին, Կորկուլոֆի հաղաբական գործունէու–թեան մասին:

Իր հպատակութեան եւ ռուսական շրջանակներու մէջ իր վատ համբաւին պատճառով, Կորկուլոֆի մերժուեցաւ արտօնութիւն տալ՝ կազմելու կուսակ–ցութիւնը զոր մտադրած էր:

«Իր մասին կատարուած ճնշութիւնը երեւան բերաւ որ, այդ պահուն հա–մայնավար կուսակցութեան անդամատետր ուներ»:

ԴՐԴՈՂ ԿԱՑ

Ռուսական Տումայի նախկին անդամ մը, յայտնելէ վերջ թէ ռուս Փաշա–կան որ եւ է կազմակերպութիւն գոյութիւն չունի, կասկած կը յայտնէ որ ոճ–րագործը չարժած է ահաբեկչական գաղտնի կազմակերպութեան մը թելա–դրութեամբ ու հրահանգով:

— Ի՞նչպէս կ'ըսէ կապ չնշմարել Կորկուլոֆի արարքին եւ այն մահափոր–ձին մէկէ, որ հազիւ մէկ ամիս առաջ, Մոսկուայի մէջ կատարուեցաւ հրեայ ուսանողի մը Ցուդայ Շաերնի կողմէ, որ գնդակով մը զգետնեց Մոսկուայի գերման դեսպանատան խորհրդականը, կարծելով թէ դեսպանն է որ կը գտ–նէ: Ի՞նչպէս զուգահեռական մը չգծել երկու ոճիրներուն միջեւ, երբ գիտենք թէ 1925 ապրիլին, այն առեն Կոմինտէրնի նախագահը Զինովիեւ, հրաման ուաւ բոլոր քաղքենի երկիրներուն մէջ հաստատելու անհատական ահաբեկ–

(Էուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Հայու մը վկայութիւնը

Ոճրագործը ատեն մը քնակած է Պիյանքուրթ, Պանդոկի մը մէջ, 41 Rue St. Cloud, ուր կարելի եղած է կարգ մը տեղեկութիւններ քաղել իր մասին:

Կորկուլոֆի մասին, հայրենակից մը Պ. Եդուարդ Ամիրխանեան, որ նպարատուն մը ունի պանդոկին մա–տերը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ.

— Կորկուլոֆ յաճախ եկած է քովս: Ինծի յայտնեց թէ Ֆրանսա եկած է գերմանիայէն ուր սորված է բժշ–կութիւնը: Խաւսուանեցաւ թէ մնայն երեք ամսուան համար բնակութեան արտօնագիր ունէր եւ թէ կը փնտռէր մէկը որ կարենար արտօնու–թիւնը երկարացնել:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԹԱՂԱՅԻՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ՀԱՎԱՍԱՐԱՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ — ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՀՈՂԱՅԻՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ — ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՀՈՂԱՅԻՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՄԱՍԻՆ — ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՀՈՂԱՅԻՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ԿԱՐԳԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ

ԲՈՂՈՔ ՀԱՅԵՑԱԿԱՆ

(Վ. Ի. Ա.)

Ք. ՍՍՍՌ

— Ինչպե՞ս կարելի է ասել, որ ամերիկյան ժողովուրդը հետաքրքրություն չունի Լենինի անձի նկատմամբ, երբ նա ամենամեծ հանճարներից մեկն է եղել — նկատեց Վիկտորը։

— Ո՛չ — պատասխանեց Հենրին։ — Ամերիկացիները, որոնք ոչինչ չգիտեն Լենինի մասին, ամենևին չեն հետաքրքրվում նրանով։ Ես ինքս ամերիկացի եմ, ուրեմն գիտեմ, թե ինչ եմ ասում։ Ամերիկացիները ոչ միայն չեն հետաքրքրվում Լենինով, այլև ատում են նրան։ Ամերիկացիները ատում են Լենինին, որովհետև նրանք ատում են ամեն ինչ, որ կապված է կոմունիզմի հետ։ Ամերիկացիները ատում են կոմունիզմը, որովհետև նրանք վախենում են կոմունիզմից։ Ամերիկացիները վախենում են կոմունիզմից, որովհետև նրանք չգիտեն, թե ինչ է կոմունիզմը։ Ամերիկացիները չգիտեն, թե ինչ է կոմունիզմը, որովհետև նրանց ասել են, որ կոմունիզմը վատ է։ Ամերիկացիները հավատում են, որ կոմունիզմը վատ է

ման վարչաձեւ մը, որուն գործիքները պիտի ընտրուէին համայնավար կուսակցութենէն դուրս գտնուող տարրերով՝ ինչպէս Շաերներ եւ Կորկուլօֆը: Եւ Զինովիեւ որ այս մասին համաձայնած էր դեմման աղգայնականներուն հետ, պայման դրած էր որ այս ահաբեկչական կազմակերպութիւնը բացարձակապէս զաղտնի պիտի մնայ, ինչպէս այն չարք մը ահաբեկումները՝ զոր կազմակերպած էր:

«Իմ չատ մը հայրենակիցներուս հետ, կը կարծեմ թէ Ֆրանսայի մէջ զօրծուած այս ոճիրը ընդդէմ ազգայնական Ռուսիոյ բարեկամի մը, միայն ներշնչուած կրնայ ըլլալ այն մարդոց կողմէ, որոնք կ'ուզեն տկարացնել Ռուսիոյ եւ Գերմանիոյ մէջ Շաերնի ոճրին հետեւանքով առաջ եկած չարաշուք տպաւորութիւնը»:

Ի՞նչպէս պիտի ընտրուի նոր նախագահը

Պ. Տումէգի մահով, սահմանադրական խնդիր մը կը ծագի: Ինչպէ՞ս պիտի ընտրուի նոր նախագահը, քանի որ հին Խորհրդարանը լուծուած է, իսկ նորը դեռ կիսկատար ընտրուած: Յետոյ, թէեւ այսօր ընտրութիւնները կը լրանան, բայց վաւերացման հարցը կայ:

Օրէնքը նախատեսած է այս պարագան: Վերակոյտին նախագահը (Պ. Լըպրէօն) փոխանորդաբար կը վարէ հանրապետութեան նախագահութիւնը, եւ իրաւունք ունի անմիջապէս Ազգ. ժողով հրաւիրելու, նոր նախագահին ընտրութեան համար:

Ուրեմն, նախկին Երեսփ. ժողովը եւ Վերակոյտը արտակարգ նիստի պիտի հրաւիրուին Վէրսայլի մէջ, ընտրելու համար հանրապետութեան նախագահը:

ՀԱՊԱ՞Ղ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ամերիկեան թերթ մը «Նիու-Եորք Հէրըլտ» ուսումնասիրելով նախագահին անգրագիտութեան անգրագիտութիւնը՝ այսօրուան քուէարկութեան վրայ կը դրէ.— Սակայն այն իրողութիւնը թէ նախագահ Տումէր կը վայելէր բոլոր Ֆրանսացիներուն յարգանքը, այն պարագան որ հարցը կը դառնայ ծերունիի մը վրայ՝ որ չորս զաւակ է կորսնցուցած պատերազմի մէջ եւ զարնուեցաւ ֆրանսական հիւրասիրութենէն օգտուող օտարականի մը ձեռքով կրնայ ստեղծել ազգայնականներուն ի նպաստ մտայնութիւն մը:

Ընդհանուր գարոյց

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ԴԷՊՔԻՆ ԱՌՔԻՒ

—)(o)(—

Երկրորդ էջին մէջ հրատարակած ենք Սելանիկի մեր թղթակցին ճամբէն՝ ապրիլեան սգահանդէսի խանգարման առքիւ:

Վերջին թղթաբերով հասած «Հորիզոն»էն հետեւեալ նոր մանրամասնութիւնները կը խղճենք (4 *Մայիս*).—

Գ. պահականոցին տնօրէնը, Պ. Վարուելաքիս ամբողջ հարցաքննութիւնը լրացնելէն վերջը, ձերբակալուածները յղեց ընդհ. դատախազութեան: Ձերբակալուած համայնավարները ամբաստանուած են կիներ, երեխաներ և խղճահարներ խոշտանգած եւ եկեղեցին ու կրօնին անդրդուածութիւնը խոոված ըլլալու յանցանքով, որ, ինչպէս բոլոր յունարէն թերթերը գրած են, ծանրագոյն պատիժին ենթակայ է, հելլէնական օրէնքին համաձայն:

Երեքշաբթի ընդհ. դատախազութեան առջեւ հանուելէ վերջ, բոլոր ձերբակալուածները տարուեցան միանգամ պատժական տաճարին առջեւ, դատուելու համար: Մեր «հերոս»ներէն առաջ դատուեցան երեք յոյն համայնավարներ, որոնք Զատկի օրը կամիրը դրօշակ պարզեր էին Քալամարիա արուարձանին մէջ: Ցիշեալները դատապարտուեցան մէկական տարուան բանտարկութեան եւ երկ – երկու տարի աքսորի:

Առնցմէ վերջ սկսաւ 11 ձերբակալուածներուն դատավարութիւնը, դռնիակ նիստի մէջ: Ականատես եւ ամբաստանեալ վկաներու բացակայութեան պատճառով սակայն, դատը յետաձգուեցաւ մայիս 12ին:

⁂ *Այս առթիւ յունական թերթերն ալ բուռն զայրոյթ կը յայտնեն.—*

Թախիտրօմոս.— «Դէպքեր եւ խռովութիւններ տեղի ունեցան Հայոց եկեղեցիին մէջ հայ համայնավարներ– կեղեցիին մէջ հայ համայնավարնե– բու կողմէ: Մարդիկը, ուզեցին իրենց համայնավարացման վկայագիրը տալ խորհ. Հայրապետանին, որպէս զի ըլլենք ընդունի:

«Ուրիշ ամէն պատժի տեղ, նպատակայարմար կը նկատենք մենք արագօրէն զանոնք զրկել հոն, որպէս զի թէ՛ անոնք ազատին եւ թէ մենք ազատինք անոնցմէ: Ոչ հայ եւ ոչ տեղ ունինք օտարները կեթակրելու համար, նոյն իսկ եթէ անոնք բանասրկեալներ ըլլան»:

Ֆօս.— «Վայրագութիւններ տեղի ունեցան Հայոց եկեղեցիին մէջ: Հայ համայնավարներ յարձակեցան ժամուորներուն վրայ, երկաթեայ գործիքներով: Ցարձակողները անոնք են՝ որ ուզեցին ցոյց տալ, թէ յարմար տարրեր են իրենք խորհ. Հայաստան ընդունուելու համար:

«Բայց, մինչեւ որ այդ օրը գայ, լաւ է որ ազատ չձգուին այս անհամբեր չարագործները, որոնք համայնավարութեան անունով այնքան եւ այնքան ոճիրներ գործած են:»

Նէա Ալիքիա.— «Ընդհանուր գոհունակութիւն կար որ Զատիկը հանդարտ եւ համայնավար Մայիս Մէկը անխռով անցաւ: Այդ գոհունակութիւնը սակայն վարատեցաւ, երբ հայ համայնավարները, Հայոց եկեղեցիին մէջ տարբեցիկի վայրագ դէպքեր: Զինք ուզեր խանութել ընդհ. ապահովութեան եւ դատական իշխանութեան պարտականութեան: Բայց կը խորհինք որ յաւտգոյն բանը կատարուած պիտի ըլլայ, եթէ արդէն իսկ ձերբակալուած հայ համայնավարները եւ անոնց վախտական ընկերները, որոնց հասցէները կարելի չէ որ անմոռնօթ ըլլան, առաջին իսկ չոգենաւով զրկուին հայկական խորհրդային կառավարը: Այդպէսով թէ՛ մենք պիտի ազատինք անոնց անցանկալի ներկայութենէն եւ թէ օրինապահ հայ համայնքը պիտի ազատի անոնց նեղացուցիչ միջամտութիւններէն:»

Թատերական ներկայացում

15 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ՅԵՐԵԿ ԺԱՄԸ 3ԻՆ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

26 Rue Troyon, Sèvres

Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

"ՔՕՐԱՏՕ,,Ն

Այս առթիւ պիտի կատարուի Մ. Պէշիկթաշլեան Թատերասրահին պաշտօնական բացումը:

Վահրամ Փափազեան, նախկին աշակերտ Մ. Ռ. վարժարանին, սիրայօժար իր յարգանքի ձօնը կը բերէ Մ. Ռ. վարժարանին նախկին աշակերտ եւ հայ բեմի հիմնադիր անմահն Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանի յիշատակին:

Հանախաբերդցիական մեծ երեկոյթ

Կազմակերպուած Խարբերդի Հայր. Միութեան կողմէ, 14 Մայիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Maison Mutualité*ի մէջ, 24 rue St. Victor.*

Կը նախագահէ Պ. ՀՐԱՉ ՉԱՐԴԱՐԵԱՆ

Կը խօսին՝ Պ. Պ. ՀՐԱՉ ԵՐՈՒԱՆԴ եւ ՍԵՒՐՈՒՔ ՔՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Փարիզահայ կարող ուժեր: Տեղի կ'ունենայ միութեան կազմակերպած պարգեւաբաշխութիւնը: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ առանձին յայտագրով:

Ընտանեկան պարապմունքի ցերեկոյթ

Կազմակերպուած «Դպրոցասէր»ի Անկիէնի մասնաճիւղին Օժանդակ Օրիորդաց միութեան կողմէ:

*15 Մայիս ժամը 15ին 21, Enghien*ի *Salle des Fêtes*ի *մէջ, 30 Rue du Casino.*

Հաճելի անակնկալներ *Մուտք 10 ֆր. (Թէյը միասին)*

ՄԱՆՏՐՈՍԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱՒՈՒԹԻՒՆ

*Հաղորդակցութեան համար առնել՝ հանրակառք թիւ 54 Trinité*էն, *ոգեկառք կամ տիւ Նոռէն, 14.30, 14.40, 15.30:*

Մեծ երգահանդէս Սաֆօ Յակոբեանի

ՍԱՔՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

5 Յունիս կիրակի ցերեկ ժամը 3ին Maison de Mutualité*ի մեծ սրահին մէջ, 22 rue St. Victor, Métro Maubert-Mutualité.*

Նախաձեռնութեամբ Սիփան երկսեռ երգչախումբի

ի պատիւ իր հիմնադիր վեհաւար Պ. Սաքօ Յակոբեանի ութսնեայ դարձնունէութեան, մասնակցութեամբ 120 հոգիէ բաղկացած երկսեռ երգչախումբի:

Գեղարուեստական բաժին.— օր. Հայկանուշ Թորոսեան, օր. Մարի Պոտուրեան եւ Պ. Ստեփան Նաւասարդեան (երգ), Պ. Ֆիլիպ Ադազարեան (ջութակ), մեներգներ՝ օր. Մ. Պոտուրեան եւ օր. Ա. Ադաքելեան:

Երգահանդէսը նուիրուած է միայն հայ երգի ու երաժշտութեան

Յայտագրին մէջ՝ կոմիտաս վրդ., Գր. Սիւնի, Ռոմ. Մելիքեան, Սպ. Մելիքեան, Ան. Տ. Վեհունդեան, Գնատն Մայիլեան, Բ. կանաչեան, Վ. Սարգիսեան, Պ. Ղազարեան եւ ուրիշներ:

Տաժերու գիները.— 20, 15, 10, 7.50 եւ 5 ֆրանք

Յանձնաժ.— Երգչախումբերու անդամներուն, հայ ուսանողներուն, հայ սկաուտներուն, արհներուն եւ արհնոյշներուն համար յատուկ տեղեր 5 ֆր.ի մինչեւ Մայիս 20:

Տոմսերը կը գտնուին Սիփանի անդամներուն մօտ, հայ թերթերու խմբագրատուները, հայ գրատուները, ճաշարանները եւ ծանօթ տեղերը:

Նաեւ թատրոնի պիւրօն ամէն առեն, Tél. Odéon *26—90:*

Աւիէռ-Պուա Քոլոնպի Սահակ-Մեսրոպ

Գրադարանի ցերեկոյթը Մայիս 15ին, կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին Պուա Քոլոնպի մէջ:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը:

ՍԵԳՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

վիրաբոյժ — ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՈՒԼԵԵՒՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5)

ՄԱՄՆԱԴԻՏ ՈՍԿԻ ԲՈՒՐՈՒՆԻ, ՊՈՒՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՁԱՒ ՝

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործո՝ւթիւն

ՄԱՔՈՒՐ եւ ԽՆԱՄԵԱԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 2էն 8, առտուները ժամադրութեամբ, կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր:

Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

Tél. BOTZARIS 22-98

ԿԸ ԳՆԵՄ ԿԱՆԽԻԿ

Ամէն տեսակ թուիքօի գործածուած մեքենաներ, ամենաբարձր գիներով: Դիմել՝

Tricot Terzian

20 rue Mélingue, Paris (19)

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէօն եւ ՄԷն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52—73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Հրաւէր բոլոր փափկաճաշակներուն

ճաշարան Գ. Ա. Ո. Լ. Օ

34 Rue St. Lazare, Paris (9)

Արեւելեան եւ եւրոպական համեղ եւ խնամուած կերակուրներ

Գիները շատ դիւրամատչելի, արագ եւ անթերի սպասարկութիւն

Մի մոռնաք իր անուանի մածունը

Etude de Me BERNARD VAHÉ (ՊԵՕՐԷՖԵԱՆ)

(11 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Conseil juridique à la Défense Automobile

et Sportive de Paris et à la Mutuelle Militaire

18, Rue Dauphine, Paris (6e) Tél. Danton 73-97

կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ ֆաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ *certificats de coutumes*ներ կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները. կուտայ խորհրդակցութիւններ Ֆրանսական եւ միջազգային օրէնքներու մասին—ամէն օր, բացի կիրակի եւ տօն օրերէ, երեկոյեան ժամը 6-7 եւ անկէ դուրս ժամադրութեամբ:

ՇԱՆՕԹ.— Նկատի առնելով ներկայ տնտեսական ճգնաժամները, հայերու համար խիստ դիւրամատչելի պայմաններ կ'ընծայուին:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտալլ Ֆրանս. առողջապահ. նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Շէն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեղ-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radiothéraphie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԻՐՄիի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մոլեգնային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Հակաշիճախտային խառնելիք եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէաճական, Քելագրական եւ Ֆրէնեան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամարզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Դարմանատունը ունի ատամնաբուժարանը որուն մէքանիսիէնն է Պ. Վ. ԹՈՆԷՆԷՆ

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, բոլոր մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ գրի հիւանդներուս.

Հասցէ՝ 31 Rue de la Rochefoucauld (9)

Métro: Trinité, St. George et Pigale: Tramway 26, 28, 54:

Autobus AF, AJ, AM, B, BD, BI, G, Gbis, L, H, Hbis, R, Rbis

Հայրենակիցներու ուշադրութեան

Սուլթաններու Սուլթանը, աշխարհի սուրճերուն թագաւորը, խմողին մարսողութիւնը կը դիւրանայ եւ հաճոյալի ժամանց մը կ'ունենայ:

Պահանջեցէք հայ նպարավաճառատուներէ

Կեդրոնատեղի 92 Rue d'Angoulême

S. TOROSSIAN

Մէթրօ Ccuronnes եւ Parmentier

Dr. VIDALի **ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆՆԵՐԸ**

4 Rue St. Lazare, մէթրօ N. D. de Lorettes

28 Rue des Dames, մէթրօ Rome

ԱԶԳՒ, ՔԻԹԻ, ԿՈՂՈՐԴԻ եւ ԱԿԱՆՋԻ հիւանդութիւններ

ընդունելութիւն՝ Գշ., եշ. եւ շբ. օրերը ժամը *1—7*

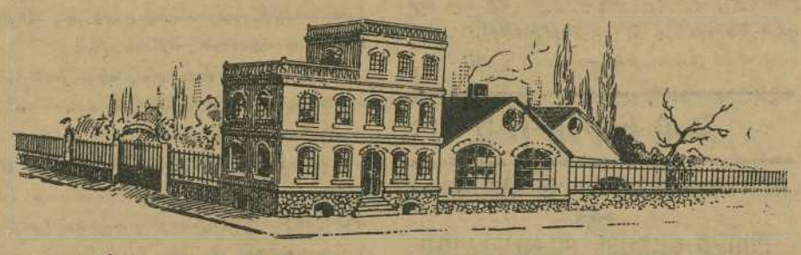
Ամէն հիւանդութեանց համար՝ ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—7.30

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ.— Երաշխաւորուած աշխատանք, վճարման դիւրութիւններ: Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—7.30:

Imp. A. DER (Agopian)

17, Rue Damesme, Paris (13)

Le Gérant H. STEPHAN

RÉALISATION IMMOBILIÈRE

Կը հրաւիրենք բոլոր անոնք որ տուն շինել պիտի տան, չի կնքել առանց յանձնառութիւն, առանց մեզի խորհուրդ հարցնելու:

Ամէն դիւրութիւն շինութեանց եւ փոխառութեանց համար, երկար պայմանաժամ նուազագոյն տոկոսով:

Դրուած դրամագլուխին վրայ *100*ին *70* եկամուտ կ'ապահովենք տարեկան, ընկինք նաեւ վարձու յարկաբաժիններ եւ աշխատանոցներ:

Խորհրդակցութիւնները ձրի են, ժամը 2էն *6.30*:

Նշանեան *20, Passage Prado,* (մէթրօ ՍԷն-Տընի)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Պարոն Քէօրօղլուեան կը փնտռէ Շապէն-Գարահիսարի Օնիպէոի գիւղէն Գրիգոր Նիկողոսեան որ 1926ին կը գտնուէր Տրապա (Յունաստան) քաղաքէն մէկ ժամ հեռու Իտրնէֆիք գիւղը:

Կը փնտռէ նաեւ Կարնեցի Միսաք Աւետիսեան, հօր անուն՝ Աւետիս, մօր անուն՝ Սոֆիա: Կը գտնուէր Քանթի քաղաքէն երկու ժամ հեռու Եէնիճէ գիւղը: Իմացնել՝ Keuchkerian Alexan, Maison Figeac, Impasse pour-tous, Viviez, Aveyron, France.

— Թօճաման Պաշ (Թէքիրտէ գաւառ) գիւղացի Ուստեան Պօղոսի որդին՝ Տրդատ Ուստեան կը փնտռէ իր եղբայրները՝ Նուպար, Գնել, քոյրերը՝ Մեծուր եւ Էլմաս, ինչպէս նաեւ իր ազգականները: Կը փնտռէ նաեւ իր կնքահայրը Շարդըշլար Թէմէճէք (Սերպաստիա) գիւղացի Նշան Գուլումճեան: Կը կարծուի թէ Սելանիկի շրջակաները սրճարանապետ է:

Իմացնել՝ Ուստեանի, Cité du Midi, No. 3, Décines, Isère.

Ճշդիւտ լուր տուողին 500 ֆր. նուէր: Կը խնդրուի Սուրբհայ Թերթերէն արտատպել:

ՈՒՐՖԱՅԻ Պ. Յակոբ Պէշլիեանէ կը խնդրուի հանդիպիլ, կամ իր հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի հաղորդել Պ. Պօղոս Դորվիկեանի, 31 Route de Choisy, Ivry.

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Մարսէյլ, Դոթ.— 870 ֆր.: Կարգադրեցինք:

Պուրկ Սէն Անտէոլ, Ս. Ս.— 100:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Ալրմատ. եւ նոր մէթոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան՝ վէներ. հիւանդութիւն եւ վարիսի: Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 19-78

(ԵՐԹԵԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 10 ՄԱՅԻՍ 1932

10 MAI 1932

Ը. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 1873

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 30 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ԱՆԷԾՔԸ

Տակաւին չէ լուսաբանուած նախագահ Տումէրգի սպանութեան գաղանիքը:

Մամուլը երկու մասի բաժնուած է, — Ձախերը, եւ մասնաւորապէս կարմիրները սպանիչը կը ներկայացնեն իբրեւ ճեմարկեցի մը: Ուրիշ խօսքով՝ յեղափոխական, դրամատէր – աշխարհակալ մը: Ուրիշ խօսքով՝ յետադիմական, դրամատէր – աշխարհակալ մը: Իսկ աջերը, ընդհակառակն, կը պնդեն թէ կատարողը գործակալն է, կատարելագործուած գիտակից՝ իր ապրքին:

Անոնք որ իսկ ապացուցուած կը համարեն այս կէտը, հիմնուելով մասնաւորապէս Փրակային տրուած տեղեկութիւններու վրայ: Այն առաջին որ, կը ծաղրեն խորհրդային իշխանութեան ցանկացած հետապիրն իսկ:

«Մաթէն»ը, կիրակի օր, հրապարակելով խորհրդային դեսպանին լուսանկարը, անոր այցելութեան առթիւ, կը սահեցնէր հետեւեալ տողը, — «Ան որ կրնար բացակայ ըլլալ»:

Կառավարութիւնն ալ, իր պաշտօնական զեկոյցին մէջ, իբրեւ համապատասխան կը ներկայացնէ ահաբեկիչը: Բայց, միեւնոյն ատեն, կը չարունակէ քննութիւնները: Առաջին հարցաքննութեան կը յայտնուի նոր յայտնութիւններ կամ յայտարարութիւններ չկան:

Ուրեմն, հարկ է ապասել վերջնական լուսաբանութեան, որ եւ է կարծիք յայտնելէ առաջ:

Մինչ այդ, դրի առնենք ինչ որ կարելի է մտածել առաջին ապաւորութեան տակ:

Ամէն բանէ առաջ, ուշադրաւ է Ռուսերուն իրարանցումը, այս մահափորձին առթիւ:

Եպիսկոպոս, վարդապետ, ընկերակցութիւն, նախկին պատերազմիկ, զօրավար, նախարար, քաղաքական եւ կուսակցական գործիչ, — բոլորը բացառիկ արտորանքով մը հրապարակ իջան, ամէն մեղք թօթափելու համար: Իսկ ցարական նախկին վարչապետ մը, Ռոքովկեւ, այնքան յառաջ գնաց որ, «Մաթէն»ի մէջ գրել տուաւ թէ մարդասպանին անունը ... հայկական ծագում ունի:

Այս առթիւ, կը յիշենք Երլոզովի դէպքը:

Երբ ռումբը պայթեցաւ եւ ամէն ինչ գաղանի կը մնար, Պոլսոյ Հայոց պատրիարքը, Օրթոտոքս պատրիարքը, Բարեւնապետը, մէջտեղ բերելով իրենց կրօնքին — քրիստոնէութեան եւ մոհամետականութեան — տրամադրութիւնները, կը յայտարարէին թէ՝ ահաբեկիչը Հայ չի կրնար ըլլալ, ոչ ալ Ցոյն կամ Հրեայ: Շէյխ-իւլ-Իսլամն ալ, ի հարկէ, վճռապէս կ'ապացուցանէր թէ Գաւրանը թոյլ չի տար որ հաւատացեալները զէնք բարձրացնեն վեհապետին դէմ:

Ուրեմն, ահաբեկիչը ոչ քրիստոնեայ էր, ոչ հրեայ, ոչ ալ մահմետական: Հապա ի՞նչ...

Նմանցնել չէլլայ, բայց Քոքովցեւի վերագրուած այս անմիտ սպրդուքը ուրիշ բանի չի ծառայեր, եթէ ոչ միտք պղտորել: Այն ալ այնպիսի պահու մը երբ ամբոխը կեր կը փնտռէ: Երբ կիրքերը լարուած են օտարականներուն դէմ, եւ կծու ակնարկներ կ'ըլլան փողոցին թէ մամուլին մէջ:

Արդարեւ, ի՜նչքան քաղցր է մարդու հոգին, երբ վտանգ մը կը տեսնուի... Թո՛ղ Ռուսերը — աւելի ճիշդ՝ միապետականները — չվտանգուին, անկէ անդին՝ ջրհեղեղ...

Երկրորդ ուշադրաւ պարագան՝ մթնոլորտին թանձրացումն է:

Կը թուի թէ երկու կողմերն ալ — այ թէ ձախ, պահպանողական կամ համամիտաւոր — համոզուով կը դիտեն կացութեան բարդացումը:

Ո՛րքան դէշ, այնքան լաւ, — աւելի քան երբեք չեչտուած է այս հոգեբանութիւնը:

Կը գտնուինք այնպիսի կացութեան մը մէջ, ուր ոչ ծայրագոյն աջը եւթ մը կը տեսնէ, ոչ ալ ծայրագոյն ձախը: Երկուքն ալ անեզէն կը սպասեն եւթը:

Երկուքն ալ գիտեն որ բան մը չի փոխուիր, եթէ նախագահ մը, թագաւոր մը կամ նախարար մը սպաննուին:

Պատմութիւնը ամէն տեղ մեւնոյն ձեւով չի կրկնուիր: Ամէն մահափորձ Սէրայէվօ չի կրնար դառնալ: Փոխուած են ոչ միայն պայմանները, այլ եւ մարդիկը: Զանգուածային պոռթկումները, ստորերկրեայ փոթորիկներն են որ կրնան բարեփոխել կամ չարափոխել կեանքի ընթացքը, եւ ոչ թէ անհատական ահաբեկումները:

Բայց, դիտնալով հանդերձ, կը սիրեն արկածը: Ցանկալի կը գտնեն խառնակութիւնը: Մթնոլորտ կը ստեղծեն մեթոտիկ աշխատանքով: Մէյ մը ակնդէտ՝ դղրդոցին անակնկալներու:

Պատերազմին անէծքը թունաւորած է հոգիները, եւ մոլեռանդներ, անճարներ կամ յուսահատներ նոր պատերազմէ կը սպասեն փրկութիւնը:

Ինչ որ ալ ըլլան Կորկուլովի յանդուգն արարքին խոկական չարժառիթները, կարելի չէ ժխտել իր միջավայրին, ստեղծուած մթնոլորտին ազդեցութիւնը:

Հրաւիրի վրայ է բովանդակ աշխարհը՝ Մեծ Պատերազմէն ի վեր, եւ մարդիկ ի զուր կը տագնապին ցնցումներէ, ընդհարումներէ խուսափելու համար: Պիտի պայթի փոթորիկը, — առնուազն փոթորիկ մը — եւ Կորկուլովները, պատասխանատու կամ ոչ, անոր չարաշունչ ուրուականներն են:

Առաջ, այսպիսի մահափորձեր կը կատարուէին ընդհանրապէս երբեւ սկզբունքի խնդիր: Այսօր, առաւելապէս քաղաքական ռազմափորձեր են անոնք, — մասնաւորապէս այս մէկը:

Արդիւնքը, ի հարկէ, խարուսիկ է, բայց ի ցեղային դառնութենէն եւ ամբոխային կիրքերէ, որոնց նշանները կ'երեւան այստեղ, Փարիզի մէջ իսկ:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՅ ԳՐԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ՔՈՍՈՏ ՊԱՇՏՊԱՆԸ

Տեսա՞ծ էք, — երբ երկու մարդիկ կը կռուին դէմ առ դէմ, յանկարծ մէջ կ'իյնայ Քոստ մը՝ արդարութիւն ընելու յաւակնութեամբ:

Տեսե՛ր եմ, շա՜տ եմ տեսեր նման Քոստներ: Մէկն ալ ահա խմբագիրը Մարսիլիոյ Հայ Սիրտին: Ո՞վ է այս մարդը: Ռահի մը շարաթ առաջ, Մարսիլիոյ մէջ, ինծի ներկայացուցին այս մարդը:

Առաջին տեսնողը, եթէ բժիշկ է, կը փորձուի բժշկական խորհուրդ մը տալ, եթէ վարժապետ է, կը փորձուի ըսել· «Ինձէ՛ սա բիթդ»:

Ահա այս մարդն է, որ կը խառնուի ամէն բանի, կը միջամտէ ամէն կոիւի, այն յանձնապաստանութեամբ որ յատուկ է միայն հայ զազէթաճիներուն: Արդարեւ, զազէթա մըն ալ այս մարդը ունի: Թաշկինակի պէս բան մը, որ շարաթը մէկ անգամ Մարսիլիոյ փողոցներէն անցնողին բիթին կ'երկարէ:

Այդ զազէթայով, ահա կը փորձէ խօթծել «Ցառաջ»ի ինընագատութիւնը Զարեանի մասին: *ՑԱՌԱՋ* վերջերս շեշտակի զարկեր էր Զարեանի, զգաստացնելու համար զայն: Առիթ կ'ունենանք, իբրեւ երիտասարդներ, որ ժխտենք պատերազմի շրջանին, խօսիլ այդ գրագէտին մասին, եօթն անգամ աւելի սաստիկ — այն ատեն թերեւս հասկցուի որ շատ բա՞ն է փոխուած պատերազմէն յետոյ: Սակայն ձգել, որ *զազէթաճի* մը, այսքան ապերասան, փորձէ միջամտել ամէն բանի, անհանդուրժելի է պարզապէս:

— *Մենք չենք տեսած Զարեանի յօդուածները*, կ'ըսէ այս մուր պատնը:

Յիմա՛ր, եթէ չես տեսած Զարեանի յօդուածները, եթէ չես կարդացած Զարեանի յարձակումները, ինչո՞ւ մէջ կ'իյնաս ուրեմն: Ձօռստվանէ՛ր գէթ, թէ չես կարդացած:

Միշտ այդպէս է ըլլեր այս *զազէթաճի*ն: Կը յիշէ՞ք, Զ. Ո. Միութեան Փարիզի կոնիւներուն ալ էր միջամտեր, — թղթակից ունի՞ք, այստեղ անցած դարձածէն լուր ունի՞ք, մանրամասնութիւններուն ծանօ՞ք է, ո՛չ: Այսպէս են մեր *զազէթաճի*ները: Ինչպէ՞ս կը գրեն արդարութիւնը, — պարզապէս բիթն երկնցնելով:

Ի՞նչպէս ներել, ըսէ՛ք, ի՞նչպէս ներել այս տխմարութիւնն, որոնք խոր զարգացում չունին, մշակուած միտք չունին, հմտութիւն չունին, ասպարէզի անհրաժեշտութիւններուն ծանօթ չեն, եւ սակայն կը բաւէ որ թերթ մը կայ իրենց ձեռքին մէջ, կը միջամտեն ամէն վէճի:

Եւ գիտէ՞ք, թէ ինչո՛ւ է մեր մարդը պաշտպան է կանգներ Զարեանի, — որպէս զի հայհոյէ Հ. Ց. Դաշնակցութեան:

Բայց ինքզինք արդարացնելու համար, կ'ըսէ թէ «*Ցառաջ*»ականներն էին, որ Զարեանը մինչեւ 7րդ երկինք բարձրացուցին: Իսկ հիմա «աղբանոց կը նետեն», որովհետեւ Զարեանի յօդուածները «դիւր չեն եկած *Ցառաջ*ին»:

Կը հարցնեմ·— Ե՞րբ եւ ո՞ւր կարդացեր է այս մարդը, որ Զարեան երկինք բարձրացուցած ըլլայ «Ցառաջ»ը եւ երկրորդ՝ Հայ Սիրտի «դիւր կուգաւիճ» Զարեանի յօդուածները:

Իսկ Զարեանի գրականութեան մասին խօսելով, — դուն ի՞նչ կը հասկնաս, յիմա՛ր: Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԳԵՐՄԱՆԵԻՐՈՒՍ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Ժընեւէն տրուած հեռագրի մը համաձայն, Ռուսիոյ եւ Գերմանիոյ միջեւ կնքուած է տնտեսական կարեւոր համաձայնութիւն մը: Համաձայնութիւնը կնքուած է Ժընեւի մէջ, Գերմանիոյ վարչապետին եւ Ռուսիոյ արտաքին գործավարին Լիտվինովի կողմէ: Երկու կողմերը այնքան մեծ առաւելութիւններ կը գիջին իրարու որ, գերման կարգ մը շրջանակներ, այս համաձայնութիւնը կ'որակեն տեսակ մը տնտեսական Ռափալլո:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՎԵՐՋԱՆԱՆ ԶԱԽԵՐՈՒ ՅԱՂԹԱՆԱԿՈՎ

Առաջին քուէարկութեամբ նշմարուած դէպ ի ձախ հակումը, աւելի եւս հաստատուեցաւ կիրակի օրուան համեմատական ընտրութիւններով, որոնք կ'ապահովեն ձախերու վերջնական յաղթանակը:

Արմատական–ընկերվարականներու յաջողութիւնը արդէն սպասելի էր: Բայց ընկերվարականներու յառաջխաղացումը անակնկալի բերած է նոյն իսկ քաղաքական չրջանակները:

Արմատական–ընկերվարականները նախորդ խորհրդարանին մէջ կը ներկայացնէին 123 հոգիի ուժ մը, որ իջած էր 110ի: Նոր ընտրութիւնները այս անգամ, իրենց կ'ապահովեն աւելի քան 155ի ուժ մը:

Ընկերվարականները 110էն կը բարձրանան 130ի: Այնպէս որ յառաջիկայ մեծամասնութիւնը կազմուած պիտի ըլլայ էրիոյի արմատականներէն եւ ընկերվարականներէն, որոնց պիտի կրնան միանալ Փէնլեվէի հանրապետական–ընկերվարականները եւ Ֆրանսական ընկերվարականները:

Նախկին մեծամասնութիւնը՝ ընտրական պայքարէն դուրս կուգայ կոտորակուած: Իսկ համայնավարները՝ որոնք կը կորնչնեն իրենց գլուխը՝ Մարսէլ Քաշէնը, գրեթէ կը պահեն իրենց նախկին թիւը:

Նշանակելի է ընկերվարականներուն եւ համայնավարներուն միջեւ, խորհրդարանական նոր թեւի մը զարգացումը, —ընկերվարական–համայնավարները որ 11 երեսփոխանով կը մտնեն խորհրդարան, մինչ նախորդի մէջ 5 հոգի էին:

Ստորեւ պաշտօնական վիճակագրութիւնը:

Ֆրանսայի եւ Ալճերիոյ մէջ պիտի ընտրուէին	605
Առաջին քուէարկութեան արդիւնքը (Մայիս 1)	248
Երրորդ քուէարկութեան պիտի ընտրուէին	357
Երրորդ քուէարկութեան ընտրուած են	354
Ընտրութեանց ընդհանուր արդիւնքը	602

(Զորս վայրերու արդիւնքը տակաւին չէ ճշդուած: Ամբողջ երեսփոխանութեան թիւը պիտի ըլլայ 615: Ընտրելիներ կան Մարքիզիէէն եւ Կիւյեանէն):

Քուէարկութեանց արդիւնքը կը բաժնուի հետեւեալ կերպով·—

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ	ԸՆՏՐՈՒԹԵՆԷՆ ԱՌԱՋ	ՑԵՏՈՑ
Պահպանողականներ	8	5
Հանրապետականներ Լուի Մառէնի	90	76
Անկախ հանրապետականներ	26	28
Ժողովրդ· Ռամկավարներ	19	16
Ձախ հանրապետականներ	101	72
Արմատականներ	90	61
Արմատական – ընկերվարականներ (էրիօ)	109	156
Անկախ ընկերվ· եւ հանրապ· ընկերվարականներ	32	36
Ընկերվարականներ	112	129
Ընկերվարական – համայնավարներ	5	11
Համայնավարներ	10	12

ԱՅՍ ԷՐ ՊԱԿԱՍ, - "ԾԱԳՈՒՄՈՎ ՀԱՅ Է...,,

ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պ. Ա. Թաւթիւեանի դիմումները

Ցարական Ռուսիոյ նախկին վարչապետներէն Քոքովցով, որ բոլշեւիկեան յեղափոխութենէն ի վեր, Փարիզ կը բնակի, հետեւեալ յայտարարութիւնները բրած է «Մաթէն»ի մէկ թղթակցին.

— «Կրնայ ըլլալ որ Կորկուլով իյնայ միմիայն յիմարաբոյժներու իրաւասութեան սահմանին մէջ: Իր անբանի դէմքը, իրօք, չի ժխտեր այս ենթադրութիւնը: Մասնագէտները թող արտայայտուին այս մասին: Հիմայ, տեսնենք հակառակ վարկածը: Մարդասպանը յիմարութիւն կը կեղծէ: Ինչ որ ամէնէն առաջ, ուշադրութիւնս կը գրաւէ, իր անունին նմանաձայնութիւնն է: Կորկուլովը հայկական անուն մըն է եւ ո՛չ թէ ռուսական: Չպիտի զարմանամ թէ այս անբանը կը ծածկէ իր բուն ինքնութիւնը»:

Ահա ուրեմն գաշնակի ակնարկութիւն մը, որ ցարական վարչապետի մը բերնին մէջ՝ իր մասնաւոր նշանակութիւնն ունի եւ Հայերուն հանդէպ կրնայ ստեղծել անառանելի մթնոլորտ մը, տարածուելով բերնէ բերան: Մի՛ մոռնանք որ, «Մաթէն»ի խմբագիրը իր զովեստները չի կրնար այս մարդուն հանդէպ, երբ կ'ըսէ — «Կոմս Քոքովցով երբ կը կարծէ թէ կրնայ կարծիք մը յայտնել ցեղ, չըսեր բան մը որ հաստատուած չըլլայ իրողութիւններով, եւ ճշդուած՝ ուշադիր եւ խստօրէն առարկայական ինքնութեամբ մը»:

Միւս կողմէ, խաղախ գնդապետ Էլիզեյեւ էօտը Փարիզի խմբագրին յայտնելէ վերջ թէ Ֆրանսայի մէջ խաղախներու երեք ընկերակցութիւններ միայն կան, ըսած է Կորկուլովի մասին:

— Անոր անունը խազախի անուն չէ: Ան ծնած է Լապինսքայա, բայց հայկական ընտանիքէ:

Գնդապետ Էլիզեյեւ ըսած է նաեւ թէ իր հրամայած խազախներու զօրաբաժնին մէջ Կորկուլով անունով մարդ չկար, ոչ ալ Վրանկէլի կամ Տէնիքինի բանակներուն մէջ, ուր իբր թէ սպանիչը ծառայած է եղեր:

Ռուսիոյ նախկին վարչապետին Քոքովցովի եւ գնդապետ Էլիզեյեւի այս յայտարարութիւնները կրնային վտանգաւոր թիւրիմացութիւններ ստեղծել Հայերու մասին: Անմիջապէս որ թերթերուն մէջ կարդաց այս յայտարարութիւնները, Պ. Թաւթիւեան պարտք սեպեց անհրաժեշտ դիմումները կատարել, ճշդումներու համար:

Այսպէս, Պ. Թաւթիւեան Հ. Հ. Պատուիրակութեան կողմէ նախ դիմեց Պ. Քոքովցովի որ յայտնած է թէ իմը չէ հաստատած որ Կորկուլով հայ է· այլ նկատի առնելով անոր հայկական անունի հետ ունեցած հնչական մօտիկութիւնը, ենթադրութիւն մը ըրած է, եւ արտօնած է Պ. Թաւթիւեանը որ այդ իմաստով ալ հերքում ընէ: Միւս կողմէ, Պ. Թաւթիւեան երկու հայ սպաներու հետ դիմած է նաեւ խազախ գնդապետ Պ. Էլիզեյեւի որ նոյնպէս յայտնած է

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՍՈՒԳԻՆ

Հ. Հ. Պատուիրակութեան կողմէ ընկերներ՝ Ա. Ահարոնեան եւ Ալ. Թաթիւեան եւ Գաղթականաց Օֆիսին կողմէ Հանրմեան տոքթրագրեցին Էլիզէի պալատին մէջ՝ յատուկ տոմարը եւ Ֆրանսայի վարչապետին Պ. Թաւթիւէօի ուղղուած նամակով մը յաւակցութիւն յայտնեցին Պատուիրակութեան, Օֆիսին եւ Ֆրանսա հիւրընկալուած Հայերու կողմէ, Պ. Փօլ Տումէրի սպանութեան առթիւ:

Էլիզէի պալատին մէջ բացուած յատուկ տոմարին մէջ ստորագրած է նաեւ Փարիզի Հայոց հոգեւոր հովիւը:

Թուրքահայրենասիրական յարաբերութիւններ

Շաբաթ իրիկուն, Մոսկուայէն մեկնեցան Թուրք նախարարները, կ'երեւի բաւական շահեր ապահովելէ յետոյ: Ռուսիա՝ Թուրքիոյ բացած է 8 միլիոն տոլարի վարկ մը, երկարատեւ պայմանաժամով: Ռուսիա ապրանք պիտի հայթայթէ Թուրքիոյ, փոխարէնը նախանձիք ստանալու համար:

Ըսմէք փաշա եւ թէվֆիք բիւշտի սեվաստափոլի ճամբով պիտի վերադառնան Թուրքիա:

Բոլշեւիկեան «Թաս» գործակալութիւնը հետեւեալ զեկոյցը կը հրատարակէ·

— Խորհրդային Միութեան մէջ, իրենց բնակութեան ընթացքին, Թուրքիոյ վարչապետն ու արտաքին գործավարը, զանազան տեսակցութիւններ ունեցան խորհրդային կառավարութեան ներկայացուցիչներուն հետ: Այս տեսակցութիւնները մանաւանդ մտերմական հանգամանք ստացան եւ Թոյլ տուին լայն քննութեան մը ենթարկելու երկու երկիրները շօշափագրգռող միջազգային հարցերը, ինչպէս նաեւ երկու երկիրներու ուղղակի յարաբերութիւնները: Ցեսակէտներու կատարեալ համաձայնութիւնը Թոյլ տուաւ հաստատելու թէ անցեալին մէջ կիրարկուած սերտ գործակցութեան քաղաքականութիւնը կ'արդարանայ լրիւ եւ թէ միւս կողմէ, արդի միջազգային կացութիւնը եւ ընդհանուր խաղաղութեան օգուտը ոչ միայն կը Թելադրեն պահպանել, այլեւ ընդլայնել այս գործակցութիւնը:

Մասնաւոր ուշադրութեան առնուեցաւ Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ մշակութային եւ տնտեսական յարաբերութիւնները: Թուրք հիւրերը աւելի լայն ծաւալութիւններ ստացան Խորհր. Միութեան տնտեսական վերակազմութեան մասին, որ կը կատարուի շնորհիւ խորհրդային գիտութեան աշխատանքներուն, ինչ որ ցոյց տուաւ թէ շատ պարագաներու մէջ, երկու երկիրներու առջեւ դրուած հարցերու միջեւ նմանութիւն կայ եւ թէ այս մարզին մէջ, կարելի է գործնական եւ աւելի ազդու շփում մը»:

Ըւէ միլիոն տոլարի վարկէն զատ որոշուածէնաեւ աւելի սեղմել երկու երկիրներու մշակութային կապերը:

Լիոնի աղէտը

Լիոնի շատ մօտերը, Ռոն գետի աջ եզերքին, Ֆուքլի կամուրջէն 300 մեդր անդին, զարհուրելի աղէտ մը պատահեցաւ:

Բլրակին վրայ հաստատուած երկու մեծ շէնքեր փլան, հողերու կքումին հետեւանքով, փլատակներուն տակ թաղելով բազմաթիւ անձեր, որոնցմէ մէկ քանին կարելի եղաւ փրկել: Երկրորդ փլուզման մը եւս քիչ մնաց որ զոհ երթար Լիոնի քաղաքապետը Պ. Էրիօ: կը կարծուի թէ փլատակներուն տակ մնացած են մօտ 40 անձեր:

Աղէտեալներուն օգնութեան գործը կը շարունակուի մեծ եռանդով ու փութով:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԽԷՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԵՒ ՍԱՀՄԱՆԱԳԾԻ ՀԱՅ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ ՎԻՃԱԿԸ

Քրտական հարցին հանդէպ Թուրքիոյ որդեգրած բոլոր միջոցները ապարդիւն մնացին:

Թուրքը չկրցաւ արեան մէջ խեղդել զայն: Քրտական լեռները չատ բարձր էին:

Շեչուե՛նք, քրտական ապստամբութիւնը եթէ ոչ ընդհանուր, գէթ մասնակի ու յաճախ հրոսակային չարժումի ձեւին տակ կը չարունակուի ու Թուրքիոյ միակ ու գլխաւոր մտահոգութիւնը կը կազմէ ներկայիս:

Արեւելեան Նահանգներու մարզպան Իպրահիմ Թալիի երկար ուսումնասիրութիւններէն ու քննութիւններէն վերջ, էնկիւրիի մէջ գումարուած ժողով մը որուն կը մասնակցէին Մ. Քէմալ, Լամէթ, ներքին գործավարը, Իպրահիմ Թալի, 7րդ զօրաբանակի հրամանատար Քէնան փաշա, որոշեց առանձին վարչութիւն մը կազմել Արեւելեան Նահանգներու համար Իպրահիմ Թալիի գլխաւորութեամբ եւ 200,000 թրքական ոսկի պիւտճէով մը, որուն մատակարարութեան ձեւի, չափի ու եղանակի գնահատութիւնը կը թողուէր մարզպանին:

Կազմակերպութեան կեդրոն որոշուեցաւ Տիգրանակերտը, որ կեդրոնն է նաեւ 7րդ զօրաբանակի հրամանատարութեան:

Վարչութիւնը կը բաղկանայ հետեւեալ անձերէն.—

1.— Մարզպան եւ ներքին գործերու խորհրդական՝ Իպրահիմ Թալի:

2.— Դատական գործավարութեան խորհրդական՝ Հագգը պէյ:

3.— Կրթական գործերու վերատեսուչ՝ Խալիլ պէյ:

4.— Տնտեսական գործավարութեան խորհրդական՝ Աւնի պէյ:

5.— Առողջապահական խորհրդական՝ Մ. պէյ:

6.— Ելմտական խորհրդական՝ Մուամմէր պէյ:

7.— Զինուորական խորհրդական՝ Գաթրի փաշա:

Վարչական այս կազմին մաս կը կազմէ Ընդհ. Ապահովութեան ճիւղերու Տնօրէնութիւնը, որ յանձնուած է գնդապետ Արիֆաճը օղլու Շիւքրի պէյի: Նոյն այս մարդն է որ կը վարէ մարզպանութեան քաղաքական գործերու բաժինը:

Տեղեկատու Դիւանի պետ նշանակուած է Օսման Խուրշիտ պէյ (Կիւրճի):

Այս վարչութիւնը իր գործունէութիւնը մեղմ քաղաքականութեամբ սկսաւ: Փորձեց բոլոր այն միջոցները որոնցմով հնարաւոր կը կարծէր, սիրաշահիլ Քիւրտերը, օրօրել զանոնք բարենորոգման կեղծ ձեւերով ու ցոյցերով, մինչեւ որ կարենար կատարելապէս ձգել ծուղակըզոր կը լարէր լայն պաշարումով մը:

Ընտրեց քանի մը միջոց.—

ա) Քիւրտ ցեղապետներուն նուիրեց լքեալ արժէքաւոր հողամասեր, նպատակ ունենալով քաղաք քաշել լեռնաբնակ Քիւրտերու մեծ մասը:

բ) Ամսական նշանակեց, զանազան գումարներ յատկացուց եւ առիթ ճաններ շնորհեց շատ մը քիւրտ ցեղապետներու, զանոնք 1.— Ենթակայ պահելու համար իրեն 2.— փախստական ցեղապետները որսալու համար:

գ) Անձնապէս Իպրահիմ Թալին եւ Քէնան փաշան Մարտին եկան եւ մանաւանդ մարդոց միջոցով ուղղակի հրաւէր ուղղեցին Սուրիոյ ահմանին վրայ հաստատուած պետերու եւ ղեկավարներու, շուայլ խոստումներով:

Այս բոլորը ապարդիւն անցան:

Շնորհուած հողամասերու վրայ ձեւականօրէն գետեղուեցան քանի մը տուներ, բայց ուժն ու գլխաւոր քանակը մնաց լեռներու վրայ:

Առիթներ ու շնորհի արժանացած վարձկաններու շուայլ կեանքն ու կենցաղը, չկրցան շլացնել տարագիրները, որոնք Հայաստանի տրժէքաւոր տարրը կը ներկայացնէն Սուրիոյ մէջ:

Հրաւէր ստացող ղեկավարները գայթելի կոպտութիւն մը ցոյց տուին իրենց վերջումին մէջ:

Ու անակնկացաւ այս քաղաքականութիւնը, որովհետեւ Հայաստանը իր կարգին, հակազդելու համար այս քաղաքականութեան, ստեղծեց հրոսակային շարժումներ երկրէն ներս ու կազմակերպեց քանի մը տէրրորներ:

Մեծ նշանակութիւն ունեցան Հայաստանի այս խիզախ փորձերը, որոնցմէ վերջ շարք մը քիւրտ ուսանողներ, փախուստ տալով Թուրքիայէն, եկան եւ իրենք զիրենք դրին Հայաստանի տրամադրութեան տակ ու վերապահման կրկին երկիր, գործելու եւ ղեկավարելու համար:

Եւ սակայն, Թուրքիոյ ապահովութեան հաւար հարկ էր որոնել եւ փորձել նոր միջոցներ:

Մշակուեցաւ նոր քաղաքականութիւն մը:

Անհրաժեշտ էր ամէն գնով եւ միջոցներով չլատել, անջատել, քանդել ու փճացնել բոլոր այն խմբիսխներն ու հանգրուանները որոնք կրնային սատարել կամ օժանդակ հանդիսանալ նոյն իսկ ապագային, քրտական շարժման եւ ծաւալման: Նման պարագայի մը առաջին գծին վրայ կը ներկայանար հայութեան մասնաւորաբար այն մասը որ հաստատուած էր Թուրքեստանի սահմանի ամբողջ երկայնքը: Ու հարկ էր շտապել, կանխելու համար մանաւանդ զաղթականական նոր գետեղումներ՝ սահմանամերձ շրջաններուն մէջ:

1931 Դեկտեմբերի կէսին, ամբողջ սահմանագծի երկայնքին այս մտածումով, տասը կէտի վրայ՝ Ա-լէքսանտրէթի, Անտիոքի, Ազազի, Ճարապլուսի, Արաբ-Փունարի, Թէլ Ապիաթի, Բաս-իւլ-Այնի, Արատաքի, Գամըշլուի եւ Ամտիվարի շուրջ Թուրքերը աւազակային յարձակումներ կազմակերպեցին, որոնց զոհ դացին քանի մը քրիստոնեաներ եւ Հայեր:

Այս դէպքերը նպատակ ունէին սարսափ տեղծել Հայերու մէջ եւ ստիպել զանոնք հեռանալու այդ վտանգաւոր վայրերէն:

Քաղաքական այս դաւը հասկնալի էր ու դէպքերը փոխադարձաբար ուեցան, մինչեւ որ սահմանագծի Խառն Յանձնաժողովը դուժարարեցաւ Այնթապի մէջ եւ իբրեւ թէ հասկացողութեան մը եկան, վերջ գտան հրոսակային շարժումները:

Այս ժողովին մէջ, Թուրքերը պահանջ էին դրած սահմանագծի երկայնքէն հեռացնելու մօտ 200 Հայեր, ամբաստանելով զանոնք իբրեւ խռովարար եւ մաքսանենգ:

Ներկայացիները Թուրքերու այս պահանջին ձեւով մը դոհացում տուած ըլլալու համար, սահմանէն հեռացուցին հինգ հոգիէ այն,—երեք Հայ, մէկ Ասորի եւ Յոյն մը:

Այս պարագան, սակայն, չէր կրնար գոհացնել Թրքական տեսակէտը: Թուրքերը մատնանշած էին 200 Հայեր լականէ անուանէ եւ որոշ համոզումով որ անոնց հեռացումով ինքնին կը քայքայուէր այդ վայրերու անտեսական կացութիւնը ու ինացեալները ակամայ ստիպուած կ'ըլլային հեռանալ դէպի Հալէպ կամ այլուր, ի խնդիր հացի: Իսկ այս պարագան բաղձալի չէր կրնար ըլլալ Ֆրանսական քաղաքականութեան: Թուրքերու համար հասկնալի էր այդ ու դեկտեմբերի վերջը, Ազգ. Մեծ Ժողովին մէջ Ըսմէթ փաշան բացէ ի բաց կ'առաջարկէր զինուորական անակնկալ շարժում մը գործել սուրիական սահմանին վրայ, փճացնելու եւ աւերելու համար հայ հաւաքականութիւններն ու անոնց հանգրուանները:

Այդ օրերուն էր որ Թուրք մամուլը Լարդի սպառնալիք կը կարդար, լատինական գրերով...:

Ազգ. Մեծ Ժողովին մեծամասնութիւնը համաձայն էր այս տեսակէտին, մինչեւ որ Մ. Քէմալ անոր քաղաքական ու դիւանագիտական անխուսափելի հետեւանքները թուեց եւ արգիլեց այդպիսի որոշումի մը գործադրութիւնը, իր վէթոյի իրաւունքովը միայն:

Հասկնալի հարկադրանքով, զանց կ'ընենք այն մանրամասնութիւնները որոնք պիտի փաստէին այս իրականութիւնը:

Այս ժողովէն անմիջապէս վերջ, Թուրքիոյ ներքին գործավարը, քննական պտոյտի մը ձեռնարկեց Արեւելեան Նահանգներուն մէջ: Այցելեց միայն վիլայէթի կեդրոնները եւ հրաման տուաւ իւրաքանչիւր կուսակալի, քննական պտոյտ կատարել նահանգներու սահմաններուն մէջ, յանձնարարելով՝

ա) *Քիւրտ ցեղապետներուն ստորագրել տալ հաւատարմագրեր, դատապարտելով անոնց մէջ միաժամանակ քրտական ապստամբութեան եւ շարժման դեկավար բոլոր տարրերը եւ պահանջելով նմանները Կասիւ պատժումը:*

(Այս փաստաթուղթերը կը պատրաստուէին, յառաջիկային Ազգերու Դաշնակցութեան ժողովին ներկայացնելու համար)

բ) *Կազմածելի բոլոր քիւրտ ցեղերէն անմիջապէս հաւաքել զէնք եւ ռազմական ամէն իր ու բանտարկել- աքսորել կամ ժամապաժի ենթարկել անոնց պետերը:*

գ) *Բազմապատկել ոստիկան զինուորներու թիւը եւ կազմել ոստիկանական շրջուն եւ թռուցիկ խումբեր: (Ասոնց գործունէութեան համար տրուած են խիստ եւ առանձին հրահանգներ)*

Այս առաքելութեամբ գործի ձեռնարկեցին բոլոր կուսակալները եւ աշխատանքներ կը տարուին մինչեւ հիմա:

Մարտի վերջերը Տիարպէքիրի բանտէն դուրս հանեցին 9 քիւրտ ցեղապետներ եւ Մարտինի ճամբուն վրայ սպաննեցին: Զինահատաքման պատրուակով բանտարկեցին բազմաթիւ Քիւրտեր՝ Տիարպէքիրի շրջանին մէջ: Այս պատճառով լեռները փախուստ տուած են շատ մը ցեղապետներ, ինչպէս նաեւ վերջերս Միլլի աշիրէթի պետը՝ Իպրահիմ փաշա զաւէ Ապտիւրրահմանը:

Հոս պատմենք դէպք մը որուն արձագանգ եղաւ մեր մամուլը ժամանակին, անուղղակի եւ համառօտ կերպով մը միայն:

Ներքին գործավարին հրահանգով, Խարբերդի կուսակալ Նիզամէտտին պէյն ալ ձեռնարկած էր շրջանի քննութեան եւ ունէր յատուկ հրահանգներ, մանաւանդ Տէրսիմի շրջանին համար: Կուսակալը երբ կը հասնի Տէրսիմի կեդրոնը՝ Մօզաթ, Տէրսիմցիները կը ձերբակալեն զինքը եւ իրեն ընկերացող հրամանատարը: Ազատ արձակելու համար, պայման կը դնեն երկու տարիէ ի վեր Խարբերդի մէջ ձերբակալուած եւ բանտարկուած, եօթը Տէրսիմցի երեւելիներու արձակումը եւ ապահով վերադարձը Մօզաթ: Թոյլ կը տրուի կուսակալին հեռագրով յարաբերութեան մտնել կեդրոնին հետ:

Քանի մը օր վերջ, եօթը Տէրսիմցի երեւելիները կ'արձակուին բանտէն, կը վերադառնան Մօզաթ: Այն առեն Թոյլ կը տրուի կուսակալին եւ ոստիկան զօրքի հրամանատարին՝ ազատ վերադառնալ Խարբերդ: յայտարարելով որ Տէրսիմը որոշած է անկախ եւ ապստամբ մնալ ու չենթարկուիլ ամենուին Թրքական տիրապետութեան:

Այս դէպքէն էր ոյ առիթ տուաւ «Միլլիյէթ»ի խմբագրապետին՝ պահանջել ապստամբ Տէրսիմի նուաճումը:

Քիւրտ սուրհանդակները բերած են շատ մը մանրամասնութիւններ Տէրսիմի մասին, բայց կը վերապահենք այժմ: Ըսենք միայն որ Տէրսիմը տենդոտ եւ գործնական աշխատանքի է լծուած, ամրանալու եւ ուժեղանալու համար:

Թրքական աղբիւրներէ հասած լուրերու համաձայն, զինուորական գործողութիւն մը կը պատրաստուի ներկայիս, այս տարուան ընթացքին Տէրսիմը նուաճելու համար:

Տէրսիմը սակայն աւելի ապահով կը զգայ զինք եւ աւելի ուժեղ քան Արարատը, ուրկէ եւս նոր շարժումի մը լուրերը կը սաստցուին վերջերս:

ՍՄԲԱՏ

Գործազրկութիւնը կը մեղմանայ

Համաձայն պաշտօնական վիճակագրութեան, գործազրկութիւնը օր ըստ օրէ կը մեղմանայ Ֆրանսայի մէջ:

Գործազուրկներու նպաստաբաշխ մարմնին տեղեկագրին համաձայն, 30 ապրիլին, նպաստընկալ գործազուրկներու թիւն էր 282,013: Նախաթ մը առաջ, 23 ապրիլին, անոնց թիւն էր 290,224, ուրեմն 8,221 հոգի պակաս: Թիւերու հետեւեալ պատկերը ցոյց կուտայ, որ 19 մարտէն ի վեր գործազրկութիւնը կը մեղմանայ.

19 Մարտ	305,496
26 »	303,218
2 Ապրիլ	302,493
9 »	299,559
16 »	295,534
23 »	290,224
30 »	282,013

Այս մեղմացումը հաւանաբար շարունակուի յառաջիկայ եղանակին:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՄԱՐՍԷՑԼԷՆ

ՅՈՒՍԱԽԱԲՈՒԹԻՒՆ

Այգեմարզի...

Ինչու չէ՞, կարելի է չլինել նաեւ, հաճոյքով «Վահրամ պաղի» ,աւելի հնչեղ եւ աղուոր, աւելի հայկոյել: Թող նախ Այգեմարզացին եւ ապիզանացէր՝ Լ. Մեսրոպ: Իր տունէն ներս չեմ մտներ, (չմոլորելու համար) եւ այս մտներ, (չմոլորելու համար) եւ այս քանի մը գծերը բոլորովին, հետու են Պարսիկներէն եւ քառեակներէն:

Շքեղ պուռնի մը չուրջ է, արուեստագէտ մը, որ կը խաղայ... դարձած է տիրական, համայիչ: Անցած է չորս ճամբաներէն եւ լաւ կը ճանչնայ կեանքը: Իր չուրջն ու մարդիկը: Միշտ իր համբաւին կրթնած:

Ապրած է բարեխառն գօտիի տակ, եւ կը ճանչնայ բեւեռներուն ցրտաչունչ քամիները: Ու գիտէ թիավարել հոսանքի ի վար, ճարտարութեամբ:

Բեմի վրայ թէ կեանքի մէջ, գիտէ կշտել եւ խաղալ...: Արուեստագէտ ու դերասան է: Եւ այս աշխատասէր ու բարի ժողովուրդը կուգայ ու կ'երթայ: Կը լսէ, կը ծափէ ու կը մեկնի: Անսահման համբերութիւն ունի, անյուշաթ է, հեգհամբոյր եւ իմաստուն: Զի պոռաց, կը խրոչի ամուսկէն եւ իր լռութիւնով կը պարտադրէ որ զգաստանան բոլոր անոնք, որ կ'արշաւեն, իր վրայ, կը խօսին իր անունէն եւ կը չաղակրատեն իր անունով:

Տեսանող ժողովուրդ է, թէեւ անչարժ եւ խոնարհ, բայց գնահատող եւ յաճախ ուժգին հարուածող:

Այսպէս եղաւ հոս:

Մարսէյլ հասաւ, Վահրամ Փափազեան քանի մը ներկայացումներու համար: Ներկայացուց «Օթէլլօ»ն եւ «Քորքասօ»ն: Ժողովրդականութիւն չդտաւ: Շատը, կիսովին դատարկ էր: Այն սրահը՝ որ միշտ բեմադրութիւններու կը լեցուի:

Հարուստ ու խորունկ է անոր արուեստը, զեղեցիկ եւ ծաւալուն: Իր չարժուձեւերն, երանգներուն, քայլերուն ձայնին տակ կ'ունայ բեմը: Կը տիրէ: Իր անունը հին օրերէն կուգայ: Ծագկած եւ բեղմնաւոր շրջանի մը հասունցած համբաւներէն է, որոնք աքնեցան հայ թատրոնի վերածնունդին: Կրակը կար հայ մշակոյթին, եւ օրերը ջերմ էին ու կանանչորակ: Հողն իսկ կը ժպտէր իրենց եւ Հայոց ժողովուրդին:

Փոթորիկը զարկաւ բոլորին, կործանեցաւ իրարու վրայ, եւ քիչեր միայն հրդեհէն փրկուած, այսօր կը փառաւորեն հայ բեմը: Անոնցմէ է Վ. Փափազեանը: Ծանօթ անուն մըն է: Եւ տակաւին երիտասարդ: Իր համբաւը չինեց Աբելեանի, Զարիֆեանի եւ ուրիշներու հետ, եւ առաւելապէս մնծցուց՝ Կովկասի եւ Մոսկուայի մէջ:

Իր գոհիններն ու փառքը, հիմնէն կուգան, ահա թէ ինչու անոր յայտնութիւնը՝ երկրին եւ արուեստասիրաններ մէջ, հոգիէ հոգի անցաւ եւ Փարիզի մէջ, հիներն ու նորերը, ժողովուրդը, գացին արուեստագէտը նորէն լսելու եւ ծափելու: Փարիզը թող չինէ իր կարծիքը, իր չափով: Իսկ մենք հոս կ'արձագանգենք քանի մը նիշերով միայն:

«Օթէլլօ»ին էինք: Ժամը ճիշդ 8ուկէսին յայտարարուած էր, սկսան 9.45ին: Կ'ըսեն որ սպառնալիքի եւ դիմումներու վրայ սկսած է խաղը: Ժողովուրդ չկար, եւ արուեստագէտը որ տեսած է բազմութիւն, իրաւացիօրէն դղձուած, կը մերժէ բեմ բարձրանալ: Յարուած էր եւ ինքն իր վրայ փչրուած: Խաղալ թէ չխաղալ: Եւ վարագոյրը կը վերնայ:

Քանիցս տեսած եմ «Օթէլլօ»ն, Զարիֆեանը եւ ուրիշներ, բայց այս ուղղակի սարսափեցուցիչ էր: Կրճատուած, պակասաւոր եւ տափակ: Կարծես միայն Օթէլլօն, Եակօն եւ Տէզդէմոնան ըլլային բեմ երեւցողները միւս բոլոր դերերը մկրատուած, դուրս ձգուած էին: Նիւթն էր միայն որ կը զարգանար, առանց գոյնի, չրջապատի եւ չարժումի: Զոր ու ցամաք: Վերջանալու համար արիւնով:

Վահրամ Փափազեանը, Օթէլլօի մէջ, ուժեղ էր, իսկական Մաւրիտանացի մը: Բայց կը խաղար ու չէր խաղար: Կ'ուզէր որ շուտ սահի ժամը, վերջանայ: Իր ձեւերն ու չարժումները կարծես կ'ընէր բռնութեամբ, դժգոհ մղումով մը: Արհամարհանք մը միշտ նշմարելի մնաց խաղին մէջ եւ ազդեց իր չուրջի դերասաններուն ալ: Օթէլլօն, սակայն, Փափազեանը տարաւ վայրի կատարութեան մը: Նոյն իսկ չափազանցութիւններու: Մինչդեռ, Շէքսպիրեան այս դասական ողբերգութեան մէջ, Օթէլլօի կատակէն, մեղմ, ծաւալուն եւ խորունկ բանկումով մը վերջին աթոռին միայն կը հասնի արիւնի վճիռին, ներքին յեղափոխութեան եւ կատաղութեան: Շատ ազնուական տիպարներէն մէկն է Մաւրիտանացի Օթէլլօն, որուն տակ, կը տարածուի, Արեւելքը, իր ներաշխարհով: Նոյն իսկ իր «քնքուշ» Տէզդէմոնայի հանդէպ, երբ կասկածէն կը մխար եւ իր խորամանկութիւններն ու բռնկումները կը մեղմէին իր հոգեկան ցրուած ապրումները: Այս չէշտը տիրականորէն մնաց խաղին մէջ, այնքան, ով վերջին արարին, ննջարանին մէջ երբ կը յայտնուի Տէզդէմոնային իր վճռական որոչումով, անոր ապաշնորհութեան, կանչերուն եւ մրրկումին հանդէպ կը մղուի աւելի սրութեան: Իր կարմրագոյն պատմուճանը կը նետ Տէզդէմոնային վրայ բռնելու համար: Ցուլամարտ...

Այս արարին մէջ, Օթէլլօն զղեցկագոյն արթնամտութեան եւ կշռոյթի մը կը հասնի: Պատուախնդիր եւ սիրահար, ցաւատանջ, կիսագթնդ, եւ զգայուն, զգայուն: Բնազդը, եւ անհաւատարակշիռ մտքերը չեն որ կը մղեն եւ կը հրդեհեն իր էութիւնը, Լիզերը, այլ չափաւոր, խորունկ ներքուժ գիտակցութիւնը: Կ'անցնի ոգեկոչումէ ոգեկոչում, կը վերապրի, կը մեծնայ, կը սահի տատանումէ տատանում եւ մէկէն կը պայթի: Կիրքը վիրաւորանքին կը հասնի վերջին աստիճանին եւ փրկելու համար ազնուականութիւնը, կը խեղդէ:

Վ. Փափազեանի ձայնն ալ կարծես խեղդուած է: Իր ցայտուն եւ պատկերաւոր դիմագծերուն տակ ձայնի տարողութիւնը, խաղին մէջ տեղ տեղ չատախ կը մեղմին ուժգնութիւնը: Հոն ուր մոնոտոն ունի, չեշտի բարձրութիւն՝ կը հնչէ ռունդերով կարծես, թեթեւ, անյուելի եւ խճողուած: Բառերը իրար կը հրմչակին, կը կորչեն խաղին հեւքը: Իսկ հոն ուր պիտի ըսէ քնքշութեամբ, նուազ բառերով եւ անկարեւոր կէտերու վրայ, իր ձայնը կը չառնայ, կը վազէ: Ցուզումը չի փոխանցուիր սրտէ սիրտ, հրապոյր եւ ազդեցութիւնը կը կոտորակէ: Ցատակ եւ հնչեղ չէ նաեւ իր առոգանութիւնը, որ կը սիրցնէ նիւթը, տալով բոլորին: Ցետոյ Օթէլլօի իչխանական հպարտութիւնը մինչեւ վերջին վարագոյրը մնաց, նոյնը, կասկածը, ներքին, հրդեհումը, տապալանքն ու արգահատանքը որոչ չափով կը մնանեն մարդէն ներս, կ'ապրեն, կը նուաճին: Ուշագրաւ էր նաեւ այս երկարող դիծը: Այս քանի մը կէտերէն վերջ, Վ. Փափազեան իր Օթէլլոն ու Շէքսպիրի Օթէլլօն չտուաւ մեզի, այլ խաղաց ողբերգութիւն մը:

Տէզդէմոնան (Տիկ. Աւետիսեան) սակայն խաղին մէջ պահեց իր արժէքը: Միայն իր դէմքին maquillageը արտայայտիչ եւ նուրբ չէր, անխնամ: Հարազատ էին իր ապրումներն ու ձկուն իր խաղը:

Եակօն (Գամբէթեան) տկար էր: Գամբէթեանի առաւելութիւնը իր առոգանութիւնն է որ իրեն համապատասխան դերերուն մէջ կրնայ տիրապետել եւ ուժ գտնել: Իրը չէր Եակօն: Զգալի կեդրոնացումը եւ ճիգերը լարած կը պահէր նժարին աչքերը: Եակօ խաղալու համար պէտք է աչէ ունենալ, կը պակսի Գամբէթեանին: Խաղին դոյնը պահողներէն էր սակայն: Իսկ միւսները, պէտք չկայ յիշել հոս առանձինն, կը նմանէին խամաճիկներու, Ինչ թափթփած հագուստներ, ծպտում, միօրինակութիւն, մաքրութիւն:

Ինչ պէտք կար Փարիզէն amateurներ բերելու, երբ հոս ամէն կողմ կը հանդիպիս: Աւելի ուժեղ եւ փորձառու: Միայն պէտք էր ընտրել եւ հաւաքել: Ինչ որ չէր ըրած ըրած Վ. Փափազեան եւ ծախքերը աւելի խոշորցուցած էր: Իսկ Եակօն լաւագոյն ձեւովը կը տանէր Մ. Մարութեանը: Տարած է Զարիֆեանի հետ եւ գնահատուած: Ճիշդ է սակայն որ ան fադաֆացի չէ, բայց արտասահմանի մեր արժէքաւոր ուժերէն է եւ արդէն անուն կը շինէ իր կարգ մը դերերով: Հոս նկատումներ չունիմ, բացարձակապէս, արուեստի է եւ դեղեցիկ խաղարկութիւնը իմ մտահոգութեանս առարկան:

Իր չուրջ հաւաքած էր փչրանքներ եւ «artistes lyriques»ներ որոնք ի զուր կը փորձեն թատրոն իշնել եւ «դիւանագիտութիւն» խաղալ:

«Քորքասօ»ն ալ նոյն կրճատումներուն եւ թոյլ խաղարկութեան ենթարկուեցաւ: Եւ յետոյ, մէկ վարագոյրին տեղ, Վ. Փափազեանը խօսեցաւ Հայաստանի մասին:

Պահ մը արուեստագէտին տեղ տուինք «քաղաքացի»ն: Հոս ալ արժանի եւ ձիրք պէտք է եւ ունի: Բեմի վրայ թէ կեանքի մէջ խօսելը նոյնն է: Ուրիշ ողբերգութիւն է, անհուն հեղինակ է: Աւելորդ ուժերու պէտք չկայ, ոչ ալ յաւելեալ շնորհներու: Միայն պէտք է քիչ մը ներկայացնել եւ ժպտիլ: Աչքերը բանալ եւ դոցել: Կեցցէ՛...

Բարեբախտաբար, Վ. Փափազեանի երկն ու այսօրը, իր արկածներով եւ յոյսերով ծանօթ են ամէնուն, բոլորն ալ իր արուեստին համար կը վազեն, Հայ Թատրոն: Եթէ ինք ծիծաղի ժողովուրդին քթին եւ խաղար, Մարգ Փափազեանին կը կորսուի նոր ունկնդիրներ, որքան ալ ինք պէտք չունենայ կրանքի եւ ցոյցի: Կը հեգնէր՝ երբ ծաղիկներ կը նետէին բեմի վրայ ժողովուրդը, աշխատանքով բան տեսած այս «ամբոխը»ը կը նայ մարդիկը եւ կը խնդայ ինքն ալ:

Այս «քաղաքի լոյսերէն» ուղղակի ջրուած դեռ: Կը տեսնէ: Ոչ ալ Մուսան նստած է ուղեղին վրայ ծալապատիկ:

Ահա թէ ինչո՛ւ յուսախաբ եղաւ ժողովուրդը եւ յուսախաբ եղաւ մենք: Նախ քան հոս կանչուիլը գիտէ պէտք էր անդամ մը խօսք տար անոնց՝ որ Մարսէյլի bouillabaisseին մը տուած են:

Պ. ՄՐՆԱՒՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԴԵՐԱՍԱՆԱՊԵՏ ԱԲԷԼԵԱՆԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

Ապրիլ 26ին եւ 27ին Բագրատ մէջ տօնուեցաւ դերասանապետ Յովհաննէս Աբէլեանի բեմական գործունէութեան յիսնամեակը:

Խանդավառ հանդէս մը տեղի ունեցաւ Բունիաթ-Զադէի թատրոնին մէջ եւ հայ թերթերը, ինչպէս լիզ, Բագու եւ Երեւան, համակրելից յօդուածներ նուիրեցին ժամվրդական դերասանին:

Քանի մը քաղուածքներ այդ յօդուածներէն.—

Խորհրդ. Հայաստանի մէջ իր ուսածադիր մը կը գրէ:

— «Անդրկովկասի մէջ չկայ մը, ուր այցելած չըլլայ անուն արուեստագէտը, չկայ թատրոն մը, ուր երեւցած չըլլայ Աբէլեան իր բեմական հոյակապ խաղով եւ անդուգական արուեստով: Յովհ. Աբէլեան մանաւորապէս յայտնուեցաւ դասական խաղացանկերու մէջ իր վարպետ խաղարկութեամբ: Յանձն առաւ Աբէլեանի, մենք ունինք մեծ արուեստագէտ մը, որուն խաղին հիմնական ձգտումն է եղած իրապատումը: Ան իր խաղով կրցած է շարժիլ ու վարակել դանազան դերը:

Աբէլեան բեմական ասպարէզ նետուած է ուժգնութեան թատրոնի շրջանին, երբ կատարումի սկիզբը, ապրեր է ազատականներուն ակիզբը, ապրեր է Ազատականներուն թատրոնի շրջանը, ընդհանրապէս Սիրանուշին, որ Աբէլեանցիներ է Սիրանուշին, որ Աբէլեանցիներ է Սիրանուշին, որ Աբէլեանցիներ է

ՎՎՎՄՆ ՂՆԱՎՈՒԹՅԱՆ ՍՈՎԵՏՆԵՐԻ ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ՈՐՈՇՎԱԾ Է ՀԱՄԱՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿՈՉ ՈՒՂԱՐԿԵԼ ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՀԱՄԱՐ

Համամիութենական Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեի նախագահության նիստում ընդունված որոշման համաձայն՝ Վերին Խորհրդի նիստերի դահլիճում հոկտեմբերի 26-ին հրավիրվեց ՎՎՄՆ Ղազախական, Ուզբեկական, Թուրքմենական, Տաջիկական, Ղրղզական, Կարակալպակական ինքնավար հանրապետությունների, Ղազախստանի, Ուզբեկստանի, Թուրքմենստանի, Տաջիկստանի, Ղրղզստանի, Կարակալպակական ինքնավար մարզի,

քէ ինքը չէ հաւաստած որ Կորկուզովը հայ է, այլ ենթադրած է որ անունէն դատելով, կրնայ, հայ, յոյն կամ ուրիշ ազգէ մը սերած ըլլալ· բանի որ իր ծննդավայրին Լապինսթայայի մէջ, շատ կան ոչ–ռուս տարրեր:

Պ· Էլիզեյեւ, *երբ որ Փարիզի ուղեց հետեւեալ հերբումը*, զոր Պ· Խատիսեան անձամբ ներկայացուց թերթին տնօրէնին, անոր տալով անհրաժեշտ բացատրութիւններ:

— Ձեր թերթին, 8 Մայիս, կիրակի օրուան թիւով՝ ինձ վերագրուած խօսքերուն մէջ՝ սխալ մը սպրդած է, հանրապետութեան նախագահին սպանիչին Կորկուզովի մասին:

Երբեք չեմ հաստատած թէ սպանիչը հայ ընտանիքի մը կը պատկանի եւ կը խնդրեմ որ հերբումիս տեղ տամ ձեր թերթին մէջ»:

Echo de Paris խոստացած է հերբումը հրատարակել մօտաւոր թիւով, թերեւս այսօր:

ՍՊԱՆԻՉԸ ՄԵՂՍԱԿԻՑՆԵՐ ՈՒՆԷ՞Ր

Նախագահին սպանութեան պարագաներու մասին, կին մը, տիկին Տը Վիլմօրէն ըրած է յայտնութիւն մը, որ եթէ ստուգուի, պիտի ծառայէ հաստատելու թէ սպանութիւնը միայն խելագարի մը գործը չէր, այլ երկարօրէն մտածուած ու կազմակերպուած՝ խմբակի մը կողմէ:

Տիկին Տը Վիլմօրէն կը պատմէ թէ սրահին մէջ, ուր ճաիրը գործուեցաւ, նշմարեր էր խմբակ մը, բաղկացած երկու այրերէ եւ մէկ կինէ: Այրերէն մէկը՝ Կորկուզովն էր, իր հսկայի կազմով: Երբ նախագահը սրահ պիտի մտնէր, ատիկանները կարգի դրին ներկայ բազմութիւնը: Այդ ներպով, կինը եւ Կորկուզով, քովէ քով լինկան: Իսկ այն պահուն որ նախագահը սրահ պիտի մտնէր, Կորկուզով բռնեց այս կնոջ բազուկէն եւ զայն ինքն իր վրայ զարձնելով, անցաւ անոր եռեւը, այսինքն սրահին պատին տակ: Ճեռոյ աղաղակի ձայներ լսուեցան:

— «Տեսայ որ, կըպատմէ, նախագահը կ'երեսկար· յետոյ, Պ· Կիշար ետեւեցաւ· գնդակ մը թեթեւօրէն վնասեր էր աջ բազուկս, վերարկուիս մուշտակը ծակելով:

«Ինչ որ կրնամ հաստատապէս ըսել, կարճ խօսքն էր որ լսուեցաւ մարդասպանին ընկերակցող կնոջ կամ այդ մարդուն կողմէ, երբ նախագահը նշմարուեցաւ· — «Ան է· շո՛ւտ», ինչ որ դեռ կը հնչէ ականջիս մէջ»:

Քննութիւններ կը կատարուին, երեւան հանելու համար թէ լրօք մեղսակիցներ ունէ՞ր նախագահին սպանիչը:

Պ. ՓՕԼ ՏՈՒՄԷՐԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵՆԷՆ ՅԵՏՈՑ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԹԱՂՈՒՄ ԱՅՍ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

ՅԱՋՈՐԴԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ՝ ԱՅՍՕՐ

Սպանուած նախագահին մարմինը փոխադրուեցաւ էլիզէի պալատը, ուր հարիւր հազարաւոր բազմութիւն մը խուժեց կիրակի եւ երկուշաբթի, վերջին յարգանքը մատուցանելու հանգուցեալին:

Նախաթաթաց խորհուրդը որոշեց կատարել ազգային թաղում, որ տեղի պիտի ունենայ հինգշաբթի օր:

Յուղարկաւորներու թափօրը պիտի մեկնի էլիզէի պալատէն դէպ ի Նօթր-Տամ եկեղեցին, ուր կրօնական արարողութենէ վերջ, նախագահին աճիւնը պիտի ամփոփուի Պանթէոնի մէջ:

Իբր սուգի նշան, հանրային հաստատութիւնները կէս դրօշ պիտի պարզեն՝ սեւ շղարշով: Նպաստընկալ թատրոնները գոց էին երէկ եւ գոց պիտի մնան թաղման օրը: Կառավարական վարչութիւնները աշխատանքը պիտի դադրեցնեն հինգշաբթի օր:

ՅԱՋՈՐԴԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ծերակոյտի նախագահը Պ· Ալպէռ Լըպրէօն, վարչապետին հետ խորհրդակցութենէ մը յետոյ, որոշեց նախագահի ընտրութեան համար՝ Ազգային ժողով հրաւիրել այսօր:

Արդէն հրաւէրները կիրակի օր իսկ ղրկուած էին Ծերակոյտի եւ նախկին երեսփ· ժողովի անդամներուն: Աւելորդ է այժմէն իսկ զուշակութիւններ ընել կռլել, քանի որ, այս գիշեր իսկ կ'ընտրուի Պ· Տումէրի յաջորդը:

Ըստնք միայն թէ ամէնէն աւելի կը խօսուի Ծերակոյտի նախագահին Պ· Լըպրէօնի եւ նախկին վարչապետ ու ծանօթ գիտնական Պ· Փօլ Փէնլեվէի մասին:

Պ· Լըպրէօն պաշտօնապէս դրած է արդէն իր թեկնածութիւնը:

ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՒ ԵՂԱՒ Ալպէռ Թոմա, Ազգերու Դաշնակցութեան Աշխատանքի գիւանին նախագահը:

Մանրամասնութիւնները վաղը:

Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամներ

Բաժանորդագրուեցէք մեր հրատարակութեանց առաջին շարքին
Գնեցէք, սպառեցէք, տարածեցէք արդէն լոյս տեսած հատորները

1.— Արձակ էջեր ու հէքեաթներ՝	ՌՈՒԲԷՆ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆԻ	20 ֆր.
2.— Պանդուխտի կեանքէն՝	ՀՐԱՆԴԻ (Մ. Կիւրճեան)	20 ֆր.
3.— Տարօնի Աշխարհ՝	ՄՇՈՑ ԳԵՂԱՄԻ	30 ֆր.
4.— Աժբողջական գործը՝	ԳԵՂԱՄ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆԻ	20 ֆր.
5.— Վիպակներ ու Պատմուածքներ՝	ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆԻ	20 ֆր.

Հրապարակ ելաւ Թիւ 6ր, ուր ամփոփուած են Գ. ՋՈՀՐԱՊԻ հատորէ դուրս մնացած երկերը:

Բաժանորդագրութիւն.— 12 հատը 200 ֆր., 100 ֆր.ը կանխիկ
Դիմել՝ M. Barsamian, 121 Rue Marcadet, Paris (18)

Ց. Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ Կեդր. կոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Ալֆորվիլի բոլոր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Հայ Ա. կումբի սրահը: Զեկոյց Կեդր. Կոմիտէի կողմէ: Մասիպողական ներկայութիւն:

ՓԱՐԻԶԻ Հիւդդան խումբի ժողովը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին, Ave. des Gobelins. Զեկոյց Կ. Կոմիտէի ներկայացուցչին կողմէ:

ՍԱՐՄԷԼԻ ենթակոմիտէին ընկերահամակրական դասախօսութիւնը այս կիրակի ժամը 3ին սովորական հաւաքատեղին (ընկ. Նուպարի տունը): Նիւթ.— Հայ քաղաքական կուսակցութիւնները: Կը խօսի ընկ. Վազգէն Շուշանեան:

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ Մարզպետ խումբի դիւանը, խիստ կարեւոր խորհրդակցութեան համար կը հրաւիրէ իր խումբի անդամները այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը: Կը խնդրուի ընկերներէն անպայման ներկայ գտնուիլ այս կարեւոր ժողովին:

ԿՐՈՆՈՊԼԻ ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, ձանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտադիր ներկայութիւն:

Մայիս 28 կը տօնուի Մարսէյի մէջ

28 Մայիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս
Brébant Marseillaisի մէջ
Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

Երգահանդէս Or. Ալիսիա Ամեանի

Յունիս 18ին կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Պարզեւ Քէօրօղլուեան կը փնտռէ Շապին-Գարահիսարի Օնիպէոի վիւղէն Գրիգոր Նիկողոսեան որ 1926ին կը գտնուէր Տրապա (Յունաստան) քաղաքէն սէկ ժամ հեռու Իսրնէճիք գիւղը:

Կը փնտռէ նաեւ Կարնեցի Միասաք Աւետիսեան, հօր անուն՝ Աւետիս, մօր անուն՝ Սոֆիա: Կը զբաղուէր Բանթի քաղաքէն երկու ժամ հեռու Եէնիճէ գիւղը: Իմացնել՝ Keuchkerian Alexan, Maison Figeac, Impasse pour-tous, Viviez, Aveyron, France.

— Թօճաման Պաշ (Թէրմէ զաւակ գիւղացի Ուստեան Պօղոսի որդին Տրդատ Ուստեան կը փնտռէ իր եղբայրները՝ Նուպար, Գնել, Քոլրերը՝ Մեծզար եւ Էլմաս, ինչպէս նաեւ իր ազգականները: Կը փնտռէ նաեւ իր կնքահայրը Շարդըշլար Թէմէճէք (Սեբաստիա) գիւղացի Նշան Գուլումճեան: Կը կարծուի թէ Սելանիկի շրջակաները սրճարանատէր է:

Իմացնել՝ Ուստեանի, Cité du Midi, No. 3, Décines, Isère.

Ճշդրիտ լուր տուողին 500 ֆր. նուէր: Կը խնդրուի Սուրբհայր Թերթերէն արտատպել:

ՈՒՐՖԱՅԻ Պ. Յակոբ Պէշլիեանէ կը խնդրուի հանդիպիլ, կամ իր հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի հաղորդել Պ. Պօղոս Գորգիկեանի, 31 Route de Choisy, Ivry.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէջ. շաքէ: Ախմատ. եւ նոր մեթոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան՝ վէներ. ֆիւանդութիւն եւ վարիսի: Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12:

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

Le "CAFÉ MARTIN"

ՔԱՖԷ ՄԱՐԹԷՆ

Հավրի մէջ սուրճի գիներու անկման պատճառաւ իմ սուրճս գին որոշուած է կէս քիլօն 9 ֆրանք, (5 ֆր. 50 սանթիմ 250 կրամը), թէ կեդրոնի վաճառատանս թէ մանաճիւղերուս եւ Փարիզի արուարձանի մթերանոցներուն մէջ:

Գաւառի մթերանոցներուն մէջ կէս քիլօն՝ 9 ֆրանք 40 սանթիմ, (4 ֆր. 70 սանթիմ 250 կրամը):

Միւլհուզի մէջ՝ սովորական գինին վրայ կը բարդուի օթթրուայի տուրքը: Սառպրիւքի մէջ՝ կէս քիլօն՝ 10 ֆր-, (5 ֆր. 250 կրամը):

CAFÉ MARTINը պէտք է ծախուի այսօրուընէ սկսեալ վերոյիշեալ գիներով:

EUG. MARTIN

34 Rue Joubert. Paris

Հեռաձայն՝ Trinité 03—64 / Trinité 03—65 / Trinité 03—66

Ա. Մասնաճիւղ՝ 48, rue Turbigo, Paris, հեռաձայն՝ Louvre 06—77:

Բ. Մասնաճիւղ՝ 64, Rue Voltaire, Լըվալուա-Փէռէ՝ հեռաձայն՝ Pereire 47—59:

Մթերանոցները՝ Փարիզ, արուարձաններ ու գաւառ.

Լիկոր ծարան եւ արհեստանոցներ՝ *77 Rue Anatole-France եւ 14 Rue Ernest Cognacq, հեռաձայն 203, ԼԸՎԱԼՈՒԱ ՓԷՌ:*

Կեղծերէն զգուշացէք եւ հաճեցէք ստուգել թէ ձեզ յանձնուած սուրճի տուփը կը կրէ իմ անունովս եւ հասցէովս վաճառանիշ մը:

Ընտանեկան պարագիկ ցերեկոյթ

Կազմակերպուած «Դպրոցասէր»ի Անկիէնի ժասնաճիւղին Օժանդակ Օրիորդաց միութեան կողմէ:

15 Մայիս ժամը 15էն 21, Enghien*ի* Salle des Fêtes *ի մէջ,* Rue du Casino.

Հաճելի անակնկալներ — Մուտք 10 ֆր. (Թէյը միացեալ)
ՍԱՆՏՐՈՍԵԱՆ ՆՈՒԱՌԱՒՈՒԹԻՒՆ

Հաղորդակցութեան համար առնել՝ հանրակառք թիւ 54 Trinité ոգեկառք կամ տիւ Նոռէն, 14.30, 14.40, 15.30:

Թէյասեղան - պարահանդէս

Ս. Ե. Կ. Խաչի Մարսէյլի ժասնաճիւղին կողմէ
Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9—12 եւ 12—5
Brebaat Marseillaisի *մէջ* Ave. des Chartreux

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՁԵՐՄԱԿ ՊԱՆԻՐ

Fromage blanc à l'Oriental

le PHÉNIX

ՓԷՆԻՔՍ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

կը ծանուցանէ նպաստաւոր պայմաններու եւ նպարեղէնի վաճառականներուն թէ կը հայթայթէ իր արեւելեան ենթական պանիրը ամբողջ տարուան ընթացքին առանց ընդհատումի:

Դիմել իր ներկայացուցիչներուն
Société GLOBE, 1, rue Mondétour
Halles Centrales, PARIS (1er)
Յօսիէթէ կլոպ, թիւ 1, Մոնտէթուր փողոց
Հալ Սանթրալ, ՓԱՐԻԶ (1)
Հեռաձայն Richelieu 93-73 մինչեւ 80
Central 06.34

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք . . .

ՄԱՐԴ ՄԸ ՇԻՆԵԼ կամ ի՞նչ պէտք է գիտնալ մարդկային մարմնի կազմախօսութեան, բնախօսութեան, ախտաբանութեան եւ առողջապահութեան մասին. պատկերազարդ, հեղ.՝ ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ: Գին 20 ֆր. (Թրանսա) եւ 25 ֆր. (ուրիշ երկիրներ):

ԵՐԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՆ կամ Մարմնական եւ հոգեկան առողջութեան գաղանիքը. հեղ. ՏՕՔԹ. Վ. ՓՈՆԷ, տարիփոխ՝ ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ: Անհրաժեշտ ուղեցոյց մը բոլորին համար: Գին՝ 10 ֆր. (Թրանսա) եւ 12 ֆրանք (ուրիշ երկիրներ):

ԹԷ ԻՆՉ ՊԱՏՄԵՑ ԹՐԻՔՈՆԷՄԸ կամ ի՞նչ է սիթիլիսը, ինչպէս զգուշանալ, ի՞նչպէս դարմանել՝ պատկերազարդ, հեղ.՝ ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ: Գին 6 ֆր. (Թրանսա) եւ 7 ֆր. 50 (ուրիշ երկիրներ):

Երեք գրքերը միասին 25 ֆր. (Թրանսա) եւ 30 ֆր. (ուրիշ երկիրներ), առաքման ծախքով: Դիմել՝ Dr. L. Krikorian, 126 Fbg. St. Denis, Paris (10).

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՓՐԱՆՍԵՐԷՆ ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ԳՐՔԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

51 rue Monsieur-le-Prince, Paris (6). Tél. Danton 88.63
ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ — ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Հայերու ժամադրավայրը

Ճաշարան Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Danton 52—73
Արեւելեան եւ Եւրոպական խնամուած կերակուրներ

"ՅԱՌԱՋ,, ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ ԳԱԻԱՌԻ ՄԷՋ

1. ՄԱՐՍԷԼ	.....	Tzeriguiantz G. 13 rue des Dominicains
2. ԼԻՈՆ	.....	khatchadourian Antranik, 202 rue Boileau.
3. ՏԷՍԻՆ	.....	Bodourian G., Avenue B. Palissy.
4. ՎԱՒԱՆՍ	.....	Perzikian Avedis, 26 Boulevard Vauban.
5. ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ	.....	Germain Marcel, 34 Place du la Liberté.
6. ՍԷՆ ԹԻԳՈՆԷՆ	.....	Madame Digonner, Place du Peuple (kiosk).
7. ՓՈՆ ՏԸ ՇԵՐԻ	.....	Eramian David, rue de la Liberté (Beulangerie Curtat).
8. ԼԱՆՍԷՑ	.....	Djelalian Simon, 4 rue Dr. Michaud.
9. ԼԱ ՍԻՈՒԱ	.....	Azadian kazaros, 11 ruePalamideau.
10. ՊԱՐԿ ՏԸ ՓԷԱՃ	.....	kassabian Souren, 50 Grand'rue.
11. ՍԷՆ ՄՕՐԻՍ ՊՐՆՈՒԻԱ	....	Teissonnier, Dépositaire.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (4)

Բ Ո Ռ

(Վէպ *1830*ի իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է· ՎՈՑՆԻՉ — Թարգմ· Լ· ՇԱՆԹ

Մօնտանէլլին մնաց մենակ մանչուկի տակ եւ անշարժ նայում էր խաւարին:

— Տիրոջ վրէժը ընկաւ իմ վրայ, մտածում էր նա, ինչպէս երբեմն Դաւթի վրայ: Ես պղծեցի Աստուածս սեղանը ու բռնեցի Տիրոջ մարմինը պղծած ձեռքերով... Երկայնամիտ էր նա դէպ ի ինձ, բայց ահա՛ հասաւ: «Դու ծածուկ կատարեցիր, իսկ ես կը կատարեմ բաց ամրողջ Իսրայէլի առաջ եւ արեւի տեսքին: Պէտք է մեռնի մանուկը, որ ծնաւ»:

II

*Պարոն ձէյմս Բերտէնին ամենաւելն դուր չեկաւ, որ իր կրտսեր եղբայրը գնալու է «քաչ գալ Զուիցերիա» Մօնտանէլլիի հետ: Միայն ուղղակի արգիլել չէր կարող բուսաբանական նպատակով կատարուող այդ ճամբորդութիւնը ծերունի պրոֆէսորի հետ միասին: Արթուր դիտենալ չէր կարող արգելումի իսկական պատճառը եւ համարելու էր դրան իբրեւ մի անմիտ բնակալութիւն եղբօրը կողմից: Նա անպատճառ արգելքը վերադրելու էր եղբօրը կրօնական նախապաշարումներին, իսկ Բերտէնները միշտ հպարտ էին իրենց կրօնական ազատամտութեամբ: Ընտանիքի բոլոր անդամները համոզած բողոքականներ էին եւ պահպանողական ճիշտ այն վայրկեանից սկսած, երբ «Բերտէն եւ եղբ·» նաւատիրական առեւտրական տունը հարիւր տարուց աւելի առաջ սկսեց իր գործերը Լոնտոնում ու Լիվորնոյում: Նրանք ընդունում էին որ անգլիացի ճենտլմէնը պէտք է արդարամիտ ու չիտակ լինի նոյն իսկ պապականի հետ: Երբ ընտանիքի գլուխը, այրի նստելուց ձանձրացած, ամուսնացաւ մի կաթոլիկուհու հետ, որ իր փոքր որդիների դաստիարակչուհին էր եղած, նրա մեծ որդիը ձէյմսն ու Թոմասը հեղութեամբ դլուխ խոնարհեցրին նախախնամութեան կամքի առաջ, թէեւ իրենց տրտնջկից մայրացուի ներկայութիւնը անախորժ էր տան մէջ: Հօրը մահից յետոյ աւագ եղբօր ամուսնութիւնը աւելի եւս բարդացրեց առանց դրան էլ արդէն ծանր ընտանեկան պայմանները· բայց երկու եղբայրներն էլ աղուօրէն պաշտպանում էին իրենց մայրացուին՝ Ցուլիայի անխնայ լեզուից քանի դեռ կենդանի էր: Այլ եւ աշխատում էին, իրենց հասկացածի չափով կատարել իրենց պարտքը դէպ ի Արթուրը: Նրանք չէին էլ ճգնում սէր դոյց տալու· իրենց եղբայրական վերաբերումը գլխաւորապէս կայանում էր նրանում, որ տալիս էին կատարեալ ազատութիւն ու ծախսի չտա փող:

Հետեւաբար Արթուր իր նամակին իրրեւ պատասխան մի չէք առացաւ ծախսերը ծածկելու, այլ եւ մի սառն թոյլատուութիւն անցկացնելու իր արձակուրդը, ինչպէս որ ինքը կը կամենայ: Փոլի կէսը ծախսից բուսաբանական գրքերի վրայ, գնեց բոյսեր չորացնելու մի ճմլիչ եւ պատրէի հետ ճամբայ ընկաւ դէպ ի Ալպեր:

Շատ երկար ժամանակից ի վեր Արթուր այդպէս զարթ չէր տեսած Մօնտանէլլին, որ այդու խօսակցութեան առաջին ցնցումից յետոյ, հետզհետէ դալ էր նորից իր հոդեկան հաւասարակշռութիւնը եւ հիմա արդէն աւելի հանդարտ էր նայում իրերի վրայ: Արթուր դեռ շատ երիտասարդ էր ու անփորձ· նրա վճիռը հաղիւ թէ անդառնալի մնար: Մեղմութեամբ, փաստերով եւ համոզելով անշուշտ կարելի էր ազատել նրան այն վտանգաւոր ճամբից, ուր նա հաղիւ էր դեռ ոտք դնում:

Մտաղիր էին մի քանի օր ծրջեւ մնալու, բայց հէնց որ տեսան Արթուր փայլուն սպիտակ փողոցները, եւ տուբիսաններով վխտացող փոշոտ պարէզները՝ դէմքը խոժոռեց: Մօնտանէլլին նայեց նրան ու մեղմ ժպտաց:

— Դուր չէ՞ գալիս, սիրելի՛ս:

— Ճշմարիտ, չդիտեմ: Ես ուրիշ բան էի սպասում: Լիճը իրաւ գեղեցիկ է, այդ սարերի ձեւն էլ դուրեկան: — Նրանք կանգնած էին Ռուսօի կղզում ու տղան մատով ցոյց տուեց Սավուայի խիստ լեռնագիծը: — Միայն քաղաքը այնպէս է ճիշտ ու մաքուր, այնպէս բողոքական: Մի տեսակ ինքնաբաւական տեսք ունի: Չէ՛: դուր չի գալիս: Ինձ Ցուլիան է յիշեցնում:

Մօնտանէլլին ծիծաղեց:

— Խեղճ տղայ, ա՛յ, քեզ ճախաղանք: Բայց այն ժամանակ էլ ինչի՞ ենքթնում, չէ՞ որ իսկապէս միայն մեր բաւականութեան համար ենք այստեղ: Ուզո՞ւմ ես, այսօր նաւակով մի պտոյտ անենք լճի վրայ, իսկ վաղը իսկոյն ճամբայ ընկնենք սարերը:

— Բայց դուք ուզում էիք մնալ այս տեղ:

— Անգի՛ն տղաս, այս բոլոր տեղերը ես չատ անգամ եմ տեսել: Այժմ իմ ուրախութիւնս քեզ բաւականութիւն պատճառելն է: Ո՞ւր ես ուզում որ գնանք:

— Եթէ ձեզ համար իսկապէս միեւնոյն է, կը ցանկայի որ գնանք գեան ի վեր, դէպ ի նրա աղբիւրները:

— Ռօնով:

— Չէ՛, Աբրայով· նա այնպէս աբաղ է վազում:

— Լա՛ւ· ուրեմն գնանք Շամոնի: Ճանչից յետոյ ժամանակը անցկացրին մի փոքրիկ առագաստանաւակով: Աքանչելի լիճը Աբթուրի վրայ: Աքանչելի լիճը Աբթուրի վրայ աւելի քիչ տպաւորութիւն արեց դորչ ու պղտոր Աբրան· նա մեծապէս էր Միջերկրականի ափին ու վարժուած ծովի կապոյտ ծփանքին: Իսկ լիճի արագ վազքը սիրում էր խնդալ պէս· ու անչափ հաճոյք էր պատճառում նրա սրտին սառնորակներից եկած վազող հեղեղի այդ յորդ թացքը:

— Ի՞նչ լրջութիւն կայ մէջը:— ասում էր նա:

Յաջորդ օրը առաւօտեան վաղ դեռ գնում էին Շամոնի: Աքթուր չատ զարթ էր տրամադրուած քանի դեռ գնում էին արդանդ վիսով: Բայց երբ հասան կլիպի վերայով ուղիին եւ ամէն կողմից բոլորուն ուղիին եւ ամէն կողմից բայ ատին ձեղքվզած ահագին սարերը, նա լռեց ու դարձաւ մտածկոտ: Ամէն–մարտէնից սկսած նրանք ծանր բարձրանում էին, ձիերը կանգ էին առնում ամէն տասնեակ քայլ ասացած մի չալէում կամ լեռնակած մի փոքրիկ գիւղակում, եւ յետոյ նորից գնում էին առաջ ուր իրենց քաշում էր:

(Շար·)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 19-78

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՄԱՅԻՍ 1932

11 MAI 1932

Հ. ՏԱՐԻ Թիւ 1876

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 30 ՍԱՆԹԻՄ

ԱՋՔԸ-ԼՈ՛ՅՍ ԱՆՈՆՑ ՈՐ Կ'ՈՒԶԷԻՆ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼ

ՆՈՐ ՕՐԷՆՔ ՄԸ ՈՐ ՇԱՏ ԿԸ ՅԻՇԵՑՆԷ 1915Ի ՏԵՂԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

«ԱՆՈՆՔ ՈՐՈՆՑ ՄԱՑՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ ԶԷ», ԶՈՒՏԻ ԿՐՆԱՆ ՀԱՄԱՁՈՒՄԲ ԱՊՐԻԼ, ԹԱՂԵՐ ԵՒ ԳԻՒՂԵՐ ԿԱԶՄԵԼ, ԿԱՄ ՄԻԵՒՆՈՅՆ ԱՐՀԵՍՏԸ Ի ԳՈՐԾ ԴՆԵԼ

ԼՈՒԲԻ.— Պոլսոյ վերջին բդեաշխութիւն կը բաղկանայ ծանրակշիռ յանձնաժողովով մը, որ ներկայիս կը զբաղի Թուրքիոյ մէջ տեղի ունեցած յեղափոխութեան ազդեցութեան տակ կազմուելիք նոր կուսակցութեանց ծրագրի մշակումով։ Ասոնց մէջ կան ոմանք որ կը պատկանին նախկին Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն կուսակցութեան, որ Աբտիւլ Համիտի գահընկէց ըլլալէն ետք, 1908ին, Թուրքիոյ կառավարութիւնը ձեռքը առած էր։ Ասոնք, որ Թուրքիոյ մէջ տեղի ունեցած ներքին յեղափոխութեան ատեն, ինքզինքնին ազատական կոչած էին, այսօր կը ներկայանան իբրեւ պահպանողական տարրեր, որոնք կը ջանան ետ դարձնել Թուրքիոյ ներքին կեանքը 1908ի յեղափոխութենէն առաջ եղած վիճակին։

Ասոնց հակառակ կան ուրիշներ, որոնք կը պատկանին նոր սերունդի, որ 1908ի յեղափոխութեան ատեն տակաւին մանուկ էր, եւ որոնք կը ներկայանան իբրեւ ազատական տարրեր, որոնք կ'ուզեն Թուրքիան ազատական ուղիի մը վրայ դնել։

Ասոնց մէջ կան նաեւ ուրիշներ, որոնք կը պատկանին Թուրքիոյ ազգային փոքրամասնութիւններուն, որոնք ալ կ'ուզեն իրենց ազգային իրաւունքները ապահովել նոր սահմանադրութեան մը մէջ։

Ասոնք բոլորն ալ, ինչպէս ըսինք, կը զբաղին նոր կուսակցութեան մը ծրագրի մշակումով, որ պիտի ներկայանայ ընդհանուր ընտրութիւններուն։

Ասոնց մէջ կան ոմանք որ կ'ուզեն որ Թուրքիոյ մէջ ապրող ազգային փոքրամասնութիւնները ալ ներկայացուցիչներ ունենան Թուրքիոյ խորհրդարանին մէջ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՎԵՐՍԱՑԱԾԻ ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

Համաշխարհային պատերազմը մեծագոյն աղէտը եղաւ քաղաքակրթութեան ազատ թռիչքին համար։ Տասնըչորս տարիներու ալլադան ու յաջորդական խորհուրդները, դինուորական, քաղաքական թէ տնտեսական՝ չկարողացան մինչեւ այսօր բնականոն ճանապարհ մը գտնել։

Վերսայլի Դաշնագրի յաջորդող օրերուն ժարդին աւելի լաւատես էին։ Անոնք վաղուան արշալոյսի կոյր հաւատքը ունէին, որ վերադտնել պիտի տար իրենց հանգիստը եւ սփոփանքի շունչը պիտի բերէր մարդկային անդարմանելի կորուստներու առթիւ սգացող հոգիները հովահարելու։

Լուծի եւ տառապանքի, քաղաքական եւ տնտեսական ճիրաններու ձէջ գալարուող փոքրամասնութիւնները ազատ ու անկախ թափը պիտի առնէին դէպի վերելք, դէպի վերազարթնող հալրենիքի զարգացումը եւ հիմնաւորումը։

Տասնըչորս տարիներ անցած են այս աղէտալի օրերէն եւ անորոշութիւնը տակաւին կը թագաւորէ ամէն կողմ, երկիրէ երկիր։

Պատերազմի օրերուն մարդոց միտքերը աւելի որոշ էին, քանի որ կռիւը կը նկատուէր շատերուն կողմէ վիրաբուժական այն մեծ գործողութիւնը, որով աշխարհի գործարանաւորութիւնը պիտի ազատէր իր վտանգաւոր պալարներէն։

Հոգ չէ թէ յաղթը բերէր ջերմուխեան աստիճանի բարձրացում մը եւ որոշ շրջանի մը տկարութիւնը, աշխարհը պիտի գտնէր իր հաւասարակշռութիւնը, եւ կրկնակ ուժով մը պիտի նետուէր բարգաւաճումի եւ երջանկութեան ուղին։

Հաշտութեան դաշնագրի գործը պիտի ըլլար բացուած ճեղքերը զոցել։ Ազգերու Դաշնակցութիւնն իր կարգին պիտի մեղմացնէր ծագելիք բոլոր վէճերն ու անհամակցողութիւնները։ Բոլոր ժողովրդավար հոսանքներու պարտականութիւնը պիտի ըլլար պահել ընկերային հաւասարակշռութիւնը եւ ապահովել աշխարհի խաղաղութիւնը։

1918 Նոյեմբեր 11ին հեռագիրները ամէն կողմ կ'աւետէին աշխարհի խաղաղութիւնը։ Ձիշդ 51 ամիս վերջ, համաշխարհային պատերազմը վերջ կը գտնէր, գործելէ լեցոյ աւերներուն մեծ աւերը. 9 միլիոնէ աւելի կորուստներ, եւ 6 միլիոնի չափ հաշմանդամներ արձանագրելով, առանց հաշուելու ծերերու, երախաներու եւ կիներու Ջարդը, զրկանքներէ ծագած մահերը, եւ ծնունդներու զգալի պակասը։ Արիւնի եւ արցունքի տեսարան մը՝ նուիրուած ճարտարարուեստի արքայ Մոզքին։ Իսկ նիւթական կորուստը... այդ արդէն միջազգային գրասենեակի ուժերէն վեր եղած է։

Ի՞նչպէս կարելի է հաշուել ու գնահատել բոլոր այն աւերուած ճանապարհները, կամուրջները, ջրանցքները, դիւղերն ու քաղաքները, նաւերը, գործարանները, հանքերը եւլն.։ Վերցուցէք 15 միլիոն գործաւորներ իրենց աշխատանքներէն, ուղարկեցէք զանոնք պատերազմի ճակատ, եւ թող անոնց տեսէն 55 միլիոն ժողովուրդ զիշեր ու ցերեկ աշխատի անոնց անհրաժեշտ նիւթերը հայթայթելու համար. 29 ազգերու ժողովուրդներ թող իրենք զիրենք զրկեն, իրենց ապրուստը նուազագոյն չափի վերածեն, պահելու համար զիրենք պաշտպանողները։

Երեսուն միլիոն ձեռքեր հարիւր միլիառ օրականներ կորնչուցին, ու ո՛չ միայն բան մը չարտադրեցին, այլ իրենց հնարաւոր միջոցներով աշխարհի արդիւնաբերութիւնը մեծ չափով քանդեցին։

Միամիտ էր ամէն ոք, միամիտ էին նաեւ զեկավարները։ Շատերու ենթադրած քանի մը ամսուան տեւողութեան շրջանը տեւեց չորսուկէս տարի։

Ազգերը զիմացան սպառելով նախապէս իրենց ներքին հարստութիւնը, եւ ապա պարտքի տակ ինաելով աւելի մեծ եւ հարուստ բարեկամ ազգերու։ Անգլիա եւ Ֆրանսա նախապէս, լեցոյ Ամերիկա մեծ տպաւորներ դարձան Սերպիոյ, Յունաստանի, Ռումանիոյ եւ ուրիշներու համար. միւս կողմէ Թուրքերը, Պուլկարները եւ Հունգարացիները ապրեցան գերմանական փոխառութիւնով։

Չէզոք երկիրներէ ալ անժան չմնացին։ Ամենաբարձր գներով ծախեցին իրենց արտադրութիւնները պատերազմիկ կողմերուն. անուղղակի քաջալերեցին անձի եւ նիւթի անխմաստ կործանարարութիւնը։

Առանց միջազգային վարկի սքանչացուցած մեքենականութեան, պատերազմը այնքան երկար պիտի չտեւէր։ Ան է որ ապանդի գործը արժեւորեց, ան էր որ կրկին ուժերու սպառումը յառաջ բերաւ։

Այս ամէնը ինսասին կողմը արձանագրուեցաւ։ Ի՞նչ ունեցաւ աշխարհը, շահի կողմը։

Բոլոր ճարտարարուեստի մեծ երկիրները բազմապատկեցին իրենց արդիւնաբերութիւնը տիրող պահանջին առթիւ։ Անգլիա, Ֆրանսա, Միացեալ-Նահանգները, Իտալիա եւ Գերմանիա շատցուցին եւ զարգացուցին մետաղի, հիւսուածքի եւ քիմիայի գործարանները, եւ այս ամէնը կ'աշխատէին ճակատի հաշուոյն։ Բայց անգամ մը որ պատերազմը վերջ գտաւ, անոնց պէտք եղան արտաքին շուկաներ։

Դժբախտաբար շատ ազգեր պատերազմի հետեւանքով քանդուած էին ու աւերակներու վրայ նստած. սրբիչներ աղքատացած, ոմանք ալ տարագրուած ու մարդկային բնականոն կեանքէ դուրս եւած էին։ Շատ բնականօրէն այս ամէնէն յառաջ պիտի գար այս օրերու համաշխարհային մեծ տագնապը։

Խաղաղութեան յաջորդող քանի մը տարիները անցան անդադար հրապարակի վրայ հարստացողներու թիւը շատ էր։ Ամէն կարգի հայթայթիչներ կը գտնէին, Շահադէտներու թիւը անհաւատալի էր։ Գործաւորները կը տառապին լաւ օրականներ։ Գիւղացին հարստացած էր, խնայողական անտուկներու տոկոսները բարձրացած էին, աշխարհի մէկ խոշոր մասին, մասնաւորապէս յաղթականներու մօտ, կը նշմարուէր չնախատեսուած բարգաւաճում մը։

Տեսնուած բարգաւաճումը սակայն խաբուսիկ եւ անցողական եղաւ, պետութիւնները իրենց մեծ ծախքերը զոցելու համար դրամատուներ հրապարակ հանեցին, փոխարէն ունենալով պատերազմեան բոլո՛ր գործիքները, որոնք ժամանակի ընթացքին կորնչուցին իրենց արժէքը եւ յառաջ բերին՝ թղթադրամի անկումով՝ փոխանակութեան տագնապը։ Զերծ չմնացին, այս տագնապէն նաեւ չէզոք երկիրները։ Ձիշդ է որ անոնց անտուկները ոսկեդրամով լեցուն էին, բայց սպառման նիւթերը մեծ չափով պակասած էին, եւ ամէն կողմ բարձրացած էին գիները։

Բանուորները աստիճանաբար նշմարեցին որ, հակառակ իրենց օ. բաւարձքի կրկնապատկումին, աւելի խեղճ էին քան առաջ։ Ինսայողական անտուկներու հարիւրին 6ը աւելի քիչ արժէք ունէր քան նախկին հարիւրին 3։ Արժեթուղթերը արագօրէն կը կորնչնչէին իրենց գիները, դրաժաղլուխները նուազեցան, եւ յառաջ եկան յետ-խաղաղութեան բոլոր տնտեսական տագնապները, անգործութիւնը եւ անհամեմատ գողութիւնը։

Շատ բնականօրէն այս վերջին պատկերը աւելի շուտ եւ աւելի զգալի զունաւորում ստացաւ պարտուած երկիրներու մէջ։ Նախապէս Ռուսաստանը, յետոյ Աւստրիան, Հունգարիան, Պուլկարիան եւ Թերմանիան, տեսան ու ապրեցան թըշուառութեան եւ յեղափոխութեան աւերիչ շրջանները։ Համայնավարական տագնապը Հունգարիոյ վրայէն անցաւ մինչեւ Իտալիա։ Բոլոր այս երկիրներու ընկերային եւ քաղաքական կարգաւորումները ցնցուեցան զգալի չափով, մինչեւ իրենց ողնասիւնը։

Յաղթողներու կողմը վարկի վերջնական անկումը տակաւին զօրաւոր էր, բայց տկարանալու վտանգին ենթակայ։ Միլիոններու հասած անոնց տնտեսական գործնականութիւնը, զորս պահել պէտք էր նպաստներով եւ տուրքերու յաւելումով։ Պատերազմի տուրքը վճարելէ վերջ, պէտք էր վճարել անգործութեան հարկը։

Դրամը իր գնման արժէքը կը կորնչնէր, պատերազմեան հարստութիւնները ձիւնի նման կը հալէին։ Եկաւ այն վայրկեանը երբ հատայն մարդկութիւնը ծագելիայ զգաց ու ապրեցաւ իր անկարողութիւնն ու աղքատութիւնը։

1914ին ճարտարարուեստի բոլոր մեծ երկիրները կը վիճէին իրարու մէջ արտաքին շուկաներ ապահովելու համար, եւ որպէսզի անոնց բաժանումը կանոնաւորուի, իրենց քաղաքական ուժերը ակէտեղ հանեցին ու խօսքը տուին թնդանօթին։ Պարտեալները կորնչուցին իրենց շուկաները եւ խորտակուած տեսան իրենց քաղաքական գործիքը։ Յաղթականները որքան որ պահեցին իրենց ընկերային եւ քաղաքական ոյժը, բայց իրենց ճարտարարուեստի մեծ արտադրութիւններով իրենք զիրենք գտան մնանկացած լաճախորդներու առջեւ, որով իրենց զինուորական յաղթանակը փոխանակ իրենց դիրքը բարելաւելու, ընդհակառակն մեծապէս վնասեց։

Յաղթութիւնը դարձաւ անարժէք եւ աննպատակ։

Ինչքան սխալ է ու վնասակար սուր դանակի ծայրով ժամացոյցի կանոնաւորութիւնը ապահովել, նոյնքան եւ ա՛լ աւելի սխալ եղաւ աշխարհի տնտեսական գործերը թընդանօթի հարուածներով կանոնաւորել։

Ինչքան որ սխալ ծրագրեցին պատերազմի սկսողները, նոյնքան եւ ա՛լ աւելի սխալ մտածեցին յաղթութեան դաշնագիրը ստորագրողները։ Թէ ինչո՛ւ...։

Հ. ՍԻՐԻՆԿԻՒԼԵԱՆ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

—)(o)(—

ՊԷՅՐՈՒԹ, 26 ապրիլ (սեփ. թղթ.). — Ապրիլ 11/24։ Ոչ ոք այնքան արտայայտիչ կերպով կրնայ պատկերացնել այս տօնը, քան բուն ինքը, անոր ժառանգորդը հայ ժողովուրդը, ու նաեւ անոր հարազատ արտայայտիչներէն Զ. Ո. Մ.ը, որ կրցաւ այս տարի եւս արժանավայել ու համապատշաճ ոգիով տօնել այս տօնը։ Եղեռնի – սերունդը կրցաւ աւելի բազմամարդ 4000 հոգի համախմբել Պէյրութի ամենամեծ սրահին Grand - Théâtreի մէջ։ Հարիւրաւորներ տիսուցան ետ դառնալ, տեղի չգոյութեան պատճառով։ Օտարներու հետաքրքրութիւնը մեծ էր, տեսնելով համախմբումը թատրոնին դրան առջեւ, ուր հազարաւորներ կարդով նեղ կը մտնէին դրաւելու համար տեղ մը։ Եւ այս բոլորը, այն պահուն, երբ ամէհաւար – հնչակ – բոլշեւիկ պլօքը պայքար կը մղէր չկատարելու այս տօնը, ու մասնութեան մը չնորհիւ ոստիկանութիւնը հրամանագրով մը կ'արգիլէր տօնակատարութիւնը։ Բայց չնորհիւ բարեացակամութեանը, ներքին գործերու նախարար Մուսա պէյ Նամմուրի, հրամանը վերստին կը ստացուէր, ան ի բերան ձգելով ամսեղուկները, որոնք լրբութեան կապկանձումով կը փորձէին մեր սուգն իսկ խանգարել։

Զ. Ո. Միութեան հրաւէրին ուղղած բոլոր քաղաքական կուսակցութիւններուն, հայրենակցական եւ մշակութային միութիւններուն, պատասխանած էին բոլորը, բայ ի ոամկավարներէն եւ հնչակեաններէն, որոնց ատաջինը կ'առարկէր Ազգ. վերին խրհուրդի եղած որոշման, իսկ երկրորդը կ'առաջարկէր ա) չպարզել եռագոյնը, բ) չերգել «Մեր Հայրենիք»ը։ Եւ այսպէսով, միայն Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնն էր, որ կը մասնակցէր տօնակատարման, ամբողջ հայ ժողովուրդի հետ միասին։

Լիբանանի առաջնորդ Կարօեան արքեպսկ., որուն յանձնուած էր հանդէսին նախագահութիւնը, վերջին պահուն կարդ մը սեւ հոգիներու թելադրանքին տակ, կը հրաժարէր նախագահելէ, ու պարտկելու համար իր արարքը, իրրեւ փոխանորդ կ'ուղարկէր քահանայ մը...

Օրուան յիշատակին կատարուած էր մահարեմ մը զարդարուած՝ ծաղկեպսակներով զոր դրած էին Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, հայրենակց. եւ մշակութային միութիւնները։

Մահարեմի վրան կը ծածանէին հայկական եւ լիբանանեան դրօշները։

Ձիշդ ժամանակին Մերձաւոր Արեւելքի Որբ. Ընկերութեան Փանֆարը կը հնչեցնէր «Մարսէյեզ»ը, Լիբանանի քայլերգը ու նաեւ «Մեր Հայրենիք»ը, որ ունկնդրուեցան յոռնկայա ու խոր յարգանքով։

Բացման խօսքը ըրաւ Պ. Եղուարդ Տարօեան, բացատրելով Ապրիլ 24ին իմաստը, հայ ժողովուրդի կենսունակութիւնն ու առաքինութիւնները։ Տեղի ունեցան քանի մը արտասանութիւններ ու մեներգներ։ Հոս փակագիծ մը։— Պէտք է ձլատ ըլլալ արտասանողներ ընտրելու մէջ։ Համազգային սուգի առթիւ, լաւագոյն արժէքները են պէտք, արտասանելու համար։ Բաց ի Պ. Արամ Այվազեանէ, որ յաջողակօս արտասանեց Սիամանթոյի «Պարը» մնացեալները ձախողած կարելի է նկատել։

Օրդ. Ա. Վարդապետեան եւ Զ. Ապէլ, մեներգեցին յաջողութեամբ։ Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ Պ. Թ. Գարագաշեան ուղերձ մը կարդաց, որմէ յետոյ բեմ բարձրացաւ, Հ. Յ. Դաշնակցութեան ներկայացուցիչը, ընկեր Արամ Սահակեան։ Կ'ամփոփեմ իր բանախօսութիւնը։

— «Հայ ժողովուրդը առաքինութիւնն ունի յարգելու իր մեռելներուն յիշատակը։ Բայց այսօր հաւաքական սուգի օր է։ Ամէն Հայու կեանքը ողբերգութիւն մըն է եղած։ Չեր մէջէն ո՞վ չունի ահաւոր պատմութիւններ, ամէն Հայու պատմութիւն՝ պատմութիւնն է բոլորին։ 1919ի սկիզբն էր, յիսնեակ մը կամաւոր ընկերներով կը հսկէինք զաղթական բազմութիւններու որոնք կ'անցնէին Ամբրի հովիտէն։ Իրիկուն մը կարաւանի մը մէջ կը հանդիպիմ հայրենակիից կնոջ մը, դառնութեամբ եւ արցունքներու մէջէն կը պատմէ իմ ծնողքիս մահուան պարագաները։ Քոյրի՛կ մը ունէի, ընկե՛րներ, ձեզմէ ո՞վ չէ ունեցած քոյրիկ մը, տասը տարու, ազազուն էակ մը, վախկոտ եղնիկ մը մեր ձեռքերուն մէջ մեծցած, եւ որ լքուած խանի մը անկիւնը, նեխած դիակներու մէջտեղ՝ զարհուրանքէն մեռած է մէկ գիշերուան մէջ։ Մեծ մայրիկ մը ունէի, վաթսուն տարեկան ծերուկ մը, իր թոռներուն վրայ զուրգուրացող, եւ որ զաղթէն առաջ անդամալոյծ մնացած է տունը եւ տանեւհինգ օր միեակ տանը չորս պատերուն մէջ՝ անօթի եւ անջուր իր հոգին աւանդած։ Այս անհատական կորուստներն են ահա որ միասնաբար կը դառնան ազգային ազէտ, կ'ամայացնեն հայրենիքը ու կը սպառնան անոր գոյութեան»։

Մօտենալով օտարներէն եկած եւ ոմանց մէջ բոյն դրած այն մտայնութեան որ կ'առաջարկէ մոռնալ ազէտը ու ձեռք երկարել թշնամիին, իբր օրինակ բերելով Ցոյնն ու Պուլկարը, Սերբն ու Ռումանացին, բանախօսը ըսաւ թէ այդ բոլոր ժողովուրդները ատրն են իրենց հայրենիքին, երբ մենք ալ ոխերանք մեր հայրենիքին եւ իրակնանայ բնութեան նահատակներու երազը, մենք ալ պիտինք քար դնել մեր սրտին վրայ։ Շօշափելով այն տարակուսիչը որ կ'ընեն չատեր մեր անցօրութեան եւ թշնամիին հզօրութեան մասին, բանախօսը տուաւ հետեւեալ պերճախօս օրինակը՝ զոր տուած է զեկավար ընկեր մը թուրք գործիչի մը՝ Պարսկաստանի մէջ. — Մրջիւնը օր մը լծուած էր աշխատանքի ու կ'աշխատէր ծակել բլուր մը։ Ձպուռը կը մօտենայ ու կը հարցնէ թէ ի՞նչ կ'ընես։ «Լերան ետին եարս կայ կը պատասխանէ մրջիւնը, կ'աշխատիմ հասնիլ»։ «Բայց մինչեւ հասնիդ հաւանաբար մեռնիս» — կ'ըսէ ձպուռը։ — «Ի՛նչ հոգ, կը պատասխանէ մրջիւնը, զէթ կը մեռնիմ եարիս ճամբուն վրայ»։ Բանախօսը վերջացուց իր խօսքերը ըսելով՝ «Այսպէս է եղած եւ հայ ժողովուրդը դարերէ ի վեր, ան աշխատած է անդուլ ու անդադար հասնիլ իր եարին՝ իր անկախութեան։ Այդպէս եւ կէս դարէ ի վեր հայ դաղափարական երիտասարդութիւնը, որ անհաշիւ զոհերու գինով, իր ճամբուն վրայ ցանելով կառաղանիներ ու առնչնաքի խարոյկներ, կը քալէ դէպ ի իր եարը՝ Հայաստանը, եւ եթէ պատահի որ անոնք իյնան ճամբուն վրայ, անոնք ինկած կ'ըլլան իրենց տանջուած բայց սքանչելի հայրենիքին ազատութեան եւ անկախութեան ճամբուն վրայ»։

Ցետոյ, բեմ հրաւիրուեցաւ, Ենովք Կէօվկէօլեան, որ ազգային եւ կրօնական բարձր տրամադրութեամբ կրցաւ ժողովուրդին սրտին խօսիլ։

— «Հոգ չէ՞ք ըներ, ով բոլոր մեծանուն ազգեր, նայեցէք ու տեսէք թէ՝ մեր ցաւին պէս կա՞յ բազմաչարչար մնացորդն Հայոց չորս հովերու ցիր ու ցան, այլասերած ժողովուրդներու մէջ անարգ ու ոտքի կոխան։ Մեր ժառանգութիւնը օտարներուն անցաւ. մեր չէն օճախներն օտարազգիներուն։ Հայր չունեցող որբեր եղանք. կ'աշխատինք ու հանգիստ չունինք։

Սակայն սթափէ՛ք, ո՛վ հոգիս. ալ կը բաւէ եղար աղբիւր արիւնահոս. ինչո՞ւ այս յուսահատական խորհուրդները։ Մեր արիւնով ցնծացող թշնամին աւելի խոր չցնծայ տեսնելով մեր յուսահատութիւնը։ Երկինք ու երկիր, թշնամի թէ՝ բարեկամ թող վստահ ըլլան որ թէեւ ինկանք, բայց նորէն պիտի կանգնինք, թէեւ մեռանք, բայց նորէն յարութիւն առնինք։

Ով մնացորդն Հայոց մերոյ, եկէք, ի յիշատակ մեր բազում նահատակաց սեղան մը կանգնենք, սեղան մը ինքնամփոփման, սեղան մը եղբայրութեան, սեղան, սեղան մը նոր ուխտի։ Այնոր վրան զոհենք առէլութեան, թշնամութեան, եղբայրասպանութեան եւ բազմապիսի խորութեան չար ոգիները եւ թող մեր համերաշխութեան, համագործակցութեան եւ փրխտոնէութեան փառաբանութիւնները քուլայ քուլայ բարձրանան երկնից դմբեթէն վեր, վե՛ր առ Աստուած եւ վեր մեր նահատակաց հոգիները։ «Մեռիմ գուր չի տեսանիմ, դու խրոխտացիր

«Եւ լաց մի լինիր ես շատ եմ լացել

«Դէ՛հ, շուտ պոյ բաշիր, ես շատ եմ լացել»։

Վերջին բանախօսն էր ընկեր Գասպար Իփէքեան։

— «Սուգի օր կ'ըլլար այս օրը, եթէ ամէն տարի, նախորդէն աւելի մեծ թիւով Հայեր չգային իրենց յարգանքը բերել օրուան յիշատակին։ Սուգի օր կ'ըլլար, եթէ մեր Զոհաստաս Որբերը, որոնք աւանդապահներն են նահատակներու յիշատակին՝ մոռնային ոտնել գայն։ Սուգի օր կ'ըլլար եթէ այսօր հայութիւնը չզգար, որ ոչ թէ անհատ անհատ իւրաքանչիւրը մեռել մը ունի ողբալու, այլ թէ միասնաւոր ազգին նահատակութիւնը պէտք է ոտնել։

Ո՛չ, Սուգի օր չէ այս օրը, այլ Ցոյսի, Հաւատքի եւ Փառքի Օր։

Ինչո՞ւ նահատակուեցանք։ Ինչո՞ւ թշնամին մեզի տուաւ այդ հարուածը. ինչո՞ւ այս անլուր ոճիրը մեր դէմ։

Որովհետեւ մենք ուզեցինք, մենք՝ անխոնջ, ամէնէն բարձր տադանդի ակերբէն մինչեւ ամենահամեստ ժողովուրդի անհատը, մենք ուզեցինք ապրիլ իբրեւ Հայ։ Որովհետեւ մեզ Ցեղային ինքնուրոյն ճակատագրի, մեր ստեղծագործ ինքնուրոյն դերի, մեր ինքնուրոյն եւ անկախ կեանքի իրաւունքի խորը գիտակցութիւնը ունէինք, եւ չուզեցինք ոչ իսկ չիւղ մը գիջիլ այդ իրաւունքէն։ Որովհետեւ Հայ ապրիլ ուզեցինք, եւ մերժեցինք ըլլալ Թուրք, մերժեցինք ըլլալ Թուրք։ Եւ տեղին է չեչտելու, մեզ կոտորածին ոչ թէ որովհետեւ Լուսաւորչական Հայ, կամ Կաթոլիկ Հայ, Բողոքական Հայ էինք, մեզ չկոտորեցին որովհետեւ Դաշնակցական, Հնչակեան կամ Ռամկավար կամ Ազատական էինք, այլ ուղեցին մեզ զոհ Հայ էինք, այլ ուղեցին մեզ ջնջել անխտիր, որովհետեւ Հայ էինք, պարզապէս Հայ։ Եւ մենք անոնց հաշուելու կամ բաղդատելու մեր կամ մեր թշնամիին ուժը դրեցինք եւ մեր նահատակութիւնը որ անկարելի էր մեզ ջնջել։ Ամէն մէկ հարուած՝ որուն դէմ՝ անցեալին թէ ներկային ամբաղնդեց մեր գոյութեան ոգին, եւ ապագայ՝ մեր նահատակներուն դիակներուն եւ ոսկորներուն վրայ, եթէ թշնամին կը կարծէ թէ մեզ, մենք չենք ապագայ պարզեցինք Աբարատ դաշին։

Վերջի խօսքեր կը լսուին եւ մեր ամենուն հոգիին մէջ։ Ա՛յս վերջ, Իւրաքանչիւր Հայու ոճիրն ջնջելու վերջ։ Ա՛յդ ինքնին կը կազմէ մեր ամէն Հայու հոգիին մէջ վճռական վերջը։

Բայց ի՞նչ վերջ։

Անհատական ձգտիմ վերջ մը ներկ առնուած։ Այդ երբեմն անհրաժեշտ չէ հետաքրքրիր հարցերուն չափը։ Այդ ինքնին կը կազմէ արդէն իրաց բնական բերումով։

Ամենամեծ վերջը, որ կրնանք դնել այդ կանգնեցնելն է նորէն անկախ եւ ինքնուրոյն Ցեղը ապահովելն է Հայ Ցեղի գոյութիւնը, անկախ գոյութիւնը։

Եւ միահամուռ, մէկ ճակատով պիտի ձգտինք, պէտք է ուխտենք ձգտիլ այդ վերջին։ Հայը իր գոյութեան համար պիտի նահատակուի, այդ երբ վերջին ճամբան ալ այդ պատմական վրայէն կ'անցնի։ Պատրաստ նահատակութեան զաղափարին համար, մեր Ցեղի գոյութեան համար, եթէ կրնանք նահատակներ չունենալ։

Զոհաստաններու ներկայացուցած բացատրից թէ ինչո՞ւ իրենք են, որ կը նախաձեռնեն այս տօնը, զրկուած ընտրական եւ հոգեկան իրաւունքներէն, վակեց հանդէսը։

ՊԱՐ-ՄԱՐ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՏՈՒՄԷՌԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՆ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հիմա որ ընտրութիւնները վերջացան եւ Կորկուլովի ոճիրը աւելիս կը դադրի շահագործուելէ ի նպաստ այս կամ այն կողմին, ազդելու համար ընտրութեանց արդիւնքին վրայ, ճշմարտութիւնը կրնայ աստիճանաբար պարզուիլ։

Եւրոպական կարգ մը օլ կաններ սակայն, կը շարունակեն Կորկուլովը ներկայացնել իբր բոլշեւիկեան գործիք մը։ Բոլշեւիկեան մամուլը գայն կը ներկայացնէ իբր վտանգաւոր հակաբոլշեւիկ մը. իսկ Մոսկուայէն հետեւեալ հեռագիրը կը հաղորդուի.— Խորհրդային շրջանակները կորովի կերպով կը բացքէն արտաքսմանի մէջ երեւցած կարգ մը լուրերու դէմ թէ Կորկուլով իրօք բոլշեւիկեան գործակալ մըն է «թէեւ ինքզինքը ռուս ֆաշիստ կը յայտարարէ»։

Գ. Միջազգայինի գործադիր կոմիտէն յայտարարութեամբ մը կը մեղադրէ օտար մամուլը թէ կ'ուզէ «ճերմկցնել սպիտակ Ռուսերը»։

«Գ. Միջազգայինի այս բողոքը մանաւորաբար ուղղուած է Լոնտոնի «Նիու-Քրօնիքըլ» թղթին դէմ։

Իրօք, այս թերթին Մոսկուայի թղթակիցը հեռագրած է թէ Զեկան, գաղտնի հրաման տուած է լուռ թեամբ անցնելու Կորկուլովի ոճրին վրայէն։ Կ'աւելցնէ թէ Ստալինէն տեսակցութիւն մը ուզած ըլլալով, անոր քարտուղարը պատասխանած է թէ չի կրնար զինքը ընդունիլ եւ թէ ինքն իսկ, ոչինչ կրնայ ըսել Տումէրի սպանութեան մասին։

Մոսկուայի մամուլը կենսագրական մանրամասնութիւններ կը հրատարակէ Կորկուլովի մասին, ինչպէս նաեւ հատուածներ անոր մէկ գրքոյկէն — Կանանչ Ծրագիր— փաստելու համար թէ նախագահի սպանիչը հակայեղափոխական մըն էր եւ կատաղի թշնամի բոլշեւիկեան շարժումին ու վարչաձեւին։

Միւս կողմէ սակայն, յամառօրէն պնդողներ կան թէ, Կուրկուլով բոլշեւիկեան գործակալ մըն էր «Լենտէփ-անտանս Պեյժ» թերթը Փրակայէն հաւաքած է կարգ մը տեղեկութիւններ, որոնք կը համապատասխանեն Փարիզի ռուս գաղթականներու յայտարարութիւններուն։

Փրակայէն քաղուած տեղեկութեանց համաձայն, մեծ պատրաստութիւն մը ընթացքին, Կորկուլով պարզ գինուոր մէկներեցաւ խորհուրդներու զօրաբաժնի մը հետ։ Այդ թէ Պրեսթ-Լիթովսքի գաղտնիքին կնքուած էր, երբ անյայտացաւ ո՛ւնը վերադարձաւ. կարմիր նակին մէջ մուաւ։ Յայտնի է։

Մտոյգ է սակայն թէ աներբեք չէ գտնուած վրանկէլի նակին մէջ։ Աակից աւելի քան տարի առաջ, Կորկուլով կը նշանակուի Ռումանիոյ մէջ։ Շատ չանցաւ կը լսուի թէ բոլշեւիկները արտաքսած են անոր վերադարձը։ Նոյնիսկ տուած են անոր վերադարձը։ Նոյնիսկ տուած են անոր վերադարձը։ Նոյնիսկ տու

ԲՈՂՈՔ ՀԱՅԵՐԵՆԻ

(Վ. Գ.)

Ֆ. ՍԱՍՆ

— Դատապարտվա՞ծ, ինչո՞ւ:

Ես ուրախ էի, որ հարցը ինձ չէր ուղղված, որովհետև չգիտեի, թե ինչ պատասխանեմ: Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչու եմ դատապարտված: Ես ոչ մի հանցանք չէի գործել, ոչ մի հանցագործություն չէի կատարել, ոչ մի հրեշավոր ոճիր չէի թողել իմ հոգու վրա, որ ինձ դատապարտեին: Ես ոչ մի հանցանք չէի գործել, ոչ մի հանցագործություն չէի կատարել, ոչ մի հրեշավոր ոճիր չէի թողել իմ հոգու վրա, որ ինձ դատապարտեին: Ես ոչ մի հանցանք չէի գործել, ոչ մի հանցագործություն չէի կատարել, ոչ մի հրեշավոր ոճիր չէի թողել իմ հոգու վրա, որ ինձ դատապարտեին:

Ես ուրախ էի, որ հարցը ինձ չէր ուղղված, որովհետև չգիտեի, թե ինչ պատասխանեմ: Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչու եմ դատապարտված: Ես ոչ մի հանցանք չէի գործել, ոչ մի հանցագործություն չէի կատարել, ոչ մի հրեշավոր ոճիր չէի թողել իմ հոգու վրա, որ ինձ դատապարտեին: Ես ոչ մի հանցանք չէի գործել, ոչ մի հանցագործություն չէի կատարել, ոչ մի հրեշավոր ոճիր չէի թողել իմ հոգու վրա, որ ինձ դատապարտեին:

— Դատապարտվա՞ծ, ինչո՞ւ:

Ես ուրախ էի, որ հարցը ինձ չէր ուղղված, որովհետև չգիտեի, թե ինչ պատասխանեմ: Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչու եմ դատապարտված

Կորկուրով հա՞յ էր թէ ռուս

Երէկուան թիւով, հաղորդեր էինք երկու ակնարկութիւններ Կորկուրովի ծագման մասին: Հասկցուեցաւ թէ թիւրիմացութիւն մըն է պատահածը եւ թէ Ռուսիոյ նախկին վարչապետին Քոխովցովի եւ խազախ գնդապետին Էլիզեէեւի խօսքերը սխալ ըմբռնած են *Մաթէնի* եւ *Էքօ տը Փարիի* խմբագիրները:

Ստորեւ հաստատում մը Կորկուրովի ռուսական ծագման մասին: Ռուս գաղթականներու կողմէ, Ֆրանսայի վարչապետին ուղղուած է նամակ մը, որմէ կը հաղեցինք հետեւեալ հատուածը·

— «Ցանուն ռուս եւ ֆրանսացի ժողովուրդները այնքան երկար ատեն իրար միացնող բարեկամութեան հաւատարիմ բոլոր ռուս գաղթականներուն, կուգանք ձեզ յայտնել նողկանքը զոր կը զգանք հանրապետութեան նախագահին յարգելի անձնաւորութեան դէմ կատարուած գարշելի ոճրէն: Իրողութիւնը որ այս ոճրին հեղինակը ռուսական ծագումով մէկն է, մեզ համար աւելի եւս ցաւալի կը դարձնէ այս ոճիրը եւ մեր մէջ կը յարուցանէ նոյնիսկ աւելի ուժգին զայրոյթ մը»:

Ստորագրած են Քոխովցով, Ռուսիոյ նախկին վարչապետ, նոյն անձն իսկ որ *Մաթէնի* թղթակցին յայտնած էր թէ անունէն դատելով, հայկական ծագում կը վերագրէ Կորկուրովի, Մաճիճով նախկին դեսպան, Տը Կիրս ասագ ռուս դեսպաններու, Մելիուէով նախկին արտաքին նախարար, զօրավար Միլլէր, Անտրէ Մանտէլշթամ, Արեւմտեան Եւրոպայի ռուսական Եկեղեցիի եպիսկոպոսը, եւն·:

Այս կերպով, իսկիսկի կը հերքուին Կորկուրովի ծագման մասին ամէն ենթադրութիւն:

Բողշեւիկները եւ Կորկուրովի ոճիրը

Ժընեւի խորհրդային պատուիրակութիւնը օտար պատուիրակութեանց ղրկած է այլանդակ յայտարարութիւն մը՝ Կորկուրովի ոճրին առթիւ, Ֆրանսայի նկատմամբ նախարարութեան զեկոյցին մասին:

Յայտարարութիւնը կ'ըսէ·

— Խորհրդային մամուլը միաձայնութեամբ, ֆրանսական նկատմամբ նախարարութեան զեկոյցը կը դասէ իբր չարաշուք ղրկերգութիւն մը, որ յատկացուած է ծառայելու կարգ մը զեկավար տարրերու հակախորհրդային քաղաքականութեան:

Բոլշեւիկեան այս յայտարարութեան մանրամասնութիւնները վաղուան թիւով:

Ըամէթ եւ Թէվֆիք Րիւշտի դէպի Հոում

Ըամէթ փաշա եւ Թէվֆիք Րիւշտի Հոում պիտի հասնին Մայիս 22ին: Իտալիոյ արտաքին նախարարը Պ. Կրանտի՝ յայտներ էր արդէն թէ թուրք նախարարներուն հետ կարծիքներու փոխանակութիւն մը պիտի ունենան երկու երկիրները շահագրգռող տնտեսական ու քաղաքական հարցերու շուրջ:

** Ռուս մը ինֆլիւենֆը անպատուհասած զգալով Կորկուրովի արարքէն, անմեղապահ եղաւ:

Ախոյեանական մրցում

Մարսէյլի Սրաքս մարմնամարզական միութեան ֆութպոլի յանձնախումբը կազմակերպած է բաժակի երրորդ ախոյեանութեան մրցում մը, որուն կը հրաւիրուին շրջանին բոլոր ֆութպոլի խումբերը: Մրցումը տեղի պիտի ունենայ այս Կիրակի ժամը 8ին, St. Julien դաշտը:

Կը հրաւիրուին հայ հասարակութիւնը:

Ուշադրութիւն

18 Յունիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Petit Journalի սրահներուն մէջ
Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան
եւ «Ցարօն Տուրուբերանեան Հայրենակցական միութեան
Գէորգ Զավուշի մահուան խառնիհիգամեակը
Ճոխ յայտագիր *Մանրամասնութիւնները շուտով*

Ապրիլ 11)24 Փոն տը Շէրխի մէջ

Մ Ա Յ Ի Ս 15 Ի Ն

ԿԸ ՓՆՏՌԻԻ

— Կը փնտռուի Ուրֆայի Պիբէճիք գիւղացի Աբրահամ Գապամաչեան, որ կը գտնուէր Մարսէյլ: Իմացնել «Ցառաջ»ի վարչութեան:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէջ. Շաթլէ: Ապրատ. եւ նոր մեթոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան' վէներ. հիւանդութիւն եւ վարիսի: Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12:

ՈՒՐՖԱՅԻ Պ. Յակոբ Պէշլիեանէ կը խնդրուի հանդիպիլ, կամ իր հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի հաղորդել Պ. Պօղոս Գորգիկեանի, 31 Route de Choisy, Ivry.

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՄՏԱՅՄԱՆՔ

Միլան, Պ. Կարապետեան. Ջունինք:

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

Ց.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԺՈՂՈՎԸ

ԵԻՐՈՊԱՅԻ կեդր. կոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Ալֆորվիլի բոլոր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Հայ Ա. կոմիտէի սրահը: Զեկոյց կեդր. Կոմիտէի կողմէ: Սոխալական ներկայութիւն:

ՓԱՐԻԶԻ Հյուպդան խումբի ժողովը վաղը հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին, 32 Ave. des Gobelins.

Զեկոյց Կ. Կոմիտէի ներկայացուցչին կողմէ:

ՍԱՐՍԷԼԻ ենթակոմիտէին ընկերահաւաքական դասախօսութիւնը այս կիրակի ժամը 3ին սովորական հաւաքատեղին (ընկ. Նուպարի տունը): Նիւթ.— Հայ քաղաքական կուսակցութիւնները: Կը խօսի ընկ. Վազգէն Շուշանեան:

ՊԻՎՎԻԼԻ Ռոստոմ ենթակոմիտէի ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 131 Fbg. du Temple, օրակարգ՝ շրջաբերականներու ընթերցում:

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ Մարզպետ խումբի դիւանը, խիստ կարեւոր խորհրդակցութեան համար կը հրաւիրէ իր խումբի անդամները վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը: Կը խնդրուի ընկերներէն անպայման ներկայ գտնուիլ այս կարեւոր ժողովին:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթի իրիկուն ժամը 8ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտադիր ներկայութիւն:

ԼԻՈՆԻ Կայծակ խումբի ժողովը վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանը:

Թատերական ներկայացում

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ՑԵՐԵԿ ԺԱՄԸ 3ԻՆ ՄՈՒՐՈՍԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

26 Rue Troyon, Sèvres

Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

կը ներկայացնէ

"ՔՕՐՐԱՏՕ,,Ն

Այս առթիւ պիտի կատարուի Մ. Պէշիկթաշլեան թատերասրահին պաշտօնական բացումը:

Վահրամ Փափազեան, նախկին աշակերտ Մ. Ռ. վարժարանին, սիրայօժար իր յարգանքի ձօնը կը բերէ Մ. Ռ. վարժարանին նախկին աշակերտ եւ հայ բեմի հիմնադիր անմահն Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանի յիշատակին:

Համախառներդիական մեծ երեկոյթ

կազմակերպուած Խարբերդի Հայր. Միութեան կողմէ, այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Maison Mutualité-ի մէջ, 24 rue St. Victor.

Կը նախագահէ Պ. ՀՐԱՉ ՉԱՐԱՐԵԱՆ

Կր խօսին՝ Պ. Պ. ՀՐԱՉ ԵՐՈՒԱՆԴ եւ ՍԵՒՐՈՒՔ ՔԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Փարիզահայ կարող ուժեր: Տեղի կ'ունենայ միութեան կազմակերպած պարզեւաբաշխութիւնը: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ առանձին յայտապրով:

Թէյասեղան - պարահանդէս

Ա. Ե. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9—12 եւ 12—5

Brebant Marseillais-ի մէջ Ave. des Chartreux

Գեղարուեստական բաժինին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն՝ տիկ. Հայկանուշ Նիքոլիճի, Mme. Henriette Gallian, օր. Աբգարեան եւ պր. Շամբարձումեան, հայկական, ֆրանսական երգերով եւ զուգերգով, Պ. Ջէօրէքճեան (Ջութակ): Ռուսական պարեր ռուս յայտնի պարուհիներու կողմէ: Պ. Տէր Վարդանեան կը կը ներկայացնէ զաւեշտ մը:

Մուտք 5 ֆրանք

Ցանօթ.— Կը խնդրուի պարզեւաբաշխութեան տոմսերը միասին բերել:

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Անիէր Պուա Քոլոնպի սահիկ մեսրոպ Գրադարանի վարչութեան կողմէ եւ մասնակցութեամբ կոմիտաս երգչախումբի (80 հոգի):

Ի ՆՊԱՍՏ ՇՐՋԱՆԻ «ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ» ԳՐԱԴԱՐԱՆԻՆ

Հովանաւորութեամբ ԱՒԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

Կը խօսի՝ Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Այս կիրակի ժամը 3.30ին Պուա Քոլոնպի քաղաքապետարանի ընդարձակ սրահներուն մէջ, rue des Halles կայարանին կից:

Արտառանութիւն՝ ՋԱՐԵՀ ՂԱՐԻՊԵԱՆ

Մ ո ւ տ ք ը՝ 5 Ֆ ր ա ն ք

Հայկական ժամանակակից Ճաշարան Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշել Հեռաձայն Danton 52—73
Արեւելեան եւ Եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու
պատուոյ մէտայլ Ֆրանս. առողջապահ. նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Հոն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակիւնեան դարմանում (radiothéraphie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժման բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Հակաշիճախտային խմորագելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնեցուցական, ցնդադրական եւ ֆրենեան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ծնոտներու եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Դարմանատունը ունի ատամնաբուժարանը որուն մէքանիսիէնն է Պ. Վ. Թէճեան:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, բոլոր մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրի հիւանդներուս.

Հասցէ՝ 31 Rue de la Rochefoucauld (9)
Métro: Trinité, St. George et Pigale: Tramway 26, 28, 54:
Autobus AF, AJ, AM, B, BD, BI, G, Gbis, L, H, Hbis, R, Rbis

20 ԺԱՄԷՆ
ՓԱՐԻԶ - ԼԻՈՆ - ՄԱՐՍԷՅԼ - ՆԻՍ

եւ նոյն ճամբուն վրայ ու շրջակայքը բոլոր մեծ ու փոքր տեղերը հանդիպելով երթեւեկարագի

Հայ փոխադրական ապահովութիւն

Կը փոխադրուի ամէն տեսակ ապրանք, կարասի, եւլն., եւլն.

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ, ԱՊԱՀՈՎ ԵՒ ՎՍՏԱՀԵԼԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԵՒ ՏՈԿՈՒՆ ԳԱՄԻՕՆՆԵՐՈՎ

Շաբաթը երեք անգամ կանոնաւոր երթեւեկ

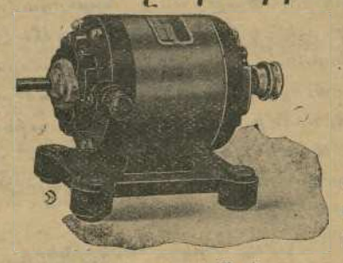
ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՈՒԹԻՒՆ (երկուստեք ճամբանախնդրեանք)

Դիմել կամ գրել հետեւեալ հասցէներուն՝

ՄԿՐՏԻՉ ՄԻՐԱՔԵԱՆ

ՓԱՐԻԶ	ԼԻՈՆ	ՄԱՐՍԷՅԼ
4 Route Stratégique	12, Rue Pasteur	30, Rue Ste. Barbe
VANVES (Seine)	LYON (Rhône)	MARSEILLE (B.duR.)

Ուշադրութիւն մեր նոր հաստիքին

ԿԱՐԻ ՅԱՏՈՒԿ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՄՕԹԷՕՐՆԵՐ
ԵՒ RheostatsՆԵՐ
1/15 ձիու ուժ մօթէորը եւ բլօսքաօ 300 ֆրանք
1/8 » » » » 350 ֆրանք

Աժան եւ հաստատուն, երկու տարուան երաշխաւորութիւն, վճարման դիւրութիւններ: Ջեր բոլոր ելեկտրական գետեղումները եւ գնումները կատարելէ առաջ դիմեցէք

HOVHANESSIANի
15 rue de Vienne, Paris (8) Tél. Laborde 04-12

երկուողով մը պահանջեցէք մեր ներկայացուցիչը

Հայրենակիցներու ուշադրութեան

Սուլթաններու Սուլթանը, աշխարհի սուրճերուն թագաւորը խմողին մարսողութիւնը կը դիւրանայ եւ հաճոյալի ժամանց մը կ'ունենայ:

Պահանջեցէք հայ նպարավաճառատուններէ
կեդրոնատեղի 92 *Rue d'Angoulême*

S. TOROSSIAN

Մէթրօ Ccuronnes եւ Parmentier

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (5)

Բ Ո Ռ

(Վէպ *1830*ի իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է· ՎՈՑՆԻՉ Թարգմ· Լ· ՇԱՆԹ

Արթուր մանաւորապէս սիրում էր բնութեան տեսարանները եւ ճամբին հանդիպած առաջին ջրվէժը նրան մի այնպիսի բուռն ոգեւորութիւն պատճառեց որ ախորժելի էր տեսնելը: Բայց երբ սկսեցին աւելի ու աւելի մօտենալ ձիւնոտ կատարներին, նրա յափշտակած տրամադրութիւնը տեղի տւեց մի երազկոտ խոր հիացումի, որի նմանը Մօնտանէլլի երբեք չէր տեսած Արթուրի վրայ: Կարծես, մի տեսակ միխիկ ազգակցութիւն լինէր նրա ու այդ սարերի մէջ: Ամբողջ ժամերով մնում էր անշարժ վայր ընկած ասօսիի մութ, մեկուսի ու արձագանգող անտառում, աչքերը յառած բարձր ու չիտակ բուներին մինչեւ արեւի տակ պայծառ լուսաւորւած դիմացի կապոյտ ժայռերին ու կայծկլտող կատարներին: Եւ Մօնտանէլլի նայում էր նրան վշտահար մի նայւածքով:

— Ես կ'ուզէի որ ինձ ցոյց տայիր, ինչ որ դու այնտեղ տեսնում ես, սիրելիս· — ասաց մի անգամ հայեացքը դրբից հեռացնելով ու դառնալով Արթուրին, որ նրա կողքին փռւել էր խոտերի վրայ ճիշդ նոյն դիրքով, ինչ մի ժամ առաջ· բայց, լայն աչքերը դամած հեռո՞ւն, ուր փայլփլում էին կապոյտ ու սպիտակը:

Ուղեւորները դուրս էին եկել մեծ ճամբից, զիչերելու համար մի անդորր գիւղակում՝ Դիօզա Ջրվէժից ոչ հեռու· երբ արեւը խոր թեքւել էր արդէն անմամպ երկնքին, նրանք բարձրացել էին մի անտառոտ քարափի վրայ, այնտեղից վայելելու արեւի առած հրաժեչտը Մօլո-Պլանի գմբէթներից ու տէգերից:

Արթուր վեր առաւ գլուխը ու լի էլ նրա հայեացքը խորհրդով ու հիացքով:

— Ես ի՞նչ եմ տեսնում, պադրէ՛: Կապոյտ անապատում մի սպիտակ ամպ էակ, որ ոչ սկիզբ ունի, ոչ վախճան: Ես տեսնում եմ, թէ ինչպէս սպառում է նա դարէ դար առաւածային Ոգու գալստեանը: Տեսնում եմ աղօտ, կարծես ապակու միջից:

Մօնտանէլլին հառաչեց:

— Մի ժամանակ այդ բոլորը ես էլ էի տեսնում:

— Իսկ հիմա էլ չէ՞ք տեսնում:

— Ո՛չ· եւ էլ երբէ՛ք չեմ տեսնելու: Այդ բոլորն այդտեղ է, գիտե՛մ, բայց ես չունիմ դրան տեսնելու աչքերը: Ես հիմա բոլորովին ուրիչ բան եմ տեսնում:

— Ի՞նչ էք տեսնում:

— Ե՞ս, սիրելի՛ս: Տեսնում եմ կապոյտ երկինք եւ ձիւնապատ սարեր· ուրիչ ոչի՛նչ — վերեւում: Այլ բան է ցածը:

Ու մատանիչ արաւ խորքում փռւած հովիտը:

Արթուր ծունկի եկաւ ու կախ ընկաւ սեղ անդունդի եզերքին: Երեկոյեան խտացող սուերների մէջ գորչին ուղղ ահագին ասօսիները պահակների պէս կանգնած էին գետի երկու նեղ ափերին: Հէնց նոր էր սուղել չիկացած ածուխի նման կարմիր արեւը լեռնային ժանիքաւոր ժայռի թիկունքին: Կեանքն ու լոյսը կորան բնութեան երեսից:

Եւ մութ ու մռայլ, սպառնալից մի բան եկաւ չիտակ հովտի վրայ, արհաւիրքով լի:

Աբեւմտեան մերկ սարերից կախւած ուղղահայեաց ժայռերը կարծես ամամներն լինէին մի հրէշի, միշտ պատրաստ յափշտակելու իր որսը ու քաշելու ձորի խոր անդունդը, ուր սեւին էին տալիս հեծող անտառները: Ասօսիները մերկացրած սրի շարքերի էին նման, որոնք փախում էին «ընկի՛ր վրա՛ս»: Ու թանձրացող խաւարի միջից գոռում էր ու ոռնում գետը, գարնելով իր ապառաժ բանտի պատերին, յաւիտենական յուսահատութեան կատաղութիւնը բերնին:

— Պադրէ՛, մռայլ է այնտեղ, ինչպէս դժոխքում:

Ու Արթուր դողդոջուն վեր կացաւ ու ետ քաշւեց անդունդից:

— Ո՛չ, պատկա, — եղաւ Մօնտանէլլիի մեղմ պատասխանը.— այնտեղ մռայլ է, ինչպէս մարդկային հոգում:

— Որոնք ապրում են խաւարի ու մահւան գրկո՞ւմ:

— Որոնք ամէն օր փղդողում կղզքիցդ անց են կենում:

Արթուր դողում էր, ամբողջովին աչքերը յառած ներքեւի սուերին: Պղտոր ճերմակ մշուշը խառնւում էր սօսիների մէջ եւ փռւում յուսահատութեան ցաւերումն հեծող հեղեղի վրայ, մի ողորմելի տեսիլքի նման, որ մխիթարանք տալ էր կարողանում:

— Նայեցէ՛ք, — ասաց յանկարծ Արթուր: — Մարդիկ, որ խաւարի մէջ էին գնում մեծ լոյս տեսան:

Արեւելքի ձիւնահէր գագաթները վառւում էին անդրաշարժ ճառագայթների տակ: Երբ կարմիր փայլը հանգաւ կատարներին, Մօնտանէլլին դարձաւ ու դպաւ Արթուրի ուսին:

— Գնա՛նք, սիրելի՛ս: Մութը կտեց, կը կորցնենք ճամբան, եթէ էլ ուշանանք:

— Հիմա կարծես դիակ լինի արդէն· — ասաց Արթուր աչքը հեռացնելով մարած լոյսի տակ փայլող դագաթներից:

Մութ ծառերի միջով իջան դէպ ի չալէն, ուր իջեւանած էին:

Քիչ յետոյ, երբ Մօնտանէլլին դանաւոն մառ, գտաւ Արթուրին ընթրիքի սեղանին առաջ նրան սեւլիս· տղան արդէն թափ էր տւել զղնոցով ու կարմիր գոյնով լրտովին ուրիշ էակ էր դարձել:

— Եկէ՛ք, պադրէ՛, չո՛ւտ·

— Եւ էլ ուշ չէ՛ր լինի, սիրելի՛ս· — պատասխանեց Մօնտանէլլին, հաւէլ թաթերին:

Շունն իր խաղով այժմ նոյնպէս յափշտակել էր նրան, օրչափ ոչ առաջ այլեւս վերջալոյսը:

Շալէն ատնտիրուհին, տղայով զղնոցով ու կարմիր գոյնով լցուած կին, կանգնել էր մի կանուն ձեռքի կողքերին դրած ու ծիծաղում էր ու տղի խաղին նայելով:

— Երեւում է, որ հոգ տանող չունի· — դարձաւ նա իր աղջկան բարբառով: — Ինչպէս կանգնել է նրան խաղը· եւ ի՞նչ էլ ուզում է:

Արթուր կարմրեց մի դաղջկայ նման, իսկ կինը տեսնելով նրա ամօթը հանգստացրեց, դուրս եկաւ ընթրիքի սեղանին ձեռնադրելով նրա չփոթութեան վրայ:

(Շար.)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

Ը. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1877

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 19-78

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուլֆերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 12 ՄԱՅԻՍ 1932

12 MAI 1932

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԹՐՔԱՀԱՒԱՏՔՈՒՄ ԵՒ ԹՐՔԱՅՈՒՄ

Սպասելով Պոլսոյ նոր թղթաթերին, որ անշուշտ աւելի պիտի լուսարանէ «զեեղման» կամ «բնակութեան» օրինագիծը, փորձենք վերլուծել զայն այնպէս ինչպէս կը ներկայանայ առաջին հրատարակութեամբ: (Տես երկուան «Յառաջ»ը):

Թէեւ օրինագիծ է տակաւին, բայց քմմալապետութեան մէջ տարբերութիւն չկայ երկուքին միջեւ, — օրինագիծ եւ օրէնք: Կը բաւէ որ կառավարութիւնը միտք մը յղացաւ: Անմիջապէս կը յանձնէ «Մալք»ին — Մ. Քէմալի կուսակցութեան — որ ձեւականօրէն «կը քննէ» զայն ու կը վաւերացնէ: Մնացեալը — Ազգ. Մեծ Ժողովին վաւերացումը — պարզ ձեւականութիւն է:

Արդ, առաջադրուած օրինագծով, կառավարութիւնը կը ձգտի 1. կարելի եղածին չափ շատցնել Թուրքիոյ թուրք բնակչութիւնը. 2. Յրուել, արմատախիլ տարտղնել ոչ – թուրք փոքրամասնութիւնները, խափանելով անոնց ազգային՝ ինքնուրոյն կեանքը, անումն ու զարգացումը: Այսինքն, փութացնելով անոնց բրմացումը, դարձեալ թուրք բնակչութիւնը բազմացնելու միտքով:

Ինչպէս ապակեզարդ ձեռագիր մը, յատակօրէն կ'երեւայ օրինագծին այս տրամադրութիւնը, հակառակ իր մանուածապատ եւ քրքուարի չարադրութեան:

Միւս կողմէ, ծրագիրը յատկապէս ուղղուած է քիւրտ ժողովուրդին դէմ, որ կը կազմէ ամէնէն հոծ բնակչութիւնը, ամայի եւ աւերակ Անատոլուի մէջ: Բայց, որ եւ է երաշխաւորութիւն չկայ թէ օրինագծին խստութիւններէն եւ կաչկանդումներէն զատ պիտի մնան միւս հատարակութիւնները, — բոլոր անոնք որ «Թիւրք օղլու Թիւրք» չեն:

Կարդանք մէկ – մէկ, օրինագծին դլխաւոր տրամադրութիւնները.—

1. Ձեեղման չորս գօտիներ կազմուած են Թուրքիոյ մէջ:

2. Թիւ 1 գօտին կը կազմեն այն վայրերը ուր Թուրք մշակոյթին պատկանող հոծ բնակչութեան մը գոյութիւնը անհրաժեշտ կը համարուի:

3. Թիւ 2 չրջանը կը կազմեն այն վայրերը ուր պիտի փոխադրուին եւ ձեեղուին այն բնակիչները որոնց Թուրք մշակոյթ ներկայացնելը փափաքելի է:

4. Թիւ 3 չրջանը կը կազմեն այն վայրերը, ուր ազատօրէն կրնան բնակութիւն հաստատել Թուրք մշակոյթին պատկանող զաղթականները, առանց կառավարութենէն նպաստ ուզելու:

5. Թիւ 4 չրջանը կը կազմեն այն վայրերը, ուր բնակութիւնը արգիլուած է, եւ որոնց պարպումը որոշուած է՝ առողջապահական, տնտեսական, մշակութային, քաղաքական, զինուորական եւ հանրային ապահովութեան տեսակէտներով: (ԽՄԲ.— Ցիշեցէք 1915 Մայիսի տեղահանութեան օրէնքը):

6. Անոնք որ Թուրքիոյ մէջ տեւական բնակութիւն հաստատելու համար առանձին կամ խմբովին արտասահմանէն Թուրքիա գալ կ'ուզեն, ներկայ օրէնքին տրամադրութենէն եւ գործավարութենէ դուրս, որոշումներուն համաձայն, կրնան ընդունիլ միմիայն ներքին գործավարին հրամանով: (ԽՄԲ. — Այս յօդուածը անշուշտ կապ ունի երթեւեկի հրահանգին հետ):

7. Թուրքիա պիտի չընդունուին անոնք որ Թուրք մշակոյթին չեն պատկանիր: Եւայլն:

8. Թրքահպատակ Գնչուներն ու վաչկատուններն ալ պիտի ձեեղուին քաղաքներու եւ Թուրք մշակոյթին պատկանող գիւղերու մէջ, խմբովին չըլլալու պայմանով:

9. Անոնք որոնց մայրենի լեզուն Թուրքերէն չէ, չեն կրնար նոր Թաղեր, գիւղեր հիմնել կամ միայն իրենցմէ բազկացեալ արհաստաւորներու խումբեր կազմել: Անոնք չեն կրնար միեւնոյն գիւղին կամ Թաղին մէջ համախմբուիլ:

10. Ներքին գործավարութիւնը արտօնուած է ցրուելու այս կարգի համախմբումները, մէջն ըլլալով նաեւ ներկայիս գոյութիւն ունեցող նման համախմբումները:

Օրինագծին կարեւոր մէկ տրամադրութիւնն ալ աշխրէթներու լուծումն է: Ջնջուած են աշխրէթապետութիւնը, պէյութիւնը, աղայութիւնը, չէյխութիւնը եւ անոնց վերաբերեալ բոլոր կազմակերպութիւնները: Անոնց բոլոր անչարժ կալուածները պիտի փոխանցուին պետութեան:

Ուրեմն, թէ՛ Թրքահաւաքում (դուրսէն գաղթականներ բերելով), թէ՛ Թրքացում (ոչ – Թուրք համախմբումները ցրուելով եւ Թրքական չրջաններու մէջ տեղաւորելով), թէ՛ տեղահանութիւն (արգիլուած գօտիներ, վերաբնակութիւն, աշխրէթներու լուծում), եւ թէ բռնագրաւում (ոչ միայն ուսումնասիրական, որ արդար է, այլ եւ ժողովրդային եւ անհատական, ինչպէս հայերիններ սարսափներու առեն եւ մինչեւ այսօր):

Այս ծրագրին գործադրութեան համար ժամանակաչրջան որոշուած է 15 տարի, եւ տարեկան երկու միլիոն ոսկի: Ծիծաղելի դումար մը, որուն պակասը — ասոնցպատիկը — պիտի լեցուի աւարառութեամբ եւ բռնագրաւումով:

Թուրքիոյ մէջ օրէնքները, եթէ նոյն իսկ լաւ առաջադրութեամբ խմբագրուին, միշտ ենթակայ են գործադրողին հայեցողութեան եւ բարի կամքին:

Իսկ այսպիսի օրէնքները դուռները լայն կը բանան, ամէն տեսակ նենգութեան, հարստահարութեան, կողոպուտի, սպառնալիքի, նոյն իսկ ջարդի համար: Մանաւանդ որ, կառավարութիւնը ինք ամէն օր նոր զէնքեր կը հնարէ, կը ճարէ, ոչ – Թուրքերը ճզմելու համար: Զանոնք օրէնքէ դուրս հռչակելով:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐՔԵՐ

Այս մեկը զոր կը մատնանչէ *Յառաջի* ընթերցող մը, անուրանալի կերպով հայկական է եւ գոնէ նոր քնակավայրէն չէ ստացուած, որ կարենայինք՝ իբր թերուելիս՝ արդարացումներ փնտռել ու գտնել:

կը գանգատի մեր ընթերցողը.

— եղբա՛յր, կանոնաւոր բաժանորդ էի *Յառաջի*ր: Բայց չեղաւ որ օրը օրին Թերթ ստանայի եւ կարդայի. որովհետեւ, տանս մէջ կը քնակէին ուրիշ հայեր ալ, որոնք իրաւունք ունենալ կը կարծէին իմ Թերթս առնելու ինձմէ առաջ. կարդալու իբր իրենցը եւ յետոյ ձեռքէ ձեռք պտոյտելու: Ժամերով եւեթէն վազել յետոյ, երբ ձեռքս անցնէր, արդէն հինցած կ'ըլլար:

«Ձարահատ՝ հասցէս փոխեցի եւ մեր փողոցին մէջ, սրճարանի մը հասցէն տուի:

«Բայց, չէի գիտեր Թէ անձրեւէն փախելով, կարկուտի պիտի բռնուէի:

«Ուշ, գոնէ գիտէի Թէ, Թերթս ո՛վ կրնար առած ըլլայ: կ'երթայի, կը փնտռէի: Սրճարանին հասցէն տալէս վերջ, օր եղաւ որ Թերթին հետքն ալ չգտայ:

— Ո՞ւր է Թերթս, կը հարցնէի. սրճարանին տիրոջը:

= Չո՛դ ըլլալու է, կը պատասխանէր, մարդը, ցոյց տալով անկիւնը՝ուր սովորաբար կը դնէ իր յաճախորդներուն եկած Թերթերն ու նամակները:

«Մէկ, երկու, երեք. մարդը ի վերջոյ հասկցուեցաւ որ իր հայ յաճախորդներն են որ Թերթը Թուցուցած ըլլալու են: Որ մին ալ, անճանօթի մը ձեռքին մէջ բունեցի Թերթս:

— եղբա՛յր, կանչեցի. այդ Թերթը իմս է:

«Մարդը առանց շփոթելու կամ առնուելու, կամ ներողութեան խօսքի պէս բաներ մը գոնէ փսփսալու, դարձաւ եւ ձեռքը երկարելով.

= վա՛յ, ըսաւ, մտերմօրէն, դո՛ւն ես Մ...եանը, ուրախ եմ ճանաչանալուս:

«Քար ըլլաս, չե՞ս ճանչիր:

«Այդ օրէն ի վեր, դադրեցուցի բաժանորդութիւնս եւ հիմա ամէն օր, փորձէն կուգամ Թերթը ձեռքովս առնելու:

«Ի՞նչ ընեմ, ըսէ՛ք: Գէշը որն է: Այս մարդիկը որ իմ Թերթս կը յափշտակէին, ամէնքն ալ, ինձմէ ձեզմէ ունեւոր են»:

Հիմա որ լսեցիք բաժանորդին արդար դժգոհութիւնը, դուք ըսէք, ընթերցողներ. ի՞նչ ըսենք մենք, երբ հարց կուտայ.

— ի՞նչ ընեմ, ըսէ՛ք:

ԹԱՐՏՈՑ

ՀԱՅ ԿԱՐՄՐՈՒԿՆԵՐԸ ԳՈՐԾԻ ՎՐԱՅ

Պէյրութի գաղտնի ոստիկանութիւնը Ազդ-Նաֆրի չրջաններուն մէջ մեծ պատրաստութիւններ տեսած եւ զգուշական միջոցներ ձեռք առած էր, արգիլելու համար հայական խառնակութիւնները մայիս 1ի առթիւ: Համայնավարները, սակայն այդ չրջանին մէջ անվախօրէն գործեցին Մայիս 1ի օրը եւ մօտ 60 հոգինոց բազմութեամբ մը եւ կարմիր դրօշակ պարզած, Թափօր կազմեցին պոռալով. «կեցցէ՛ Լէնին, կեցցէ՛ Ստալին»:

Շուտով ժանտարմաներ եւ ոստիկանները հասան եւ յաջողեցան ցրուել զանոնք, ձերբակալելով մի քանիներ: Համաձայն ոստիկանութեան քաղաք տեղեկութեանց, ինքնաշարժով խումբ մը համայնավարներ այդ օր միւս չրջաններէ եկած են Նոր Մարաշ, կազմակերպելու համար այս ցոյցը: Նոյն իսկ անոնք գիշեր ատեն քանի մը տուներու վրայ ալ կրցած են կարմիր դրօշներ պարզել:

Ցոյց տալու համար ոստիկանութեան խստութիւնը, բաւական է գիտնալ որ շաբաթ երեկոյ, Ազդ-Նէֆր գացող բոլոր հայերը խուզարկուեցան եւ Թերթ ծախողներ գիշեր մրն ալ բանտարկուած մնացին:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ընտրական բուռն պայքարէ մը վերջ որ մղուեցաւ նախկին մեծամասնութեան դէմ, արմատականները եւ անոնց հետ նաեւ նախկին փոքրամասնութիւնը, նկատի առնելով ներկայ պայմանները եւ ստեղծուած փափուկ կացութիւնը, համերաչխութեան ցոյց մը կատարեցին, իրենց քուէները կեդրոնացնելով, հանրապետական նախագահի միակ թեկնածուին Պ. Ալպէր Լըպրէօնի վրայ: Ինչպէս գրեր էինք, հակառակ իր բարեկամներու ճնշումին, ընդառաջ երթալով արմատական եւ ձախ հանրապետական պատգամաւորութեան մը թելադրութեան, Պ. Փօլ Փէնլեվէ եա առեր էր իր թեկնածութիւնը:

Այսպէս, վերոյիլ պալատին մէջ, երեքշաբթի օր, նախագահական ընտրութեան մասնակցեցան 824 ձերակուսականներ եւ երեսփոխաններ: Քուէարկութեան մասնակցեցան 777 հոգի: Քուէարկութիւնը տուաւ հետեւեալ արդիւնքը.— Պ. Ալպէր Լըպրէօն՝ 633 քուէ, Փօլ Ճօն (ընկերվարական կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղար)՝ 114, — Փէնլեվէ՝ 12, — Մարսէլ Քաչէն՝ (համամիտավար պետը)՝ 8, — զանազան անձեր՝ 10:

Ազգային ժողովը բացուեցաւ կէս օրէն վերջ ժամը 2ին, Վերակոյտի նախագահ Պ. Ալպէր Լըպրէօնի կողմէ որ կարճ ճառով մը, տարիտղեց հանրապետութեան սպանեալ նախագահին յիշատակը եւ խստօրէն քամահրեց դրժուած ոճիրը:

Քուէարկութիւնը սկսաւ Սահմանադրութեան օրէնքի յատուկ յօդուածներուն ընթերցումէն յետոյ:

Նախագահին ընտրութենէն յետոյ, երբ վերջացան շնորհաւորութեան արարողութիւնները, Պ. Լըպրէօն, ընկերակցութեամբ վարչապետին՝ Պ. Թարտիէօի, եւ յատուկ չքախուռմով, մեկնեցաւ դէպ ի Փարիզ, ուր էլիզէի պալատին մէջ՝ նախ խոնարհեցաւ Ժումէնի անխնդին առջեւ, յետոյ այցելեց Անժանօթ Զինուորի չիրմին եւ վերադարձաւ Լիւքսէնպուրկի պալատը:

⁂ Երեկոյեան, Ֆրանսայի վարչապետը Պ. Թարտիէօ դահլիճին հասարական հրաժարականը ներկայացուց նորընտիր նախագահին, խնդրելով որ նոր դահլիճին կազմութեան հոգը իրեն չյանձնուի:

Պ. Թարտիէօ ընթացիկ գործերը պիտի վարէ, մինչեւ յաջորդ դահլիճին նչանակումը:

ՍՊԱՌՆԱԳԻՐ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ

Երեկոյեան Թերթերը կը գրեն Թէ նորընտիր նախագահը ստացած է երեք նամակներ, որոնցմով կը սպառնան Թէ չատ չանցած Պ. Լըպրէօնի պիտի վիճակի, նախկին նախագահին ճակատագիրը:

Այս սպառնալիքները կը նկատուին անմիտներու կամ հէնց – խելագարներու գործը:

⁂ Նոր նախագահին կենսագրական գիծերը վաղուան թիւով:

Բնութիւններ Կորկուլովի մասին

Կորկուլովի պաշտպանութիւնը ստանձնած է փաստաբան Անրի Ժէրօ, որ պաշտպանած էր նաեւ Փօէսի սպանիչը՝ Վիլէնը:

Մօնթէ – Քարլոյի կողմերը, Պօսոլէյլի մէջ, վանառական մը յայտնած է Թէ ֆանի մը ամիս առաջ, ընդունած է այցելութիւնը Կորկուլովի, որ կ'ուզէր այդ վայրին մէջ բիմիական արտադրութեանց գործարան մը հաստատել. սակայն հրաժարեցաւ իր այդ ծրագրէն, երբ հասկցաւ որ մասնաւոր արտօնութիւն պէտք է առնել եւ Թէ այդ արտօնութիւնը կախուած է բնութեան մը վրայ եւ փորձեր կատարելու պատրուակին տակ, կ'ուզէր ժոխային գործիք մը պատրաստել:

Գէշ Զինագործութիւն մը

Ցայտնուած է որ Կորկուլովի կինը անցեալ ուրբաթ ամբողջ կէս օրը անցուցած է Մոնմարթրի մէկ եկեղեցիին մէջ աղօթելով երկարօրէն եւ խոստովանելով բահանայի մը, Հայր Էտմոն Ժարոյի:

Կորկուլովի կինը հաւաստեց Թէ բան չի գիտեր իր ամուսնին չարաշուք ծրագրէն. սակայն կասկածները կը ծանրանան իր վրայ Թէ, Թերեւս ամէն ինչ գիտէր եւ խոստովանած է հայր Էտմոն Ժարոյի, որ շաբաթ օր, երբ իմացաւ Ֆրանսայի նախագահին սպանութիւնը, ինչ յետոյ կաթուածահար եղաւ:

Կասկած ծագած է Թէ բահանային այս յանկարծական մահուան եւ նախագահին սպանութեան միջեւ, կապ մը չկա՞յ արդեօք:

Մահապատիժ Առարատի Քիւրտերուն

Էնկիւրիէն տրուած լուրի մը համաձայն, յատուկ տեսանին առջեւ, ուր գաղը կը տեսնուի 1930 յուլիսին, Արարատի ըմբոստական չարժման մասնակցող 155 Քիւրտերուն, ընդհ. դատախազը մահապատիժ պահանջեց բոլոր ամբաստանեալներուն դէմ:

Վճիռը պիտի տրուի յաջորդ դատավարութեան:

Լիբանանի սահմանադրութիւնը

Պէյրութէն տրուած լուրի մը համաձայն, Սուրիոյ մարդպանը երկու հրամանագրեր ստորագրած է: Այս հրամանագրերով ժամանակաւոր կերպով կ'առկախէ Լիբանանի 1926ի սահմանադրական օրէնքը եւ կառավարական վարչութիւններուն աւելի պարզ ձեւ մը տալով, կը նուազեցնէ հանրային ծախքերը, մինչեւ որ սահմանադրական օրէնքը վերաքննուի Ազգերու Դասնակցութեան կողմէ:

Սուրիոյ մարդպանին այս հրամանագրերը կը համապատասխանեն ընդհանուր բաղձանքի մը, որ յաճախ արտայայտուած է, աւելի պարզ ձեւի մը վերածելու համար Լիբանանի վարչական եղանակը եւ սուիպղաբար դարմանելու համար եղեմուտքի դժուարութիւնները:

Հանրապետութեան նախագահը Պ. Տըպպաս կը մնայ իր պաշտօնին դլուխը՝ առժամեայ կառավարութեան պետի հանգամանքով: Նախարարները կը դադրին իրենց պաշտօնը կիրարկելէ, իսկ ընդհանուր սպասարկութեանց տնօրէնները կը կազմեն կառավարութեան պետական օժանդակ խորհուրդը:

Լիբանանի Երեսփ. ժողովի նիստերը դադրած են:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԲՈՒՌՆ ՎԷՃԵՐ

ՍԵԼԵՒՆԻԿԻ ՔԵՄ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ՄԷՋ

Հորիզոն կը գրէ Թէ Ապրիլեան սգատօնի խանգարման առթիւ, ցայիս 5ին բուռն վիճաբանութիւններ ծագած են Սելեւնիկի թեմական խորհուրդին մէջ: Անդամներէն Պ. Պ. կրօն Շամտանճեան եւ վարդանպարծանքեան խստօրէն քննադատելով Առաջնորդարանի քարտուղարին ընթացքը, պահանջած են ջնիչ Լարմին մը մը կազմել: Խափանարար խմբակ մը մերժած ըլլալով այս առաջարկը, երկու անդամները հրաժարած են թեմական խորհուրդէն: կ'ըսուի Թէ ուրիշներ ալ պիտի հրաժարին:

ԱՂԱԲԵԿՈՎԻ ԱՌԵՒԱՆԳՄԱՆ ԴԱՏԸ

Մայիս 9ին, Պուքրէշի մէջ շաբաթակուեցաւ դատը այն բոլշեւիկեան գործակալներուն, որոնք փորձեր էին, այս յունուարին, Կոստանցայի մէջ առեւանգել Աղաբեկովը:

Կը յիշուի Թէ այս գործին խառնուած է Ֆրանսացի ճարտարագէտը, Լըքօք եւ Թէ ապրիլ 18ի առաջին դատավարութիւնը ընդհատուած էր, յանկարծական քննութիւն մը կատարելու համար:

Բազմաթիւ ուս գաղթականներ ներկայ էին այս վերջին դատավարութեան: Ցոյցեր եւ խռովութիւններ նախատեսելով, ոստիկանութիւնը՝ կարգապահական խիստ միջոցներու դիմած էր:

Հարցաքննուեցաւ ահաբեկիչներէն Կրիշա, որ երկու պաշտօնական Թարգմաններու միջոցով, յայտարարեց Թէ համաձայնաւոր է, 38 տարու, անկրօն, ծնած Ռուսիոյ մէջ, եւ բոլշեւիկներու դաւաճանութեամբ:

Նախագահը հարցուց.

— Պաշտօն ունէի՞ք դաւաճանները պատժելու:

= Ոչ, կը պատասխանէ Կրիշա, իմ գործս էր փոխարինել զանոնք որ վատահութիւն չէին ներշնչեր: 1932 յունուարին, զիս իր մօտը կանչեց Պոլսոյ առեւտրական տորմիղին պետը Իվանովիչ, որ ըսաւ Թէ, հին պաշտօնեաներ, ինչպէս Բեսեդովսկի եւ Աղաբեկով դաւաճանած են գաղտին.—Աղաբեկովը ըսաւ, Վառնա պիտի գայ՝ կառամանցայի ճամբով, եւ պէտք է մէկը որ հակէ անոր վրայ: Ինքզինքս տրամադրեցի խորհրդային դատին ծառայելու համար: «Իվանովիչ այն առեն ըսաւ որ կոստանցա մեկնիմ, զիս ներկայացնելէ վերջ Ցանքոֆին, որուն պէտք է միանայի այդ քաղաքին մէջ: Ինծի ծանօթացուց Քաթափոտիսը՝ Ֆիլօսոֆա յունական նաւուն նաւապետը: Այդ նաւուն մէջ պիտի մտնէի իբրեւ նաւաստի եւ մեկնէի կոստանցա: Նաւուն մէջ Ցոյն մը կար, Սաժուրիտիս, որ ընկերացաւ ինծի մինչեւ Կոստանցա:

«Աղաբեկով Կոստանցա եկաւ Ցանքոֆի հետ»:

Կրիշա յետոյ յայտնեց Թէ ինքը ժտադրութիւն չունէր Կոստանցա ելլելու, բայց զինքը ստիպած էին, Թէ իր մտադրութիւնն էր հաւոդել Աղաբեկովը որ այլեւս չգործէ խորհրդային դատին դէմ:

Նախագահը.— Ինչո՞ւ վրադ ատրճանակ ունէիր: Թերեւս, Աղաբեկո՞վը հաւոդելու համար:

Կրիշա.— Ձայն հաւոդելու հրաժանը Ցանքոֆի տրուած էր: Իմ պարտականութիւնս էր հսկել վրան:

Յետոյ, Կրիշա բացատրեց Թէ չկրցաւ իրեն յանձնուած պաշտօնը կատարել, որովհետեւ չէր կրցեր հաւոդել Աղաբեկովը որ նաւ մտնէ: Նոյնպէս գացեր է Աղաբեկովի բնակած պանդոկը, բայց ան կը բացակայէր:

Յաջորդ դատավարութեան, պիտի հարցաքննուի Ֆրանսացի Լը. քոքը:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Յարմարութեան եւ կարճ լինելու համար միայն վերոյիշեալ վերնագիրը դրի, ինչպէս որ գրուած են Թէհրանի եւ արտասահմանի հայ թերթերը։

Եթէ ուզենանք,— 1931 Թուի օգոստոսից հրաւիրուած, բայց հոկտեմբեր կէսերին սկսած եւ մինչեւ գրելու վայրկեանս իր աշխատանքները չլրացրած, պատգամաւորական ժողովի արտաքին հանգամանքը որոշել, պիտի վերագրեա՛ւ ասպէս.—

«Շարաւային պարսկահայութեան ինասարակական մարմինների ներկայացուցիչների խորհրդակցական ժողով»։

Տեսնում է՞ք, «Պարսկահայ հաժագումարը» իր լուսնդակութիւնից շատ բան կորցրեց։

Այս միջանկեալը միայն նրա համար, որպէսզի արտասահմանեան հայ թերթեր թիւրիմացութիւնների մէջ չընկնե՛ն։ Չէ՞ որ վերջապէս մի օր հայ Սփիւռքի պատմութիւնը պիտի գրի։

Այժմ անցնենք բուն նիւթին։ Պարսկահայ համագումար հրաւիրելու խնդիրը միշտ էլ լուզել, չարչրկել է պարսկահայ ժառանգականութեան միտքը, բայց միշտ էլ դժուարութիւնները անպակաս են եղել։

Զինադադարի օրերին, եթէ չեմ սխալւում, նոյնիսկ Թէհրանում Ազգային Խորհուրդ ունեցանք։

Պարսկահայ համագումար բառերը գործածելով, ընթերցողը թող չմտածէ, որ Պարսկահայերն անկազմակերպ վիճակ են ունեցել։ կամ նոր գաղութ է, եւ իր կազմակերպութեան մասին է մտածում։

Աւելորդ չեմ համարում այստեղ յիշել թէ պարսկահայութիւնը, որ այժմ ժառանգ թուերով 70,000 է, դեռ հնուց բաժանուած էր երկու թեւերի՝ Ատրպատականի (որի մէջ մտնում են՝ Թաւրիզը, Սալմաստը, Ուրմին, Մարագան, Առուչբուլաղը, Մակուն, Ղարադաղը, մինչեւ Զանբան), եւ Պարսկա-Հնդկաստանի (Հնդկաստան, Զաւա, Նոր Զուղա, Թեհրան, Համատան, Սուլթանաբատ, Փերիա-Զարմանալ, Ղազուին, Ռէշտ, Լինգէլի, Մէշէտ, Բարֆրաշ, Բանտարգեազ, Բուշիր, Քիրմանշահ եւն. եւն.։

Առաջինը՝ ունի իր կազմակերպութիւնը՝ կէս աշխարհիկ, կէս կրօնական բնոյթով, իր թեմական կազմակերպութիւնը, որ մինչեւ այսօր ժամացոյցի պէս կանոնաւոր աշխատում է։ Մի խօսքով, զգում էք, որ այնտեղ կայ կարգ ու կանոն, կազմակերպութիւն իր բոլոր առորոգեալներով, կանոնաւոր դիւան, վիճակագրութիւն, բայց, առանց նիւթական միջոցների։

Իսկ Պարսկա-Հնդկաստանի թեմը, իր բազմազան քաղաքներով եւ դարաւոր անցեալ երկիրներով։ Այդ էլ հարցրէք նոր Զուղայից։ Միթէ, որի ծխականների թիւը 45-50 հազար է հաշուում, իր նիւթական յարմարութիւններով, կրօնական խորհուրդով, բազմաթիւ կոմիտէներով, կարող է՞ք երեւակայել, որ անկազմակերպ վիճակի մէջ է։ Ամէն քաղաք իր ձին նստել, քշում է, սա էլ իւրայատուկ ոամկավարութիւն է. իսկ «աւանդապաշտ» Նոր Զուղան, իրենից դուրս, ոչնչով չի հետաքրքրւում։ «Եթէ թեմակալ առաջնորդ էք ուզում բերել. մենք չենք ուզում, պէտք չունենք, ձեզ համար բերէք»։ ահա նոր Զուղայի պատգամաւորներից մէկի արտայայտութիւնը։ Մինչ այնտեղ, Փերիայում, Զարմահալում, Արագում դպրոցներ չկան, ո՞ւմ հոգը։

Կամ, Դիւան գոյութիւն չունի, իսկ եթէ կան էլ, չգիտեն, ո՞ր, անհատի մօտ է գտնուում։ Զգարմանա՛ք։ Պատգ. ժողովում խնացանք, որ շատ կարեւոր փաստաթղթեր գոյութիւն ունեցել են, բայց այժմ չկան։ Թէհրանի Հայկազեան դպրոցը, համայնական վարչութիւնը միայն վերջին ժամանակներս է որ կանոնաւոր դիւան ունեն։ Պատմութիւն գրողը, իր յիշողութեան պիտի ուժ տայ։ Երբ այս է կենարոններից մէկի վիճակը, տեսէք գաւառներին ինչ կը լինի։ Էլի՞ քրքրենք. բայց նիւթից շատ «շեղւեցի». այդ էլ թողնենք«ինշալլահին»։

Ահա, այս պայմանները սահմանեցին Թէհրանի հայայնական վարչութեան պատգամաւորական ժողով հրաւիրել մշակելու մէկ ընդհանուր կանոնադրում։ Ատրպատականը մէկ պատգամաւոր էր նշանակել, դիտողի դերում։

Թեհրանի հայայնականը մեծ-մեծ ծրագիրներ ունէր, բայց,ժողովի «դիւանագէտ» պատգամաւորներին յաջողուեց մաղել, մաղել եւ հասցնել մինչեւ համայնական վարչութիւնների (ամէն քաղաք ունեցել է, կամ ունի այս ապրանքից) միատեսակ կանոնադրութիւն ունենալու ծրագրին։

Պատգ. ժողովը շատ նիստեր չի ունեցել (չնայած որ արդէն 7րդ ամսուան մէջ ենք),բայց այդ քիչ նիստերում էլ հազիւ իր ուղին գտաւ։ Նոյնիսկ առաջարկողներ եղան, կրօնական ընկերակցութիւն կազմել Փարիզի Ժան Կուժօն եկեղեցու նման։ Այս բոլոր փափկանկատութիւնները նրա համար, որպէսզի հաստատել տալու պէտք չլինայ։

Զանգը ո՞վ կը կախէր։

Պատգ. ժողովը երկար տպասեց մինչեւ որ յանձնախումբը կանոնադրութիւն մշակեց։

Սկսւել էր ընթերցումը, պատգամաւորների մի մասը հեռացել, կամ ներկայ չէին։ Այժմ գատկական արձակուրդի մէջ է։Ինշալլա՛հ այս քանի օրս իր նիստերը կը սկսի, եւ անշուշտ,մի քանի կը հաստի։

Պէտք է ընդունել, որ չարիքներից փոքրագոյնը լինելով, համայնական վարչութիւնների կանոնադրութիւնը մշակւած է լայն ոգով, անցեալի բոլոր թերութիւնները նկատի առնելով, հեռատես ոգով կէտեր կան։ Նախատեսւում է նաեւ կեդրոնական մարմնի ստեղծում Թէհրանում։

Այս կանոնադրութիւնը հաստատուելուց յետոյ, կ'ուղարկւի շրջանները՝ որպէսզի յապաւումներ եւ յաւելումներ կատարեն, գործադրութեան դնեն. թերութիւնները նկատի ունենան, որից յետոյ, կը մտածւի նոր համագումար հրաւիրելը, այս անգամ արդէն, ոչ իբրեւ խորհրդակցական, այլ, իրական պարսկահայ հաժագումար։

Այնուամենայնիւ, թէեւ դեռ իր նիստերը չաւարտած, պատգամաւորական ժողովը կարեւոր աշխատանքը կատարեց։ Նիւթը մատակարարեց, ինում է մշակել այն, եւ օգտւելով միատեսակ կանոնադրութիւն ունենալու պատեհութիւնից, հարաւային պարսկահայութիւնը թէեւ ոչ ամուր եւ հիմնական, բայց օղակւելու յարմարութիւնից պիտի օգտւի։

Յաջողութիւն ցանկալը մեր խօսքերից կախւած չէ, այլ, պարսկահայ մտաւորականութեան ազգային եւ քաղաքացիական գիտակցութիւնից։

Այս պիտի դատնայ մէկ օղակը հաժազգային | ընդհանուր շղթայի։

Վ. ԱՍՏՂՈՒՆԻ

Լիոնի ապէտը

—)(o)(—

Թնդանօթը բրուտին դէմ

Գրեր էինք թէ Լիոնի շրջանը կրկին ահուդողի մատնուած է, երկու մեծ բնակարաններու փլուզման հետեւանքով, արդիւնք՝ հողի կքումին։

Փլատակներուն տակ մնացեր էին 36 հոգի, որոնցմէ վեց հոգի երեւան հանուած են մեռած, 13 հոգի վիրաւոր։ Յայտնի չէ թէ մնացեալները ո՞ղջ են թէ մեռած։ Փրկութեան գործը կը շարունակուի արագօրէն եւ յամառութեամբ։

Բլրակը որուն վրայ շինուած էին այս բնակարանները, վտանգաւոր նկատուած է այն պատճառով որ հողը կը կքի, եւ նոր կքումներով կրնայ նոր վտանգներ ստեղծել։ Կառավարութիւնը որոշեց թնդանօթի բռնել բլրան գագաթը, ուրկէ կախուած հողակոյտեր՝ վտանգ կը սպառնան աւերակները պրպտողներուն։

Բլրան դէմ ամբակոծութիւնն սկսաւ նախորդ կէսօրէն վերջ։

Արձակուեցաւ 200 ռումբ բլրան գագաթին դէմ։ Աւելի քան 100,000 հոգի հաւաքուած էին դիտելու տեսարանը։ Մեծ հողակոյտ մը տապալեցաւ եւ գլորելով փոշիի թանձր ամպի մը մէջ փշրուեցաւ փլատակներուն մօտը։

ԴՐԵԼ ԿԱՐԵԼԻ ԵՂԱԾԻՆ ԶԱՓ ՄԱՔՈՒՐ, բանի որ աստիճանաբար տոդաշարով կը շարուի ՅԱՌԱՋը։

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԾԽԱԽՈՏԻ ՄԵՆԱՇՆՈՐՀԸ

Ծխախոտը Թուրքիոյ լաւագոյն ու հասոյթաբեր արտադրութիւններէն մէկն է։

Ֆէմալական կառավարութենէն առաջ, անոր մենաշնորհը յանձնուած էր մասնաւոր ընկերութեան մը — foßuopuhում՝ Օսմ. Դրամատունէն, Bleischrœder Berlin դրամատունէն եւ վիեննական Kreditanstalt դրամատունէն կազմուած։

Այս ընկերակցութիւնը կը շահագործէր Թուրքիոյ ծխախոտի արտադրութիւնը՝ իր զուտ հասոյթին 30%ը տալով կառավարութեան։ Իր գործունէութեան շրջանը, ըստ համաձայնագրի, 1921ին վերջացաւ։ 1925 Մարտ 1ին, կառավարութիւնը ինք ստանձնեց մենաշնորհը, ու նպատակաւոր արդիւնքներ ձեռք ձգեց։

Թուրքիոյ ծխախոտի մենաշնորհը կը գրաւի միմիայն ծխախոտի ճարտարուեստով, միանգամայն կատարելով առեւտրական ձեռնարկներ։ Արտադրութիւնը, վաճառումը եւ արտածումը, սակայն բոլորովին ազատ են։ Մենաշնորհը կը գրաւի նաեւ, ծխախոտի ընդհանուր մշակումի գործով, եւ այն բոլոր հարցերով, որոնք կը վերաբերին Թուրքիոյ ծխախոտի արտադրումի գործին, տեսակի բարելաւման, պայմաններուն, եւն.։

Մենաշնորհը կը զեկավարուի Պոլիս գտնուող տնօրէնութեան մը կողմէ։ Ունի, իր ճիւղերով, 2500 պաշտօնեայ եւ 1000 բանուոր։ Մենաշնորհը կառավարական – առեւտրական ձեռնարկ մըն է։

Թուրքիոյ մէջ ծխախոտի արտադրութեամբ կը զբաղին շուրջ 180,000 հոգի, 650,000տէօնիւմի վրայ, և տարեկան միջին հաշիւով կը ստացուի 50 միլիոն քիլօ։ Մանաւանդ այն կարծիքը ունին թէ այդ թիւը կարելի է հասցնել մինչեւ 75 միլիոնի։

Գլխաւորաբար երեք արտադրողական շրջաններ կան։

Սեւ–ծովեան շրջան – ւազանը, հետեւեալ ճիւղաւորումներով — Սամսոն, որուն ծխախոտը շատ անունի է, մեծ արժէք ունի, նուրբ է, փոքր տերեւներով, բարակ ու թեթեւ, կարմրագոյն, համեղ, լաւ բոյր ու բերք ունեցող։ Անկէ կը պատրաստուին սուղ ծխախոտներ։ Այդ ծխախոտը Թուրքիոյ ամէնէն առաջնակարգ ծխախոտն է։ Երկրորդը Պափրան է, — աւելի ուժեղ, բայց Սամսունէն վերջ կուգայ։

Գ. կուգան «ալաթնամ» եւ «կէօրաէ» կոչուածները։ Իսկ Դ.՝ Տրապիզոնի ապրանքը՝ մեացած էրտիվանի ծխախոտին։ Ե.՝ Թաշ – Օվա ըսուածը, որ լաւ գոյն եւ լաւ բերք մը ունի։

Երկրորդ շրջան – ւազանն է Մարմարայինը։ Իզմիր, Պրուսա, Քարդալ։ Մուխ ու բարկ ծխախոտ մը, — վար ապրանք։ Տիւզէկ եւ Հէյնէկ՝ կարմիր եւ մուխ – կարմիր՝ Պրուսայիներին նման, բայց, հասարակ տեսակ։ Այս շրջանը Թուրքիոյ ամէնէն վար ապրանքը կ'արտադրէ։

Երրորդ շրջան – ւազանն է Եգէականը։ Իզմիր, Ագ – Հիսար, Մուղլա, Գարա – Պրուն, Էքէա, Ֆոչա եւն.։ Այս շրջանը մինչեւ արժէքով ծխախոտ կ'արտադրէ՝ տարեկան 25 միլիոն քիլօ։ Բայց, որովհետեւ չափահասած շրջան է, ծխախոտները բազմազան են։ Թուրքիոյ ծխախոտներէն ամէնէն աւելի բոյր ունեցողները այս շրջանի ծխախոտներն են։ Մանաւանդ կը յիշուի Կեավուր – Քէօյի արտադրութիւնը, որ բարակ ու փոքր տերեւներ ունի ու չատ կը փնտռուի։ Այս շրջանի արտադրութիւնները —լաւերը— կը ծախուին Ամերիկա։ իսկ մէկայ ու վար տեսակները՝ Գերմանիա, Իտալիա, Հոլանտա։ Երկու ամերիկեան ընկերութիւններ, որոնց կեդրոնը Իզմիր է, ամէն տարի մեծ քանակութեամբ ծխախոտ կը գնեն։

Մենաշնորհը ունի արհեստագիտական բաժանում մը, զոր կը զեկավարէ եւրոպացի մասնագէտ մը։ Ան կը զբաղի ծխախոտի մշակումի բարելաւումով։ Տարբրաբական դիտելիքներ եւ դիտական ծանօթութիւններ կը տրամադրէ արտադրողներու միջեւ։ Մալթէպէի (Պոլսոյ մօտ) եւ Ագհիսարի մէջ կան երկու կեդրոններ, օժտուած՝ լաբորատուարներով, որոնք կը պարբերին հիւանդութիւններու, տեսակի եւն.ի համար։ Հոս է որ քեմպէֆիին արտադրութեան փորձերը կը կատարուին։ Իսկ Ատանայի մէջ փուռի յատուկ ծխախոտի փորձեր կ'ըլլան։ Եթէ յաջողին Թուրքիոյ այդ արտադրութիւնը եւս բաւական սպառում պիտի ունենայ։

Թուրքիա, ճարտարարուեստական իր ծխախոտի արտադրութիւնը կը կատարէ վեց գործատուներու մէջ — Պոլիս, Սամսոն, Իզմիր, Ատանա եւ Ճիպալի։ Զորս ուրիշ գործատուներ կ'աշխատին ծրարի (փաքէթ) ծխախոտ կոթելու համար։ Պոլսոյ գործատուներէն մին արտածումի յատուկ սիկառներ կը պատրաստէ։ Ունի չատ արդիական մեքենաներ՝ Ամերիկայէն բերուած։

Մենաշնորհը կը պատրաստէ 39 տեսակ սիկառ։ Գին՝ 2–30 ոսկի՝ 1000ը։ կորուած ծխախոտ՝ 5 տեսակ 2—12 ոսկի՝ քիլոն։ Լինքիէ կը սպառի տարեկան 200,000 քիլօ։ Այժմ՝ կը պակսի հետզհետէ։ Ծխախոտի ներքին սպառումն է տարեկան 12 միլիոն քիլօ։

Վերջին 8 տարիներու ընթացքին, Թուրքիա արտածած է տարեկան՝ միջին հաշուով՝ 32 միլիոն քիլօ ծխախոտ։ Գլխաւոր գնորդներն են եւրոպական քանի մը Թէժիները։ Նաեւ՝ Ամերիկա, Գերմանիա, Պելճիքա, Հոլանտա, Զուիցերիա, Սուրիա, Եգիպտոս։

Թուրք մենաշնորհը կ'արտածէ 16 տեսակ սիկառ։ Գերմանիոյ մէջ գործատուն մը կայ, որ միայն Թրքական ծխախոտէ սիկառ կը պատրաստէ։ Մենաշնորհինն է ան։ Վերջին տարին, համաձայնութիւններ կնքելով, ան գործատուն բացաւ Սուրիոյ (Պէյրութ) մէջ, ու իր սեփական վաճառանիշով սիկառ հանեց։ մէկ քանի տարուան ընթացքին ան աշխատած էր Սուրիոյ տարեկան սպառումին երեք չորրորդը։ Մենաշնորհը իր գրասենեակները ունի Պրիւքսէլի եւ Նիւ–Եորքի մէջ՝ Թրքական սիկառ ծախելու համար։ Ան իրաւունք ձեռք ձգեց նաեւ, իր սիկառները ծախելու Մ Նահանգներու եւ Հարաւ։ Ամերիկայի հանրապետութիւններուն մէջ։ Բանակցութեան մէջ է Ճունաստանի հետ նոյն եւս մեծ քանակութեամբ սիկառ տեղաւորելու համար։ Գանատա Թրքական ծխախոտ պիտի գնէ, սիկառ պիտի պատրաստէ ու Թրքական մենաշնորհին յանձնառուդէջ մը պիտի տայ։ 1931ին, մենաշնորհը համաձայնագիր մը առաջադրեց ամերիկեան ընկերակցութեան մը՝ «Փիւնայէթ»ի հետ, որով վերջինս իրաւունք կ'ունենայ ծախելու վերեւ յիշուած ծխախոտները՝ յանձն առնելով վճարել տակ մը՝ մենաշնորհին։ Պոլսոյ մէջ հիմնուած է, նաեւ, ճարտոնական առեւտրական կեդրոն մը, որուն անօրէնը վերջերս յայտարարեց թէ իր ելեկրը պիտի նախընտրէ Թուրքիային գնել ձիթապտուղն ու ծխախոտը։

Թրքական մենաշնորհը, յարատեւ ու մեթոտիկ կերպով չարունակելով իր պրոպագանդն ու գործունէութիւնը՝ Թրքական ծխախոտի սպառման համար, նպատակ ունի մէյմէկ սիկառի գործարաններ եւս բանալ Լոնտոնի, Մելպուրնի, Պուէնոս – Այրէսի, Պելճիքայի, Եգիպտոսի եւ Հոլանտայի մէջ։

Այս բոլորէն կը պարզուի, որ Թուրքիա, չնորհիւ իր պետական մենաշնորհին, մեծ ճիգ կը թափէ իր ծխախոտը սպառելու համար ու կը յաջողի ալ, քանի որ ծխախոտի արտածման նուազման փոխարէն ան ձեռնարկած է սիկառի սպառման գործին՝ հաստատելով ամէն մէկ երկրի մէջ՝ մանաւանդ գործատուներ։

Վ.ԱՀԻՒԾ

ՀՈՂԸ ԿԸ ՔԱԼԷ

Երեւելիը որ անցեալ տարի պատահեցաւ եւ պատճառ դարձաւ մէկ քանի գիւղերու կոտորման, կը կրկնուի այս տարի։ Նախորդ օր, բուռն փոթորիկ մը պայթեցաւ Շանպէրկի վրայ եւ բոլոր գետակներն ու Պուրժէի լիճը սկսան բարձրանալ։

Շանպէրկի շրջակայքը, նիւթական կարեւոր կորուստներ կան։ բայց կացութիւնը մանաւանդ ծանր է Սէն – Ժէնիքսի մէջ։

Իրօք, 3—400 քառակուսի մեդր տարածութեան մը վրայ, հողը խախտած է եւ կը սահի դէպ ի այն հովիտը, ուր կը գտնուի Սէն – Ժէնիքս գիւղը։

Այս սահուն գետնին վրայ հաստատուած են 10ի չափ տուներ, որոնց երեքը փլատակի վերածուեցան։ Ծառերը արմատախիլ եղած, հողին ճեղքերուն մէջ կորսուած են։ Ջուրերը կը հոսին հողին ճեղքերուն մէջ եւ վտանգը աւելի կը չատցնեն։

Գիւղին բնակիչները ամպագարանքով կը փոխադրուին, լքելով անասուններ։ Մինեւնոյն ատեն ձիւն ալ կը տեղայ։ Շանպէրկի շրջակայքը բլուրներով ծածկուած են ձիւնով։

Կարդացէք եւ Տարածեցէք «ՅԱՌԱՋ»ը

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ
(CHANTS POPULAIRES ARMÉNIENS)

Գ.

Էջ 76. (Հարսներդ).—

— Թագուրըմէր դո՛ւրս արի,
Քեզ իմ՛նչըւիմնչ նըմ բերեր.
Քեզ կէօլի–կագ նըմ բերեր.
Լեզուն՝ տասը գազ նըմ բերեր։

Թագուրըմէր՝ mère du roi *ըսեր է։ կարծեմ* Reine-mère *աւելի պատչառ է եւ աւելի մեծավայելուչ։ Հեգնական մօտիւ մը ունի այդ* mère du roi, *եւ ի սպառ անձայն՝ հարսին ու փեսին՝ առանց ոտք կոխած հանդիսաւոր պահուն իրենց ընդառաջելու հրաւիրուած թագուրմօրը համար։*

Իմնչըւիմնչ = *իմչ եւ իմչ... բազմաթովանդակ հիացականը՝ որ եկած հարսին բոլոր չնորհները կ'որակէ, թարգմանիչին գեղագէտ գրիչին տակ* «Qui» *սմսեղուկ ձեւն է ստացեր։—* Mère du roi, viens voir **qui** nous t'amenons.

Թողունք որ իմնչ-ը quoi *է եւ ոչ* qui = *ո՛վ։*

Ա. Չ.՝ «գիրք մը ուշադրութեամբ կարդալ իսկ չի գիտեր», իր բառերովը (Ապագայ 9 Մարտ)։

Հապա չորրորդ տողը՝

Nous t'**apportons une langue longue** de **six mètres.**

Նախ լեզու մը չէ բերուածը, այլ եկած հարսին լեզուն է որ երկար (չափասխօս եւն.) կը ցուցուի, ուրեմն «Քեզ կէօլի–կագ նըմ բերեր, dont la langue de **six aunes**» *պիտի ըսուէր։* Mètre *չէ Գազը (արշին), եւ վեց չէ այլ տասը։*

«Կարելի եղածին չափ խղճամի՛տ կերպով» *կատարուած է թարգմանութիւնը???, խօսքի ու «մտքի փաթթոց ընել» կ'արժէ՞, — իր բառերով (Բ. յօդուած)։ Իսկ ի՞նչ կ'ըսէք սա* langue longue (... *լանկ–լունկ...*) *գնացքով տողին...։*

*
**

Էջ 77 (Հարսներդ).—

— Դուրս արի, հա՛յ, դուրս արի,
Թագուրըմէր դուրս արի.
Քո գլուխ դրմփող նըմ բերեր։

Վերջաւորդը՝ *թարգմանուած.—*
Nous t'amenons celle qui **te cognera** sur la tête.

Ա. Չ. «ազգային խծծանքներ» պիտի ըսէ (Ե. յօդ.)։ Բայց այստեղ թող ներէ որ Larousse-*ն ալ ամէնուս հետ՝ չընդունի* cogner *ըսել, այլ բան Համազօրովը՝* taper = *տրփել, դրմփել, ծեծել։*

Cogner՝ *ընդհարիլն է իմ կարճ խելքով* (*)։

*
**

Էջ 99. (Շէրւնց 82).—

— Սահակ սարի տակ,
Բարօն ֆարի տակ.
Կամիշն օրօրոց,
Կօռ – ֆար էեզ ծածկոց։

Թարգմանուած է, «քօմիքին ծայրագոյններէն մէկովը».—
Sahak **sur** la montagne,
Le père sous **la pierre.**
Les roseaux, ton berceau,
La pierre recourbée, ta couverture.

Որդին հաներ է լերան վրայ, հայրը ճգմեր է քարին տակ,ծռուած քարն ալ վերմակ է քաչեր վրան...։ «Ո՛վ ծայրագոյն տպիտութեան մէջ խելագեղ ինքնահաւանութիւն» թարգմանչին տրակումովը։

Սարիւն տակ՝ *բլուրին կամ լեռնակին տակն է* = au pied de la montagne։ Բարօ՝ հայրիկ–ին փաղաքշական – *ընտանի ձեւն է։ Երկին մէջ կը ցուցուի՝ ֆարի տակ նստած, քարը ժայռի իմաստով։* Կօռ – *ֆարը յատուկ անուն է եւ կը նշանակէ վերէն դարմած՝ կորաձեւ ժայռ։ կը գտնուի Վարագայ լերան ձորամիջը։ վիթխարի կարկառին շուքին տակը կը հանգչին ամրան ուխտաւորները, սամավար կը դնեն թէյ կը խմեն, փուռ կը բանան կը ճաշեն, օր կ'անցընեն, անմահական դրախտագեղ Գեալիին մէջ՝* Կօռ – *ֆարին տակ։*

— Արե՛ւ, արե՛ւ, դո՛ւրս ելիր,
Քո հէրը մէր՝ եկեր եւ,
Ոսկի դանակ բերեր եւ,
Կօռ – ֆարի տակ հորեր եւ...։

Եւ դեռ ուրիշ տողեր, որոնց մասին գուցէ «ամենահեռաւոր գաղափար մը իսկ չունի» Զօպանեան, միշտ իր գուռնագեղ արձակ ոճով։

Ֆարը եթէ հոս ժայռ չէ դրեր, գոնէ կրնայ մխիթարուիլ որ 243 էջին վրայ ճիշդ է փոխադրեր, դրելով rocher։

— Մէջ – պէտ աստղեր՝ *բեզ դարդար ասի (իմա՛* ասեն),

(*) *Խնդրումէ խուսափելով՝ միանգամ ընդ միշտ ըսեմ որ Զօպանեանի Ա. — ե. հինգ յօդուածներէն մէջբերուած խօսքերը չակերտի մէջ դնելով կը բաւականանամ, փոխանակ յիշելու Ա. Բ. կամ ե.։* ԶԻՓ.

Ես վէրի – *ոչխար՝ գայ էեզի նըմ*
Ծլես ու ծաղկես, բաժըդ երկնքին։
Թարգմաներ է «այս պարոնը».—
Que les étoiles **mignonnes** te chantent
Que **la brebis sauvage t'allaite.**

Մէջ – պէտ (=*մանը ու մեջ*)՝ *լրացուած* mignonnes *որ բառը Գոնէ ըսէր* toutes les étoiles։

Վայրի – *ոչխարը ունի ֆրանսերէն համարօրները՝* cerf, chevreuil, chamois, daim. *ինչո՞ւ բառացի թարգմանելով՝* brebis sauvage *ըսել։ Ոչխարը կամ մաքին ուրիշ ցեղ են, վերջինը խարիւր ուրիշ։ Ժողովրդի որակիչ խարազդին չէ, այլ եղնագդին* (cerf, dés)։

Վէրի – *ոչխարը գայ էեզի նըմ տայ՝ կրնար թարգմանուիլ* Que la biche vient t'allaiter։

Նոյն երգին հետեւեալ տունը—
— Լուսնակը էեզ դարդար ասէր
Արեգակը էեզ դադրական էղիր։—
Que le soleil **te serve de nourrice.** *Թարգմաներ է Ա. Չ. կա՛մ Դադրական որ դայեկի (գաւառական՝ տատիկի տեղ առնելով, կա՛մ բանաստե՛ղծը արեւը առնուու կարդելով տղոց բոցին վրայ։ Բայց արեւո՞ք դայեկ կրնայ պարզեւել մանուկին՝ այն ոսկի փոխարինելի բարիքը որ կը չունի կենսատու արեւը՝ երկնից կամարին։ Դադրական բլլալ = կայ առնել, մը նայ՝ բոլորովին ուրիշ պատկեր է։*

ՁԻՓՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

"Սասանապի եղունգ"

Քիմիական արդիւնաբերութեան մէջ, մինչեւ այժմ անդիսաքը (andésite) *ընդունուած էր իբրեւ միակ չհակաթթուատային նիւթը։ Նոր քննութիւնները ցոյց կուտան, որ եղնգաքարը եւս կը կապչի նոյն դերը։*

Այսպէս հանքախուզական վերջին արշաւանքները ցոյց տուին, որ մեծ քանակութեամբ եղնգաքար կայ Հայաստանի լեռներուն մէջ։ Այդ ժողովուրդը «սասանայի եղունգ» կ'անուանէ այս քարը, որ առասօրէն կ'երեւի հետեւեալ շրջաններուն մէջ։

1.— Թալինի շրջան, երկաթգիծէն 5-10 քիլոմեթր հեռու։

2.— Սուխոյ Ջանտանի շրջ. կայքը, երկաթուղիէն 35-40 քիլոմեթր հեռու։

3.— Քեանքեան գիւղին շրջակայ սարերուն մէջ, երկաթուղիէն 50-55 քիլոմեթր հեռու։

Վերջին երկու շրջաններու եղնգաքարի արտադրական գործը կապուած է Երեւան - Ազատաֆա երկաթուղիին շինութեան հետ, հետեւաբար անգործադրելի է ներկայիս։ Սակայն Թալինի շրջանին եղնգաքարերու արտադրական գործը մէկն յարմարութիւն ունի, որովհետեւ գիւրին է փոխադրութիւնը, քանի որ հայկաթգիծի 15 բեռնատար ինքնաշարժ, կայարան փոխադրելու համար եղնգաքարը։

Մեծ է եղնգաքարին արժէքը քիմիական արդիւնաբերութեան մէջ։ Վերջերս Ռուսիոյ Թեթուններ ընկերութիւնը իր ուշադրութիւնը դարձուց Հայաստանի եղնգաքարին վրայ, շահագործելու համար գան նոյն ընկերութիւնը 1931ին կը պահանջէր 100 հազար տակառակով եղնգաքար, այս տարի՝ մէկ միլիոն։ Այս հսկայական պահանջը հոգալու համար, անհրաժեշտ է կազմակերպել եւ մեքենականացնել հաղորդումը։ Մինչ 100 հազար տակառաչափ եղնգաքարի խիճ արտադրելու համար, կը պահանջուի 38 զանազան ծակիչ մեքենաներ պատրաստելու համար՝ 4 Քարդոզ մեքենայ։ Ինչպէս նաեւ ելեկտրական մեքենաներ, մամուլներ եւ 300 ձիու ուժով տիզամօ մը։ 100 հազար տակառաչափ եղնգաքար արտադրելու համար, անհրաժեշտ է 316 բանուոր, առանց դեռ հաշուելու շինարարութեան անհրաժեշտ բանուորները։

Եղնգաքարն ունի ուրիշ առավելութիւն մըն ալ։ Անդիսաքարը աւելի սուղ է իր դժուար արտադրութեան պատճառով, քան եղնգաքարը։ Եւ յետոյ եղնգաքարը կարելի է օգտագործել նաեւ երկրի արդիական գարդի առարկաներու շինութեան համար նիւթ, եւ այս հանգամանքով ալ՝ արտածելի։

Լէնինգրադի մէջ ներկայիս փորձեր կը կատարուին՝ եղնգաքարը օգտագործելու նաեւ շինարարութեան մէջ։

*Ինչպէս նաեւ կ'աշխատուի օգ

տագործել եղնգաքարով փայլ տալու քակարաններու պատերուն, անոնց ալ այնպիսի յատկութիւն մը, տալու այնպիսի յատկութիւն մը, որ չգունափոխուին որեւէ ազդեցութեան պատճառով (եղնգաքարագործութիւն):

Հայաստանի եղնգաքարին բազդութեան մէջ գտնուած են չէզոքացի, կիրի, ծծմբուտի տարերք: Շնորհով Հայաստանի մէջ կը գտնուի ապակիի գործարան մը, ուր պիտի օգտագործուի թալկին եղնգաքարը՝ ապակիի չինելու համար սրուակներ եւ դանազան մեծութեամբ, գլխատեղանազան պիտոյքներ, եղեկտրական ջին պիտոյքներ, եղեկտրական չինուածքներ:

Գողթան գաւառին վերաշինութիւնը

Զանգեզուրի եւ Մեղրիի վերաշինութեան կոմիտէն ներկայ եղանակին մեծ թափով կ'աշխատի վերջացնել գարմանել երկրաշարժին զոհած աւերները: Այս տարի, յիշեալ շրջաններու վերաշինութեան համար յատկացուած է 12 միլիոն րուբլի, մինչ անցեալ տարի յատկացուած էր 5 միլիոն րուբլի: 12 միլիոն րուբլին բաշխուած է երկրաշարժէն վնասուած շրջաններուն, մասնաւորապէս Սիսիանի, Գորիսի, Մեղրիի եւ Ղափանի շրջաններուն վրայ: Առաջին առթիւ, պիտի չինուին գիւղացիական 2300 սենեակ, 17 երկրորդական վարժարան, 12 տան գիւղական խորհուրդներու համար, 13 խանութ գործակցական, 11 ընթերցարան, 13 բաղնիք, 1 մանկական լուացարան (Ղափան), 2 հիւանդանոց, 13 մանկանոց ու բուժարան, 3 շէնք պետական հրամատան մասնաճիւղերու համար, 12 ախոռ՝ իւրաքանչիւրը 100 գլուխ սաւարի համար:

Բոլոր շրջաններն ալ պիտի օժտուին խճուղիներով ու գիւղական ճամբաներով (արդէն շինուած է 62 քիլոմեթր երկարութեամբ խճուղի մը): Շրջան գրկուած են այլեր եւ բեռնատար ինքնաշարժեր: Շինութեան կոմիտէն իր նախագիծերուն մէջ նկատի առած է երկրաշարժի հաւանական ցնցումներուն տոկալու հանգամանքը: Գրեթէ աւարտած է շինութեան նիւթերուն հալթալման եւ փոխադրութեան գործը:

Շինութիւնները սկսած են արդէն, եւ մեծագոյն թափը կը ստանան Մայիս 15էն վերջ, երբ շինարարութեան կը մասնակցին երեւանի շինարարական Արհեստանոցներու բարձրագոյն դասարանի ուսանողները:

Շինութիւնները պիտի աւարտին նախ բանուորական շրջաններուն մէջ, օրինակ Ղափանի շրջանին կաւարթի եւ Բաղարուրզ գիւղերու մէջ, որոնք կը սպասարկեն պղինձի արդիւնաբերութեան:

Շինութեանց օրացուցային ծրագիրն իսկ պատրաստուած ըլլալով, թէ կայ որ ամէն աշխատանք ապարի այս տարուան մէջ:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Եղիշէ Չարենցի մայրը, Թեկղի Սողոմոնեան, մեռաւ 21 Ապրիլին Մոսկուայի մէջ:

× Բաբգէն Սեւակ դասախօսութիւն մը կարդաց Մարքսիզմի եւ Լենինիզմի Համալսարանին մէջ, ապացոյցը տանուն լեզուաբանութեան մարքս-լենինեան էտապի եւ ժառանգութեան հարցը լեզուաբանութեան մէջ» նիւթին մասին:

× Հայկ Գիւլիքէխվեան դասախօսութիւն մը կարդաց Գրողներու Տանը մէջ, «գրականութեան լենինեան էտապը» նիւթին մասին:

× Գ. Վանանդեցի եւս դասախօսութիւն մը, «Կոնկրետ քննադատութեան գրութիւնը եւ նրա յետագայ անելիքները» նիւթին մասին:

× Պետ. Հրատարակչականին կողմէ կազմակերպուած մրցումը, բանուորական երգեր յօրինելու համար, կարելի է ձախողած համարել, որովհետեւ ստացուած երգերը մրցանակի արժանի չէին: Ստացուած երգերէն, Ա. Ներսիսեանի, Ա. Սաթհանի, Սրմ. Տիգրանեանի, Ս. Բարխուդարեանի յօրինած երգերը պիտի հրատարակուին, հեղինակներուն տրուելէ յետոյ անհրաժեշտ վարձատրութիւնը:

× Երեւան, Մշակութի տան մէջ, ապրիլի վերջերը, տեղի ունեցաւ հրիտասարդ երաժիշտներու համերգը, ուր յայտնուեցան Կարօ Ստեփանեան, Օ. Եղիազարեան, Ա. Տէր Ղեւոնդեան եւ Կարօ Զաքարեան իրենց ստեղծագործութեան նոր ո ճով:

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԲՐՔԱԿԱՆ ԴՐԱՄԻՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մայիս 2էն ի վեր կը գործադրուի Թուրք դրամի պաշտպանութեան (Թիւրք փարասընը զօրումա) որոշմնագիրը, որ կը բաղկանայ 8 յօդուածէ: Ստորեւ՝ ամփոփումը.—

Թուրք ապրանքներու փոխարէն «տրվիզ» չտրամադրող երկիրներէն եկած ապրանքներուն համար ըլլալիք ինդրանքները մէկ տարի պիտի յետաձգուին: Անոնց փոխարժէքը պետական դրամատունը յանձնուելու պարագային դիմումներու թուականի կարգով նկատողութեան պիտի առնուին:

Թուրքիոյ հետ առեւտրական դաշնագիր չկնքած երկիրէ մը եղած նեռածումներուն փոխարժէքը պետական դրամատունը կը յանձնուի եւ վճարումները թուականի կարգով կը կատարուին, այս երկիրներուն իրենց թուրք պահանջատէրերուն ընելիք վճարումներուն համեմատութեամբ:

Թուրքիոյ հետ «քլիրինկ»ի պայմանագրութիւն կնքող երկիրները այն ձեւակերպութիւններէն ազատ են:

Պետական դրամատունը Թուրքիոյ հետ յարաբերութիւն ունեցող երկիրներուն, դրամատուներուն եւ հաստատութիւններու հետ «քլիրինկ»ի դրութեամբ համաձայնութիւններ կնքելու արտօնած է:

Դրամատունները գործառնութեանց տուրքի ստացագիրներու փոխարէն «տրվիզ» ձախելու արտօնուած չեն:

Թուրքիա բնակող իրական եւ իրաւական անձնաւորութիւնները 15 օրուան ընթացքին իրենց ունեցած «տրվիզ»ները յայտագրով պետական դրամատուն պիտի խմացնեն: Նոյնպէս ասկից վերջ իրենց ձեռքը հասնելիք «տրվիզ»ները 15 օրուան մէջ նոյն դրամատան խմացնելու պարտաւոր են:

Արտահանման արտածուելիք ապրանքներու մասին մաքսատան տրուած յայտագրերուն մէջ այսուհետեւ պիտի նշանակուին ապրանքին տեսակը, քանակութիւնը, արժէքը եւ ղրկուելիք երկիրը: Այս յայտագրերը չորս օրինակ պիտի ըլլան, որոնց մին մաքսատունը պիտի մնայ իսկ միւսները վաւերացուելով տնտեսական գործավարութեան պիտի ղրկուին:

ԿԱԼՈՒԱԾԱՏՈՒՐՔԻ ՆՈՐ ՅԱԻԵԼՈՒՄ

Կալուածատուրքի յաւելման ծրագիրը միւս տուրքերու յաւելումներուն օրինագծերուն հետ 10 օրէն Ազգ. Մեծ ժողովին մէջ պիտի քննուի: Կալուածատուրքի յաւելումը հետեւեալ տրամադրութեանց համաձայն պիտի ըլլայ.

Ցօդ 1.— Որքան ատեն որ ի գործու ըլլայ անտեսական տագնապի տուրքը, հետեւեալ յաւելումները պիտի կատարուին կալուածական տուրքերուն վրայ.

Տարեկան մինչեւ 2000 ոսկի հասոյթ ունեցող կալուածներէն հարիւրին 36: Տարեկան 2001էն մինչեւ 10,000 ոսկի հասոյթ ունեցող կալուածներէն 100ին 40 (2000ը գեղչելէ յետոյ):

10,000էն աւելի հասոյթ ունեցողներէն հարիւրին 50:

Երբ չէնք մը մէկէ աւելի սեփականատէրեր ունի, իւրաքանչիւր սեփականատէր իր բաժինին ինկած հասոյթին համաձայն տուրք կը վճարէ: Եթէ սեփականատէրը ինքը կը բնակի իր կալուածին մէջ, վերը նշանակուած յաւելումներուն կէսը միայն կը վճարէ: Իսկ եթէ մարդ մը նոյն թաղին կամ գիւղին մէջ մէկէ աւելի չէնքեր ունի, այդ բոլորին հասոյթները կը դումարուին եւ ըստ այնմ տուրք կը գանձուի: Ցաւելումէն զերծ են անոնք, որոնք զերծ կացուցուած էին կալուածական տուրքէ:

ՊՈԼՍՈՑ ԲՈԼՈՐ ԹԵՐԹԵՐԸ ԴԱՏԻ ՏԱԿ

Ընդհ. դատախազութիւնը դատ բացած է Պոլսոյ բոլոր թերթերուն դէմ, որոնք մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդած էին լուցկիի թագաւոր Քրէօկէրի անձնասպանութեան մասին՝ հրատարակելով նաեւ անոր յուսանկարները:

Ընդհ. դատախազութիւնը այս առթիւ կը քննէ նաեւ Պոլսոյ մէջ հրատարակուած Ֆրանսերէն, հայերէն, յունարէն եւ գերմաներէն թերթերը, որոնք նոյնպէս դատարանի պիտի յանձնուին եթէ առուգուի թէ հրատարակած են այդ տեղեկութիւններն ու լուսանկարները:

«Սօն Փօսթա», որ միայն Անատոլուի գործակալութեան հեռագրութիւնը տուած էր, նոյնպէս յանձնուած է դատարանին:

ԹՈՒՐՔԵՒՊԱՐՍԻԿ ՍԱՀՄԱՆԸ

Ազգ. Մեծ ժողովի արտաքին գործերու յանձնաժողովը պիտի սկսի քննել եւ վիճաբանութեան ենթարկել դանազան պետութեանց հետ կնքուած համաձայնագրերն ու պայմանագրութիւնները: Այս առթիւ պիտի քննուին նաեւ Պարսկաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ կնքուած սահմանային համաձայնութիւնը, կողմերը փոխադարձաբար պիտի օգտուին Պարբզանի լիճին ջուրերէն եւ լիճին մօտակայ մարգագետիններէն, ինչպէս նաեւ Սալմպ, Բօզլու եւ վերին Եարմ Քայայի ջուրերէն: Համաձայնագրին մէջ նշանակուած նոր սահմանագիծը տեղին վրայ ճշդուելու համար սահմանագծման յանձնախումբը պիտի բաղկանայ չորս պատուիրակներէ, որոնց երկուքը Թուրք, իսկ երկուքը պարսիկ կառավարութեան կողմէ պիտի նշանակուին: Ցանձնախումբը յունիսին կիստ գումարելով տեղին վրայ պիտի գործադրէ համաձայնագիրը:

Ցանձնաժողովին ծանրքերը կէս տա կէս պիտի վճարեն պարսիկ եւ թուրք կառավարութիւնները: Համաձայնագիրը գործադրութեան պիտի դրուի վաւերացուած օրինակներու փոխանակութենէն անմիջապէս յետոյ:

«Միլիյէթ» հրատարակելով մեծ ու փոքր Մասիներու պատկերը, կ'աւելցնէ թէ ըստ նոր համաձայնութեան Թրքական սահմանին մէջ կը մտնեն անոնք:

Կորկուտովի ոճիրեն յետոյ

—)(o)(—

Ի՞նչ կ'ըսեն բոլշեւիկները

Երկկ գրեր էինք թէ Փրնեւի խորհրդային պատուիրակութիւնը, օտար պատուիրակութեանց ուղղած յայտարարութեամբ մը, կը քննադատէ Ֆրանսայի ներքին նախարարին զեկոյցը՝ Կորկուլովի ոճրին առթիւ: Ցայտարարութիւնը կ'արտադրէ բոլշեւիկեան «Իզվեստիա» թերթին յօդուածէն հատուած մը.

—Այս անմիտ գիւտը իր հեղինակներուն պիտի ծառայէ կարճ ժամանակ մը, այնքան ժամանակ որ կը մարդ մինչեւ խորհրդարանական երկրորդ ընտրութիւնները: Այս դայթակղեցուցիչ հնարքը թերեւս պիտի կրնար Ֆրանսայի քաղքենիները խմբել ներկայ կառավարական մեծամասնութեան շուրջ: Այս թուղթին հեղինակները պատրաստ են իրենց չահերուն առարտասելու անկարգութիւնն ու խռովութիւնը, զոր իրենք իսկ կը հրահրեն միջազգային գետնի վրայ»:

Գալով բոլշեւիկեան «Պրաւտա» թերթին, ըստ Փրնեւի խորհրդային պատուիրակութեան յայտարարութեան, կը գրէ.— Եթէ Ֆրանսական քաղքենիութիւնը մտադրած է Խորհրդային Միութեան դէմ նոր յարձակման մը ձեռնարկել, չարժման մէջ դնելով միջամտական ճակատի մութ ուժերը, առաջուց կարելի է ըսել թէ ներքին նախարարը Մահիէօ իր իսկ նախարարութիւնը կը զոհասեղարէ անյուր գայթակղութեան մը:

«Սպիտակ – պահակներու ուղղակի գրգռութիւնը ահաբեկչական արարքներու, Խորհրդ. Միութեան դէմ շղթայակերծուած դաւագրութիւնը Ֆրանսայի մէջ սպիտակ – պահակներու անպատիժ մնալը, — ահա միջավայրը որ կը ստեղծէ ոճրափորձերու հոգեվարքը, բոլորը կազմակերպուած հակախորհրդային վարժապետներու կողմէ:

«Նախարար Մահիէօ չատ աւելի լաւ պիտի ընէր սպանութեան զրգիչները փնտռելով հոն, ուր իրօք կը գտնուին, այսինքն Փարիզի մէջ, այն անխուսափելի արկածախնդիրներու միջավայրերուն մէջ, զոր ժողովուրդները նողկանքով դուրս նետած են իրենց սահմաններէն, եւ զոր Ֆրանսական քաղքենիութիւնը ընդունած է, անոր չխորհելով օժանդակութիւն, պաշտպանութեան եւ նախամեծարութիւն, ինչպէս ըրած է Ֆրանսայի ներքին նախարարը»:

Ինչպէս գրած էինք, Մոնաքոյէն Փարիզ մեկնելէ առաջ, Կորկուլովի կըտակ մը գրած էր, իր կնոջ ձգելով իր գրքերուն հասոյթը...:

Պերլինի ոստիկանութեան պետը, Փարիզի ոստիկանութեան պետին ղրկած է Կորկուլովի ուրիշ մէկ կտակը, խմբագրուած մայիս 3ին, որով ոճրագործը Պերլինի մէջ հրատարակուած իր մէկ վէպին «Յաղթի մը վէպը» հասոյթին կէսը կը ձգէր իր կնոջ:

Այս կրկնակ կտակներու պատրաստութիւնը ենթադրել կուտայ արդէն թէ Կորկուլով այդ թուականէն կը մտածէր իր ոճրին մասին:

Ոստիկանութիւնը, կը ջանայ ստուգումէ ստուգում, երեւան հանել նախագահին սպանութեան պարագաները եւ հաստատել թէ Կորկուլովի ոճիրը թելադրուած չէ՞ դուրսէն եւ «կապ չունի՞ Կորկուլովի բոլշեւիկեան շրջանակներու հետ ունեցած յարաբերութիւններուն: Հրահանգ տրուած է գաղտնի ոստիկանութեան հետքերը եւրեւան հանել Կորկուլովի ամէն տեղի մէջ ուր բնակած է, կամ ուրկէ անցած է, մասնաւորաբար Գերմանիոյ եւ Կեդր. Եւրոպայի մէջ: Այս քննութիւնները արդէն երեւան հանած ենթէ նախագահին սպանիչը ամէն ուր որ գտնուած է, ծայրայեղներու հետ կապ հաստատած է, բլլան անոնք համայնավար թէ ազգայնամոլ հիթլերեականներ:

Կորկուլովի հետ իրր սերտ կապ ունեցող ցոյց կը տրուին երկու անձեր կրիմկին եւ Եաքովլեւ, որոնք ստորագրած են ոճրագործին կանանչ ծրագիրը: Կ'ըսուի սակայն թէ, Կորկուլով այս մարդոց ստորագրութիւնը դրած է իր գրքոյկին վրայ, հակառակ անոնց ընդդիմութեան եւ մերժումին:

«Կատագծներ կը ծանրանան սակայն եաքովլեւի վրայ, որ մեքենայն ատեն Պերլինի եւ Փարիզի մէջ լոյս տեսնող ռուսական թերթի մը խմբագիրն է ու նաեւ վաճառական գործակալ: Սակայն մարդը չատ կը համբարձէ եւ մնայուն բնակարան չունի: Այնպէս որ, ներկայիս կը բացակայի Փարիզէն եւ կարելի չէ եղած իր վկայութիւնը լսել: Եաքովլեւ իր թերթին մէջ, ջերմ համակրութիւն յայտնած է Հիթլերեան չարժման. իսկ Փարիզի ռուսական շրջանակները՝ իրենց դռները խիստ կը փակեն իր առջեւ:

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒՒԻ յօդուածագիրներէ եւ թղթակիցներէ իրենց գրութիւնները գրել թուղթին մէկ երեսին վրայ եւ մեքենով:

ՄԱՄՈՒԼ

Հայկական Դատը

—)(o)(—

Ապրիլ 11ի տարեդարձին առթիւ, «Հայրենիք» հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ իր խմբագրականին մէջ (24 ապրիլ).

— «Բարեբախտաբար, Ինկիւրիի մէջ արդէն կ'երեւան որոշ նշաններ, որոնք ցոյց կուտանեն թուրքիոյ վարիչները սկսած են կորնցնել Կարսի, Ալէքսանդրապոլի, Իզմիրի եւ Լոզանի չարաշուք օրերու իրենց յաղթական ինքնավստահութիւնը եւ յարաճուն երկիւղով արդէն կը նային դէպի իրենց երկրի ապագան: Մէկէ աւելի նշաններ կան, որ անոնք ծայրայեղ անհանգստութեամբ սկսած են ըմբռնել, թէ հակառակ անցեալի մէջ Հայերուն հասցուցած իրենց սարսափելի հարուածներուն՝ հայկական հարցը թաղուած չէ, եւ միջազգային ս եւ է բարդութեանց առեն կրնայ վերակենդանանալ վտանգաւոր ուժգնութեամբ մը:

Տարիներու դառն փորձէն յետոյ, անոնք կը տեսնեն այժմ, թէ ո՛րքան սխալ ու կարճամիտ է եղած Հայերը արհամարհելու եւ զանոնք մէկ ամբողջական ճակատով իրենց դէմ միշտ թշնամի պահելու մինչ այժմեան քաղաքականութիւնը. կը տեսնեն յստակօրէն, թէ Հայերը իրենց թշնամական դիրքով չափազանց կը վնասեն թուրքիոյ վարկին արտասահմանի մէջ եւ թէ մէկոց մը պէտք է կասեցնելու համար այդ թշնամութիւնը:

Վերջին ամիսներու թրքական եղելութիւնները ապացոյց են, որ Ինկիւրիի Իշխանաւորները պէտք կը զգան դէթ չափով մը փոխելու կամ արդարելու մինչեւ այժմ Հայերու հանդէպ վարած իրենց բացարձակապէս ժխտական եւ վնասողական քաղաքականութիւնը:

Տարակոյս չունինք, որ հետզհետէ խորունկ ու սթափեցնող կերպով թուրքերը պիտի գտնէ Հայերու հանդէպ վարած իրենց բացարձակապէս ժխտական եւ վնասողական քաղաքականութիւնը:

Տարակոյս չունինք, որ հետզհետէ խորունկ ու սթափեցնող կերպով թուրքերը պիտի գտնէ Հայերու հանդէպ վարած իրենց գործած մեծ ու փոքր ոճիրներուն ծանր հետեւանքները թուրքիոյ համար»:

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

Տագնապը Կարսաւի մէջ

ԿԱՐՍԱՒ (Սեփ. Թղթ.).— Գործադրկութեան տագնապը հետզհետէ զգալի կը դառնայ ածխահանքերու մէջ, մինչդեռ ճարտարարուեստական ճիւղերը բարելաւման նշաններ կը ցուցընեն:

Այս վերջին քանի մը շաբաթուան ընթացքին Պիվէռի ածխահանքը, ուր կ'աշխատին ստուար թիւով հայ գործաւորներ, սկսած է շաբաթական աշխատանքի օրերը պակասեցնել, — շաբաթը 4-5 օր միայն գործ տալ: Ցոյց կը շրջի թէ աւելի մոտալ երեւոյթ մը պիտի առնէ հանքի աշխատաւորներուն վիճակը:

Ու դեռ աւելին: Տագնապին հետ աւելցան նաեւ գործաւորական օրէնքի խստութիւնները, միշտ նեղելով ու արհամարհելով գործաւորները: Անշուշտ խնդիր մը՝ տանտէրին ու գործաւորին միջեւ՝ կը բաւէ ենթադրան դուրս հանելու: Այս բոլոր դժուարութիւններուն ենթարկուելէ յետոյ մեր աշխատաւոր հայրենակիցները նորէն գո՛հ են իրենց այժմու վիճակէն:

× Ակէ առաջ գրած էի Փոխադարձ Օգնութեան Մտնուկի մասին, խոստանալով աւելի լրացուցիչ տեղեկութիւններ հաղորդել «Ցառաջ»ի:

Շեշտած էի նաեւ խորհրդակցական ժողովի մը անհրաժեշտութիւնը: Այդ գեղեցիկ ու մեր բոլորին սրտին մօտիկ գործն ալ վիժեցաւ ու պատրաստուած ծրագիրը թուղթի վրայ մնաց՝ իբրեւ «մեռեալ ատաո»: Եւ այս այնպիսի կացութեան մը մէջ, երբ անգործութեան չարիքն ու ուծացման վտանգը եղբայրացած, կը ձգտին քայքայել հայ ժողովուրդին ողնայարը: Գործակցութեան խոչընդոտ պէտք է համարել չօկը եւ իր արբանեակները: Ներգաղթի ձեռնարկէն ի վեր, իրենց ծակերէն դուրս թափած են այս խլուրդները եւ իրենց ուզածին պէս կը լողան պղտոր ջուրերու վրայ, ինչպէս մեր գիւղին առուներուն գորտերը:

Լ. Գեղունի

"ՅԱՌԱՋ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (88)

ԵՐԴԻՔ ՀԱՅՐԵՆԻ

(Վէպ)

Բ. ՄԱՄՈՒ

Ընդարձակ, նաեւ, որ իր վերաբերմունքը անատոյգ էր. անկիւ՝ ենթակայ, ապրելակերպ, աւելի նախընտրելի ճաշակներու մը, ու ինք իր նոր ըմբռնումներով եւ նախասիրութիւններով կոչնած ընթանալու բոլորովին այլ ճամբէ մը... Ինչ կրնար ապասել: Ու ինչ կրնար տալ, այլեւս: Ցետոյ մինչեւ ե՞րբ պիտի քաշ հեռու, այնքան կարօտով, այնքան ներճափով կեանք մը, վերջապէս, ղրկանքի ու թախիծի տարիներ երկա՞ր շարքէ մը վերջ, երբ ինք կ'ապրէր էր լոկ, յանձնառու անէն գոհունակութեան, փակեր էր ակնարկն ու պիտոյք բոլո՛ր լոյսերուն ու գոյներուն աշխարհի, նուիրուեր էր ներքին լուռ ու անվհատ աշխատանքին, ու հիմա «... Ցարաւի, ձգտումի հոգւոր տենչով մը առլցուն իր հոգիին համար խոյանք մը պէտք էր: Ցարիներ շարունակ ընկճուած, մուրին ու փգոցին մէջ, կեանքի անողոք մուրճին ենթակայ, պայքա՛ր մը կ'ուզէր հիմա, փոթորի՛կ մը, կատակուած ու անհնդարտ խանդը սպառել կ'ուզէր»:

Ու մինչ այս խորհրդածութիւններով կը տագնապէր, պատկերը կը յամառէր մնալ իր տեսողութեանը առջեւ, սիկռոը կը մոխրանար շիթներուն վրայ, հովը դեռ կը փչէր, ու ... ահա՛... մուխ փաթպուլին մէջ կառաշարը դեռ կը ցնցէր, ալացիկ հասակ մը կ'օրօրուէր կիսամութիս մէջ: Ձիգ ու սպիտակ ձեռք մը կ'երերար՛ր, սեղմելով կաշին, ու գիրգ մարմնի մը դող տուող վէմվէտուքը, թափանցիկ ու ճետաքեաչ շրջագեստէն կուգար չերմացնելու իր խուսափուն ու փնտուտուղ հալումներով...

Սուլելու ձայն մը փարատեց յանկարծ այդ դիւթիչ պատրանքը: Այվազ-վազեանն էր: կանգնեցաւ, նետեց տեսարակը սեղանին, ծոտեցաւ հայելիին, սկսաւ քակել փողկապը, մազերը խառնշտկեց, ու կէց մը տալով ճմլուած թուղթի մը, որուն մէջ ծիրան փաթթոցներ ու բերեր էր, անցեալ օր, սկսաւ բարձրաձայն ընկերանալ քովի սենեակէն լսելէ եղող խմբերգին.

... Շամոգուած ենք, որ միայն զէնքով կայ Հայոց փրկութի՛ւն.

Եւ, կօշիկները հանելու համար տեղաւորուելով մահճակալին վրայ.

—Այո՛, քայց,շունշանորդիներ մուլտաց —Բերայի շիտակինվրայ ու գինիի շիշին առջեւ երգելով չի փրկուիր Հայաստանը.

IX

Երաշտահաւ մը՝ վանդակի մը մէջ: կ'ուզէ փախչիլ. բայց, վանդակուած է...: կ'ընտելանա՞յ, արդեօք:

Մաղիկներ: Անխնամ ու գոյնզգոյն ծաղիկնե՛ր Խոտ՝ ածուներուն մէջ: Արեւ մը՝ լուսաշո՛ղ Զլա՛ք, չլա՛ք — չլա՛ք, չլա՛ք,— կառքի մը ձիերուն դոփիւնը՝ ողորկ սալայատակին վրայ՝ դէպի Մօտա երկարող: Ներսը՝ սեդանին վրայ՝ սրուակ մը. գրքեր: Խցուք: Նորէն խնդուք: Ձիւնաթոյր մարմնով աղջիկ մը, շէ՛կ, արեւին տակ: Կաթ՝ մեղրին քով... Խալտաներ՝ քունքերուն վրայ: Սլացիկ հասակ: Ժպիտ, հրայրքոտ նայուածք, Հզօր ու տաք տենչանք մը՝ նոնպոյն շրթներուն վրայ: Ջիլ մը կխտուած ու կարմիր գեղձ մը՝ ծառին երկարող ու սաղարթառատ ճիւղի: Ճիւղին ներքեւ՝ Սուրէնը՝ մտախոհ, զրկաբաց, թախիծ մը ճեռ ու սեւ աչքերուն մէջ...

Ձեռքը տարաւ ճիւղին: Շարժեցաւ գեղձը:

Նայուածքը լինկաւ Ֆրանսուհիին: Ազջկան շրթները դողդողացին:

Ֆրանսուհին քանի մը քայլ առաւ: Մօտեցաւ վանդակին. Նայեցաւ երաշտահաւին: Անոր ճեռ ու սեւ աչքերուն մէջ թախի՛ծ մը...:

— Երաշտահաւը կարելի է՞ վանդակել... Հայրս կը թելադրէ ազատ թողուլ: Հոս չի կրնար շնչել, կ'ըսէ:

= Ինչո՞ւ ատիք, սակայն:

— Այնպէ՛ս... Նաւամատոյցը, ծոյն մը կը ծախէր: Ինչ նայուածք է: Մութ բան մը կայ աչքերուն մէջ... սիրեցի...

Ներսը, նրբանցքին մէջ, եղէգէ նստարաններու վրայ Պ. Արապեան նստած է կնոջը հետ, կոճկուած ու սեւազգեստ: «Փառք քեզ Աստուած» օճիք մը վզին:

— ... Տատ, շա՛տ լուրջ տղայ է...

= Այո՛, դժուար թէ կապուի, սակայն...

— Զգիտցուիր: Եթէ Ֆրանսուհին...

= Հա՛, երանի թէ...

Ֆրանսուհին քանի մը քայլ եւս առաւ: Նայեցաւ Սուրէնին: Սուրէն շարժեց թեւը: Ճեղքուած գեղձը երերաց: Մինչ Ֆրանսուհիին նունպոյն շրթները, երիցուհին փետտուող շափրակներուն հետ, կը մրմնջէին.

— Կը սիրէ, չի սիրեր, կը սիրէ, չի սիրեր...

×

Պարտէզը: Դեղձանիկ մը դռնակը բաց թողուած վանդակին մէջ:

Կը փախչի՞, արդեօք:

Ինչո՞ւ չուզէ, հեռանալ, սակայն:

Մաղիկներ: Խնամուտ ծաղիկներ: «Ողորմէ Աստուած, Թագուհի»: Կտոր մը ճաս՝ Աստղիկին եւս: Եզան կառքի մը ճռինչը՝ դէպի ծովեզը իջնող: Երկու գաւաթ օղի ներսը սեղանին վրայ: Վարպետ Ռուբէնն ու Տէր Մեսրոպը դէմ դիմաց:

Ցո՛ւմ-տո՛ւմ, տո՛ւմ-տո՛ւմ՝ տիւպէկին ձայնը դուրսէն: Արեւին տակ, դրանը առջեւ, Աննա քուրիկը:

— Աննա քուրի՛կ,— Ցալապեան է՝ թեւերը կատրելէն:

= Ո՛չ...

— Ինչ մը ջուր տաս նէ... ըլայ նէ տըլայ...

Փուխի առջեւ աղմուկ: Ձայն մը՝

— Ցալապե՛ան...

= Ամմէ՛...

— Ո՛ըլա՞յ կոր ցորենը...

= Ո՛չ... ըլայ նէ տըլայ, ըլայ նէ տըլայ...

Ատղիկ կրկին գոգնոցին գրպանը տարաւ ձեռքը: Քառածալ նամակը շօշափեց: Վերյիշեց առաջին տողը: Դարձաւ ծառին ու պատին: Արագօրէն հանեց նամակը, բացաւ. կարդաց քանի մը տող...

— Ատղի՛կ...

= Այո՛, Թագուհի հանըմ...

(Շար.) Կ. ՄԵՀԵՒԱՆ

Նոր ջարդեր Պեսարապիոյ մէջ

Պեսարապիայէն ռումանական թերթի մը տրուած տեղեկութեանց համաձայն, ջարդեր տեղի ունեցած են Տնիեսդեր գետին ձախ եզերքին վրայ, ռուսական Զատկի օրը եւ մասնաւորաբար ապրիլ 30ին:

Տուպա – Կարի գիւղին մէջ, հարիւրաւոր մոլտաւ գիւղացիներ որոնց Զատկի կրօնական արարողութիւնները կը կատարէին, յարձակում կրած են կարմիր բանակի պատկանող ձիաւորներու կողմէ: Հարիւրի չափ անձեր ջարդուած են:

ՎԷՃ ՈՒ ԿՌԻԻ ԳԵՐՄԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Գերման խորհրդարանին մէջ, ազգայնականները մեղացան Հիթլերեաններու բանաձեւին, ընդդէմ Պրիւնինկի կառավարութեան, մեծ ամբոխ եւ իրարանցում յարուցանելով:

Քիչ մնաց որ դէմ առ դէմ կռնգնած, ընկերվարականներն ու հիթլերեանները կռուի բռնուէին, երբ ներքին նախարարը կը պատասխանէր քննադատութիւններուն: Նախագահը մեծ դժուարութեամբ յաջողեցաւ հանդարտեցնել զրգռուած երեսփոխանները:

Դաշտային պտոյտ Մարսէյի մէջ

Մարսէյի Հ. Ց. Դ. Պատ. Միութեան դաշտային պտոյտը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի ՍԷնթ ՔՆթուանի ծովահայեաց անտառը: կը հրաւիրուին քաղաքի պուլ. Ծտոսի եւ ՍԷն Լուի մասնաճիւղերու բոլոր անդամները եւ բարեկամները: ժամադրութիւն առաւօտեան ժամը 8.30ին փլաս տ'Էքս, առիւծակիրները: ժամադրութիւն առաւօտեան ժամը 8.30ին փլաս տ'Էքս, առիւծակիրները: Մրցումներ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի ժամը 8ին, St. Julien դաշտը: կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը:

Մանրամասնութեանց համար դիմել Պ. Սիմոնեանի, 64 Bernard de Bois, Marsille.

Ապրիլ 11)24 Փոն տը Շէրիի մէջ

Այս կիրակի ժամը 2.30ին Օթէլ տը Ֆրանսի սրահը
Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ Սթամպօլի ու Մարսելի Հայր. Միութեանց:
Մանրամասնութիւններ տեղւոյն վրայ:

Ընտանեկան պարահանդէս

Կազմակերպուած «Դալրոցասէր»ի Անկիէնի մասնաճիւղին Օժանդակ Օրիորդաց միութեան կողմէ:

Այս ժամը 15ին 21, Enghien-ի Salle des Fêtes-ի մէջ, 30 Rue du Casino.

Հաճելի անակնկալներ — Մուտք 10 ֆր. (Թէյը միասին)

ՍԱՆՏՐՈՍԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Հաղորդակցութեան համար առնել՝ հանրակառք թիւ 54 Trinité-էն, շոգեկառք կառ. թիւ Նոռէն, 14.30, 14.40, 15.30 ժամին:

Թէյասեղան - պարահանդէս

Ա. Ե. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ
Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9—12 եւ 12—5
Brebant Marseillais-ի մէջ Ave. des Chartreux

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն՝ տիկ. Հայկանուշ Նիքոլիինի, Mme. Henriette Gallian, օր. Աբգարեան եւ պր. Համբարձումեան, հայկական, ֆրանսական երգերով եւ զուգերգով, Պ. ՉԷօրէքճեան (Չութակ): Ռուսական պարեր ռուս յայտնի պարուհիներու կողմէ: Պ. Տէր Վարդանեան կը կը ներկայացնէ զաւեշտ մը:

Մուտք 5 ֆրանք

Ցանօթ.— կը խնդրուի պարզեւաբաշխութեան տոմսերը միասին բերել:

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Ընիէր Պուա Ֆոլոնպի սահակ մեսրոպ Դպրադարանի վարչութեան կողմէ եւ մասնակցութեամբ կոմիտաս երգչախումբի (80 հոգի):

Ի ՆՊԱՍՏ ՇՐՋԱՆԻ «ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ» ԳՐԱԴԱՐԱՆԻՆ

Հովանաւորութեամբ ԱՒԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի
կը խօսի՝ Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Այս կիրակի ժամը 3.30ին Պուա Ֆոլոնպի քաղաքապետարանի ընդարձակ սրահներուն մէջ, rue des Halles կայարանին կից:

Արտառանութիւն՝ ՋԱՐԵՀ ՂԱՐԻՊԵԱՆ

Մուտքը՝ 5 Ֆրանք

Ախոյեանական մրցում

Մարսէյլի Արաքս մարմնամարզական միութեան Ֆութպոլի յանձնախումբը կազմակերպած է բաժակի երրորդ ախոյեանութեան մրցում մը, որուն կը հրաւիրուին շրջանին բոլոր Ֆութպոլի խումբերը: Մրցումը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի ժամը 8ին, St. Julien դաշտը:

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը:

Մանրամասնութեանց համար դիմել Պ. Սիմոնեանի, 64 Bernard de Bois, Marsille.

Salle Trianon de Freinville

Թատերական երեկոյթ պարահանդէս

Կազմակերպուած Սէվրանի Կրթ. Միութեան
եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի տեղական մասնաճիւղի կողմէ
Ի ՆՊԱՍՏ ԴԳՐՈՑԻ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ

Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս
Salle Trianon de Freinville — 24 Ave. Liegard

կը ներկայացուի ՋԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ
կամ ՖՐԱՆՔՕ-ԹՈՒՐՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ
կը խօսի՝ ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

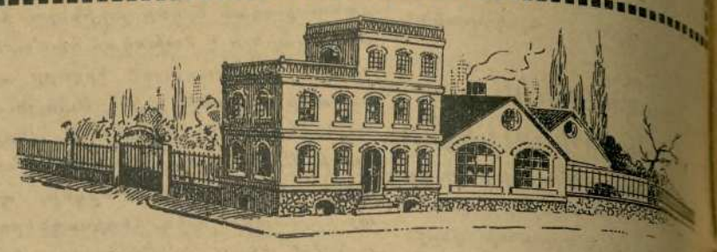
Ընակենկալներ Սէվրանահայ երիտասարդութեան կողմէ
Ընտիր ճաշ՝ դեկավարութեամբ Պր. Յանտրոսեանի

Հաղորդակց. միջոց.— Կառ. թիւ Նոռէն Սէվրան ժամը 7.47, 8.28, 10.05, կառ. թիւ Նոռէն Freinville ժամը 7.27ը եւ 8.28 փոխել Aulnay sous Bois եւ Freinville իջնել:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 R, Rivoli, մէջ. Շաքէ: Ախտ. եւ նոր մեթոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան՝ վէներ. ֆիւանդութիւն եւ վարիսի: Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12:

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

ՍԵԳՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ
վիրաբոյժ — ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՈՒԼԷԷՆ
14 Rue Lagrange, PARIS (5)
ՄԱՄՆԱԳԷՏ ՈՍԿԻ ԲՈՒԻՐՈՆԻ, ՊՈՒՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՆԱՒ
բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. Գործ
ՄԱՔՈՒՐ եւ ԽՆԱՄԵԱԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔ
կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 2էն 8, առտուները ժամադրութեամբ
կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր:
Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

RÉALISATION IMMOBILIÈRE

կը հրաւիրենք բոլոր անոնք որ տուն շինել պիտի ուզեն, չխնայելու աշխատութիւն, առանց մեզի խորհուրդ հարցնելու:

Ամէն դիւրութիւն շինութենանց եւ փոխառութենանց համար պայմանաժամ նուազագոյն տոկոսով:

Դրուած դրամագլուխին վրայ 100ին 70 եկամուտ կ'ապահովենք բեկան: Ընինք նաեւ վարձու յարկաբաժիններ եւ աշխատանոցներ:

Խորհրդակցութիւնները ձրի են, ժամը 2էն 6.30:

Նշանեան 20, *Passage Prado*, (Մէթրօ Սէն-Տընի)

Հայերու ժամադրավայրը
ճաշարան **ՖԼՕՐԻԱ**
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Danton 52—73
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Etude de Me BERNARD VAHÉ (ՊԷՕՐԷՖԷՒՃԻ)
(11 année)
Licencié en Droit de la Faculté de Paris
Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales
JURISCONSULTE
Conseil juridique à la Défense Automobile
et Sportive de Paris et à la Mutuelle Militaire
18, Rue Dauphine, Paris (6e) — Tél. Danton 73-87
կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ ուրիշ տարաբնոյթ դատարաններու առջեւ, կուտայ *certificats de coutume*, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ գործողութիւնները. կուտայ խորհրդակցութիւններ ֆրանսական միջազգային օրէնքներու մասին—ամէն օր, բացի կիրակի եւ օրերէ, երեկոյեան ժամը 6-7 եւ անկէ դուրս ժամադրութեամբ:

Ցանօթ.— Նկատի առնելով ներկայ մտտեսական ճգնաժամը, հայերու համար խիստ դիւրամատչելի պայմաններ կ'ընծայուին:

CABINET V. YARJANIAN
JURISCONSULTE
54, Rue La Fayette, Paris (9) (Métro Cadet) Tél. PROVENCE 87-...
Կ'ստանձնէ Առեւտրական, Պատժական, Քաղաքային ամէն տեսակ գործեր, Իրաւագիտական խորհրդակցութիւններ, բոլոր դատական եւ վարչական գործերու համար, գրասենեակ կամ բերանացի: Նախարարութենանց եւ բոլոր պետական տուններու մօտ վարչական եւ իրաւական դիմումներ: Հայ առեւտրականներու եւ անհատներու մասնաւոր դիւրութիւններ պատուագրի վճարման համար: Նկատի առնելով ներկայ մտտեսական տագնապը: Մասնաւոր ապահովութիւն քաղաքային եւ կրօնական ամուսնալուծման դատերու համար: Ազգային եւ գաղտնապահութիւն: Դիմեցէք եւ պիտի գտնէք ամէն գոհացում: Գրասենեակը ներքէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՁԵՌ ԲՈԼՈՐ ԳՐՔԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ
ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ_ՍԱՄՈՒԷԼ
51 rue Monsieur-le-Prince, Paris (6). Tél. Danton 88-05
ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ
ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ — ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐ...

Ծանօթագրութիւններ

Վարիզ եւ արուարձաններ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ կեդր. կոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Ալֆորվիլի բոլոր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Հայ Ա. կումբի սրահը: Զեկոյց կեդր. կոմիտէի կողմէ: Սոհիալական ներկայութիւն:

ՓԱՐԻԶԻ Հյուգղան խումբի ժողովը այսօրհինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին, 32 Ave. des Gobelins. Զեկոյց Կ. Կոմիտէի ներկայացուցչին կողմէ:

ՍԱՐՍԷԼԻ ենթակոմիտէին ընկերահաւաքական դասախօսութիւնը այս կիրակի ժամը 3ին սովորական հաւաքատեղին (ընկ. Նուպարի տունը): Նիւթ.— Հայ քաղաքական կուսակցութիւնները: կը խօսի ընկ. Վազգէն Շուշանեան:

ՊԻՒՎԻՒԻ Ռոսոտմ ենթակոմիտէի ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 131 Fbg. du Temple, օրակարգ՝ շրջաբերականներու ընթերցում:

ԻՍՒ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅի Վռամեան խումբի ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Ակումբին մէջ: կարեւոր օրակարգ: Պարտադիր ներկայութիւն:

Գաւառ

ԼԻՈՆի Մարզպետ խումբի դիւանը, խիստ կարեւոր խորհրդակցութեան համար կը հրաւիրէ իր խումբի անդամները այսօրհինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը: կը խնդրուի ընկերներէն անպայման ներկայ գտնուիլ այս կարեւոր ժողովին:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, ծանօթ հասաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտադիր ներկայութիւն:

ԼԻՈՆի Կայծակ խումբի ժողովը այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանը:

ԼԻՈՆի ընկերահաւաքական դասախօսական ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դաշնակցութեան նախկին Գրադարանի սրահը: կը դասախօսեն ընկերներ Բ. Ադաբէկեան եւ ընկ. Տայեան:

Իսկ ընկերական ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին- նոյն տեղը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Եղիսաբէթ Սահակեան, Ա. Ջամալեան եւ ընտանիքը իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր այն հայրենակիցներուն եւ կազմակերպութիւններուն որոնք հաճեցան իրենց վշտակցութիւնը յայտնել անձամբ կամ գրաւոր, իրենց ամուսնոյն, եղբօր եւ ազգականին՝ ողբացեալ

ՎԱՂԱՐՇԱԿ ՍԱՀԱԿԵԱՆ - ՋԱՄԱԼԵԱՆի

մահուան առթիւ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ա. Ե. Հ. ԿԱՐՄԻՐ ԹԱՋի «Մանուկներու պաշտպանութեան» մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ Այս կիրակի, կէս օրէ յետոյ ժամը 4ին Հ. Հ. Պատուիրակութեան շէնքին մէջ (71, Ave. Kléber):

Օրակարգ.— 1.— Մայիս 27, 28 եւ 29ին տեղի ունենալիք պատգամաւորական ժողովի օրակարգ:

2.— Պատգամաւորական ժողովին մասնակցող ներկայացուցիչներու ընտրութիւն:

3.— Ընթացիկ հարցեր:

Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն ներկայ ըլլալ,

ժամը 4.30ին, նոյն տեղը տեղի կ'ունենայ երկրորդ ժողովը, որը կը համարուի օրինական անկախ ներկաներու թիւէն:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Ուրֆայի Պիրէճիք գիւղացի Աբրահամ Գապամաջեան, որ կը գտնուէր Մարսէյլ: Իմացնել «Յառաջ»ի վարչութեան:

— Տիկին Շէրիստան Գալուստեան կը փնտռէ Զարսանճագի Պալըշեր գիւղէն՝ Յակոբ Գալուստեան, որ 1924ին կը գտնուէր Շիքակո (Ամերիկա): Իր հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Ա. Յակոբեանի, Rue de la Défouse, Issy-les-Moulineaux, France:

Կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել:

ԲՈՌ

(Վէպ *1830ի* իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է. ՎՈՑՆԻՉ — Թարգմ. Լ. ՇԱՆԹ

Ընթրիքի ժամանակ խօսքը միայն պատմներու շուրջն էր դառնում. եղբերը հին ծրագրում սարերն ի վեր այլ եւ բուսաբանական արշաւներ: Պարզ էր, որ Արթուրի տեսիլները ո՛չ նրա լաւ տրամադրութիւնն էին խանգարել ոչ էլ ախորժակը:

Երբ յաջորդ առաւօտ Մօնտանէլլին զարթնեց՝ Արթուրը չկար: Արեւածագից առաջ գնացել էր սարերը Գասպարին օգնելու, որ այծերը քշեն: Բայց հալիւ էին նախաճաշի նստել, երբ ներս ընկաւ սենեակ առանց դռ խարկի եւ ուսերին նստեցրած երկուերեք տարեկան մի փոքրիկ աղջիկ. ձեռքին էլ վայրի ծաղիկների մի ահագին փունջ:

Մօնտանէլլին ժպտուն նայեց նրան: Իՙնչ տարբերութիւն Պիզայի ու Լիդորնոյի լուսկաց ու մռայլ օրից: Արթուրից:

— Ո՞ւր էիր, խելա՛ւ. մտգլցո՞ւմ էիր լեռները, առանց նախաճաշելու:

— Ա՛խ, պապդէ՛, այնպէս լաւ էր: Սարերը հրաշալի են արեւը ծագելիս, իսկ ցօղը թա՛ռնձր-թռնձր. տեսէ՛ք: — Վերցրեց ոտքը ու ցոյց տւեց թաց ու ցեխոտ կօշիկները:

— Հայ ու պանիր էինք առել միասին. իսկ արօտում այծի կաթ ճարեցինք. փո՛ւ, իՙնչ դժւելի բան է: Բայց ես նորից անօթի եմ. այլ եւ պէտք է կերակրել այս փոքրիկ անձնաւորութիւնը: Աննի՛կ, մեզը կ'ուզե՞ս:

Նստեցրեց աղջկան իր ծնկին եւ օգնում էր նրան ծաղիկներից մի փունջ կապելու:

— Ո՛չ. ես չեմ ուզում, որ պաղ առնես, — միջամտեց Մօնտանէլլի: — Վազի՛ր, չորերդ փոխի՛ր: Ինձ եկ, տեսնեմ, Աննի՛կ: Ո՞րտեղից ես գտել սրան:

— Գիւղի բերնին: Այն մարդու աղջկին է, որ երէկ տեսանք, գիւղի կօշկակարը: Սքանչելի աչքեր ունի, էՙ՞ Գրպանումը մի կրկայ ունի, անուներ դրել է կարօլինա:

Երբ Արթուր դուլպաները փոխած վերադարձաւ նախաճաշելու, աղջիկը նստել էր Մօնտանէլլիի ծնկին եւ ուրախ լեզուն էր տալիս իր կրկայի մասին, որը պահել էր ափին մէջ կոնակի վրայ, որպէս դի «պարոնը» տեսնի նրա ծուիկ ոտները:

— Տեսէ՛ք. — ասում էր նա լրջօրէն իր հալիւ հասկանալի բարբառով: — Տեսէ՛ք կարօլինայի կօշիկները:

Մօնտանէլլին խաղում էր երախայի հետ, չոյում էր մազերը, հիանում նրա կրկայի վրայ ու ասում նրան հըրաշալի պատմութիւններ: Շարէի տիրուհին, երբ սենեակ մտաւ սեղանը հաւաքելու, ապշած մոլի արեց աղջկան, որ դուրս էր չուռ տալիս այդ պատառոտի հագուստով մեծարժէք պարոնի գրպանները:

— Աստծու բանն է, երեխաները ճանաչում են բարի մարդուն. — ասաց նա: — Աննիկը միշտ փախչում է օտարականներից, իսկ հիմա տեսէք ամենեւին չի էլ քաշւում Նորին Գերապատուութիւնից: Ա՛խ, դո՛ւ, յիմարիկ: Շո՛ւտ, ծունկի ե՛կ ու խնդրի՛ր բարի պարոնից, որ քեզ օրհնի գնալուց առաջ: Նրա օրհնութիւնը քեզ բախտ կը բերի:

— Ես չգիտէի, որ դուք այդպէս կարող էք երախաների հետ խաղալ.— ասում էր Արթուր մի ժամ վերջը, երբ նրանք գնում էին արեւկոխ մարգագետնի միջով: — Ամբողջ ժամանակը երախան ձեղնից աչք չէր հեռացնում: Գիտէ՞ք, մտածում եմ որ...

— Որ ի՞նչ:

— Այն էլ միայն ուզում ասել... Ինձ թւում է, ախո՛ր որ եկեղեցին արգիլում է քահանաների ամուսնութիւնը: Եւ ինչո՞ւ, չեմ էլ հասկանում: Երախաներ կրթելը այնպէս դժուար է, եւ այնպէս մեծ նշանակութիւն ունի հէնց մանկութիւնից լաւ ազդեցութեան տակ մեծանալը: Եւ ինձ թւում է, որչափ բարձր է մարդու կոչումը, որչափ մաքուր է մարդու կեանքը, այնքան նա աւելի յարմար է հայր լինելու: Ես համոզուած եմ, եթէ դուք ուխտած չլինէիք, եթէ դուք ամուսնացած լինէիք, ձեր երախանները շատ...

— Մո՛ւս:

Մօնտանէլլին արտասանեց այս բառը մի արագ փսփսուքով, որ աւելի եւս խոր զարձրեց յաջորդող լռութիւնը:

— Պապդէ՛, — սկսեց Արթուր վերսաին, իր խօսակցի մտայլ տեսքից տխրելով,—մի՞թէ մի վատ բան ասացի: Ի հարկէ՛, կարելի է սխալւում եմ, բայց չէ՞ որ չեմ կարող չասել ինչ որ մտքովս անց է կենում:

— Կարելի է, դու դեռ բոլորովին չես հասկանում աստծիդ խմասը. — պատասխանեց Մօնտանէլլին մի մեղմ ձայնով: — Մի քանի տարի յետոյ այլ կերպ կը նայես հարցին, իսկ մինչ այդ՝ լաւ է՝ մի ուրիշ բանի մասին խօսենք:

Սա առաջին թեկուզն էր այն կատարեալ ներդաշնակութեան, որ մեցրել էր նրանց այս խէլաթէղն գեղեցիկ ճամբորդութեան մէջոցին:

Շամոնիից Տէտ – Նուարի վրայով անցան Մարտինի, ուր եւ դադար առան. խեղդող տօթ էր: Ճաշից յետոյ նստել էին հիւրանոցի պատշգամում, սուրճի տակ, որտեղից հիանալի տեսարան էր սարերի վրայ: Արթուր հասնել էր իր բուսաբանական ժողովա-

ծուն ու թաղւել մի լուրջ գրականան խօսակցութեան մէջ Լեզուով:

Պատշգամում նստել էին երեք հիւանդ անգլիացի նկարիչ. մին նկարում էր սար բարձրաձայն խօսում: Նա երեւակայում, որ ղեմսցի կանայքը կարող էին անդլիերէն կանալ:

— Թո՛ղ, վիլլի՛. հերիք պէյզաժներդ. — ասում էր նկարի՛ր այդ հրաշալի խոտանուն, որ այդպէս աքսիմ մամուռի կատորների վրայ: քերի գիծը: Զեռքի խոչորցրած դը մի խաչ դիր, գծի՛ր վրան կան ոտքան՝ իր լեռնական փոխարէն, ու կը առանձ դարի մի լուսկան քրիստ

— Առաջին դարի քրիստ ի՞նչպէս չէ: Ձեռքին մաս էր այնպէս ոգեւորւած էր հաւատովը, ճիշդ ինչպէս հիմ բիկ փոշոտ խոտերով: վա դեկիկ է գնմքի ձիթենու գրի այն կրկնակի գեղեցիկ է

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԲ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Gobelins 19-78
(ԵՐԹԵԼԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՒՐԲԱԹ
13
ՄԱՅԻՍ
1932
13 MAI
1932

Հ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1878 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԼՈՒԹԻՒՆ

Խորհրդաւոր, չարաչուք լուսթիւն մը կը տիրէ Թուրքիոյ «Ջեհեզման» եւ «Բնակութեան» օրինագծին չուրջը, որուն ամփոփումը հրատարակեցինք չորեքշաբթի օր:

Այդ ամփոփումը արտատպեր էինք պոլսական թերթի մը մէջ ևս 6ի թիւէն:

Երէկ ստացանք նոյն թերթին եւ ուրիշ թերթերու Մայիս 7ի, 8ի և 9ի թիւերը, որոնց մէջ ո՛ր և է նոր բան, տող մը դիր չկայ այդ օրինագծի մասին: Ոչ ալ ո՛ր եւ է թարգմանութիւն՝ թուրք թերթէ: Ունինք թուրքերէն թերթեր ալ, որոնք նոյնպէս լուռ կը մնան:

Ի՞նչ պատահեցաւ: Մէկ բան կարելի է ենթադրել, — պոլսոյ թուրքերէն եւ հայերէն թերթերը էնկիւրիի պաշտօնաթերթէն արտատպեցին օրինագիծը, բայց ազդարարութիւն առնալով, լռութեան դատապարտուեցան:

Ուրեմն, մինչեւ այս տողերը գրած առեն, չունինք ուրիշ ազդրիւր կամ լուսաբանութիւն, եթէ ոչ Մայիս 6 թուակիր թարգմանութիւնը, որ «Յառաջ»ի մէջ երեւցաւ Մայիս 11ին:

Միշտ սպասելով նոր տեղեկութեանց, անդամ մըն ալ քրքրենք հրատարակուած օրինագիծը, որ ուրիլ չարագուշակ եւ գաւառական հանգամանք մը կը տառնայ, լուրին հրատարակութենէն անմիջապէս յետոյ պարտադրուած լռութեամբ:

Ինչպէս դիտել կուտայինք երէկ, օրինագիծը առաւելապէս ուղղուած է քիւրտ ժողովուրդին դէմ: Բայց, ըլլալով չափազանց առաջնական եւ հետեւողական, ո՛ր եւ է երաշխաւորութիւն չկայ թէ չվիտի դպչի նաեւ միւս ոչ-թուրք հատարակութեանց:

Ուրիշ ամէն բան մէկդի դնելով, միայն հետեւեալ յօդուածը բաւական է, այս եզրակացութեան յանգելու.

— «Անոնք որոնց մայրենի լեզուն թուրքերէն չէ, չեն կրնար նոր թաղեր, գիւղեր հիմնել եւ կամ միմիայն իրենցմէ բաղկացեալ արհեստաւորներու խմբակ մը կազմել, եւ կամ գիւղ մը կամ թաղ մը յատկացնել միմիայն իրենց մարդոց: Այսինքն անոնք որոնց մայրենի լեզուն թուրքերէն չէ, չպիտի կրնան գիւղ մը կամ թաղի մը մէջ համախմբուիլ, չպիտի կրնան ո՛ր եւ է արհեստ մը կամ ճարտարարուեստ մը միմիայն իրենց մենաշնորհը դարձնել:

Գործավարներու խորհուրդին որոշումով, ներքին գործավարութիւնը պտտնուած է այս տեսակ համախմբումները ցրուելու, մէջն բլլալով նաեւ ներկայիս գոյութիւն ունեցող նման համախմբումները»:

Ո՛րքան ալ բարեհաճութեամբ, աննախապաշար մտքով քննէք, չպիտի կրնաք պնդել թէ այս տրամադրութիւնը կը վերաբերի միայն Քիւրտերուն, կամ Անատոլու գտնուած ոչ-թուրք հատարակութեանց, կամ արտատահմանէն իմրովին վերադարձող ոչ-թուրքերու, կամ օտար մասնագէտներու եւ արհեստաւորներու:

Ջմոռնանք որ, «Ջեհեզման» եւ «Բնակութեան» այս օրինագիծը կ'ընդգրկէ ամբողջ Թուրքիան, զայն բաժնելով չորս գօտիներու:

Բայց, որպէս զի կանխահաս ենթադրութիւններով չտարուինք, յետաձգենք այս խնդիրը եւ քննենք օրինագծին բացորոշ մէկ յօդուածը, — աշիրէթներու լուծումը:

Օրինագիծը կ'բսէ.

— «Օրէնքը իբր իրաւական անձնաւորութիւն չի ճանչնար աշիրէթները: Այս մասին ո՛ր եւ է դատական որոշումով կամ փաստաթուղթերով ձեռք բերուած իրաւունքները ջնջուած են:

«Նմանապէս ջնջուած են աշիրէթապետութիւնը, պէյութիւնը, աղայութիւնը, շէյխութիւնը եւ անոնց վերաբերեալ ամէն տեսակ կազմակերպութիւնները, ինչ փաստաթուղթեր ալ ունենան: Աշիրէթներու իրաւական անձնաւորութենից կամ անոնց պետերուն, պէյերուն, աղաներուն եւ շէյխերուն ձեռք գտնուած բոլոր անշարժ կալուածները ամբողջովին պետութեան պիտի փոխանցուին, եւ պիտի բաշխուին հողի պէտք ունեցող երկրագործներուն եւ գաղթականներուն»:

Աշիրէթապետները, պէյերը, աղաներն ու շէյխերը այսպէս իրենց առանձնաշնորհները կորսնցնելէ յետոյ, պիտի փոխադրուին Թրքաբնակ շրջաններ (Թիւ 2 գօտին):

Ահաւասիկ արմատական կարգադրութիւն մը, որու մասին մտածելն իսկ հակապետական ոճիր էր կամ ցնորք՝ 40–50, նոյն իսկ 20–25 տարի առաջ:

Մէկ Մուսա պէկ, մէկ շէյխ Ալի, Քէօր Հիւսէյին փաշա կամ Գէլբէ Զաթօ, որ անպատիժ կը կեղեքէին, կ'ահաբեկէին, կը ջարդէին հայ գիւղացիները, երէկ ոչ թէ շարիք էին Թուրք պետութեան համար, այլ՝ բարիք: Խարխոխ: Ցենարան:

Իսկ այսօր, երբ ոչ հայկական շրջան կայ ոչ ալ բնակիչ՝ աւերի եւ ջարդի համար, երբ յիշատակարաններն անդամ քանդուած են եւ միայն ջարդուիչուր ոսկրներու ձայներ կը լսուին Անատոլուի ամբողջ տարածութեան վրայ, աշիրէթապետութիւնը, պէյութիւնը, շէյխութիւնը եւ աղայութիւնը օրէնքէ դուրս կը հռչակուին մէկ հրամանագրով: Որովհետեւ, այժմ այդ բոլորը ուղղուած են Թուրքին դէմ: Անոր պետութեան և իշխանութեան դէմ: Որովհետեւ, ոչ թէ «կեավուր»ն է վտանգուած, այլ նոյն ինքն «Թիւրք օղլու Թիւրքը», իր պետական կազմով եւ հոգեյին ամբողջութեամբ:

Այսպէս ըլլալով հանդերձ, կարելի չէ ուրանալ ծրագրին բարենորոգչական արժէքը:

Նպատակը, այո՛, քաղաքական է, — քրտութիւնը ոչնչացնել՝ քանդելով անոր բոլոր յենարանները եւ մէջտեղ ձգելով միայն «բայա» ժողովուրդ մը: Փութացնելով անոր թրքացումը:

Բայց, ամէն պարագայի մէջ, խիզախ նորութիւն մըն է այս ալ, ուրիշներու կարգին: Եւ մենք ի զուր կը յամառինք պնդել թէ քէմալական Թուրքն ալ չունի հայրենիքի կամ ազգութեան գաղափար: Չափազանցութեան տանելով պատմական հետեւութիւնները եւ տրամաբանական մարզանքները, մենք պարզապէս մեզ է որ կը խարենք:

Շ.

ՋԱՐՀՈՒՐԵԼԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ԳԱՑԱԾ ՈՐԲԵՐԸ ԿԸ ՓԱԽՉԻՆ

ԵՐԵՔ ՀՈԳԻ ԽԵՂԴՈՒԱԾ՝ ԱՐԱՔՍԻ ՄԷՋ, ԻՍԿ ԵՐԿՈՒ ՀՈԳԻ՝ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐ

ՄՄԲ.— Վերջին պահուն Թաւրիզի մեր Թղթակցէն ստացանք հետեւեալ Թղթակցութիւնը, ապրիլ 30 Թուականով:

Ստացած ենք նաեւ հինգ որբերու խմբանկարը, զոր պիտի հրատարակենք կիրակի օր:

Այս առթիւ, մեր Թղթակիցը կ'աւելցնէ.

— «Եթէ այսպէս շարունակուի, օգնութեան գործը պիտի դժուարանայ, որովհետեւ ուրիշ փախստականներ ալ կը սպասուին»

Նունէը Ազաքսի ափին առած մեր ականատեսները, երբ իրենց պատմածների մէջ կը պատկերացնեն ցունամիներուն Հայաստան անցած գաղթականութեան ծանր վիճակը, գաղութներում ապրող մեր հայրենակիցները Թերեւս տարակուսանքի մէջ մնացած լինին Թէ ինչպէս կը լինի, որ այդքան շուտ, դեռ չորս ամիսը չլրացած գաղթականութիւնը յուսահատեց: Այդպիսիները Թող վերջնականապէս համոզուին, քանի որ այժմ պատմողները ոչ Թէ մեր ականատես փախստականներն են, այլ իրենք գաղթականները:

Մօտ երկու շաբաթ առաջ ցունամանիցմեկնած որբերից երկուհոգի եկածէին: *1.*—Հայրիկ Սարգսեան՝ (Ազբակեցի, *19* տարու, պէյրութէն մեկնած): *2.*— Սիմոն Սիմոնեան, (Իզմիրցի, *22* տարու):

Նրանցից յետոյ եկած է Գալուստ Մակարեան (Գարահիսարցի, *28* տարեկան). բայց դժբախտաբար քննութեան ժամանակ իր անխորհրդածութիւնների համար բանտարկուած կը մնայ: իսկ երկու օր առաջ մի խումբ հինգ հոգուց բաղկացած, բոպիկ, մերկ եւ կիսամեռ վիճակում եկած են:

Առաջնորդարանի միջնորդութեամբ, այսօր Թաւրիզի ոստիկանատնից առաջնորդարան բերին այդ հինգ անձերը.—

1.— *Կարապետ Պալեան՝ Մարզուանցի, 18 տարեկան, Աթէնքից:*

2.— *Հրայր Ռուբինեան՝ Երզնկացի, 21 տարեկան, Նազարէթի որբանոցէն:*

3.— *Յովհէն Կարապետեան՝ Սասունցի, 21 տարեկան, Արտաշէս որբանոցէն:*

4.— *Արտաշէս Գուրումճեան՝ Կարնեցի, 21 տարեկան, Պէյրութի որբանոցէն:*

5.— *Ժիրայր Փէշլիւեանեան՝ Պոլսեցի, 19 տարեկան:*

Այս երիտասարդներուն պատմելովը, իրենց ընկերներէն երեք հոգի՝

1.— *Տրդատ Գասպարեան՝ Վանեցի, 20 տարեկան, Արտաշատ որբանոցէն:*

2.— *Մխիթար Շաքարեան՝ Սամսունցի, 18 տարեկան, Պէյրութի որբանոցէն:*

3.— *Գրիգոր Գալըքճեան՝ Պրուսացի, 22 տարեկան, Նազարէթի որբանոցէն, ԱՐԱՔՍԻ ԱՂԻՔՆԵՐՈՒՆ ՋՈՀ ԴԱՑԱԾ ԵՒ ԽԵՂԴՈՒԱԾ ԵՆ:*

Իսկ երկու ընկերները՝

1.— *Գրիգոր Գափուդեան՝ Մարաշցի, 21 տարեկան, Արտաշատ որբանոցէն:*

2.— *Օննիկ Փափազեան՝ Իզմիրցի, 23 տարեկան:*

ԱՐԱՔՍԻ ԱՓԻՆ ԿԱՐՄԻՐ ՊԱՇԱԿՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԻ ԽՓԻԱՆ ԵՆ: ԵՐԿՈՒՍԻՍ ԴԻՒԱԿՆ ԷԼ ՋՈՒԻՐԸ ՏԱՐԱՒ Է:

Առաջնորդը տեսնելով որբերու ծանր վիճակը, անմիջապէս նրանց ապրուստի համար կարգադրութիւն ըրաւ: ցետոյ, Ապրիլ *28*ին անձամբ այցելեց անգլիական եւ ֆրանսական հիւպատոսներին, խնդրելով, որ հնարաւորութիւն տրւի որբերին իրենց եկած տեղերը ուղարկելու:

Երկու հիւպատոսներն ալ խոստացած են լայն աջակցութիւն ցոյց տալ ամէն ինչից զուրկ որբերուն:

Այս հինգ հոգին խոստացած են մանրամասն պատմել իրենց գլխուն եկածները եւ իրենց իսկ ստորագրութիւններով Թղթակցութիւններ ուղարկել Թերթերին:

Ներփակ կ'ուղարկենք նրանց նկարները:

Ալեհեր Թօմայի թաղումը

Աշխատանքի միջազգային դիւանի ցնօքէնին Ալպէր Թօմայի Թաղումը կատարուեցաւ նախորդ օր, Շանփինյիի մէջ:

Յուղարկաւորութեան մասնակցելու համար, իրենց ներկայացուցիչները զրկած էին *42* օտար պետութիւններ: Շանփինյիի Թաղապետարանին հրապարակը եւ շրջակայ փողոցները արտակարգ եռուզեռի մէջ էին:

Բոլոր բանուորական կազմակերպութիւնները, որոնք հրաւիրած էին իրենց անդամները մասնակցելու Թաղման, զրկած էին իրենց յատուկ պատգամաւորութիւնները, դրօշներ պարզած:

Ներկայ էին նաեւ Հ. Հ. Պատուիրակութեան եւ շ. ց. Դաշնակցութեան բիւրոյի ներկայացուցիչները: Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ, յատկապէս եկած էր ընդհ. քարտուղարը: Դամբանականներ խօսեցան Աշխատանքի Միջազգային Դիւանի նախագահը եւ փոխ-նախագահը, Ֆրանսայի Աշխատանքի ընդհ. Դաշնակցութեան քարտուղարը՝ Ժուհօ, Միջազգայինի կողմէ՝ Ռընօտէլ, բազմաթիւ ուրիշներ եւ Ֆրանսայի աշխատանիքի նախարարը Պ. Լավալ:

Անգլիահրաւէրական յարաբերութիւնները

Անգլիական կառավարութիւնը՝ իր գաղթային նախարարին միջոցով, շատ ծանր ազդարարութիւն մը ուղեց իրլանտական կառավարութեան, յայտնելով որ, եթէ Իրլանտայի Երեսփ. ժողովն ու Վերակոյսը վերջնապէս ընդունին հաւատարմութեան երդման ջնջումը, Լոնտոնի կառավարութիւնը Իրլանտան պիտի նկատէ իբր օտար երկիր մը եւ հետեւաբար, Նոյեմբեր 15էն ի վեր հաստատուած բոլոր անգլիական մաքսատուրքերը պիտի կիրարկուին հանդէպ իրլանտական ապրանքներուն:

Պերլինի թուրք դեսպանը արկածահար

Պերլինի Թուրք դեսպանը, Ռէզա Թէլէտտին Սամի փաշա ինքնաշարժի ծանր արկածի մը ենթարկուեցաւ: Ինքնաշարժը որուն մէջ կը գտնուէին ընդհանուր հիւպատոս Մէզգինկ, կինն ու աղջիկը, ինքն իր վրայ դարձաւ:

Թուրք դեսպանը շատ ծանր վիճակի մէջ, ինքնաշարժը կորսնցուցած, դանկը ճեղքուած, փոխադրուեցաւ Վայմարի հիւանդանոցը:

Զինաթափութիւնը

Զինաթափութեան ժողովի ընդհ. յանձնախումբը, երեքշաբթի օր, հաւաքուեցաւ Ժընեւի մէջ՝ նախագահութեամբ Հէնտերսընի, որ յայտնեց թէ յանձնախումբին դիւանը որոշած է ներկայացնել կարգ մը յանձնարարութիւններ,— նախ՝ ստեղծել խառն յանձնախումբ մը, որ պիտի քննէ քիմիական եւ միքրոպային զէնքերու հարցը. յետոյ՝ ստեղծել մասնախումբ մը, որուն գործը պիտի ըլլայ բաղդատութեան հիմ մը գտնել զանազան երկիրներու կողմէ ներկայացուած զինուորական ուժերուն մէջեւ:

Այս առաջարկները միաձայնութեամբ ընդունուեցան:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Փոլ Տումէռի թաղումը

Ֆրանսայի Հանրապետութեան սպանեալ նախագահին Փոլ Տումէռի ապրպային թաղումը տեղի ունեցաւ երէկ, մեծ շուքով:

Առաւօտեան, ժամը 7.30էն մինչեւ 8, յաղորդարար էլիզէի պալատը հաւատացեալներ. ժողովի եւ Սենատի պիւրոները, հանրապետութեան նոր նախագահը, Պալմիքայի թագաւորը՝ ընկերակցութեամբ վարչապետին, ինչպէս նաեւ օտար պետութեանց արտակարգ ներկայացուցիչները:

Ժամը 8ին, յուղարկաւորներու թափօրը մեկնեցաւ նախագահական պալատէն: Կարգով՝ դագաղին կը հետեւէին նախագահին ընտանիքը եւ բարեկամները, նախագահին զինուորական կցորդները, նորընտիր նախագահը Պ. Լըպրէօն, բարապաններ: Պելճիքայի թագաւորը, Կալլէսի եւ Սերպիոյ իշխանները ու Ազնամի կայսրը, վարչապետն ու նախարարները, դիւանագիտական մարմինը, խորհրդարանի անդամները եւ զանազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները:

Թափօրը ժամը 9ին հասաւ Նօթր-Տամ ուր կրօնական արարողութենէն յետոյ, մեկնեցաւ դէպ ի Պանթէոն:

Էլիզէէն Նօթր-Տամ եւ մինչեւ Պանթէոն պողոտաներու երկու կողմերը չղթայ կազմած էին Փարիզի պահակազօրքին պատկանող գունդերը:

Կէս օրին, Ֆրանսայի վարչապետը արտասանեց դամբանական մը, որմէ վերջ, զօրանոց մը կատարուեցաւ, մասնակցութեամբ նախկին պատերազմիկներու:

Համաձայն Տիկին Տումէռի բաղձանքին, նախագահին աճիւնը փոխադրուեցաւ Վօժիրարի գերեզմանատան ընտանեկան դամբարանը:

Կորկուզովի հարցաքննութիւնը

ՈՃԸԱԳՈՐԾԸ ԿՈՒԶԷ ՍՊԱՆՆԵԼ ՀԻՆԳԷՆՊՈՒՐԿԸ, ՁԵՒՕ-ՍԼՈՎԱԿԻՈՅ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԵՒ ՎԵՐՋԱՊԷՍ, ԲՈԼՈՐԸ..., — ԿԱՍԿԱԾՆԵՐ ԻՐ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ:

Նախագահին սպանիչը՝ իր պաշտպան փաստաբաններուն ներկայութեան, հարցաքննուեցաւ նախորդ օր:

Կորկուզով, իր կեանքի զանազան շրջաններուն կապուած, այնքան յստակօրէն, բազմաթիւ վայրեր ու թուականներ յիշեց, որ շատերու մտքին մէջ, աւելի եւս կ'ամրանան այն կասկածները թէ իրօք, խենթութիւն կը կեղծէ:

Հարցաքննիչ դատաւորը լսելէ յետոյ մարդասպանին կեանքին զանազան դրուագները, զորս ստուգել այնքան դժուար չպիտի ըլլայ, անցաւ անոր յուշատետրի բովանդակութեանը:

Կորկուզով նախ կ'ուրանայ Ռուսիա գացած, եւ անկից, մեծ գումարով մը վերադարձած ըլլալ:

ԴԱՏԱՒՈՐԸ.— Յուշատետրիդ մէջ կը պարծենաս թէ Մօրաւիոյ մէջ կառախումբ մը գիծէն դուրս ես հանած: Ճի՞շդ է:

ԿՈՐԿՈՒԶՈՎ.—Բայց ո՛չ. երեւակայութիւն է ...

ԴԱՏԱՒՈՐԸ.—Ինչո՞ւ այդ երեւակայութիւնը:

ԿՈՐԿՈՒԶՈՎ.— Կ'ուզէի ինքզինքս մահուան դատապարտել տալ, վրաս բեռցնելով երեւակայական ոճիրներ:

ԴԱՏԱՒՈՐԸ.—Ուրեմն, երբ յուշատետրիդ մէջ խօսքը կ'ըլնես Լիմտպէրկի տղուն առեւանգման մէջ՝ ինչ մասնակցութեանդ...

ԿՈՐԿՈՒԶՈՎ.— երեւակայութի՛ւն...

ԴԱՏԱՒՈՐԸ.— Իսկ Գերմանիոյ նախագահ Հինտէնպուրկը, զոր կ'ուզէիր սպաննել:

ԿՈՐԿՈՒԶՈՎ.— Ատիկա ճիշդ է: 1929ին, Ջերոփի մէջ էր որ այդ գաղափարն ունեցայ: Բայց միայն 1930ին էր որ երբ բժշկութիւն ի գործ դնելու իրաւունքը կորսնցուցի, գերման դեսպանատունէն անցագիր ուզեցի, Պերլին երթալու համար: Մերժեցին ըսելով թէ ռուս գաղթական եմ:

ԴԱՏԱՒՈՐԸ.— Իսկ նախագահ Մազարիքի դէմ մահափորձը: Լո՞ւրջ է:

ԿՈՐԿՈՒԶՈՎ.— Ես անոր դղեակը զացի, բայց ատրճանակ չունէի, եւ նախագահը սիրով ընդունեց զիս:

ԴԱՏԱՒՈՐԸ.— Փրակայի թատրոնին մէջ, ուր կը գտնուէին Շալիափինն ու Մազարիքը, մահափորձի մը խօսքը կ'ըլնես:

ԿՈՐԿՈՒԶՈՎ.—երեւակայութի՛ւն...

ԴԱՏԱՒՈՐԸ.— Բայց Չեխոսլովաքիոյ ներքին նախարարն ալ կ'ուզէիր սպաննել:

ԿՈՐԿՈՒԶՈՎ.— երեւակայութի՛ւն...

Ու հանդարտօրէն, կատարեալ լրջութեամբ, Կորկուզով կը շարունակէ.

— Կ'ուզէի պայթարիլ ամբողջ աշխարհի դէմ: 1931ին, Փարիզի մէջ, մտէէս անցաւ սպաննել խորհրդային դեսպանը, ինչպէս ատենօք, Ռուսիոյ մէջ, մտածեր էի սպաննել Լէնինը: Անցեալ յունուարին, գացի Կրընել փողոց, ռուսական դեսպանատունը, դէպ ի Ռուսիա անցագիրս առնելու: Տիտղոսս յայտնեցի իբր «Նախագահ ռուս ազգային գիւղացիական կուսակցութեան»: Ատրճանակս վրաս էր. բայց չկրցայ մտադրութիւնս գործադրել, որովհետեւ չէի նաեւակս վրաս էր. բայց չկրցայ մտադրութիւնս գործադրել, որովհետեւ չէի նաեւչնար դեսպանը:

⁂ Հիւանդապահ կին մը, յայտնած է թէ ասկից երեք շաբաթ առաջ, Կորկուզովը տեսած է Պիչեաճէուրի մէջ, կնոջ մը ընկերակցութեամբ: Քննութիւն կը կատարուի ատուգելու համար:

⁂ Հավր բնակող Ռուս մը, ընդհ. ապահովութեան դիմելով յայտնած է թէ Կորկուզով որուն անունը կը կրէ Ֆրանսայի նախագահին սպանիչը, եղած է իր մանկութեան բարեկամը: Այդ անունին բուն տէրը բժիշկ էր ցարական բանակին մէջ եւ կը գտնուէր բրեական նահատին վրայ: Ռուսական յեղափոխութենէն յետոյ, այսինքն 1918ի սկիզբները, բուն Կորկուզովը ձերբակալուեցաւ բոլշեւիկներուն կողմէ եւ հրացանի բռնուեցաւ: Ժողովրդային գործավար մը այն ատեն, առաւ Կորկուզովի ինքնութեան թուղթերը եւ իբր Կորկուզով Եւրոպա մեկնեցաւ չարաշուք դեր մը կատարելու:

Հավր բնակող Ռուսը կը ճանչնայ ուրեմն բուն Կորկուզովը եւ նաեւ ժողովրդային գործավարը որ տարիներ առաջ, գործածեր էր անոր ինքնութեան թուղթերը: Այս անձը կը յայտնէ նաեւ թէ թերթերու մէջ դրուած Կորկուզովի լուսանկարը շատ կը նմանի Ալեհոի կամերիներեւ անուն մէկու մը, որ ծնած է էրէնեմայայի մէջ (Գուպան) Լապինսկայայէն 30 քիլոմեդր հեռու: Այս անձն էր որ այդ թուականին նշանակուած էր ժողովրդային գործավար եւ հրացանի բռնել տալէ վերջ Կորկուզովը, անոր թուղթերը գործածեր էր իբր իրը՝ Եւրոպայի մէջ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ (ԲՈԼՇԵՎԻԿՅԱՆ) ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ (ԲՈԼՇԵՎԻԿՅԱՆ) ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ (ԲՈԼՇԵՎԻԿՅԱՆ) ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ՕՐԳԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ԱՄԵՆ ՕՐ ԲՑԱԿԱՅՈՒԹՅԱՄԲ, ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ ԵՎ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՏՈՆԵՐԻ ՕՐԵՐԻՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 10 ՕԿՏՈՄԲԵՐԻ — 9. 9. ՏԱՐԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՎՃՌԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԻ ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ

Ս. Ս. ԽՉՈՅԵՆՑԻՆ

Հարգելի ընկեր Խչոյենց,

Ձեր 1931 թ. հոկտեմբերի 2-ի նամակը ստացանք։ Ձեր նամակում դուք գրում եք, որ Ձեր գյուղի կոլտնտեսության անդամ 22 ընտանիքներ, որոնք ունեն 2 ձի, 3 կով, 5 խոշոր եղջերավոր անասուն, 7 խոզ, 20 ոչխար, 1 էշ, 1 ցանքսային մեքենա, 1 հնձող, 1 հնձող-կապող

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԵՐԸ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԻՍ ՄԱՐԴՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՊՈՂՈՍԻՆ

Հրատարակվում է Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԵՐԸ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԻՍ ՄԱՐԴՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՊՈՂՈՍԻՆ

Հրատարակվում է Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում

ԲՐԻՒՍԵԼԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՀԱՒԱՔԸ

(Ա. Թ.)

Բ.

Ժողովրդական ահռելի ալեկոծութեան մը մէջ կը գտնուէր Բրիւսելի հայկական գաղութը։ Ամէն կողմէ ահազանգեր կը հասնէին, որոնք կը պատմէին, թէ ինչպէս ամբոխը կը յարձակէր հայերու տուներուն, խանութներուն եւ գործարաններուն վրայ, կողոպտելով եւ աւերելով զանոնք։ Ամէն կողմ կրակ ու սուր էր։ Ամբոխը կը գոռար. «Մեռնի՛ հայը»։ Ամբոխը կը կոտորէր հայերը։

Ամբոխին մէջ կային նաեւ ոստիկաններ, որոնք կը հետեւէին ամբոխին, կը քաջալերէին զայն եւ կ՚օգնէին անոր։

Աղաբեկովի առեւանգման դատը

Աղաբեկովի առեւանգման երկրորդ դատավարութիւնը տեղի ունեցաւ Պուքրէշի մէջ, մայիս 11ին: Այս դատավարութեան հարցաքննուեցաւ բոլշեւիկ գործակալ Յոնքոֆը, որ իրեն ուղղուած հարցումներուն կը պատասխաներ թարգմանի մը միջոցաւ:

Յոնքոֆ ճարտարապետ է, 40 տարու, հաստատուած է Պոլիս, ուր յարաբերութիւն հաստատեց Իվանովիչի հետ, որ այնտեղի խորհրդային առեւտրական գործակալն է, եւ իր ձեռքին տակ ունի 200 հոգի: Յոնքոֆ, այս մարդուն կողմէ պաշտօն առաւ երթալու Կոստանցա, ուր պիտի հանդիպէր Լբքոքի: Յոնքոֆ պիտի աչխատէր Լբքոքի տրամադրութեան տակ դնելու նաւ մը, Վառնա երթալու համար: Մեւնոյն ատեն, Յոնքոֆ յարաբերութեան մտաւ Աղաբեկովի հետ՝ Լբքոքի միջնորդութեամբ:

Յոնքոֆ Կոստանցայի մէջ գտաւ նաւային գործերով զբաղող մէկը Սամուրատիսը, որ Լբքոքի տրամադրեց յունական «Փիլոմելա» նաւը: Բայց վերջին պահուն, ստիպուեցան ճամբան փոխել և նաւը փոխանակ Վառնայի, վարձուեցաւ Օտեսայի համար: Վիճաբանութիւններէ յետոյ, որոշուեցաւ որ Լբքոք եւ Աղաբեկով Օտեսա մեկնին, երկու կիները առնելու: Լբքոք պէտք եղածը պիտի ընէր անոնց անցագրերուն համար:

Յոնքոֆ, իր այս յայտարարութիւններով կը փորձէ չխոթուիլեան մատնել արդարութիւնը եւ զանազան գործուածքներով կը ջանայ խուսափիլ նախագահին հարցումներուն ճիշդ պատասխաններէ:

Փարիզ եւ արուարձանները

Է. Դ.

ԵԻՐՈՊԱՅԻ Կեդր. կոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Ալֆորվիլի բոլոր ընկերները Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Հայ Ա. կոմբի սրահը: Զեկոյց Կեդր. Կոմիտէի կողմէ: Սոխպողական ներկայութիւն:

ՍԱՐՍԷլԻ ենթակոմիտէին ընկերահաւաքական դասախօսութիւնը այս Կիրակի ժամը 3ին սովորական հաւաքատեղին (ընկ. Նուպարի տունը): Նիւթ.— Հայ քաղաքական կուսակցութիւնները: Կը խօսի ընկ. Վազգէն Շուշանեան:

ՊԻՎՎԻԼԻի Ռոստոմ ենթակոմիտէի ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 131 Fbg. du Temple, օրակարգ՝ շրջաբերականներու ընթերցում:

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Վռամեան խումբի ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Պարտադիր ներկայութիւն:

ՊԱՆԵԷՕ-ՖԱՇԱՆԻ Արթիւ խումբի ընկերական ժողովը վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ընկ. Նիւրեմի բնակարանը, 48 Rue Roger Bagneux. Ընթերցում շրջաբերականներու: Անհրաժեշտ ներկայութիւն:

Գաւառ

ԿՐՈՆՈՊԼԻ ընկերական ընդհ. ժողովը վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտադիր ներկայութիւն:

ԼԻՈՆԻ ընկերահաւաքական դասախօսական ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դաշնակցութեան նախկին Գրադարանի սրահը: Կը դասախօսեն ընկերներ Բ. Աղաբէկեան եւ ընկ. Տայեան:

Իսկ ընկերական ընդհ. ժողովը այս Կիրակի առաւօտ ժամը 9ին- նոյն տեղը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆ ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ 1879-1932

Դպրոցասէր տիկնանց ընկերութեան յիսնամեայ յոբելեանին առթիւ, նոյն հաստատութեան նախկին սանուհիներու նախաձեռնութեամբ սարքուած է, ջքեղ երեկոյթ մը, յովանաւորութեամբ, Գեր. Ա.աջնորդ Տ. Գրիգորիս Պալագեան Սրբազանի եւ նախագահութեամբ գաղութիս նախապետ Տ. Տ. Սեւեանի, 21 Մայիս 1932, Շաբաթ գիշեր ճիշդ ժամը 9ին, Սալօն Մարիլիայի մէջ, 1 *Rue Roux de Brégnol*.

կը խնդրուի բոլոր յարգելի հայրենակիցներէն, իրենց ներկայութեամբ պատուել սոյն հանդէսը. անգամ մը եւս ցոյց տալով իրենց հայասիրական զգացումները ի նպաստ հաստատութեան նախակրթարանին, որ 700 անչափահաս որբուհիներու մայրանոցը եղած է ան, օտար աստղերու տակ իսկ, վայելելով ֆրանսական բարեխնամ կառավարութեան վսեմ ասպնջականութիւնը, շնորհիւ հաստատութեան անձնուէր եւ ժրաչան խնամակալուհիներու անխոնջ աշխատութեանց:

Կնիք

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ նախկին սանուհիները պատիւ ունին ծանուցանելու յարգոյ հասարակութեան թէ, նոյն հաստատութեան յիսնամեայ յոբելեանին առթիւ, ի յիշատակ եւ ի յարգանս իրեն ողբացեալ հիմնադրուհիներուն, այս Կիրակի առաւօտ Մարսէյլի Ա. Թարգմանչաց Եկեղեցւոյ մէջ, Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ, Արժ. Տ. Յակոբ քհնյ. Մրմեճեան եւ յաւարտ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի նախագահութեամբ առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Գրիգորիս Պալտզեան Սրբազանի:

Կը խնդրուի յարգոյ հասարակութենէ, իրենց յարգանքի բաժինը բերել, այս առգանուէր հաստատութեան անձնուէր ողբացեալ անդամուհիներուն:

Կնիք

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Ուրֆայի Պիրէճիք գիւղացի Աբրահամ Գալուստեան, որ կը գտնուէր Մարսէյլ: Իմացնել «Ցառաջ»ի վարչութեան:

— Տիկին Շէրիատան Գալուստեան կը փնտռէ Զարսանճաղի Պալըշեր գիւղէն Յակոբ Գալուստեան, որ 1924ին կը գտնուէր Նիւքակ (Ամերիկա): Իր հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Ա. Յակոբեանի, Rue de la Défouse, Issy-les-Moulineaux, France:

Կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել:

Հանախաարհարդհիական մեծ երեկոյթ

Կազմակերպուած Խարբերդի Հայր. Միութեան կողմէ, վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Maison Mutualité *մէջ,* 24 rue St. Victor

Կը նախագահէ Պ. ՀՐԱԶ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

Կը խօսին՝ Պ. Պ. ՀՐԱԶ ԵՐՈՒԱՆԴ եւ ՍԵԴՐԱՔ ՔԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Փարիզահայ նկարիչ ... Տեղի կ'ունենայ միութեան կազմակերպած պարզեւաբաշխութիւնը Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ առանձին յայտարարով:

Դաշտային պտոյտ Մարսէյլի մէջ

Մարսէյլի Շ. Յ. Դ. Պատ. Միութեան դաշտային պտոյտը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի Սէնթ Ընթուանի Ծովահայեաց անտառը: կը հրաւիրուին քաղաքի Պուլ. Օտտոի եւ Սէն Լուի մասնաճիւղերու բոլոր անդամները եւ համակիրները: Ժամադրութիւն առաւօտեան ժամը 8.30ին փլաս տ'Էքս, առնել Թիւ 26 եւ 27 հանրակառքերը եւ իջնել Սէնթ Ընթուան Stade Vicabian, ուր պիտի սպասեն առաջնորդներ: ձաշը միասին քերել:

Ապրիլ 11)24 Փոն տը Շէրիւի մէջ

Այս Կիրակի ժամը 2.30ին Օթէլ տը Ֆրանսի սրահը

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ Սթռասպուրկ ու Մարաշի Հայր. Միութեանց:

Մանրամասնութիւններ տեղւոյն վրայ:

Ախոյեանական մրցում

Մարսէյլի Արաքս մարմնամարզական միութեան ֆութպոլի յանձնախումբը կազմակերպած է բաժակի երրորդ ախոյեանութեան մրցում մը, որուն կը հրաւիրուին շրջանին բոլոր ֆութպոլի խումբերը մասնակցելու: Մրցումը տեղի պիտի ունենայ այս Կիրակի ժամը 8ին, St. Julien դաշտը:

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը:

Մանրամասնութեանց համար դիմել Պ. Սիմոնեանի, 64 Bernard de Bois, Marseille.

Salle Trianon de Freinville

Թատերական երեկոյթ պարահանդէս

Կազմակերպուած Սէվրանի Կրթ. Միութեան

եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի տեղական մասնաճիւղի կողմէ

Ի ՆՊԱՍՏ ԴՊՐՈՑԻ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ

Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս

Salle Trianon de Freinville 24 Ave. Liegard

Կը ներկայացուի ԶԱՐՇԵԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

կամ ՖՐԱՆՋՕ-ԹՈՒՐՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Կը խօսի՝ ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Ընակնկայներ Սէվրանահայ երիտասարդութեան կողմէ

Ընտիր ճաշ՝ դեկավարութեամբ Պր. Սանտրոսեանի

Հաղորդակց. միջոց.— Կառ տիւ Նոռէն Սէվրան ժամը 7.47, 8.28, 10.05: Կառ տիւ Նոռէն Freinville *ժամը 7.27ը եւ 8.28 փոխել* Aulnay sous Bois *եւ* Freinville *իջնել:*

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Խնամսի Հայրենակցական միութիւնը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Յովսէփ Մալօեանի, իրենց աղջկան դառնաղէտ մահուան առթիւ, (որզոհ գնաց ինքնաշարժի արկածի մը Աւինիոնի մօտերը):

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ա. Ե. Հ. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉի «Փանուկներու Պաշտպանութեան» մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ Այս Կիրակի, 4ին օրէ յետոյ ժամը 4ին Հ. Հ. Պատուիրակութեան շէնքին մէջ (71, Ave. Kléber):

Օրակարգ.— 1.— Մայիս 27, 28 եւ 29ին տեղի ունենալիք Պատգամաւորական ժողովի օրակարգ:

2.— Պատգամաւորական ժողովին մասնակցող ներկայացուցիչներու ընտրութիւն:

3.— Ընթացիկ հարցեր:

Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն ներկայ ըլլալ,

ժամը 4.30ին, նոյն տեղը տեղի կ'ունենայ երկրորդ ժողովը, որը կը համարուի օրինական անկախ ներկաներու թիւէն:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէջ. Շաքէլ: Ամուսն. եւ նոր մեթոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան՝ վէներ. հիւանդութիւն եւ վարիսի: Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12:

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52—73

Արեւելեան եւ Եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՀԱՆՐԱՆԱՆՕԹ ՓԱՍՏԱԲԱՆ-ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

ԳՐ. ԹԷՎԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)

Ամէն տեսակ դատական եւ վարչական գործեր

փոդոցի արկածներու *մասնագիտութիւն-լաւագոյն պայմաններ*

հասցէ՝ 277 Rue Faubourg Saint-Antoine, 277 Paris XI

Métro Nation *կամ* Reuilly-Diderot

Թրամուէյ 3, 4, 6, 11 եւ 114: Օթոպուս BA, AZ եւ BT

Կ'ընդունի՝ առաւօտեան ժամը 9.30էն 10.30 իրիկուան 2—4 եւ 7էն 8.30 (Գ. յարկ, ձախ դուռ)

Հայրենակիցներու ուշադրութեան

Սուլթանները Սուլթանը, աշխարհի սուրհերուն թագաւորը խմողին մարսողութիւնը կը դիւրացնայ եւ հաճոյալի ժամանց կ'ունենայ:

Պահանջեցէք հայ նպարավաճառատուներէ

Կեդրոնատեղի 92 Rue d'Angoulême

S. TOROSSIAN

Մէթրօ Ccuronnes եւ Parmentier

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ԳՐՔԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

51 rue Monsieur-le-Prince, Paris (6). Tél. Danton 88.65

ԵԻՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ *ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ*

Imp. A. DER (Agopian) 17, Rue Damesme, Paris

Le Gérant H. STEPHAN

Բ Ո Ռ

(Վէպ *1830*ի իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է. ՎՈՑՆԻՉ Թարգմ. Լ. ՇԱՆԹ

Մօնտանէլլին ոտքի ելաւ ու չփեց Հակառը:

— *Գլուխս պտոյտ եկաւ. — պատասխանեց նա մի տարօրինակ խեղդուկ ձայնով: — Երեւի այսօր չատ մնացի արեւի տակ: Գնամ պառկիմ, սիրելիս: Օթիցին է...*

×

Երկու չաբաթուան չափ Լիւցէրն լճի չուրջը անցկացնելուց յետոյ Արթուր ու Մօնտանէլլի Սէն – Գոտարի վրայով վերադարձան Իտալիա: Հիանալի եղանակ էր նրանց բախտից եւ չատ ախորժելի պտոյտներ էին կատարել: Միայն կորել էր ուղեւորութեան առաջին օրերի հրապոյրը: Ցուրիչ մտքերը չարունակ տանջում էին Մօնտանէլլիին. նա անհրաժեչտ էր համարում օգտուել այս միասին ուղեւորութիւնից «մի աւելի որոչ խօսակցութեան համար»: Արեւայի հովտում նա դիտմամբ խուսափում էր մաղնօլիի տակ խօսած նիւթից: Անսիրտ բան կը լինէր Արթուրի առաջին տպաւորութիւնները փճացնել մի խօսակցութեամբ, որ անհրաժեչտօրէն անախորժ էր լինելու: Բայց Մարտինի հասնելու հէնց առաջի օրից նա ամէն առաւօտ ասում էր իրեն՝ «այսօր կը խօսեմ», ու ամէն երեկոյ՝ «լաւ է վաղը»: Այժմ արդէն ուղեւորութիւնը վերջանալու վրայ էր եւ նա դեռ միչտ կրկնում էր՝ «վա՛ղը» «վա՛ղը»: Սաոեցնող ու տարօրինակ մի նախազգացում ստիպում էր նրան լռելու. կարծես մի ինչ որ նոր բան, մի ինչ որ նոր խոչընդոտ էր մտնելու նրանց երկուսի մէջտեղը: Վերջապէս իրենց ճամբորդութեան վերջին երեկոյեան նա յանկարծ հասկացաւ որ կամ անմիջապէս խօսելու էր, կամ է՛լ երբէք չէր յաջողելու: Գիչերը իջել էին Լուգանօ եւ հէնց յաջորդ առաւօտը ուղեւորւելու էին Պիզա: Նա ուզում էր իմանալ, ի՞նչ ատելիան խօսած էր արդէն տղան իտալական քաղաքականութեան այդ փխրուն աւազի մէջ:

— Անձրեւը կաթեց, սիրելի՛ս. — ասաց նա արեւի մայր մտնելուց յետոյ. — եւ եթէ ուզում ենք լիճը տեսնել, պէտք է չտապենք: Գնա՛նք, խօսելու բան ունիմ:

Գնացին ափովը դէպ ի հանգիստ ու մեկուսի մի անկիւն ու նստեցին ցած քարաչէն պատի վրայ: Ներանց կողքին բարձրանում էր մի վարդի թուփ ծածկուած ալ վարդերով: Մի քանի ուչացած մժղոյն կոկոններ կախուել էին զազաթի ճիւղերից, անձրեւի կաթիլներով ծանրաբեռնուած: Լճի կանաչ երեսին սահում էր վոքրիկ մակոյկը թեթեւ սպիտակ առագաստները բաց, որոնք ուռել էին փափուկ հովից: Մակոյկը այնքան թեթեւ էր թռում ու այնքա՜ն դիւրաբեկ, կարծես ջուրը նեուած մի փունջ լինէր սպիտակ ծաղիկների: Մօնտէ – Սարէատորի բարձունքից մի խրճիթի պատուհանը բաց արեց իր ոսկի աչքը: Վարդերը գլուխները կախել էին ու նիրհում էին սեպտեմբերի ամպոտ երկինքի տակ, մինչ ալիքները խփում էին ու խշրտում եղերքի խիճերի վրայ:

— Այս վերջին տարին է հանգիստ ու առանձին խօսելու. — սկսեց Մօնտանէլլի: — Դու գտնելու ես քո գործական աչխատանքիդ ու ընկերներիդ: Ես էլ այս ձմեռ չատ եմ զբաղուած լինելու: Ես կ'ուզէի պարզել մեր փոխադարձ յարաբերութիւնը: Եթէ դու... — ու կանդ առաւ մի վայրկեան, յետոյ չարունակեց աւելի դանդաղ. — եթէ դու զգում ես, որ ինձ վստահանալ չես կարող, ինչպէս մինչեւ հիմա, կը ցանկանայի, դնդ, որ յայտնէիր ինձ աւելի որոչ, քան այն պիչերը ճամարանի պարտէզում, թէ ի՞նչքան ես առաջ գնացել:

Արթուր նայում էր ջրին, լսում էր հանգիստ ու ոչինչ չէր պատասխանում:

— Կ'ուզէի գիտենալ, — չարունակեց Մօնտանէլլին, — կապա՞ծ ես ուխտով կամ մի այլ կերպով:

— Աւելու ոչինչ չունիմ, պարզէ՛: Ես ինձ չեմ կապել, բայց կապած եմ:

— Զե՛մ հասկանում:

— Ի՞նչ բան է ուխտը: Ուխտը չէ մարդուն կապողը: Եթէ զգում ես մի որոչ վերաբերում դէպ ի մի գործ, դա էլ արդէն կապում է: Եթէ այդ ներքին կապը չկայ, ուրիչ ոչինչ չի կապի:

— Ուզում ես ասել, որ քո այդ որոչումը... այդ... զգացումը, արդէն անդառնալի է: Արթո՛ւր, լաւ մտածե՞ ես ինչ ես խօսում:

Արթուր չուռ եկաւ ու նայեց ուղիղ Մօնտանէլլիի աչքերին:

— Պարզէ՛, հարցնում ես. բայց ո՞ղ եմ ձեզ վստահանալ: Բայց ցէ՛ք՝ վստահո՞ւմ էք դուք ինձ ասելու բան լինէր, ինքը ձեզ ասելու բայց իմաստ չունի այս տեսակ բաների մասին խօսելը: Այն երեսը ձեր խօսքերը ես չեմ մոռացել, բերէ էլ չեմ մոռանայ: Միայն ես իմ ճամբովս գնամ եւ պէտք եմ այն լոյսին, որ տեսնում եմ:

Մօնտանէլլի մի վարդ պոկեց հատ – հատ փետուեց նրա բոլոր թերը ու նետեց ջուրը:

— Իրաւունք ունիս, սիրելի՛ս այդ մասին չենք խօսի: Ձէ՞ որ չատ խօսելը չի օգնի, մէկ է տուն:

III

Աչունն ու ձմեռը անցան արագ դէպքերի: Արթուր չատ էր զբաղուած ու ազատ ժամանակ չունէր: Նէլլիին հանդիպում էր չատ քիչ անգամ, բայց միչտ երկու անգամ, վայրկեանով: Երբեմն էլ գրում էր նրա օգնութիւնը խնդրելու իր ժամանակ դժուար հատուածների դէմ, որ դէպքերում նրանք միմիանց մտնելի նիւթից էին խօսում:

(Շար.)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Gobelins 19-78

(ԵՐԹԵԼԻԿ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 14 ՄԱՅԻՍ 1932
14 MAI 1932

Ը. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1879

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀԵՐՔԵՑԷՔ, ԵԹԷ ԿՐ ՀԱՒԱՏԷՔ

«Յառաջ»ի ընթերցողներուն ապաւորութիւնը չէ որ պիտի հարցնենք, երկուստեք սրտաճմլիկ լուրին առթիւ, — վերջերս Հայաստան գացած որբերուն վախճանը խումբ – խումբ:

Իրրեւ հետեւանք այս վախճանին, երեք որբեր կը խեղդուին Ազաքի մէջ: Երկու հոգի կը գնդակահարուին՝ սահմանագծի վրայ, որ առնօք, յարած էր հիւթլերեան չարժման. ներկայիս կը պատկանի ընկերվարական կուսակցութեան եւ հիւթլերեաններու ոխը հրաւիրած է իր վրայ, վարկաբեկիչ նամակներ հրատարակելով հիւթլերի մարտական խումբերու ապագլոյտի պետին՝ հարիւրապետ Ռէօմի կեանքին վրայ:

Խորհրդարանին նախագահը հրամայեց ոստիկանութեան ձերբակալել յարձակում գործողները: Քորս հիւթլերեան երեսփոխաններ դատի քաշուած են:

Այս միջադէպէն յետոյ, 257ի դէմ 287 ձայնով մերժուեցաւ կառավարութեան հանդէպ ներկայացուած անվստահութեան բանաձեւը:

⁂ Նիսէն անմիջապէս յետոյ, պատերազմական նախարարը զօրավար Կրէօնէր, որ միանգամայն կը վարէ ներքին նախարարութիւնը, որոշեց հրաժարիլ պատերազմական նախարարութենէն, պահելով սակայն ներքին նախարարութիւնը:

Այս հրաժարման պատճառն է զերման ընդհ. ապայակոյէն երեք զօրավարներու տեսակցութիւնը Կրէօնէրի հետ, որուն յայտնած են թէ ինքը այլեւս չի վայելեր բանակին վստահութիւնը: Այս երեք զօրավարները դէմ էին հիւթլերի մարտական ուժերու կազմալուծման, որուն դրդիչն ու հեղինակը կը նկատուն պատերազմական նախարարը:

Մինչեւ խորհրդարանի նստաշրջանին փակումը, Կրէօնէրի հրաժարումը գաղտնի պահուեցաւ, որպէս զի ընկերվարականները թշնամական դիրք չբռնեն հանդէպ Պրիւնինկի գահլիճին:

Պատերազմական նախարարին հրաժարումը քաղաքական շատ կարեւոր դէպք մը կը նկատուն ֆրանսական չորանակիները, անոր մէջ տեսնելով զերման քաղաքականութեան յատակօրէն դէպի ի ա՛ջ հակումը, այն իմաստով որ, տարիէ 24ի փրուսիական բնորութեանց առաջին արդիւնքն է: Կրէօնէր ստիպուած է լքելու պատերազմական նախարարութիւնը, որովհետեւ կը նկատուի ձախակողմեան նախարարներուն մէջ եւ մանաւանդ որ պարտադրեց Հիւթլերի մարտական խումբերուն լուծումը:

Կրէօնէր կը պահէ տակաւին ներքին նախարարութիւնը: Սակայն ո՞րքան ատենուան համար: Որովհետեւ անոր դիրքը այլեւս խախուտ կը նկատուի. եւ կասկած չկայ որ հիւթլերեանները չպիտի գոհանան իրենց այս յաջողութիւնով:

Պատերազմականէն հրաժարելով մէկտեղ, երբ Կրէօնէր կը պահէ ներքին նախարարութիւնը, հակառակ իրեն հասցուած վիրաւորանքին, ատով արդէն ցոյց կուտայ կացութեան փոփոխութիւնը. կը հրաժարի բանակէն, բայց իբր ներքին նախարար՝ կը պահէ ոստիկանութիւնը իր ձեռքին տակ, որովհետեւ, զերման հանրապետութեան համար, ժամանակը վտանգաւոր կը նկատէ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆԵՐՈՂՈՒԹԻՒՆ, ԱՍԸՄ ՊԷ՛Տ,

Հազար ներողութիւն կը խնդրեմ վագրի խմբագրապետ Մէհմէտ Ասլմ պէյէն, որ դառն պարտականութիւնը կը ծանրանայ վրաս՝ յուսախաբութիւն մը առթելու իր սրտին:

Հայելութիւրք մերձեցման եւ թրքական ցակադաշնակ պայքարին առաքեալը, համբաւաւոր Գումաճան էֆէնտին, յուզումով ու յաղթանակի ցպարտութեամբ ներկայացեր է մեհմէտ Ասլմ պէյի, ցատուածներ է կարդացեր ոչ միայն Կոչնակէն, այլ եւ Հայրենիքէն եւ Յառաջէն, որոնք կը գրեն եղեր.

— *Մեսալ ըրինք մինչեւ հիմա թուրքին թշնամութիւն ընելով: Հայերը այլեւս հաշտուելու են թուրքերուն հետ եւ նոյն իսկ պատասուր են հաշտուիլ:*

Մենք չենք գիտեր թէ Յառաջ եւ Հայրենիք իրենց ո՞ր թիւերուն մէջ յայտներ են նման խօսքեր, միտքեր եւ ի՞նչ բառերով:

Բայց գիտենք թէ պոլսոյ մէջ քիչ չէթիւն անունց, որոնք կամուրջին աջ գլուխը սուտ մը կը գլորեն եւ երբ ճաննին ձախ գլուխը, արդէն յամառօրէն կը ճաւատան իրենց սուտին:

Ու կ'ենթադրենք թէ Գումաճան էֆէնտիի հայերէնին եւ Յառաջի ու Հայրենիքի հայերէնին մէջ անդունդի խորութեամբ բացուածքներ են, որոնք ճաւանաբար կը լեցուին մի միայն Գումաճան էֆէնտիի գիշերային երազներովը...:

Եւ Ասլմ պէյ, իբրեւ վարպետերազահան, մեկնելէ յետոյ Գումաճան էֆէնտիի երազը, կ'եզրակացնէ.

— *Այս տեսակէտով, տարակոյս չկայ թէ կարեւոր դէպք մըն է դաշնակցական օրկաններուն այն յայտարարութիւնը թէ՝ «Սխալ գործեցինք»: Այսուհանդերձ, այս խօսքերուն անկեղծութեան աստիճանը հասկնալու համար, պէտք է սպասել անոնց գործնական արդիւնքին:*

Նախ մեր շնորհակալութիւնը կը յայտնենք կուշտ ու կուռ ծիծաղին ճամար, զոր այս տողերը մեզ պատճառեցին եւ յետոյ, կը թելադրենք որ այս ճաշտութեան «գործնական արդիւնքին» առաջին փաստը Մէհմէտ Ասլմ պէյ ինքը տայ, ուղղակի եսիքուլէ կամ ֆօտ-ֆաշի քշելով Գումաճան էֆէնտիին, երբ անգամ մըն ալ իր քովը գայ...:

ԽԱՐՏՈՑ

Տասնմիլիոն օտարականներ կը վտարուին

Վիէննի (Իգէո) գործադուլին առթիւ, ցոյցերուն մասնակցած բլլալու մեղադրանքով, 15 օտարականներ վտարուեցան երկրէն:

մահ տը Ֆէroսիի

Ֆրանսական բեմի ամէնէն համբաւաւոր ուժերէն մէկը Մօրիս տը Ֆէրօսի մեռաւ նախորդ գիշեր, իր տան մէջ, տաժանելի հոգեվարքէ մը յետոյ: Ամենէ մը ի վեր հիւանդ պառկած էր արդէն: Ծնած էր 1859ին եւ 1880ին կը մտնէր Քոմէտի Ֆրանսէզի մէջ:

Բարձր ընդունակութիւններով օժտուած, տը Ֆէրօսի այլազան դերերու մէջ, իր խաղը կը վարէր տիրականօրէն: 1896ին, իր իսկ ուսուցչին տեղը պաշտօնի կոչուեցաւ Քոնսէրվաթուառի մէջ: Միանգամայն բանաստեղծ եւ թատերագիր, քանի մը գործեր ալ հրատարակած է:

Սիլվէնի տեղ նշանակուեցաւ դերասանապետ Քոմէտի - Ֆրանսէզի, ուրկէ հեռացաւ 1929ին եւ անկից առաջ սկսաւ խաղալ Օտէոնի եւ ուրիշ բեմերու վրայ:

ԱՆԳԼԻԱ Կ'ԻՋԵՑՆԷ ՋԵՂՉԻ ՍԱԿԸ

Անգլիոյ դրամատան կողմէ հրատարակուած վիճակագրութիւնները ցոյց կուտան թէ Մայիս 7ին վերջացող շաբթուան ընթացքին, թղթադրամի շրջաբերութիւնը աւելցած է 1,708,000 ստերլին:

Անգլիոյ դրամատունը իր գեղչի սակը իջեցուց հարիւրին 3էն 2,5:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Կոխուներ՝ Գերման խորհրդարանին մէջ

Պատերազմական նախարարը կը հրաժարի

Գերման խորհրդարանը զբաղեալ թատր հանդիսացաւ աղմուկի եւ կռիւի: Կառավարութեան հանդէպ անվստահութեան բանաձեւ մը ներկայացուած էր: Այն պահուն որ բանաձեւը քուէարկութեան պիտի դրուէր, խորհրդարանին նախագահը մէջ պատահած ծանր միջադէպ մը ստիպեց նախագահը որ փակէ նիստը: Ամէն մը հիթլերեաններ յարձակում գործեր էին երեսփոխան Քլոցի վրայ, որ առենօք, յարած էր հիթլերեան չարժման. ներկայիս կը պատկանի ընկերվարական կուսակցութեան եւ հիթլերեաններու ոխը հրաւիրած է իր վրայ, վարկաբեկիչ նամակներ հրատարակելով հիթլերի մարտական խումբերու ապագլոյտի պետին՝ հարիւրապետ Ռէօմի կեանքին վրայ:

Խորհրդարանին նախագահը հրամայեց ոստիկանութեան ձերբակալել յարձակում գործողները: Քորս հիթլերեան երեսփոխաններ դատի քաշուած են:

Այս միջադէպէն յետոյ, 257ի դէմ 287 ձայնով մերժուեցաւ կառավարութեան հանդէպ ներկայացուած անվստահութեան բանաձեւը:

⁂ Նիսէն անմիջապէս յետոյ, պատերազմական նախարարը զօրավար Կրէօնէր, որ միանգամայն կը վարէ ներքին նախարարութիւնը, որոշեց հրաժարիլ պատերազմական նախարարութենէն, պահելով սակայն ներքին նախարարութիւնը:

Այս հրաժարման պատճառն է զերման ընդհ. ապայակոյէն երեք զօրավարներու տեսակցութիւնը Կրէօնէրի հետ, որուն յայտնած են թէ ինքը այլեւս չի վայելեր բանակին վստահութիւնը: Այս երեք զօրավարները դէմ էին հիթլերի մարտական ուժերու կազմալուծման, որուն դրդիչն ու հեղինակը կը նկատուն պատերազմական նախարարը:

Մինչեւ խորհրդարանի նստաշրջանին փակումը, Կրէօնէրի հրաժարումը գաղտնի պահուեցաւ, որպէս զի ընկերվարականները թշնամական դիրք չբռնեն հանդէպ Պրիւնինկի գահլիճին:

Պատերազմական նախարարին հրաժարումը քաղաքական շատ կարեւոր դէպք մը կը նկատուն ֆրանսական չորանակիները, անոր մէջ տեսնելով զերման քաղաքականութեան յատակօրէն դէպի ի ա՛ջ հակումը, այն իմաստով որ, տարիէ 24ի փրուսիական բնորութեանց առաջին արդիւնքն է: Կրէօնէր ստիպուած է լքելու պատերազմական նախարարութիւնը, որովհետեւ կը նկատուի ձախակողմեան նախարարներուն մէջ եւ մանաւանդ որ պարտադրեց Հիթլերի մարտական խումբերուն լուծումը:

Կրէօնէր կը պահէ տակաւին ներքին նախարարութիւնը: Սակայն ո՞րքան ատենուան համար: Որովհետեւ անոր դիրքը այլեւս խախուտ կը նկատուի. եւ կասկած չկայ որ հիթլերեանները չպիտի գոհանան իրենց այս յաջողութիւնով:

Պատերազմականէն հրաժարելով մէկտեղ, երբ Կրէօնէր կը պահէ ներքին նախարարութիւնը, հակառակ իրեն հասցուած վիրաւորանքին, ատով արդէն ցոյց կուտայ կացութեան փոփոխութիւնը. կը հրաժարի բանակէն, բայց իբր ներքին նախարար՝ կը պահէ ոստիկանութիւնը իր ձեռքին տակ, որովհետեւ, զերման հանրապետութեան համար, ժամանակը վտանգաւոր կը նկատէ:

Հիթլերը կը շարունակուի

Կորկուռով նորեն Հայ?

Երկուշաբթի անձանօթը, այսօր սկսած է դառնալ նշանաւոր ծանօթ մը, որուն ո՛չ ոք կարեւորութիւն կ'ընծայէր նախագահին սպանութեան դէպքէն առաջ:

Իսկ հիմա որ իր յիմարական արարքով յայտնուեցաւ, մեր բախտակից Ռուսերէն չատերը՝ բան մը ունին պատմելիք այս մարգուն մասին: Կան ալ որ չեն մոռնար հայկական ծագում փնտռել ոճրագործին վրայ:

Այսպէս, այս անգամ ալ երեւան ելած է Նանսիէն ռուսական բանակի նախկին գնդապետ մը, Քոզլովսկի որ կը պատմէ թէ 1923ին եւ 1924ին Փրագայի մէջ հանդիպած է Կորկուռովի որ կուգար Ռուսիայէն, ուղղակի Ռոստովէն, ուր պրոլետարական ճեմարանի ուսանողներէն է եղեր: Ու տակաւին, անոր կեանքին մասին մէկ քանի դրուագներ եւս պատմելէ յետոյ, գնդապետը կ'աւելցնէ.

— Կորկուռով հայկական ծագում ունի եւ կը կոչուէր Կորկուրա, կը քնակէր Կովկաս, Գուպաճի ճահճոտ լապինսկայա գիւղը կը կենար: Ռուսական հպատակութիւնը ստանալով, իմիք կամ իր ծնողքը անունին վրայ աւելցուցին «ով» մը, ուրկէ Կորկուռով:

Կը մնայ այս չնչաչարհիկ «Կորկուրա» անունին ստուգաբանութիւնը փնտռել...

Կարմիր փոխարինը Անգլիոյ դէմ

Անգլիոյ խորհրդարանին մէջ, երեսփոխան մը կառավարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրեց յօդուածի մը վրայ, որ լոյս տեսած է համայնավար Միջազգայինի մէկ թերթին մէջ եւ ըմբոստութեան կը հրաւիրէ Հնդկաստանի բանակը:

Արտաքին նախարարը յայտնեց թէ խորհրդային կառավարութիւնն է որ պէտք է նկատել այդ յօդուածներուն ներշնչարանը, այնքան որքան կարմիր Միջազգայինը եւ թէ այդ մասին կառավարութիւնը բողոք պիտի ներկայացնէ Լենինոյի խորհրդային դեսպանին:

Լօզանի ժողովին առաջ

Ֆրանսայէն յետոյ, Ճափոն, Գերմանիա, Պելճիքա եւ Իտալիա համամտութիւն յայտնեցին Անգլիոյ առաջարկին, Լօզանի ժողովը դումարելու յունիս 16ին եւ աշխատանքները բաժնելու երեք մասի. — 1) Գերմանական հատուցումներ, — 2) Ազատբիական, պուլկարական եւ հունգարական հատուցումներ, — 3) Տնտեսական եւ ելմտական ընդհ. հարցեր:

Ժողովին պիտի հրաւիրուին նաեւ Լեհաստան, Չունաստան Փոքր – Ասիական երեք պետութիւնները, Փորթուգալ:

Անգլիական թերթերը կը չեշտեն Լօզանի ժողովին կարեւորութիւնը եւ չեն ծածկեր ճախողութեան մը վատ հետեւանքները:

ԼԻՆՏՊԷՐԿԻ ՏՂԵԿԸ ՎԱՅՐԱԳՕՐԷՆ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

Նիու-Ճըրսիի կառավարիչը յայտնեց թէ ոստիկանապետին տուած տեղեկութեան համաձայն, Լինտպէրկի տղեկը մեռած գտնուած է, իր ծնողքին տան մօտերը, գանկը ճեղքուած:

Այսպէս վերջացաւ ուրեմն առեւանգում մը, որ ամբողջ աշխարհի հետաքրքրութիւնը արթնցուցեր էր:

Առեւանգուժը, խորհրդաւոր պարագաներու տակ, տեղի ունեցեր էր, ինչպէս կը յիշուի, մարտ 1ին: Առեւանգիչները, առաջին առթիւ, տղեկին օրրոցին մէջ ձգուած թղթիկով, 50000 տոլար կը պահանջէին իբր փրկագին: Այդ օրէն ասդին, յայտնի է թէ ինչ ջանքեր կատարուեցան, մէկ կողմէ առեւանգիչները երեւան հանելու, միւս կողմէ տղեկը փրկելու համար:

Փնտռտուքներ կատարուեցան նոյնիսկ Եւրոպայի գլխաւոր քաղաքներուն մէջ, այն վախով որ առեւանգիչները կրնան տղեկը փախցուցած բլլալ Ամերիկայէն դուրս: Հայրը միւս կողմէ տրամադրութիւն կը յայտնէր ուզուած փրկագինը տալու: Գաղտնի բանակցութիւններ կատարուեցան, առեւանգիչները չյայտնելու խոստումով: Եւ գեռ նախորդ օր, հետաքրքրը կը հաղորդէր թէ տղեկը փրկելու յոյսերը չեն կորսուած:

—)(o)(—

ԱՆԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

Ապրիլ 25ին, անգործներու թիւը բարձրացեր է 2 միլիոն 652 հազարի, ըսել է 841,849 աւելի Մարտ 21էն ասդին:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Ապրիլի վերջին կիսամսեակին, Գերմանիոյ անգործներու թիւը նուազում մը կրած է 197 հազար հոգիի: Այնպէս որ ապրիլ 30ին, անգործներու թիւն էր 5 միլիոն 737:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Նախագահ Հուվըր կարեւոր խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ կուսակցութեանց պետերուն հետ: Այս անձերը չափազանց մեալ գծերով ներկայացուցին Ամերիկայի անգործներու վիճակը:

Խորհրդակցութեան նիւթն էր ծերակուտականի մը առաջարկը՝ 2 միլիառ տոլարի կառավարական գանձատուն հրապարակ հանելով, անգործներուն օժանդակելու մասին:

Յայտնի չէ թէ առաջարկը ի՛նչ կերպով պիտի գործադրուի. սակայն ելմտական շրջանակները հաւաստիք ստացած են թէ ատով՝ տուրքերուն վրայ որ եւ է յաւելում չպիտի կատարուի:

Մանչուրիոյ ճապոնական ուժերը

Չինական աղբիւրէ բխած լուրերու համաձայն, Մանչուրիոյ ճափոնական ուժերը բաղկացած են 100 հազար հոգիէ:

ճափոնի արտաքին նախարարին յայտարարութիւնը թէ.— յուսալի է որ Չինաստան խստօրէն պիտի պահպանէ զինադադարի համաձայնագրին տրամադրութիւնները եւ Թոյլ չպիտի տայ իր զօրախումբերուն որ մտնեն 20 քիլոմեդրի շրջանին մէջ»
— բուռն զայրոյթ յարուցած են չինական շրջանակներու մէջ:

× Բոլշեւիկեան «Թաս» հեռագրական գործակալութիւնը կը հերքէ թարալինի ճափոնական շրջանակներէն բխած այն լուրերը թէ չինական զօրախումբերուն մէջ բոլշեւիկ մարգիչներ կան:

ՈՍԿԻԻ ՀՆԱՐԻՔԸ

Ցունիքովսկի հարցաքննիչ դատաւորին յայտնեց թէ իր մեքենան վերակազմած պահուն, արկած մը պատահած է եւ այդ պատճառով, չէ կրցած վերջնական փորձերը կատարել եւ խոստացաւ ամէնէն ուշը մինչեւ մայիս 20 քանելու կատարեալ վիճակի մէջ դնել իր մեքենան:

ԾՆՈՒՆԴԸ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի ԵՒ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Մայիս 1ին լրացաւ «Հայրենիք»ի 34րդ տարեդարձը: Այս առթիւ, մեր պաշտօնակիցը նոյն օրուան թիւը նուիրած է թերթին հիմնարկութեան եւ առ հասարակ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Ամերիկայի կազմակերպութեան սկզբնական օրերուն:

Շնորհաւորելով մեր պաշտօնակցին տարեդարձը, ստորեւ գրեթէ ամբողջութեամբ կ'արտատպենք այս բացառիկ թիւին առաջին յօդուածը, «Հ. Յ. Դաշնակցութեան կազմակերպումը եւ «Հայրենիք»ի ծնունդը», որ համառօտ պատկերն է 34 տարի առաջ թափուած ճիգերուն.—

Դեռ 1892ին, Լօրէնսէն, քանի մը հասցէներ ղրկած էի ժընեւ, Դրօշակ Թերթը ստանալու համար: Լօրէնսի փոքրաթիւ գաղութը, առանց կուսակցական նախապաշարումի կը կարդար թէ՛ Հնչակ եւ թէ՛ Դրօշակ, որոնք գրեթէ նոյնօրինակ արտաքինով եւ բովանդակութեամբ, յեղափոխական գաղափարներ ու մտքեր կը ստեղծէին հոս ու հոն:

Ամերիկահայ կուսակցականութիւնը դեռ չունէր իր մամուլը: Ճիշդ է, կային Տոքթ. Սմբատ Գաբրիէլեանի «Հայէ»ը եւ քիչ յետոյ Հայկակ Էկինեանի «Տիգրիս»ը, առանց յիշելու ուրիշ մէկ երկու պարբերականներ, որոնք ատոպի մը կեանքն ունեցան: Ատոնք ամէնն ալ անհատական ձեռնարկներ էին, եւ ազգասիրական տարատեսակ ուղղութիւններով կը չարունակուէին:

Յեղափոխական երիտասարդութիւնը չունէր իր մամուլը, որով կարողանար պաշտպանել իր տեսակէտները այնպիսի յարձակումներու դէմ, ինչպէս, օրինակ «Հայէ»ի մէկ չատ բնորոշ օրագիրով յեղափոխականներու մասին, երբ ան կ'ըսէր թէ «յեղափոխականները կը նմանին ոգէտ էներու, որոնք զուարով կ'երթան դէպ ի վայրերի գայլերը յօշոտուելու համար»:

Դաշնակցութիւնը, չատ հասկնալի պատճառներով, բաղդատմամբ Հնչակեանութեան, տակաւին չատ թոյլ էր եւ տկար Ամերիկայի մէջ: Հնչակեանութիւնը ունէր իր մէջ գրեթէ լաւագոյն մտաւորական ուժերը, կուսակցական լայն գործունէութիւն, անցեալ եւ աւանդութիւններ, մինչդեռ Դաշնակցականները հոս ու հոն քանի մը հոգի էինք, չունէինք կարող գործիչ, չունէինք մամուլ, չունէինք նիւթական միջոցներ, եւ ահա այս ոչնչութենէն պիտի ստեղծէինք կազմակերպութիւն, գործ եւ մամուլ:

Մեր առաջին գործիչը՝ Ս. Սարէն, (Ս. Շխեանց) բարի եւ զգուշ երիտասարդ մը, որ ուսանողական աթոռը ձգած, եկած էր Ամերիկա, չկրցաւ օգտակար ըլլալ: 1894—95ի կոտորածներու առիթով, երբ վշտահար ամերիկահայ գաղութը կը քննադատէր ամէն բան եւ մանաւանդ կրօնք եւ Աստուած, որոնք չէին կրցած քրիստոնեայ հայութիւնը պաշտպանել, մեր բարեսիրտ գործիչ Սարէնը, ի տես ժողովուրդի այդ անզօր եւ մինչեւ այն ատենները անլսելի եղած հայհոյութիւններուն, պարզուկ մանուկի մը պէս ի'արտասուէր եւ կ'ըսէր. «Ա՛հ, պարոննե՛ր, ինչո՞ւ Աստծուն էք հայհոյում»: Սարէնը չուզեց հոս մնալ եւ Տիգրան Վահանեանի (Յովհաննէս Եուսուֆեան) հոս հասնելէն վերջ մեկնեցաւ:

Վահանեան, Ամերիկա եկող գացող գործիչներուն մէկ թեւեւս ամէնէն աչքառու եւ կարողը, գիտցաւ քիչ ատենի մէջ գործ կատարել:

1895ի ընդհանուր կոտորածէն ետք, հայ գաղթականներու հոսանքը սկսաւ դէպ ի Ամերիկա: Պոսթընի մէջ Tylor St.-ի վրայ կամ մօտերը, մատուռ մը տրամադրուած էր Հայերուն, որոնք հոն կը դիմէին իրենց դանագան պէտքերուն համար: Այդ մատուռն մէկ անկիւնը չատ անգամ ժամագիր կ'ըլլայինք Սրմենակ Լեւոնեան (նահատակուած), Տիգրան Վահանեան եւ ես, կեդր. Կոմիտէի ժողովները ընելու համար:

Հետզհետէ ունեցանք քանի մը քաղաքներու մէջ մեր կոմիտէները, որոնց գործերուն եւ պահանջներուն կը չանայինք գոհացում տալ, թղթակցութիւններով, այցելութիւններով եւ հրապարակային ժողովներով:

Վահանեան չատ չմնաց Ամերիկա: Դեռ մաքիս մէջ թարմ կը մնայ իր բաժանման վերջին ժամը:

Պոսթընէն Քէյմպրիճ պիտի երթայի ես, դիչերուան ժամը 11ին մօտերը, (ինքը հետեւեալ առաւօտ պիտի մեկնէր Նիւ Եորք): Վահանեան ինձի ընկերացաւ եւ երկար ու մանրմասն խօսեցաւ:

«Բարկէն (ինքը այդպէս մկրտած էր զիս), ես կ'երթամ, — ըսաւ, — բայց ուր որ ըլլամ, միշտ պիտի հետեւիմ ձեր քայլերուն: Երդուիր հիմա, որ հաւատարմութեամբ պիտի գործես, եւ լաւ պիտի գործես»:

Ես ուխտս վերանորոգեցի: Երկուքս ալ լացինք եւ այդպէս բաժնուեցանք:

Վահանեան ազնիւ, մաքուր, անշահախնդիր եւ նուիրուած գործիչ մըն էր, եւ անոր ազդեցութիւնը մեծ դերը կատարած է Դաշնակցութեան կազմակերպման նախնական շրջանին, Ամերիկայի մէջ:

×

Վահանեանի մեկնումէն վերջ, նեղուժ գործունէութիւն մը սկսանք, եւ պատասխանատուութեան ծանրութիւնը կարծես իր հետ բերաւ մեզի անսպասելի կորով եւ եռանդ: Սոսկ տեղական ուժերով եւ առանց գործիչի ու մամուլի՝ յաջողեցանք կոմիտէներու թիւը կրկնապատկել:

Հետզհետէ գլալի կը դառնար կուսակցական թերթի մը պէտքը: Օրը օրին պէտք էր լուսաբանել եւ բացատրել հարիւրաւոր խնդիրներ ու հարցեր: Կեդր. Կոմիտէն դեռ ի վիճակի չէր իրեն համար բաւական մեծածախ գործի մը ձեռնամուխ ըլլալու:

Ատիկա ունէի հանկարծ պիտի ըլլայ, երբ ըսեմ թէ կեդր. Կոմիտէին առաջին մէկ երկու տարիներուն տարեկան եկամուտը հազար տոլարը չանցաւ:

Այսպէս, ուրեմն, հարկ էր նորէն ընկերական շրջանակի մը մէջ, մասնաւորներու զոհողութիւններով հրապարակական ընկերութիւն մը առեղծել եւ թերթը հրատարակել:

Այդպէս ալ ըրինք: Ամիսներու տենդոտ աշխատութենէ ետք, յաջողացանք նախ՝ Փրովիտենսի մէջ, յետոյ՝ ուրիշ քաղաքներ, գտնել ընկերներ, որոնք յօժար էին որ եւ է գումարով մը մասնակցելու: Այն ատեն հարուստ ընկերներ կամ գործի մարդիկ հազուադիւտ էին մեր մէջ, եւ գործը գլուխ եկաւ, սրտով հարուստ եւ քսակով աղքատ ընկերներու զոհողութեամբ:

Այս աշխատութիւններու ընթացքին եղան պարագաներ, երբ ընկերներու ամանց չափազանց եռանդը, եւ ուրիշներու անտեղի խծբծանքն ու չամաուութիւնը, քիչ մնաց որ գործը ամբողջովին վտանգէր: Ինծի վիճակուած էր այդպիսի պարագաներու մէջ ընկերներու խոհականութեան կոչում ընել եւ գործը պատարիւնութեամբ ի գլուխ հանել:

Յառաջնութիւնները կանխիկի վերածելու համար, հարկ էր քանի մը չաբաթներ եւս անձկութեամբ սպրիլ: Եւ երբ գործի ձեռնարկելու չափ գումար մը ունեցանք, հաւաքուեցանք Փրովիտենս մեր այլ եւս պատմական դարձած սենեակը, ուր ներկայ էին կեդր. Կոմիտէի երեք անդամները՝ Արմենակ Լեւոնեան (Բաղէշցի), Թոմաս Ճէլալեան (Բալու, Հաւուցի) եւ այս տողերը գրողը, Մարկոս Տէր Մանուէլեան (Ամչկածագցի): Այդ ժողովին ներկայ էին նաեւ Փրովիտենսի ընկերներէն ամանք եւ Պ. Թոմաս Զարչաֆճեան, Նիւ Եորքէն:

Թերթը պիտի հրատարակուէր Նիւ Եորքի մէջ, եւ Պ. Թոմաս Զարչաֆճեան (Տիգրանակերցի), որ Նիւ Եորք կ'ապրէր, պիտի ըլլար մեր առաջին խմբագիրը:

Թերթին անուան չուրջ կանխաւ համաձայնած էինք արդէն: Հայրենիք պիտի ըլլար ան: Նախ որ՝ այդ անունը բոլոր Հայոց համար անխախտ կերպով նեբչնչիչ եւ սիրելի էր, եւ յետոյ՝ Պոլսոյ Յովհաննէս Շահնազարի, Արփիար Արփիարեանի եւ Լեւոն Բաչալեանի «Հայրենիք»ը, դեռ Հայաստանի մէջ չատերուս համար յատկդիմական ու ազատական միակ թերթն էր եւ երիտասարդ սերունդին կողմէն ամէնէն չատ կարդացուածը:

Պ. Թ. Զարչաֆճեան ներկայացուց մեզի առաջին թուին համար պատրաստած խմբագրականը եւ թերթին ուղղութեան մասին քանի մը խօսքեր: Անոնք փոխոխութիւններէ վերջ, առաջին թիւին կմախքը պատրաստուած էր:

Եւ կատարուեցաւ պատմական դէպքը: Մեր տարիներու աշխատութիւնները ու իղձերը իրականացան:

ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹԵԱՆ ԲՈՒՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԸ

—)(o)(—

ԽՄԲ.— Անցեալ օր մեր մասնաւոր թղթակիցը երկար թղթակցութեամբ մը նկարագրած էր Սուրիոյ սահմանագծի կացութիւնը եւ թրքական պահանջները:

Ստորեւ՝ թղթակցութեան լրացուցիչ մասը, որ կը պարզէ մաքսանենգութեան ծալքերը եւ սահմանագծի հայ գաղթականներուն վիճակը.—

Սահմանագծի մասին, Թուրքերը կը վարեն հետեւողական քաղաքականութիւն մը:

Թուրքիոյ համար այդ հարցը քաղաքականին հետ եւ անոր չափ կարեւորութիւն ունի տնտեսական վտանգի մը հանգամանքը: Այս պարագան առուգելու համար՝ քանի մը օրինակներ եւ թիւեր բաւական ըլլան գուցէ:

Ապրուստը Թուրքիոյ մէջ բաղդատմամբ Սուրիային անհամեմատ աւելի էժան է, երբեմն չորս, հինգ, ութ կամ տասը համեմատութեամբ, նայած նիւթին եւ տեսակին:

Օրինակ՝ շաքարը չորս անգամ աւելի է Թուրքիոյ մէջ, քարիւղը վեց անգամ, կերպասեղէնը ութ անգամ ու մեսրոպտեղէնը տասն անգամ:

Ու այս է գլխաւոր պատճառը մաքսանենգութեան: Պիրէճիկի եւ Այնթապի ամբողջ շրջանը իր առեւտուրը կ'ընէ ճարապլուսէն: Մալաթիոյ ամբողջ շրջանը Արաբ-Փունարէն, Ուրֆան՝ Թէլ-Ապիաթէն, Տիարպէքիրը՝ Րաս-իւլ-Այնէն, Նիւսէպինը, Պիթլիսն ու իր շրջանները Գամըշլուէն: Աւելի՛ն, Էրզրումէն մաքսանենգները կուգան Րաս-իւլ-Այն իրենց առեւտուրը ընելու համար...:

Ու այս իւրաքանչիւր վայրը որ կը պատկանի Սուրիոյ, տարեկան պատկառելի գումարներով առեւտուր ունի: (Շուկան Հայերու ձեռքն է):

Րաս-իւլ-Այնը տարեկան կը հաշուէ հարիւր յիսուն հազար օսմ. ոսկիի ապառում:

Թէլ-Ապիաթը հարիւր հազար օսմ. ոսկիի: Արաբ-Փունարը երկու հարիւր հազար օսմ. ոսկիի եւ ամբողջութիւնը միասին աւելի քան մէկ միլիոն օսմ. ոսկիի ապառում:

Երեք ամիսէ ի վեր դադրած է մաքսանենգութիւնը եւ յիշեալ շուկաներու առեւտուրը:

Թուրքերը կազմակերպած են մաքսային ուժեղ դրութիւն մը եւ ունին հազարաւոր դէտեր, որոնց գործունէութեան կը մասնակցի նաեւ զօրքը:

Տիարպէքիրի մէջ հաստատուած է Ականաբութեան Առեան մը, պատրաստելու համար ժաքսանենգները:

Տարի մը առաջ հազար քիլոյէթր սահմանագծի երկայնքին հազիւ կը նշմարուէր 7 կամ 8 պահականոց: Այսօր այդ թիւը աւելի քան 80 է «մէրքէզ», «քարաքոլ», «նօքթա» կամ «կէօմրիւք տաիրէսի» անուններով եւ այս շուկաներու իւրաքանչիւրին դէմ տեղադրուած է նաեւ մէկ մէյ «զըշլա» քանի մը հարիւր զինուորներով:

Թուրքիան իր տնտեսական տագնապը զէթ առժամապէս պարտկելու համար հարկադրուած է գոցել բոլոր դռները ժողովուրդին առջեւ, որպէս զի կարենայ շահագործման միջոցներ ստեղծել:

Շահագործումները սակայն կը ծառայեն անհատական բարելաւումներու եւ հարստութեանց: Այսօր ամբողջ Թուրքիան կը շահագործուի Հալէպի անգամներուն միջոցաւ եւ անոնց հաշուոյն:

Անցեալ օր կը խօսէինք փախտական Թուրք սպայի մը հետ: Տնտեսական այս շահագործումը կը բացատրէր ու կը յայտնէր որ ներկայիս Էնկիւրիի մէջ բազմաթիւ «ափարթմանն»ներ կը կրեն դանագան պէտքերու անուններ: Պէյեր ու դան պէյերու անուններ: Պէյեր ու դրոնց ծագումը, իսկութիւնը անծանօթ կը մնայ ժողովուրդին: Մէկ օրէն միւսը դարձեր են սեւիականատէր հսկայական շէնքերու եւ կալուածներու: Մինչդեռ քանի մը տարի առաջ հասարակ պաշտօնեաներ էին ջնջին ամասթոշակներով:

Պերճախօս պատկեր:

Միւս կողմէ գանագան ժենաշնորհներ կը տրուին օտար դրամագլուխին, միշտ ի նկատ ժողովուրդին եւ ի շահ պետութեան միայն կամ անոր անդամներուն:

Ներկայիս Թուրքիոյ մէջ արգիլուած է նորոգել որ եւ է ինքնաշարժ, եթէ նոյն իսկ մէկ գաճն է պակասը: Պէտք է նորը առնուի ու այդ նորը պիտի առնուի ի տարկէ Թուրքիոյ մէջ ծախելու մենաշնորհը ստացող ընկերութենէն:

Ինչքան ալ խիստ ըլլան սակայն արգելքներն ու պատիժները, ժամանակաւոր են, որովհետեւ նման տնտեսական վիճակ մը վաղը պիտի մղէ Թուրք ժողովուրդը զինեալ մաքսանենգութեան ձեռնարկել, եթէ ոչ չահելու զէթ ապրելու համար:

Թուրքիան կը քալքայուի տնտեսապէս: Անիկա պիտի փորձէ հնարաւոր բոլոր միջոցները, վարկեան մը աւելի ապրելու համար ու այդ մէկ վայրկեանին համար անիկա չի խնայեր ժողովուրդի մը ամբողջ կեանքին:

Մեզի կը մնայ մօտէն հետեւիլ Թուրքիոյ անցուդարձերուն եւ ըլլալ ժամանակը աչալուրջ:

ՍՄԲԱՏ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ
(CHANTS POPULAIRES ARMÉNIENS)

Դ.

Էջ 100. Էնճ ու կատուն. — (*):

Այծը՝ La chèvre թարգմանելէն առաջ ճիշդ էր le bouc ըսել: Զի այդ հնչեամբը փոխաբերական պատկերն է խաղապէս մանչերու, որ կ'երթան դաշտ՝ սաւոյցի վրայ սահելով զբօսնելու ձմրան: Աղջիկները, մեր աշխարհի մէջ, այդ անառակ խաղին հետ գործ չունին:

— Կ'ըսէ, ծո՛ արեւ, դու շա՞տ ուժով ես.

Elle **alla près du soleil** et lui dit :

— Soleil, tu es donc très fort?

Արեւին ըսով երթալու խնդիր չկայ Պարզապէս՝ այծը ոտքը սահած՝ սաւոյցի վրայ ինկած, կը դառնայ արեւին կ'ուղղէ խօսքը:

— Ծօ՛, ա՛մի, դու շա՞տ ուժով ես.

= Որ ես ուժով ըլլայի՛...՝ պատի ճեղքը չէի մտներ:

— Vent, dit-il, tu es donc très fort?

= Si j'étais très fort,

Je n'aurais pu **glisser par la fente** du mur.

Պատի ճեղքը հոս բացուածքի իմաստ չունի, այլ խոռոչի, որուն մէջ կը մտնէ կ'արգելափակուի քամին: Պիտի ըսուէր être bourré, se fourrer, s'arrêter au creux du mur: Եթէ սահիլ — անցնիլ՝ glisser ըլլայ, պատի ճեղքն ա՛լ ի՞նչ ուժ կ'ունենայ որ հէգեաթիլ կարդ անցնի:

«Մարդ Զօպանեան ըլլալու է» որ իր խելքին հասնած՝ երգերուն տայ ուզած իմաստը:

— Ամառ վեր՝ կոզուան կը էլնեմ,
Ձմեռ վեր՝ թորվան:
L'été, **par le village,** l'hiver, près de l'âtre
Je dors d'un doux someil.

Կոզուենմ (սեռական կոզուան)՝ անկողին գաբանելիք պահարանն է: Եթէ թարգմանիչը գիւղ բառին հետ չփոթեր է՝ կը սխալի: Թէ որ անհարազատ variante մը ունեցեր է աչքին տակ՝ յանցաւոր չէ ոչ ոք: Վանեցին մէկ ձեւով միայն կը ճանչնայ այդ տողը, — Ամառ վեր՝ (վերայ) կոզուան կը էլնեմ, — Որով՝ Je dors, en été, sur la literie.

***

Էջ 101. ամէնուն ծանօթ դպրոցական երգին է.—

— Լուսացաւ, լուսացաւ՝ լուսնի բաժին,
Ծիտն ի ծառին, հաւն ի թառին, եւն.
Ծոյլ մարդու բանը կը տանի, եւն.:

Le sommeil des paresseux **dure un an,** թարգմանուածը «ծիծաղելի» է: Les paresseux ont sommeil, կամ se sommeillent ըսելը աւելի տրամաբանական չէ՞, նաեւ այն մարդուն համար՝ «որ ինքզինքը բանաեր ու քննադատ կը կարծէ», որ քննադատելն իրաւունք ըրած է իրեն, «առանց զայն յարգել գիտնալու», — ի՛ր իսկ բառերով:

(*) Այս կտորին մէկ տողը յիշած էի 30 դեկտեմբերի յօդուածովս (Գ. մաս):

Զիթ.

***

Էջ 110. (Համով Հոտով 314), կալկուելի երգը.—

— Եկաւ թեղելու հըչեամ, եւն. եւն.,
Թեղեցի ու քրմմեցի:

J'ai battu le blé, c'est fini.

Պիտի ըսուէր j'ai **entassé,** c'est fini, ինչպէս ըսեր է նոյն եռեակին առաջին տողին մէջ: Թեղել = դիզել, իրարու վրայ լցնել, կուտել՝ կասած ցորենը:

Յետոյ երգին մէջ կիվիւ (կիվիվ) թռչունը՝ huppe թարգմաներ է: Սխա՛լ: կիվիւը Pinson-ն է (Fringilla cœlebs), ծանօթ՝ իր գուարթ, չաղակրատ, կի՛վ - կի՛վ ձայնովը:

Երգին խօսուն նկա՞րն ալ չէ «Թլադրած Զօպանեանի ուղեղին»:—

— Եկաւ ծեծելու հըչեամ,
Լագլագ կորի (խո՛ւ-կոռի) լըծեցի,
Կիվիւ վըրէն ընստուցի,
Հելէ՛ւ, հելէ՛ւ կանչեցի,
Ծեծեցի՛ ու քրմմեցի...:

Այս տող ալ, ինչպէս ամէն էջի հետ, հայ ժողովրդական երգերուն իմաստը չհասկցող մը եթէ կայ, «ամենագէտ» Զօպանեանն է: Ու իր ներքին բուն արժէքը, այս փոքրիկ դրական փորձաքարին վրայ՝ մէջտեղ ելլելէ յետոյ, «հիմա կը մտածեմ թէ, — իր բառերով «(թարգմանութիւններ) ու մանաւանդ «Փօլքլօրական նիւթերու մասին իր «մեկնաբանութիւնները՝ կատարելու համար մը ուշադրութեամբ կը ճանչնայ երկու կորկուելիները, կեղծն ու իսկականը:

— Եթէ կ'ըսէ ինչ որ կը կարծեմ, ատոր է — եւ փաստաթուղթեր ունիմ, զոր պատրաստ եմ յանձնելու արդարութեան (եւ որոնք ներկայիս կուտան ինձ թէ չեմ սխալիր — Հնբաբանութեան նախապահին ազանիչը Փօլ Կորկուելով չի կոչուիր, այլ Ալեքսիս Զոլատարեւ: Ինծի պէս ծնած է Գալաթիոյ մէկ փոքր գիւղին մէջ, Կորկուելով ընտանիքին ծնողները վայրէն քանի մը քիլոմեթր հեռու միասին:

Այս Ռուսին եւ Զոլատարեւի ծնողները կը բնակէին նոյն գիւղը՝ իրարմէ 150 մեթր հեռու: Զոլատարեւ (ան որ կասկածի տակ կ'ինայ թէ Կորկուելովի թուղթերը իւրացուցած է եւ այդ անունին տակ, սպանելեց նախապահը) եւ ինքը, երկուքը մէկ, պայմանի մը հետեւանքով փաստորութեամբ: Ինքը դեռ բոլորովին վրայ կը կրէ սպի մը. բայց ինծի թէ իր բարեկամին մարմնին ո՞ր մասին վրայ է սպին:

Ռուսը Զոլատարեւը ճանչցած է խերթերուն մէջ տեսնելով Կորկուելովի պատկերը եւ երբեք չզարմացաւ թէ իր նախկին բարեկամը այս անունը կորցած ու իւրացուցած է:

«Փրանսալի մէջ կ'ըսէ հինգ հոգի ենք գրկիտենք թէ Կորկուելովի տպրը եւ իր գաւակը Փօլ 1918ին հրացանի բռնուեցան Լապինգքայի մէջ: Առաջինը սպանուեցաւ յունուար 23ին, իսկ երկրորդը մարտ 13ին:

«1918էն վերջ էր որ փախայ հայրենիքէս: Երբ դեռ չէի հեռացած, ուզեցի գիտնալ թէ ո՞վ է որ իմ հայրենական երկրիս մէջ կը կատարէ ոստիկանութեան գործը: Այն ատեն իմացայ որ իմ ընկերս Զոլատարեւն էր:

Ուրեմն կը մնայ երկու նախկին բարեկամները զէմ առ զէմ բերել եւ անհրաժեշտ ստուգումները կատարել:

Կորկուելով Ռուսիա գացած է.

Ինչը կ'ուրախայ անշուշտ: Ան կայն ուրիշներ հակառակը կը պնդեն: Իր նախկին կինը՝ Հէլէսսոլովա մը, կը յայտնէ թէ վեց տարի այրիացած հետ կենակցէէ յետոյ ստիպուեցաւ բաժնուիլ, նախ իր կոպիտ ու տմարդի բնաւորութեան համար: Եւ երկրորդ, որովհետեւ երեւան հաներ էր թէ, դրամ չէր ստանար իր մէկ սիրուհիին: Այս կինը կը կարծեր թէ ինքը օրինաւոր առաջին ամուսինն է մարդասպանին: Սակայն, երեւան եկած է թէ ռուս կինոջ մը հետ ալ ամուսնացած է:

Այս տեղեկութիւններէն զատ, ուրիշ տեղեկութիւններ եւս կը հասնեն թէ 1927ին, երբ Փրակայի մէջ տակաւին ուսանող էր, Կորկուելով գացած է Ռուսիա:

Ինչ որ ամէնէն աւելի ուշադրութիւն կը գրաւէ նիւթական լայն մէջ չորներն են, որոնցմէ երբեք չէ զրկուած իր անկայուն կեանքի ընթացքին: Կորկուելով Զելեօսլովաքիոյ մէջ բացառիկ բժշկական դարմանատուն մը, ուր առաւելապէս կը գրաղէր յղի կիներ վիժեցնելով, ան շուշտ գաղտնօրէն: Մեծ գումար չէր որ կը շահէր. բայց բաւական դրամ կը գտնէր իր գրքերը գրե-

Կորկուելովի գաղտնիքը

ԿՈՐԿՈՒԵԼՈՎ՝ ԿՈՐԿՈՒԵԼՈՎ ՉԷ

Սատի Քարնոյի սպանիչը անխոհականն մըն էր եւ կը հաւատար վարչաձեւ մը տապալել ատկ վրայ կեանքն միւսը՝ սպաննելով անոր գլխաւոր ներկայացուցիչը, հոսանք վանեցաւ եւ երեք շաբաթ կրեց իր պատիժը: Վերջ կորկուելովի հարցաքննութիւնն իսկ, դեռ նախնական շրջան մը կը բոլորէ, ա՛յնքան առեղծուածային են իր յայտարարութիւնները ու իր քնքնութիւնն իսկ եւ այնքա՛ն ներկ ու ժանրակրկիտ քննութիւններու կը կարօտին:

Եւ հիմա լուրջ կասկածներ կը ծանրանան իր ինքնութեան վրայ, ամէնէն առաջ՝ կորկուելով՝ կորկուե՞լն է...: Եւ այս կասկածը պիտի շուտով, շնորհիւ յաջողութիւններու եւ անհերքելի վկայութիւններու:

Պէտք է սպասել քանի մը օր, մինչեւ որ կորկուելովի բոլոր անցքերուն վրայ կատարուող քննութիւնները վերջնական բան մը յայտնեն:

Եւ կ'երեւի, լոյսը այս անգամ պիտի ծագի Հավրէն, ուր գաղթական Ռուս մը կը յայտնէ թէ ինքը միանգամայն կը ճանչնայ երկու կորկուելովները, կեղծն ու իսկականը:

— Եթէ կ'ըսէ ինչ որ կը կարծեմ, ատոր է — եւ փաստաթուղթեր ունիմ, զոր պատրաստ եմ յանձնելու արդարութեան (եւ որոնք ներկայիս կուտան ինձ թէ չեմ սխալիր — Հնբաբանութեան նախապահին ազանիչը Փօլ Կորկուելով չի կոչուիր, այլ Ալեքսիս Զոլատարեւ: Ինծի պէս ծնած է Գալաթիոյ մէկ փոքր գիւղին մէջ, Կորկուելով ընտանիքին ծնողները վայրէն քանի մը քիլոմեթր հեռու միասին:

Այս Ռուսին եւ Զոլատարեւի ծնողները կը բնակէին նոյն գիւղը՝ իրարմէ 150 մեթր հեռու: Զոլատարեւ (ան որ կասկածի տակ կ'ինայ թէ Կորկուելովի թուղթերը իւրացուցած է եւ այդ անունին տակ, սպանելեց նախապահը) եւ ինքը, երկուքը մէկ, պայմանի մը հետեւանքով փաստորութեամբ: Ինքը դեռ բոլորովին վրայ կը կրէ սպի մը. բայց ինծի թէ իր բարեկամին մարմնին ո՞ր մասին վրայ է սպին:

Ռուսը Զոլատարեւը ճանչցած է խերթերուն մէջ տեսնելով Կորկուելովի պատկերը եւ երբեք չզարմացաւ թէ իր նախկին բարեկամը այս անունը կորցած ու իւրացուցած է:

«Փրանսալի մէջ կ'ըսէ հինգ հոգի ենք գրկիտենք թէ Կորկուելովի տպրը եւ իր գաւակը Փօլ 1918ին հրացանի բռնուեցան Լապինգքայի մէջ: Առաջինը սպանուեցաւ յունուար 23ին, իսկ երկրորդը մարտ 13ին:

«1918էն վերջ էր որ փախայ հայրենիքէս: Երբ դեռ չէի հեռացած, ուզեցի գիտնալ թէ ո՞վ է որ իմ հայրենական երկրիս մէջ կը կատարէ ոստիկանութեան գործը: Այն ատեն իմացայ որ իմ ընկերս Զոլատարեւն էր:

Ուրեմն կը մնայ երկու նախկին բարեկամները զէմ առ զէմ բերել եւ անհրաժեշտ ստուգումները կատարել:

Կորկուելով Ռուսիա գացած է.

Ինչը կ'ուրախայ անշուշտ: Ան կայն ուրիշներ հակառակը կը պնդեն: Իր նախկին կինը՝ Հէլէսսոլովա մը, կը յայտնէ թէ վեց տարի այրիացած հետ կենակցէէ յետոյ ստիպուեցաւ բաժնուիլ, նախ իր կոպիտ ու տմարդի բնաւորութեան համար: Եւ երկրորդ, որովհետեւ երեւան հաներ էր թէ, դրամ չէր ստանար իր մէկ սիրուհիին: Այս կինը կը կարծեր թէ ինքը օրինաւոր առաջին ամուսինն է մարդասպանին: Սակայն, երեւան եկած է թէ ռուս կինոջ մը հետ ալ ամուսնացած է:

Այս տեղեկութիւններէն զատ, ուրիշ տեղեկութիւններ եւս կը հասնեն թէ 1927ին, երբ Փրակայի մէջ տակաւին ուսանող էր, Կորկուելով գացած է Ռուսիա:

Ինչ որ ամէնէն աւելի ուշադրութիւն կը գրաւէ նիւթական լայն մէջ չորներն են, որոնցմէ երբեք չէ զրկուած իր անկայուն կեանքի ընթացքին: Կորկուելով Զելեօսլովաքիոյ մէջ բացառիկ բժշկական դարմանատուն մը, ուր առաւելապէս կը գրաղէր յղի կիներ վիժեցնելով, ան շուշտ գաղտնօրէն: Մեծ գումար չէր որ կը շահէր. բայց բաւական դրամ կը գտնէր իր գրքերը

ԲՈՂՈՔ ԱՇՑԻՔԻՆ

(Վ. Կ.)

Ա. ՍԱՍՆ

— Հայր իմ, ասում էր, տուժածները, ես ու մայրս, ինչպես որ ասացի, ես ու մայրս ամեն ինչ արել ենք, որ ոչ ոք չիմանա, թե ինչ է պատահել Ռուբենին...

Ց.

Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ԵԻՐՈՊԱՅԻ կեդր. կոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Ալֆորվիլի բոլոր ընկերները Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Հայ Ա. կումբի սրահը։ Զեկոյց կեդր. կոմիտէի կողմէ։ Ստիպողական ներկայութիւն։

ՍԱՐՍԻԼԼԻ ենթակոմիտէին ընկերասիրական դասախօսութիւնը վաղը կիրակի ժամը 3ին սովորական հաւաքատեղին (ընկ. Նալպարի տունը)։ Նիւթ.— Հայ քաղաքական կուսակցութիւնները։ Կը խօսի ընկ. Վազգէն Շուշանեան։

ՊԱՆԵԷՕ-ՔԱՇԱՆԻ Արծիւ խումբի ընկերական ժողովը այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ընկ. Եփրեմի բնակարանը, 48 Rue Roger, Bagneux. Ընթերցում շրջաբերականներու։ Անհրաժեշտ ներկայութիւն։

Գաւառ

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ընկերական ընդհ. ժողովը այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտադիր ներկայութիւն։

Իսկ ընկերական ընդհ. ժողովը կիրակի առաւօտ ժամը 9ին- նոյն տեղը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԼԻՈՆԻ Համազգայի խումբի ժողովը այս Երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Գրադարանը, 140 Բիւ Տիւքէքլէն։

Փարիզի Հայ Գրական Ակումբ *Այս իրիկուն ժամը 9ին,* 131 rue Cambronne, Mètro Vaugirard. *Զեկոյց Պ. Օհան Կաթէ։ «Զոհրապ որպէս գրագէտ»։ Մուտքը ազատ է։*

Դաշտային պտոյտ Մարսէյլի մէջ

Մարսէյլի Շ. Ց. Դ. Պատ. Միութեան դաշտային պտոյտը տեղի կ'ունենայվաղը կիրակի ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆի ծովահայեաց անտառը։ Կը հրաւիրուին քաղաքի Պուլ. Օտտօի եւ ՍԷՆ Լուսի մասնաճիւղերու բոլոր անդամները եւ համակիրները։ Ժամադրութիւն առաւօտեան ժամը 8.30ին փլաս տ'Էքս, առնել Թիւ 26 եւ 27 հանրակառքերը եւ իջնել ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ Stade Vicabian, ուր պիտի սպասեն առաջնորդները։ Ձաշը միասին քերել։

Ժողովրդային մեծ համերգ

Կազմակերպութեամբ եւ ղեկավարութեամբ՝ Ա. Գ. ՄԵԼՔՈՆԵԱՆի

Սիրայօժար մասնակցութեամբ տեսիլի «ԿՈՄԻՏԱՍ» երկս. երգչախումբի,

ՕՐ. ՇՈՒՇ. ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆի եւ ՕՐ. ԻՐԻՍ ՊԻՒՊԻՒԼԵԱՆի (Փարիզէն)

2 Յուլիս Շաբաթ իրիկուն

կը խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւններէ նկատի առնել սոյն թուականը եւ չի խաչածեւել։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐի նախկին սանուհիները պատիւ ունին ծանուցանելու յարգոյ հասարակութեան թէ, նոյն հաստատութեան յիանամեայ յոբելեանին առթիւ, ի յիշատակ եւ ի յարգանս իրենց ողբացեալ հիմնադրուհիներուն, վաղը Կիրակի առաւօտ Մարսէյլի Ս. Թարգմանչաց եկեղեցւոյ մէջ, Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ, Արժ. Տ. Յակոբ քհնյ. Մրմճեան եւ յաւարտ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի նախագահութեամբ առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Գրիգորիս Պալատեան Սրբազանի։

Կը խնդրուի յարգոյ հասարակութենէ, իրենց յարգանքի բաժինը բերել, այս ազգանուէր հաստատութեան անձնուէր ողբացեալ անդամուհիներուն։ կնիք

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ա. Ե. Հ. ԿԱՐՄԻՐ ԹԱՂԻ «Մանուկներու Պաշտպանութեան» մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը Կիրակի, կէս օրէ յետոյ ժամը հինգ Հ. Հ. Պատուիրակութեան շէնքին մէջ (71, Ave. Kléber)։

Օրակարգ.— 1.— Մայիս 27, 28 եւ 29ին տեղի ունենալիք Պատգամաւորական ժողովի օրակարգ։

2.— Պատգամաւորական ժողովին մասնակցող ներկայացուցիչներու ընտրութիւն։

3.— Ընթացիկ հարցեր։

Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն ներկայ ըլլալ,

Ժամը 4.30ին, նոյն տեղը տեղի կ'ունենայ երկրորդ ժողովը, որը կը համարուի օրինական անկախ ներկաներու թիւէն։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Տիկին Շէրխատան Գալուստեան կը փնտռէ Զարասանճագի Պալըշեր գիւղէն՝ Յակոբ Գալուստեան, որ 1924ին կը գտնուէր Շիքակօ (Ամերիկա)։ Իր հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Ա. Յակոբեանի, Rue de la Défouse, Issy-les-Moulineaux, France:

Կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։

ՅԱՌԱՋԻ ԹԵՐԹՈՆԸ

(8)

Բ Ո Ռ

(Վէպ *1830*ի իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է. ՎՈՑՆԻՉ

Թարգմ. Լ. ՇԱՆԹ

Մօնտանէլլի աւելի զգում էր քան նկատում, որ մի թեթեւ, աննշմարելի պատուար էր բարձրացել իր ու պատանու մէջտեղը, եւ խուսափում էր այդ ամէն բանից, որ կարող էր մի ճիզ նկատել դէպ ի իրենց հին մտերմութիւնը։ Արթուրի այցերը այժմ նրան աւելի վիշտ էին պատճառում, քան ուրախութիւն։ Ինչքա՜ն դժուար էր միշտ անվրդով ու անփոյթ երեւալ եւ ցոյց տալ թէ կարծես ոչինչ չէր պատահել։ Արթուրն էլ իր կողմից նկատում էր մի թեթեւ փոփոխութիւն իրենց յարաբերութեան մէջ, թէեւ գժուար թէ բանի էութիւնը հասկացած լինէր։ սակայն ազօտ կերպով զգում էր որ դա կապ էր ունենալու «նոր գաղափարների» այրող հարցի հետ, եւ դրա համար էլ խոյս էր տալիս խօսք բանալուց այդ խնդրի մասին, որ ամբողջովին գերել էր այժմ նրա հոգեբանութիւնը։ Բայց այս բոլորի հակառակ երբեք Մօնտանէլլիին այնպէս խոր սիրած չուներ, ինչպէս այժմ։ Ախտանշոյշ ու ճնշող մտաւոր զաւարկութեան ու անթաւականութեան զգացումը, որ նա աշխատել էր խեղդել աստւածաբանական բեռներով, այժմ բոլորովին անհետացել էր «Երիտասարդ Իտալիայի» զօրակիցների հետ չխում ունենալուց յետոյ։ Զգացել էին բոլոր հեւանդոտ մտածումները, որոնք ծնունդ էին առել միայնութեան օրերում ու հիւանդի սնարին. եւ կասկածները, որ առաջ ազօթքով էր փարատել ուզում, հիմա անցնում էին իրենք իրենց։ Նո՛ր սգեւորութիւնը, եւ կրօնական աւելի պարզ, աւելի պայծառ խօսքը (քանի որ երիտասարդութեան այդ չարժումը նրան աւելի կրօնական, քան քաղաքական էր թւում) բերին նրան անգորրութիւն, կեանքի հետ հաշտութիւն ու աւելի լաւ վերաբերմունք դէպ ի մարդիկը։ Այդ քաջուշ ու հանդիսաւոր տրամադրութեան մէջ նրան ամբողջ աշխարհը լոյս էր թւում։ Ու միշտ նոր պատճառներ էր ճարում սիրելու նոյն իսկ նրանց, որոնց դէմ առաջ վատ էր լարած։

Իսկ Մօնտանէլլին որ ամբողջ հինգ տարի նրա հերոսն էր եղած, այժմ աւելի եւս դարձել էր նրա յափշտակութեան առարկան։ Արթուր կարծում էր, որ նա է լինելու նոր հաւատքի մարգարէն։ Հիացումով լսում էր Մօնտանէլլիի քարոզները, ջանալով մի ներքին կապ գտնել նրանց ու իր ներքին կապ գտնել նրանց ու իր հանրապետական խոհերի մէջ։ Եւ չա՛տ էր կարդում Աւետարանը, հրճւելով քրիստոնէութեան առաջին տարիների ժողովրդական ոգով։

Մի անգամ, յունւարին, գնացել էր ճեմարան վերցրած գիրքը եւ տանելու։ Տեղեկանալով որ տեսուչը դուրս է ելած, մտաւ Մօնտանէլլիի աշխատութեան սենեակը, դրաւ գիրքը դարակը եւ ուզում էր դուրս ելնել, երբ աչքին ընկաւ սեղանին ընկած մի գիրք։ Դա Տանդէի «De Monarchia»-ն էր։ Սկսեց կարդալ եւ չուտով այնպէս տարւեց, որ չնկատեց անգամ թէ ինչպէ՛ս դուրը բացւեց ու մէկը մտաւ սենեակ։ Նրան ուշքի բերաւ իր ետեւից հնչող Մօնտանէլլիի ձայնը։

— Ես այսօր քեզ չէի սպասում։ — ասաց նա՝ գրքի վերնագրին նայելով։ — Եւ հէնց ինքս ուզում էի մարդ ուղարկել տեսուչիդ, որ երեկոյեան գաս։

— Պէ՞տք ունիք ինձ։ Ես այսօր ուրիշ տեղ էի լինելու, բայց կարող եմ չգնալ։

— Ո՛չ. ե՛կ վաղը։ Քեզ տեսնել էի ուզում, որովհետեւ երեքշաբթի մեկնելու եմ։ Ինձ հետ են ուղարկում։

— Հո՞մ. երկա՞ր ժամանակով։

— Նամակում ասած է մինչեւ Զատիկը յետոյ։ Նամակը վատիկանից է։ Ես անմիջապէս ուզում էի քեզ խմաց տալ, բայց զբաղած էի ճեմարանի գործերի կարգադրութեամբ եւ մի նոր տեսուչ որոնելով։

— Մի՞թէ Թողնո՞ւմ էք դպրոցը, պաղբէ՛։

— Դպրոցը պէտք է Թողնեմ, բայց Պիոպ կը վերադառնամ նորից, գոնէ, մի առժամանակ։

— Բայց ինչո՞ւ էք հեռանում ճեմարանից։

— Թէեւ դեռ պաշտօնապէս յայտարարած չէ, բայց ինձ եպիսկոպոսութիւն են առաջարկում։

— Մ՞բաեղ։

— Կը վճռուի Հռոմում։ Ինձ կը տան կամ Ապենինների թեմը, կամ կը մնամ այստեղ իբրեւ փոխանորդ։

— Իսկ նոր տեսուչը արդէն որոշուա՞ծ է։

— Նշանակուած է Հայր Կարտին. վաղը այստեղ կը լինի։

— Ինչո՞ւ համար այդ բոլորը այսպէս արագ կատարւեց։

— Վատիկանի որոշումները չեն յայտնում երբեք մինչեւ վերջին վայրկեանը։

— Ճանաչո՞ւմ էք նոր տեսուչին։

— Անձամբ ոչ. լաւ են խօսում նրա մասին. գերապատիւ Բելլոնին գրում է, որ շատ կարեզացած ու տեղեակ մարդ է։

— Ճեմարանում շատ են ցաւելու, որ հեռանում էք։

— Ճեմարանը չգիտեմ, միայն կարծում եմ, որ քեզ դժուար է լինելու առանց ինձ. ինչպէ՛ս եւ ինձ առանց քեզ։

— Ի հարկէ՛. բայց եւ այնպէս շատ ուրախ եմ։

— Ե՛հ. ես նոյնը չեմ կարող ասել։ Ու նստեց սեղանի առաջ յոգնած տայտայութեամբ։ Մի բաժակ ծոմի սպասող մարդու տեսքը չունէր նա։

— Այսօր ճաշից վերջը գրի՞ս նի՞ս, Արթո՛ւր։ — հարցրեց քիչ լուռ յետոյ։ Եթէ ոչ՝ կը ցանկանայ այստեղ մնայիր, քանի որ երեկոյեան գալ չես կարող։ Տրամադրութիւնս վատ է եւ մենակուցս առայ չգալն կարելի է շատ քեզ հետ լինել։ Ես կարող եմ։

— Ժողով ունի՞ք այսօր։

Արթուրը գլխով դրական նշան բերց, եւ Մօնտանէլլի արագ փոխակերպութեան նիւթը։

— Իմ բացակայութեանս քեզ պիտի է մի ուրիշ խոստովանահայր։

— Բայց երբ վերադառնաք, ես կրկին եմ նորից ձեզ խոստովանել։

— Ի հարկէ՛, ի՞նչ հարցնելու է, որպի՛ս։ Ես խօսում եմ միայն բացակայութեան 3 կամ 4 ամսուայ մասին։ Ուզո՞ւմ ես սուրբ կատարելութեան միարանները մէկին։

— Շա՛տ յա-

(Շար.)

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Ընիէր Պուա Քոլոնպի սահակ մեսրոպ Գրադարանի վարչութեան կողմէ եւ մասնակցութեամբ կոմիտաս երգչախումբի (80 երգչով)

Ի ՆՊԱՍՏ ՇՐՋԱՆԻ "ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ,, ԳՐԱԴԱՐԱՆԻՆ

կը խօսի՝ Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Հովանաւորութեամբ ԱՒԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի

Վաղը Կիրակի ժամը 3.30ին Պուա Քոլոնպի քաղաքապետարանի ընդարձակ սրահներուն մէջ, rue des Halles կայարանին կից։

Մուտքը՝ 5 Ֆրանք

Արտասանութիւն՝ ԶԱՐԵՀ ՂԱՐԻՊԵԱՆ

Ապրիլ 11)24 Փոլ տը Շէրիւի մէջ

Վաղը Կիրակի ժամը 2.30ին Օթէլ տը Ֆրանսի սրահը

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան եւ ժամանակցութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ Սթամպօլի ու Մարսէյի Հայր. Միութեանց։

Մանրամասնութիւններ տեղւոյն վրայ։

Հանրահարերդիական մեծ երեկոյթ

Կազմակերպուած Հարբերդի Հայր. Միութեան կողմէ, այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Maison Mutualité*ի մէջ,* 24 rue St. Victor.

Կը նախագահէ Պ. ՀՐԱԶ ՉԱՐԴԱՐԵԱՆ

Կր խօսին՝ Պ. Պ. ՀՐԱԶ ԵՐՈՒԱՆԴ եւ ՍԵԴՐԱՔ ՔԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Փարիզահայ կարող ուժեր։ Տեղի կ'ունենայ միութեան կազմակերպած պարզեւաբաշխութիւնը։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ առանձին յայտագրով։

Թէյասեղան - պարահանդէս

Ա. Ե. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 9—12 եւ 12—5

Brebant Marseillais*ի մէջ* Ave. des Chartreux

Գեղարուեստական բաժինին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն՝ տիկ. Հայկանուշ Նիքոլինի, Mme. Henriette Gallian, *օր. Աբգարեան եւ պր. Համբարձումեան, հայկական, ֆրանսական երգերով եւ զուգերգով, Պ. Չէօրէքճեան (Ջութակ)։ Ռուսական պարեր ռուս յայտնի պարուհիներու կողմէ։ Պ. Տէր Վարդանեան կը կը ներկայացնէ զաւեշտ մը։*

Մուտք 5 Ֆրանք

Յանօթ.— Կը խնդրուի պարզեւաբաշխութեան տոմսերը միասին բերել։

Հասարակական մրցում

Մարսէյլի Արաքս մարմնամարզական միութեան ֆութպոլի յանձնախումբը կազմակերպած է բաժակի երրորդ ախոյեանութեան մրցում մը, որուն կը հրաւիրուին շրջանին բոլոր ֆութպոլի խումբերը մասնակցելու։ Մրցումը տեղի պիտի ունենայ վաղը Կիրակի ժամը 8ին, St. Julien դաշտը։

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը։

Մանրամասնութեանց համար դիմել Պ. Սիմոնեանի, 64 Bernard de Bois, Marseille.

Ընտանեկան պարահանդէս

Կազմակերպուած «Դպրոցասէր»ի Անկիէնի մասնաճիւղին օժանդակ Օրիորդաց միութեան կողմէ։

Վաղը Կիր. ժամը 15էն 21. Enghien*ի* Salle des Fêtes*ի մէջ, 30* Rue du Casino.

Հաճելի անակնկալներ Մուտք *10* Ֆր. (Թէյը միասին)

ՍԱՆՏՐՈՍԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱՒՈՒՄԲ

Հաղորդակցութեան համար առնել՝ հանրակառք Թիւ 54 Trinité*էն, շոգեկառք Կառ տիւ Նորդ, 14.30, 14.40, 15.30 ժամին։*

Թատերական ներկայացում

ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ՅԵՐԵԿ ԺԱՄԸ 3ԻՆ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

26 Rue Troyon, Sèvres

Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Կը ներկայացնէ

"ՔՕՐՐԱՏՕ,,Ն

Այս առթիւ պիտի կատարուի Մ. Պէշիկթաշլեան թատերասրահին պաշտօնական բացումը։

Վահրամ Փափազեան, նախկին աշակերտ Մ. Ռ. վարժարանին, սիրայօժար իր յարգանքի ձօնը կը բերէ Մ. Ռ. վարժարանին նախկին աշակերտ եւ հայ բեմի հիմնադիր անմահն Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանի յիշատակին։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՁԵՐՄԱԿ ՊԱՆԻՐ

ՖԷՆԻՔՍ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Fromage blanc à l'Oriental

le PHÉNIX

կը ծանուցանէ նպաստաւոր պայմաններու եւ նպաստեղէնի վաճառականներուն կը հաւատայ իր արեւելեան ճաշակի պանիրը ամբողջ տարուան ընթացքին առանց ընդհատումի։

Դիմել իր ներկայացուցիչներուն

Société GLOBE, 1, rue Mondétour

Halles Centrales, PARIS (1er)

Յօսիէֆ Կլոպ, Թիւ 1, Մոնմէթրուր փողոց

Հայ Յանձնախումբ, ՓԱՐԻԶ (1)

Հեռաձայն Richelieu 93-73 մինչեւ 80

Central 06-34

Հայերու ժամադրավայրը

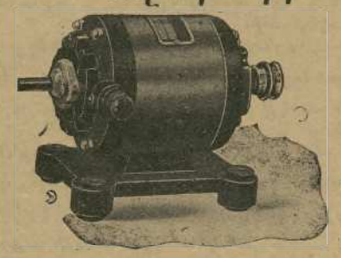
ճաշարան **ՖԼՕՐԻԱ**

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէօն եւ ՍԷՆ Միշել Հեռաձայն Danton 52—73

Արեւելեան եւ եւրոպական խմամուած կերակուրներ

Ուշադրութիւն մեր նոր հասցէին

ԿԱՐԻ ՑԱՏՈՒԿ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՄՕԹՕՐՆԵՐ ԵՒ Rheostats ՆԵՐ

1/15 ձիու ուժ մօթէօր եւ բեօանաի 300 ֆրանք

1/8 » » » » 350 ֆրանք

Ագան եւ ճաստատուն, երկու տարուան երաշխաւորութիւն, վճարման դիւրութիւններ։ Ձեր բոլոր ելեկտրական զետեղումները եւ գնումները կատարէք **HOVHANESSIAN** ի

15 rue de Vienne, Paris (8) Tél. Laborde 04-12

երկտողով մր պահանջեցէք մեր ներկայացուցիչը

20 ԺԱՄԷՆ

ՓԱՐԻԶ - ԼԻՈՆ - ՄԱՐՍԷՅԼ - ՆԻՍ

եւ նոյն ճամբուն վրայ ու շրջակայքը բոլոր մեծ ու փոքր տեղերը ճանդիպելով երթուդարձի

Հայ փոխադրական ապահարկութիւն

Կը փոխադրուի ամէն տեսակ ապրանք, կարասի, եւլն., եւլն.,

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱՆ, ԱՊԱՀՈՎ ԵՒ ՎՍՏԱՀԵԼԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԵՒ ՏՈԿՈՒՆ ԴԱՄԻՈՆՆԵՐՈՎ

Շաբաթը երեք անգամ կանոնաւոր երթեւեկ

ԽՒՍՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆ (երկուատեք ճամաձայնութեամբ)

Դիմել կամ գրել հետեւեալ հասցէներուն՝

ՄԿՐՏԻՉ ՄԻՐԱՔԵԱՆ

ՓԱՐԻԶ	ԼԻՈՆ	ՄԱՐՍԷՅԼ
4 Route Stratégique	12, Rue Pasteur	30, Rue Ste. Barbe
VANVES (Seine)	LYON (Rhône)	MARSEILLE (B.duR.)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէջ. Շաթլէ։ Ախտառ. եւ նոր մէթոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան՝ վնասներ. հիւանդութիւն եւ վարիսի։ Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12։

Imp. A. DER (Agopian)

17, Rue Damesme, Paris (13)

Le Gérant H. STEPHAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 19-78

(ԵՐԹԵԼԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ 15 ՄԱՅԻՍ 1932

15 MAI 1932

Գ. ՏԱՐԻ Թիւ 1880

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

«ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ»

Մայիս Ա.ին հրատարակեցինք Փարիզի Գրական Ակումբին կոչը, որ ներկայով Մշակոյթի Օրուան արժէքը, ուշադրութիւն կը դարձնէր հետեւեալ կէտերուն վրայ.

— «Գաղութներու մէջ գրուած հայ մտաւորականութեան եւ մշակութային մարմիններուն կ'ինկնայ «Հայ Մշակոյթի Օր»ուան տալ իր արժանի նշանակութիւնը: Յիշեցնել հայ ժողովուրդին թէ ինք ժառանգորդն է հին եւ գեղեցիկ մշակոյթի մը փառին:

«Ներկայ տարի Հայ Մշակոյթի տօնակատարութիւնը պէտք է դառնայ առիթ փայլուն: Անոր գաղափարը պէտք է հեռացնել հայկական շրջանակներուն մէջ:

«... Փափաքելի է որ բոլոր գաղութներու մէջ մշակութային մարմինները եւ մտաւորականները իրենց շրջանին մէջ կազմակերպեն Հայ Մշակոյթի Օրուան այս տարուան տօնակատարութիւնը, միեւնոյն թուականին, երէկ կամ վաղը»:

Փրկան Ակումբը ինք, Փարիզի համար, խորհրդակցական ժողովի մը հրաւիրած է զանազան միութիւններ եւ մամուլը, այսօր իսկ, 15 Մայիս: Անմիջապէս յետոյ պիտի հրատարակուին առած որոշումները:

Այս թերթը, որ առաջին անգամ արձագանգ Մշակոյթի Օրուան գաղափարը, անշուշտ ջերմապէս պիտի փափաքէր որ կարելի եղածին չափ լայն տօնակատարութիւն մը ունենայինք այս տարի:

Առաջին տարիներուն, Փարիզը տուաւ լաւագոյն նախանձախնդրութեան մը ապացոյցը, վարակելով միւս գաղութներն ալ:

Դժբախտաբար երկար չտեւեց ոգեւորութիւնը, եւ անցեալ տարի չտօնուեցաւ Մշակոյթի Օրը, իբրեւ հետեւանք զանազան քաղաքականութեանց:

Միւս կողմէ, այս Օրն ալ, փոխանակ միացնելու բոլորը, բաժնուեցաւ երկու ճակատի: «Մենք մեզի, դուք ձեզի»: Ձիշդ ինչպէս ապրիլեան սգահանդէսը:

1932ը «բարեհաճութեան», եթէ ոչ համերաշխութեան տարի հռչակուած ըլլալով, կ'ուզենք հաւատալ թէ այս հակասութիւնն ալ պիտի դարմանուի: Մանաւանդ որ, կարելի եղաւ միասնաբար տօնել ապրիլեան սգահանդէսը: Մեծ քարը գլորելէ յետոյ, աւելի պիտի ըլլար վիճել փոքրի մասին:

Սուգէն յետոյ, վաստակն ու փառքը: Արդար պարծանքը:

Արդարեւ, տիւր բան պիտի ըլլար, եթէ միայն մեռելներու յուշը համախմբուէր այս ժողովուրդը: Մանաւանդ այս պողոտաներուն վրայ, ուր մարդիկ գիժուար կը հասկնան ուրիշին վիշտը, բայց ակնածանք ունին ո՛ր եւ է արժէքի հանդէպ:

Բայց մենք օտարին համար չէ որ Մշակոյթի Օր պիտի տօնենք: Այլ՝ մենք մեզի համար: Մեր հոգին կաղդուրելու եւ մեր նայուածքը պայծառացնելու համար:

Ամէն բանէ առաջ, մե՛նք է որ պիտի ունենանք մեր արժէքները գիտակցութիւնը: Եւ անոնց հպարտութիւնը:

Թէեւ «ածու փոքր», ունինք մեր չօշափելի բաժինը՝ մարդկային առեղծագործ երկունքին մէջ: Ունինք ոչ թէ այսօր, այլ դարերէ ի վեր: Եւ ամէնէն գիժախտին պայմաններուն մէջ:

Փարիզի Հայագիտական ընկերութեան տասնամեակին առթիւ, նախագահ Փրոֆ. Շառլ Տիլ — ծանօթ բիւզանդագէտը — փառաբանելով Հայկական Մշակոյթը, կը չեշտէր.

— «Մենք ուզեցինք բան մը ասելցնել պատմութեանը վրայ հայկական այս մշակոյթին, միշտ հետաքրքրական, երբեմն այնքան հետաքրքրական, որուն մէջ խիստ պերճախօսօրէն կը տեսնենք հանճարը ժողովուրդի մը որ ապրած է գիտակով, որ ինքն իր վրայ ունեցած վստահութիւնով ապացուցած է թէ արժանի է ապրելու»:

Դեղնած թուղթե՞ր կը քրքրէ Հայ. Ընկերութիւնը:

Բայց, մեր մէջէն ո՞վ է որ պիտի համարձակէր պնդել, ապացուցանել թէ կանգ առած է Հայկական Մշակոյթը, եւ մենք միայն «անցեալ կատարեալ»ներ ունինք իբրեւ մտքի եւ արուեստի գործ, իբրեւ երկունք եւ արտադրութիւն: Թէ միայն մոմիաններ եւ թանգարաններ ունինք...

Ահա վերջին տասնամեակը՝ իր աննախընթաց «ելք»ով ու վերաքորիկներով: Իր ցիրուցան, ծփուն, անսարմատ բազմութիւններով:

Ո՞ր եւ է տաեն, ո՛ր եւ է ցամաքի վրայ կանգ առա՞ւ հայկական առեղծագործութիւնը: Մարեցա՞ւ առեղծագործութեան ո՛ր եւ է ճիւղ, օրագրութենէն մինչեւ բանաստեղծութիւնը, թատրոնէն մինչեւ նկարչութիւնը, երգէն մինչեւ բանասիրութիւնը կամ քանդակագործութիւնը:

Բնական ուղիէն չեղեցաւ, բայց կանգ առա՞ւ երկունքը խորհրդային աշխարհին մէջ, հակառակ բոլոր «դեկրէտ»ներուն եւ հետապնդական սասեներուն:

Ընդհակառակն, մասնաւորապէս գաղութներու մէջ, անդադար կը բանի հայկական միտքը: Երբեմն պայծառին, երբեմն յուսալուն: Տեղ մը՝ ոստոստելով, ուրիշ տեղ մը՝ լայնանիստ ճեղքելով ու ճգնելով:

Եւ այսօր, վերջին արտադպրէն տասը տարի յետոյ, ունինք հոն եւ բազմերանգ վաստակ մը, որ փայլուն վերլուծ մը, յաղթանակ մը կ'ապացուցանէ:

Արդ, ինչո՞ւ չոգեւորուիլ մեր վաստակով ալ, երբ այնքան դառնօրէն կ'ողբանք մեր կորուստը:

Ոչ անապարծութիւն է այս, ոչ ալ ինքնախաբէութիւն: Այլ՝ տարբերական ինքնաճանաչում: — Գիտնալ թէ՝ կենդանի է եւ գործօն՝ առեղծագործական երակը, բոլոր ասպարէզներուն մէջ:

Ինչպէս յղացած ճամբորդը կը զովանայ, կը կազդուրուի կարկաչուն վտակի մը ափը, — բազմութիւններն ալ պիտի թարմանան, պիտի պայծառանան, տօնելով Մշակոյթի Օրը՝ տարին մէկ անգամ: Եւ միեւնոյն օրը:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԿՈՐԿՈՒԼՈՎԻ ՈՉԻՐԷՆ ՅԵՏՈՑ

ԽՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Ֆրանսայի վարչապետը Պ. Թարթիէօ նախորդ օր, իր մօտ խորհրդակցութեան հրաւիրեր էր դատական նախարարը Պ. Փոլ Ռէյնօ, ներքին նախարարը Պ. Մահիէօ, Ազնի ատենիկանութեան պետը Պ. Ժան Բիւաճ, ընդհ. ապահովութեան տնօրէնը Պ. Ժիւլիէն, ինչպէս նաեւ քաղաքական ատենիկանութեան տնօրէնն ու արտաքին նախարարութեան օտարականներու դիւանին պետը Պ. Սիքար:

Այս հանդիպումին նպատակն էր քննել Ֆրանսա բնակող օտարականներու կացութիւնը հետեւեալ տեսակէտներով՝

1.— Սահմանագլուխներու հսկողութիւնը.

2.— «Նանսէնեան անցագիր» կոչուած անցագրերու բնոյթեան ու հսկողութեան պայմանները.

3.— Այն յայտարարութիւնները զոր պարտաւոր են ընել, իրենց տան մէջ օտարական բնակեցնողները.

4.— Ֆրանսա բնակող օտարականներու ընկերակցութեան իրաւունքի կիրարկումը.

5.— Արտաքսումի եւ վտարման միջոցները.

6.— Այս առթիւ գործուած զանցառութիւններուն դէմ կիրարկելի պատիժներու սաստկացումը.

7.— Հանրապետութեան ճախագահին ապահովութեան վերակազմութիւնը:

Այս խորհրդակցութեան իբր արդիւնք, Հանրապետութեան նախագահին պաշտպանութիւնը զօրացնելու համար, որոշուեցաւ էլիզէի պալատին յատուկ ոստիկանութիւնը յանձնել Ազնի ատենիկանութեան:

*** «Մարէնի»ի մէջ, Սքէֆան Լօզան կ'առաջարկէ երեք միջոցներ, օտարականներու խուժումն ու վտանգը սահմանափակելու համար.—

1· Վերջ տալ դէպ ի սահմանագլուխ ճշելու դրութեան, որ անօգուտ է, եւ հաստատել արտաքսում: «Ճշուած»ը կրնայ վերադառնալ հանի մը օրէն, ուրիշ ճամբով, իսկ արտաքսուածը եթէ վերադառնայ, ատով իսկ երեք ամիս բանտարկութեան ենթակայ կ'ըլլայ: Կարելի է մէկ տարուան վերածել այդ պատիժը:

2· *Արգիլել եւ անմիջապէս լուծել բոլոր օտար քաղաքական ընկերակցութիւնները*, Ֆրանսայի մէկ ծայրէն միւսը: Մեր երկիրն ապաստանած օտարականը հաղաքականութիւն ընելու իրաւունք չունի, աւելի պակաս իրաւունք՝ հաղաքական նպատակներ հետապնդող ընկերակցութեան մը անդամակցելու:

3· Մեծապէս գեղչել օտարականներու ժամանումէն յետոյ ըլլալիք յայտարարութեան պայմանաժամը, — ութ օրուան փոխարէն 48 ժամ նշանակելով:

Գերմանիա՝ Հիթլերեան վտանգին առջեւ

Պատերազմական նախարար Կրէօնէրի հրաժարումով բացուած տագնապը պիտի վերջանայ հինգշաբթի օր, Պերլին վերադարձովը Հինդէնպուրկի, որ օդափոխութեան մեկնած է:

Հակառակ գերման հաւատամքներուն թէ Կրէօնէր հրաժարած է իր կամքով, ֆրանսական աղբիւրէ բխած լուրեր կը հաստատեն թէ, հրաժարումը տեղի ունեցած է ընդհ. ապահովութեան պարտադրութեամբ, եւ, որովհետեւ, Հինդէնպուրկ այս զօրավարներուն կողմնակից եղած է: Իսկ եթէ կը պահէ ներքին նախարարութիւնը, որովհետեւ Պրիւնինկ արտաքին քաղաքական պահանջներու համար, ուրիշ բան չի կրնար ընել եւ մանաւանդ որ, աշակողմեան դահլիճի մը կազմութեան կողմնակից աշխատանքները տակաւին չեն վերջացած: Եւ կը կարծուի թէ, այս չ·սանակի տագնապը, նախապատրաստական ընդհ· տագնապի մը, որ պիտի յանգի ներքին քաղաքական ամբողջական ճակատի փոփոխութեան: Վախ կայ որ երեք զօրավարները՝ որոնք հրաժարում պարտադրեցին Կրէօնէրի, կ'ուզեն երկրին մէջ հաստատել պինուորական իշխանութիւն մը, որ երկիրը վարէ սիրաքնքոյրէն: Եթէ ուրեմն, Պրիւնինկ ընդդիմանայ, երեք զօրավարները պիտի կրնան իր դէմ ալ շարժիլ այնպէս, ինչպէս շարժեցան Կրէօնէրի դէմ:

Գերման վարչապետն ուրեմն, ուշ կամ ուշ, եւ հաւանաբար, Լօզանի ժողովէն յետոյ, պիտի ստիպուի կառավարութեան դռները բանալ հիթլերեաններուն առջեւ եւ խորհրդարանին մէջ, լքելով ընկերվարականները՝ կռթնիլ ծայրայեղ աջերուն վրայ:

Ֆրանսական շրջանակները կը կարծեն թէ Պրիւնինկի համար հնչած է ժամը ընտրութիւն մը ընելու աջերուն եւ ձախերուն միջեւ:

Այլազան գրոյցներ Սերպիոյ մասին

Սերպիոյ արդի վարչաձեւին դէմ ըմբոստական շարժման մը մասին գրոյցներ կը շրջին մէկ քանի օրէ ի վեր: Դատապրութիւն մը երեւան հանուած է եւ դեր Մարիպօրի մէջ: Կը կարծուի թէ այս շարժումը գործն է պինուորական դաշնի կազմակերպութեան մը —Սեւ Ձեռք— որ կ'ուզէ հանրապետական վարչաձեւ հռչակուած տեսնել Սերպիոյ մէջ:

Սակայն սերպ հետազրական գործակալութիւնը կը հերքէ այս գրոյցները եւ կը պաշտօնական դիմոյց մը կուտայ հետեւեալ մանրամասնութիւնները.— Մարիպօրի պահակազօրքին պատկանող բազմաթիւ սպաներու ձերբակալման մասին, պաշտօնական աղբիւրէ կ'իմացուի թէ ձորս են թաթպաններ ձերբակալուած են: Պիտի դատուին պատերազմական տեսանի մը առջեւ, անկարգութեան յանցանքով:

«Միւս կողմէ կը հերքուի օտար թերթերու կողմէ հրատարակուած այն լուրերը թէ երկրին մէջ խռովութիւններ ծագած են եւ թէ ոճրային փորձ մը կատարուած է արքայական պալատին դէմ:»

Կը հերքուի նաեւ այն գրոյցը թէ Պոռնայի մէջ գիւղացիները ըմբոստացած են եւ կռուի մը բնթացքին, բազմաթիւ սպանեալներ ունեցած են:

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

Մեր քաղաք տեղեկութեանց համաձայն, յոյս չկայ որ Պ. Գ. կիւլպէնկեան ետ առնէ իր հրաժարականը՝ բարեգործականի նախագահութենէն: Այժմէն իսկ, խորհրդակցութիւններ կը կատարուին յաջորդի մասին: Ամէնէն աւելի կը յիշուին Ռուաքել պէյ Նուպարի եւ Տիգրան խան Քէլէկեանի անունները:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ ԹԱՒՐԻԶ ՀԱՍԱԾ ՀԻՆԳ ՈՐԲԵՐԸ

ՈՐՈՆՑ ԲԱԽՏԱԿԻՑ ԸՆԿԵՐՆԵՐԷՆ ԵՐԿՈՒՒՐԲ ԴՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԱԾ ԵՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԽԻ ԿԱՐՄԻՐ ՊԱՀԱԿՆԵՐՈՒԻՆ ԿՈՂՄԷ, ԻՍԿ ԵՐԵՔԸ ԽԵՂԴՈՒԱԾ՝

ԱՐԱՔՍԻ ՄԷՋ·— (*Տես ՅԱՌԱՋ, 13 Մայիս*):

ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ.— *1)* Հրաչ Թուրէնեան (երմնկացի), *21* տար.-նազարէթի որբանոցէն, *2)* կարապետ Պալեան (Մարզուանցի) 18 տար. Ա֊Թ֊էնքէն, *3)* Թորէն կարապետեան (Պասունցի) *21* տար. Արարատ որբանոցէն, *4)* Արտաշէս Գույումճեան (Էրզրումցի) 21 տար. Պէյրութի որբանոցէն, *5)* Ֆիրայր Փէյիլանեան (Պոլսեցի) *19* տար. Ա֊Թ֊էնքէն·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« 13 »

Ֆրանսայի հանրապետութեան սպանեալ նախագահը Փօլ Տուտէր ծնած էր մայիս 13ին· բայց, ինչդ մէկ ամիս յետոյ, յունիս 13ին էր որ պաշտօնապէս կը բազմէր նախագահական աթոռը:

Այս երկու թուականներուն մէջ չէ՞ որ գտնենք չարագուշակ կապակցութիւն մը:

Բոլոր թուանշաններուն մէջ, 13ը ադիտաբեր համբաւ մը կը վայելէ եւ ընդարձակ էֆ անշուշտ որ Ֆրանսայի կարգ մը հաղաքներուն մէջ, տուներուն վրայ չեն գործածեր 13 թիւը, այլ անոր տեղ խոհեմութիւն կը սեպեն գործածել 11**bis**:

Ուրկէ՞ ուրեմն թուանշաններու հանդէպ բարեկամական կամ թշնամական այս վերաբերումը:

Աշխարհի բոլոր մասերուն մէջ, ժողովուրդները ուղղակի կը խորշին 13էն, որ իբր թուանշան, միայն իր յատուկ իմաստը ունենալու էր: Բայց կ'երեւի, ուրիշ բան մըն ալ ունենալու է, այս մեկը թաքուն, դիւային ու զարհուրելի:

Ու դժբախտաբար պատմութիւնն ալ իր փաստերով կուգայ ուժ տալ մարդկային վախին:

Այսպէս: Բացէ՛ մոգական գիտութեանց սա շաբաթաթիւը ու 13ի բօթաթեր հաւքաբերին ի հաստատութիւն, կարդացէ՛ք ի միջի այլոց·

Պէրրիի դուքսը՝ զաւակը Ֆրանսայի Կարոլոս 10րդի, կը սպաննուի 1820 փետր· 13ին: Սպանութեան կը հետեւին ուրիշ աղէտներ:

Օրլէանի դուքսը՝ զաւակը Լուի Ֆիլիպի թագաւորին ցայսպէս, գոհ կ'երթայ բուի մահուան մը, մօտ քառորդ դար յետոյ, դարձեալ փետր· 13ին: Այս մահուան կը հետեւին դէպքեր՝ գէշ՝ արհայական ընտանիքին համար:

Բայց, յիշենք մեզի աւելի ծանօթ անուններ:

Վիքթոր–Հիւկօ սիրեկան էր այս թիւին չարագուշակ ուժէն եւ այդ մասին ձգած է բազմաթիւ ցօթագրութիւններ: 1871ին, երբ Պոլսոյ կը մեկնէր մասնակցելու Ազգ· ժողովին, նըկատեր էր որ օրը՝ ամսուն 13ն էր — փետրուար —, վակոնին մէջ 13 հոգի էին· իսկ Պորտոյի մէջ իրեն ընակութեան յատկացուցեր էին տուն մը, որ կը կրէր 13 թիւը:

Մէկ ամիս յետոյ, ճիշդ մարտ 13ին, կը պատրաստուէր վերադառնալ եւ ճաշարանին մէջ իր հարսին ու թոռներուն հետ կը սպասէր իր զաւկին՝ Շարլի, երբ լուր բերին թէ մեռած է նոյն օրը:

Նոյնպէս, իտալացի համբաւաւոր գրողը Կապրիէլէ տ'Անունցիօ: 1907, ուրբաթ 13ի օր մը, կառքի մէջ անցուց ծանր արկած մը· կառքը կը կրէր 13 թիւը· կառապանը իրմէ պահանջեր էր 13 լիր: Իրիկունը՝ իր սեղանին շուրջ հաւաքուեր էին 13 հիւրեր:

Այս տասներեքներէն յետոյ, հասկնալի է որ 1913ին, երբ իր գրիչէն մէկը կը ծօնէր բարեկամի մը, կը գրէր 1912+1, փոխանակ 1913ի: Իսկ 1922 օգոստոս 13ին էր դարձեալ, որ վտանգաւոր անկում մը ունեցաւ:

Այսօրուան գէ՞շ թիւ է ուրեմն 13ը:

Չեմ գիտեր: Բայց սիրտը առնելու համար, ինչ մըն ալ խօսինք անոր բախտասութիւններուն վրայ:

ԽԱՐՏՈՑ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՄԲՈՂՋ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՓՈՔՐԻԿՆ ԼԻՆՏՊԷՐԿԻ ՍՊԱՆԻԶՆԵՐՈՒՆ ԵՏԵՒԷՆ

Երէկ հաղորդեր էինք թէ Լինտպէրկի տղեկին դիակը գտնուած էր ծնողքին տան մօտերը: Վերջին լուրերը կը պարզեն զարհուրելի ճշմարտութիւնը դէպքին, որ երկու ամիս զբաղեցուց աշխարհը: Դիտնութիւնը երեւան հանած է թէ տղեկը սպաննուած է առեւանգումէն քիչ յետոյ, գլխուն արուած հարուածով մը:

Հիմա որ այլ եւս տղեկը վտանգելու վախ չկայ, ամբողջ ամերիկեան ոստիկանութիւնը հրամայած ստացած է փութով հետապնդելու եւ երեւան հանելու սպանիչները: Հարցաքննուած են արդէն նաւաստիներն ու բժիշկը, որոնք Լինտպէրկի եւ առեւանգիչներուն միջեւ, բանագնացի դեր էին կատարեր:

Ա. ՎՌԱՄԵԱՆ ԵՒ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ը

ԽՄԲ.— «Հայրենիք»ի 34րդ տարեդարձին առթիւ, երէկ արտատպեր էինք յօդուած մը, որ կը պատմէր անոր ծնունդը:

Յօդուած մը եւս, (ամփոփուած), որ կը պատկերացնէ «Հայրենիք»ի առաջին խմբագրապետին՝ ողբացեալ Ա. Վռամեանի դերը (1899).—

Հայրենիքի խմբագրութեան պաշտօնը առանձնելէ յետոյ, ընկեր Ա. Վռամեան, վիրաբուժի հատու դանակը ձեռքը առած, առանց խնայելու ակաւ իր վիրաբուժական գործողութիւններուն: Առանց տատանելու բացաւ մեր կրօնական, ընկերային, ցեղափոխական եւ կոչտացած նախապաշարմունքներու բոլոր վէրքերը, դանոնք դարմանելու բարի դիտաւորութեամբ:

Հրապարակագրական այս մեթոտը նորութիւն մըն էր, եւ ցաւ պատճառող: Մինչ այդ՝ հրատարակուած բոլոր թերթերը, «իմաստութիւնը» ունեցած էին չխրտչեցնելու – չոյելու եւ փայփայելու ընթերցողները: Աւելի քիչ «խելացի» էր եւ քիչ՝ «գործնական»... Թերթը ժողովրդականացնելու եւ ծախելու տեսակէտէն: Կարճ խօսքով, փոխանակ ամբոխը առաջնորդելու, կ'աշխատէին ամբոխէն առաջնորդուիլ:

Ա. Վռամեանը իր հատու եւ համարձակ գրիչով ո՛չ միայն պիտի ջախջախէր ամբոխի տգիտութիւնն ու նախապաշարումը, այլ նաեւ դժուարին ու քրտնաջան պայքար պիտի մղէր դատութիւն ունեցող հայ մտաւորին դէմ, որ ամէն միջոց ի գործ կը դնէր չտեսնելու ամբոխին մոլեռանդութիւնը եւ դրգռելու զայն նորօրինակ խմբագրին՝ — Ա. Վռամեանի դէմ:

Այս սարսափելի պայքարին ընթացքին, ինչպէս կ'ենթադրուէր, կազմուեցաւ «սրբազան դաշնակցութիւն» մը ընդդէմ «Հայրենիք»ին եւ անոր խմբագրին: Այդ դաշնակցութեան մէջ կը մտնէին վարդապետները, ափերէրները, պատուելիները, խմբագիրները, «իմաստուն մտաւորականները» եւ մոլեռանդ ամբոխը: Այս տրամադրութիւնը կ'օգտագործէին նաեւ երիտասարդ կուսակցութեանց ղեկավարներն ու գործիչները: «Լրջախոհ» եւ «խելացի» հայրենակիցները հետու կը փախչէին Ա. Վռամեանէն, «Հայրենիք»էն եւ Հ. Յ. Դաշնակցութենէն:

Այս խիզախ պայքարին հետեւանքով յառաջ եկան ամօթալի դէպքեր, որոնց պատմութիւնը ծանօթ է ընթերցողներուն եւ աւելորդ պիտի ըլլայ թուել զանոնք:

Ա. Վռամեան սակայն, յուսահատութիւնը ճանչցող մարդ չէր: Որքան աւելի սաստկանային հակառակութիւնները, այնքան աւելի կ'ամրապնդուէր իր անսպառ եռանդը: Կը չարունակէր պայքարը, համոզուած ըլլալով որ այդ ճանապարհով միայն դուրս պիտի ելլեն հայ գիրը, գրականութիւնը եւ հրապարակագրութիւնը ճահիճին մէջէն: Հիմը պիտի դրուէր նորագոյն հրապարակագրութեան, որ չուտով տիրապետող պիտի դառնար մեր կեանքին մէջ:

Այս անդորգ գրչապայքարը, եւ անոր հետեւող հակառակութիւնները, մեղադրանքներն ու բանադրանքները կը վհատեցնէին նաեւ Դաշնակցութեան մէջ գտնուող ընկերներէն շատերը: Անոնք կը մտածէին թէ՝ Դաշնակցութեան տկարութիւնն ու անժողովրդականութիւնը հետեւանք են ընկեր Ա. Վռամեանի «անթաքթ» պայքարին: Այս դժգոհութիւնները յանախ հրապարակաւ, պաշտօնական ժողովներու մէջ եւս կ'արտայայտուէին:

Ընկեր Ա. Վռամեանի համար աւելի դառն էր լսել մեր շարքերէն՝ ներքին դժգոհութիւնը, քան դուրսի կատաղի յարձակումները: Բայց անոր արտեսութիւնը խորաթափանց աչքը կը տեսնէր թէ՝ շարքերէն ներս կայ առողջ կորիզ մը, որ տեւականօրէն պիտի դառնայ իր պայքարի յենարանը:

Անիկա ջղայնութիւն ցոյց չէր տար, անուշադրութեամբ կը բացատրէր, կը լուսաբանէր, կ'աշխատէր համոզել դժգոհ ընկերները թէ՝ իրենք սխալանքի մէջ են, թէ՝ ինք անձնական խնդիր չունի ո՛չ մէկուն հետ, թէ այդ կը պահանջէ ժողովուրդին շահը: Շատ անգամ պայթիւնի առիթ չտալու ցանկութեամբ՝ կը մնար լուռ՝ ցոյց կուտար համակերպութիւն, բայց կրկին «Հայրենիք»ի էջերէն կը շարէր իր մտքերը:

Անձնապէս ես ալ մէկն էի դժգոհներէն: Իմ կարծիքովս բուռն պայքարը մեզի նպաստակէտ մը չէր կրնար հասցնել: Այս վանողական մեթոտը մեզի կը մեկուսացնէր եւ կը մնայինք անազդեցիկ ու տկար: Միտքս դրած էի յարմար առիթ մը անձնապէս խօսիլ իր հետ:

Կը յիշեմ, որ օր մը Նիւ Հէյվըրի քաղաքներէն միոյն հրապարակային ժողովին խօսելու դացած էինք եւ մեսին կը դառնայինք Պոսթըն: Աւտիքը յարմար էր եւ անուղղակի կերպով խօսք բացի այդ ինդրոյն շուրջ: Ցայտնեցի միտքս, աւելցնելով թէ ոչինչ ունիմ իր պաշտպանած միտքերուն ու տեսակէտներուն դէմ, այլ միայն թաքթի համար են իմ տարակուսիքներս: Մենք կը կորսնցնենք բոլոր չբնանակներու համակրութիւնը, կը դժուարացնենք մեր պրոպագանդի գործը:

Ջուխտանց խելացի եւ ճարպիկ եղանակով մը պատասխանեց իմ տարակուսիքներուս.

—Դուք համաձա՞յն էք որ իմ պաշտպանած միտքերը ճիշդ են: Լաւ. այդ պարադային չէ՞ք կարծեր թէ լաւագոյն պիտի ըլլայ քիչ մարդացմով ճշմարտութիւնը պաշտպանել, քան բազմութեամբ անբարոյականութիւնը յաւերժացնել:

— . . . . . .

— Մի մոռնաք, որ մենք անցնող սերունդէն չա՛տ բան չենք սպասեր. անոնք պիտի չարունակեն մնալ իրենց թանձրացեալ տգիտութեան մէջ: Մենք պիտի պատրաստենք նոր սերունդը, որ չատ չանցած ամբողջապէս մեզի հետ պիտի ըլլայ՝ արդէն մարդացած եւ պատրաստուած «Հայրենիք» պիտի դառնայ նոր սերունդի օրկանը: Թող մեռելները թաղեն իրենց մեռելները, իսկ մենք նոր սերունդի ողջերուն հետ պիտի քալենք:

Ճշմարիտ էր: Ասոր աւարկութիւն չունէի: Իմ այս տրամադրութիւնը անմիջապէս օգտագործելով աւելցուց.

— Դուք կ'ընդունիք թէ մեր պայքարը հիմնուած է ճշմարտութեան վրայ: Դժբախտաբար, կան ընկերներ, նոյն իսկ մեր ղեկավար շրջանակներէն (տուաւ անուններ), որոնք կը կարծեն թէ մեր պայքարի հիմքը արդար չէ: Պէտք է փոխել այդ տրամադրութիւնը: Այս ուղղութեամբ մեծ ղեր կրնաք կատարել. աշխատեցէք համոզել այդ ընկերները:

Ես պարտուած էի, ո՛չ միայն ատարկութիւն չունէի, այլ նոյն իսկ խօսք տուի օժանդակելու իրեն...

Նախնական շրջանի այս հաստատուն, չիտակ, յանդուգն եւ խիզախ ձեռնարկը: Աւշշալեան պայքարը կը շարունակէ հակառակ այդ ձախորդութեան, միս միսակը եւ հակառակ նոյնիսկ իր հարազատ որդւոյն դաւաճանութեան որ Մոնկոլներու կողմը անցած է:

Ազգան ազգային հերոս մըն է Աւշշալ ու նաեւ հազուագիւտ բանաստեղծ մը ազգան դասականներու շարքին մէջ, որուն կարելի է տալ ազգային տիտղոսը:

Տեսաք թէ ինչպէս միւսները հաւատարիմ ծառայողներն էին օտար գրակատնութեան մը — պարսկականին — թէ իրրեւ արուեստի ուղղութիւն (սուֆի դպրոցը) եւ թէ գրական լեզու (պարսկերէն):

Աւշշալ խան բօշթու ազգային լեզուն կը բարձրացնէ օտար լեզուին գրաւած աստիճանին: Իր բանաստեղծութեանց եւ ուրիշ հեղինակութեանց մեծ մասը գրած է ղկուած եւ խնամուած բօշթու բարբառով, որուն գովքը կ'ընէ յաճախ իր երգերուն մէջ, իբրեւ ազգանունբու հարազատ ազգային լեզու:

Իսկ իր մշակած ինքնուրոյն արուեստը, բոլորովին հեռացած սուֆի դպրոցէն, իրեն կուտայ ազգան բանաստեղծի յատակ դիմագիծը: Աւշշալը կարելի չէ շփոթել կամ տեզաւորել պարսիկ դասականներու հետ, ինչպէս այն ազգան գրողները որոնց ծանօթացանք իբրեւ սուֆիներ:

Երբ օրին մէկը ազգան մտաւորականութիւնը ձեռնարկէ ազգային արուեստի մը ստեղծագործութեան, հիներուն մէջէն շատ քիչերը պիտի կրնայ գատել իրրեւ իր սեփականութիւնը: Ատոնցմէ մէկն է, եւ ամէնէն համակրելին, Աւշշալ Խաթթաղ:

×

Աւշշալի բանաստեղծութեանց Տիվանը, ստուար հատոր մը, կը սկսի ազգան ցեղերու մղած ազատագրական կռիւին նկարագրութիւնով: Նախ կ'երգէ զարունին զարթնումը, յետոյ բնութեան հմայիչ գեղեցկութեան մէջ, մոնկոլ լուծին դէմ ժղուած մահու կենաց պայքարը:

«Չկայ ուրիշ ելք, կ'ըսէ, կա՛մ Մոնկոլները կամ Ազգանները պէտք է բնաջինջ ըլլան: Ազգանին համար չկայ փրկութեան տարբեր միջոց սուրէն զատ: Եթէ միայն կարենայինք մեր ցեղերը թիկունք ըլլալ իրարու, կը մնայինք անպարտելի: Բայց վճռական այս պահուն, որ յղի է մեր ցեղային պատիւ ու փառքովը, Եուսուֆզի աշիրէթը արդէն պատուոյ դաշտէն քաշուած, իր հողերը կը մշակէ»:

Ամբողջ Տիվանին մէջ ցրուած են նոյն նիւթին նուիրուած տաղեր, որոնք չափազանց հետաքրքրական պատկերներ են աշիրէթներու կազմութեան, բարքերու, օրէնքներու ինչպես նաեւ մոնկոլներու դէմ մղուած կռիւներուն:

Կան հայրենասէր գարօտի երգեր, որոնցմէ մէկը արդէն երեւցաւ այս սիւնակին մէջ: Աւշշալ Խանի սիրային երգերուն հետ ասոնք ամէնէն ազնիւ բիւրեղ սափորէն լեցուր գինին, ո՛վ սպի, կենսատու այդ հեղուկէն լեցուր բաժակ մը ինծի:

Մէկ ցամիդ հետ թող փոխուին հոգերն ամբողջ աշխարքին,

Հոգ չէ տունս քանդուի հեղեղներով գինիին:

Թող գիս հանգիստ, ո՛վ Մուլլա, բաժակիս հետ տանջին,

Եթէ թագեր կ'երազես երանութեան ըղձանքով,

Պառկէ իբրեւ մուրացիկ գինետանը դուռին քով:

Տե՛ս, ամբոխն է լեցուցեր խմորներու մեծ շուկան,

Ցիմար ես որ փոխեցիր կուռքերուդ հետ մենաստան,

Ա՛ռ ուրեմն սաղիէն գինւոյ ցամը հեշտութեան:

Իսկ ես յաւիմ քու դէմքիդ, լուսնանման իմ սպի,

Թող յագենամ քու սիրով, լեցուր մինչեւ որ յորդի:

Հետեւեալները ոչ թէ գինիի այլ գինովի մը երգը եւ խաթթաղի ինքնուրոյն արուեստին լաւագոյն նմոյշներ:

Գինով եմ, գինո՛վ, զգլխած գինո՛վ, գինեպաշտ եղայ,

Ականջ տուր ինծի, գինի խմող եմ. կը լսե՞ս մուլլա:

Աշխարքն ցամօրէն, թող խմէ գինւոյ տեսակներն ամէն,

Բայց ոչ գինիէս զոր կը ծծեմ ես իր շրթունքներէն:

Ցագեցում անկէ ինծի ցամաբ չկայ, պապակս է անմար,

Թէեւ կը խմեմ յորդած ցամերով, խմեմ անդադար:

Սուսերն է սրուած, որպէսզի խոցէ, ապաիովարար,

Կրագն է ոլորած, որո՛ւն, եթէ ոչ, սիրածին ցամար:

Ինչո՞ւ կարգիլէք, կ'ըսէք «մի՛ դիտեր գեղադեմն ու կոյս,

Աչքը տրուած է տեսնելու ցամար, ունի՞ք տարակոյս:

Մոլեռանդ սուֆին թող ազօթէ, փրփրոտ գինին

Չի պակսի ձեռքէս, չէ՞ որ ամէն մարդ ունի իր բաժին:

Կ'ըսէիր ինծի «շրթանց ցամբոյրն է էլիքսիր կեանքիս,

Սիրտս է վիրաւոր, պէտք չէ՞ ցիմա տաս դարմանն իմ վէրքիս:

Արիւնը սրտիս դուն է որ ծծես, բարբարոս, ըսէ՛,

Սիրտս է ստեղծուեր քեզ ցամար միայն, միթէ այնպէ՞ս է,

Ցիշես ու կուլաս սեւ գիսակներուն կարօտովն անհուն,

Բայց կամքովդ չէ՞ր քալել ետեւէն այդ սեւ օձերուն:

Լեւոն Մեծրոպ

ԳՈՀԱՐՆԵՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՐՈՒԵՍՏԷՆ

ԱՖՂԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻԻՆ

ԺԱ.

Ընդհանրապէս հիներու արուեստին դեղեցկութիւնն է որ մեզ կը հետաքրքրէ: Հեղինակին անձը մոռցուած կամ կորսուած է դարերու մշուշին մէջ: Եւ կամ, ինչպէս մեծ եւ սիրուած հերոսներու պարագային, ժողովուրդին խանդավառութիւնը իր առեղծած հէքեաթներով բոլորովին անճանաչելի դարձուցած է արուեստագէտին իրական դիմագիծը: Իրողութիւն մըն է ասիկա որ կարծէք աւելի շեշտուած է Արեւելքի արուեստի մեծ վարպետներուն հետ:

Բայց կան բացառութիւններ, որոնցմէ է Ազգան ցեղապետը Աւշշալ Խան Խաթթաղ: Իր արուեստին չափ հետաքրքրական է իր անհատականութիւնը: Կատարեալ դիւցազներգութիւն մը իր կեանքը, որուն կրնաք հետեւիլ ոչ թէ ժողովրդականէքեաթներուն, այլ իր բանաստեղծութեանց մէջէն:

Աւշշալ Խան ցեղապետն է Խաթթաղ աշիրէթին: Ծնած 1613ին եւ պատանեկութենէն մինչեւ մահը, 78 տարեկանին, կռուած Մոնկոլ տիրապետութեան դէմ: Թողած է բազմաթիւ հատորներ բանաստեղծութեան, քժշկութեան, բարոյագիտութեան, կրօնական օրէնսդրութեան եւ իմաստասիրութեան նուիրուած: Զարմանալի չէ միջին դարերու բանաստեղծի մը համար այս բազմակողմանի պաշարը, տարօրինակ է թէ ինչպէս հաւաքած է զայն լեռնական աշիրէթապետ մը որ մինչեւ ժահը ստիպուեր է սուր խաղցնել եւ անցնիլ անվերջ եւ արիւնոտ պայքարներու փոթորիկներէն:

Աւշշալ Խան ունեցեր է 57 արու զաւակներ, բացի աղջիկներէ: Բայց եօթանասունը թեւակոխած երբ կը ստիպուի Աֆրիտիներու լեռները ապաստանիլ, իր քսարին ամէնէն զեղեցիկ երգերը կը նուիրէ աֆրիտի զեղեցկուհիներու հրապոյրներուն, ինչպէս այն երգը որ երեւցաւ այս շարքին սկիզբը:

Ինչ որ ամէնէն տարօրինակն է սակայն այս մարդուն մէջ, իր ձգտումներուն եւ հրապոյրներուն ուղղութիւնն է, որ զինքը իր շրջապատէն եւ իր ապրած դարաշրջանէն բոլորովին կ'անջատէ:

Աշիրէթներէ կազմուած երկրի մը մէջ, Աւշշալխան կ'երազէ աֆղան ազգութեան մը կազմութիւնը, բան մը որ դուրս չէ եղած նոյնիսկ մեր օրերուն: Ու զրեթէ կը յաջողի: Իր տարած յաղթանակներովը ոգեւորուած, աֆղան աշիրէթները եղբայրասպան կռիւները կը դադրեցնեն եւ ոտքի կ'ելլեն միահամուռ, մոնկոլ բռնաւորը իրենց լեռներէն վռնտելու համար: Դաւաճան աշիրէթ մը՝ Եուսուֆզի, կը վիժեցնէ ձեռնարկը: Աւշշալխան պայքարը կը շարունակէ հակառակ այդ ձախորդութեան, միս միսակը եւ հակառակ նոյնիսկ իր հարազատ որդւոյն դաւաճանութեան որ Մոնկոլներու կողմը անցած է:

Ազգան ազգային հերոս մըն է Աւշշալ ու նաեւ հազուագիւտ բանաստեղծ մը ազգան դասականներու շարքին մէջ, որուն կարելի է տալ ազգային տիտղոսը:

Տեսաք թէ ինչպէս միւսները հաւատարիմ ծառայողներն էին օտար գրակատնութեան մը — պարսկականին — թէ իրրեւ արուեստի ուղղութիւն (սուֆի դպրոցը) եւ թէ գրական լեզու (պարսկերէն):

Աւշշալ խան բօշթու ազգային լեզուն կը բարձրացնէ օտար լեզուին գրաւած աստիճանին: Իր բանաստեղծութեանց եւ ուրիշ հեղինակութեանց մեծ մասը գրած է ղկուած եւ խնամուած բօշթու բարբառով, որուն գովքը կ'ընէ յաճախ իր երգերուն մէջ, իբրեւ ազգաններու հարազատ ազգային լեզու:

Իսկ իր մշակած ինքնուրոյն արուեստը, բոլորովին հեռացած սուֆի դպրոցէն, իրեն կուտայ ազգան բանաստեղծի յատակ դիմագիծը: Աւշշալը կարելի չէ շփոթել կամ տեզաւորել պարսիկ դասականներու հետ, ինչպէս այն ազգան գրողները որոնց ծանօթացանք իբրեւ սուֆիներ:

Երբ օրին մէկը ազգան մտաւորականութիւնը ձեռնարկէ ազգային արուեստի մը ստեղծագործութեան, հիներուն մէջէն շատ քիչերը պիտի կրնայ գատել իրրեւ իր սեփականութիւնը: Ատոնցմէ մէկն է, եւ ամէնէն համակրելին, Աւշշալ Խաթթաղ:

×

Աւշշալի բանաստեղծութեանց Տիվանը, ստուար հատոր մը, կը սկսի ազգան ցեղերու մղած ազատագրական կռիւին նկարագրութիւնով: Նախ կ'երգէ զարունին զարթնումը, յետոյ բնութեան հմայիչ գեղեցկութեան մէջ, մոնկոլ լուծին դէմ ժղուած մահու կենաց պայքարը:

«Չկայ ուրիշ ելք, կ'ըսէ, կա՛մ Մոնկոլները կամ Ազգանները պէտք է բնաջինջ ըլլան: Ազգանին համար չկայ փրկութեան տարբեր միջոց սուրէն զատ: Եթէ միայն կարենայինք մեր ցեղերը թիկունք ըլլալ իրարու, կը մնայինք անպարտելի: Բայց վճռական այս պահուն, որ յղի է մեր ցեղային պատիւ ու փառքովը, Եուսուֆզի աշիրէթը արդէն պատուոյ դաշտէն քաշուած, իր հողերը կը մշակէ»:

Ամբողջ Տիվանին մէջ ցրուած են նոյն նիւթին նուիրուած տաղեր, որոնք չափազանց հետաքրքրական պատկերներ են աշիրէթներու կազմութեան, բարքերու, օրէնքներու ինչպես նաեւ մոնկոլներու դէմ մղուած կռիւներուն:

Կան հայրենասէր գարօտի երգեր, որոնցմէ մէկը արդէն երեւցաւ այս սիւնակին մէջ: Աւշշալ Խանի սիրային երգերուն հետ ասոնք ամէնէն ազնիւ բիւրեղ սափորէն լեցուր գինին, ո՛վ սպի, կենսատու այդ հեղուկէն լեցուր բաժակ մը ինծի:

Մէկ ցամիդ հետ թող փոխուին հոգերն ամբողջ աշխարքին,

Հոգ չէ տունս քանդուի հեղեղներով գինիին:

Թող գիս հանգիստ, ո՛վ Մուլլա, բաժակիս հետ տանջին,

Եթէ թագեր կ'երազես երանութեան ղըձանքով,

Պառկէ իբրեւ մուրացիկ գինետանը դուռին քով:

Տե՛ս, ամբոխն է լեցուցեր խմորներու մեծ շուկան,

Ցիմար ես որ փոխեցիր կուռքերուդ հետ մենաստան,

Ա՛ռ ուրեմն սաղիէն գինւոյ ցամը հեշտութեան:

Իսկ ես յաւիմ քու դէմքիդ, լուսնանման իմ սպի,

Թող յագենամ քու սիրով, լեցուր մինչեւ որ յորդի,

Հետեւեալները ոչ թէ գինիի այլ գինովի մը երգը եւ խաթթաղի ինքնուրոյն արուեստին լաւագոյն նմոյշներ:

Գինով եմ, գինո՛վ, զգլխած գինո՛վ, գինեպաշտ եղայ,

Ականջ տուր ինծի, գինի խմող եմ. կը լսե՞ս մուլլա:

Աշխարքն ցամօրէն, թող խմէ գինւոյ տեսակներն ամէն,

Բայց ոչ գինիէս զոր կը ծծեմ ես իր շրթունքներէն:

Ցագեցում անկէ ինծի ցամաբ չկայ, պապակս է անմար,

Թէեւ կը խմեմ յորդած ցամերով, խմեմ անդադար:

Սուսերն է սրուած, որպէսզի խոցէ, ապաիովարար,

Կրագն է ոլորած, որո՛ւն, եթէ ոչ, սիրածին ցամար:

Ինչո՞ւ կարգիլէք, կ'ըսէք «մի՛ դիտեր գեղադեմն ու կոյս,

Աչքը տրուած է տեսնելու ցամար, ունի՞ք տարակոյս:

Մոլեռանդ սուֆին թող ազօթէ, փրփրոտ գինին

Չի պակսի ձեռքէս, չէ՞ որ ամէն մարդ ունի իր բաժին:

Կ'ըսէիր ինծի «շրթանց ցամբոյրն է էլիքսիր կեանքիս,

Սիրտս է վիրաւոր, պէտք չէ՞ ցիմա տաս դարմանն իմ վէրքիս:

Արիւնը սրտիս դուն է որ ծծես, բարբարոս, ըսէ՛,

Սիրտս է ստեղծուեր քեզ ցամար միայն, միթէ այնպէ՞ս է,

Ցիշես ու կուլաս սեւ գիսակներուն կարօտովն անհուն,

Բայց կամքովդ չէ՞ր քալել ետեւէն այդ սեւ օձերուն:

Լեւոն Մեծրոպ

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ

Պ. Ֆ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

—)(o)(—

Salle Chopin-ը լեցուն էր այս անգամ... Ֆրանսացի ընտիր բազմութեամբ մը, որուն մէջ կը կորսուէին երկու տասնեակ Հայեր — միշտ նոյն մարդիկը — որոնց հոգիները կը խայտան հայ արուեստագէտին յաջողութենէն, հայ անունին պանծացումէն:

Իսկ միւսնե՞րը... անոնք որ երբեմն գլխարկ կը կրեն՝ Ասիացիի մը դանկին վրայ:

«Արշին մալ ալան»ին կը սպասեն անշուշտ:

Պ. Աղաջարեանի նուագը եւ արուեստը անոնց օտար է եւ պիտի մնայ երկար:

Պատի՛ր Ֆրանսացիներուն՝ որոնք դիտակից ծափերով եւ արժէքաւոր գնահատութեամբ արուեստի բոլոր մարզերուն մէջ՝ բարոյական զօրավիգ կը հանդիսանան մեր արժանաւոր արուեստագէտներուն:

Անոնց ամէնէն արժանաւորներէն է Պ. Աղաջարեան, որուն վարպետ ջութակահարի համբաւը արդէն հիմնաւորուած է օտար շրջանակներուն մէջ, եւ որուն փայլուն ապագայը տեսանք անցեալ գիշեր, իրեն եղած խանդավառ գնահատանքի ցոյցերուն մէջ:

Երկար տարիներ առաջ կը յիշեմ Պ. Աղաջարեանի առաջին յայտարարութիւնները եւ խոստումները: Այսօր նէնէ զգայուն եւ գեղեցիկ կորնթեան իր Տիվանին:

Ցետոյ՝ գինիին նուիրուած երգեր, որոնց մէջ յաճախ կը հեղնէ մոլեռանդ Սուֆին որ այս աշխարքին նման ճոխ քնքշութիւնը մէկդի դրած անդենական տեւէն կը վազէ:

Ահա մէկը առանցմէ՝

կապոյտ բիւրեղ սափորէն լեցուր գինին, ո՛վ սպի,

կենսատու այդ հեղուկէն լեցուր բաժակ մը ինծի:

Մէկ ցամիդ հետ թող փոխուին հոգերն ամբողջ աշխարքին,

Հոգ չէ տունս քանդուի հեղեղներով գինիին:

Թող գիս հանգիստ, ո՛վ Մուլլա, բաժակիս հետ տանջին,

Եթէ թագեր կ'երազես երանութեան ղըձանքով,

Պառկէ իբրեւ մուրացիկ գինետանը դուռին քով:

Տե՛ս, ամբոխն է լեցուցեր խմորներու մեծ շուկան,

Ցիմար ես որ փոխեցիր կուռքերուդ հետ մենաստան,

Ա՛ռ ուրեմն սաղիէն գինւոյ ցամը հեշտութեան:

Իսկ ես յաւիմ քու դէմքիդ, լուսնանման իմ սպի,

Թող յագենամ քու սիրով, լեցուր մինչեւ որ յորդի,

Հետեւեալները ոչ թէ գինիի այլ գինովի մը երգը եւ խաթթաղի ինքնուրոյն արուեստին լաւագոյն նմոյշներ:

Գինով եմ, գինո՛վ, զգլխած գինո՛վ, գինեպաշտ եղայ,

Ականջ տուր ինծի, գինի խմող եմ. կը լսե՞ս մուլլա:

Աշխարքն ցամօրէն, թող խմէ գինւոյ տեսակներն ամէն,

Բայց ոչ գինիէս զոր կը ծծեմ ես իր շրթունքներէն:

Ցագեցում անկէ ինծի ցամաբ չկայ, պապակս է անմար,

Թէեւ կը խմեմ յորդած ցամերով, խմեմ անդադար:

Սուսերն է սրուած, որպէսզի խոցէ, ապաիովարար,

Կրագն է ոլորած, որո՛ւն, եթէ ոչ, սիրածին ցամար:

Ինչո՞ւ կարգիլէք, կ'ըսէք «մի՛ դիտեր գեղադեմն ու կոյս,

Աչքը տրուած է տեսնելու ցամար, ունի՞ք տարակոյս:

Մոլեռանդ սուֆին թող ազօթէ, փրփրոտ գինին

Չի պակսի ձեռքէս, չէ՞ որ ամէն մարդ ունի իր բաժին:

Կ'ըսէիր ինծի «շրթանց ցամբոյրն է էլիքսիր կեանքիս,

Սիրտս է վիրաւոր, պէտք չէ՞ ցիմա տաս դարմանն իմ վէրքիս:

Արիւնը սրտիս դուն է որ ծծես, բարբարոս, ըսէ՛,

Սիրտս է ստեղծուեր քեզ ցամար միայն, միթէ այնպէ՞ս է,

Ցիշես ու կուլաս սեւ գիսակներուն կարօտովն անհուն,

Բայց կամքովդ չէ՞ր քալել ետեւէն այդ սեւ օձերուն:

Լեւոն Մեծրոպ

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ

Պ. Ֆ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

—)(o)(—

Salle Chopin-ը լեցուն էր այս անգամ... Ֆրանսացի ընտիր բազմութեամբ մը, որուն մէջ կը կորսուէին երկու տասնեակ Հայեր — միշտ նոյն մարդիկը — որոնց հոգիները կը խայտան հայ արուեստագէտին յաջողութենէն, հայ անունին պանծացումէն:

Իսկ միւսնե՞րը... անոնք որ երբեմն գլխարկ կը կրեն՝ Ասիացիի մը դանկին վրայ:

«Արշին մալ ալան»ին կը սպասեն անշուշտ:

Պ. Աղաջարեանի նուագը եւ արուեստը անոնց օտար է եւ պիտի մնայ երկար:

Պատի՛ր Ֆրանսացիներուն՝ որոնք դիտակից ծափերով եւ արժէքաւոր գնահատութեամբ արուեստի բոլոր մարզերուն մէջ՝ բարոյական զօրավիգ կը հանդիսանան մեր արժանաւոր արուեստագէտներուն:

Անոնց ամէնէն արժանաւորներէն է Պ. Աղաջարեան, որուն վարպետ ջութակահարի համբաւը արդէն հիմնաւորուած է օտար շրջանակներուն մէջ, եւ որուն փայլուն ապագայը տեսանք անցեալ գիշեր, իրեն եղած խանդավառ գնահատանքի ցոյցերուն մէջ:

Երկար տարիներ առաջ կը յիշեմ Պ. Աղաջարեանի առաջին յայտարարութիւնները եւ խոստումները: Այսօր արդէն կը ներկայանայ —դեռ չատ երիտասարդ թէեւ— իր արուեստին մէջ տիրական կարողութիւններու անուրանալի արժէքով:

Իր յայտագիրը՝ խնամուած, ճոխ եւ ճաշակով ընտրուած՝ կը պարունակէր այնպիսի կտորներ, որոնց վերարտադրութիւնը կը կարօտի բացառիկ տաղանդի մը օժանդակութեան, իրագործելու համար անոնց հեղինակներու մտադրութիւնները ամբողջական եւ անբասիր:

Պ. Աղաջարեան գերազանցօրէն ուղեղապաշտ հոգի մը ունի. եւ այդ նկատուեցաւ արդէն իր առաջին նուագած Lœillet-ի (1653—1728) Sonate en si majeur-ին lento affettuoso-ին մէջ, ուր հնամենի, թանկագին ու ազնուական երաժշտութեան մը երազուն, հոգեխոով նօթերը, նախադասութիւնները խորունկ, հոգեւին զգացուած վերարտադրութեամբ մը փոխադրեցին ունկնդիրները դարաշրջան մը՝ ուր գեղեցիկին զգացումը, ընորհը, վայելչութեան պաշտամունքը դեռ չէր խթարուած արդիական պիտակին տակ ծածկուած այլասերող, տարրալուծող մտադրութիւններէն:

Նոյն զգայնականութեամբ եւ իր առվթով օծուն եղաւ Schumann-ի 1re Sonate-ին Appaissionato-ն, որուն մէջ արուեստագէտը դրաւ ուշագրաւ երանգաւորում եւ նրբութիւն:

Զգալի էր, ան կ'ապրէր հեղինակին հոգիին հետ մտերմօրէն հաղորդակից:

ԱՅԼԱՆԴԱԿ ՍԱՓՐԻԶԸ

... Պարոն դատաւորներ եւ սիրելի քաղաքացիներ:

Սափրիչ մըն եմ ամէն բանէ առաջ:

Եւ այն դասը որ դիս ձեր առջեւ կը հանէ կալանաւոր, դարձեալ չարգիլեր արժանապատուութեան խնդիր յարուցանելէ մէջս ու հրաժարելէ՝ յանձնուելու մեր —սափրիչներուս— նախարգրին զուգահեռ՝ որ է թշնամի փստտաբաններու:

Ի՞նչ տարբերութիւն, ըսէք, երբ անոնց եւ մեր աշխատելու կերպը միայն դատուած է ձերմակ ու սեւ չապիկներով:

Արդ, կ'օրշեմ ըսելիքս ինքս ըսել, չվստահելով ոչ ոքի, եւ որովհետեւ կը գիտակցիմ թերութեանս, — արհեստակիցներէս ոմանք արժանիք պիտի կոչէին — որ չատախօսութիւն կը կոչուի, եւ որ մեր արհեստին բնական ու բնախօսական յատկանիշն է, քանի որ առարբերն մինչեւ իրիկուն կզակ բռնելով, կզակ չխելով ու ածիլելով պարտաւոր ենք չափով մը կզակով ընկերակցիլ գործին, ուստի, կանխաւ կը խնդրեմ որ ներողամիտ ըլլաք աւելորդ, գուցէ բացատրութեան – դարտուղութեամբ դիս մեղադրող մասերուն հանդէպ, ինչպէս փաստաբանի մը լացը՝ ձեր աչքերը, կամ բարկութիւնը ձեր բռունցքները չեն գրգռեր, ու նայիք խնդրին այնպէս՝ ինչպէս կը թելադրէ արդարութիւնը:

Սափրիչ ըլլալու համար չծնայ ես: Դատելով յիշատակներէս, այդ արհեստին «ախր»ը պէտք չէր ունենայի: Սակայն գործը որ բաժին ինկած էր անկէ առաջ, աւելի քիչ ճաշակներուս յարմարելուն թերեւս, քիչ մըն ալ կենցաղի արտաքին ձեւերն ու կոկիկութիւնը սիրող տարութեանս բերումով, — մի՛ ժպտիք երբ տարութիւն բառը կը գործածեմ, փորձառութիւնս ինձ սորվեցուց թէ հակառակին մասին չխոցած ջարդողներն են առ հասարակ մեծագոյն տկարները, մանաւանդ իրենց պատկերէն գայթակղողները, ու բնականաբար անկեղծութեանս մասին ապացոյց մը տուած ըլլալու համար անմիջապէս կ'աւելցնեմ թէ այս բառը հետեւեալ խօսքին չափ առածգական իմաստ մը ունի. — առունը աւելի տկար եւ աւելի զօրաւոր է իր խելքով. այսինքն մարդուն մտածելու չնորհը իր տկարութիւնն ու զօրութիւնն է միանգամայն. անցնինք: Կօշիկները խոզանակուած տեսնելը սիրող «տկարութիւնս» որուշել տուաւ հրաժարիլ:

Ու օրին մէկը սափրիչութեան թեկնածու եղայ. ինչպէ՞ս, ինչո՞ւ. երկար պիտի ըլլայ ամէնուն պատասխանել, երկարել արդէն իսկ երկարութիւն մը. բառ մը կը բաւէ կարծեմ, — աւելի երիտասարդ էի ու դիպուածն աւելի յաճախադէպ:

Աշակերտութեան դարը հինցած է: Մարդիկ հիմա կը սորվին առանց աշկերտ – աշակերտ ըլլալու:

Այսպէս, կարգ մը աչք ու երեւակայութիւն չլացնող տիպարներու պէս, քանի մը ամիսէն գիշերային սափրիչի դպրոցէ մը վկայեալ դուրս ելայ, առանց սակայն... սափրիչ ըլլալու:

Սկսաւ «վկայեալ սափրիչ» անունս թափառական, նուաստացուցիչ տակ իյնալ, քան ասոր – անոր «յաջողելէն», մեծ ու պզտիկ բրդելներէս յետոյ գործարան վերադառնալ:

Եւ ահա, ինչպէս սովորական է, երբ այլ եւս գէշ բան մը թունոտ մասերէս կոկորդս հասնելու վրայ էր, գտայ ինծի յարմար տեղ մը: Խանութ մը:

Գոհ էի: Բայց ո՞ւր կը փնտռէք մաքրութիւն, հանգստութիւն, «վայելչութիւն»: Ցեծոտ փղոցի մը մէջ, պղտոր ապակիներով այդ խանութը օրն ի բուն կազ պատրաստող մեծ դարձարանի մը բանւորներուն արդուզարդը կը հոգար:

Ախլօք, յոգնած ու տառապած մարդիկ ընդհանրապէս. մռայլ, յաճախ կո

ԲՐԱԶ ՀԱՅՐԵՆԻՔ

(Վ Ե Պ)

Ա. ՍԱՍՆԱ

— Ինչպե՞ս ասացիր — Ի՞նչ է ասում Հայրենիքը — Հարցրեց Շահազ, որ ծնվել էր Ամերիկայում, և որի համար Հայրենիքը միայն մի անորոշ գաղափար էր, որ ինքնին ոչինչ չէր ասում նրան։ Հայրենիքը մի ուրիշ աշխարհ էր, որտեղ ապրում էին ուրիշ մարդիկ, որոնց հետ նա ոչ մի կապ չուներ։ Հայրենիքը մի ուրիշ երկիր էր, որի մասին նա ոչինչ չգիտեր։ Ինչո՞ւ հայրը միշտ խոսում էր Հայրենիքի մասին, ինչո՞ւ նա ամեն առիթով հիշեցնում էր որդուն, որ նա հայ է, որ նրա երակներում հայկական արյուն է հոսում։ Ինչո՞ւ հայրը ուզում էր, որ Շահազը սովորի հայերեն լեզուն, որ նա գնա հայկական դպրոց, որ նա ծանոթանա հայ պատմությանը, հայ գրականությանը։ Ինչո՞ւ հայրը ուզում էր, որ Շահազը հայ լինի։

Հայրը ծնվել էր Հայաստանում, Վանում, և տասնհինգ տարեկան հասակում նա արդեն ամերիկացի էր դարձել։ Նա ամերիկացի էր ոչ միայն իր հագուստով, ոչ միայն իր սովորություններով, ոչ միայն իր ապրելակերպով, այլև իր հոգով, իր մտքերով, իր զգացմունքներով։ Նա ամերիկացի էր դարձել, որովհետև ուզում էր ամերիկացի դառնալ։ Նա ուզում էր ամերիկացի դառնալ, որովհետև ամերիկացի դառնալը նշանակում էր ազատ մարդ դառնալ։ Նա ուզում էր ազատ մարդ դառնալ, որովհետև ազատ մարդ դառնալը նշանակում էր մարդ դառնալ։ Նա ուզում էր մարդ դառնալ, որովհետև մարդ դառնալը նշանակում էր ապրել։ Նա ուզում էր ապրել, որովհետև ապրելը նշանակում էր ուրախանալ կյանքով, ուրախանալ ամեն մի առավոտով, ամեն մի ցերեկով, ամեն մի երեկոյով, ամեն մի գիշերով։ Նա ուզում էր ուրախանալ, որովհետև ուրախանալը նշանակում էր ապրել։ Նա ուզում էր ապրել, որովհետև ապրելը նշանակում էր աշխատել։ Նա ուզում էր աշխատել, որովհետև աշխատելը նշանակում էր ստեղծագործել։ Նա ուզում էր ստեղծագործել, որովհետև ստեղծագործել

Ե Ր Գ Ա Շ Ա Ն Դ Է Ս

կազմակերպուած Ընիէդ Պուա Քոլոնպի սահակ Մեսրոպ Գրադարանի վարչութեան կողմէ եւ մասնակցութեամբ կոմիտաս երգչախումբի (80 հոգի)

Ի ՆՊԱՍՏ ՇՐՋԱՆԻ "ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ,, ԳՐԱԴԱՐԱՆԻՆ

Հովանաւորութեամբ Ա. Ի Ե Ց Ի Ս Ա. Հ Ա Ր Ո Ն Ե Ա Ն Ի

Այսօր կիրակի ժամը 3.30ին Պուա Քոլոնպի քաղաքապետարանի ընդարձակ սրահներուն մէջ, rue des Halles կայարանին կից

Արտասանութիւն՝ ՋԱՐԵՀ ՂԱՐԻՊԵԱՆ

կը խօսի՝ Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Մուտքը՝ 5 Ֆրանք

Ց.

Հ. Դ.

Հ.Յ.Դ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԿԵՆՏՐ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԵՒ ԱՆԻԷՒԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ՍՏԻՊՈՂՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԷՆ

Անիէվի Փոթորիկ խումբը այս երեկոյ շաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Գրադարանի սրահը:

Քլիշիի Ազատամարտ խումբը այս Շաբթի իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

Այս ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը:

Գանատա

Լիոնի Համազգայի խումբի ժողովը այս երեկոյ շաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Գրադարանը, 140 Բիւ Տիւքէքլէն:

Ընտանեկան պարապմունքներ

Կազմակերպուած «Դպրոցասէր»ի Անկիէնի մասնաճիւղին Օժանդակ Օրիորդաց միութեան կողմէ:

Այսօր կիր. ժամը 15էն 21, Enghienի Salle des Fêtesի մէջ, 30 Rue du Casino.

Հաճելի անակնկալներ *Մուտք 10 ֆր. (Թէյը միասին)*

ՄԱՆՏՐՈՍԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱՅՈՒԹԻՒՆ

Հաղորդակցութեան համար առնել՝ հանրակառք թիւ 54 Trinitéէն, շոգեկառք Կառ տիւ Նորէն, 14.30, 14.40, 15.30 ժամին:

Թատերական ներկայացում

ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ՅԵՐԵԿ ԺԱՄԸ 3ԻՆ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

26 Rue Troyon, Sèvres

Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Կը ներկայացնէ

"ՔՕՐՐԱՏՕ,,Ն

Այս առթիւ պիտի կատարուի Մ. Պէշիկթաշլեան թատերասրահին պաշտօնական բացումը:

Վահրամ Փափազեան, նախկին աշակերտ Մ. Ռ. վարժարանին, սիրայօժար իր յարգանքի ձօնը կը բերէ Մ. Ռ. վարժարանին նախկին աշակերտ եւ հայ բեմի հիմնադիր անմահն Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանի յիշատակին:

Ա Լ Է Մ Շ Ա Հ Ի

40 ՀՈԳԻՆՈՑ ՍԷՆՖՈՆԻՔ ՕՐՔԷՍԹՐԻ ՆՈՒՆԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

կը խնդրուի նկատի առնել ՅՈՒՆԻՍ 19 Թուականը

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամներ

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐԻՒ ՕՐԴ ՀԱՏՈՐԸ

ԳՐԻԳՈՐ ԶՈՀՐԱՊԻ

ԾԱՆՕԹ ԴԷՄՔԵՐ ԵԻ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԳԻՆ՝ 20 ՖՐԱՆՔ

Դիմել՝ M. Barsamian, 121 Rue Marcadet, Paris (18)

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՕԲԵԼԵԱՆԸ

Դպրոցասէրի Յիսնամեայ Յոբելեանական հանդիսութիւնը պիտի կատարուի 22 Մայիս Կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 3ին վարժարանին մէջ: Այս հանդիսակատարութիւնը նախապէս որոշուած էր Մայիս 8ին, սակայն յետագայ պատճառներով:

Կեդր. վարչութիւնը կը ցաւի յայտարարել, որ տեղի անձկութեան պատճառաւ պիտի սահմանափակէ ներկաներուն թիւը եւ պիտի ընդունի միայն անոնք, որոնք հրաւիրատոմս ունին: Հետեւաբար կը խնդրէ, որ փափաքողները հանին կանխաւ ապահովել իրենց հրաւիրատոմսերը, դիմելով անձամբ կամ գրաւոր՝ վարժարանին տնօրէնութեան: **(1, Boul. du Nord.—Le Raincy, S. et O.):**

⁂ Յոբելեանական հանդիսակատարութիւնները տեղի պիտի ունենան նաեւ, Մարսէյլ, Լիոն, Գահիրէ, Ֆիլիպէ, Նիւ Եորք, Պոսթոն, Ֆիլատելֆիա, Փրովիտենս, Տիտրոյիդ, Հարթվըրտ, Հալէպ:

⁂ Դպրոցասէրի Սանուց Միութիւնը, այս առթիւ կը հրաւիրէ բոլոր սանուհիները անխտիր, որ նոյն օրը ներկայ ըլլան վարժարան: Անոնց հրաւիրագիր պիտի չղրկուի:

ՆԷՕՅԻ ՍԻՒՌ - ՍԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԱՐՁՈՒ ԵՆ

Pont de Neuilly *եւ Պուա տը Պուլօնեի մօտ, տակաւին վարձու են քանի մը գեղեցիկ յարկաբաժիններ՝ ամէն յարմարութիւններով. 3 եւ 4 փիէս 10 - 15,000 ֆր., 5 փիէս 15 - 20,000 ֆրանք հատաձայն յարկաբաժիններու: Մեծ խոհանոց, ճերմակեղէններու պահարան, հանդերձարան, ծառաներու համար խոհանոց եւ սենեակ, կեդրոնական ջեռուցիչ, վերելակ: Ինքնաշարժի յատուկ տեղ (Պօքս): Դիմել՝ տեղւոյն վրայ 9 եւ 9bis* Rue Casimir Pinel *եւ* 11 Bld. de la Seine: *Մանրամասնութեանց համար դիմել՝* M. Verdonnet, 68 Rue Boursault, Paris (17), *հեռաձայն՝* Marcadet 56 - 63: *Փափաքողներու կը ղրկուի շէնքին պատկերազարդ գրքոյկը:*

ՄԱՆԱՓԱՂԷՍ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

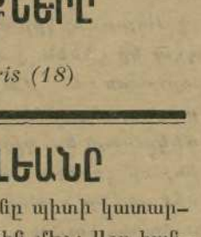
96 R, Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Աբմատ. եւ նոր մեթոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան՝ վիներ. հիւանդութիւն եւ վարիսի: Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12:

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

Սիփանի միացեալ երգչախումբերու ընդհ. փորձը պիտի կատարուի վաղը երկուշաբթի ժամը 3ին, Միւթիւալիթէի սրահին մէջ: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Գուշակուհի

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու: Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3-7, բացի եշ.է: 62 Rue de la Rochefoucauld, բակին խորը, բ. յարկ, աջ կողմ, Métro Pigalle.

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՐԿԱԲԱԶԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Կինը պէտք է խնամէ իր դէմքը, ինչպէս կը խնամէ մարմինը:

Այդ խնամքները առելի առողջապահութենէ կը ծնին քան պչրանքէ, եթէ կիրարկուին մեթոտով, շնորհիւ յատկապէս ուսումնասիրուած արտադրութեանց: Այդ առաւելութիւնները կ'ընծայէ Տօքթ. **N. G. Payot**, դէմքի բարեվոխման մասնագէտը: Իր մեթոտը ծանօթացնելու համար, Տօքթ. **N. G. Payot** ձրի փորձեր կը կատարէ Բ. եւ Շբ. օրերը, ժամը *9.30 — 12* եւ *14 — 18*, **12 Rue Richepanse**, թել. **Central 04 — 54:**

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ա. ե. Հ. ԿԱՐՄԻՐ ԹԱՂԻ «Լանուկներու պաշտպանութեան» ժանեակներու ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այսօր կիրակի, կէս օրէ յետոյ ժամը 4ին Հ. Հ. Պատուիրակութեան շէնքին մէջ (71, Ave. Kléber):

Օրակարգ.— 1.— Մայիս 27, 28 եւ 29ին տեղի ունենալիք պատգամաւորական ժողովի օրակարգ:

2.— Պատգամաւորական ժողովին մասնակցող ներկայացուցիչներու ընտրութիւն:

3.— Ընթացիկ հարցեր:

Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն ներկայ ըլլալ,

ժամը 4.30ին, նոյն տեղը տեղի կ'ունենայ երկրորդ ժողովը, որը կը համարուի օրինական անկախ ներկաներու թիւէն:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Տիկին Շէրխատան Գալուստեան կը փնտռէ Զարասանճապի Պալըշէր գիւղէն՝ Յակոբ Գալուստեան, որ 1924ին կը գտնուէր Նիքակ (Ամերիկա): Իր հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Ա. Յակոբեանի, Rue de la Défouse, Issy-les-Moulineaux, France:

Կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել:

Ա. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

4 *Յունիս Շաբաթ գիշեր ժամը 8.45ին*

ՏՕՆ ԺՈՒԱՆ

գոմէտի 5 արար՝ Մոլիէռի

Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

իր cheval de bataille

դերին մէջ

Théâtre Montmartre **l'ATELIER**

Place Dancourt (Métro: Blanche et Anvers)

Ամերիկայէն նոր ժամանած

ԼԵՒՈՆ-ՅԱՐՈՒԹ

Մասնակցութեամբ

ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

կը ներկայացնէ

Բ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

12 *Յունիս կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին*

ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ

Վ. Փափազեան (Վահան Տայր)

Լ. Յարութ (Աբեղայ)

Գ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Représentation Française

championnat artistique

12 **Juin Dimanche soirée 8.45 avec le concours des Artistes du Théâtre de l'Odeon**

OTHELLO

V.PAPAZIAN(dans OTHELLO en Français)

ՏՈՄՍԵՐ 25, 20, 15, 10 եւ 7 Ֆրանք

Կը ծախուին սովորական տեղերը, իսկ ներկայացման օրը՝ թատրոնի կիշէն ժամը 12էն սկսեալ:

V. PAPAZIAN

LEON HAROUT

ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ

ՏՕՔԹՕՐ ԱՍԼԱՆ

ՓՈԽԱԴՐԱԾ Է ԻՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

34 Boulevard de Clichy, Paris (18)

Métro: Pigalle Tél. Marcadet 76-65

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր ժամը 11էն կէսօր եւ 3էն 8ը: Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12.

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԱԺՆ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր քժիշկ եւ վիրաբոյժ իմմիրի ազգ. հիւանդանոցին

44 Rue Poissonnière. Մէթրօ՝ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը *14—18* եւ ժամադրութեամբ

Հրաւէր բոլոր փափկահաճախնամներուն

Ճաշարան Գ Ա Ռ Լ Օ

34 Rue St. Lazare, Paris (9)

Արեւելեան եւ եւրոպական համեղ եւ խնամուած կերակուրներ

Գիները շատ դիւրամատչելի, արագ եւ անթերի սպասարկութիւն

Մի մոռնաք իր անունի մածունը

Հայրենակիցներու ուշադրութեան

Մուրթաններու Մուրթանը, աշխարհի սուրճերուն թագաւորը, խմողին մարսողութիւնը կը դիւրացնէ եւ հաճոյքի ժամանց մը կ'ունենայ:

Պահանջեցէք հայ նպարավաճառատուններէ

Կեդրոնատեղի 92 *Rue d'Angoulême*

S. TOROSSIAN

Մէթրօ Ccuronnes եւ Parmentier

Dr. VIDAL Ի ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆՆԵՐԸ

4 Rue St. Lazare, մէթրօ N. D. de Lorettes

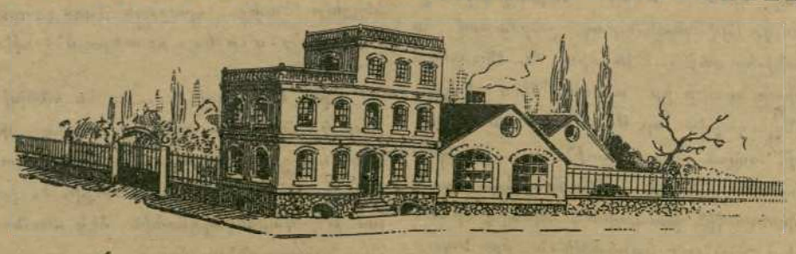
28 Rue des Dames, մէթրօ Rome

ԱՋՔԻ, ՔԻԹԻ, ԿՈԿՈՐԻ եւ ԱԿԱՆՋԻ հիւանդութիւններ

Ընդունելութիւն՝ Գշ., Եշ. եւ Շբ. օրերը ժամը *1—7*

Ամէն հիւանդութեանց համար՝ ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—7.30

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺՈՒՄ.— Երաշխաւորուած աշխատանք, վճարման դիւրութիւններ: Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—7.30:

RÉALISATION IMMOBILIÈRE

Կը հրաւիրենք բոլոր անոնք որ տուն շինել պիտի տան, չի կնքել ոեւէ պայմանագրութիւն, առանց մեզի խորհուրդ հարցնելու:

Ամէն դիւրութիւն շինութեանց եւ փոխառութեանց համար, երկար պայմանաժամ նուազագոյն տոկոսով:

Դրուած դրամագլուխին վրայ *100*ին *70* եկամուտ կ'ապահովենք տարեկան: Ընկերս նաեւ վարձու յարկաբաժիններ եւ աշխատանոցներ:

Խորհրդակցութիւնները ձրի են, ժամը 2էն *6.30*:

Նշանաւոր *20, Passage Prado,* (մէթրօ Սէն-Ճընի)

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

վիրաբոյժ — ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔԻՒԼԵԵՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5)

ՄԱՄՆԱԳԻՏ ՈՍԿԻ ԲՈՒՐՈՆԻ, ՊՈՒՐՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՆԱՅԻ

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն

ՄԱՔՈՒՐ եւ ԽՆԱՄՔԱՅ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 2էն 8, առտուները ժամադրութեամբ, կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր:

Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52—73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Բացուած է Փարիզի կեդրոնին մէջ

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՀԱԼԱՃԵԱՆ

7 Rue de Tracy, Paris (2) **Tél. Louvre 28-23**

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակի նպարեղէններ

Թրքական սուրճ, արեւելեան պահածոներ (conserve), եւայլն

Շատ ածան գիներով *Livraison à domicile*

ՀԱՆՐԱՆԱՆՕԹ ՓԱՍՏԱԲԱՆ - ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

ԳՐ. ԹԻԼԼԱԼԵԱՆ *(ԳՐԻՄԻԹԷԼ)*

Ամէն տեսակ դատական եւ վարչական գործեր

փողոցի արկածներու *մասնագիտութիւն-լաւագոյն պայմաններ*

հասցէ՝ 277 Rue Faubourg Saint-Antoine, 277 Paris XI

Métro Nation *կամ* Reuilly-Diderot

Թրամուէյ 3, 4, 6, 11 եւ 114: *Օթոպիւս* BA, AZ *եւ* BT

Կ'ընդունի՝ առաւօտեան ժամը 9.30էն 10.30 իրիկուան 2—3 եւ 7էն 8.30 (Գ. յարկ, ձախ դուռ)

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտալյ Ֆրանս, առողջապահ. նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Շոն կը կատարուին Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radiothéraphie profonde), նաեւ Տիաթերմիի բոլոր կիրարկումները եւ էլեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Հակաշիճախտային կանխարգելիչ եւ քուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէածական, Թելադրական եւ ֆրէյեան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս սաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վեներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Դարմանատունը ունի ատամնաբուժարան որուն մէքանիսիէնն է Պ. վ. Քաշճեանի:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, բոլոր մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուս.

Հասցէ՝ 31 Rue de la Rochefoucauld (9)

Métro: Trinité, St. George et Pigale: Tramway 26, 28, 54:

Autobus AF, AJ, AM, B, BD, BI, G, Gbis, L, H, Hbis, R, Rbis

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Seh. Missakian

Rédaction & Administration

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 19-78

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

(ԵՐԹԱԼԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 17 ՄԱՅԻՍ 1932

17 MAI 1932

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՒԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

Գինն 30 ՍԱՆԹԻՄ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Հ. ՏԱՐԻ Թիւ 1881

ԵՐԿՈՒ ՏՕՍՔ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՐԿՈՒՆՔԸ

Տասը օրէ ի վեր, արտակարգ դէպքեր տեղի կ'ունենան Գերմանիոյ մէջ: Դէպքեր, որոնք զուգադիպելով քաղաքական աշխարհի ամէնէն հիւանդագին չրջանին, աւելի ծանրակշիռ կը ընեն:

Այսպէս, վարչապետ Պրիւնինկ, որ ճանչցուած է իբրեւ չափաւոր վարիչ, երկու ճառերով ճեղքից վարագոյրը: Այն ինչ որ խօսեցաւ խորհրդարանին մէջ, անցեալ չարթու, այլ եւս ապրելու չի թողուր իր հետապնդած քաղաքականութեան մասին:

Վարչապետը բացէ ի բաց յայտարարեց, թէ Գերմանիան 1· Չի կրնար հանդուրժել որ ինք պինաթափ մնայ, իսկ միւսները ապառազէն: 2· Չի կրնար վճարել պատերազմական հատուցումները:

— «Ստիպեցին Գերմանիան որ զինաթափ ըլլայ: Դժբախտաբար միւս պետերը ազատ մնացին մեր վրայ դրուած այս պարտաւորութենէն: Եւրոպան այսօր ամէնէն զինեալ ցամաքամասն է: Պատերազմի պատրաստութիւնները եւ զինուրական ծախքերը չեն նուազած: Ընդհակառակն, աւելցած են: Այս կացութիւնը երկար չի կրնար տեւել: Գերմանիան զինուրական հաւասարութիւն կը պահանջէ, ընդհանուր զինաթափութեամբ:

« ... Այլ եւս ոչ մէկ հատուցում· թող վերջ դնեն բազմաթիւ երեսյթներ կը մատնեն վտանգաւոր, առ նուազն արկածի երկունք մը:

Գերմանիան բռնուած է սոսրերկրեայ փոթորիկի մը, որ կը սպառնայ մէկ օրէն միւսը անակնկալի մը առջեւ դնել աշխարհը: Մանաւորապէս Ֆրանսան:

Եւ ուշագրաւ է որ, այս բոլորը տեղի կ'ունենան ոչ միայն Հիթլերի ընտրական յաղթանակէն անմիջապէս յետոյ, այլ եւ Հիւդ այն պահուն երբ Ֆրանսան ալ ընտրութիւններ կատարեց, դէպ ի ձախ հակելով եւ կորնցուց իր նախագահը՝ եղերական պարագաներու մէջ:

Արդարեւ, լուրջ տագնապ մը կ'անցընէ Ֆրանսան, երեւութապէս խաղաղ մթնոլորտի մը մէջ:

Նոր Երեսփ. ժողովը չէ գումարուած տակաւին: Ցայսմիկ չէ թէ ո՛ր հոսանքները ձեւք ձեւքի պիտի տան, կազմելու համար նոր դահլիճը: Ուրեմն, անծանօթ կը մնայ նաեւ վաղուան քաղաքականութիւնը:

Աչքերը դժգոհ են ընտրութեանց արդիւնքէն, մանաւանդ անոր համար որ, ապահովեն անդին դոհունակութիւն պատճառեց ձախերուն յաջողութիւնը:

Մէկ խօսքով, Պերլին կ'օգտուի տիրող անատուգութենէն, կատարուած իրողութիւններ ստեղծելու համար: Գոնէ իր պահանջները անդադար յիշեցնելու, արծարծելու համար:

Ինչ որ տեղի կ'ունենայ, այս միջոցին, Գերմանիոյ մէջ, չատ կը նմանի Մուսոլինիի նախապատրաստական աշխատանքներուն (1922):

Միւս կողմէ, կարծես կրակին վրայ իւղ լեցնելու համար, իտալական առաջնակարգ թերթ մը կը գրէ, Մայիս 14 թուականով·

— «Ֆրանսան, որ կռուեցաւ եւ շահեցաւ հինգ տարուան պատերազմ մը, յանուն այն արդարութեան զոր այնքան բարձրաձայն պահանջեց, չի կրնար եւ պիտի չէ այսօր մեկուսացեալ կասկածելի հասպիրութեան մը մէջ, մոռնալով իր երէկուան զինակիցները եւ անոնք որ կրնան անկեղծօրէն իր բարեկամները ըլլալ այսօր եւ վաղը»:

«Երկու ոտքը մէկ նաւամանի մէջ», պիտի ըսէին ռամկօրէն, Ֆրանսայի այս կացութեան առթիւ:

Այս խնդիրներուն հետ սերտօրէն կապուած է նաեւ կէդը· Եւրոպայի անտեսական ճգնաժամը, ուր նմանապէս անմասն չէ Գերմանիան:

Ձախողեցաւ Դանուբեան Միութեան ծրագիրը, զոր այնքան կը փայփայէր Ֆրանսան:

Քանի մը օր առաջ, խորհրդաժողով մը գումարեց Փոքր Համաձայնութիւնը, եւ ճառերու տեղատարափէ մը յետոյ, որոշեց դիմել Ազգերու Դաշնակցութեան· — անճար միջոց:

Կայ, տակաւին, Ասարիոյ պարագան:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԲԱՐԵՐԱՐ "13,,Ը

Մոգական գիտութեանց գիրքս կը վստահեցնէ թէ «13»ը ինքնին չարաշուք թուանշան մը չէ եւ կ'եզրակացնէ թէ, թերեւս, մարդուն համեմատ չարադէպ է կամ բախտաբեր:

Եւ օրինակներն ալ իրաւունք կու տան իրեն: (Միջանկեալ ըսեմ որ եթէ իր բոլոր տուած օրինակներուն հաւատալ պէտք ըլլայ, կեանքը պարզապէս անտանելի կը դառնայ):

Այսպէս: Ֆրանսացի ծանօթ գրողը Ալբի Պէրօ կոնքուէններու մրցանակ ստացաւ 1922 դեկտեմբեր 13ին: Այդ տարին գրած կ'ըլլար *13* կտորգիրք եւ կը բնակէր տուն մը, որուն թիւն էր *67*, ճիշտ ինչպէս որ կը տեսնէք, բայց մոգի աչքերով դիտուած, պէտք է եղեր կարդալ *13* այն հաշուով որ *6+7=13*:

Ռիշար վակնէր ճանճարեղ երաժիշտը որուն անունը իր մայրենի լեզուին մէջ կը գրէր *13* տառ, ծնած է *1813* փետրուար *13*ին: Իր լաւագոյն գործերէն *Թանհոյզեր*ը փարիզի մէջ առաջին անգամ կը ներկայացուէր *1861* մարտ *13*ին. իսկ կը կրկնուէր *1895* մայիս *13*ին: ցաջդուխեան թուականներ այս «13»ները:

Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահներէն փոլ Ճէշանէլ որ ծնած է *1855*ին, «*13*»ի օր մը, ամուսնացած է «13»ի ուրբաթ օր մը: Եւ պէտք է հաւատալ որ այս «13»ները ո՛չ միայն դժբախտութիւն չեն բերած իր գլխուն, այլ ընդհակառակն, բախտը բացած են, քանի որ չեմ գիտեր որ ամսուն *13*ին, Ֆրանսայի երեսփ. ժողովը գինքը կը ներկայացնէր Թեկնածու հանրապետութեան նախագահութեան: Իսկ իր անունը կը գրէր *13* տառ Ֆրանսական:

Ի՛նչ կը ցուցնեն այս բոլորը: Որ արեւուն տակ չկայ բացարձակ ճշմարտութիւն, ինչպէս չկայ նոր բան: Որ «*13*»ին կապուած տրամադրութիւնները գէշ կամ լաւ, այնքան արժէք կը ներկայացնեն, որքան որ եւ է ճշմարտութիւն՝ «բացարձակ, վերջին, ու յաւիտենական»:

Եւ ահա վերջին դամոզիչ փաստը:

Ութ տարի նաստեցայ տուն մը, որուն թիւը *«13»* էր: Բայց եթէ բարիք չտեսայ, դժբախտութեան ալ չդանդիպեցայ անոր երեսէն:

Բայց արդեօ՞ք անոր համար որ Ֆրանսացի տանտէրս խելք ըրեր էր *«13»*ը իջեցնելու *11 bis*ի...

ԽԱՐՏՈՒՆ

Օտարականները Ֆրանսայի մէջ

Ֆրանսա բնակող օտարականներու մասին տրուելիք որոշումներուն առթիւ, ներքին նախարարը Պ. Մահիէօ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ.

— Ամէն տարի, Ֆրանսայի մէջ օտարականներու թիւը կ'աւելնայ: Մեր երկիրը բնակող երկու կամ երեք միլիոն օտարականներուն մէջ անբաղձալի տարրեր կը գտնուին: Միջոցներ ձեռք պիտի առնուին անոնց ինքնութեան ստուգման, անոնց բնակութեան վայրերու ճշդման, արտաքսման եւ վտարման եւ գանցառութիւններու հանդէպ կիրարկելի պատիժներու սաստկացման համար:

Մէկ քանի օրուան ընթացքին այս միջոցները պիտի ճշդուին եւ անմիջապէս պիտի կիրարկուին:

Ինչպէս դրեր էինք, կարգ մը հիմնական որոշումներ արուած են արդէն:

ԱՆԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ

Աշխատանքի նախարարութեան շաբաթական վիճակագրութիւնը կը շարունակէ նուազում մը ցոյց տալ Ֆրանսայի անգործներութիւնին վրայ:

Մայիս 7ին, անգործներու թիւն էր 276,125: Մէկ շաբաթէն միւսը 5,888ի նուազում մը:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Գերմանիոյ ներքին անցուդարձերը

Զօրավար Կրէօնէրի պատերազմական նախարարութենէն հրաժարումէն յետոյ, հիթլերեանները այժմ կը հետապնդեն անոր հրաժարումը ներքին նախարարութենէ: Տակաւին որ եւ է վերջնական քայլ չէ առնուած, սակայն կը կարծուի թէ Կրէօնէրի դրծի վրայ մնալը իրեւ ներքին նախարար, բուռն ընդդիմութիւններու պիտի հանդիպի նաեւ Հինդենպուրկի մարդոց կողմէ:

Կարծողներ կան նոյն իսկ թէ, եթէ կարելի չըլլայ չէզոքացնել այս ընդդիմութիւնները, անհրաժեշտ պիտի դառնայ Պրիւնինկի դահլիճին մէջ մտցնել կարդ մը փոփոխութիւններ: Այդ նիհնկի դահլիճին մէջ մտցնել կարդ մը փոփոխութիւններ: Այդ պարագային սակայն, Պրիւնինկ այլ եւս չպիտի կրնայ կատնել ընկերվարականներուն. այլ խորհրդարանական մեծամասնութիւնը պիտի փնտռէ աջերուն մէջ:

⁂ *Հիթլերեան երեսփոխան մը եւրոպական թերթի մը թղթակցին յայտարարելէ վերջ թէ զօրավար Կրէօնէր չէ հրաժարած, «այլ պարզապէս վռնտուած է», յայտնեց թէ Գերմանիոյ մէջ նորութիւններ պիտի պատահին սեպտեմբերին:*

⁂ *Գերմանի ոսպաներու ընկերակցութիւնը ընդհ. ժողով մը գումարեց եւ այդ առթիւ, համակրանքի հեռագիր ուղղեց նախկին կայսեր, եւ կայսերական տան անդամներու:*

ԿՈՐԿՈՒԼՈՎԻ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

Իրմէ ետքը դեռ կը մնայ անյայտ

Գրեր էինք թէ Հալը բնակող Ռուս մը հաւաստեր էր թէ Կորկուլով իր իսկական անունով կը կոչուի Ալեքսիս Զոլատարեւ: Ռուսը՝ Ասպաքով, Հալբէն Փարիզ բերուեցաւ, ուր չարաթ կէս օրէն յետոյ, դէմ առ դէմ եկաւ Կորկուլովի հետ, հարցաքննիչ դատաւորին ներկայութեան:

Ասպաքով, Կորկուլովի ներկայութեան կրկնեց, ինչ որ ըսեր էր Հալբի մէջ·

— Ռուն Կորկուլովը հրազէնով սպանուեցաւ Քուլուժհայայի մէջ, Լապինսքայայէն 110 քիլոմեդր հեռու: 1918, մարտ 13ին: Նոյն գիշերը, ելեկտրական լապտերի մը լոյսով, ես իսկ գացի տեսնելու դիակը: Այս մարդը ան չէ որ կը կարծէք: Կը ճանչնամ զինքը· իմ մէկ դասընկերս է, Ալեքսիս Զոլատարեւ, ծնած է 1892ին Երմէնսքայայի մէջ: Երկուքս ալ արկած մը անցուցած ենք մեր երկրին մէջ: Երկար ժողեր կը կրէինք՝ երկուքս ալ վիրաւորուեցանք բազուկէն:

Ասպաքով կը ցուցնէ իր վէրքէն մնացած սպին, բազուկին վրայ· բայց Կորկուլովի բազուկին վրայ վէրքի հետք չի տեսնուիր:

Կ'որոշուի սպիին քննութիւնը յանձնել դատական բժիշկին, մինչ Ասպաքով կը չարունակէ իր վկայութիւնը:

—1926 յունուար 6ին, այս մարդուն հանդիպեցայ Վիշիի մէջ: Այդ վայրկեանին կասկածեցայ· ինքզինքիս հարց կուտայի թէ արդեօք չե՞մ սխալիր: Բայց այսօր, կրկին կը տեսնեմ, կը հաստատեմ թէ ինքն է, Զոլատարեւը:

Իսկ Կորկուլով հանդարտօրէն կը հերքէ եւ կը յայտնէ թէ Ասպաքով կամ խենթ է, կամ խառնակիչ մը:

Ասպաքով իր խօսքերը հաստատելու համար, երկու վկայ կանչած էր· գնդապետ Էլիզեյեւը եւ իշխան մը, զօրավար Քէպէդ Սուլթան Քիրէյ:

Երկուքն ալ անճնապէս չեն ճանչցած Կորկուլովը, ոչ ալ Զոլատարեւը:

Գնդապետ Էլիզեյեւ կը գոհանայ հարցումներ ուղղելով Կորկուլովի իր զինուորական ծառայութեան մասին: Այս հարցումներէն կը հաստատուի թէ Կորկուլով չատ լաւ կը ճանչնայ այն վայրերը եւ զօրագունդերը, ուր ծառայած է:

Այս հարցաքննութիւնն, ուրեմն, որմէ յառուկ յայտնութիւն մը կը սպասուէր Կորկուլովի ինքնութեան մասին, կը վերջանայ նոյն կասկածի մշուշին մէջ:

Ֆրանսայի վկայ մը սակայն, կարեւոր յայտնութիւն մը ըրաւ:

Պ. Ֆրանքէլ, յայտնեց թէ, ոճրին օրն իսկ, տեսած է Կորկուլովը իր խանութին առջեւ, կնոջ մը եւ ուրիշ մարդու մը ընկերակցութեամբ: Կորկուլով սեւ ակնոցներ կը կրէր եւ կոյրի տպաւորութիւն կը ձգէր· ատոր համար ալ ուշադրութիւն ըրեր էր անոր: Այնպէս որ չատ զարմացաւ, երբ մէկ երկու վայրկեան խօսակցութենէ յետոյ, այրն ու կինը զինքը ձգեցին այնտեղ· իսկ ինքը սկսաւ ուղղուիլ դէպ ի Պոէյէ փողոց՝ տմոր քայլերով:

Յունաստանի ներկան

Աթէնքի հեռագրական գործակալութիւնը կը հաղորդէ թէ «Յունական կառավարութիւնը երբեք չէ յայտարարած թէ Յունաստանի դրամատան մէջ պահ դրուած դրամը որ կը ներկայացնէ արտաքին փոխառութեանց տոկոսը, պիտի գործածէ արտաքին պարտքերու համար:

«Մէկ քանի օր յետոյ, ելմտական նոր նախարարը խորհրդարանին պիտի ներկայացնէ 1932–33ի ելեւմուտքը· անկից վերջ է որ կառավարութիւնը ի վիճակի պիտի ըլլայ փոխառուներուն առաջարկելու արդար կարգադրութիւն մը:

«Ամնեվիքուորներուն չահը կը պահանջէ առաջն առնել այս երկրին ելմտական վճռացման· որովհետեւ դրամական որ եւ է փոխադրութիւն, այս միջոցին պատճառ պիտի դառնայ տրամմի անկման եւ տնտեսական ճգնաժամի խորացման:

«Յունաստան կը պահանջէ մէկ կամ երկու ամսուան պայմանաժամ մը, որպէս զի կարենայ կարգի դնել իր ելեւմուտքը եւ առաջարկներ ներկայացնել իր պահանջատէրերուն: Յունաստան ա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԽՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

—)(o)(—

«ՈՒՐԻՇ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱՌԱՋՔՆ ԱՌՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ»

Կիրակի օրուան թիւով հաղորդեր էինք կառավարական խորհրդաժողովի մը որդիւնքը՝ օտարականներու վրայ հսկողութիւնը խստացնելու եւ աւելի կանոնաւորելու համար:

Այս առթիւ, «Մաթէն»ի մէջ Սթեֆան Լոզան կը գրէ «ուրիշ սպանութիւններու առաջքն առնելու համար» խորագրին տակ.

— Առնուազն երեք միջոցներ կը հարկադրուին ստիպողաբար:

Առաջինը կը պահանջէ որ անմիջապէս վերջ դը տրուի այս բազմաձեւ կատակին որ կը կոչուի վտարում (refoulement)· Վտարումը կը կայանայ օտարական մը սահմանագլուխ տանելուն մէջ՝ ըլլայ համագիրութեամբ, ըլլայ բռնադատումով: Իրաւական հիմ չկայ ոչ ալ պատիժ· Վտարուածը, երեք օր յետոյ կրնայ վերադառնալ, ուրիշ ճամբով, եթէ ոչ նոյն ճամբով· Կրկին վտարուելու վտանգին չենթարկուելու համար այս փոքրիկ խաղը ամէն դիւրութիւն ունի շարունակուելու· Պարագան նոյնը չէ օրինական ձեւակերպութիւններով պատրաստուած արտաքսումի հրամանագրին համար· Արտաքսուածը եթէ վերադառնայ եւ եթէ ձեռք անցնի, առով իսկ արդէն թեկնածու է երեք ամիս բանտարկութեան· Դուրսը՝ գիտեն առիկա, եւ արտաքսման հրամանագրին անսասանողներու թիւը շատ փոքր է· Իսկ վերադարձող վտարեալները լիզէոն կը կազմեն· Փօլ Տումերի սպանիչը, չմոռնանք թէ վտարեալ մըն էր· Եթէ արտաքսուած ըլլար, անշուշտ չպիտի վերադառնար եւ դժբախտ նախագահը այսօր պիտի ապրէր տակաւին·

Ուրեմն, կարելի եղածին չափ շուտ, ջնջենք վտարումը եւ ամիկից վերջ, կիրարկենք արտաքսումը՝ աւելի սաստկացնելով· 12 ամիս բանտարկութիւն՝ փոխանակ երեքի՝ անսասանումի վիճակին մէջ գտնուող արտաքսեալներուն համար, դէշ չպիտի ըլլար· Կարելի էր նոյնիսկ Սփրիկէի մէկ կայանին մէջ ազատ նախատեսել, հոն ուր տեղ կայ...

Երկրորդ միջոցը կը կայանայ, ամբողջ Ֆրանսական երկրի տարածութեան վրայ, քաղաքական ընկերակցութիւնները անմիջապէս արգիլելուն եւ լուծելուն մէջ· Մեր երկիրը ապաստանող օտարականը, քաղաքականութիւն ընելու իրաւունք չունի· Ուրեմն, նուազ իրաւունք ունի քաղաքական նպատակ ունեցող ընկերակցութեան մը մասնակցելու· Հանդուրժելու չէ սպիտակ, կարմիր, կանանչ թէ կապոյտ ընկերակցութիւններուն· Միացեալ· Նահանգներու մէջ, վայրկեան մը չպիտի հանդուրժէին անոնց և երեք տարի առաջ, կառավարութեան հրամանով, կազմալուծեցին բոլոր Ֆաշական ընկերակցութիւնները· Առարկութիւնը որեւէ պատասխան չէր վերցներ· Եթէ ոմանց արտօնութիւն տան, պատճառ չկայ որ չարտօնեն ուրիշները· Այսպէս, ձեր սեփական սահմանագլուխներու այկո դմբ կը կազմուին կռուի և բռնութեան օճախներ· Ուրիշ երկրի մը հպատակները որ իրարու հաժաձայն չեն, չկարենալով կռուիլ իրենց երկրին մէջ, կուգան իրարու հետ կռուելու ձեր երկրին մէջ·

Գալով երրորդ միջոցին, որ եթէ չեմ սխալիր, երկար առենէ ի վեր կը պահանջուի Պ. Բրիափ կողմէ կը կայանայ նշանակելի կերպով կրճատելուն մէջ Ֆրանսա եկող օտարականներուն յայտարարութեան պայմանաժամը· Այդ պայմանաժամը 8-օրէ այսօրուան օր, ոստիկանութիւնը ամէն ինչ կ'անգիտանայ — կամ գրեթէ — Ֆրանսա հասած մարդուն մասին, որ ամէն ինչ ընելու ամէն դիւրութիւն ունի, առանց խանգարուելու վախն ունենալու: Երկու օրը լմնցնէն պիտի բաւէր·

ՆՈՒՆԱՆ ՍՈՓԻՍԵՆ

Մեր տան մեջ ամէն ուրբաթ, ժամը ութին, (տասնհինգ րոպէ) ուրախութիւն է դառնում։ Երէկ էլ այդպէս էր։ Հայրս կարդում էր «Ցայգ»ի վերջին համարը, մայրս գործում էր իր ասեղնագործութիւնը, ես էլ նայում էի նկարներին։ Յանկարծ հայրս ինձ ասաց.

— Ասա՛ երգ մը։

Ես ոտքի ելայ, բայց մի քանի վայրկեան լուռ կանգնած մնացի։ Ինչպէ՞ս սկսեմ։ Ինչպէ՞ս ներկայացնեմ ինքս ինձ։ Ես ասացի.

— Ես Նունան Սոփիսեն եմ։

Հայրս ժպտաց։

— Ուրեմն ինքնանուագ երգ մը։

Ես ասացի.

— Ինքնանուագ։

Հայրս ասաց.

—

ԵՐԿԱՅ ՀԱՅԵՐԵՆ

(Ի Ը.)

Ա. ՍԱՍՆԱ

— Հը, ձեզ դեռ պետք կլինի,— վերջացրեց Գասպարյանցը, որ իր առաջին կտրվածքն էր «Հարավային գաղութ»-ում։

= Ո՞չ։

— Ի՛նչ, յաւաշ-յաւաշ կանչեմ իր...

= Ոչ, ոչ, ոչ։ Ես ինքս կգամ։ Ինչ որ պետք է, ես ինքս կգամ։ Ինչ որ պետք է, ես ինքս կգամ։

— Ուրեմն, ցտեսություն։

= Ցտեսություն։

Գասպարյանցը դուրս եկավ։ Ներսից լսվեցին ծանր քայլերի ձայներ։ Ապա դուռը բացվեց, ու ներս մտավ Ռուբեն Գրիգորյանը։

— Ա՛յ, բոլոր պատրաստ ունե՞ս։

= Ի՞նչ։

— Ինչ որ պետք է։

= Ո՞չ։

— Ա՛յ, ես ասացի, որ ինձ հետ ոչ մի բան չես վերցնի։ Ես ինքս կգամ։ Ինչ որ պետք է, ես ինքս կգամ։

Ռուբենը ծիծաղեց։

— Ինչ ասես որ չի ասում, ինչ ասես որ չի անում։ Ես ինքս կգամ։ Ինչ որ պետք է, ես ինքս կգամ։ Ինչ որ պետք է, ես ինքս կգամ։ Ինչ որ պետք է,

մէն առեն, նոյն իսկ պատերազմի պահուն եւ անկից յետոյ, իր վճարումները կատարած է ոսկիով, եւ կը կարծէ թէ իրաւունք ունի պահանջելու իր պահանջատէրերէն, որ քիչ մը համբերեն»:

** Կառավարութիւնը որոշած ըլլալով նուազագոյնին վերածել ծախքերը, պատերազմական նախարարութիւնը իր կարգին որոշեց 1932–33ի ելեւմուտքէն ջնջել հայթայթումներու յատկացուած բոլոր վարկերը, բաց ի զգեստի եւ բանակի պարենաւորման յատուկ արմտիքի հայթայթումէն: Կարգ մը զինուորական արտաքին կցորդներու յատկացուած վարկերն ալ ջնջուած են:

Ծովային նախարարութեան յատկացուած վարկն ալ 355էն իջաւ 288 միլիոն տրախմիի:

Փորիկն Լինսպէրկի ապահիչներուն ետեւէն

Ամերիկեան կառավարութիւնը 28,000 մարդ յատկացուցած է փնտռելու համար փոքրիկն Լինտպէրկի ապահիչները: 180ի չափ նաեւ փնտռուտք կը կատարեն երեւան հանելու այն գրօսանաւը, ուր ապատանած էին առեւանգիչները:

Բժիշկ Կոնտոն որ առեւանգիչներուն հետ բանակցութեան մտած էր, տղեկը փրկելու համար, յայտնած է թէ կը ճանչնայ փոքրիկին ապահիչը. եւ վստահ է թէ անոր ձերբակալումը չպիտի ուշանայ:

Երեսփոխան մը առաջարկեց երեսփ. ժողովին որ 100,000 տոլար տրամադրուի այն անձին որ առեւանգիչներուն ձերբակալումը դիւրացնող տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ:

Քաղաքական վանահորձեր՝ Ճափոնի մէջ

Վարչապետին ապահովութիւնը

Ճափոնի վարչապետը ինուքայի, իր տան մէջ յարձակում կրեց վեց հոգինոց խումբի մը կողմէ, բոլորն ալ զինուորական: Ներկայացեր էին տեսակցութիւն մը ունենալու խնդրանքով:

Վարչապետին քարտուղարներէն մէկը կը պատմէ թէ, երբ վեց զինուորականները մտան անոր աշխատութեան սենեակը, մէկը քաշեց իր ատրճանակը: Այն ատեն, վարչապետը ըսաւ. — Ի՞նչ օգուտ ձիս ապաններէք. աւելի լաւ չէ՞, ձեր արտունչները յայտնէք»:

Զինուորականներէն մէկը խօսք առնելու վրայ էր, երբ, ուրիշ մը՝ որ խմբապետն ըլլալ կը թուէր. դոշեց. — «Կրակեցէ՛ք, կրակեցէ՛ք»:

Ատրճանակները պայթեցան ու Ճափոնի վարչապետը ինկաւ ծանրօրէն վիրաւոր քիթէն ու քունքէն: Շատ չանցած, մեռաւ:

Ցարձակողներէն հինգը յանձնուեցան ոստիկանութեան. մէկը փախած է:

Այս ոճիրը կը կարծուի թէ, կատարուած է համաճայն, տնտեսական ու դաւադրական լայն ծրագրի մը, գաղտնի կազմակերպութեան մը կողմէ որ կը կոչուի «Արեան եղբայրակցութիւն»:

Մինչ վարչապետը կ'իյնար դաւադիրներու զնդակին տակ. ուրիշ խումբ մը ինքնաշարժով կուգար մէկ քանի ձեռնառումբ պայթեցնելու վարչապետական պաշտօնատան մէջ: Իսկ ուրիշ խումբեր, բոլորն ալ զինուորական զգեստներ հագած, նոյնը կ'ընէին մայրաքաղաքին ուրիշ հանրային հաստատութեանց հանդէպ:

Ութ ձեռք ալ ատրճանակ պարպուեցաւ կեդրոնական ոստիկանատան վրայ: Վիրաւորուեցան ոստիկան մը եւ լրագրող մը:

Աբատքին նախարարին եւ Ճափոնի կայսեր յատուկ խորհուրդին մէկ անդամին բնակարաններուն վրայ ալ յարձակում գործուեցաւ ձեռնառումբերով:

Ֆաղաքին ուրիշ մասերուն վրայ, հարիւրաւոր զինուորականներ, ցրուեր էին թռուցիկներ, ուր գրուած էր. — Անկեցի՛ն դաւաճանները: Կեցցէ՛ կայսրը. վերջ տուէք դիւանագէտներու ապականութեանց»: Այս թռուցիկները ատորագրուած էին բանակի եւ նաւատորմի երիտասարդ սպաներուն կողմէ:

Ընկերվարականներ եւ կառավարութիւնը

Ֆրանսայի ընկերվարական ընդհ. ժողովը պիտի գումարուի մայիս 29ին, եւ մանաւանդ պիտի քննէ նոր ընտրութեանց հետեւանքով առեղծուած կացութիւնը, որ այս անգամ սուր կերպով կը դնէ ընկերվարականներու կառավարութեան գործօն մասնակցութեան հարցը:

Մինչ այդ սակայն, Սէնի ընկերվարականներու դաշնակցային ընդհ. ժողովը զբաղեցաւ այդ հարցով կիրակի օր:

Մանակցութեան թեր ու դէմ խօսողներու կարգին, Զիրոմսկի անկարելի կը դտնէ էրիոյի արմատականներուն հետ գործակցութիւնը եւ կը կարծէ թէ կը բաւէ որ կառավարական գործակցութեան մը համար, ընկերվարականները ներկայացնեն նուազագոյն ծրագիրը մը, որպէս զի արմատականները պատասխանեն, — ո՛չ: Ըստ Զիրոմսկիի այդ նուազագոյն ծրագիրն է, — կրճատում պատերազմական ելեւմուտքի, զայն վերածելով 1928ի չափին, — անմիջական կիրարկում շաբաթական 40 ժամ աշխատանքի սկզբունքին, — ապահովութիւն անգործութեան եւ երկրագործական վտանգներու դէմ, — հսկողութիւն եւ հակակշիռ պրամատուններու վրայ:

Մանակցութեան կուսակիցներու թիւը բաւական զօրաւոր է սակայն:

Ց.

Ղ.

Փարիզ եւ արուարձանները

Հ.Յ.Դ. ԵՐԻՈՊԱՅԻ ԿԵՆՏՐ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԵՒ ԱՆԻՒՐԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԺՈՂՈՎԻ ԿՈՉ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԷՆ

Անիւրի փոթորիկ խումբը այսօր երեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Գրազարանի սրահը:

Փլիշիի Ազատամարտ խումբը վաղը Չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

Անիւրի կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրուի այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Գրազարանը:

Այս ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը:

Գալատ

Լիոնի Համազգայնական խումբի ժողովը այսօր երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Գրազարանը, 140 Րիւ Տիւքէքլէյն:

ՑԵՐԵԿՈՑ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Ա. Ե. Հ. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

22 Մայիս կիրակի ժամը 3ին Մուրատեան վարժարանի թատերասրահին մէջ, (Salle Bèchigtachelian), 26 rue Troyon: Sèvres

կը ներկայացուի 48 ՕԽԱՆՈՑ ԳԼԽՈՒ ՓՈՐՁԱՆՔԸ

Հայկական եւ կովկասեան պարեր՝ հայկական տարազով, երգ, նուագ, արտասանութիւններ, եւայլն:

Մուտք 5 ֆրանք

Հանրակառք թիւ 1 լուսվրէն եւ իջնել փոն տը Սէվր, փորթ տը Վէրսայէն 23 եւ 32, իջնել փորթ Պիեռնգուր: Շոգեկառք կառ Սէն Լազարէն եւ իջնել փոն տը Սէվր:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Պարմունիի «ՓՈԹՈՐԻԿԸ ՎԵՐՋ» հաստոը

Դիմել՝ Mme. B. Barseghian, 18 Rue Carnot, Chaville (S. et O.)

ԱՄԷՆ ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱՒ

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆԻ

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄՏՔԵՐԸ

Մատենաշար Դրօշակի Բ. տպագրութիւն

Գին 10 ֆր., փոստի ծախքով 11 ֆր.: Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը վաղը Չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Հայ Ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտադիր է:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Վալանսի կոմիտէն իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկ. Գրիգոր Խաչիկեանի, իր զաւկին ԱՐԱՅԻ մահուան առթիւ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուին Գարամանոցի Գէորգ Պօղոսեան եւ իր քոյրը Մարիամ Պօղոսեան: Հինգ տարի առաջ Պէյրութի որբանոցէն Ամերիկա մեկնած են: Կը փնտռուի նաեւ դերձակ Լեւոն Պալեան (Եւզերեցի), իրկեսուրը՝ Եղիսաբէթ Պօտիկեան որոնք այժմ կը գտնուին Նիւ Եորք: Իրենց հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի խնդրել Mme, M. Baharian 1 Rue Baronnat, Tarare (Rhône).

— Մարզար Աւետիքեան (Տօքը անունը Ղազար) կը փնտռէ իր մայրը՝ Սանդուխտ եւ իր քոյրը Վառվառ Աւետիքեան (Շապին Գարագեհարի Խորհիկ դիւղէն): Կը կարծուի որ Փարիզ կը գտնուին, իմացնել Mme Kohar Markarian, Usine Archambaud No. 11, Pont d'Obenas (Ardèches).

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պարտք կը զգանք հրապարակաւ մեր շնորհակալութիւնները յայտնել Ա. Ե. Հ. Կարմիր Խաչի Նիսի մասնաճիւղին, Փարիզի «Անմիջական Օգնութեան» (Յառաջ) եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Նիսի սկաուտական մասնաճիւղի վարչութեան, որոնք յանձնախումբին տրամադրութեան տակ դրին 1200 ֆր. գումար մը (Հ. Կ. Խ. 650, Անմիջական Օգնութիւն 500, Սկաուտներ 50 ֆր.) անդորձութեան հետեւանքով թշուառութեան մատնուած ընտանիքներուն անմիջական օժանդակութեան համար:

Յանձնախումբի ատենապետ
Ա. Աբոյեան

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՁԵՐՄԱԿ ՊԱՆԻՐ

ՓԷՆԻՔՍ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Fromage blanc à l'Oriental

le PHÉNIX

կը յանձնուցանէ նպաստավանաւորներու եւ նպաստեղէնի վաճառականներուն կը հայթայթէ իր արեւելեան ճերմակ պանիրը ամբողջ տարուան ընթացքին առանց ընդհատումի:

Դիմել իր ներկայացուցիչներուն

Société GLOBE, 1, rue Mondétour
Halles Centrales, PARIS (1er)

Յօսիէֆ Կլոպ, Թիւ 1, Մոնսէնիւր փողոց
Հայ Սանթրալ, ՓԱՐԻԶ (7)
Հեռաձայն Richelieu 93-73 մինչեւ 80
Central 06.34

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ԳՐՔԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

51 rue Monsieur-le-Prince, Paris (6). Tél. Danton 88.65

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ — ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԴՈՐՇԵՐ

ԿԱՐԴԱՅԻՔ . . .

ՄԱՐԴ ՄԸ ՇԻՆԵՑԻ կամ ի՞նչ պէտք է գիտնալ մարդկային մարմնի կազմախոսութեան, բնախոսութեան, ախտաբանութեան եւ առողջապահութեան մասին. պատկերազարդ, հեղ.՝ ՏՕՔԹ. Լ. ԴՐԻԴՈՐԵԱՆ: Գին 20 ֆր. (Յառաջ) եւ 25 ֆր. (ուրիշ երկիրներ):

ԵՐԶԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ՈՒՂԻՂ կամ Մարմնական եւ հոգեկան առողջութեան գաղտնիքը. հեղ. ՏՕՔԹ. Վ. ՓՈՆԷ, ամփոփեց՝ ՏՕՔԹ. Լ. ԴՐԻԴՈՐԵԱՆ: Անհրաժեշտ ուղեցոյց մը բոլորին համար: Գին՝ 10 ֆր. (Յառաջ) եւ 12 ֆրանք (ուրիշ երկիրներ):

ԹԷ ԻՆՉ ՊԱՏՄԵՑ ԹՐԻՔՈՆԷՄԸ կամ ի՞նչ է սիֆիլիսը, ի՞նչպէս զգուշանալ, ի՞նչպէս դարմանել՝ պատկերազարդ, հեղ.՝ ՏՕՔԹ. Լ. ԴՐԻԴՈՐԵԱՆ: Գին 6 ֆր. (Յառաջ) եւ 7 ֆր. 50 (ուրիշ երկիրներ):

Երեք գրքերը միասին 25 ֆր. (Յառաջ) եւ 30 ֆր. (ուրիշ երկիրներ, առաքման ծախքով: Դիմել՝ Dr. L. Krikorian, 126 Fbg. St. Denis, Paris (10).

Հայերու ժամադրավայրը
ճաշարան ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Danton 52—73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Բացուած է Փարիզի կեդրոնին մէջ

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՀԱԼԱՃԵԱՆ

7 Rue de Tracy, Paris (2) — Tél. Louvre 28-23

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակի նպարեղէններ

Թրքական սուրճ, արեւելեան պահածոներ (conserve), եւայլն

Շատ աժան գիներով — Livraison à domicile

Հրաւէր բոլոր փափկաճաշակներուն

ճաշարան ԳԱԼՈ

34 Rue St. Lazare, Paris (9)

Արեւելեան եւ եւրոպական համեղ եւ խնամուած կերակուրներ

Գինները շատ դիւրամատչելի, արագ եւ անթերի սպասարկութիւն

Մի մոռնաք իր անուանի մածունը

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէջ. Շաբ.է: Արմատ. եւ նոր մէթոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մոլութի, արեան՝ վէներ. հիւանդութիւն եւ վարիսի: Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12:

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (9)

Բ Ո Ռ

(Վէպ 1830ի իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է. Վ. ՑՕՑՆԻՋ — Թարգմ. Լ. ՇԱՆԹ

Քիչ խօսեցին ուրիշ բանից ու Աբթուր ելաւ ոտքի:

— Ես պէտք է գնամ, պատրո՛ն. ընկերներս կը սպասեն:

Մօնտանէլլիի դէմքին նորից երեւաց ցրւած արտայայտութիւնը:

— Արդէ՞ն: Մոայլ տրամադրութիւնս փարատել էիր դրեթէ: Լա՛ւ, երթաս բարով:

— Մնաք բարո՛վ. հաւանօրէն կը գամ վաղը:

— Աչխատի՛ր կանուխ գալու, որ առանձին լինելու ժամանակ ունենանք: Հայր կարտին կը լինի այստեղ: Աբթո՛ւր, սիրելի զաւակս, զգուշ եղիր, իմ բացակայութեանս: Ծորը չմտածած քայլեր մի՛ առնիր, գոնէ մինչեւ իմ վերադարձս: Չե՛ս կարող երեւակայել, թէ ի՛նչպէս անհանգիստ եմ քեզ թողնելուս:

— Ի զո՛ւր, պատրո՛ն, հիմա ամէն ինչ հանդիստ է. եւ երկար էլ այդպէս կը մնայ:

— Յոյսերնիս. — ասաց Մօնտանէլլի չտապով եւ նստեց իր գործին:

Մտնելով ուսանողական ժողովը, Աբթուր ամէնից առաջ տեսաւ իր մանկութեան ընկերուհին, Տօքթ. Ուօբէնսի աղջիկը: Նա նստել էր անկիւնը, պատուհանի առաջ ու լուրջ դէմքով լսում էր ուշադիր ինչ որ ասում էր նրան «նախաձեռնողներից» մէկը, որ մի բարձրահասակ ու մաշված չոբերով լմբաթրգացի երիտասարդ էր: Աղջիկը չատ էր փոխուել ու հասունացել այս վերջին մի քանի ամիսը. դեռահաս կինոջ տեսք էր ստացել, թէեւ խիտ սեւ հիւսքը կախած էր դեռ իր թիկունքին, ինչպէս մի դպրոցականի: Հագած էր սեւ, գլխին ձգած մի սեւ շարֆ, որովհետեւ սենեակը ցուրտ էլ ու փչում էր ամէն կողմից:

Կրծքին խրել էր կիպարիսի մի ոստ, որ երիտասարդ Իտալիայի խորհրդանշանն էր: Կողքի երիտասարդը նկարագրում էր նրան Գալաբրիայի գիւղացիների խեղճ ու կարօտ վիճակը, իսկ աղջիկը լուռ նստել էր՝ ծնօտը յենած ձեռքին ու հայեացքը գետին:

Աբթուրին այնպէս թւաց, թէ նա ապատութեան մարմնացումն էր, որ հասարակապետութեան կորուստն էր ողբում: Մինչդեռ Յուլիային պէտք է երեւէր իբրեւ չարաբաստիկ «ձիպ ու բարակ մի աղջիկ, դէմքը դունատ, քիթը անկանոն ու բրդէ հին շրջազգեստը խիստ կարճ իր հասակին»:

— Դու այստե՞ղ ես, Ջի՛մ. — ասաց տղան մօտենալով նրան, երբ պրջկայ խօսակցին կից սենեակը կանչեցին:

«Ջիմը» մանկական ձեւն էր նրա տարօրինակ «Ջինեւրա» անուան: Իտալացի ընկերուհիները կանչում էին «Ջեմմա»: Ջեմման արագ վեր առաւ գլուխը:

— Աբթո՛ւր: Վա՜յ, ես չդիտէի, որ դու էլ անդամ ես...

— Ես էլ չդիտէի քո մասին, Ջի՛մ. մա: Որքա՞ն ժամանակ է:

— Սիրել հասկացար. — առարկեց աղջիկը խնդոյն: — Ես անդամ չեմ. միայն այնպէս ուղեց եղաւ, որ քիչ-միչ օգնեմ կուսակցութեանը: Ճանաչո՞ւմ ես կարլ Բենին:

— Այո՛. ի հարկէ: Բենին էր Լիգորնոյի ճիւղի կազմակերպողը եւ ամբողջ «Երիտասարդ Իտալիան» ճանաչում է նրան:

— Նա է ինձ պատմել այս բոլորի մասին. ես էլ խնդրել էի որ ինձ տանի մի ուսանողական ժողովի: Անցած օրը դրել էր ինձ Ֆիօրէնցա: Գիտե՞ս, չէ՞, որ ես Ծիուռնդի Ֆիօրէնցա էի:

— Հիմա ինձ տնից այնքան չուտ – չուտ չեն գրում:

— Ա՞խ, հա՛: Գնացել էի Ռայթերին հիւր: (Ռայթերը նրա հին ընկերուհիներն էին մանկուց, որ հիմա ապրում էին Ֆիօրէնցա): Բենին գրեց ինձ այնտեղ, որ տուն վերադառնալիս Պիզայով անցնեմ ու այսօրուայ ժողովին ներկայ լինեմ: Այ, սկսում է:

Դատախօսութիւնը իտալական հասարակապետութեան մասին էր, այլ եւ թէ ինչ պէտք է անէր երիտասարդութիւնը նրան պատրաստելու համար: Պարզ երեւում էր, որ դատախօսը չատ խոտնակ գաղափար ունէր իր նիւթի մասին, բայց Աբթուր ականջ էր դնում լսուած յափշտակութեամբ. վերջերս նա բոլորովին կորցրել էր քննադատելու ընդունակութիւնը: Երբ նրան մի բարոյական իտէալ էին ներկայացնում, նա կուլ էր տալիս ամբողջովին, առանց մի վայրկեան անգամ մտածելու՝ դիւրամա՞րս է թէ չէ:

Երբ դատախօսութիւնը եւ նրան յաջորդող երկար վիճաբանութիւնը աւարտուեց, եւ երբ ուսանողները սկսեցին ցրուել, Աբթուր մօտեցաւ աղջկան, որ դեռ միչա նստել էր լուիկ իր անկիւնը:

— Ես քեզ կ'ուղեկցիմ, Ջի՛մ. ո՞ւլ ես իջնել:

— Մարիամի մօտ:

— Ձեր հին տնտեսուհի՞ն:

— Այո՛: Բաւական հեռու է կենում այստեղից:

Մի առժամանակ գնում էին լուռ: Վերջը Աբթուր յանկարծ հարցրեց.

— Հիմա տասներեօթը տարեկան ես, չէ՞:

— Տասներեօթս հոկտեմբերին լրանայ:

— Ես միչա էլ գիտէի, որ դու այն տեսակ աղջիկ չէիր դառնալու, ինչպէս ամէնքը, եւ պատրաստվածը չէիր վազ տալու: Ջի՛մ, հոգի՛ս, ես այնպէս յաճախ մտածել եմ քո մասին, թէ արդեօք երբեք դառնալու եմ ընտանից մէկը:

— Ա՛յ, եւ դարձել եմ:

— Առում էիր օգնել ես Բենին: Ես չդիտէի այդպէս, որ ծանօթ ես:

— Ես Բենին չեմ օգնած, այլ միասին...

— Ո՞ւմ:

— Ա՛յն, որ այսօր հետս խօսում էր:

— Դու նրան լա՞ւ ես ճանաչում. — հարցրեց Աբթուր մի թեթեւ նախանձով: Իօլլան քիչ անախորժ էր նրան: Նրանց մէջ մի գործի առիթով մրցում կար «Երիտասարդ Իտալիայի» կողմից. կուսակցութիւնը գործը յանձնել էր Իօլլային, Աբթուրին դեռ չատ երիտասարդ ու անփորձ համարելով:

— Լաւ եմ ճանաչում ու ինձ գալիս է դալիս: Մի քանի ժամանակ ապրում էր Լիվորնոյում:

— Գիտե՛մ, այնտեղ եկաւ նոյեմբերին:

(Շար.)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 19-78

(ԵՐԹԵԼԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՆԱՓԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
18
ՄԱՅԻՍ
1932
18 MAI
1932

Ը. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 1882

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՈՒՐԻՇ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ

*Քթքթելով գերմանական երկունքին զանազան ծալքերը, դիտել կուտայինք երէկ. «Կա՛յ, տակաւին, Աւստրիոյ պարագան»: Այդ չախչախուած երկրին, մեծագոր կայսրութեան մը տասնորդական մնացորդին վարչապետը Մայիս 9ին բողոքախառն ակնարկը մը ուղղեց Ազգերու Դաշնակցութեան, լեզուպատառ գրքոյ

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԻ ԿԱՐԳԱԴՐԻՉ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԶՕՐԱՎՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ՍՈՎԵՏԻ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԶՕՐԱՎՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՀՐԱՀԱՆԳԱՎՈՐ ՀԱՄԱԿԱՐԳՉԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԱՍԻՆ

Հրամայում եմ, օրինակ, Ա-
ռաջին Հանրային Տնտեսական Բանկի
Ղարաքիլիսայի մասնաճյուղի վարիչ
Ս. Ղազարյանին՝ ներկայացնել ինձ
մինչև այս տարվա մայիսի 1-ը հետևյալ
տեղեկությունները.

ա) Ինչպե՞ս է կատարվում այդ
մասնաճյուղի հաշվապահական հաշվե-
տվությունը։ Ինչպե՞ս է կազմվում
հաշվեկշիռը։ Ինչպե՞ս է կատարվում
հաշվեկշռի ստուգումը։

բ) Ինչպե՞ս է կատարվում հաշվե-
տվությունը ամսական հաշվեկշռի
կազմման ժամանակ։

գ) Ինչպե՞ս է կատարվում հաշվե-
տվությունը տարեկան հաշվեկշռի
կազմման ժամանակ։

դ) Ինչպե՞ս է կատարվում հաշվե-
տվությունը տարեկան հաշվեկշռի
հաստատման ժամանակ։

ե) Ինչպե՞ս է կատարվում հաշվե-
տվությունը տարեկան հաշվեկշռի
հրապարակման ժամանակ։

զ) Ինչպե՞ս է կատարվում հաշվե-
տվությունը տարեկան հաշվեկշռի
հաստատման ժամանակ։

Ֆինանսների նախարար Ա. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

Երևան, 1929 թվականի ապրիլի 15։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՀՐԱՀԱՆԳԱՎՈՐ ՀԱՄԱԿԱՐԳՉԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԱՍԻՆ

Հրամայում եմ, որպեսզի Ա-
ռաջին Հանրային Տնտեսական Բանկի
Ղարաքիլիսայի մասնաճյուղի վարիչ
Ս. Ղազարյանը ներկայացնի ինձ մինչև

հայկական վարժարանի տեսուչ Տէր Աբրահամեան։ Բարդ ու մանուածապատ գործողութիւններէ վերջ, Տէր կոմիտասի անունը ժառանգեցին մէկական եկեղեցիի երաններէն նահատակներու ցանկին մէջ։

Անշուշտ երանացման այս սոսկ ձեւական կողմը շատ քիչերը պիտի հետաքրքրէր, եթէ Պ. դասախօսը մեզի չտար 17րդ դարու Պոլսահայ դպրոցի կեանքը եւ կաթոլիկ միսիոներներու գործունէութիւնը։

Առաջին անգամ Պալիս մուտք գործողներն եղան ֆրանսական ձիզիտները 1609 սեպտեմբերին, 1726 յուլիսին կափուչիները, որոնք շատ արագ բազմացան եւ ամուր արմատ ձգեցին թէ Պոլիս եւ թէ գաւառները։ Բարոգչութեան գործը գլեթէ ամբողջութեամբ կափուչինները ձեռքն էր, իսկ վերին դեկավարութիւնը՝ ձիզուիտներու։ Շատ չանցաւ Տոմինիկեաններն ալ եկան հաստատուեցան։ Ահա այս երեք միութեանց հաստատուիլը, պատճառ դարձաւ որ հայ ժողովուրդը երկար աւելն տառապի կրօնական-բիւզանդական վէճերու հետեւանքով։

Հալածանքը միսիոնարներու դէմ նորանոր բարդ ու ազգային ձեւեր առացաւ։ Հայ պատրիարքները կը փախուէին իրարու ետեւէ։ Ոմանք իրր թէ կը խրախուսէին կաթոլիկութիւնը՝ իսկ սմանք կատաղի պայքար կը մղէին։

Այդ պայքարի ամենացայտուն դէպքերէն մէկն է Աւետիք պատրիարքը, որ կատաղի հալածանքի ենթարկուեցաւ միսիոնարներու դէմ եւ ի վերջոյ Պոլսոյ ֆրանսական դեսպանին դադրութեամբ առեւանգուեցաւ խորհրդաւոր կերպով, Կուտէպովի եւ Ամերիկացիներուն պէտ։

Միսիոնարները գիտէին մօտեն ճիզուիտական ծրագրով։ Իրենց քարոզչական գործը կը տանէին խիստ զգոյշ եւ ուշադիր։ Անոնք հայոց հովուոր առաջնորդներուն հետ բարեկամ կը ձեւանային անոնց կասկածը չհրաւիրելու համար։ Միսիոներներու ճարպիկութիւնը պիտի կայանար անոր մէջ, որ Հայերուն նախ ընդունիլ տային Հռոմէական եկեղեցւոյ դաւանանքը, անմիթար պահելով հայ եկեղեցական ծէսերն ու աւանդութիւնները։ Հասկնալի է թ այս սկզբունքներով տաքուած աշխատանքը առայժմ կասկած ու տարակուսիլ չէր յարուցաներ հայ համայնքին մէջ։ Միսիոնարներուն թոյլ էր տրուած քարոզել հայոց եկեղեցիներուն մէջ եւ պատարագ մատուցանել։ Կային եկեղեցիներ, որոնց կէսը «Հայոց էր եւ կէսն ալ Յունաց»։

Երբ միսիոնարները արդէն տեղաւորուած էին ամուր կերպով, սկսան բողոքներ տեղացնել եւրոպական դեսպաններուն, անուանարկելով հայերը «հերետիկոսներ» եւ «հերձուածողներ»։ Եւ ատոր համար կ'ուզէին դեսպաններու միջամտութեամբ պատժութիւն առնել արժատախիլ ընելու համար Հայ եկեղեցիի մոլորութիւնները։ Լուդովիկոս 14րդը կը յորդորէր «աղակութիւն ցոյց տալ ձիզուիտներուն...»։

Եփրեմ Ղափանցի Պատրիարքը, որ յայտնի էր իր հակակաթոլիկ պայքարով, սկսաւ հաշտարար քաղաքականութիւն վարել միսիոնարներուն հետ։ Հայերը դժգոհ մնացին Եփրեմէն եւ դիմեցին Կարինի Աւետիք եպիսկոպոսին։ Աւետիք եպ.ը ժոլեռանդ հակակաթոլիկ էր եւ մօտ բարեկամ Հէյմ-իլ-իսլամ Ֆէյզուլլահին։ Բուռն պայքար սկսաւ Հայերու կաթոլիկացման աշխատող միսիոնարներուն դէմ։ Ջրանոսկան դեսպան Ֆէոիօլը միսիոներներուն պաշտպան կանգնեցաւ եւ բողոքագրեր հասցուց Լուդովիկոս 14րդին, որ վերին հովանաւորն էր անոնց։ Այժմ կողմէ Աւետիք պատրիարքի դէմ զանազաններ սկսան շատնալ եւ կ'ուզէին ամէն կերպ զայն պաշտօնէն հեռացնել։ Օգտուելով սուլթան Մուսթաֆայի գահընկեցութենէն եւ Պոլսոյ խառնակ վիճակէն, Աւետիք պատրիարքը կը բանտարկուի 16 օգոստ. 1702ին եւ նոյն տարի սեպտեմբերին կ'աքսորուի Սուրիա։ Հարը 880,000 ոսկիի գումար մը կը հաւաքէն եւ կը յանձնեն թուրք կառավարութեան, (Աւետիք պատրիարքը ազատելու համար։ Եւ յիրաւի, շնորհիւ այդ մեծ գումարին փրկարար դերին, Աւետիք ազատեցաւ եւ պատրիարքական գահ բարձրացաւ կրկին։ (1704-1706) Աւետիք միաժամանակ պատրիարք էր եւ երուսադէմի, որուն Մինաս պատրիարքը անզիլիացի վաճառականն Լոթրանիէն խոշոր գումարի փոխառութիւն մըն էր ըրած եւ չէր կրցած վճարել։

Անգլիացին դատ բացաւ եւ այդ առթիւ կրքերը բորբոքեցան պատրիարքին զէմ, թէեւ, ի վերջոյ դատը շահեցաւ։ Ֆէոիօլի սադրանքներով 1706 փետրուար 14ին, մեծ եպար. քոսին միջոցով Աւետիքը պաշտօնանկ ըրին եւ աքսորեցին Կիպրոս կղզին։

Ֆէոիօլը կը կաշառէ Աւետիքին ուղեկցող չաուշը եւ կը հրահանգէ Ռոսի ֆրանսական հիւպատոսին, որ Աւետիք երբ հոն հասնի, պէտք է փոքրիկ առեւտրական նաւ մը գտնել եւ ղրկել Ֆրանսա։

Այդպէս ալ կ'ըլլայ, Աւետիք կ'առեւանգուի եւ փոխանակ Կիպրոս երթալու, Ֆրանսա կը փոխադրուի։ Աւետիքի անհետացումը երկար ժամանակ անյայտ կը մնայ Պոլսոյ հայութեան։

Ամէն կողմ մարդ կը ղրկեն եւ հազիւ հետքը կը գտնուի։ Աւետիքը կը ղրկուի Մարսէյլէն Սուրբ Մինքայէլի լեռը եւ կը պահուի խիստ բանտարկութեան մէջ։ Ֆէոիօլ մինչ այդ՝ լուրեր կը տարածէ թէ Աւետիք մեռած է։

Հայերէն եւ կամ թուրքերէն գիտցող չգտնուելով, Աւետիք կը յանձնուի Ռընօսոյի Ռընօսոյի օգնական Փըթի սը լա Քրուա, վարդապետ մը, հայերէն կը սորվի Աւետիքէն եւ հետզհետէ կ'ուզեն ըմբռնել Աւետիքի մտադրութիւնները։ Աւետիք չափաւոր յայտարարութիւններ կ'ընէ եւ իր բուն միտքը կը ծածկէ։ Անոնց կը յայտնէ թէ ինքը կաթոլիկ է եւ նոյն իսկ Պոլիս զանոնք պաշտպանած է։ Աւետիքի յայտարարութիւնները ատորագրել կուտան։

Աւետիք վախճանեցաւ 1711ին, ճիշտ այն ժամանակ երբ Լուդովիկոս միջոց չէր գտներ անկէ ազատելու։ Լուդովիկոսի օրագրութեան հրատարակիչ Տէպինքեն կ'ըսէ թէ՝ «On sera tenté de croire qu'on se débarrassera de lui par le poison.

ՎԻՆ-ՀԱՐ

ԿՈՐԿՈՒԼՈՎ ԿՈՐԿՈՒԼՈ՞ՎՆ Է

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՍՊԱՆԵԱԼԻՒՆ ԱՆՑԵԱԼԻՒՆ ՎՐԱՅ

Ներքին նախարարութեան հրամանով, ընդհ. ապահովութեան ոստիկանապետարանէն մէկը, յատուկ քննութիւն մը կը կատարէ Փրակայի մէջ, լուսարանելու համար Կորկուլովի վերաբերեալ կարգ մը կէտեր։ Այս քննութեան արդիւնքը, առ այժմ ցոյց կուտայ թէ Կորկուլով խակապէս Կորկուլովն է, ծնած 1895 յունիս 26ին, Լապինսքայայի մէջ։

1921ի դեկտեմբերին էր որ Կորկուլով առաջին անգամ կը մտնէր Զեխոսլովաքիա։ Վարշաւեայէն կուգար լեհական անցագրով մը եւ կը հաստատուէր Հուռնչինի մէջ։ Այդտեղ, խնդրագիր կը ներկայացնէ ոստանալու չեխական հպատակութիւնը։ Իր խնդրագիրը կը մնայ անհետեւանք։ Սակայն երբ դիմում կը կատարէ կառավարութեան ծախքով հետեւելու համալսարանի դասընթացքին, կ'ընդունուի։

Երբ Զեխոսլովաքիա կը հասնէ, Կորկուլով արդէն ամուսնալուծման դատ էր բացեր իր առաջին կնոջ դէմ։ Այդ ամուսնութիւնը կը լուծուի Փարիզի ռուս եպիսկոպոսին կողմէ։

Կորկուլով որ կը բնակէր Փրակա, եւ կ'ամուսնանայ սոփրիչի մը աղջկան հետ, որուն սակայն, չի կրնար երկար կենակից, կը բանայ ամուսնալուծման նոր դատ մը։ Որովհետեւ, իր ճամբուն վրայ կը հանդիպի յիսունոց կնոջ մը, որուն հետ կը կենակցի ապօրէն կերպով՝ քանի մը տարի։ 1923—28։ Այդ թուականին, Կորկուլով չափազանց բարեհամբոյր է իր յիսունոց սիրուհիին հանդէպ։ մինչեւ որ զայն ալ կը լքէ, չոգնի վերածելէ վերջ անոր 20,000 քուռոնը։

Մինչ այդ, իր ամուսնալուծման դատը կը վերջանայ ի վնաս իրեն։ Որովհետեւ անընդհատ կը ծեծէր իր կինը, զոր անօթի ալ կը ձգէր։

Երրորդ անգամ, Տումէկի սպանիչը կ'ամուսնանայ Հռոմէնցոյի աղջկան մը հետ։ Երկար չի տեւեր։ Կը լքէ կինը եւ կ'անհետանայ։

Իր վերջին կնոջ դիմումին վրայ, ոստիկանութիւնը կը փնտռէ զինքը։ գողցած է անոր 13,000 քուռոնի օժիտը։ Այդ թուականին, ոստիկանութիւնն արդէն Կորկուլովի վրայ կը նայի իբրեւ համայնավար, որովհետեւ իր կինն է զինքը մատնողը, բանտով թէ տեսած է անոր համայնավարի անդամատետրը։

Ֆրանսայի ոստիկանապետին կատարած քննութիւնը երեւան բերած է նաեւ կէտ մը, որ կապուելով Կորկուլովի յուշատետրին մէկ յայտնութեան մանաւանդ կարեւորութիւն մը կը տանայ։ Իր յուշատետրին մէջ, 1930 յուլիս 14 թուականով, Կորկուլով կը յայտնէ Ֆրանսայի Հանրապետութեան այն առենի նախագահ Պ. Կաստըն Տումէկի սպանութեան մասին։

Արդ, յայտնուած է թէ Տումէկի սպանիչը 1930 յուլիս 8ին, Փրակայի Ֆրանսական հիւպատոսէն արտօնութիւն առած էր Փարիզ երթալու։

Հարցաքննիչ դատաւորին պատասխանելով, Կորկուլով կը կրկնէ իր յանկերգը.

— Երեւակայութի՛ւն...

Ասոնք են Ֆրանսայի ոստիկանապետին կատարած քննութեանց արդիւնքը Զեխոսլովաքիոյ մէջ։

Բայց տակաւին չէ կրցած երեւան հանել ստուգօրէն թէ Կորկուլով պատկանա՞ծ է որ եւ է քաղաքական կուսակցութեան։

Բայց, ոստիկանական ոստիկանութեան քննութիւնը՝ Կորկուլովի մասին, բաւարարուին հակառակը կը հաստատէ։ Ռումանիոյ մէջ երեւան հանուած գլխաւոր կէտը այն է թէ Կորկուլով իբր կապ ծառայած է բոլշեւիկներու եւ չեխ զօրավարի մը կայացայի մէջեւ։ Այդ գործը որ ժամանակին մեծ աղմուկ հանեց Զեխոսլովաքիոյ մէջ, վերջապէս զօրավարին ասոհնանպրկումովը։ Արդ, Կորկուլովի ճամբորդութիւնը դէպ ի Ռուսիա, կը զուգադիպի այդ շրջանին։ Եթէ այս կէտը վերջնապէս ստուգուի, անհերքելի կերպով պիտի հաստատուի թէ Կորկուլով իրօք բոլշեւիկեան գործակալ էր։

Ռումէն ոստիկանութեան մանաւանդ ուշադրութիւնը գրաւած է այն պարագան թէ, իր ձերբակալման ընթացքին, Կորկուլով յայտնեց որ կը պատկանի ռուս ֆաշական կազմակերպութեան մը։ Պատճառն այն է կը թուի, որ ռումէն ոստիկանութիւնը լուր առած էր թէ Զեկան ծրագիրը յղացած է վարկաբեկելու եւրոպական գլխաւոր քաղաքներու եւ մանաւանդ Փարիզի հակախորհրդային կազմակերպութիւնները։ Այս ծրագրին համաձայն, կազմակերպութիւնը նախատեսուած էր ռուս ֆաշական կազմակերպութեան մը, զոր պիտի մեղադրէին յետոյ թէ ահաբեկումներ կը կատարէ։

Իրականութեան մէջ, ռուս ֆաշական կազմակերպութիւն չկայ։

Կասկած կը ծագի ուրեմն թէ Կորկուլովի արարքը առաջին քայլն է այս ծրագրին գործադրութեան։

Իսկ չեխ ընկերվարականներու օրկան «Փրովոլիտու» «Կորկուլով նաեւ համայնավար էր» խորագրին տակ կը գրէ.— Մենք եւս պիտի կրնայինք այս խորագիրը տալ մեր յօդուածին, որովհետեւ Կորկուլովի անձնական յարաբերութիւնները Հռոմնէնի համայնավարներուն հետ, բաւական սերտ եղած են։ Անոր յարաբերութիւնը հրատարակուած է Հռոմնէնի համայնավար շաբաթաթերթին մէջ։

«Փոփիւլէռ» իր կարգին կը գրէ.— Ճշմարտութիւնը պարզ է եւ ցաւալի ճշմարտութիւնն այն է որ Տումէկը սպաննող մարդը խենթ էր։ Հաստատուած է որ մտած էր չեխ ընկերվարական կուսակցութեան մէջ եւ չորս ամիս յետոյ վտաքուած տեղական մասնաճիւղին կողմէ։

«Քիչ առեն համայնավար եղած է. բայց իր խոստումնաքը, իր համակրութիւնները. իր խորհրդաւոր յաւակնութիւնները զայն կը մղէին անշուշտ դէպի ֆաշիզմ եւ դէպի Սպիտակ Ռուսերը։

× Պերլինէն Հրատարակչական Տուն մը յանձն առած է տպել Կորկուլովի «Խազախի մը վէպը», որ 600 էջէ կը բաղկանայ։ Հրատարակիչը կ'ըսէ թէ կարգ մը մասեր յապաւելով, հեղինակը առողջ մարդու մը տպաւորութիւնը կ'ընէ։ Անգլիական եւ ամերիկեան Տուներ իւղոտ առաջարկներ կը տեղացնեն Պերլին, այս գործին թարգմանութեան իրաւունքը ստանալու համար։

Սպառնացող վտանգին հանդէպ

Թամկավար գործիչ մը, Միքայէլ Նաթանեան, երկար յօդուած մը հրատարակած է իրենց Ամերիկայի պաշտօնաթերթին՝ «Պայքար»ի մէջ, «Չամայնավարներու վտանգը գադուներու մէջ» խորագրին տակ։

Հատուած մը իր խորհրդածութիւններէն։

— «Գադութահայութիւնը կրծող ցաւերէն մէկն ալ համախմբավարական շարժումն է, որ, թէեւ իր տարողութեամբը առ այժմ ոտնմանափակ, կը սպառնայ վտանգել ոչ միայն ենթականերուն հանդիսատը, այլ եւ հանդիսատը գադութահայերու ամենատուայտ մասին, որ սակայն վարդապետութեան մասին օտար եւ անտարբեր կը մնայ։

Համախմբավար շարժումներու հայերու եւս խառնուիլը վտանգ մը կ'ըլլայ գաղութներու համար որ տեղական գապէս անոր համար որ տեղական ժողովուրդները եւ վարիչ տարրերը այն երկիրներուն, ուր մերայինները գրաւած են, Հայու մը, որքան ալ անխորհուրդ, մէկ արարքին համար պատասխանատու կը համարուն ամբողջ հայութիւնը։

Երբ ազգովին այնքան Հանքեր կը թափուին մեր ցանուցիր գաղթականներուն մէջ վատ պահելու տոհմային գիտակցութիւնը եւ իրարու ու հայրենիքին մէջեւ բարոյական եւ ցեղային կապը, երբ օտար միջավայրերու աննպաստ պայմանները արդէն ինքնին, մէկ մէկ վտանգներ են մեր հայապահական կեանքին եւ երբ մեր նորահաս սերունդը, այդ տեղերը, համայ ակամայ օտարանալու ուծանալու ապատնալիքին տակ կը գտնուի, համայնավարութեան նման՝ ազգ եւ կրօնք չճանչցող, տոհմային դարաւոր արժէքները անգոնող անխտրական վարդապետութիւն մը խորխորատը ալ աւելի խորացնող գործօն մը կրնայ ըլլալ միայն։

Ահա թէ ինչու մենք պարտաւոր ենք կռուիլ ոչ միայն ապազգայնական այդ վարդապետութեան դէմ, այլ եւ համապատասխան միջոցներ ձեռք առնելու ենք, արտասահման գտնուող մեր այն միամիտ տարրին դէմ, որ հակամէտ է տարուելու այդ յորձանքէն, որ իրեն օգուտ մը չտալէն զատ, թէ իր գտնուած տեղերու հայ գաղութը կասկածելի կը դարձնէ օտար պետութեանց եւ թէ յաչս օտար պետութեանց եւ թէ միանգամայն ազգային վտանգ մըն է, որովհետեւ արտասահմանեան այդ հաւաքնավարները, իրենց անխտրական համոզումներովը, վերջ ի վերջոյ, ազգին հաւար պիտի կորսուին»։

Թշուառութիւնը Սահակաշէնի եւ Մեսրոպաշէնի մէջ

—)(o)(—

ԽՄԲ.— Բարեգործականի գրասենեակէն ստացած ենք հետեւեալ զեկոյցը, Մայիս 12 Թուականով.—

1929 դեկտեմբերին Թուրքիայէն Սուրիոյ ձէզիրէի կողմերը գաղթած 600 տուն քրտահաս Հայերէն 130 ընտանիք Թել-Պրաքի շրջանին մէջ նորաշէն երկու գիւղերու Սահակաշէնի եւ Մեսրոպաշէնի մէջ տեղաւորուեցան, Հ. Բ. Ը. Միութեան նախաձեռնութեամբ բացուած համազգային հանգանակութեան արդիւնքով։ Հալէպի մէջ կազմուած Գաղթականաց Կեդր. Խնամատարութեան հսկողութեան տակ շինուեցան 120է աւելի կոկիկ եւ հանգստաւէտ բնակարաններ, եւ գիւղացիներուն տրուեցան անասուն, լծկան եզներ, երկրագործական պիտոյքներ ընտանի անասուններ եւ սերմնացու։

Առաջին տարին, երաշտութեան հետեւանքով, ցանքը ապարդիւն մնաց եւ խնամատարութիւնը երկրորդ անգամ ըլլալով անասուն եւ սերմնացու տրամադրեց գիւղացիներուն։ Միեւնոյն ժամանակ, հաւանական երաշտի մը դժբախտութենէն խուսափելու համար, ճաղճաղ գետին առվեր թումբ մը կանգնեցնելու փորձը ըրաւ, սակայն դժբախտաբար այդ փորձն ալ ի դերեւ ելաւ։

Այս տարի, երաշտը աւելի սաստկօրէն կը տիրէ ամբողջ Միջագետքի մէջ եւ հայ գիւղացիներն ալ մեծապէս ազատուած են, չունենալով ուտելիք ոչ իրենց եւ ոչ ալ իրենց անասուններուն համար։ Ատոր վրայ սկսած է խուճապ մը եւ շատերը ապդին անգին կը ցրուին։

Կիլիկիոյ կաթողիկոսին դիմումին վրայ, Միութեանս կողմէ իր թեմականներուն մէջ վատ պահելու տոհմային գիտակցութիւնը եւ իրարու ու հայրենիքին մէջեւ բարոյական եւ ցեղային կապը, երբ օտար միջավայրերու աննպաստ պայմանները արդէն ինքնին, մէկ մէկ վտանգներ են մեր հայապահական կեանքին եւ երբ մեր նորահաս սերունդը, այդ տեղերը, համայ ակամայ օտարանալու ուծանալու ապատնալիքին տակ կը գտնուի, համայնավարութեան նման՝ ազգ եւ կրօնք չճանչցող, տոհմային դարաւոր արժէքները անգոնող անխտրական վարդապետութիւն մը խորխորատը ալ աւելի խորացնող գործօն մը կրնայ ըլլալ միայն։

Ահա թէ ինչու մենք պարտաւոր ենք կռուիլ ոչ միայն ապազգայնական այդ վարդապետութեան դէմ, այլ եւ համապատասխան միջոցներ ձեռք առնելու ենք, արտասահման գտնուող մեր այն միամիտ տարրին դէմ, որ հակամէտ է տարուելու այդ յորձանքէն, որ իրեն օգուտ մը չտալէն զատ, թէ իր գտնուած տեղերու հայ գաղութը կասկածելի կը դարձնէ օտար պետութեանց եւ թէ յաչս օտար պետութեանց եւ թէ միանգամայն ազգային վտանգ մըն է, որովհետեւ արտասահմանեան այդ հաւաքնավարները, իրենց անխտրական համոզումներովը, վերջ ի վերջոյ, ազգին հաւար պիտի կորսուին»։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԿԱՐԳ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆ.— Կը բովանդակէ Պատարագի, Մկրտութեան, Դրօշմի, Պսակի եւ ննջեցեալներու վերաբերեալ երգեցողութիւններ, զանգերու աճեան գործածութեան համար։ Մաքուր տպագրութեամբ նոր լոյս տեսած Վիեննական Մխիթարեան Տպարանէն։ Գին՝ 10 Ֆրանս. Ֆրանք։ Դիմել՝ Librairie des P. P. Méchitharistes **Vienne** (Autriche) VII. Mechitharistengasse 4.

Կարդացէք եւ Տարածեցէք «ՅԱՌԱՋ»ը

ԵՐԴԻՔ ՀԱՅՐԵՆԻ

(Վ. Է Պ)

Բ. ՄԱՍ

Աղջիկները ոմանք եւս խոյս տուող ակնարկներ կը նետէին Սուրէնի եւ Յունասուհիին վրայ, որ Սուրէնի ինքնաշէնի ու մտածկոտ կեցուածքը,— որ կռպար ներքին աղբուսներէ, վերյիշումներէ, քաղաքէն ստացուած անհաճոյ նամակէ մը եւ միանգամայն իր անձնական պայմաններէն,— կը վերագրէին Յունասուհիին հետ ունեցած իր կապին։ Ինքնաղրութիւն մըն էր իրենցը, ըստ ուրիշներու, ու դէպի Սուրէնը իրենց ներքինն ու քաջքն տրամադրութիւններէն թեպետ վերագրում մը, քանի որ, գոնէ այդ պահուն, Սուրէնն ձիգ կ'ընէր մոռնալ վերապրումները, ձերբազատուելու այս մեծ ու պայծառ քաղաքին ճանձրոյթներէն։ Իր պատանեկութենէն եկող յիշողութիւնները զինքը տարեր նետեր էին իրենց տանը սեմին առջեւ։ Նոյն պահուն, Ֆրանսուհին, տեսնելով Սուրէնի ժամացոյցը սեղանին վրայ, առաւ, նայեցաւ վրան, յետոյ, պա՛րզ հետաքրքրութեան մը համար, բացաւ անոր ետեւի կափարիչը, ու տեսաւ անոր մէջ նկարը... Աստղիկինն էր...։ Զկրցաւ բացատրել թէ ո՛վ էր ան։ Բայց, իր մէջ կինը լուծած էր հարցը ու գտած էր պատ,— Կինը։ Որովհետեւ, կիները, մի՛շտ տարօրինակ տպաւորութիւնը ունին իրենց նմանը տեսնելու իրենց դէմ՝ պայքար մը կամ տառապանք մը ստեղծելու անբաղձալի բաղձանքէն մղուած...։ Փակեց կափարիչը, ու ժամացոյցը դրաւ սեղանին վրայ, հոն ներփակուած պիմալիոնը դեռ աչքերուն առջեւ, ճիշդ Սուրէնին պէս, որ նո՛յն բոպէին, մտաբերեր էր. կենդանի պատկերը Աստղիկին եւ որ,գլուխը դարձնելուն, հանդիպեր էր ուրիշի մը՝ Ֆրանսուհիին, պիմացը եղող հայելիին մէջ...

Ինչո՞ւ։ Այո՛, ինչո՞ւ ստեղծուէր այս անթափանցելի բեմը, — հայելի՞ն։ Այս յարակայ գ ի ւ մը։ Պատրանքներ ստեղծելու եւ պատրանքնե՞ր փշրելու համար։ Իրա՞ւ, վաղուն, ահա կրկին չար ուզեց ըլլալ Սուրէնի պատրանաւոր արշաւանքին դէմ՝ գնելով բիրտ ու գառն իրականութիւնը,— «Հո՛ս ես, միամի՛տ տղայ»...։

Բայց, տագնապը չթողուց զինքը։

Ամբողջ գիշերը հոգեկան անձկութեան մէջ էր եղած։ Անկողնին մտնելէ առաջ, անգա՛մ մըն ալ կարդացեր էր տէր Հօր նամակը, ուր կ'ըսէր.— «...հին պատմութիւնն է միշտ։ Զուր յոյսերու կը հագուիլ։ Օսման էֆէնտի աւելի չի փախցներ նեղելու համար հայրդ։ Պոլիսը ապրշումի թելով կապեց ոտքդ։ Այս դասերը, պղպջակները, յօդուածները, բոլո՛րը լաւ են, սիրելի Սուրէն, բայց հոս ալ գործող ձեռքի պէտք կայ, ճիշդ չե՞մ մտածեր, արդեօք, երբ կը կարծեմ թէ այդ բոլորը անմիջական բնոյթ չունին։ Հեռուէն՝ թերեւս ամէն բան սխալ կը գնահատեմ։ Եւ սակայն, երբ տունը անմիջական վտանգի տակ է միշտ, լաւ չէ՞ որ մի՛շտ քովը գտնուինք։ Մի՛ մտածաղիր, եթէ ըսեմ թէ բոլորս, հակառակ լաւատեսութիւններուն եւ յոյսերուն, վստահ չենք թէ այս իրիկուն գլուխնիս մեր ուսերուն վրայ կը լուսցնե՞նք...»։

Իրաւունք ունէր, թերեւս, Տէր Մերոսը, խորհեր էր Սուրէն։ Այսուհանդերձ, ճակատագրականօրէն մեզի վիճակուածէ հաւատարապէս կռնակ տալ երկու մեծ ու ծանրատար կռիւներու... Հեռ ի հեռ գնացք մը պէտք է։ կեանքը քալած է — եղրակացուցեր էր — իսկ մեր ժողովուրդը մնացած է հաստ ու անանցանելի պատի մը ետին... Ու մոլքը իջած է ... ճնշած է մեզ...։

Ու անգամ մըն ալ կարդացեր էր Տէր Մեսրոպի վերջին տողերը.— «...այս նոր լոյսը, այնքան արագ ու անոպասելի, կրնայ եւ կուրացնել մեզ...»։

Մի՞թէ...

Ու հիմա նորէն մտածեց, իրօ՛ք, որ ինք այս սեղանին քով տեղ չուներ։ Եւ սակայն, շարունակեց խոսիլ ու ժպտիլ, որովհետեւ, շրջանակը, կեանքը, սովորութիւններն ու պայմանները ինչպէս եւ իր կապերը կ'ըսէին իրեն — «Միամիտ ու յիմար տղայ, դուն ծնար լոյսին համար եւ խաւարին մէջ հասակ նետեցիր. մի՛ նայիր ետեւ՝ հորիզոն մը կայ առջեւդ. կեա՛նք մը կայ ու ճամբայ մը, զոր կտրել պէտք է գիտնաս մութը չկոխած,...

Այդ մո՛ւթը։

Սուրէն կը զգա՛ր, թէ պիտի գար ան։ Բայց, չերմ ու լուսապայծառ միջօրէն կը խրախուսէր զինքը։

— Գիտես,— շշնչաց յանկարծ Ֆրանսուհին,— վշտացած եմ քեզի...

= Կը ցաւիմ, եթէ որեւէ ձեւով վշտացուցեր եմ քեզ — հաղիւ վրայ բերաւ Սուրէն՝ ամփոփել ջանալով միտքը — գուցէ թերացում մը ունեցայ բոլորովին ակամայօրէն։

Բայց, Ֆրանսուհին կրկին դարձաւ Պարոնվարդեանին, եւ սեղանին վրայէն առնելով Սուրէնին սիկառի տուփը, սկսաւ խաղալ անոր հետ, գլխարկին տակէն ժպտեցաւ, եւ տուփը պատռելով մատներուն մէջէ, կտորները նետեց մոխրամանին մէջ։ Յետոյ, մէկէն հանեց գլխարկը, գլուխը ըրաւ ետ, քիչ մը նայեցաւ հեռուն ու միշտ ժպիտը շրթունքին, ըսաւ Պարոնվարդեանին.

— Ձեր բանաստեղծութիւնները մասաւոր հաճո՞յք կը պատճառեն ինձ։

Պարոնվարդեան, շունչը կտրած եւ ուշագրութիւնը լարած՝ դեռ բառերու կը սպասէր, տան պտտիկ ժապաւինաւոր ու սպիտակ շինիչներուն նման, որոնց շատ քար կը նետեն իրենց տիրուհիները։

— Այս առտուան քերթին մէջ լոյս տեսածը իրապէ՞ս գեղեցիկ ստեղծագործութիւն մըն է...

= Այնպէս չէ՞։

— Երկրորդ տունը, մանաւանդ, ուր երաժշտութիւնն ու խորքը իրար կը գեղարտնցնեն...

= Այո՛... ը՛... գիտէ՞ք...

— Դ'երեւի նեղչինման գեղեցիկ ակ մը ունիք...

= Այսինքն...

— Ո՞վ է, տեսնենք.. աղջիկ ըլլալ ու ներշնչել...

= Բայց, օրիորդ Արապեան..

— Մէ՞կ անգամէն կը գրէք..

(Շար.)

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

հաղորդուին հարցաքննիչ դատաւորին եւ քննուին նաեւ, բժիշկները իրենց տեղեկագիրը տան Կորկուլովի մտային վիճակին մասին, հարցաքննիչը պիտի կրնայ իր գործը վերջացած նկատել եւ որոշում մը տալ դատավարութեան մասին։

Կը կարծուի որ, եթէ մասնագէտները ընդունին ոճրագործին պատասխանատու եւ գիտակից նկատուելու հանգամանքը, դատավարութիւնը պիտի կրնայ տեղի ունենալ Յուլիսին։

× Յայտնուած է թէ Կորկուլով մտադրած էր ֆրանսական հպատակութիւն ստանալու համար խնդրագիր ներկայացնել եւ ձեւակերպութիւններուն տեղեկանալու համար, ապրիլ 30ին, Մոնաքոյէն նամակով մը դիմում կատարած էր Փարիզի ոստիկանութեան։

× Թերթերը իրենց կարգին, մանրամասն քննութիւններ կը կատարեն Կորկուլովի մասին, բոլոր այն վայրերուն մէջ, ուր բնակած է։

«Ժուռնալ»ի քննութիւնները կ'եզրակացնեն թէ Կորկուլով «հիւանդ» չէր 1921ին, երբ նոր կ'ամուսնանար, ինչպէս ըսուեր էր։ Իր կինը որ բժշկութեան կը հետեւէր, նշմարած պիտի ըլլար։ Ալքոլամոլ ալ չէր, այն շատ պարզ պատճառով որ այդ թուականին Ռոստովի մէջ, ուր կը բնակէր, կաթիլ մը ալքոլ չկար։ Բնակչութիւնը ստիպուած էր գոհանալ սուրճով, թէյով ու ջուրով։ «Ժուռնալ»ի լրագրողը կ'եզրակացնէ թէ

1) Իր առաջին ամուսնութեան նախօրեակին, նշանածին ընտանիքին լուր տրուեցաւ թէ, Կորկուլով համայնավար է։ Լուր տուողներն էին ռուս ապգային կազմակերպութեան մը անդամները, որոնք սակայն ո՛չ մէկ փաստ տուեր էին։

2) 1931 յունիսին, երբ իր կնոջ հետ կը մեկնէր Լեհաստան, բոլորը զարմացան թէ Կորկուլով յաջողեր էր անմիջապէս ստանալ փոխադրութեան արտօնագիր, մինչ իր կինը օրերով սպասելէ յետոյ իրաւասու պաշտօնատան առջեւ, ձեռնունայն վերադարձեր էր։

3) Միւսմի մէջ, Կորկուլովի կինը, եղբայրներն ու քոյրերը չէին յաջողեր լեհական սահմանին անցնիլ· իսկ Կորկուլով յաջողեր էր միւնակն անցնիլ շատ դիւրութեամբ, շնորհիւ համայնավարի մը, որուն տունն իջեր էր։

Այս տեղեկութիւններն ալ եթէ ստուգուին, պիտի կրնան հաստատել թէ Կորկուլով կապ ունէր համայնավարներու հետ։

Ֆրանսական հսկայ շոգենաւ մը կ'ապրի ճամբորդութեան ընթացքին

Դաւադրութեան կասկածներ

Մէյսաժըրի Մարիթիմ» ընկերութեան նոր եւ ամենամեծ շոգենաւերէն մէկը «Ժորժ – Փիլիփար որ իր առաջին ճամբորդութիւնը կը կատարէր, այրեցաւ Աւենի ծոցին մօտերը։

Երբ հրդեհը ծագեցաւ շոգենաւուն մէջ, նաւապետը յուսաց որ նաւաղները պիտի կրնան իրենց տրամադրուած միջոցներով մարել զայն եւ առնել տակին առաջքը։ Սակայն հրդեհը չուտով ծաւալեցաւ եւ շոգենաւը սկսաւ օդանութեան նշաններ արձակել անթելով։

Շոգենաւուն մէջ կային 300 նաւաղներ, 600 ճամբորդներ։

Օդնութեան հասնող օտար շոգենաւերը —անգլիական եւ մէկ ալ իտրզական— յաջողեցան փրկել մաս մը նաւաղներն ու ճամբորդները։ Մէկ քանի հոգի ծանր այրուածքներ ստացած են։ Տակաւին յայտնի չէ թէ քանի՞ հոգի մահացած կամ կորսուած են։

Հրդեհին պատճառները անյայտ կը մնան տակաւին։

«Ժորժ – Փիլիփար շոգենաւին չինութիւնը սկսած էր 1929ի դեկտեմբերին Սէն – Նազէրի նաւարանին մէջ։ Հսկայ եւ ճոխ շոգենաւ մը որուն երկարութիւնն էր 172 մեթր 71 ս· եւ 20 մեթր 80 ս· լայնք, 20,945 թոնօ տարողութեամբ, օժտուած վերջին կատարելութեամբ։

Առաջին ճամբորդութիւնն էր որ կը կատարէր դէպ ի Մայրագոյն Արեւելք եւ Մարսէյլէն մեկնած էր փետրուար 16ին, հոս վերադառնալու համար մայիս 28ին։

Կասկած կայ որ հրդեհը դաւադրութեան մը արդիւնքն է։ Շոգենաւը փետրուարի վերջերը դեռ Մարսէյլէն չմեկնած, ընկերութեան վարչութիւնը լուր առեր էր Փարիզի Ընդհ. Ապահովութենէն թէ շոգենաւին դէմ դաւադրութեան մը խօսքեր կան, թէ համայնավարներ կը պատմեն որ նաւը ռադմանիւթ եւ զէնք պիտի փոխադրէ Ճափոնի համար եւ թէ ծրագիր կայ Սուէզի ջրանցքին մէջ, շոգենաւը օդը հանելու, այդ կերպով դէպի ճափոն զէնքի եւ ռազմանիւթի փոխադրութիւնը արգիլելու համար։ Այս լուրերուն մեծ կարեւորութիւն մը չտրուեցաւ, բայց նախազգուշական միջոցներ ձեռք առնուեցան։

Այս զրոյցներուն հետեւանքով է որ կասկած կայ թէ հրդեհը դիտումնաւոր է։ Նաւուն մէջ գտնուողներէն 634 հոգի փրկուած են։ Մնացեալներուն մասին, լուր չկայ։

Փորիկն Լինսպէրկի առեւանգիչները

Վերջին լուրերու համաձայն, Ամերիկեան ոստիկանութիւնը արդէն երեւան հանած է փոքրիկն Լինտպէրկի առեւանգիչներն ու սպանիչները։ Հինգ այր եւ մէկ կին են։ Ամնց մէկ քանիին ձերբակալումը մօտալուտ կը նկատուի։

Ոստիկանութիւնը գիտէ մանաւորապէս թէ առեւանգումը կատարուեցաւ այս խումբին երեք անձերուն կողմէ, Գերման մը, Իտալացի մը եւ Պրազիլիացի մը։ Գերմանացին է որ փրկագինը պահանջող տոմսը գրած է։

Բժիշկ Կոնտոն, համալսարանի ուսուցիչը որ միջնորդ ծառայած էր Լինտպէրկի եւ առեւանգիչներուն, պատմեց թէ, երբ կ'ուզէր այս վերջիններուն շոգեշարժ նաւակը մտնել, անոնք իրենց ատրճանակներն ուղղեցին իր վրայ։ Կարծելով որ տղեկը նաւակին մէջ է, բժիշկը պատասխանեց.— Ետ առէք ձեր ատրճանակները. ուրիշ բան ունիմ ձեզ ըսելիք»։

Ամբողջ խօսակցութեան ընթացքին, սակայն, առեւանգիչներէն մէկը որ Տըք կը կոչուի, բժիշկը պահեց ատրճանակի սպառնալիքին տակ։ Ուրիշ մը՝ Շօն, քանի մը օր վերջ հանդիպեցաւ բժիշկին, գերեզմանատան մը մէջ եւ անոր ձեռքէն ստացաւ իբր փրկագին ուզուած 50 հազար տոլարը։

Կը կարծուի թէ կինը որ մաս կը կազմէր առեւանգիչներուն, նոյն ինքն է որ երկու անգամ ներկայացեր էր բժիշկ Կոնտոնի, անոր յանձնելու համար առեւանգիչներուն նամակները։

× *Ամբողջ Նիւ Եորքի մէջ, նախորդ կէսօրին, գործառնութիւն եւ երթեւեկ դադրեցուցին՝ իբր սուգի նշան, տղեկին թաղման առթիւ եւ ի յարգանս անոր ծնողքին։*

× *Ոստիկանութիւնը հսկողութեան տակ առած է բժիշկ Կոնտոնը, զայն պաշտպանելու համար առեւանգիչներու վրէժխնդրութեան, հաւանական յարձակումներուն դէմ։*

× *Լինտպէրկ ցարդ 6 միլիոն ֆրանկ է իր զաւակը գտնելու համար։*

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈՐԵԼԵԱՆԸ

Դպրոցասէրի Յիսնամեայ Յոբելեանական հանդիսութիւնը պիտի կատարուի 22 Մայիս Կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 3ին վարժարանին մէջ։ Այս հանդիսակատարութիւնը նախապէս որոշուած էր Մայիս 8ին, սակայն յետաձգուեցաւ հարկեցուցիչ պատճառներով։

Կեդր· վարչութիւնը կը ցաւի յայտարարել, որ տեղի անձկութեան պատճառաւ պիտի սահմանափակէ ներկաները։ Թիւը եւ պիտի ընդունի միայն ատոնք, որոնք հրաւիրատոմս ունին։ Հետեւաբար կը խնդրէ, որ փափաքողները հանին կանխաւ ապահովել իրենց հրաւիրատոմսերը, դիմելով անձամբ կամ գրաւոր՝ վարժարանին տնօրէնութեան։ **(1, Boul. du Nord.—Le Raincy, S. et O.)**։

⁂ Յոբելեանական հանդիսակատարութիւնները տեղի պիտի ունենան նաեւ, Մարսէյլ, Լիոն, Գահիրէ, Ֆիլիպէ, Նիւ Եորք, Պոսթոն, Ֆիլատելֆիա, Փրովիտենս, Տիտրոյիտ, Հարթվըրտ, Հալէպ։

⁂ Դպրոցասէրի Սաննուց Միութիւնը, այս առթիւ կը հրաւիրէ բոլոր սաննուհիները անխտիր, որ նոյն օրը ներկայ ըլլան վարժարան։ Անոնց հրաւիրագիր պիտի չղրկուի։

Փարիզ եւ արուարձաններ

Հ. Դ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԿԵՆԴ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԵՒ ԱՆԻԷՌԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԺՈՂՈՎ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԷՆ

Գիւիշիի Ազատամարտ խումբը այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։

Անիէռի կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրուի այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Գրադարանը։

Այս ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը։

Գաւառ

Լիոնի կայծակ խումբը ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը։

Սէն Լուի (Մարսէյլ) Ակնունի Հայրենակցական ընդհանուր ժողովը՝ այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8ին։ Ներկայանալ անդամատեսուրներով։

ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Ա. Ե. Հ. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

22 Մայիս Կիրակի ժամը 3ին Մուրատեան վարժարանի թատերասրահին մէջ, (Salle Béchigtachelian), 26 rue Troyon: Sèvres

կը ներկայացուի 48 ՕՒԱՆՆՈՅ ԳԼԽՈՒ ՓՈՐՁԱՆՔԸ

Հայկական եւ կովկասեան պարեր՝ հայկական տարազով, երգ, նուագ, արտասանութիւններ, եւայլն։

Մուտք 5 ֆրանք

Շաբաթակարգ Թիւ 1 Լուվրէն եւ իջնել փոն տը Սէվը, փոխ տը Վէրսայէն 23 եւ 32, իջնել փորթ պիեանկուր։ Շոգեկառք կառ Սէն Լազարէն եւ իջնել փոն տը Սէվր։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Ալֆորվիլի մանաճիւղի ընդհ. ժողովը այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հայ Ակումբին մէջ։ Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտադիր է։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— *Կը փնտռուին Գարամանցի Գէորգ Պօղոսեան եւ իր քոյրը Մարիամ Պօղոսեան։ Հինգ տարի առաջ Պէլճիքայի որբանոցէն Ամերիկա մեկնած են։ Կը փնտռուի նաեւ դերձակ Լեւոն Պալեան (Եւզերեցի), իրկեսուրը՝ Եղիսաբէթ Պօտիկեան, որոնք այժմ կը գտնուին Նիւ Եորք։ Իրենց հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել* Mme, M. Baharian 1 Rue Baronnet, Tarare (Rhône).

— *Մարգար Աւետիքեան (հօրը անունը Դաղար) կը փնտռէ իր մայրը՝ Սանդուխտ եւ իր քոյրը Վառվառ Աւետիքեան (Շապին Գարապետեան Խորտիկ գիւղէն)։ Կը կարծուի որ Փարիզ կը գտնուին, իմացնել* Mme Kohar Markarian, Usine Archambaud No. 11, Pont d'Obenas (Ardèches).

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, 4ԷՄ. Շաքլէ: Ախտաո. եւ նոր մեթոտ, դաշմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան՝ վէներ. հիւանդութիւն եւ վարիսի: Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12:

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

20 ԺԱՄԷՆ ՓԱՐԻԶ - ԼԻՈՆ - ՄԱՐՍԷՅԼ - ՆԻՍ

եւ նոյն ճամբուն վրայ ու շրջակայքը բոլոր մեծ ու փոքր տեղերը հանդիսլելով երթեւեկարձի

Հայ փոխադրական ապահարկութիւն

Կը փոխադրուի ամէն տեսակ ապրանք, կարասի, եւլն., եւլն.,

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ, ԱՊԱՀՈՎ ԵՒ ՎՍՏԱՀԵԼԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԵՒ ՏՈԿՈՒՆ ԳԱՄԻՕՆՆԵՐՈՎ

Շաբաթը երեք անգամ կանոնաւոր երթեւեկ

ԽԻՍՏ ԳԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆ (կրկնատեր համառայնութեամբ)

Դիմել կամ գրել հետեւեալ հասցէներուն՝

ՄԿՐՏԻՉ ՄԻՐԱՔԵԱՆ

ՓԱՐԻԶ	ԼԻՈՆ	ՄԱՐՍԷՅԼ
4 Route Stratégique	12, Rue Pasteur	30, Rue Ste. Barbe
VANVES (Seine)	LYON (Rhône)	MARSEILLE (B.duR.)

ՀԱՆՐԱՆԱՆՕԹ ՓԱՍՏԱԲԱՆ-ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)

Ամէն տեսակ դատական եւ վարչական գործեր

փորոցի արկածներու *մասնագիտութիւն-յատկոյն պայմաններ*

հասցէ՝ 277 Rue Faubourg Saint-Antoine, 277 Paris XI

Métro Nation *կամ* Reuilly-Diderot

Թրամուէյ 3, 4, 6, 11 *եւ* 114։ *Օթօպիւս* BA, AZ *եւ* BT

Կ'ընդունի՝ առաւօտեան ժամը 9.30էն 10.30 *իրիկուան* 2—3 *եւ* 7էն 8.30 (Գ. յարկ, ձախ դուռ)

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան ՁԻՕՐԻՄ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52—73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Հայրենակիցներու ուշադրութեան

Մուլթանեներու Մուլթանը, աշխարհի սուրճերուն թագաւորը, խմողին մարսողութիւնը կը դիւրացնէ եւ հաճոյալի ժամանց մը կ'ունենայ։

Պահանջեցէք հայ նպարավաճառատուներէ

Կեդրոնատեղի 92 Rue d'Angoulême

S. TOROSSIAN

Մէթրօ Ccuronnes եւ Parmentier

"ՅԱՌԱՋ,, ԿԸ ԾԱԽՍԻՒ ԳԱԽԱՒՈՒ ՄԷՋ

1. ՄԱՐՍԻԳԼ.	Tzeriguiantz G. 13 rue des Dominicains
2. ԼԻՈՆ	khatchadourian Antranik, 202 rue Boileau.
3. ՏԷՍԻՆ	Bodourian G., Avenue B. Palissy.
4. ՎԱՒԱՆՍ	Perzikian Avedis, 26 Boulevard Vauban.
5. ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ	Germain Marcel, 34 Place du la Liberté.
6. ՍԷՆ ԹԷԹԻԷՆ	Madame Digonner, Place du Peuple (kiosk).
7. ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻ	Eramian David, rue de la Liberté (Beulangerie Curtat).
8. ԼԱՆՍԼԷ	Djelalian Simon, 4 rue Dr. Michaud.
9. ԼԱ ՍԻՈՒԹ	Azadian kazaros, 11 ruePalamideau.
10. ՊԱՐԿ ՏԸ ՓԷԱՃ	kassabian Souren, 50 Grand'rue.
11. ՍԷՆ ՄՕՐԻՍ ՊԼՆՈՒԱ	Teissonnier, Dépositaire.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (10)

Բ Ո Ռ

(Վէպ 1830ի իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է· ՎՈՑՆԻՉ Թարգմ· Լ· ՇԱՆԹ

— Այո՛, զբօսերի առաքումը կազմակերպելու համար։ Ի՞նչ ես կարծում, Արթո՛ւր, այդ ղօրձի համար ձեր տունը աւելի յարմար չէ քան թէ մերը։ Ձերոնց նման նաւատէրերին ու այդպիսի մի հարուստ ընտանիքի ոչ ոք չի կասկածի։ Մանաւանդ որ նաւաբանի բոլոր ծառայողներին էլ ծանօթ ես։

— Սո՛ւս· քիչ կամաց, սիրելի՛ս։ Ուրեմն Մարսէյլից եկած զբօսերը ձեզ մօտ էիք պահում։

— Այո՛, միայն մի օր։ Բայց, դուցէ, պէտք չէր որ քեզ յայտնէի։

— Ինչո՞ւ։ Գիտես որ ես կուսակցութեանն եմ պատկանում, անդամ եմ։ Ջեմմա՛, անդի՛նա, ես աշխարհքիս ամենաբախտաւոր մարդը կը լինէի, եթէ երկուսդ մեզ միանայիք··· դու եւ պապդէն···

— Ինչո՞ւ։ Անկասկած, չէ՛ որ նա···

— Չէ՛, նա այլ կերպ է մտածում, թէեւ ես երբեմն երազում էի, այսինքն յոյս ունէի որ··· է՛, ինքս էլ չգիտեմ։

— Բայց, Արթո՛ւր, չէ՞ որ նա քահանայ է։

— Լո՛ւռ, ի՞նչ անենք։ Մեր կուսակցութեան մէջ քահանաներ կան։ Երկուսը դրսում էլ են լրագիրներում։ Եւ ինչո՞ւ ոչ։ Քահանայի պաշտօնն է՝ մղել մարդոց դէպ ի աւելի բարձր իտէալներն ու ձգտումները։ Մինչ մեր ընկերութիւնն էլ նոյնը չի՞ անում։ Չէ՞ որ նա աւելի կրօնական ու բարոյական հարց է, քան քաղաքական։ Երբ մարդիկ ազատ ու անկախ քաղաքացի լինելու ընդունակ դառնան, էլ նրանց տարուկ պահել չի կարող ոչ ոք։

Ջեմման կիսեց ունքերը։

— Ինձ թւում է, Արթուր, տասնիսկ մէջ տրամաբանութիւն չկայ։ Քահանան քարոզում է կրօնական ճշմարտութիւններ, ու չգիտեմ, դա ի՞նչ կապ ունի Աւստրիայի լուծից ազատուելու հետ։

— Քահանան մեկնում է Քրիստոսի Աւետարանը···

— Գիտես, մի անգամ խօսել եմ ես հօրս հետ քահանաների մասին, եւ նա ասում էր···

— Չէ՛, նա այլ կերպ է մտածում, թէեւ ես երբեմն երազում էի, այսինքն յոյս ունէի որ··· է՛, ինքս էլ չգիտեմ։

— Բայց, Արթուր, չէ՞ որ նա քահանայ է։

— Լո՛ւռ, ի՞նչ անենք։ Մեր կուսակցութեան մէջ քահանաներ կան։ Երկուսը դրսում էլ են լրագիրներում։ Եւ ինչո՞ւ ոչ։ Քահանայի պաշտօնն է՝ մղել մարդոց դէպ ի աւելի բարձր իտէալներն ու ձգտումները։ Մինչ մեր ընկերութիւնն էլ նոյնը չի՞ անում։ Չէ՞ որ նա աւելի կրօնական ու բարոյական հարց է, քան քաղաքական։ Երբ մարդիկ ազատ ու անկախ քաղաքացի լինելու ընդունակ դառնան, էլ նրանց տարուկ պահել չի կարող ոչ ոք։

Ջեմման կիսեց ունքերը։

— Ինձ թւում է, Արթուր, տասնիսկ մէջ տրամաբանութիւն չկայ։ Քահանան քարոզում է կրօնական ճշմարտութիւններ, ու չգիտեմ, դա ի՞նչ կապ ունի Աւստրիայի լուծից ազատուելու հետ։

— Քահանան մեկնում է Քրիստոսի Աւետարանը···

— Գիտես, մի անգամ խօսել եմ ես հօրս հետ քահանաների մասին, եւ նա ասում էր···

— Քո հայրդ բողոքական է, Ջեմմա։

Կարճ լռութիւնից յետոյ՝ աղջիկը դարձաւ նրան մի բաց նայուածքով։

— Լաւ է թողնենք այդ հարցը։ Դու միշտ դադրում ես ազատամիտ լինելուց, երբ խօսքը բողոքականների մասին է։

— Ո՛չ, միայն ինձ թւում է, որ բողոքականները միշտ կրքով են խօսում քահանաների մասին։

— Գուցէ՛։ Ցամենայն դէպս մենք առանց դրան էլ շատ ենք վիճել այդ նիւթի շուրջը։ Ի՞նչ է քո կարծիքը այսօրուայ դասախօսութեան մասին։

— Ինձ դուր եկաւ, մանաւանդ վեր ջին մասը։ Լսում է ախորժով։

— Իսկ ինձ դուր չեկաւ։ Այնպէս երկար խօսում էր, թէ ինչ պէտք է մտածենք, ի՞նչ պէտք է զգանք եւ ի՞նչ պէտք է լինենք, բայց ոչ մի գործնական ճամբայ, չասաց թէ ինչ պէտք է անենք։

— Երբ օրը հասնի, բոլորս էլ անելու բան չատ կ'ունենանք։ Պէտք է համբերութիւն։ Մեծ փոփոխութիւնները մի օրում չեն կատարուում։

— Ինչքան երկար ժամանակ է հարկաւոր մի գործ գլուխ բերելու համար, այնքան էլ կանուխ պէտք է սկսել։ Ասում էր, թէ պէտք է պատրաստուենք ազատութեան։ Բայց դու ճանաչո՞ւմ ես մէկին, որ քո մօրիցդ աւելի պատրաստ լինէր ազատ ապրելու։ Չէ՞ որ նա ուղղակի մի սուրբ հրեշտակ էր։ Իսկ ո՞ւր հասցրեց նրան իր բոլոր բարութիւնը։ Մի տարուկ էր նա մինչեւ մեռնելու օրը։ Նրան վիրաւորում էին, բռնադատում էին եղբայրդ ու հարսդ։ Եթէ նա այդ ատելութեան հետ համբերող չլինէր, նրա կեանքն էլ աւելի թեթեւ կ'անցնէր, եւ միւսները երբեք չէին համարձակուի այդպէս վրդովիչ կերպով հետը վարուելու։ Միեւնոյնը Իտալիայի վերաբերմամբ։ Ոչ թէ պէտք է համբերել այլ պէտք է ատել եւ պատրաստ լինել։

— Լ՛, հոգի՛ս, եթէ սեռն ու զգայութիւնը Իտալիան ազատել կարողանային, արդէն վաղուց ազատ կը լինէր։ Բայց պահապաղը աւելութիւնը չէ, այլ սէրը։

Ու այս խօսքերի հետ՝ նա, յանկարծ ամբողջովին բռնկեց։ Ջեմման չնկատեց այդ։ Նա հեռուն էր նայում ունքերը կիսած ու չբծունգները պինդ հուպ տուած։

— Դու կարծում ես որ սխալ եմ — ասաց աղջիկը կանգ առնելով· — կը տեսնե՛ս, կը լինի այնպէս ինչպէս ես եմ ասում։ Մ՛յ, իմ կեցած տունս Ներս չէ՞ս մտնի։

— Ո՛չ· ուշ է արդէն։ Գիշեր բարի՛, սիրելի՛ս։

Նա կանգ էր առել սեմին, երկու ձեռքով աղջկայ ձեռքը բռնած։

—«Ապառն ու ժողովրդի համար»...

— «Այժմ եւ միշտ»։ — լրացրեց աղջիկը նշանաբանը լուրջ ու կամաց։

Ցետոյ քաշեց ձեռքը ու ներս վազեց։

Երբ դուռը փակուեց նրա եւեւից, տղան կռացաւ ու վերցրեց գետնից կիպարիսի ոստը, որ աղջկայ կրծքիցն էր ընկել։

IV

Արթուր տուն դարձաւ քիչ առած։ Մի բացատրակ, անմոռ ջանկութիւն լեցրել էր սիրտը։ Ջեմման հիմա իր ընկերն էր, եւ ինքը պրտում էր նրան։ Էլ կ'աշխատեն միասին հասարակապետութեան համար, դուցէ կռուի էլ միասին մեռնեն։ Ցոյսերը իրագործ եւ միասին մեռնեն։ Ցոյսերը իրագործ կանանում էին, կը տեսնի պարզ նա էլ կը հաւատայ։

Յաջորդ առաւօտը սակայն զղջաց աւելի սթափ եւ մտաբերեց, թէ ինչ ման դնելու էր նորից Լիգորնօ, փնտրելու Հոմ։ Ցուներ, փնտրեց պարզէն Հոմ։ Ցուներ, փնտրեց պարզէն Հոմ։ Ցուներ, փնտրեց պարզէն

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 19-78

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

(ԵՐԹԵԼԻԿ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 19 ՄԱՅԻՍ 1932

19 MAI 1932

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՒԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

Գինն 30 ՍԱՆԹԻՄ

Ը. ՏԱՐԻ Թիւ 1883

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Աիելի ջերմութիւն եւ գիտակցութիւն

Առաջին անգամ չէ որ կ'ազդարարենք — Աչքերը դէպ ի Արեւելք: Ընտանի բացատրութեամբ մը՝ դէպ ի Գաւառ:

Փարիզը տեսակ մը Պոլիս համարելով — զժուարը է զրկել այդ յատկանիշենէն — «Գաւառ»ը կը կազմեն, այսօր, դէպ ի արեւելք եղած այն զաղութները որոնք ոչ Լոյս-Քաղաքին չուքն ունին, ոչ ալ անոր հարստութիւնն ու հնարաւորութիւնները:

Այդ հասկացողութեամբ, «գաւառներ» են ոչ միայն Ֆրանսայի հայաշատ զաղութները — Փարիզէն դուրս — այլ եւ Ռումանիան, Պուլկարիան, Յունաստանը, Սուրիան, Միջագետքը: Եթէ կ'ուզէք, նոյն իսկ Եգիպտոսն ու Պարսկաստանը:

Արդ՞ը է Փարիզի այս յատկանիշը: Ո՛չ: Բայց, իր աշխարհագրական դիրքն ու դէպքերու ընթացքը այդ ծիրանի պատմանը ձգած են այս քաղաքին վրայ: Եւ մարդիկ — խնամքն զգացումները — դէպ ի Փարիզ կ'ուղղեն իրենց հայեացքը, զայն համարելով աղբիւրը «ամենայն բարեաց»:

Մինչդեռ, իրականին մէջ, միւս զաղութներու չարիքին բան արմատն ալ յաճախ կը գտնուի Փարիզի մէջ:

Արդար կամ անարդար, իրականութիւնն այն է որ մարդիկ չատ բան կը սպասեն այս Նոյ քաղաքէն, իբրեւ «վերի թաղ» կամ «վերի արտի ցորեն»:

Ապա ուրեմն, հակառակ մեր բոլոր յուսախաբութեանց, պէտք է միշտ ամուր կառչիլ անոր գլխուն —մազերուն— եւ ատիպել որ կատարէ իր ճիտին պարտքը, միւսներուն հանդէպ:

«Ինչ» չէ որ կը սպասեն Փարիզէն: Ոչ ալ դիւտ կամ հրաշք: Ուրիշ զանձեր ունինք ամէն տեղ ալ:

Այլ պարզապէս՝ պարտաճանաչութիւն: Շատ ունեցողը չատ պիտի տայ: Բախտաւորը իր վայելած բարիքներէն բաժին պիտի հանէ անբախտին: Հեռաւորին: Անճարին:

Այս հասկացողութեամբ ալ, պէտք է պարբերաբար հնչեցնել ազդանշանը, որպէս զի քնացողները արթննան, իսկ անոնք որ արթուն են՝ գործեն: Աւելի ջերմութեամբ եւ գիտակցութեամբ:

Երիտասարդ ուժեր կան Փարիզի մէջ: — Միւս զաղութները իրաւունք ունին բաժին պահանջելու այդ առանձնաշնորհէն:

Հարստութիւն կայ Փարիզի մէջ: — Պալքանեան զաղութները, Սուրիան եւ Միջագետքը իրաւունք ունին իրենց պահանջները հաշիւը ներկայացնելու:

Գոյնզգոյն միութիւններ եւ կազմակերպութիւններ կը թնդացնեն Փարիզը: — Միւսները արդար իրաւունքով կը սպասեն որ առաջինն ալ անոնք բանան դէպ ի իրենց մշակած անդաստաններն:

Զանազան գործեր կազմակերպելու, ծրագիրներ իրականացնելու հնարաւորութիւններ ունի Փարիզը: — Ներելի չէ թոյլ տալ որ խուսափի այս պարտականութենէն:

Հակառակ պարագային, ոչ միայն միւսները — չունեւորները — պիտի տուժեն, այլ եւ Փարիզը ինքն իր մէջ պիտի հալի իրբեւ անպէտ, ամուլ չքեղութիւն մը:

Պոլիան ու Թիֆլիսը Գաւառով — երկիրով — կը չնչէին: Երկրի, ժողովուրդի հաշուին կատարուած գործերն էին որ կ'արդարացնէին այդ վարքամ քաղաքներուն գոյութեան իրաւունքը, գոն կուտային անոնց գործունէութեան:

Տակաւին ուրիչ բաղդատութիւն մը կատարելով, Փարիզը «պուրժուա» դասակարգն է, իսկ միւս քաղաքները՝ «պրոլեթար-բիատ»ը: (Անշուշտ փոխաբերաբար. որովհետեւ, Փարիզն ալ ունի իր «պրոլեթարբիատ»ը):

Ի՞նչքան գործեր կան, որ կը կատարին միայն Փարիզի Ջերմութեան եւ գիտակցութեան: Անոր դուրգուրանքին ու աչխատանքին: Անոր ուշադրութեան եւ հոգածութեան: Անոր կազմակերպուած գործունէութեան:

Տեղատարման հոգեր ունինք Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Միջագետքի մէջ, — Աչքերն ուղղուած են դէպ ի Փարիզ:

Նոր սերունդի վերակազման խնդիր ունինք այդ զաղութներուն, ինչպէս Յունաստանի եւ Պուլկարիոյ մէջ: Եւ իրական վերակազման խնդիր, քանի որ անոնք ապատ են Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի անյարմարութիւններէն:

Ահա տասը տարին լրացաւ, բայց քանի՞ հոգի կամ քանի՞ միութիւն պարտք սեպեցին դպրոցական չէնքեր, գոնէ դասարաններ չինել: Կամ ապահովել բահանին ձգուած դպրոցներու գոյութիւնը: Կամ դիրք, թուղթ, գրիչ հայթայթել:

Ունինք, տակաւին, հայրենիքէն ողջ մնացած — առեւանգուած — բեկորներու վերակազման խնդիր: Եւ ապատ երկրի մէջ թշուառութեան, անգործութեան մատնուած որբերու խնդիր: (Մակեդոնիա եւ Թրակիա):

Ջուրի ձա՞յն կուգան այս բոլորը: Կամ արդեօք Փարիզը անտեղեա՞կ է բուն իրականութեան:

Գրենք, արձարձենք ինչքան որ կ'ուզեն: Միայն «Յառաջ»ի մէջ թուանշաններու եւ չոր փաստերու դէմ կան: Եւ մեր աչխատակիցներն ու թղթակիցները անընդհատ նոր նիւթեր կը հասցնեն: Անշուշտ ոչ թէ հոգեչահ քարոզներ լսելու, այլ համապատասխան գործ սպասելու համար:

«Քրի՞զ» է: Բայց ո՞ր «քրիզ»ը արդեօք եղաւ զինաթրութիւնը սարքելու հազարնոցներով, որոնք նախակրթարանի մը տարեկան ծախքն են:

«Քրիզ»ը ե՞րբ կապեց – կաչկանդեց մեր ձեռքն ու ոտքը, ցուցամոլութիւններ հնարելու, ձի կամ ցնծուհի խաղցնելու, տարուան մէջ քանի մը տեսակ օդափոխութիւններ կատարելու համար:

Ո՛չ թէ տնտեսական տագնապն է որ կը թմրեցնէ մեզ, այլ խղճմտանքի տագնապը: Ոչ թէ նիւթական թշուառութիւն, այլ հոգեկան:

Քիչ մը աւելի ջերմութիւն, քիչ մը աւելի գիտակցութիւն, եւ քարերէն իսկ ոսկի առուակներ կը հոսին:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՁԼԵԱՍ ՈՉ ՏԽՐԵՑԷՔ, ՈՉ ԱԼ ՀՈԳ ԸՐԷՔ

Քրիստոնի խօսքը չէ, ոչ ալ Մալէգեանինը որպէս զի չհաւատալիք ըլլայ: Այլ վիեննացի բժիշկի մը, որ դիւրին, շատ դիւրին միջոցը գտեր է հոգ ու տխրութիւն փարատելու: Եւ որովհետեւ կ'ապրինք դարու մը մէջ, ուր չըլլալիք բաներ կ'իրականանան, ինչպէս օրինակ՝ կիներու հաւասարութիւնը այրերու, պէտք է ընդունիլ թէ, գոնէ սկզբունքով — այս մէկն ալ կրնայ ըլլալ:

Հին խելացիները հաւաստեր եւ նոր օրերու անհիմներն ալ հաւատացեր են թէ «դէմքը հոգիին հայելին է»: Եթէ այս խօսքը ճիշդ ըլլար, սա համբաւաւոր գրագէտին դէմքին վրայ, ո՞վ գիտէ, քանի տեսակ սողուններ պիտի տեսնէիմք: Բայց հարցը՝ այս սուտ ճշմարտութիւնը հերքելուն վրայ չէ: Այլ այն որ, մեկնելով այս խօսքէն, վիեննացի բժիշկը կը պնդէ թէ դէմքը դնդերային կծկումներով կը մատնէ մտքին խաղերը· եւ կը մտածէ թէ ինչ մը կամքով, կարելի է ստանալ հակառակ արդիւնքը: Այսինքն դէմքի գիծերուն խաղերովը փոփոխութեան ենթարկել հոգեկան վիճակը:

Փորձեցէ՛ք ուրեմն, եթէ կը հաճիք: Այսպէս: ենթադրենք թէ չափազանց ուրախ էք եւ ատկից կը նեղուիք : Ու կ'ուզէք տխրիլ: Վեր ի վերոյ գիտէք թէ ինչպէս կ'ըլլայ տխուր դէմք մը: Աւելի արագ յաջողութեան համար կ'անցնիք հայելիին դէմը եւ իր իմիճատիպ դերասան, կը ջանաք ձեր ուզած դերին համեմատ դէմք մը շինել:

Կամ տխուր էք եւ կ'ուզէք ուրախանալ: Ձեր դէմքին կուտաք հակառակ երեւոյթ մը: Եւ այսպէս, դէմքի գիծերու խաղով, ձեր մտքին ու հոգիին կը պարտադրէք ուզուած տրամադրութիւնը:

Այս բոլորը լաւ: Բայց փորը կուշտ մարդու գուարճալիք կը թուի: Հինները ըսեր են· — «Ռունութեամբ՝ շունը որսի չերթար»: Իսկ խօսքով ոչ փիլաւ կ'եփի, ոչ ալ դդում կը բուսնի: Փորդ անօթի է բանի մը օրէ ու գրպանդ պարապ: Վիատութիւնը բռնած է քեզ: Անցիր տեսնեմ հայելիին դէմը եւ խնդա, պարոն բժիշկ: «Խենթ է» կ'ըսեն ու կը տանին:

Ինձ կը թուի թէ վիեննացի բժիշկը, բոլոր անոնց պէս որ նորութիւն մը հնարած ըլլալու սնափառութեան համար, իրենց միակ ուղեցոյցը — խելքն ալ կը կորսնցնեն, իր մէկ պաշտօնակիցին խնամքին կը կարօտի:

Եթէ ո՛չ, չպիտի մոռնար թէ արեւուն տակ նոր բան չկայ եւ ինչ որ այսօր, իբր նորութիւն կ'ուզէ ֆշել անհարակ կերպով, կը կիրարկուի դարերէ ի վեր եւ այնքան յաջողութեամբ ու դիւրութեամբ:

Տխուր ես ու կ'ուզես զուարճանա՞լ:

Ուրիշը տխրեցո՛ւր:

Հոգ ունիս ու կ'ուզես փարատե՞լ:

Հոգ մըն ալ դուն տուր ուրիշին:

Եւ այսպէս գոնէ, Քրիստոսի խօսքն ալ յաւելումով գործադրած կ'ըլլաս.— Ունեցածիդ կէսը՝ չունեցողին տուր:

ԽԱՐՏՈՑ

ԺՈՐԺ-ՖԻԼԻՓՔՈՒ ՇՈԳԵՆԱՒԻՆ ԱՂԷՏԸ

Ֆրանսական ժորժ-ֆիլիփաւ շոգենաւին աղետին մասին նոր մանրամասնութիւններ կը հասնին: Դաւադրութեան մը զոյցները կը հերքուին, որովհետեւ հաստատուած է թէ հրդեհը էլեկտրականհոսանքէն առաջ եկած է:

Ազետեալ շոգենաւուն ճամբորդներէն մեծ մասը փրկուած են: Շատիւր անձեր կը պակսին: Ասոնց մէջ են մեծ մասամբ՝ առաջին կարգի ճամբորդները, որոնց խցիկները աւելի առաջ ենթարկուած են հրդեհի աւերին:

ԲՈԼՇԵՒԻԿ ԼՐՏԵՍՆԵՐ

վարշաւիոյ դատարանը մահուան դատապարտեր էր երկու կարմիր լրտեսներ, որոնք իրենց պատիժը կրեցին նախորդ գիշեր:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Կորկուլովի հարցազրոյցը

«Մատանան ինձ կ'ըսէր...»

Նախորդ օր, նոր հարցազրոյցի մը ենթարկուեցաւ նախագահ Տուման. մէկի սպանիչը: Պատասխանելով Մօնտօ իր բնակութեան մասին տրուած հարցումներուն, յայտնեց թէ հոն, երբեք յարաբերութիւն չէ ունեցած իր հայրենակիցներուն հետ:

— Կը կարծէի թէ անոնք կը դաւեն ինձ դէմ. յուսահատած էի:

Հարցազրոյցին դատաւորը յետոյ անցաւ սպանութեան պարագաներուն:

ԿՈՐԿՈՒԼՈՎ. — Կառախումբին մէջ, ամէն ատեն կ'աղօթէի եւ երբ Փարիզ հասայ, նօթր – Տամ եկեղեցին գացի դարձեալ աղօթելու: Անկից յետոյ, ենթարկուեցայ տեսակ մը քննչական վիճակի եւ աւելի կը մտածէի անձնասպան ըլլալ քան թէ կրակել: Ինքզինքս խմելու տուեր էի եւ առիթ մը կը փնտռէի որ պատուաւոր դառնար իմ ձերբակալմանս: Սէն – Միշէլի պողոտային վրայ ոստիկանի մը հարցուցի թէ ո՞ւր կը գտնուի այդ պողոտան: Կը կարծէի թէ այդ ընթացքս կասկածելի պիտի թուէր ոստիկանին որ ինձմէ, ինքնութեան թուղթ պիտի ուզէր եւ որովհետեւ թուղթերս կանոնաւոր չէին, կը յուսայի թէ գոնէ պիտի ձերբակալէր:

ՍԱՏԱՆԱՅԻՆ ՀԱՄՄԱՆԸ

— Մէկ խօսքով, կը շարունակէ Կորկուլով, մինչեւ վերջին վայրկեանը, կը փորձէի խուսափիլ ոճիրը գործելէ· բայց սատանան ինձ կ'ըսէր — Անձնասպան պիտի ըլլաս, երբ սպանիես հանրապետութեան նախագահը: Բայց, ո՛չ անկից առաջ»:

Ոճրին օրը, մինչեւ ժամը երկու, Կորկուլով կուռեցաւ ինքզինքին դէմ, «սատանայ»ին դէմ, որ անընդհատ կը մչուկէր գինքը· քիչ մը կերաւ· սրճարան մը մտաւ, քանեակով գինովնալու.

— Գինովնալ կ'ուզէի, կը հաւաստէ· կ'ուզէի խելքս անկարող վիճակի մը մատնուիլ:

Սակայն քալեց ու մտաւ այն չէնքը, յետոյ այն սրահը ուր պիտի սպաներ նախագահը:

Եւ վերջապէս, նախագահը ներս մտաւ.

— Կրակեցի առանց գիտնալու թէ ինչ է ըրածս· ինքնասկան ֆուռի մը մէջ էի: Կրակելու գաղափարը անընդհատ կը ճնշէր զիս:

Կէս օրուան ճաշէն յետոյ, երկրորդ հարցազրոյցին մը.

— Ինչո՞ւ սպաննեցիր, կը հարցնէ դատաւորը:

= Յուսահատած էի տեսնելով որ Ֆրանսա չէր միջամտեր ընդդէմ բոլշեւիկներուն, փրկելու համար իմ թշուառ հայրենիքս:

— Ինչո՞ւ, բայց, յարձակեցար Պ. Փօլ Տումէռի վրայ որուն քարոզութիւնը ամէն մարդ կը ճանչնայ, եւ որուն դերը, ըստ Սահմանադրութեան, ճուագ ազդու է գործի տեսակէտով, բան նախարարները:

= Այն ատեն, սխալած եմ· որովհետեւ, երկրին պետը՝ հանրապետութեան նախագահը ոյնյնացուցի Ֆրանսական կառավարութեան հետ· որովհետեւ կը կարծէի թէ նախագահը ամէն ինչ է, որքան ներքին, ոյնիսկ եւ արտաքին բաղաքականութեան տեսակէտով:

Եւ մրմնջմջի մեղմութեամբ, Կորկուլով կը ձայնէ,

= Ողբերգութիւն մըն է· տխուր եմ· հոգիս ցաւի տխուր է··· Պ. Տումէռի դէմ՝ անձնական որ եւ է ոխ չունէի·

— Միթո՞ւ գործեցիր, կը հարցնէ դատաւորը:

= Բայց, անշուշտ: Որ եւ է խումբի, որ եւ է կազմակերպութեան չեմ պատկանիր:

— Անկեղծօրէն ըսէ· կը միջամտէ Կորկուլովի փաստաբանը: Եթէ մեղսակիցներ ունիմ, մի՛ վարանիմ զանոնք յայտնելու:

= Ի՞նչպէս կ'ուզէմ որ մեղսակիցներ ունենամ: Ամէն մարդ կը նախանձի ինձի· ամէն մարդ դէմ է ինձի եւ իմ երկրիս: Դաւաճանեցին ինձ դէմ: Եռապետութիւն մը կազմած էի Անանովի եւ Կրուչէոովի հետ· լքեցին զիս, դաւեցին ինձ դէմ:

ԿԱՆԱՆՁ ԴՐՕՇԸ

Թատերական անակնկալ դրուագ մը: Փարիզի Կաո տը Լիոնէն, ոստիկանութիւնը դրաւած է Կորկուլովի պայուսակը, որուն մէջէն երեւան եկած է կանանչ դրօշ մը, մէկ մեղր լայնքով եւ մէկուկէս երկայնքով: Դրօշին մէջտեղը կարմիր խաչ մը, որուն վրայ կլօրաձեւ սեւ չղարչ մը կարուած է, ճիշդ կեդրոնէն:

Հարցաքննիչ դատաւորին քարտուղարներէն մէկը կը պարզէ դրօշը իր բաղուկին վրայ:

Ու Կորկուլով կը դեղնի, չրթունքները կը դողդղան: Կը վազէ դրօշին վրայ, ու կը համբուրէ զայն հեծկլտալով.

— Կեցցէ՛ ազգային Ռուսիան, կը գոչէ ի վերջոյ խռպոտ ձայնով· ասոր համար էր որսպանեցի· ասոր համար էր որ կեանքս տուի···: Ալ ամէն ինչ վերջացած է:

Ու վերջապէս կը բացատրէ թէ այդ դրօշը խորհրդանշանն էր «կանանչ կուսակցութեան» եւ կը մանրամասնէ· կանանչը ռուս գիւղացիութիւնն է, կարմիրը՝ ժողովրդավար հանրապետութիւնն է, իսկ սեւը՝ տիրակալութիւնն է, — իրը կ'ներեւի — որ ժամանակաւոր պիտի ըլլայ:

Հարցաքննիչ դատաւորը, յետոյ, մանրամասնութիւններ ուզեց իր ապրուստի միջոցներուն մասին:

Փոխիկն Լինճպէրկի սպանիչները Առեւանգիչներէն մէկը ձերբակալուեցաւ Միխոնաւտէի մը գաշտի խաղը

Այն օրերուն, երբ փոքրիկն Լինճպէրկի առեւանգիչներուն հետ բանակցութիւններ կը կատարուէին, Նորիզլջցի հարուստ նաւատէր մը իբր երկու կողմերու միջնորդը, կարգ մը լաւատես յայտարարութիւններ կ'ընէր, տղեկին շուտափոյթ փրկութեան մասին: Կը յիշուի թէ իրեն կ'ընկերանար նաեւ պատուելի մը:

Արդ, հաստատուած է թէ նաւատէրը շատ զէշ խաղ մըն է խաղացած Լինճպէրկի եւ հանրութեան: Իրօք, ինքն իսկ, իր ձեռքով գրուած խոստովանութեամբ, կը յայտնէ թէ երբեք բանակցութիւն չէ կատարած

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Պ. ՏՈՒՄԷՌԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

—)(o)(—

Ինչպէս զրեր էինք, Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահին Պ. Փօլ Տումէռի սպանութեան առթիւ, Հ. Հ. Պատուիրակութիւնը եւ Գաղթ. Օֆիսը ցաւակցութիւն յայտնած էին: Կառավարութիւնը հետեւեալ նամակով պատասխանած է, Մայիս 14ին:

Պարոն նախագահ,

Ձեր 7 մայիս թուակիր գրութեամբ հաճած էիք թարգմանն ըլլալ սուգի եւ դատապարտումի այն զգացումներուն, որոնցմով ընդունած էր Հայ գաղթականներու կեդրոնական ոգիին նախագահ Տումէրի անձին վրայ ի գործ դրուած ոճրին եւ ղեկական լուրը:

Պատիւ ունիմ ձեզ յայտնել որ ընդունուած եմ ձեր այդ գրութիւնը որուն համար չափազանց զգաճուած եմ եւ պարտք կը սեպեմ շնորհակալութիւնս յայտնել ձեզ եւ ձեր միջոցաւ փարիզի հայ գաղութին անդամներուն՝ այն մասնակցութեան համար որ կը բերեն Ֆրանսացի հասարակութեան վշտին:

Ընդունեցէք, պարոն նախագահ, եւայլն.

Ի. Դ.— Նախաարարապետ եւ Արտ. Գործ. Նախարարին Արեւելեան գործերու փոխ-տնօրէն՝

(Մատռագրութիւն)

× Նախագահ Տումէռի սպանութեան առիթիւ, Լիոնի եւ շրջանի Ազգ. վարչութիւնը ցաւակցական հեռագիր մը ուղղած ըլլալով Ֆոնի նահանգապետին եւ քաղաքապետին, նահանգապետ պ. Շ. վալէթ «խոր յուզումով եւ շնորհակալութեամբ» պատասխանած եւ յայտնած է թէ կառավարութեան պիտի հաղորդէ զայն:

Հոգեհանգիստ

Կը խնդրուի մեզմէ ծանուցանել թէ այս կիրակի, 22 Մայիս, Փարիզի Ս. Յովհ.-Մկրտիչ Եկեղեցւոյն մէջ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն տեղի պիտի ունենայ ի յիշատակ Նախագահ Փօլ Տումէռի:

Սեւանիկի Սպասօղլ խանգարուղներ դատապարտուած

—)(o)(—

Մայիս 13ին տեղի ունեցաւ Սեւանիկի Սպատօնը խանգարող խռովարարներուն դատավարութիւնը, եռանդամ պատժական ատեանին առջեւ:

Դատավարութիւնը տեւեց ամբողջ երեք ժամ եւ վերջացաւ գիշերուան ժամը 11,30ին: Լսուեցան բազմաթիւ վկաներ: Ժամը 11ին ատեանը առանձնացաւ խորհրդակցութեան եւ կէս ժամ յետոյ արձակեց իր վճիռը, որուն համաձայն Մինաս Օլուճեան եւ Օհաննէկ Շամլեան կը դատապարտուին 50ական օրուան բանտարկութեան, Մարգար Շամլեան, Յարութիւն Փափազեան, Մանուկ Սիմոնեան, Կարապետ Փէթրէեան, Յակոբ Սարգիսեան եւ Գրիգոր Շամլեան 30ական օրուան բանտարկութեան, իսկ ազգային եւ բիտաւարդ Գրիգոր Գոգեան 4 օր՝ ուան բանտարկութեան՝ վրայէն դանակ մը գտնուած ըլլալուն համար: Անպարտ արձակուեցան ուսուցիչ Երեմիա Պաուղեան եւ Մխիթար Պետրոսեան:

Ողողումներ Ռուսիոյ մէջ

Թիֆլիզի մէջ, տեղատարափ անձրեւներուն հետեւանքով, լեռներէն վար հեղեղներ հոսեցան եւ ծնաւեցին մէկ քանի կամուրջներու: Թիֆլիզի կայարանին առջեւ, ճարբորդներ փոխադրող նաւ մը քշուեցաւ Քուրա գետին հոսանքէն: Մաս մը ճամբորդներ կորսուեցան:

ՅԱՇՎՈՓՈՍ ՍՈՒՆԿՈՒՅՆԸ

Ըհը էլի ես ինչ-որ բան ուզում, — ասաց Ցուսիկոն, — ասում էի թվում է տալ ա- տաս ձեր բոզին, ես ուզում եմ ո- ւրախ լինեմ ու խնդամ ձեզ հետ, ես ոչ մեր ոչ ձերը չեմ, ես ոչ մեկի չեմ պատկանում, ես ազատ եմ ինչպես թռչունը երկնքում, ես ուզում եմ ապրել ինչպես ուզում եմ, ես ոչ մեկից չեմ վախենում, ես ոչ մեկի հետ հաշիվ չունեմ, ես ոչ մեկի չեմ ենթարկվում, ես ոչ մեկի չեմ ծառայում, ես ոչ մեկի չեմ ստրկանում, ես ոչ մեկի չեմ հնազանդվում, ես ոչ մեկի չեմ խոնարհվում, ես ոչ մեկի չեմ երկրպագում, ես ոչ մեկի չեմ աղաչում, ես ոչ մեկի չեմ ենթարկվ

ԲՈՂՔԻՑ ՀԱՅԵՐԵՆ

(Վ. Ե.)

Ի. ՍՍՍՌ

— Ես... պետք է ձեզ... ասեմ... ո՛չ, ներողություն, ես չեմ կարող ասել ձեզ... Ես ուզում եմ ասել — ներողություն, ես ուզում եմ ասել, որ ես ձեզ շատ եմ սիրում...

— Ես... ես ձեզ... խոստանում եմ, որ ես ձեզ միշտ կսիրեմ, մինչև որ կմեռնեմ...

— Ես ձեզ... ես ձեզ... ես ձեզ...

Ես ձեզ ոչինչ չեմ կարող ասել, որովհետև ես ձեզ չեմ սիրում, ես ձեզ չեմ կարող սիրել, որովհետև ես ուրիշ մեկին եմ սիրում, ես ուրիշ մեկին եմ սիրում, ես ուրիշ մեկին եմ սիրում...

առեւանգիչներուն հետ, եւ ինչ որ պատժեր էր այդ օրերուն, սուտ էր, բոլորը երեւակայած էր։

Մինչ միլիոնատէրը կը խոստովանէր իր եպերելի խաղը, բուն առեւանգիչներէն մէկը կը ձերբակալուէր Պրուքլինի ոստիկանութեան կողմէ։ Ծրանք Փարզիք անունով նաւազ մըն է, որուն վրայ երբեք կասկած չէր ծանրացեր ցարդ։ Մասնուած է իր կնոջ կողմէ, զոր լքեր էր։

Նաւազը խոստովանեցաւ թէ ինքն է առեւանգիչներէն մէկը. 7 հոգի էին եւ 8 ամիս առաջ որոշեր էին առեւանգումը, երբ կը գործէին ալքոլի ժաժանենգութեան յատկացուած նաւու մը մէջ։

Ինքը մնացեր էր ինքնաշարժին մէջ, երբ իր ընկերները տղեկը առեւանգելու համար, Լինտպէրկի տունը կը մտնէին սանդուղով մը։

Երբ իր մեղսակիցները վերադարձան, տղեկը արդէն մեռած էր։ Իրենցմէ մէկը երբ տղեկը գրկած սանդուղէն վար կ'իջնէր, տղեկը ինկեր էր եւ մեռեր։

Ատենք են ատ այժմ Փարզիքի խոստովանութիւնները, որոնք պիտի քննուին մանրամասնօրէն։

Պոսպէյի խռովութիւնները

96 սպանեալ, 900 վիրաւոր, 40000 անգործ

Յարդ հնդկական խռովութիւնները ուղղուած էին Անգլիացիներուն դէմ։ Բայց Պոմպէյի վերջին կռիւներուն դրդապատճառը կրօնական հակամարտութիւնն է որ դարերէ ի վեր կը տեւէ։ Հնդիկներու եւ մահմետականներու միջեւ։ Քնչին պատճառով մը, կրօնական տօնի օր մը, Հնդիկներ եւ մահմետականներ իրարու վրայ յարձակեցան։ Ու անգլիական ուժերու սպառնալիքը տակաւին չէ կրցած հանդարտեցնել կրքերը։

Վերջին երկու օրուան կռիւներու ընթացքին, սպանեալներու թիւն եղած է 64, վիրաւորներունը 350։ Կռիւները հիմա տարածուած են մինչեւ բանւորական թաղերը, ուր գործարանները ստիպուեցան փակել դռները, անգործ ձգելով 40,000 աշխատաւորներ։

Վերջին երկու օրուան ընթացքին, փողոցները լուսաւորուած էին ուրախութեան կրակներով..., որոնց անընդհատ մնունդ կը մատակարարէր վաճառատուններէ կողոպտուած կերպասի հսկայ մթերքը։

Հնդիկները ցարդ չեռնուած հարածանքի մը ենթարկուեր էին։ Ոստիկանութիւնն ստիպուեցաւ հազարաւոր Հնդիկներ առնել իր պաշտպանութեան տակ եւ զանոնք փոխադրել ապահով վայրեր։ Խռովութիւններն այնքան մեծ էին որ ոստիկանութիւնը չէր կրնար հասնիլ եւ ստիպուած օդնական ուժ ուզեց ուրիշ վայրերէ։ Փոնայէն զրկուած զրահապատ ինքնաշարժներ կը շրջին թաղէ թաղ։

Կը կարծուի թէ այդ խռովութիւններու ընթացքին սպանուած են 96 հոգի եւ վիրաւորուած 900։

*** Կալկաթայի մէջ, փոխ – ոստիկանապետը, անգլիացի մը եւ բազմաթիւ ոստիկաններ վիրաւորուեցան Հնդիկներու եւ մահմետականներու միջեւ ծագած կռիւներու ընթացքին։*

Կռիւները ծագեցան այն պահուն որ, Հնդիկները սկսան քարկոծել մահմետականներու թափօր մը։ Ոստիկաններէն գատ, 20 հոգի վիրաւորուեցան։

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— Կը փնտուին Գարամանցի Գէորգ Պօղլեան եւ իր քոյրը Մարիամ Պօղլեան։ Հինգ տարի առաջ Պէյրութի որբանոցէն Ամերիկա մեկնած են։ Կը փնտուի նաեւ դերձակ Լեւոն Պալեան (Եւգերեցի), իրկեսուրը՝ Եղիսաբէթ Պօտիկեան, որոնք այժմ կը գտնուին Նիւ Եորք։ Իրենց հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Mme, M. Baharian 1 Rue Baronnat, Tarare (Rhône).

— Մարգար Աւետիքեան (տօքը անունը Ղազար) կը փնտռէ իր մայրը՝ Սանդուխտ եւ իր քոյրը Վառվառ Աւետիքեան (Շապին Գարագհիասարի Խորտիկ գիւղէն)։ Կը կարծուի որ Փարիզ կը գտնուին, իմացնել Mme Kohar Markarian*ի,*

Usine Archambaud No. 11, Pont d'Aubenas (Ardèches).

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէջ. շաքլէ: Ալմատ. եւ նոր մէջտօտ, դարմ. արանց եւ կանանց մօրքի, արեան՝ վէներ. հիւանդութիւն եւ վարիսի: Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ *գործաւորուհի, քօնֆէքսիոն ճերմակեղէնի, պլուզի, տղոց ոսպի համար: Դիմել ստիպողաբար Տիկ.* Babikian*ի,* 50 rue de Belleville, *Paris (19): Առաւօտեան ժամը 10—12:*

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

Հայերու ժամադրավայրը
ճաշարան **Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա**
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52—73
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Ց.

Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

Հ.Յ.Դ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԿԵՂՐ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԻՒ ԱՆԻԼՒՒԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԺՈՂՈՎ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԷ ԱՆԻԼՒՒԻ կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրուի վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Գրադարանը։

Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը։

Գաւառ

Լիոնի կայծակ խումբը ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը։

Սէն Լուի (Մարսէյլ) Ակնունի ենթակոմիտէի անդամական ընդհանուր ժողովը՝ վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8ին՝ ներկայանալ անդամատուրներով։

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

28 Մայիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին
մինչեւ առաւօս ՓԼԹի ԺՈՒԻՐՆԱԼի սրահին մէջ

21 Rue Cadet, Paris (9) **Métro: Cadet**

Կը նախագահէ Հ. Հ. Պատուիրակութեան նախագահ

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

Բանախօսութիւն, երգ, նուագ, քեմական պարեր, խմբական երգ եւ արտասանութիւն:

Կէս գիշերէն վերջ պարեր. ձոխ եւ մատչելի պիւֆէ:

ՄՈՒՏՔ 7.50 ՖՐԱՆՔ

Մանրամասնութիւնները շուտով:

ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Ա. Ե. Հ. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՄԱՄՆԱՁԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այս Կիրակի ժամը 3ին Մուրատեան վարժարանի թատերասրահին մէջ, (Salle Béchigtachelian), 26 rue Troyon: Sèvres

կը ներկայացուի 48 ՕՒԱՆՈՑ ԳԼՒՈՒԻ ՓՈՐՁԱՆՔԸ

Հայկական եւ կովկասեան պարեր՝ հայկական տարազով, երգ, նուագ, արտասանութիւններ, եւայլն։ Կը մասնակցի Եփրատ նուագախումբը։

կը խօսի՝ ՏԻԿ. ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Մուտք 5 ֆրանք

Շահարակաւք թիւ *1* Լուվրէն եւ իջնել փոն տը Սէվը, փորթ տը Վէրսայէն *23* եւ *32*, իջնել փորթ Պիեանգուր: Շոգեկառք կան Սէն Լազարէն եւ իջնել փոն տը Սէվր:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈՐԵԼԵԱՆԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Դպրոցասէր Տիկնանց Ընկերութեան Լիոնի մասնաճիւղին կողմէ: Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին, Գ. Թաղապետարանի սրահին մէջ: Կը նախագահէ Տ. Վարդան Քհնյ. Թամկոչեան: Կը հրաւիրուի Լիոնի եւ շրջակայից հայութիւնը։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑՄԱՆՔ

Պրիւել, Մեհ.— 25։
Վալանս, Գործ.— 300։
Նանսի, Կ. Ե.— 35։
Լա Մաժպրոլ, Ե. Մ.— 35։
Պէլֆոռ, Ս. Ո.— 35։
Մարսէյլ, Հ. Կ. Խ.— 50։
Պոորփէռ, Հ. Ա.— 35։
Շէրպուրկ, Հանա.— 35։
Վիվիէ, Պ. Բ.— 20։
Թարար, Տիկ. Պահ.— 20։
Լա Սիօթա, Ղ. Ա.— 294։ Աւելցուցինք 7 թերթ։
Շալէթ, Գ. Պ.— 52։
Պերլին, Գ, Վ.— 100։
Մեկնես, Պոլ.— 140։
Լիոն, Մ. Ֆ.— 35։
Պէլֆոռ, Պօղ.— 50։
Կարտան, Ն. Կ.— 35։
Մարսէյլ, Գործ.— 870։
Ռումաղիէռ, Ե. Մ.— 38։
Քավայեօն, Ման.— 35։
Լիոն, Վէզի. Տ. Ա.— 19։
Մլլան, Գործ.— 104 լիրէթ 85։
Մարսէյլ, Գործ.— Աւելցուցինք 30 թերթ։
Սէն Շամոն, Գործ.— Աւելցուցինք 5 թերթ, կիրակի 10։
Տէսին, Գործ — Աւելցուցինք 10 թերթ։
Վալանս, Գործ. — Աւելցուցինք 5 թերթ, կիրակի 10։

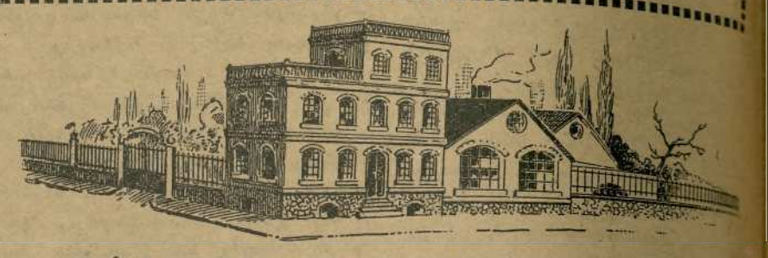
ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՋՄԻԻՈՆԻՈՅ Նահանգային հայր. միութեան ընդհ. ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8ին Գ. Պապիկեանի բնակարանը։ Կը հրաւիրուին երկսեռ անդամ հայրենակիցները։

Օրակարգ՝ Նոր վարչութեան ընտրութիւն, հաշուետուութիւն եւ ընթացիկ հարցեր։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի հաւաքուի։

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ
վիրաբոյժ — ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺ
ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺԵԿԱԿԱՆ ՖԱՔԻՒԼԵՏԷՆ
14 Rue Lagrange, PARIS (5)
ՄԱՄՆԱԴԷՏ ՈՍԿԻ ԲՈՒՐՈՆԻ, ՊՈՒԾԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՁԱՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ
բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործո ւրլթիւն
ՄԱՔՈՒՐ եւ ԽՆԱՄԵԱԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔ
կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 2էն 8, առտուները ժամադրութեամբ, կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր։
Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ
ՏՕՔԹՕՐ ԱՍԼԱՆ
ՓՈԽԱԴՐԱԾ Է ԻՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ
34 Boulevard de Clichy, Paris (18)
Métro: Pigalle Tél. Marcadet 76-65
Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր ժամը 11էն կէսօր եւ 3էն 8ը։ Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12.

RÉALISATION IMMOBILIÈRE

Կը հրաւիրենք բոլոր անոնք որ տուն շինել պիտի տան, չի կնքել ոեչ մանձնառութիւն, առանց մեզի խորհուրդ հարցնելու:

Ամէն դիւրութիւն շինութեանց եւ փոխառութեանց համար, երկար պայմանաժամ նուազագոյն տոկոսով:

Դրուած դրամագլուխին վրայ *100*ին *70* եկամուտ կ'ապահովենք տարեկան: Ունինք նաեւ վարձու յարկաբաժիններ եւ աշխատանոցներ:

Խորհրդակցութիւնները ձրի են, ժամը 2էն *6.30*:

Նշանեան *20, Passage Prado,* (Մէթրօ Սէն-Ժընի)

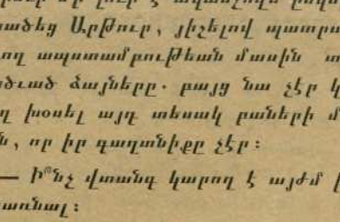
ԱՌԻԹԸ ՄԻ ՓԱԽՑՆԷՔ
Վարձու եւ աժան յարկաբաժիններ

Օդասուն եւ կոկիկ սենեակներ, գեղեցիկ տեսարան, մէկ եւ երկու սենեակնոց յարկաբաժիններ, մուտք եւ խոհանոց, ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն, ջերմութիւն:

Խանութ մը առանձին կամ բնակարանով: Porte d'Orléans*էն* քանակառքով 6 վայրկեան: Առնել *88* թիւ հանրակառքը եւ իջնել La Grange Ory: Պայմաններու համար դիմել՝ Պ. վարդանեանի. *50* Rue Isidore-Neujahr, Bagneux, Seine.

Բացուած է Փարիզի կեդրոնին մէջ
ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՀԱԼԱՃԵԱՆ
7 Rue de Tracy, Paris (2) **Tél. Louvre 28-23**
Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակի նպարեղէններ
Թրքական սուրճ, արեւելեան պահածոներ (conserve), եւայլն
Շատ աժան գիներով *Livraison à domicile*

Ուշադրութիւն մեր նոր հասցէին

ԿԱՐԻ ՅԱՏՈՒԿ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՄՕԹԷՕՐՆԵՐ
ԵՒ Rheostats'ՆԵՐ
1/15 ձիու ուժ մօթէօր եւ բէօսիաք 300 ֆրանք
1/8 » » » » 350 ֆրանք
Աժան եւ ֆաստատուն, երկու տարուան երաշխաւորութիւն, վճարման դիւրութիւններ: Ձեր բոլոր ելեկտրական գետեղուածները եւ գնուածները կատարելէ առաջ դիմեցէք **HOVHANESSIAN**ի
15 rue de Vienne, Paris (8) Tél. Laborde 04-12
Երկտողով մը պահանջեցէք մեր ներկայացուցիչը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ **(11)**

ԲՈՌ

(Վէպ *1830*ի իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է. ՎՈՑՆԻՉ — Թարգմ. Լ. ՇԱՆԹ

Երեկոյեան դնաց ճեմարան. Մօնտանէլլին ու նոր տեսուչը խօսքի էին բռնուել: Երկուսն էլ յոգնած ու ձանձրացած տեսք ունէին: Պադրէյն չկենդանացաւ նոյն իսկ Արթուրի գալովը, ընդհակառակը, նրա դէմքը աւելի մըռայլեց:

— Ահա՛, այն ուսանողը, որի մասին ձեզ ասում էի. — ներկայացրեց չոր: — Շատ չնորհակալ կը լինեմ, եթէ թոյլ տաք որ չարունակէ օգտուել դրադարանից:

Հայր Կարդին, որ տարիքը առած ու սիրալիր դէմքով մի կրօնաւոր էր, իսկոյն խօսել սկսեց Արթուրի հետ նրա պարապմունքների մասին: Իր ազատ ու անփոյթ թօնը ցոյց էր տալիս, որ լաւ ծանօթ էր քոլէժի կեանքին: Մօնտանէլլին չուտով վէճի փոխեց համալսարանական կարգերի վերաբերմամբ, որ օրւայ այրող հարցերից մէկն էր: Ի մեծ ուրախութիւն Արթուրի, նոր տեսուչը շատ խիստ կերպով դատապարտում էր համալսարանական վարչութիւնը, որ չարունակ նեղացնում էր ուսանողներին անիմաստ ու անախորժ սահմանափակումներով:

— Ես շատ փորձ եմ երիտասարդների դաստիարակութեան գործում, — ասաց նա, — եւ իմ սկզբունքս է երբեք ոչինչ չարգիլել առանց հիմնական պատճառի: Հազիւ կը պատահի, որ երիտասարդը ըմբռնանայ, եթէ մարդ հարկ եղած չարգանքը ցոյց է տալիս նրա անձնաւորութեանը: Բայց, անշուշտ, ամէնից հեզ ձին անդամ ծռանում է վերջապէս, եթէ չարունակ սանձը քաշես:

Արթուր լայն բացաւ աչքերը: Նա ամենեւին չէր սպասում, որ նոր տեսուչը ուսանողների կողմը պահէր: Մօնտանէլլին չէր մասնակցում խոսակցութեան: Կարծես քիչ էր հետաքրքրում նրան խօսքի նիւթը: Նրա դէմքը այնպէս յոգնած ու յուսահատ մի արտայայտութիւն էր առացել, որ հայր Կարդին յանկարծ խօսքը կտրեց:

— Վախենամ, չափազանց յոգնեցրի ձեզ, հա՛յր: Ներեցէք, որ տարուեցի: Այս հարցը այնքան մօտ է սրտիս, որ մոռանում եմ թէ ուրիշներին կարող է ձանձրոյթի պատճառել:

— Ընդհակառակը, շատ հետաքրքիր է:

Մօնտանէլլին նստած՝ մատները թեթեւ խփում էր թիկնաթոռի թեւին: Սա իր սովորական շարժումն էր, երբ դժգոհ էր ու վրդովւած:

— Ուզում էի հետդ խօսել, իմ Հոմ գնալու մասին, — սկսեց նա վերստին: — Եթէ դուն կարծում ես որ...: Այսինքն եթէ դու դանկանում ես, Արթուր, կը գրեմ թէ չեմ գնում՞

— Պատրէ՛. իսկ Վատիկա՞նը:

— Վատիկանը մի ուրիշին կը ճարի: Մի պատրւակ կը գտնեմ:

— Բայց ինչո՞ւ. չեմ հասկանում Մօնտանէլլի ճակատը շփեց:

— Ես անհանգիստ եմ քեզնից. զանազան բաներ են ժաքովս անցնում...: Եւ վերջապէս գնալուս քնաւ կարիքչկայ:

— Բայց եպիսկոպոսութի՞ւնը:

— Է՛, Աբբուր, ինչի՞ւ է պէտք, ուշնամեամ թէ ոչ այդ եպիսկոպոսութիւնը...

Ու չատրեց: Արթուր երբեք նրան այդ դրութեան տեսած չէր, եւ յուզուեց ինքն էլ:

— Ոչինչ չեմ հասկանում, պադրէ՛. եւ աղաչում եմ ձեզ՝ ասացէք աւելի որոշ ինչ որ մտածում էք:

— Ես ոչինչ էլ չեմ մտածում. մի անմիտ վախ է եկել վրաս: Աստ՛, կո՛յ այժմ մի որ եւ է երկիւղ:

«Երեւի մի լուր է ականջովն ընկել», մտածեց Արթուր, յիշելով պատրաստուղ ապատամբութեան մասին տարածուած ձայները. բայց նա չէր կարող խօսել այդ տեսակ բաների մասին, որ իր գաղտնիքը չէր:

— Ի՞նչ վտանգ կարող է այժմ ինձ սպառնալ:

— Հարցեր մի՛ տայ, այլ պատասխան տո՛ւր: — Մօնտանէլլիի ձայնը խստացել էր դրեթէ: — Աստ՛, քեզ վտանգ սպասո՞ւմ է: Ես քո գաղտնիքները չեմ ուզում քեզնից, ա՛յլ ասա միայն:

— Մեր բոլորիս կեանքը Աստծո ձեռքն է, պադրէ՛. միայ կարող բան պատահել: Միայն չգիտեմ թէ պատճառ կայ, որ ես առողջ չինձեր վերադարձին:

— Իմ վերադարձի՞ն: Լսի՛ր, պիլլի՛ս, դատի՛ր ինքդ. ինձ ոչ մի ցաւորութիւն պէտք չէ. առ մինչ «մնացի՛ր». եւ ես ետ կը կանչեմ զբոսնելուց: Դա ոչ ոքի վնաս չի բերի, իսկ ես կ'իմանամ, որ դու ապրում ես, քանի որ քո մօտ եմ:

Երեւակայութեան այս ասոնց հիւանդոտ դրութիւնը այնպէս ազդել էր Մօնտանէլլիի բնաւորութեան վրայ, Արթուր մեծ անհանգստութեամբ նայում էր նրան:

— Պադրէ՛, ես համոզուած եմ, դուք հիւանդ էք: Պէտք է, անյապաղ, ժէլտ է որ գնանք Հոմ, մի լաւ բժիշկ պատանաք եւ ազատէք ձեր անքուն թիւնքից ու գլխի ցաւերից:

— Լա՛ւ. — ընդհատեց Մօնտանէլլի՝ կարծես յոգնած այս խօսակցութիւնից: — Ես կը մեկնիմ վաղը առաւօտ առաջին փոստի կառքով: Արթուր ապշած նայում էր:

— Ուզում էիք ինձ մի բան ասել (Շար.)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Gobelins 19-78
(ԵՐԹԵԼԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Յունաստան եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՒՐԲԱԹ 20 ՄԱՅԻՍ 1932
20 MAI 1932

Գին 50 ՍԱՆԹԻՄ

Ը. ՏԱՐԻ Թիւ 1884

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Աւելի ջերմութիւն եւ գիտակցութիւն հայ հանրային խնդիրներու հանդէպ, խնդիրներ, որոնք այնքան հրատապ կը ներկայանան զարգացէ գաղութ, ազգապահպանման բոլոր ճակատներուն վրայ:

Քով քովի բերէք այդ խնդիրները, ինչպէս կարդացիք «Ցառաջ»ի երկուշաբթի խմբագրականին մէջ, մէկը միւսէն կարեւոր, մէկը միւսէն սոխուղղական, որոնք կը պահանջեն «աւելի ջերմութիւն եւ գիտակցութիւն», դժնդակ իրականութիւնը յաղթելու համար, դիմանալու կրնող ալիքներուն ու մանաւանդ՝ ուժ ամրապնդելու վաղուան կեանքը շարունակելու:

Քիչ մը աւելի յամառութիւն, քիչ մը աւելի զոհողութեան ոգեւորում պէտք է, այս ցիրուցան բազմութեան չարժումներուն վերջապէս բնոյթ մը տալու, գիտակից ու նուիրական բան մը դարձնելու ազգային ինքնապաշտպանութեան գործը, որ հաւաքական ոգի մը դառնայ, վարակէ բոլորին, չազդակէ բոլորին, եւ մէկին վերցածը՝ հազարով գլուխ բերէ: Յաղթէ:

Ու այդ բոլոր խնդիրներուն մէջ, մեր ազգային ֆիզիքական գոյութեան հետ, անհրաժեշտօրէն կը քալէ մեր մշակութային գոյութիւնը, մեր հոգեկան անունդի խնդիրը, որ կենսաբար արիւնքն է մեր ցեղին երակներուն մէջ չրջան ընող, որ մեր գոյութեան հիմնական պայմաններէն մէկն է, մեր ֆիզիքական կեանքի կենդանի արտայայտութիւնը:

Այդ հրատապ խնդիրներէն միայն մէկը առնենք, այսօրուան ժամուն անոր վրայ ծանրացնելու համար: Նոր սերունդի փրկութեան խնդիրը, որ հիմքն է մեր մշակութային ինքնապաշտպանութեան, որ ուսէ ուս պիտի փոխադրէ ժառանգական գանձը մեր մշակոյթին, մեր ցեղին դիմագիծն անաղարտ պահելու՝ ազգին հաւաքականութիւնը պահպանելու համար:

Գաղութէ գաղութ երբ աչք մը պտոյտ նենք, սրտառուչ երեւոյթներն անպակաս են, բայց ջերմութեան եւ գիտակցութեան, հաւաքական զուրգուրանքի եւ հաւաքական զոհողութեան կը կարոտին: Վերջապէս, պէտք է գիտակցինք որ պետութիւն չունինք, ստիպուած ենք ազգովին մեր բոլոր ուժերը միացնել՝ պետութեան հսկայ բացը գոցելու, գոնէ նուազագոյն չափով:

Սրտառուչ երեւոյթներէն մէկը, եւ թերեւս ամէնէն սրտառուչը այն մեծ ճիգն է որ, ահա, երեք տարիներէ ի վեր «Համազգային»ը կը թափէ հայ մշակութային ճակատին վրայ պատուար մը բարձրացնելու, նոր սերունդի փրկութեան գործը հիմնական ու տեւական հաստատութեան մը կապելու:

Պէյրութի Հայ Ճեմարանի գոյութիւնը երեք տարուան ճանապարհ մը կտրած է, անշուշտ տառապագին, բայց գրաւիչ, կազդուրիչ եւ համայն հայութեան համակրանքին արժանի, հայ պատանիները պատրաստելու, այսօրուան ու վաղուան ծանր բեռը կրելու, լոյսն անպակաս պահելու մեր հեզհեզիկ մառախուղով պատած իրականութեան մէջ, հայ միտքն ու հոգին փրկելու տագնապին, որ հեզհեզիկ կը սպառնայ տարազիր հայութեան:

Եւ ո՛րքան մեծ է վտանգը, այնքան յամառ է «Համազգային»ը:

Ճեմարկի մեծութիւնը, կրթական գործի համազգային բնոյթը բուռական էին, որ գաղութէ գաղութ բոլորն ալ վարակուէին այն հաւատքէն որ կ'ներթար հայ Մշակոյթին: Բայց «գիտակցութիւնն ու ջերմութիւնը» կը պակսի չառերուն: Մինչդեռ հաւաքական ճիգը, հրաշքներ կրնար գործել, ոչ միայն Պէյրութի Հայ Ճեմարանը դժուարութիւններէն փրկելու, այլ Սուրիոյ մեծ գաղութին մէջ զայն դարձնելու մրցակից մը նոյնանման օտար հաստատութիւններու, եւ յաղթանակ մը՝ մեր մշակութայինպայքարին:

«Համազգային»ի կոչերուն հիմա կը միանայ նոր տեսակի յիշեցում մը: Հիմա, Եգիպտոսէն ստացուած նամականերուն վրայ մենք կը հանդիպինք զրուխմանկարներու, Ս. Սահակի, Ս. Մեսրոպի, Գ. Նարեկացիի, Հայր Ալիշանի, Ա. Հայրիկի, Ա. Արովեանի, Գամառ – Քաթիպայի, Բաֆֆիի, Սիամանթոյի եւ Վարուժանի, մեղ յիշեցնելու որ «Համազգային»ը լծուած է վերոյիշեալ տիտաններու գործը տարուր պահելու:

Տառածենք այս սրտառուչ յիշեցման մասին:

Կ. Ս.

Թուրքահայերդային յարաբերութիւնները

Խալք կուսակցութեան երեսփոխանական խմբակցութեան նախագահը ձէմիլ պէյ յայտարարեց «Ունաւոլու» հեռագրական գործակալութեան թէ Ըմմէք փաշա գեկոյց մը տուաւ Թուրքիոյ այցելութեան մասին.

— «Ըմմէք փաշա, յայտարարեց ձէմիլ պէյ, այդ նամբորդութենէն վերադարձած է աւելի համոզուած թէ խալֆ կուսակցութիւնը իր պետական եւ յեղափոխական ըմբռնումով ու կազմակերպութիւնով, լրիւ կը համապատասխանէ Թուրքիոյ շահերուն: Խալֆ կուսակցութեան պատկանող երեսփոխանները շատ գոհ մնացին, երբ Ըմմէք փաշա յայտարարեց թէ Ռուսիա համակրանքով կ'ընդունի էքմալական Թուրքիոյ բաղաքականութիւնն ու զարգացումը:»

Խալքի երեսփոխանները բարեկամութեան նոր փաստ մը կը նկատեն Ռուսիոյ հետ կնքուած փոխադարձութիւնը:

Այս փոխադարձութիւնը պիտի գործադրուի եղեր, Թուրքիոյ մէջ հաստատելու եւ զարգացնելու ազգային ճարտարարուեստը:

Ինչպէս կը յիշուի այս համաձայնութեամբ, Ռուսիա Թուրքիոյ պիտի տայ 8 միլիոն տոլարի մեքենաներ: Փոխադարձութիւնը պիտի հաստատուի 20 տարուան ընթացքին, Թուրքիայէն Ռուսիա ղրկուած ապրանքներով:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԸ ԳՐԳՌԵՆ

«Ցառաջ»ի այսօրուան թիւով Գ. էջ, կը կարդանիք թէ, մեր հակառակորդները ի՞նչպէս դաշնակցականները կը հեռացնեն... Դաշնակցութենէն ու կը ծիծաղինիք:

Որպէսզի այդ եղանակը շատոնց արդէն սնանկացած է եւ իր ներկայ կիրարկումով, կը ծառայէ միայն մատնելու հակառակորդներու սնամտութի՞ւնը թէ միամտութիւնը:

Կարելի է հազարներով գտնել ու հրապարակը ողողել նման հրաժարականներով, առանց թել մը մագ երերցնելու Դաշնակցութեան գլխէն:

Մենք կը ծիծաղինիք ու կ'անցնինիք:

Բայց երբ գրգռութիւնները կը յայտնուին ոճրային կանխամտածումով, ու յիմարական թելադրութիւններով, պարտ կը սեպենիք ո՛չ թէ զգուշանալ, այլ մանաւանդ զգուշացնել:

Քանի մը շաբաթ առաջ, Սելանիկի մէջ իսկ, կ'արիւներ ազգային Սպառօնը:

Այդ գարշելի դէպքէն ոչ շատ առաջ, Ամերիկայի համայնավար *Բանւորին* նախատը խոշոր տառերով կը կարդայինք.— ԴԱՇՆԱԿՆԵՐԸ ԿՐ ԾՐԱԳՐԷՆ ՍՊԱՆՆԵԼ ԸՆԿ. ԴԱՆՈՒԾ ՇԱՀՎԵՐՏԵԱՆԸ — ՄԱՀԱՓՈՐՁԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՑԷՔ:

Ու կ'երթեւի, Սելանիկի տղերքը՝ այդ պատասխանն էր որ տուին...

Տուին, ոչ թէ աւնր համար որ գրգռութիւնը Ամերիկայէն էր որ կը վերադառնար Յունաստան, այլ որովհետեւ, Հայութեան ցեցերը տեղին վրայ իսկ, անպատիժ կը կրծեն հայ երիտասարդներու ողջմտութիւնը:

Յունաստանի Նոր Շարժումը իր նոր շարժիչներով, այս տեղի Դարբնոցները իրենց անմարտակ դարբիններով, Ամերիկայի մէջ *Բանւորները* իրենց տղոներ էագիենիի սադրանքներով, Սուրիոյ *Ժողովուրդները* իրենց բազմագոյն ու բնափսխիկ շահատակներով, Թուրքէն յետոյ, ամէնէն զգուեցուով, Թուրքէն ետոյ, ամէնէն զգուելի խաղն է որ կը խաղան Հայութեան գլխուն:

Մենք գիտենք ու կը մատնանշենք: Գիտեն, բայց իրենց խոհեմ լռութեամբ կը մեղսակցին անոնք որ իրր հայ աւանդութիւններու տիտղոսաւոր ժառանգորդները, հրապարակ պիտի գային գայրոյթով ու կորովի ընդդիմութեամբ: Իսկ եթէ կը խօսին, ընդհանուր ակնարկութիւններու կամ հեռաւոր խօսքերու կեղծ վատութիւնը պիտի բօթափեն, իրենց մատը ուժգնօրէն կոխելու համար վէրքին վրայ:

Ատեն մըն է, զանազան թերթերու մէջ կը կարդանիք ակնարկութիւններ համայնավար վտանգին դէմ, որ կը սպառնայ գաղութներուն:

Բաւակա՞ն է: Ժամանակը չէ՞ եկած այլ եւս կարմիրին կարմիր ու դեղինին դեղին ըսելու յստակ անուններով, բնորոշելու յստակօրէն եւ կոպտօրէն ցոյց տալու իւրաքանչիւրին դիմագիծը:

Մ. Ե.

ՓՐՈՒՍԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հիթլերեանները խորհրդակցութեան պիտի փրուսիական նոր կառավարութեան կազմութեան մասին: Նոյնը պիտի ընել նաեւ կաթոլիկները:

Փրուսիոյ խորհրդարանը նիստի հրաւիրուած է մայիս 24ին: Նոր նախագահը պիտի ըլլայ հիթլերեան մը. իսկ փոխ – նախագահը կաթոլիկ կուսակցութեան մէկ անդամը: Այս մասին կուսակցութեան մէջ արդէն համաձայնութիւն գոյացած է:

Սակայն կաթոլիկները կը պահանջեն որ ընկերվարականներէն եւս փոխ – նախագահի աթոռ մը ստանան. ատկից արդէն վէճը ծայր կուտայ հիթլերեաններուն հետ:

Իսկ Փրուսիոյ յառաջիկայ կառավարութեան մասին, տակաւին ո՛չ մէկ համաձայնութիւն գոյացած է կուսակցութենց միջեւ:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Ադաբեկովի առեւանգման դատը

Ադաբեկովի առեւանգման դատավարութիւնը չարունակուեցաւ Պուլբէյի մէջ: Կրկին հարցաքննուեցաւ Ֆրանսացի Լըքոքը, որ այս անգամ յայտնեց թէ, յունուար 8ին երբ կը գտնուէր Կոստանդնուպոլիս՝ ընկերակցութեամբ Ադաբեկովի, այցելութիւնն ընդունած էր իր պետին, որ Վառնայէն կուգար՝ դէպ ի Օտեսա նաւ մը վարձելու համար: Ադաբեկով չատ զարմացաւ Կոստանդնուպոլսի մէջ հանդիպելով իր պետին, երբ ուրիշի մը կը սպասէր:

ՆԱԽԱԳԱՀԸ.— Գիտէի՞ք թէ այդ միջոցին կը մասնակցէի՞ք առեւանգման մը:

ԼԸՔՈՔ.— Ո՛չ: Միայն ենթադրեր էի թէ այս գործին մէջ ծուռ բաներ մը կան: Այդ ենթադրութիւնն ըրեր էի Փանայոթի շարժուձեւերէն եւ անոր հետ ալ վէճ մը ունեցեր էի: Անոր բարուղարը Միլէ ինծ ըսեր էր թէ Ֆիլիպայի գործը կապուած է Ադաբեկովի գործին: Այս անձը՝ նախկին բարեկամ մը Ստալինի, կ'ուզեր գեթ նաեւ որ գործակցիմ իրեն այդ ձեռնարկին մէջ: Անոնք որ կը մերժէին, կ'իյնային մահուան սպառնալիքի տակ, իրենց ընտանիքներով: Փանայոթի՝ Ստալինի եւ Ադաբեկովի տեսակցութենէն կը սպասէր տիկին Ֆիլիպայի եւ անոր աղջկան ազատումը Ռուսիայէն:

Ադաբեկով ինծ յայտնեց թէ Տրոցկի իշխանութեան գլուխ պիտի գար եւ գինքը պիտի նշանակէր կեդր. Եւրոպայի մէջ գործող կէփէուի ղեկավար:

Լըքոքի խոսսովանութիւններէն կը յայտնուի նաեւ թէ Փանայոթի որ Մոսկուա կ'երթար – կուգար, յաճախ դրամ կ'ուղէր Լըքոքէն: Այս վերջինը Մոսկուայի Ֆրանսական դեսպանատան մէջ աշխատող կնոջ մը միջոցաւ քանիցս դրամ ղրկած է Փանայոթիի:

Այսօր տեղի պիտի ունենայ յոյն նաւատիրոջ Սամուրտիոսի եւ յունական «Փիլոմելա» նաւուն նաւապետին Քաթափոտիի հարցաքննութիւնը:

Կորկուով կարմիր գործակալ էր

Կորկուովի հարցաքննութիւնը տակաւին չէ վերջացած, ինչպէս չեն վերջացած իր մասին զանազան երկիրներու մէջ բացուած քննութիւնները: Մասնաւոր կարեւորութեամբ կը սպասուի Փրակայի եւ ամբողջ Չեխոսլովաքիոյ մէջ կատարուած քննութեանց արդիւնքին:

Միւս կողմէ մասնագէտները կը պատրաստուին այսօր վաղը իրենց տեղեկագիրը ներկայացնել Կորկուովի մտային վիճակին մասին: Կ'ըսուի նաեւ թէ ամիսը 15 տարի առաջ, սպանիչը բռնուած էր հիւանդութենէ մը, որ խանգարած է իր մտային առողջութիւնը: Եթէ այս պարագաները հաստատուին եւ Կորկուով անպատասխանատու նկատուի մասնագէտ բժիշկներուն կողմէ, իր պաշտպան փաստաբաններուն գործը կը դիւրանայ եւ ոճրագործը գլուխը կը փրկէ...

Սակայն Ֆրանսական եւ այլ թերթեր, հիմնուելով իրենց քաղած տեղեկութեանց վրայ, կը չարունակեն նախագահին սպանիչը ներկայացնել իբր կարմիր գործակալ մը:

Անգլիական «Տէյլի Սքէչ» թերթը իր նախորդ օրուան թիւով կը հրատարակէ կարգ մը տեղեկութիւններ որոնք, պաշտօնապէս առուգուած ըլլալ կը թուին եւ գատավարութեան պիտի տան այլապէս կարեւոր ընթացք մը, եթէ իրաւունքի եւ հաստատուի Ֆրանսայի գատական իշխանութեան կողմէ:

Անգլիական թերթը կը գրէ թէ նախագահին սպանիչը բոլշեւիկ համբաւաւոր գործակալի մը Իվան Ֆրոմիչեւի եղբայրն է: Երբ տարիներ, Կորկուով՝ Անգլիոյ մէջ կատարած է համայնավար քարոզչութիւն. իսկ վերջին երկու տարիներու ընթացքին, առ նուազն հինգ անգամ ճամբորդած է Անգլիա:

Կորկուովի եւ Ֆրոմիչեւի կը գործակցէր նաեւ Տանիէլ Իվանով անունով մէկը: Այս երեքը, կեղծ անցագրերով կը ճամբորդէին: Վերջերս, Կորկուով, Կլասքոյի համայնավարներու մէկ ժողովին, յայտարարութիւններ է ըրեր, որոնք կրնան լոյս սփռել Տումէրի սպանութեան վրայ:

— «Ստոյգ է, ըսեր է, թէ երբ երեք թագաւորներ, երկու նախագահներ, փոխարքայ մը եւ մէկ բանի վարչապետներ անհետացան այս աշխարհէն, բաղեհնի կառավարութիւնները ամբողջովին պիտի բարոյալքուին: Այս կարգի տագնապ մը, որ կրնայ մօտ ապեներ ծագիլ, շատ պիտի դիւրացնէ բոլշեւիկներու գործը: Իտալիոյ մէջ, տիկտատորին անկման պիտի հետեւէր խորհրդային հանրապետութեան մը հաստատումը: Անգլիոյ մէջ՝ պիտի տեսնէիք Հնդկաստանի եւ Եգիպտոսի անջատումը: Բոլշեւիկները այն ատեն դադար պիտի ունենան, երբ Լոնտոնի, Փարիզի, Պերլինի եւ Հռոմի փողոցները ներկուին մեր թշնամիներու արիւնով»:

Իբր թէ Կորկուով հրահանգներ ստացած է եղեր Հարաւային Ամերիկա երթալու: Բայց հակառակ իր պետերուն հրամանին է որ Ֆրանսա անցեր է:

⁂ *Հարցաքննիչ դատաւորը Պ. Ֆուժըրի Սոֆիայէն ստացաւ հաղորդագրութիւն մը որ կը հաստատէ թէ Կորկուով իրօք, կապեր ունէր բոլշեւիկեան չրջանակներու հետ:*

Ներկայիս Սոֆիա գտնուող Ռուս մը, որ իբր գնդապետ ծառայած է Գուպանի խազախ զօրախումբերուն մէջ, կը յայտնէ թէ Կորկուովը ճանչցած է 1918էն 1921, Կովկասի եւ Տաղստանի մէջ: Կորկուով յաջորդաբար կրած է տարբեր անուններ, ծառայելով Զեկային՝ իբր անոր լատազոյն գործակիցներէն մէկը:

Տագնապ գնդապետը կը հաւատայ նաեւ թէ 1921ին, Կորկուով կառավարութեան մատնած է հակաբոլշեւիկեան խումբ մը եւ չորս

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Թերթիս խմբագիրը ճամբորդութեան մէջ ըլլալով, կը խնդրուի.

1.— Անձնական նամակներ չուղղել եւ ամէն գրութիւն ղրկել խմբագրութեան հասցէին՝ «HARATCH», 17 rue Damesme, Paris (13).

2.— Ձէք, մանտափոսթ եւլն. ուղղել՝ L. Kévonian անունով:

Ձայն մը Ամերիկայէն

Օտարականներուն դէմ

Ամերիկա, որ օտարականներուն երկրային դրախտն էր, ամէնէն աւելի վնասուած ըլլալով մէկտեղ անոնց շահատակութիւններէն, մինչեւ տնտեսական տագնապի ծագումը, իր դուռները չէր փակեր:

Իսկ հիմա որ Տումէռը սպանուեցաւ Փարիզի մէջ օտարականի մը ձեռով, Ամերիկա կը սկսի բարձրացնել իր ձայնը, որ անշուշտ բարեհաճ ականջներ կը գտնէ այստեղ:

Այսպէս Քօթիի թերթը, «Լ'Ամի տիւ Փէօփլը», որ մասնաւոր գոհունակութեամբ կը հրատարակէ «Նիւ – Եորք Հերըլտ»ի հետեւեալ յօդուածը.

— «Բոլոր ազգերուն մէջ, Ֆրանսայի եւ Միացեալ Նահանգներու ֆոյր հանրապետութիւնները նշանակելի կերպով հանդուրժող եւ լայնասիրտ գտնուեցան, աշխարհի չորս անկիւնեներէն եկող հայածուածներուն հանդէպ: Անոնք մարդիկը գնահատեցին աւելի՛ անոնց պէտերուն, քան թէ արժանիքին համաձայն: Այսօր, երկու երկիրներու խորհուրդները կը սկսին իրենք իրենց հարց տալ թէ արդեօ՞ք շատ լայն չէին բացած իրենց դուռները:

«Վերջացեալ Նահանգներու իշխանութիւնները ամէն օր կ'արհամարհուին եւ կը նուաստանան օտար ծագում ունեցող ոճրագործներու կազմակերպութեանց կողմէ: Բոլոր հիմնական օդէնքները, ինչպէս բոլոր աւանդութիւնները հեգնանքի կ'ենթարկուին: Ներգաղթի հետ կապ ունեցող յետպատերազմեան սահմանափակումները չափով մը փակեցին մուտքի դուռը: Ֆրանսայի մէջ, դուռը ամբողջովին բաց մնացած է եւ օտարները ներս կ'առնուին առանց յատհմանափակման: 1894ին, Լիոնի մէջ, նախագահ Սատի Քարնօ սպանուեցաւ օտարականի մը կողմէ, բաղաքական ապաստանեալ մը որ կ'օգտուէր Ֆրանսայի պաշտպանութենէն: 1932ին, Փարիզի մէջ նախագահ Փօլ Տումէռ կը սպանուի բաղաքական մոլեռանդի մը կողմէ, որ նոյնպէս, կ'օգտուէր Ֆրանսայի ապաստանութենէն:

«Ան որ կը խորտակէ ազգային կամ անհատական ապահովականութեան օրէնքները պէտք է ջնջուի ընկերութեան մէջէն: Ժամանակը եկա՞ծ է այլեւս վեհանձն չգտնուելու, ջնջելու որդը որ մեր քաղաքականներուն մէջ կը գտնուի եւ աւելի նեղ գոգել դուռները ընդդէմ նախագահ Տումէռը սպանողի տիպարէն մարդոց արշաւին»:

Պոլոթ Հրեաներուն դէմ

Դամասկոսի հրէական թաղին մէջ, խլամ մը անցնելու առեն խումբ մը Հրեաներ յարձակում գործած եւ ծեծած են զայն,

Ասոր վրայ Խալաւիները չափազանց զբրոսած են եւ անմիջապէս թուրքիկներ հանած, պօյքօթ յայտարարելով Հրեաներուն դէմ:

Թուրքիկները այն աստիճան զրգռութիւն պատճառած են որ, դանդաղ թաղերու մէջ, յարձակումներ գործուած են անցնող Հրեաներուն վրայ: Կառավարութիւնը կարեւոր ուժ մը ղրկած է Հրեաներու թաղը պաշտպանելու համար:

Մակեդոնացի պեռ մը Սպանուած

Երկուշաբթի իրիկուն, Սոֆիայի մէջ, անծանօթներու կողմէ սպանուեցաւ մակեդոնական ազգային կուսակցութեան նախագահը Տիմիթրի Միխայլով:

Տիմիթրի Միխայլովը նախագահ մակեդոնական ազգային կուսակցութեան, պէտք չէ շփոթել Իվան Միխայլովին հետ (Վանչէ), որ պատն է մակեդոնական ներքին յեղափոխական կուսակցութեան:

ԱՅԳԱԿՈՒՏԻ ՍՈՓԽՈՍԸ

Դուռն է նոր բացվել։ Ներս է մտնում Հասմիկ Ավետիսյանը։

— Ողջո՛ւյն։

— Բարի՛ գալուստ։ Ինչպե՞ս ես, ինչպե՞ս է առողջությունդ։ Ի՞նչ է հնչում, ի՞նչ է տեսնում աչքդ։ Ինչպե՞ս է ընթանում կյանքդ։ Ինչպե՞ս է ապրում ամուսինդ, ինչպե՞ս են երեխաները։ Ինչպե՞ս է ընթանում աշխատանքդ։ Ինչպե՞ս է ընդունում քեզ ղեկավարությունը։ Ինչպե՞ս են վերաբերվում քեզ ընկերներդ։ Ինչպե՞ս է ընդունում քեզ հասարակությունը։ Ինչպե՞ս է ընդունում քեզ ամբողջ աշխարհը։ Ինչպե՞ս է ընդունում քեզ Աստված։ Ինչպե՞ս է ընդունում քեզ Հայրը։ Ինչպե՞ս է ընդունում քեզ Որդին։ Ինչպե՞ս է ընդունում քեզ Սուրբ Հոգին։ Ինչպե՞ս է ընդունում քեզ Սուրբ Երրորդությունը։ Ինչպե՞ս է ընդունում քեզ Սուրբ Երրորդության Աստվածը։ Ինչպե՞ս է ընդունում քեզ Սուրբ Երրորդության Աստվածը Հայրը։ Ինչպե՞ս է ընդունում քեզ Սուրբ Երրորդության Աստվածը Հայրը Որդին։ Ինչպե՞ս է ընդունում քեզ Սուրբ Երրորդության Աստվածը Հայրը Որդին Սուրբ Հոգին։ Ինչպե՞ս է ընդունում քեզ Սուրբ Երրորդության Աստվածը Հայրը Որդին Սուրբ Հոգին Ամեն։

— Ամեն։

— Ամեն։ Ամեն։ Ամեն։

ԷՋ ՄԸ ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐՈՒ 1877Ի ՍԱՐՍԱՓՆԵՐԷՆ

(ԱՆՁՆՈՒԷՐ ՀԱՅ ՄԸ Կ'ԱՁԱՏԷ ԱՄԲՈՂՋ ՔԱՂԱՔԻ ՄԸ ԵՒ ԳԻՒՂԵՐՈՒ ՊՈՒԼԿԱՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ)

ԽՄԲ.— Պուլկար յայտնի միլիոնատէր Պ. Կոստանդին Հաճի Գալչեւ, պուլկարական «Միր» թերթին 21 նոյմ. 1931 համարին մէջ հրատարակած է հետեւեալ յօդուածը:

1877 դեկտեմբերի վերջին օրը, ռուս զօրքերը Զօր. Կուրքայի հրամանատարութեան տակ, արշաւանքի մարիցա գետի երկայնքը, նպատակ ունենալով Սիլիստրիան փակել բանակին նահանջի ճիշդ կտրել եւ գերի վարել զայն:

Թուրքերը Մարիցայի մէկ կողմը կը բռնէին, իսկ հանդիպակաց կողմն ալ ռուսերը: 1878 յունուար 3ին, Զօր. Կուրքօ իր սպայակոյտովը Ֆիլիպէ քաղաքը հասաւ, բայց չէր կրնար քաղաքին ներս մտնել, որովհետեւ Մարիցայի վրայ գտնուցած քարաշէն կամուրջը քանդուած էր:

Քաղաքային վարչութիւնը իր դիմաքարկութիւններով եւ պատուհասներով արդէն մեկնած էր Ա. Պոլիս, գօնագը (կառավարչատունը) պարպուած էր, ուր սակայն կը մնային միայն 124 քաղաքական բանտարկեալներ, երկու պահապաններու հսկողութեան տակ, իսկ մնաց բանտարկեալները ազատ արձակուած էին: Երեք չորս օրէ ի վեր մղի դէմ եղած խառնաթիւնները դադրած էին: Ամէնքս ալ մէկտեղ հաւաքուած էինք եւ որոտարոի կը սպասէինք ռուսերու մուտքին քաղաքին մէջ: Մեղի համար շատ դիւրին էր երթալ պահակները մէկ կողմ վանել եւ խմբովին դուրս ելլել· բայց խորհրդաժողովի մը յետոյ, սա եզրակացութեան եկանք որ, բանտին մէջ մնալով ալ աւելի ապահով պիտի ըլլայ մեր կեանքը, մինչեւ ռուսական զօրքին քաղաք մտնելը: Եւ չէինք ալ կասկածը թէ անպաշտպան մարդոց դէմ գործ մը պիտի նկատեն:

Միւս կողմէ, քաղաքը չորս ծայրէն հրդեհի տրուած էր: Թուրք պաշտպանները կարգով վաճառատուները կը խոտակէին ու կը կողոպտէին ինչ որ գտնէին, իսկ ճակատամարտը Մարիցայի երկու կողմին վրայ կը շարունակուէր: Փողոցը դանուողները վտանգի տակ էին:

Մենք: Թրքական ժամը 2ին, մարդ մը երեւցաւ բանտին դրան առջեւ, մեզ վրայ հեծած ու պահակներուն հրամայեց որ գիս վար կանչեն: Կանչեցին գիս ու բանտին վանդակոմէն գիտցի ձիաւորը, առանց զինքը կարենալ ճանչնալու: Ան, սակայն, գիս կը ճանչնար, ուստի: — «Արձակեցէ՛ք Գալչեւը բանտէն»: Ուզեցի եւ դառնալ գոյքերս առնելու, բայց ան հրամայական ձայնով ըսաւ, որ անմիջապէս դուրս ելլեմ եւ ինքը մուտքին մէջ անհամաձայնութեան առեն, բայց, ի՞նչ կրնայ ժողովուրդն ենք...: Երեւակայէ, որ 15 միլիոնոց ժողովուրդ մը իր հարեւանին դէմ ելլէ, իսկ իմ կռնակէս երկու յաղթանդամ բնակիչներ եւս հրդեհին պահակները, որոնք կը փորձէին արգելք ըլլալ ինձ ու ես ալ բռնաբռնած անոնց հետեւեցայ:

Այս երկու անձանօթներն էին Սթօյչիչէն Իլիեվ եւ Եուվան Սթօյանով, Թ. Փազարճըք Սլավօվիկա գիւղէն: Ես ժամ չեմոյ, չիտուն պաշըպօզուճներ բանտարկեալները ու քաղաքին տալը տանելով, վայրագօրէն կը սպանէին:

Այս վայրագութիւնը տեղի կ'ունենար այնպիսի պահու մը, երբ քաղաքին հարեւանութեան Պուրախօ, չնկատ մը զօրքով Մարիցայն լողալով անցած էր ու տեսած Թուրքերը — խուճապահար քաղաքը պարպելու: Կէս գիշերին բանտ գացինք, ուր ոչ ոք գտանք: Առտուն տեղեկացանք անոնց տխուր վախճանին: Գացինք գլխաւոր վայրը, գտանք ընկերներուս ահեղավայրագօրէն գլխատուած դիակները ու դառնօրէն լացինք: Որպիսի՛ դաժան եւ տխուր ճակատագիր: Մարդիկ, որոնք հերոսական սրտով, դանակներու ու եաթաղաններու առջեւ չընկրկեցան ու չդողացին, չենայեցին խրենց կեանքը հայրենիքի ազատութեան համար, ասանելով անլուր չարչարանքները ու տառապանքները, ահա Ֆիլիպէի ազատութեան իսկ վայրկեանին, այսպէս դաւաճանօրէն կը սպանուէին: Երբ կը յիշեմ այս տխուր դէպքը, սիրտս միշտ կը խոցոտի — այս անփոխարինելի եւ սիրելի ընկերներուս կորուստին համար:

Հետեւեալ օրը միայն յայտնի եղաւ, որ Սիլիստրիան փաչա, իր պարտութենէն կատղած, հրամայած էր վայրագօրէն կոտորել բանտարկեալները ու քաղաքին մէջ բնակող զարգացած տարրերը: Այն ժամանակ հասկցանք հրէշ ծրագիրը թէ՝ ինչու համար միւս բանտարկեալները, որոնք ոճրագործութեամբ դատապարտուած էին, ազատ արձակեցին, իսկ մեր դրկին միայն անոնք, որ կ'ամբաստանուէին իբրեւ դաւադրողներ թրքական վարչութեան դէմ — քաղաքական բանտարկեալները:

Նոյն հրամանը, երկու օր առաջ տրուած էր Թաթար-Փազարճըքի թուրք բանակի հրամատարութեան, բայց չնորհիւ հեռագրատան համեստ պաշտօնեայի մը, երկաթուղիի կայարանապետ Ցովհաննէս Սվաճեանի, պուլկար ժողովուրդը դերձ մնաց սրածութենէ: Փազարճըքի եւ շրջականերժողովուրդը հաւաքած էին կայարանի մօտ, նոյնպէս Պաշիկարօվօ գիւղին բնակչութիւնը, իսկ թուրք հրամանատարը կը սպասէր հեռագրին գլուխը — այդ պահուն հաղորդակցութեան միակ աղբիւրը — Ֆիլիպէի հրամանին: Հեռագրական գործիքին գլուխը կը գտնուէր Ցովհաննէս Սվաճեան:

Հեռագիր մը ընդունած պահուն, — վերջինս կը տեսնէ, որ հրաման կը տրուի կայարանի շուրջը հաւաքուած ժողովուրդը սրէ ածցնել, սակայն, Սվաճեան, իր կեանքի գնով, առանց մէկու մը կասկած ներշնչելու եւ խղճի կատարեալ հանդարտութեամբ, հեռագրին պարունակութիւնը կը յանձնէ հրամանատարին հակառակ իմաստով, այսինքն, քանջիչելը՝ վերածելով «պահպանելով»ի:

Հետեւեալ օրը — 2 յունուար 1878, Զօր. Կուրքօ յաղթականօրէն Թ. Փազարճըք մտաւ: Այն ժամանակ պուլկար խաղաղ ժողովուրդը մեծ հրճուանքով ուղեկցաւ կայարանապետ Ցովհաննէս Սվաճեանի յանդուգն անձնազոհութեան եւ մարդասիրութեան: Այս իրողութիւնը ծանօթ է Թ. Փազարճըքի բոլոր ծեր մարդոց եւ լաւ ըրաւ Թ. Փազարճըքի թաղապետական խորհուրդը, որ 1925ին յատկ էրժացուց անունը այս համեստ պաշտօնեային, քաղաքին փողոցներէն մէկուն անունը կոչելով — Ուլիճա Սվաճեան:

Այս կարգի դէպքեր — մեր մօտիկ անցեալէն — պէտք է դիտնայ եւ յիշէ այսօրուան սերունդը: Առանք շատ հրահանգիչ են: Պէտք չէ մոռնան թէ մեր հայրենի հողը ողողուած է այն առենուան գործիչներու արիւնով եւ թէ անոնց մարտիրոսական ոսկորներուն վրայ այսօրուան Պուլկարիան ազատ է:

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ ՀԱՃԻ ԳԱԼՉԵՒ
Թարգմ. Ա. ՏԻՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Հայաստանի խորհրդային գրողներըԼՂնկերակցութեան քարտուղարը եւ Գ. Անդրէասեան միահնարար քննադատական մը գրած էին Վահան Թոթովենցի մէկ գրքին մասին, Հայ ազգին փրկիչ դաշնակիները, որուն մէջ ցոյց կուտային «սխալներ»:

Վ. Թոթովենց «բաց նամակով» մը կ'ընդունի այդ սխալները եւ մանկապարտէզի աշակերտի մը պէս կը խոստանայ սրբագրել իր «սխալները»:

Ա. Միքիմանեան եւս, փոքրիկ աշակէրտի մը պէս, մեղայլ կուգայ եւ կը խոստանայ սրբագրել իր քաղաքական սխալները, զորս գտած էր խորհ. Հայաստան իր մէկ յօդուածին մէջ, Տրակտորի ազդեցութիւնը հողի վրայ, լոյս տեսած՝ Գիւղատնտեսական կեանք թերթին մէջ:

⁂ Փրոֆ. Ս. Արզալեան, որուն մասին գրեցինք թէ դերագոյն դատարանի յանձնուած է, ներկայիս կը գտնուի Մոսկուա, ուսումնասիրութիւն կատարելու համար: Կը նշանակէ թէ անպարտ արձակուած է: Առաջին անգամ չէ, որ Ս. Արզալեան ամբաստանութեան կը կանչուի: Մեր ընթերցողները կը յիշեն թէ ի՛նչպէս իսմիր մը ուսանողներ կը մեղադրէին գայն, որ կը գնահատէ հին վանական ճարտարապետութիւնը:

⁂ Եղիա Զուբար, Մարսիլիոյ մօտիկ Սէն – Լուի գիւղին կեանքէն, Դէկեմբերը Սէն – Լուիում խորագրով թատերախաղ մըն է գրած: Բեյա Իլէ այնքան հաւներ է, որ թելադրեր է չարժանկարի վերածել՝ յանձնարարելով Հայաստանի չարժանկարի ընկերութեան: Նիւթը արդէն պատառուի վրայ առնուած է: Բեմադրիչն է Լ. Վէյնէր: Բոլշեւիկները, Վայան Քուրթիւրիէ, գլուխ – գործոց համարեր են գայն: Մոսկուայի կառավարական պաշտօնատարներն ալ՝ դիտելով զմայլեր են:

⁂ Հայաստանի չարժանկարի ընկերութիւնը որոշած է այս տարի ընդարձակել իր ցանցը, բոլոր գիւղերուն մէջ: Այսպէս չորսուն չարժանկարի թիւը պիտի հասցուի 120ի: Ասկից զատ, կարգ մը շրջանային կեդրոններ, Ղարաքլիսա, Ղափան, Գորիս, պիտի ունենան իրենց սինեմա – թատրոնները: Այս տարի երեւանի մէջ պիտի հիմնուին երկու մեծ սինեմա – թատրոններ, ձայնաւոր սինեմայի յարմարութիւններով, մէկը 1500 աթոռով, միւսը 800 աթոռով: Մեծ սինեմա – թատրոն մը պիտի հիմնուի նաեւ Լենինականի մէջ:

⁂ Անդրկովկասեան Դաշնակցային խորհրդային կառավարութեան թեթեւ արդիւնաբերութեան գործավար նշանակուեցաւ Վահան Մելքումեան: Հողագործութեան փոխ – գործավար նշանակուեցաւ Վարդան Մամիկոնեան:

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Ի՞նչպէս կը հետացնեն Դաշնակցութիւնը...

—)(o)(—

Դաշնակցութիւնը քայքայուած տեսնելու իրենց խուճապային կատաղութեան մէջ, մեր հակառակորդները չի մնար միջոց որուն չդիմէին:

Ահա վերջին օրինակ մը:

Հոկի Ծուրբանին «Թարքնոց»ի մայիս 8ի թիւին մէջ, կարդացեր էինք Տեսիչէն, Ռուբէն Պալոյեանի (Մշեցի) հրաժարականը:

Իսկ 11 թուակիր նամակով մը, Պալոյեան որ առանց հրաժարած ըլլալու Դաշնակցութենէն, որուն դրօշին տակ ծառայեր է երկար տարիներ անընդհատ և պարագաներու բերումով միացած, կը բացակայի չարքերէն, կը յայտնէ իրողութիւնը:

«Ես իմ դիմովութեան մէջ եղած եմ» կը գրէ, երբ Կարապետ անունով մէկը իրեն թուղթ մը կը ներկայացնէ բռնելով «ստորագրէ»: Առանց անդրադառնալու թուղթին բովանդակութեանը, Պալոյեան կը ստորագրէ: Իր հրաժարականն էր ... Դաշնակցութենէն:

Ու դեռ կը սպասէ որ խարէութիւնը երեւան հանող իր գրութիւնը հրատարակուի «Թարքնոց»ի մէջ:

Ահա ուրիշ մըն ալ:

«Թարքնոց»ի նոյն թիւը կ'աւետէ նաեւ Հելիոպոլիսի (Եգիպտոս) Նուպարեան վարժարանի անօրէնին հրաժարումը Դաշնակցութենէն:

Ցիշեալը ինքն իսկ կը խոստովանի թէ 1922էն ի վեր ար եւ է ժողովի չէ մասնակցած:

Ո՛ւր կը մնայ այս մարդուն դաշնակցականութիւնը, երբ Դաշնակցութիւնը ինքն իսկ, կարգապահական անողոք տրամադրութեամբ մը, չարքերէն կը վտարէ անոնք որ քանի մը անգամ, յաջորդաբար կը բացակային ժողովներէն:

Եթէ այս կերպով է որ Դաշնակցութիւնը քայքայուած պիտի յայտարարէն, կամ այս կերպ հետացողներով է որ պիտի սուսերացնեն իրենց չարքերը, չուտով կը հետեւինք իրենց իսկ քայքայման զանգակը:

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

Ապրիլեան սպասօնը

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻ, 17 Մայիս. — Այս տարի եւս մեծ չուքով տօնուեցաւ Ապրիլեան համազգային սպասօնը, մայիս 15ին կիրակի կէս օրէ վերջ, Օթէլ տը Ֆրանսի սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Ադգ. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան, Սթամպուլի եւ Մարսէյի Հայր Միութիւններուն:

Սրահը ժամանակէն առաջ լեցուած էր, այնպէս որ չատերը ստիպուած՝ ետ վերադարձան: Բեմին երկու կողմէն կը ծածանէին հայկական եւ Ֆրանսական եռագոյնները: Բեմը զարդարուած էր նահատակներու եւ հերոսներու նկարներով: Ձիրգ մէջտեղը պատրաստուած էր մահարեմ մը, ծաղկեպսակներով զարդարուած մահակցող միութեանց կողմէ, մակագրուած «Ցարգա՛նք նահատակաց»:

Նախագահ Պ. Մանուկ Վարդանեան հրաւիրեց ժողովուրդը մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգել նահատակաց յիշատակը: Ցետոյ ամփոփ բացատրեց օրուան ոգին նշանակութիւնը: Մխրեդ մը, «Մեր Հայրենիքը», մասնակցութեամբ Ջուճախահար Պ. Օննիկ Եղիազանի:

Ուղերձներ կարդացին Ադգ. Միութեան կողմէ Պ. Գէորգ Գաբրիպան, Սթամպոլի Հայր. Միութեան կողմէ Պ. Ս. Թարգմանեան: Ատատանութիւններ ըրին տիկին Գաբրիպեանուհին (երկն էր երկին եւ երկիր), Պ. Պ. Ցոդոս Ջօջոխեան (Ցարգանիֆ Բեզ), Մ. Գասապեան (Սեւ խաւարը), Պատաշեան, Զադրեան եւ Օրիորդ Մարի Զալեան: Ցետոյ Օրիորդ Նուարդ Մինասեան երգեց Օտար երկիր օտար պանդուխտ կը հեծեծէ ու Քնիր իմ Բալիկ, Օր. Մայտա Եղիազան՝ Իմ սիրելի զաւակուհիս, Օր. Աննիկ Զարիկեան՝ Մայր Արաքսի:

Գեղարուեստական բաժինը լրացած ըլլալով, բեմ հրաւիրուեցաւ Հ. Ց. Դ.ի կողմէ օրուան բանախօս ընկ. Բարիկէն Ադալեկեան, որ պարզեց Ապրիլ 11/24ի մեծ եղեռնը, Թրքական կառավարութեան կատարած բարբարոսութիւնները, — «Մեր դառը չէ վերջացած Թուրքիոյ հետ, մեր զոհերու արիւնը հատուցում կը պահանջէ, ոչ մէկ Հայ կրնայ հաշտուիլ արիւնարբու թշնամիին հետ առանց արդար հատուցման»:

Բամ Փորտան խմբերգէն յետոյ, դաղութին հոգեւոր հովիւը Ցուսիկ քահանայ Ադամեանի կողմէ պահպանիչով մը հանդէսը փակուեցաւ: Ժողովուրդը մեկնեցաւ սրահէն մէկ մասը նահատակներու յիշատակը իր սրտին մէջ:

Սուգի զարդանիշներէն զատ ամբողջ դահլիճին հանդէսին ծախքերը հանուելով, մնացած 77 ֆր. յատկացուեցաւ տեղւոյն Ազգ. Առաջ. Միութեան Օգնութեան Մնաւորին:

Մ. Ա.

ՄԱՄՈՒԼ

«Արագ»

—)(o)(—

Պուէրէշէն ստացանք նոր թերթ մը, «Արագ», որ առ այժմ կը հրատարակուի շաբաթը մէկ անգամ:

Մեր պաշտօնակիցը իր առաջին խմբագրականին մէջ պարզելով իր նպատակը, կը շեշտէ (15 Մայիս).

— «Արագը կը հաւատայ որ հայ դաղութը պիտի խմբի ու լմննայ դաղութներուն մէջ՝ եթէ ցեղը չունենայ իր ազատ հայրենիքը: Հողը՝ ուրկէ գայ կեանքի աւիշը իրեն եւ որուն մղուի իր սիրտը: Ան պիտի ձգտի, հետեւաբար, հայ ժողովուրդին մէջ մշտարօրօք պահել հայրենիքի կարօտը, ու անոր սիրտը կապուած պահել հայ հողին, լի հաւատքով գալոց ազատ եւ անկախ օրերու:

Արագը գիտէ որ այս ափերուն վրայ դարերը նետեր են հայ բեկորներ: Կան որ կրցեր են դիմանալ հոս դարերուն, եւ հին օրերէն կայծ մը պահել միշտ: Ան պիտի ձգտի, հետեւաբար, անչէզ պահել այդ կայծը, արթնցնել արեան ձայնը անոնց մէջ, դարբնել սրտի կապը հիներուն ու նորեկներուն միջեւ, եւ կատարել եղբայրական պատուասոր:

Արագը գիտէ սակայն որ առանց խաղաղ մթնոլորտի չի կրնար աշխատանքը հասունցնել: Ան հետեւաբար պիտի պայքարի բոլոր այն փորձերուն դէմ որոնք կը ձգտին գաղութը պատակել ու կռպմալուծել, ու պիտի խրախուսէ գործակցութիւնը հանրութեան բոլոր կենսունակ տարրերուն միջեւ: Ան համերաշխ համագործակցութեան մը մէջ կը գտնէ գաղութներու բարօրութիւնն ու պահպանումը հայ ոգիին, ու կը հաւատայ որ վաղուան սերունդին մտահոգութիւնը կրնայ համախմբել ճիգերը բոլոր սրտցաւ տարրերուն, առանց դաւանանքի, գռնակարգի, քաղաքական համոզումի տարբերութեան: Ան պիտի ձգտի հետեւաբար որ այս գաղութը իր բոլոր կենսունակ ուժերը գործակցութեան մը բերէ՝ վաղուան հայ սերունդին սիրոյն, ու առով բանայ եւ ճամբան բոլոր հայ գաղութներու միջեւ հասկացողութեան մը՝ հայ ժողովուրդի ինքնապահպանման ի նպաստ»:

Յաջողութիւն կը մաղթենք մեր նոր պաշտօնակցին:

Կացութիւնը Սուրիոյ մէջ

Լիբանանի մեր թղթակիցը մանրամասնօրէն գրած է Յաֆիմանադրութեան կախակայման մասին:

Այս առթիւ հետեւեալ նոր տեղեկութիւնները ստանալէն.—

Հանրապետութեան նախագահի տարեթուակը 21 հազար ոսկի էր: Պ. Շարլ Տէպպաս, Վարչական Ժողովին մէջ առաջարկեց տարեկան 15 հազար ոսկի ստանալ, 6 հազարը նուիրելով պետական գանձին:

Երեսփ. Ժողովի նիստերուն կախակայման միջոցին, երեսփոխանները շատ չէին ամառնան մը պիտի ստանան:

Պէյրութի երեսփոխաններուն տարեկան 50ական սուրիական ոսկի պիտի տրուի, իսկ շրջաններու երեսփոխաններուն 75ական:

Կ'ըսուի թէ միւս պաշտօնեաներու ամառնանները վրայ ալ կատարուած պիտի հիներուն ու նորեկներուն միջեւ, եւ կատարել եղբայրական պատուասոր:

Արագը գիտէ սակայն որ առանց խաղաղ մթնոլորտի չի կրնար աշխատանքը հասունցնել: Ան հետեւաբար պիտի պայքարի բոլոր այն փորձերուն դէմ որոնք կը ձգտին գաղութը պատակել ու կռպմալուծել, ու պիտի խրախուսէ գործակցութիւնը հանրութեան բոլոր կենսունակ տարրերուն միջեւ: Ան համերաշխ համագործակցութեան մը մէջ կը գտնէ գաղութներու բարօրութիւնն ու պահպանումը հայ ոգիին, ու կը հաւատայ որ վաղուան սերունդին մտահոգութիւնը կրնայ համախմբել ճիգերը բոլոր սրտցաւ տարրերուն, առանց դաւանանքի, գռնակարգի, քաղաքական համոզումի տարբերութեան: Ան պիտի ձգտի հետեւաբար որ այս գաղութը իր բոլոր կենսունակ ուժերը գործակցութեան մը բերէ՝ վաղուան հայ սերունդին սիրոյն, ու առով բանայ եւ ճամբան բոլոր հայ գաղութներու միջեւ հասկացողութեան մը՝ հայ ժողովուրդի ինքնապահպանման ի նպաստ»:

Յաջողութիւն կը մաղթենք մեր նոր պաշտօնակցին:

Դահլիճի մէջ ալ

«Էլիճ Պա»ի մէջ կը կարդանք.—

Քաղաքիս մէջ այսօր ձեռնարկներ եղան՝ կազմելու համար պատուիրակութիւն մը, որուն պաշտօնը պիտի ըլլայ տեսակցիլ Պ. Սօլօմիայի հետ եւ խնդրել որ Լիբանանի պէս, Սուրիոյ մէջ ալ կառավարութեան վարչաձեւը փոփոխութեան ենթարկուի եւ պիւտճէն նուազի, դեղչելու համար տուրքերը: Ցուկաներու մէջ հանրագրութիւններ կը պատրաստուին, ներկայացնելու համար մարզպանութեան: Անոնց պահանջներն են.

1.— Պառլեմանէն առաջուան վարչաձեւին վերադարձ:

2.— Մեծագումար տարեթոշակներու դեղչ:

3.— Առեւտրականներու եւ գործաւորներու իրաւունքներուն պաշտպանութիւնը:

4.— Տեղական արտադրութեանց պահպանումը:

5.— Տուրքերու դեղչը:

Կարդացէք եւ Տարածեցէք
« Յ Ա Ռ Ա Ջ » Ը

ԵՐԴԻՔ ՀԱՅՐԵՆԻ

(Վէպ)

Բ. ՄԱՍ

— Լա՛ւ, ինչի՞ կ'ակնարկէիր, ուրեմն:

= Իմ ծանօթներէս ուրի՛շ էր: Մենք պիտի աճէն պատմական շրջանի, հետաքրքրական եւ հետաքրքրական երեւոյթներու պատճառները պիտի ենք: Ցետոյ ամէն ինչ արտայայտութեան առեն, բայց, ի՞նչպէս ենք, ամէնէն նուազ ինքնաճանաչ ժողովուրդն ենք...: Երեւակայէ, որ 15 միլիոնոց ժողովուրդ մը իր հարեւանին դուրս ելլէ, իսկ իմ կռնակէս երկու յաղթանդամ բնակիչներ եւս հրդեհին պահակները, որոնք կը փորձէին արգելք ըլլալ ինձ ու ես ալ բռնաբռնած անոնց հետեւեցայ:

— Բայց, ատիկա առողջութիւն մըն է, Սուրէն, ղէպի լոյսը ձգտում մը... Ձեր տեղծագործ հոգին մէկ պահանջը:

= Թո՛ղ, ի սէր Աստուծոյ, «ձգտում», «հոգի», «տեղծագործ»... առէնը մէկ ալ պատրաստուն Աստ».— ի՞նչ թողած ենք՝ երկուքուկէս վանքէն գատ... Նայէ՛ Պարսիկներուն:

— Լա՛ւ չէ՞, սակայն, որ կը գերագնահատենք մենք մեզ, աւելի ինքնավստահ կ'ըլլանք...

— Եւ յոռետես մեր շուրջիններու կարողութեանը մասին: Այդ ալ դէշ գիծ մըն է, վտանգաւոր նոյնիսկ...: Այդ լաւատեսութիւնը մեզի կ'ըսէ.— «Լաւ ես», եւ մենք կ'աւելցնենք.— «Մեզմէ լաւը չկայ»... Ու մեր այդ համոզումը թոյլ չի տար տեսնելու, թէ ի՛նչ կ'ընեն մեր շուրջինները...

Հասեր էին արդէն, Թաքսիմի պարտէզին դրանը աւջեւ: Արեւագունդը հետզհետէ կը հակէր ու ազմուկն ու անցուդարձը կը շատնային փողոցին մէջ:

— Մտնե՞նք — առաջարկեց Այվազեան — կէսօրէ վերջ վինուորական նուագ կ'ըլլայ, շուք տեղ կայ, մասամբ կը փարատի անտրամադրութիւնդ:

= Փարատելու պէտք չկայ: Այդ «նուագ» կոչածդ եւս փնտռտուք մըն է օտար ձայներու, եւ կամաւոր մոռացումը ներքին ձայնին...

— Էհ՛, այսօր ձախ կողմէդ ես ելեր, Սուրէ՛ն, ի՞նչ է, եղբա՛յր, անընդհատ կը խորհրդածես... Սիկինօզա կտրեցար գլխուս...

— Նա մի՛շտ էղպէս է — լսուեցաւ յանկարծ Բէկզատեանին ձայնը — Հա՛, Սուրէ՛ն, նորի՞ց ես փիլիսոփայուն...: Տօ՛, հեթանոսներ, մի տասըրոպէ է կանչում եմ ձեզ ու չէք լսում...

— Ինքնաշարժի ու թրամուէյի աղմուկէն է, կը ներես,— պատասխանեց Սուրէն:

— Ժամերով փնտռել եմ ձեզ, խմբագրատունը թողել էք 12ը անց, ե՞րբ ճաշեցիք:

= 1 էն վերջ:

= Օհօօ՛, 1ը անց... արիստոկրատ հակումներ էք երեւան բերում:

Ու մանելով երկուքին թեւերը.

— Էս օր մի քիչ հիւանդ եմ,— ըսաւ Այվազեան — այլ հիւանդատնո՛ց...

Բայց, Բէկզատեան նիւթը փոխեց, յարելով.

— Այվա՛զ, ճիշդն ասած, սա պօնժուռովդ ճիշդ ու ճիշդ Բաղդասար Աղբարն ես յիշեցնում... Ուղղակի բուրժուական զրսեւոյթ է սա, եղբա՛յր.. Ցես Սուրէ՛նը, նա՛ էլ է պրոլետար ինձ նման:

= Բայց, չիշը երեք հոգիի գինի չի խմում — հեգնեց Այվազեան — պրոլետա՛ր... շունչանոթդի, բերնի ծամոց էք ըրեր... մեր մարը կը լացուի պարապ գրպանով բեմ ելլելէն...

— Վա՛յ, գո՛ւ էլ ես լալիս... «Հին Առաւաձներ»ու ներկայացումից 90 տոկոս ես վերցրել:

= Ո՞վ ըսաւ — բորբոքեցաւ Այվազեան:

— Ասում են, էլի՛... Ցետոյ ուրիշ բան էլ են ասում...

= Սխա՛լն է, անպատճա՛ռ. Սիսակն է.. չարշըլըն... խայտառակը ուզեց «արեղա» խաղալ, չթողուցի. հիմա կատղեր՝ աչ ու ձախ կը ստէ: Շատախօսները — Դուն հիւանդ չես, եղբա՛յր, — կատակեց Այվազեան — այլ հիւանդատնո՛ց...

Բայց, Բէկզատեան նիւթը փոխեց, յարելով.

— Այվա՛զ, ճիշդն ասած, սա պօնժուռովդ ճիշդ ու ճիշդ Բաղդասար Աղբարն ես յիշեցնում... Ուղղակի բուրժուական զրսեւոյթ է սա, եղբա՛յր.. Ցես Սուրէ՛նը, նա՛ էլ է պրոլետար ինձ նման:

= Բայց, չիշը երեք հոգիի գինի չի խմում — հեգնեց Այվազեան — պրոլետա՛ր... շունչանոթդի, բերնի ծամոց էք ըրեր... մեր մարը կը լացուի պարապ գրպանով բեմ ելլելէն...

— Վա՛յ, գո՛ւ էլ ես լալիս... «Հին Առաւաձներ»ու ներկայացումից 90 տոկոս ես վերցրել:

= Ո՞վ ըսաւ — բորբոքեցաւ Այվազեան:

— Ասում են, էլի՛... Ցետոյ ուրիշ բան էլ են ասում...

= Սխա՛լն է, անպատճա՛ռ. Սիսակն է.. չարշըլըն... խայտառակը ուզեց «արեղա» խաղալ, չթողուցի. հիմա կատղեր՝ աչ ու ձախ կը ստէ: Շատախօսները սելու տեղ, Սուրէնին ունեցած պարտքը թող վճարէ...

— Ի՞նչ... պահանջնե՞ր էլ ունես — դարձաւ Սուրէնին Բէկզատեանը —սրա՞ն նայեցէք, ուղղակի հակաընկերվարական քայլ է, անդամ օժանդակութեան ձեւին տակ,.. երդում եմ կ'արտաքսենք քեզ... գիտես, որ կուսակցութիւնը անխնայ է նոյնիսկ իր ղեկավար ընկերների նկատմամբ...

Սուրէն կը նայէր հանդարտ ու անայլայլ, մեղմ ժպիտ մը ղէմքին ու մի՛շտ քաղցր բան մը աչքերուն մէջ: Պարտէղ ծառեր ու սեղանի մը շուրջ նստեր էին արդէն: Սուրէն սիկառ մը վառեց, ու մոխրը փչելէն, ըսաւ.

— Բաւական լաւ տրամադրուած ես, Բէկզատե՛ն, երանելի՛ խառնուածք ունիս:

Ցետոյ, ծառիտը զարկաւ սեղանին, կանչեց սպասարկողը, եւ.

— Ի՞նչ կ'ուտենք,— հարցուց:

= Սո՛ւրճ — վճռեց Այվազեան:

— Իսկ դո՞ւն, — դարձաւ Բէկզատեանին:

= Ոչի՛նչ:

Բայց, երբ սպասաւորը կը մեկնէր, Բէկզատեան կանչեց զայն ու ըսաւ.

— Ինձի սուրճ մը:

Սուրէն եւ Այվազեան իրարու նայեցան:

— Ի՞նչ կը զարմանաս,— ըսաւ Այվազեան — ըրածի՞ն: Չը՛... առաջ մերժեց, որպէսզի իր ըսելիքը աւանձին ըսէ յետոյ... ռուսահայ գիծ... ի՞նչ կինտօ է ան...

Ու խնդացին երեքը:

Իրիկնային աղուոր ու հաճելի հովը կը փչէր վարը՝ հեռուն՝ վէսվէտուն վազորը: Շոգենաւեր՝ ճխարճակ՝ մեծ ու սեւ թռչուններու նման: Թարմատի աղջիկներ պարտէզին մէջ, սպասուհիներ՝ սպիտակ գոգնոցներով, արու նայուածքներու եւ ակնարկութիւններու տենչանքով, ու մէկ մէկ փոքրիկ կառքեր քշելէն:

Սուրէն նստած էր, սակայն, շուրջին ու անցնողներուն անտարբեր ձեւով մը: Ցոգնա՛ծ ու մտախոհ: Բէկզատեան նայեցաւ անոր, ու

—Հասարակական կեանքը ձեզ Տաճկահայերուդ շատ ու շատ է յոգնեցնում — ըսաւ — : Տե՛ս, մի երկու ժամուայ դասախօսութիւն, եւ արդէն ընկճուել ես...

(Շար.) Կ. ՄՆՏԷԱՆ

ՖՈՒՆ

(Հ.Կա 1830թ Իտալական Յեղափոխական օրերէն)

Հեղինակ՝ Բ· ԿՈՑԿԱՑ Թարգմ· Լ· ԸՆԿԱ

— Մ՛չ, ո՛չ, կարծր չե՛ս ... Ու ինչ ալ ըլլայ, ես քեզ կը սիրեմ ու կ՛ուզեմ քու կնիկդ ըլլալ:

Մօնթանիէ մեծ ժպիտ մը բացուեցաւ անոր գեղեցիկ դէմքին վրայ, որ ցոյց կու տար թէ ան ինքզինքը կը զգար երջանիկ:

— Ես ալ քեզ կը սիրեմ, Ժիւլիէթ, ըսաւ ան, բայց ես չեմ ուզեր որ դուն ինծի համար զոհողութիւններ ընես: Ես աղքատ եմ, ինչպէս գիտես, ու ոչինչ ունիմ քեզի տալու: Ես ինծի համար միայն կ՛ապրիմ, ու ինծի համար միայն կ՛աշխատիմ: Ես ուզեմ որ դուն ալ ինծի համար ապրիս, ինծի համար աշխատիս, ինծի համար միայն ...

— Ես ալ քեզի համար միայն կ՛ապրիմ, ըսաւ Ժիւլիէթ, ու ես ալ քեզի համար միայն կ՛աշխատիմ: Ես ալ աղքատ եմ, ինչպէս գիտես, ու ոչինչ ունիմ քեզի տալու: Ես ալ ինծի համար միայն կ՛ապրիմ, ու ինծի համար միայն կ՛աշխատիմ: Ես ալ կ՛ուզեմ որ դուն ալ ինծի համար ապրիս, ինծի համար աշխատիս, ինծի համար միայն ...

— Ժիւլիէթ, ըսաւ Մօնթանիէ, ինչո՞ւ կը կրկնես իմ խօսքերս:

— Ինչո՞ւ կը կրկնես իմ խօսքերս, Մօնթանիէ:

— Ես քեզ կը սիրեմ, ըսաւ Մօնթանիէ, ու ես ալ քեզ կը սիրեմ, ըսաւ Ժիւլիէթ, ու ես ալ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

Ը. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1885

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 19-78

(ԵՐԹԵԼԻԿ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 21 ՄԱՅԻՍ 1932

21 MAI 1932

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Երկրի Խօսքը

ԹՈՒՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Պոլսոյ թերթերէն առնելով «Յառաջ»ի մէջ (Մայիս 11) հրատարակած էինք «վետեղման» եւ աչերկեցներու վերաբերեալ օրէնքը: Մեր ընթերցողներն այդ օրէնքի տրամադրութիւններուն ծանօթ են արդէն. օրէնք մը, որ ուղղուած է Թուրքիոյ մէջ բնակող բոլոր փոքրամասնութիւններուն դէմ, Թրքացնելու երկրի ամբողջ բազկացուցիչ տարրերը, արագ, բարբարոս եւ Թրքավայել կերպով:

Անշուշտ այդ ճանապարհով Թուրքիա չի կրնար հասնիլ ձուլման նպատակին, բայց կը յանգի բնաջնջման, ինչ որ իսկական նպատակն է Թուրքին:

Հարուածը ուղղուած է գերազանցապէս Քիւրտերուն դէմ, որոնք Թուրքիոյ մէջ, այժմ ամէնէն մեծ ղեմատրական ուժը կը ներկայացնեն եւ Մարքերդէն անդին, Արեւելեան Նահանգներուն մէջ Թուրք տարրի տարածումն ու արմատացումն անկարելի կը դարձնեն: Իսկ հարաւային ընդարձակ սահմանները՝ կը խոչընդոտուած պահելով Թրքական իշխանութիւնը:

Այդպիսի կարեւոր օրինագծի մը հրատարակութիւնն ու դրդռութիւնը ամբողջ երկրի ներքին կեանքը վերիվայր ընելու ծնունդ ունին: Մինչդեռ չարագուշակ լուրերն մը կը տիրէ այդ մասին: Անոնք որ ծանօթ են Թրքական քաղաքական կեանքին՝ գիտութեամբ կարող են զուշակել այդ լուրերուն իմաստը: «Օրէնքը» պարզ Թղթածրար մը կ'ուելցնէ գործադիր իշխանութեան մէջ իսկական հրահանգներուն վրայ, որոնք լուրերան մէջ պիտի գործադրուին դաժանօրէն, Թրքապատում եղանակով, երեւակայութեան բոլոր սահմանները գլխիկոր անցնելով:

Ջարդարարութիւնը Թրքական «Սահմանադրութեան» հիմնական տրամադրութիւններէն մէկն է: Ու ամէն անգամ, երբ Թուրքիան տրամադրութիւններէն մէկն ալ ոտքի ձեռնարկած է մեծ ջարդերու, չէ բաւականացած միայն անոր գործադրով, այլ ուզած է արտաքին չհ մըն ալ ապահովել իր այդ արիւնոտ ձեռնարկին, միշտ արտաքին ճակատին վրայ:

Ցիշեցէք 95–96ի կոտորածները եւ դիւանագիտական աւերը: Ցիշեցէք 1915ի Ապրիլեան եղեռնը, եւ դինուորական «անհետչութիւն»ը՝ առաջադրուած Գերմանիոյ:

Հիմա, նոր եղեռն մըն է որ կը պատրաստուի փոքրամասնութիւններու եւ մանաւանդ Քիւրտերու դլխուն, այս անգամ Որհրդային Միութեան բարեհամ մասնակցութեամբ, աւելի գործիք ներկուելու համար: Նոյն իսկ անտեսելով Լօզանի դաշնագրի տրամադրութիւնները:

Թրքապատումի ծալքերը բանանք:

Ոճրային ընոյթ կրող ծանօթ օրէնքի հրատարակումը կը զուգադիպի Ըմմէթ փաշայի Մոսկուա այցելութեան: Թրքական դիւանագիտական լարախաղացութիւնը ամէնէն ճարպիկ խաղը կը խաղայ Մոսկուայի թոյլ երակներուն վրայ: Մէկ կողմէ ժընեւի մէջ Թուրքիա իր ներկայացուցչի բերնով զգացնել կուտար թէ Ազգերու Դաշնակցութեան անդամակցիլ կը փափաքի, միւս կողմէ, գրեթէ անմիջապէս, Ըմմէթի գլխաւորութեամբ պատուիրակութիւն մը կը ներկայանար Մոսկուա, «բարեկամական» այցելութեամբ մը ուղիը միլիոն տոլարի փոխառութիւնը յաջողցնելու, ու այդպիսով, երես դարձնելու Ազգերու Դաշնակցութենէն՝ Մոսկուային ժպտելու համար:

Քաղաքական մթնոլորտը միշտ խառնած եւ ապառնական կը մնայ Մոսկուայի կողքին եւ դիւանագիտական ճակատին վրայ, եւ «ընկերային յեղաշրջումներ»ու յուցադրումով:

Ու ուղիը միլիոն տոլարին փոխառութիւնը կը յաջողի: Գաղտնի խոստումներն ապատ ու անկաշկանդ գործելու, իրենց կարդին՝ կուգան զօրացնելու Թուրքիոյ այս նոր «ընկերային յեղափոխութիւնը», որ իրականին մէջ ուրիշ բան չի նշանակեր, բայց ի բնաջնջում եւ տեղահանութիւն Քիւրտ ցեղին եւ այլ փոքրամասնութեանց:

Թուրքիան, այժմ, իր արիւնոտ ու դաւադրական գործին համար լաւագոյն յենարանը գտած է Որհրդային Միութեան մէջ: Ու օգտուելով պատերազմի ապառնալիքէն, որմէ այնքան կը դողայ Մոսկուան, անկէ կը սառնայ դրամ, եւ այլ տեսակի աջակցութիւններ, Թուրքիոյ ներքին պատերազմը չարունակելու:

Ու ահա օրէնքը որ կուգայ ցոյց տալու Մոսկուային որ քէմալական վարչութիւնը ընդունակ է աչերկեցներն ու աւազակները հողազրկելու եւ այդ հողերը բաշխելու «աշխատաւորութեան»: Մի զարմանաք որ համայնավար մամուլը եղածը նկատէ գիւղատնտեսական, հողային յեղափոխութիւն մը, — բոլշեւիեան յեղափոխութեան ազդեցութեան արդիւնքը:

Ու այդպիսով Թուրքիա աւելի բարեկամութեամբ կանգնած կը մնայ Մոսկուայի կողքին եւ դիւանագիտական ճակատին վրայ, եւ «ընկերային յեղաշրջումներ»ու ցուցադրումով:

Ու ուղիը միլիոն տոլարին փոխառութիւնը կը յաջողի: Գաղտնի խոստումներն ապատ ու անկաշկանդ գործելու, իրենց կարդին՝ կուգան զօրացնելու Թուրքիոյ այս նոր «ընկերային յեղափոխութիւնը», որ իրականին մէջ ուրիշ բան չի նշանակեր, բայց ի բնաջնջում եւ տեղահանութիւն Քիւրտ ցեղին եւ այլ փոքրամասնութեանց:

Թուրքիան, այժմ, իր արիւնոտ ու դաւադրական գործին համար լաւագոյն յենարանը գտած է Որհրդային Միութեան մէջ: Ու օգտուելով պատերազմի ապառնալիքէն, որմէ այնքան կը դողայ Մոսկուան, անկէ կը սառնայ դրամ, եւ այլ տեսակի աջակցութիւններ, Թուրքիոյ ներքին պատերազմը չարունակելու:

Մոսկուան կրնայ հրճուիլ իր ազդերու ինքնորոշման «լօզունգ»ներով:

Կ. Ս.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԱՃԱՐԻՆ ՀԱՒԱՏԱՓՈԽ ՔՈՒՐՄԵՐԸ

Ըսեր էինք, սակայն չէինք ուզեր արձագանգ տալ զանազան նկատումներով:

Բայց, քանի որ արդէն հրապարակուած է Փարիզի մէջ, արգելք չկայ որ լսուի նաեւ Փարիզէն դուրս մանաւանդ:

Վահրամ Փափազեան յայտարարած է Հին Աստուածներու ներկայացումը:

Հոկը կը ջանայ արգիլել:

Ինչո՞ւ:

Որովհետեւ դաշնակցականի մը երկն է: Եւ թերեւս ատով՝ Դաշնակցութիւնն է որ կը բաղէ փրոփականտի մը օգուտները..., երբ խաղացողը՝ մանաւանդ՝ Վահրամ Փափազեանն է:

Հոկի կողմէ կը խօսին եղեր Զապէլ Եսայեան եւ Աւետիք Իսահակեան, երկու հաւատափոխներ, մէկը միւսէն կեղծաւոր, շահամոլ ու անարգուած, ինչպէս ցանցցուեր էին այն օրերուն իսկ, երբ կը գտնուէին նախապին այս կողմը...

Եթէ ներկայացումը ուզած են արգիլել Հոկի անունով, հարց տանիք դարձեալ. Հոկը ծանօթ է խորհրդային Հայաստանի հանդէպ իր անթացատրելի եւ առեղծուածային համակրանիով ու հակադաշնակ հակակրանիով:

Բայց երբ կը սպրդի թատերարեւերու մութ ննրանցքները՝ իր սեւ խաղը սադրելու, կը շարունակէ՞ ուրանալ իր բաղաքական ստորագիրները եւ զանոնք պարտկել «օգնութեան»... թափանցիկ դիմակին տակ:

Կը խուսափի՞ հայ ժողովուրդին գնահատութեան ներկայանալէ իր հարազատ դէմքով:

Պարտ պիտի սեպենք զայն ներկայացնել իր կեղծ դիմակով:

Իսկ եթէ հայկական տանարի այս հաւատափոխ բուրմերը, Հոկին կոթնելով՝ կը գործեն անձնապէս, գէշ դեր մըն է որ կը խաղան — թէեւ ո՛չ առաջինը:

Երկուքն ալ, շատոնց անցուցած են բեմ բարձրանալու տարիքը. շատոնց կորսնցուցած են անհրաժեշտ շնորհն ու նկունութիւնը եւ եթէ գտած են հանգստեան թոշակ — հոգ չէ թէ ըլլայ ի գին ուրացման եւ հաւատափոխութեան — բարի վայելում, քող ունեն հանգիստ:

Միայն, եթէ ո՛չ բարոյական ունին, ոչ ալ ուրիշ որ եւ է ընդունակութիւն որ յարգանք պարտադրէ, գոնէ ինչ մը խելք ունենան, գոնէ շունի խելք:

Գիտէ՛ք, չէ՞: Շունը երբ ոսկոր մը ձեռք ձգէ, անկիւն մը կը քաշուի կրծելու:

Այդպէս, գոնէ, չեն ստիպեր ուրիշները որ իրենց կրծելու հանգիստը վրդովեն, հայկական տանարին այս հաւատափոխ բուրմերը:

Մ. Ե.

ՁԱՓՈՆ ՌՈՒՍԻՈՑ ԴԷՄ

Թոքիոյ համալսարանին նախկին ուսուցիչներէն մէկը, անգլիացի մը կը գրէ «Տէյլի Էքսփրէս»ի մէջ.

«Ձափոն հիմա ամբին ունի մէջտեղութեան մէջ, ուրիշ բան կայ քան վարչապետի մը սպանութիւնը, կամ կաբինէ անձնասպանութեան մը անհետացումը: Ձափոն ծայր աստիճան կարեւոր տագնապի մը առջեւ կը գտնուի: Այն օրէն ի վեր որ մանչուրեան քաղաքականութեան մէջ մխրճուեցաւ, բազմաթիւ ազդարարութիւններ ստացաւ իր ժողովրդին զանազան դասակարգերէն:

— «Ձափոնի վարչապետին սպանդէն վերցնելու զինուորական այն աւանդութիւնը որ 1868ի բարեկարգութենէն ի վեր, հետզհետէ զայն աւելի վարիրը քշեց: Կրնայ ըլլալ որ զինուորական եւ նաւային պետերը իրենք զիրենք իսկ սպաննած ըլլան, սպաննել տալով սիրուած վարչապետ մը. ոբովհետեւ, մինչ մէկ կողմէ ուժեղ ճնշում մը կը բանեցնէին կառավարութեան վրայ, որ պատերազմ յայտարարէ Ռուսիոյ դէմ, ժողովուրդը դէմ կ'արտայայտուէր:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԻՐԱՔԻ ՀՈԳԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԸ ԱԶԳԵՐՈՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը, իր մայիս 19ի նիստին մէջ քննեց անգլիական կառավարութեան առաջարկը՝ Իրաքի վրայէն հոգատարութեան վերացման մասին:

Եուկոսլաւիոյ ներկայացուցիչը Պ. Ֆոթիչ, իբր նախագահ այն յանձնաժողովին որ Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ նշանակուած էր, նախ քան հոգատարութեան վերացումը, Իրաքի կառավարութենէն պահանջուելիք երաշխիքները բանաձեւելու համար, խորհուրդին ներկայացուց յայտարարութեան ընդհ. գիծերը զոր պատրաստած էր եւ որ պէտք է ընդունուի Իրաքի խորհրդարանին կողմէ: Այս յայտարարութիւնը կը վերաբերի մանաւանդ ցեղային, լեզուական ու կրօնական փոքրամասնութեանց իրական պաշտպանութեան, եւ դատական ու կրօնական պաշտամունքի հարցերու մէջ՝ օտարներու հաւասարութեան պահպանման:

Անգլիոյ ներկայացուցիչը յայտնեց թէ յանձնախումբը պատրաստած է այն տեսակ եզանակ մը որ կը ներկայացնէ բոլոր ուզուած երաշխիքները եւ որ Իրաքի երիտասարդ կառավարութիւնը խղճմտօրէն պիտի գործադրէ:

Ֆրանսական կառավարութեան ներկայացուցիչը Պ. Փօլ Պոնքուր առանց սկզբունքի վիճաբանութեան մէջ մանելու, կարգ մը դիտողութիւններ ներկայացուց, այն յանձնաժողովին մասին, զոր պիտի ստանձնէ Իրաք, հոգատարութենէ փրկուելէ առաջ: Պ. Փօլ Պոնքուր յայտնելով մէկտեղ թէ յայտարարութենէն փրկուելէ առաջ: Պ. Փօլ Պոնքուր յայտնելով մէկտեղ թէ յայտարարութենէն իրաւամբ նկատի առած է փոքրամասնութեանց պաշտպանութիւնը, սակայն ցաւ յայտնեց որ յանձնախումբը չէ օգտագործած հոգատարութեանց մնայուն յանձնախումբին կողմէ նշանակուած բոլոր հաւանականութիւնները: Քիւրտերուն համար, ըսաւ, կարելի պիտի ըլլար հաստատել իբր փոքրամասնութիւն՝ վարչաձեւ մը, որ մօտենայ վարչական ինքնավարութեան: Այս կէտը պով, չատ պիտի դիւրանար հսկողութեան գործը, որ ապագային՝ Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին պիտի վիճակի:

Իտալիոյ ներկայացուցիչը գոհունակութիւն յայտնեց խորհուրդին նեբկայացուած եղրակացութեանց համար, որոնք, ըստ իր կարծիքին՝ փոքրամասնութիւններու պաշտպանութեան վերաբերեալ անհրաժեշտ երաշխիքները կը ներկայացնեն ինչպէս նաեւ անտեսական հաւասարութիւնը, որ իրաւունքն է Ազգերու Դաշնակցութեան բոլոր անդամ պետութիւններուն՝ Իրաքի հետ իրենց առեւտրական յարաբերութեանց մէջ:

Լեհաստանի, Գերմանիոյ, Նորվեկիոյ, Իրլանտայի ներկայացուցիչները ողջունեցին Իրաքի մօտալուտ մուտքը Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ: Ցանձնախումբին տեղեկագիրը պատրաստանեց Ֆրանսայի պատուիրակին դիտողութիւններուն, որմէ վերջ, խորհուրդը ընդունեց յանձնախումբին տեղեկագիրը:

Իրաք Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ իբր անդամ պիտի ընդունուի սեպտեմբերին:

Թուրք պատուիրակութիւն մը Հռոմ կ'երթայ

ԷՆԿԻՒՐԻ.— Այսօր հոսկէ Հռոմ պիտի մեկնի Թրքական պատուիրակութիւնը որ Գ. օր հոն պիտի գտնուի: Պատուիրակութեան կ'անդամակցին Խալքի ընդհ. քարտուղար Րէճէպ եւ Աֆիոնի պատգամաւոր Ալի պէյերը:

Պիտի մասնակցին նաեւ Էրզրումի, Սղերդի, Այընթի երեսփոխանները եւ Ֆալիհ Րըֆգը, Րուչէն Էշրէֆ, Եագուպ Գատրի, Եոնուս Նատի պէյերը:

**** Ցիշդ չէ թէ մայիս 24ին յետաձգուած է վարչապետ Ըմմէթ փաշայի ուղեւորութիւնը: Նախապէս որոշուածին համաձայն, մայիս 22 կիրակի օր Լոյա Թրիէսթինոյի «Թէվէրէ» չոգենաւով Պոլսէն պիտի մեկնի Պրինտիզի: Մայիս 24ին հոն պիտի հասնի եւ իսկոյն Հռոմ մեկնելով յաջորդ առաւ հոն հասած պիտի ըլլայ:*

Տարակոյսներ Կորկուտովի իւիճութեան վասին

Հարցաքննիչ դատաւորը վկայութիւնը լսեց Եաքովլեւի, որ ինչպէս կը յիշուի, ոճրէն անմիջապէս յետոյ կը փնտուէր, իբր մէկը որ ամէնէն աւելի մօտէն ճանչցած է Կորկուտովը: Եաքովլեւ այն անձն է որ Պերլինէն եւ Փարիզի մէջ միանգամայն կը հրատարակէ նոյն անունով երկու թերթեր եւ իբր անվտահելի մէկը, ընդունելութիւն չէ գտած Փարիզի ռուսական շրջանակներէն:

Եաքովլեւ Պերլինէն եկած էր իր վկայութիւնը տալու: Ցայտնեց թէ Կորկուտովը տեսած է անցեալ նոյեմբերին, առաջին անգամ: Եկած էր մասնակցելու Եաքովլեւի կազմակերպութեան ոբուն նպատակն է հետապնդել «Մեծն Ռուսիոյ» ծրագրին իրականացումը: Բայց երբ լսեց Կորկուտովի քաղաքական ծրագիրը, այն համոզման եկաւ թէ անիկա յոտակօրէն, բոլշեւիկեան հակումներ ունէր:

**** Գրեր էինք թէ Պուլկարիա բնակող Ռուս մը կարդ մը յայտնութիւններ ըրեր էր Կորկուտովի Ռուսիոյ մէջ ունեցած գործունէութեան մասին, եւ վկայ ցոյց տուեր էր երեք անձեր, որոնցմէ մէկը Ֆրանսացի սպայ մը, պետը Թիֆլիզի Ֆրանսական առաքելութեան: Ցիշեալը գնդապետ Բորպէյն է որ հանգստեան կոչուած ըլլալով, գաւառ կը բնակի եւ Փարիզ կանչուած է վկայութիւն տալու:*

**** Կը յիշուի թէ Հալը բնակող Ռուս մը Աթաթուրք լուրջ կասկածներ յայտներ էր Կորկուտովի ինքնութեան մասին եւ իբր փաստ յիշեր էր թէ Կորկուտով ժամանակին, իր հետ մէկտեղ վիրաւորուած ըլլալով, սպի մը ունենալու էր բազուկին վրայ: Հարցաքննիչին առաջին քննութիւնը նման սպի մը երեւան չէր հաներ եւ աուուգումը յանձներ էր բժիշկին: Բժշկական քննութիւնն ալ նման սպի մը չէ կրցած երեւան հանել եւ հետեւաբար, Աթաթուրքի վկայութիւնը պէտք է անճիշդ նկատել:*

Պոնկեի խոովութիւնները

Խռովութիւնները կը չարունակուին Պոմպէյի մէջ, թէեւ քաղաքին հարաւային մասը հանդարտած ըլլալ կը թուի:

Խռովութեանց կեդրոնը ներկայիս փոխադրուած է դէպ ի հիւ-

(Նուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀՐԱՆՏ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

Մօրին ցաւով կ'իմանանք Դաշնակցական հին մարտիկ Հրաչէ մահը, որ տեղի ունեցած է 28 ապրիլին Դուալըի (Պարսկաստան) մէջ, թոքերու բորբոքման հետեւանքով:

Հրաչ երիտասարդ հասակէն մտած է Դաշնակցութեան մարտական խումբերուն մէջ, եղած քաջ ու պարտաճանաչ գինուոր, մասնակցած է հայդուկային արշաւանքներուն եւ կամաւորական չարժման ժամանակ եղած է խմբապետ ձիաւորներու զօրամասին: Հ. Հ. Դաշնակցութեան անկախութեան չրջանին, Կարսի նահանգի ընդհ. մարմիցիպալեան էր: 1921ին փետրուարեան ապստամբութեան եւ յետագայ կռիւներուն բերաւ իր մասնակցութիւնը եւ յետոյ անցաւ Պարսկաստան:

Ցարգա՛նք մարտիկին յիշատակին:

ԱԻԱԶԱԿ – ՈՍՏԻԿԱՆԱՊԵՏ

Պուքրէշի մէջ երեւան հանուած կարեւոր յայտնութիւն մը, յուզման մատնած է ամբողջ Ռումանիան:

Ռումանական ընդհ. ապահովութեան տնօրէնը Մարքէն Քրաֆունէսֆօ, որ մէկ բանի օր առաջ պաշտօնազուրկ եղած էր, գաղտնօրէն ձերբակալուած ու բանտարկուած է ծանր ամբաստանութեամբ մը:

Այս լուրը իմացուելով, մեծ աղմուկ հանած է. որովհետեւ, Քրաֆունէսֆօ մեծ համբաւ կը վայելէր եւ պահ մը ժողովրդական դարձած էր: Մեծ ցարտարութեամբ կը վարէր գաղտնի պրպտումներն ու քննութիւնները եւ կը յաջողէր հոն ուր ուրիշ շատեր կը ձախողէին, երեւան հանելով ամէնէն վարպետ աւազակներն ու ոճրագործները եւ կառավարութեան հանդէպ, միշտ մեծ անմեղութիւն ցոյց տրուած էր:

Սակայն, իրողութիւն մը, եկաւ վար առնելու ճարտար ոստիկանապետին դիմակը: Անցեալները իշխան մը եւ ամերիկացի միլիոնատէր մը, իր կնոջ ու աղջկան հետ, յարձակման ենթարկուեր էին: Աւազակները կողոպտեր էին ինչ որ գտեր էին անոնց վրայ:

Քրաֆունէսֆօ, աւազակները երեւան հանելու գործը անձնապէս հետապնդեր եւ յաջողեր էր, երբ ուրիշներ ձախողեր ու վհատեր էին:

Ռումանիոյ թագաւորը, այս գործին վրայ, զայն շնորհաւորեր էր անձնապէս ու պատուանշան մըն ալ տուեր էր:

Օր մըն ալ սակայն, ճշմարտութիւն թէ ապահովութեան տնօրէնը, միեւնոյն ատեն պետն էր աւազակախումբի մը, որ կանոնաւոր կերպով կը կողոպտէր Պուքրէշը. կասկած ծագեցաւ նոյն իսկ թէ, ինքն էր որ կազմակերպած էր ռումէն իշխանին եւ Ամերիկացի միլիոնատէրին վրայ կատարուած յարձակումը: Ցետոյ միայն, երբ ճշմարտեր էր որ աւազակներու անպատիժ մնալը կրնայ զինքը վարկաբեկել, մատներ էր իր մէկ բանի երկրորդական մեղսակիցները:

ԳՈՐԾԱՐՈՒԻ ԱԹԷՆՔԻ ՄԷՋ

Ցունաստանէն տրուած լուրի մը համաձայն, հեռագրական, հեռաձայնական եւ թղթատարական պաշտօնեաները գործադուլ յայտարարած են: Սպասարկութիւնը ապահովուած է սակայն զինուորներու միջոցաւ:

«ԺՈՐԺ–ՖԻԼԻՓՊԱՌ»Ի ԱՂԷՏԸ

Ֆրանսական «Ժորժ – Ֆիլիփսառ» շոգենաւուն նաւապետը իր առաջին պաշտօնական տեղեկագիրը տուաւ ընկերութեան, Մէսաժըրի Մարիթիմի: Կը յայտնուի թէ հրդեհը ծագած է առաջին կարգի խցիկէ մը: Բայց միեւնոյն ատեն, շոգենաւուն անթելի կայանը, էլեէտրականութեան օժանդակ կայանը միեւնոյն ատեն կրակ առած են, հակառակ որ հրդեհի բուն կէտէն հեռու կը գտնուին:

Մաս մը ճամբորդներ հեղձամահ եղած են: Նաւուն մէջ իբր նաւազ կամ ճամբորդ գտնուող 740ի չափ անձերէն 49ը կը մնան անյայտ: Ասոնց մէջ է Ֆրանսայի համբաւաւոր լրագրող մը Ալպէռ Լոնտրը, որուն վիճակին մասին ո՛չ մէկ տեղեկութիւն կարելի եղած է ճաղել:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԹՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՎԷՐՍԱՅԼԻ ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

Մէկը ահաւասիկ զինադադարի համաժողովը, ո՛ւր ամէն կողմէ ներկայացուցիչներ հաւաքուած են, այն հաւատքով որ աշխարհը պիտի զինաթափին: Նախագահ Տումէրգի սպանութեան առթիւ գոյացած մշուշին մէջէն, վայրկեանի մը լուրջ ուշադրութիւնը դէպ ի փընտռել պիտի չբաւէ՞ր արդեօք համոզուելու թէ եղածը պարզ կատակերգութիւն մըն է:

Քանի՛ չափ հետորներ յայտնաբար չօշափած են թնդանօթի հասցրած չափի հարցը, փոխանակ դաժան մահուան եւ մարդկային կատաղութեան չափը ճշդելու:

Ցրանսան եւ Պելճիքան 155 միլիմեդրի առաջարկը կը բերեն. Շուէյտն ու Նորվեկիան կ'ընդդիմին նոյնը, պայմանաւ որ թնդանօթի բերանը պղինձէ ըլլայ. Աւստրիոյ, Իտալիոյ եւ Պուլկարիոյ ներկայացուցիչները 100 միլիմեդրը բաւական կը գտնեն. 150–200նոցները, որոնք ի վիճակի են 50–200 քիլօ ռումբ նետելու, կը մերժուին Անգլիոյ կողմէ:

Ամէնուն եղրակացութիւնը պիտի յանգի թերեւս այն միջին ճանապարհին վրայ, ուր 155էն պակաս հատուցութիւն ունեցող թնդանօթները ազատ պիտի ըլլան զործելու, յանո՛ւն ազգերու խաղաղութեան եւ անոնց տնտեսական բարելաւման: Կը ճշդուի զէնքի չափը, բայց չի ճշդուիր պայթուցիկի ուժը. կ'արգիլուի խոշոր չափի թնդանօթը, եւ թոյլ կը տրուի պզտիկներու գործածութիւնը, նաեւ բոլոր այն աշխատանոցները՝ ուր անընդհատ կը պատրաստուին ու կը կատարելագործուին վաւօդն ու պայթուցիկ նիւթերը:

Ահա վերջապէս խաղաղութեան գործի հասողութեան եւ տարողութեան չափը: Աշխարհը մտածած է ալեկոծութեան, մարդիկ յանո՛ւն ըսպառազինութեան կը սպառազինուին աւելի քան երէկ:

Գոնէա՞ծ էք երբ եւ իցէ բաց ծովու վրայ կատաղի փոթորիկներէ բռնուած նաւու մը մէջ, ուր ամբարտիները կը բարձրանան, կ'իջնեն, կը տատանին, իրար կը զարնուին, առանց գործելու, չարժելու եւ մտածելու որոշ ծրագիր մը ունենալու: Բարձրաձայն, յայտնուած գազափարները աւելի ժխորային են, քան փրկութեան կարծիքները: Նաւապետէն սկսած մինչեւ յետին նաւաստին անհանգստութեան ներուժ հոգեբանութիւնով ազատութեան ելքը կը փնտռեն:

Ահա մեր այս օրերու աշխարհը եւ մեր ամէնուն հոգեբանութիւնը:

1919ի յունուարի 18ին համաձայնական եւ բարեկամ 29 ազգերու ներկայացուցիչները Փարիզ կը հաւաքուէին խաղաղութեան գործը պատրաստելու համար: Այն պետութիւնները, որոնց չհերը սահմանափակուած էին, կը համարուէին երկրորդական գծի վրայ ժողովի կը հրաւիրուէին այն առեն միայն երբ իրենց պէտքը կը զգացուէր:

Հինգ մեծ պետութիւններուն, Անգլիոյ, Ցրանսայի, Իտալիոյ, Միացեալ Նահանգներու եւ Ճափոնի վրայ մնաց բանակցութեանց դժուարին գործը: Ճափոնը իրականին մէջ այնքան ալ չհետաքրքրուեցաւ իրմէ աշխարհագրականօրէն հեռու գտնուած խնդիրներով, ինք ունէր արդէն իր քաղաքական եւ տնտեսական ծրագիրները, Ասիոյ մէջ իր ծաւալականութեան հոլիզոնը: Խաղաղութեան դաշնագրի պատրաստութիւնը իրականին մէջ մընաց «Զորսերու Մորտուրդի» ձեռքը, Քլէմանսոյի, Լոյտ Ճորճի, Օրլանտոյի եւ Ուիլսընի:

Առաջին երեք ներքին կապերով իրարու հետ ունէին որոշ հակացողութիւններ առացուելիք աւարի բաշխումի չուրջ: Երեքը մէկ կողմ կին չորրորդին դիմաց, որ սկիզբի օրէն իսկ կեցաւ, ի պատիւ իրեն, անչահախնդրութեան գեղնի վրայ, եւ ուղեց ու ծրագրեց իսկական խաղաղութեան գործը:

Քլէմանսօ, Լոյտ Ճորճ եւ Օրլանտօ խաղաղութեան համաժողովին մէջ իրենց բարձր եւ չէզոք դատաւորներ ազգերու միջեւ խաղաղութեան տեւականութիւնը ապահովելու էին. բայց նախընտրեցին դառնալ իրենց կառավարութիւններու այն պատկառելի ներկայացուցիչները, որոնց պաշտօն տրուած էր ձեռք ձգելու որքան կարելի է շատ պարտեալի աւարներէն:

Երեք կարեւոր մտածումներով տարուած էին անոնք. խորտակել աւտրիա-գերման ճարտարարուեստական դիմադրութիւնը, եւ ձեռք ձգել անոր բոլոր առաւելութիւնները. պարապաղրել պարտուող կողմին «վերանորոգութեան» ծանր տուգանք մը, որով յաղթականները զիւրութեամբ պիտի կարողանային նախապատերազմեան իրենց վիճակը վերագտնել. եւ վերջապէս ապահովել գինուորական բաւարար երաշխիքներ, որպէս զի ստացուած աւարները ապահովօրէն կարողանային պահել:

Բրիտանական, ֆրանսական, իտալական եւ ճափոնական մեծ ճարտարարուեստները կրնային ամէնայն հանդարտութեամբ գրաւել թշնամիին կորսնցուցած բոլոր չուկաները, որոնցմէ զոյացած չահերով պիտի ապրէին երկրանութեան ու բարգաւաճումի լաւագոյն օրերը: Պատերազմը պիտի վարձատրուէր, պիտի արժէքաւորուէին բոլոր գործնական մարքերը, իսկ նախագահ Ուիլսընի ծրագիրները պիտի նկատուէին իբրեւ տոնքիշոտեան մոքեր:

Այսու հանդերձ նախագահին առաջարկած 14 կէտերը գինադադարի գլխաւոր հիմը կազմեցին. պահուեցաւ Ուիլսընեան գաղափարաբանութիւնը, սակայն անոր վրայ եղան այնպիսի յաւելումներ, որոնք յետագային վերիվայր չորկելու ապառնալիքին առկ պիտի առնէին գաշնագրի ամբողջականութիւնը:

Ամէն բանէ առաջ ընդունուած էր փոքրամասնութեանց ազատ գոյութեան սկզբունքը. դժուար էր այլ կերպ չարժիլ, քանի որ բոլոր ազգերը մասնակցած էին պատերազմի յանո՛ւն այդ գաղափարին. լաւագոյն եւ ազնիւ պատրուակ մըն էր նաեւ անդամահատելու համար կեդրոնի պետութիւնները:

Ալզաս – Լօրէնը կուգար Ցրանսային. Լեհաստանը կը վերականգնէր ու Գերմանիան կը զրկուէր իր բնակչութեան մէկ մասէն, իր երկաթի եւ ածուխի հանքերէն, հիւսուածքի ճարտարարուեստէն եւ ցորենի ու հաճարի դաշտերու մէկ կարեւոր մասերէն:

Զեխոսլովաքիոյ ազատագրումով, Աւստրիան պիտի զրկուէր իր ճարտարարուեստի կարեւոր կեդրոններէն: Թրանսիլվանիոյ Ռումիններուն միացնելով Մոլտաւիոյ եւ Վալախիոյ իրենց եղբայրներուն, Հունգարիան կը զրկուէր իր անտառներէն ու հանքերէն: Խրուաղները Սերպերուն և Թրիէսթէի Իտալացիները մայր հայրենիքին միացնելով Աւստրիան եւ Հունգարիան կը զրկուէին Ադրիական ծովէն:

Պալքանեան երկիրներու մէջ ազդեցութեան տարածումը կը կատարուէր այնպիսի ձեւով մը, որ Գերմանիան եւ Աւստրիան կ'արգիլուէին տարածուելէ դէպ ի Սելանիկ եւ Արչիպելագոս:

Օսմանեան կայսրութիւնը, որ կը սեղմուէր լաւագոյն գաղթավայրը կեդրոնի պետութեանց համար, իր կարգին կ'անգամահատուէր. կ'ապատուէին արաբական երկիրները ու կը դառնային ինքնավար պետութիւններ: Պիտի անջատուէր նաեւ Հայաստանը:

Փոքր – Ասիոյ արեւելեան կողմէն Թուսաստանի ճանապարհը պիտի փակել, որ արդէն թշնամիին կողմը անցած կը համարուէր. համայնավար Թուսիան եթէ Գերմանիոյ հետ յարաբերութեան մտնէր, յաղթականներու բնդհանուր ծրագիրը կարող էր վտանգի ենթարկուիլ. պէտք էր անջատել Հայաստանը, ինչպէս անջատուեցան Եսթոնիան, Լիթուանիան, Ֆինլանտան, Լեհաստանը եւ գարձան ազատ ու անկախ պետութիւններ:

(1) Հ. ՍԻՐԻՆԿԻԻԼԵԱՆ

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Լնդհանուր ակնարկ մը

Տնտեսական տագնապը որ փառապանծ Ամերիկան ալ սկսաւ ճզմել իր զլաններուն տակ, երեք տարի է որ կը շարունակուի: 1929ին էր որ առաջին անգամ տեսաւ ազդանշանը: Կը նշանակէ թէ վաղանցուկ երեւոյթ մը չէր որ կը յայտնուէր, ի հեճուկս ամերիկեան լաւատեսութեան, այլ ճշմարիտ տագնապ մը, յամառ ու հիւանդագին, ժամանակի նշան, որ իր արմատները նետեր էր վաղուց ու ճիւղ կ'արձակէր:

Եւ տագնապի հարուածներուն տակ շշմած Ամերիկան, ո՛չ իսկ առենն ունեցած է լրջօրէն ձեռնարկելու դարմանի:

Ամերիկայի մէջ, գործերու բազկերակն է Սակարանը որ այսօր ամենէն աւելի գէշ վիճակի մատնուած է:

Խորհրդարանը ցարդ չհամնուած դժուարութեանց մատնուած է, գոցելու համար ելեւմուտքը որուն բացը նշանակելի է: Նախագահ Հուվըր ծրագրեր կը մշակէ, առաջարկներ կը ներկայացնէ, խնայողութիւններ կը թելադրէ, նոյն իսկ իր թոշակէն զրկուելով, եւ օրէնքը յարգած ըլլալու համար, առաջարկելով որ իբր նախագահ՝ իր թոշակէն իրեն վճարեն մի միայն մէկ տոլար տարեկան: Այս բոլոր առաջարկներուն մէջ, անշուշտ իր տեղն ունի, քաղաքական նկատումը:

Անգործութիւնը փոխանակ նուազելու, երթալով կը շատնայ, թէեւ այնքան տեսանելի չէ ներկայիս, շնորհիւ անոր որ անգործութեան օժանդակութիւնը հիմա աւելի կազմակերպուած եւ աւելի ամուր հիմերու վրայ դրուած է:

Աւտրեան պիտի ղրկուէր իր ճարտարարուեստի կարեւոր կեդրոններէն: Թրանսիլվանիոյ Ռումիններուն միացնելով Մոլտաւիոյ եւ Վալախիոյ իրենց եղբայրներուն, Հունգարիան կը ղրկուէր իր անտառներէն ու հանքերէն: Խրուաղները Սերպերուն և Թրիէսթէի Իտալացիները մայր հայրենիքին միացնելով Աւստրիան եւ Հունգարիան կը ղրկուէին Ադրիական ծովէն:

Պալքանեան երկիրներու մէջ ազդեցութեան տարածումը կը կատարուէր այնպիսի ձեւով մը, որ Գերմանիան եւ Աւստրիան կ'արգիլուէին տարածուելէ դէպ ի Սելանիկ եւ Արչիպելագոս:

Օսմանեան կայսրութիւնը, որ կը սեղմուէր լաւագոյն գաղթավայրը կեդրոնի պետութեանց համար, իր կարգին կ'անգամահատուէր. կ'ապատուէին արաբական երկիրները ու կը դառնային ինքնավար պետութիւններ: Պիտի անջատուէր նաեւ Հայաստանը:

Փոքր – Ասիոյ արեւելեան կողմէն Թուսաստանի ճանապարհը պիտի փակել, որ արդէն թշնամիին կողմը անցած կը համարուէր. համայնավար Թուսիան եթէ Գերմանիոյ հետ յարաբերութեան մտնէր, յաղթականներու բնդհանուր ծրագիրը կարող էր վտանգի ենթարկուիլ. պէտք էր անջատել Հայաստանը, ինչպէս անջատուեցան Եսթոնիան, Լիթուանիան, Ֆինլանտան, Լեհաստանը եւ գարձան ազատ ու անկախ պետութիւններ:

Սակայն, պատասխանատու անձերու իսկ կարծիքով, ամերիկեան տագնապը իր գագաթնակէտին չէ հասած տակաւին: Այն իրողութիւնն իսկ որ հիւանդութիւնը — տագնապը — կը շարունակուի, կացութիւնը աւելի կը ծանրացնէ, որովհետեւ, ամենէն ուժեղ կազմն իսկ չի կրնար տեւակ երկարատեւ տկարութեան:

Ամերիկեան ճարտարարուեստը ցարդ տեղաց շնորհիւ իր պահեստին: Բայց պիտի գայ առեն մը: որ այդ պահեստը պիտի սպառի, Այն առեն, կամ անանկութիւն պիտի յայտարարէ կամ զործարաններու դռները պիտի փակէ:

Անգլիա, ուր անգործութիւնը կը տեւէ երկար տարիներէ ի վեր, եւ ուր կորովի միջոցներու գիմել կարծեցին, բարձրացնելով մաքսային պատնէշներ, սկսած են կրկին ահազանգ հնչեցնել: Եւ ամենէն աւելի դրամական հարցն է որ կը մտահոգէ զեկավար շրջանակները:

Մաքսային դրութեան ամէնէն ջերմ պաշտպաններէն մէկը Սըր Ռոպըրթ Հըյն կը զրէ.— Ապահովաբար, շատ լաւ ըրինք մեր ճարտարարուեստը պաշտպանելով մաքսատուրքերով: Սկզբունքով, մաքսատուրքը պէտք է կեանք եւ կենդանութիւն տայ մեր արտադին առեւտուրին: Իրականութեան մէջ աւա՛զ, ներկայիս, արտաքին առեւտուրը կը հանդիպի գրեթէ անհարթելի արգելքներու: Ամէն բանի խորը՝ գինը կայ: Ընդհանուր կացութեան մէջ՝ ամէն բարւոքման պայմանը՝ գիներու բարձրացումն է: Եթէ գիներու բարձրացումը չիրականանայ, խորհրդարանը պէտք է նախատեսէ հետեւեալ հաւանականութիւնները:

«Կամ պէտք է խստօրէն սահմանափակել օրավարձերը:

«Կամ պէտք է նախատեսել հասարքեր արժեթուղթերու շահուն բոնի նուազումը:

«Եւ կամ, պէտք պիտի ըլլայ դիմել դրամաղուխի վրայ տուրք դնելու չարաշուք եղանակին:

«Ներկայիս բոլոր գործի մարդերը պիտին թէ այլեւս կորսնցնելու ոչ մէկ վայրկեան կայ, դիմելու համար այն անհրաժեշտ միջոցներուն, որոնք պիտի ծառայեն փրկելու աշխարհի եւ այս երկրին ճարտարարուեստը»:

Իսկ լոնտոնեան սակարանի հեղինակութիւններէն մէկը, Անգլիոյ դրամատէրներու տարեկան մէկ ճաշկերոյթին, կը յայտարարէր ի ներկայութեան ելմտական նախարարին.

— Կը ժամեռայ այն վայրկեանը, ուր այլեւս որեւէ ելմտական խմբակի իշխանութենէն դուրս պիտի ըլլայ հակակշռել կացութիւնը: Բեռը պէտք է ծանրանայ աւելի լայն ուսերու վրայ: Ակից յետոյ, միայն միջազգային գործակցութիւն է որ պիտի կրնայ աշխարհը փրկել եւ ժամանակն ընդ. փլուզումէ մը»:

Իտալիա անգործութեան դէմ

Իտալիա, ձմրան սկիզբը կը գրաւէր նուրբ կացութեան մը առջեւ, որ առաջ կուգար անգործներու թիւին զգալի յաւելումով: Մուսոլինի ինքն իսկ, այս առթիւ ճշդեց ուղղութիւնը, որուն պէտք է հետեւէին իտալական կազմակերպութիւնները եւ յայտարարեց թէ բոլոր ժամանաճիւղերը պէտք է շարժման մէջ մտնեն օգնութեան հասնելու համար անգործներուն:

Իտալիոյ վարչապետը դէմ է այն եղանակին որ կը գործադրուի Անգլիոյ մէջ, այսինքն նպաստի դրամ տալ անգործներուն: Այդ միջոցը կը նկատէ ծուլութեան դրդիչ մը:

Առոր առաջքն առնելու համար, կազմակերպուած են օգնութեան յանձնախումբեր, որոնք ձեռնարկած են կազմելու ուսելիքի եւ այլ պէտքերու մթերքներ: Յանձնախումբերը քարդեր կուտան անգործներուն, որոնք ատով, իրաւունք կ'ունենան իրենց օրական պէտքերը գոհացնող նիւթեր առնելու: Պատրաստուած են նաեւ կօշիկի, զգեստի քարտեր միայն անգործներուն յատուկ: Ատկից զատ, զանազան վայրերու մէջ հաստատուած են հասարակաց ճաշարաններ, ուր անգործները իրաւունք ունին ճաշելու:

Այս բոլոր գործերուն լծուած են ֆաշական կազմակերպութիւնները:

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ

ԳՐԻԳՈՐ ԶՕՀՐԱՊ

Գրական Ակումբի մարիս 15ի նիստը յատկացուած էր Գ. Զօհրապի, որուն գրուածքներէն մաս մը անցեալ շաբթու լոյս տեսաւ Ն. Գ. Բարեկամներու վեցերորդ խնամուած հատորովը:

Զեկուցանողն էր Օհան Կարօ, որ յայտնեց թէ իրեն նիւթ ընտրած է Զօհրապի նորավէպերը միայն: Տուաւ հակիրճ ծանօթութիւններ Զօհրապի ընտանեկան միջավայրի մասին, որ ազատայ գրագէտի կեանքին եւ գործին վրայ ունեցաւ իր խոշոր ազդեցութիւնը:

Զօհրապ բազմակողմանի է իբրեւ գրող եւ ունի որոշ եւ ինքնուրոյն անհատականութիւն: Ծնած է 1861ին, Սուլթան Ապդիլ գահակալութեան օրը: Ատոր օրով կը սկսէր հայկական վերածնունդի շարժումը: Զօհրապ իր ուսումը սկսաւ նոր գաղափարներու գարձնումին մէջ: Հայ նախակրթարաններէն կ'անցնի հայկաթոլիկներու գպրոցը, որուն տեսուչը էր Ծերենց: Կ'ազդուի այս վերջինին շունչէն եւ հոգ է որ կը սկսի ընտանեսնել եւրոպական գրականութեան, որ այնքան խոր ազդեցութիւն պիտի գործէր իր արուեստին վրայ: 21 տարեկանին կը ստանայ իրաւաբանի վկայական, անկէ առաջ վկայուած էր իբրեւ ճարտարապետ: Հետզհետէ գարձաւ յայտնի իրաւաբան, բեմբասաց, գրագէտ եւ հանրային գործիչ:

Երեք հատորներու մէջ ամփոփուած են Զօհրապի նորավէպերը, որոնցմէ միայն չորսին մէջ կինը առաջնակարգ դեր չունի, «Մեղա՛յ Տէր», «Ճիտին պարտքը», «Ժամուն բակը» եւ «Փուրթունա»: Իր գրականութեան նկարագիրն է պարզկն գիտել դէպի բարդ եւ խոր հարցեր:

Իր լեզուն պարզ է, տեղ-տեղ կաժառոր անփութութիւնով: Ժողովրդական է առանց գռեհիկ ըլլալու: Ազնուականն՝ առանց ազնուականան ըլլալու:

Իր գրական առաջին փորձերէն մէջ կայ Պէշիկթաշլեանի ազդեցութիւնը: Ցետոյ «անձնական յիշատակներ»ուն մէջ Զօհրապ կրած է Արփիարեանի ազդեցութիւնը, զրած է «Պատյտ մը անձնական շատակներուս մէջ»:

Բայց տակաւ առ տակաւ իր նրբավէպերը կը մօտենան եւրոպական նիներ: Իր «Մաղթագիրներ»ն կը նմանին Օգիթավ Միրպոյի մէկ գործին, որ աւելի կանոքով է եւ լաւ: Ինչպէս կան իրապաշտ դպրոցին ազդեցութիւնը գալի է անոնց մէջ: Միթէ իրապաշտները աւելի շատ կը զբաղին մանրամասնութեամբ, մինչ Զօհրապի զրչէը աւելի սլացիկ է, լայն գիծերու սիրահար: Կը նախընտրէ նկարել երեւոյթները, քան թէ խոշորացնել, ինչպէս իր վարպետը Արփիար, որ մտահոգուածէ տիպերու մանրամասնութեամբ:

Զօհրապի նորավէպերուն առանքը կինն է: Առոր պատճառները մէկն է այն պայմանը, որով անտակաան կեանքի մէջ կրցած է առանձնահրել կնոջ հոգեբանութիւնը եւ ապրումները, ուրիշներէ անկէ: Եւ կինը ունի կեանքի բոլոր ասպեճաննելուն վրայ միակ ձգտումը:

Զօհրապի նորավէպերը յանկինը կը ներկայացնեն շատ յստկերպով, ինչպէս Տիւսաբի գրած առիթ ստեղծուած բանավէճին մէջ կիներու բարոյական ըմբռնումներուն կ'եզդուածութեան չի հաւատար եւ հաստատ, ընդունուած բարոյականութեան թշնամի է Զօհրապ:

Հակառակ ատոր, երբեմն ունի նաեւ հակառութիւններ եւ կը տարուի բարոյախօսելու: Այդ պարագաներուն մէջ Զօհրապ կը վնասէ իր արուեստին:

Զօհրապի խնամասիրութիւնն է այնորմարդիկ պէտքէապրինայնչպէս որ կ'ուզեն, արհամարհելով ընկերական եւ կրօնական բոլոր ըմբռնումները: Անհրաժեշտական ըսել Զօհրապ, որ նոյնիսկ կը պաշտպանէ այդ վարդապետութիւնը երբ պայմէն դրկած իր թղթակցութեանց մէջ:

Ինչ կը մնայ Զօհրապէն: Երեսուն կնանքի մը եւ գեղեցիկ արուեստի մը պերճանքը:

Վին-Հար

ՅՈՑՆ ԹԳԹԱՏԱՐՆԵՐԸ ԳՈՐԾԱԴՈՒԻ ԿՐ ՅԱՑՏԱՐԱՐԻՆ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ քաղաքական եւ հեռագրական պատճառները գործադրել յայտարարած են: Սպասարկութիւնը ներկայիս կը կատարեն պինուորական իշխանութիւնները:

ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՑ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ

Անգլիական թերթերու քաղաքեկութեանց համաձայն, Քանթոնի եւ Նանքինի միջեւ համաձայնութեան մէն յոյս ի գերեւ ելաւ: Ըմբոստ նահատակներու խումբ մը Հայնանի կղզին ելաւ, գրաւեց կեդր. գրամատան պահեստի գումարները: Չանգայ վարներուն դէմ չարունակելու համար կուիւը, Ամուսյի բանտարկեալները 200 հազար տոլար տրամադրած են: Կարկայ որ սկսի քաղաքացիական կռիւ մը:

ԲԺԻՇԿԻՆ ԹԵՐԹՕՆԸ 21 ՄԱՅԻՍ 1932

ՊԱՏՈՒԱՍՏԵՑԷՔ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԸ ԿԵՂԾՄԱՇԿԻՆ ԴԷՄ

Կեղծմաշկը (diphtérie, գուշ պողան) *մանուկները մահացնող ահաւոր հիւանդութիւններէն մէկը եւ մայրերուն սարսափն է:*

Թէեւ չափահասներն ալ ենթակայ են այս հիւանդութեան, սակայն 20 տարեկանէն վեր բաղդատաբար հազուագիպ է: Նորածինները մինչեւ վեցերորդ ամիսը քիչ կը վարակուին: Կեղծմաշկի ամենէն աւելի ենթակայ են 2–7 տարեկան մանուկները:

Ինչպէս նման չատ մը հիւանդութիւններ, կեղծմաշկը եւս ունի իր յատուկ միքրոպը (պասիլ տը Լէօֆլէր): *Հետեւաբար վարակիչ եւ փոխանցիկ է: Իր գործունէութեան գլխաւոր չրջանն է կոկորդը:*

Մանուկ մը չիտմ կ'ունենայ հիւանդ կամ նոր ապաքինած ընկերակցի մը հետ. կամ կը գործածէ անոր պատկանող մատիտը, գրիչը, գիրքը, խաղալիքը, եւայլն: Կամ ծնողքը կեղծմաշկի բռնուած հիւանդի մը կ'այցելէն եւ տուն կը բերեն մանրէն: Երբեմն ալ բժիշկը, նոյն ձեւով, իր զաւակներուն կը բերէ այս մահացու նուէրը, կամ ինքն իսկ կը վարակուի, ինչ որ պատահեցաւ վերջերս հայ բժիշկուհիի մը:

Այս պայմաններուն մէջ գտնուող մանուկ մը կը վարակուի եւ կեղծմաշկ կ'ունենայ եթէ ընդունակ է: Կան որ ընդունակ չեն, այսինքն կրնան վարակուիլ, մանրէն առնել, եւ չհիւանդանալ, որովհետեւ իրենց կազմը բնականօրէն կամ ստացական կերպով (պատուաստով) պէտք եղած միջոցները կ'ունենայ միքրոպին ուժը կտրելու: Այսպիսիները անդիտակցաբար վտանգաւոր դեր կը կատարեն, որովհետեւ մանրէն կ'առնեն եւ ուրիշին կը փոխանցեն:

Ամէն պարագայի, վարակումէն քանի մը օր (2–15) յետոյ, պղտիկը կը տիրի, կը դունատի, այլ եւս չի խաղար, ուժաթափ կ'ըլլայ: Քիչ յետոյ կոկորդը կը սկսի ցաւիլ, մասնաւոր հազ մը պատճառել. այդ պահուն հիւանդութիւնը արդէն բաւական յառաջացած կ'ըլլայ:

Բանալ տուէք բերանը եւ պիտի տեսնէք որ նշիկներէն (պատէմիկի) մէկը կամ երկուքը ծածկուած են ճերմակ հիւթով մը, տեսակ մը մաշկով (կեղծմաշկ), որ քանի մը ժամուան մէջ կը տարածուի ամէն կողմ, կը ծածկէ լեզուիկը, միւս նշիկը, ամբողջ կոկորդը: Վզին խոյլերը (պէզ) կ'ուռչին: Կոկորդին կեղծմաշկը կը տարածուի դէպ ի վեր՝ քթին խոռոչները, դէպ ի վար՝ ձայնալարերը, խոչափողը եւ ցնցուղները եւ հետզհետէ կը խցէ շնչառութեան ճամբաները: Եթէ արագ եւ ուժեղ դարմանում չըլլայ, մանուկը խեղդամահ կ'ըլլայ սարսափելի տանջանքներու մէջ: Այս է կեղծմաշկին այն ահաւոր բարդութիւնը զոլ մայրերը կը ճանչնան աֆլոթոխեղդ — գուշ պողան անունով:

Հիւանդը միշտ այս բարդութենով չի մեռնիր: Ցաճախ, հիւանդութիւնը այնքան արագ կ'ընթանայ, որ 3—4 օրուան մէջ կը թունաւորէ եւ չանթահար կ'ընէ պղտիկը:

Բախտաւոր պարագաներու մէջ, թեթեւ ախտանշաններով երեւան կուգայ, 8—10 օր կը տեւէ, հիւանդը կ'աղկնայ, բայց չիդերու թունաւորման հետեւանքով անդամալուծութիւններ կրնայ ունենալ: Ընդհանրապէս ապաքինումն ալ երկար կը տեւէ:

Կը տեսնուի որ ինչքան ծանր հիւանդութիւն է կեղծմաշկը, որ քիչ անդամ առանց դարմանումի, ինքնաբերաբար եւ անվնաս կը բուժուի: Կը յիշեմ որ, ժամանակին, երբ մեր մայրերը ըսէին թէ «դրացիին տղան գուշ պողանի բռնուած է», այդ կը նշանակէր թէ վոքքրիկը անխուսափելիօրէն մահուան դատապարտուած է:

Իրաւացի էր այս յոռետեսութիւնը տակաւին 25—30 տարի առաջ. կեղծմաշկէ վարակուած մանուկներուն 70–75 %ը կը մեռնէր: Բայց կեղծմաշկի չիճուկին գիւտին եւ գործածութեան շնորհիւ մահերու թիւը 10 %ի իջաւ. Այս համեմատութիւնն ալ կրնայ նուազիլ, եթէ կարելի ըլլայ ժամ առաջ սկսիլ չիճուկով դարմանումը, ինչ որ կախում ունի ծնողքներու փութկոտութենէն:

Շիճուկը (sérum) *կեղծմաշկի դէմ պատուաստուած ձիու արեան հեղուկ մասն է, որ իր մէջ կը պարունակէ հիւանդութեան մանրէն եւ անոր թոյնները չէզոքացնող հիւթեր:*

Կեղծմաշկէ բռնուած հիւանդ մը իր առաջին օրերուն իսկ չիճուկով դարմանուելով, գրեթէ միշտ կը բուժուի: Որպէս զի կարելի ըլլայ դարմանումը կանուխ սկսիլ, ծնողքները պէտք չէ անհոգ գտնուին: Ամէն անգամ որ տըղայ մը կը հիւանդանայ, նախ կոկորդը պէտք է քննել եւ լուր տալ բժիշկին, որ կասկածի մը պարագային ան միջապէս չիճուկ կը ներարկէ:

Ծնողքները պէտք չէ հակառակին այս ներարկումին, որ կրնայ ի զուր կատարուած ըլլալ, երբ բժիշկին կասկածը հիմնաւոր չըլլայ: Բայց աւելի լաւ է որ բժիշկը շիճուկ ներարկէ եւ իր կասկածը չիրականանայ, քան թէ չներարկէ, սպասէ ու պատճառ ըլլայ հիւանդութեան ծանրանալուն:

Բայց ինչո՞ւ կեղծմաշկի վախով ապրիլ եւ կոկորդի բորբոքումի պարագային տարակոյսի եւ երկիւղի մատնուիլ, քանի որ այժմ կարելի է այդ հիւանդութեան դէմ պատուաստուիլ. այնպէս ինչպէս ծաղկախտին դէմ:

Սախտղական պարագաներու մէջ, երբ համաճարակ կայ, կարելի է կեղծմաշկի բռնուած մանուկի մը քոյրերը կամ եղբայրները պատուաստել չիճուկի ներարկումով, որ ոչ միայն բուժիչ, այլև կանխարգելիչ յատկութիւն ունի: Բայց պաշտպանողական, կանխարգելիչ այդ յատկութիւնը հազիւ 15—20 օր կը տեւէ ու կ'անհետանայ:

Իսկական պատուաստը (anatoxine antidiphtérique) *զոր կը պարբաստէ Փասթէօրեան Հաստատութիւնը, աւելի դանդաղ կ'ազդէ, բայց անոր պաշտպանողական ազդեցութիւնը տարիներ կը տեւէ: Երեք ներարկում կ'ընեն, մօտաւորապէս 3 չաբաթ անջատ մը: Վերջին ներարկումին մօտ երեք չաբաթ չեսով տղան պատուաստուած կարելի է նկատել: Ներարկումները որ եւ է անպատեհութիւն չեն ներկայացներ: Ներարկումին տեղը քիչ մը ցաւել կամ կարմրիլ:*

Առանց բացառութեան պէտք է պատուաստել 2—10 տարեկան բոլոր մանուկները, որովհետեւ այդ չափ նակաչրջանին է որ ամէնէն շատ կը դանուին կեղծմաշկով վարակուելու: Իսկ չափահասներէն կարելի է պատուաստել միայն ընդունակները, զոր բժիշկները կրնան գտնել մասնաւոր միջոցով մը:

Ծնողքնե՛ր, անհոգ մի գտնուիք պատուաստել տուէք ձեր զաւակները կեղծմաշկին դէմ: Այդ միջոցով կ'ազատուին հետագային կ'ըլլաք գոհ գտնուիք մը որ, ծաղկախտին նման, բոլորովին պէտք է անհետանայ:

ՏՈՒԲ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ԲՈՂՈՔ ՀԱՅԵՐԵՆ

(Ն. Գ.)

Ք. ՍԱՍՈՒՆ

= Ուրեմն ձեզ թվում է, որ ի՞նչպես, պատ ու հոյակ ի՞նչպես-որ ձեզ-համար ես ձեզ-համար չունեմ ես ինձ-համար ոչինչ, ոչ ինչ, ոչ ոք, ոչ մի բան, ոչ մի տեղ, ոչ մի ժամանակ, ոչ մի գործ, ոչ մի հոգ, ոչ մի ցանկություն, ոչ մի ձգտում, ոչ մի հավատ, ոչ մի սեր, ոչ մի ատելություն, ոչ մի կարեկցություն, ոչ մի զայրույթ, ոչ մի ուրախություն, ոչ մի վիշտ, ոչ մի ցավ, ոչ մի վախ, ոչ մի հանգիստ, ոչ մի անհանգստություն, ոչ մի հավատ, ոչ մի անհավատություն, ոչ մի հույս, ոչ մի հուսահատություն, ոչ մի ապագա, ոչ մի անցյալ, ոչ մի ներկա, ոչ մի ժամանակ, ոչ մի հավերժություն, ոչ մի ոչինչ, ոչ մի ոչինչ, ոչ մի ոչինչ

սիս, հիւսկի գործարաններու թաղը:

Ոտովութեանց սկիզբէն մինչեւ նախորդ օր, 10րդ օրը, սպանուած են 117 հոգի, իսկ վիրաւորուած 1100 հոգի:

Քաղաքին գլխաւոր չուկաները աւերակի վերածուած եւ բնականաբար առեւտուրը անկարելի դարձած է:

Պոմպէյի բնակչութիւնը կը շարունակէ հեռանալ քաղաքէն: Կառախումբերը ամէն ժամ կը մեկնին դէպ ի Փունա եւ մօտակայ քաղաքները՝ փոխադրելով հազարաւոր փախստականներ:

Ոսկիականութիւնը մեծ դժուարութեամբ յաջողեցաւ փրկել 35 հնդիկ սեղանաւորներ, որոնք երկու օրէ ի վեր, իրենց տուներուն մէջ պաշարուած կը մնային մահմեդականներուն կողմէ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Լիոնի կոմիտէն իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ բնկ. Մելիք Գէորգեանի իր սիրեցեալ եղբօր՝ ԳԱՐԵԳԻՆի դառնագէտ մահուան առթիւ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ա. ե. Հ. կ. Թաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 3ին, Bbd. Duqommier, 23, Bar du petit Pouceth սրահին մէջ:

Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն, տեղեկագրի ընթերցում, պատգամաւորական ժողովի պատգամաւորի ընտրութիւն: Բոլոր անդամուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի տարեկան ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին պառ-տը-լա-փոսթի սրահին մէջ, 2, բիւ քօլպէռ: կը խնդրուի բոլոր անդամներէն ներկայ ըլլալ այս նիստին:

ԱՆՄԱՀ բարերար Մկրտիչ Մանասարեանց եւ կառակատար Կարապետ Եզեանի մահուան տարեդարձին ի յիշատակ, 29 մայիս, կիրակի առաւօտ, պատարագէն յետոյ, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր արարողութիւն տեղի պիտի ունենայ: Կը հրաւիրուին Մանասարեանի սանները եւ այս մեծ հայերուն յիշատակը յարգող բոլոր անհատները:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Գորգի խաւ նետող գործաւորուհիներ: Դիմել Պ. Վ. Իսպիրեանի, 31 Rue St. Lazare, Paris.

ԾԱԽՈՒ ԵՆ

2 սենեակ 1 խոհանոց եւ 1 սենեակ առանձին կամ ամբողջը միասին: 2 սենեակ խոհանոցի տարեկան վարձը՝ 700 ֆր., իսկ մէկ սենեակի համար տարեկան վարձը՝ 130 ֆր.: Շէնքը կը գտնուի Պուլվարի վրայ եւ ունի պարտէզ, ելեկտրականութիւն, պայլ 8 տարի: Դիմել՝ 105 Ave. des Grandes Champs, Romainville, Seine

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

գործաւորուհիներ որքօքօի, քօնֆէքսիոն ձեռմակեղէնի, պլուզի, տղոց ոտի համար: Դիմել ամիսպոզաբար Տիկ. Babikian, 53 rue de Belleville, Paris (19)ի Առաւօտեան ժամը 10—12ի

ՖՐԱՆՍԱՑԻՆ

մեկնումի պատճառաւ ճախսէ է բանուորական բանուկ փողոցի մը մէջ կոկիկ նպարավաճառատուն մը, որ ունի յետնասենեակ (առիէռ պուֆիկ) եւ բակ: Պայ՝ 9 տարի: վարձք՝ շաւաթով 3000 ֆր.: երկրորդ յարկին վրայ յարկաբաժին մը, երկու սենեակ, խոհանոց, տէպարա, W. C., ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն: վարձք՝ 1600 ֆրանք: փափաքողներուն խանութը առանձին կը տրուի: Իրաւունք կայ ուրիշ առեւտուրով ալ զբաղելու խանութին մէջ: Դիմել ամէն օր 119, Rue Pelleport, Métro Pelleport, autobus, BN. AV, N.

ՆԷՕՅԻԻ ՍԻՒՐ - ՍԷՆԻ ՄԷՋ
ՎԱՐՁՈՒ ԵՆ

Pont de Neuilly եւ Պուա տը Պուլօնէի ժամ, տակաւին վարձու են քանի մը գեղեցիկ յարկաբաժիններ՝ ամէն յարմարութիւններով. 3 եւ 4 փիէս 10 - 15,000 ֆր., 5 փիէս 15 - 20,000 ֆրանք տամաձայն յարկաբաժիններու: Մեծ խոհանոց, ճերմակեղէններու պահարան, հանդերձարան, ծառաներու համար խոհանոց եւ սենեակ, կեդրոնական ջեռուցիչ, վերելակ: Ինքնաշարժի յատուկ տեղ (Պօքս): Դիմել՝ տեղւոյն վրայ 9 եւ 9bis Rue Casimir Pinel եւ 11 Bld. de la Seine: Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ M. Verdonnet, 68 Rue Boursault, Paris (17), հեռաձայն՝ Marcadet 56 - 63: Փափաքողներու կը դրկուի շէնքին պատկերազարդ գրքոյկը:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒՀԻՆ

ԵՐԿԱՐԱՁԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Կինը պէտք է խնամէ իր դէմքը, ինչպէս կը խնամէ մարմինը:

Այդ խնամքները աւելի առողջապահութենէ կը ծնին քան պէրանքէ, եթէ կիրարկուին մեթոտով, հնարիւ յատկապէս ուսումնասիրուած արտադրութեանց: Այդ առաւելութիւնները կ'ընծայէ Տօքթ. N. G. Payot, դէմքի բարեփոխման մասնագէտը: Իր մեթոտը ծանօթացնելու համար, Տօքթ. N. G. Payot ձրի փորձեր կը կատարէ իր. եւ շբ. օրերը, ժամը 9.30 — 12 եւ 14 — 18, 12 Rue Richepanse, թէլ. Central 04 — 54:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէջ. Շանլէ: Ախմատ. եւ նոր մէթոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորքի, արեան՝ վէներ. հիւանդութիւն եւ վարիսի: Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12:

Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձանները

ՍԱՐՍԷԼԻ Հբայր խումբը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին բնկ. Կարօի տունը:

Ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կ.ին ներկայացուցիչը:

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ Կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր խումբերը վաղը Կիրակի առաւօտ ժամը 9ին Դաշնակցութեան նախկին Գրասրահին մէջ: Հիմա կարեւոր օրակարգ: Կատ ալ Վէգի Անդրանիկ խումբի դիւանի ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԼԻՈՆԻ Կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Մէն Մօրիսի խումբի վաղը Կիրակի ժամը 2,30ին Քաժպէրեանի սրճարանը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Ներկայ կ'ըլլայ կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

28 Մայիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

մինչեւ առաւօտ ՓԼԹի ԺՈՒՐՆԱԼի սրահին մէջ

21 Rue Cadet, Paris (9) **Métro: Cadet**

կը նախագահէ Հ. Հ. Պատուիրակութեան նախագահ

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

Բանախօսութիւն, երգ, նուագ, բեմական պարեր, խրթական երգ եւ արտասանութիւն:

կէս գիշերէն վերջ պարեր. ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ:

ՄՈՒՏՔ 7.50 ՖՐԱՆՔ

Լանրամատնութիւնները շուտով:

Մանկական հանդէս Ալֆորվիլի մէջ

Կազմակերպութեամբ Ա. Ե. Հ. Կ. Թաչի մասնաճիւղի, այսօր, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին Հայ Ակումբին մէջ:

Մուտքը մեծերու համար 2 ֆր. Երեխաներուն 1 ֆր.:

ՅԵՐԿՈՅԹ

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Ա. Ե. Հ. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

վաղը Կիրակի ժամը 3ին Մուբատեան վարժարանի թատերասրահին մէջ, (Salle Bèchigtachelian), 26 rue Troyon: Sèvres

կը ներկայացուի 48 ՕՄԱՆՈՑ ԳԼԽՈՒ ՓՈՐՁԱՆՔԸ

Հայկական եւ կովկասեան պարեր՝ հայկական տարազով, երգ, նուագ, արտասանութիւններ, եւայլն: կը մասնակցի եփրատ նուագախումբը:

կը խօսի՝ ՏԻԿ. ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Մուտք 5 ֆրանք

Հանրակառք թիւ 1 լուվրէն եւ իջնել փոն տը Սէվր, փոթի տը վէրսայէն 23 եւ 32, իջնել փօրթ պիեանկուր: Շոգեկառք կառ Սէն Լազարէն եւ իջնել փոն տը Սէվր:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Դպրոցասէր Տիկնանց Ընկերութեան Լիոնի մասնաճիւղին կողմէ, վաղը Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին, Գ. Թաղապետարանի սրահին մէջ: կը նախագահէ Տ. Վարդան Գինյ. Քամկոչեան: կը հրաւիրուի Լիոնի եւ շրջակայից հայութիւնը:

Շեղ երեկոյ Լիոնի մէջ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Լիոնի Կայծակ խումբի կողմէ, Այսօր Շաբաթ իրիկուն Գ. Թաղապետարանի սրահին մէջ, հովանաւորութեամբ Լիոնի կոմիտէին: Գեղարուեստական բաժին: կը ներկայացուի ԵՐԿՈՒ ԽՈՒՀԼԵՐԸ:

Փարիզի Գրական Ակումբ

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 9.30-ին, 131 rue Cambronne. Métro Vaugirard. Գրական զրոյց՝ Պերճուհիի «Փոթորիկէն վերջ» գրքին առթիւ: Մուտքը ազատ է:

Յետերկոյթ Սէն-Շամոնի մէջ

Կազմակերպուած Լիոնի հայ արիւներուն կողմէ: վաղը Կիրակի ժամը 2.30ին, Սալ տը Քօնֆէրանսի մէջ (քաղաքապետարանի սրահը):

Երգ, բուրգ, գաւեշտ, սինէմա եւայլն:

Մուտքը ազատ է:

ԱՌԻԹԸ ՄԻ ՓԱԽՑՆԷՔ

Վաճառու հին ածուն յարկաբաժիններ

Ոդասուն եւ կոկիկ սենեակներ, գեղեցիկ տեսարան, մէկ եւ երկու սենեակնոց յարկաբաժիններ, մուտք եւ խոհանոց, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, ջերմութիւն:

Խնդութ մը առանձին կամ բնակարանով: Porte d'Orléansէն հանրակառքով 6 վայրկան: Առնել 88 թիւ հանրակառքը եւ իջնել La Grange Ory: Պայմաններու համար դիմել՝ Պ. Վարդանեանի. 50 Rue Isidore-Neujahr, Bagneux, Seine.

Բացուած է Փարիզի կեդրոնին մէջ

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՀԱԼԱՃԵԱՆ

7 Rue de Tracy, Paris (2) **Tél. Lóuvre 28-23**

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակի նպարեղէններ

Թրքական սուրճ, արեւելեան պահածոներ (conserve), եւայլն

Շատ ածան գիներով *Livraison à domicile*

20 ԺԱՄԷՆ

ՓԱՐԻԶ - ԼԻՈՆ - ՄԱՐՍԷՅԼ - ՆԻՍ

եւ նոյն ճամբուն վրայ ու շրջակայքը բոլոր մեծ ու փոքր տեղերը ճանդիպելով երթուդարձի

Հայ փոխադրական ապահարկութիւն

Կը փոխադրուի ամէն տեսակ ապրանք, կարասի, եւլն., եւլն.,

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ, ԱՊԱՀՈՎ ԵՒ ՎՍՏԱՀԵԼԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԵՒ ՏՈԿՈՒՆ ԳԱՄԻՕՆՆԵՐՈՎ

Շաբաթը երեք անգամ կանոնաւոր երթեւեկ

ԽՒՍՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆ (երկուասեռ համաձայնութեամբ)

Դիմել կամ գրել հետեւեալ հասցէներուն՝

Մ. ՄԻՐԱՔԵԱՆ Մ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ Ա. ՄԱՍԼԱՔԵԱՆ

ՓԱՐԻԶ	ԼԻՈՆ	ՄԱՐՍԷՅԼ
4 Route Stratégique	19, Rue Pasteur	30, Rue Ste. Barbe
VANVES (Seine)	LYON (Rhône)	MARSEILLE (B.duR.)

Հրաւէր բոլոր փափկաճաշակներուն

Ճաշարան ԳԱՐԼՕ

34 Rue St. Lazare, Paris (9)

Արեւելեան եւ եւրոպական համեղ եւ խնամուած կերակուրներ

Գինները շատ դիւրամատչելի, արագ եւ անթերի սպասարկութիւն

Մի մոռնաք իր անուանի մածունը

Դիմեցէ՛ք

ՎԱՐԴԱՆ Ա. ԹԻՄՈՒՐՃԵԱՆԻ

76 Rue Bernard du Bois, 76 MARSEILLE

ԻՐԱՒԱԲԱՆ ԵՒ ԵՐԴՈՒԵԱԼ ԹԱՐԳՄԱՆ

Կուտայ ձրի խորհրդակցութիւն:

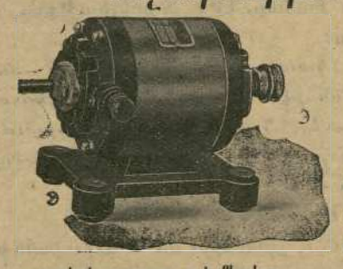
Շնորհիւ իր տասը տարուան փորձառութեան, կը կատարէ արագ եւ խղճամիտ՝

Ամուսնական, ամուսնալուծման, դատական, անուններու արբագրութեան, ժառանգական, հպատակութեան գործեր:

Ընկերութիւններու եւ միութիւններու վաւերացում:

Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 11—12, երեկոյ 5—7:

Ուշադրութիւն մեր նոր հասցէին

ԿԱՐԻ ՅԱՏՈՒԿ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ՝ ՄՕԹԷՕՐՆԵՐ ԵՒ RheostatsՆԵՐ

1/15 ձիու ուժ մօթէօր եւ բլօսթաթ 300 ֆրանք

1/8 » » » » 350 ֆրանք

Աժան եւ ֆաստատուն, երկու տարուան երաշխաւորութիւն, վճարման դիւրութիւններ: Ձեր բոլոր ելեկտրական գետեղումները եւ գնումները կատարելէ առաջ դիմեցէք

HOVHANESSIANի

15 rue de Vienne, Paris (8) Tél. Laborde 04-12

երկտողով մը պահանջեցէք մեր ներկայացուցիչը

Բ Ո Ռ

(Վէպ 1830ի իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է. ՎՈՑՆԻՉ Թարգմ. Լ. ՇԱՆԹ

Այս բոլորը Արթուրի հոգւոյ մէջ այնպիսի սպասողական ու յափշտակուած տրամադրութիւն էր առաջ բերել, որ ուշադրութենէն մկնոջ ամենավայրի ու ամենէն անհաւանական բաները անգամ թւում էին նրան բոլորովին բնական եւ իրագործելի յառաջիկայ մի-երկու ամսուայ ընթացքում: Վճռեց գնալ տուն առաջ հինգշաբթի մի քանի օր մնալ այնտեղ. վախենում էր որ Վարբէնների մօտ հիւր լինելու բաւականութիւնը, Զեմմայի հետ տեսակցելու ուրախութիւնը չիպեն նրա հոգին կրօնական հանդիսաւոր խորհրդակցութիւններից, որ եկեղեցին այդ օրերը պահանջում է իր զաւակներից: Գրեց Զեմմային, որ կը գայ Զաւակի երկուշաբթին, եւ բոլորովին անդորը սրտով չորեքշաբթի երեկոյեան գնաց իր սենեակը:

Ծունը իջաւ խաչելութեան առաջ: Հայր Կարդին խոստացել էր ընդունել նրան յաջորդ առաւօտ խոստովանելու. վերջին խոստովանանքն էր դա Զաւակին հաղորդելու համար եւ պէտք էր որ կանխապէս պատրաստուէր երկար ու մտասոյզ աղօթքով: Ծունը իջաւ, ձեռքերը ծալեց, եւ զբոլութը խոնարհած, սկսեց մտաբերելու, ինչ որ կատարել էր ամսւայ ընթացքում, ու հաչելու իր բոլոր մանկանցանցանքները. անհամբերութիւն, անփութութիւն, դիւրաբորբոքութիւն, մի խօսքով բոլորը ինչ որ մի թեթեւ րիծ էր թողել նրա հոգու անարատութեան վրայ: Սրանցից դուրս էլ ուրիշ ոչինչ չէր յիշում: Այս ամիս նա այնքան էր բախտաւոր, որ չատ մեղանչել չէր էլ կարող: Աչակնկեց, ելաւ ոտքի ու սկսեց հագնուելու: Երբ չապկի կոճակները էր արձակում, մի թուղթ ընկաւ գետին: Զեմմայի նամակն էր, որ նա ամբողջ օրը կրծքին էր տան ածել: Գետնից վեր առաւ թուղթը, բացաւ ու համբուրեց թանկագին տողերը: Ցետոյ նորից ծալեց մի տարաժամ զգացումով, թէ ծիծաղելի էր իր արածը: Ցանկարծ տմտսակի հակառակ կրեսին մի երկտող նկատեց, որ առաջ չէր կարդացել: «Շտապիր գալու, որքան կարող ես չուտ, — գրած էր այնտեղ. — որովհետեւ ուզում եմ հանդիպես Բօլլային, որ հիմա այստեղ է եւ որի հետ ամէն օր միասին աշխատում ենք»: Այս բառերը կարդալիս, Արթուր թունդ կարմրեց:

— Նորից Բօլլա: Ի՞նչ գործ ունի Լիգորնոյում եւ ինչո՞ւ է պրպտում Զեմման նրա հետ: Կասկարծել է աղջկայ հոգին իր մաքառանդ գործերով: Դեռ յուսալարից յայտնի էր, որ սիրահարուած է Զեմմայի վրայ եւ ամէ՛ ինչու համար այնպէս եռանդով պրոպագանդ էր անում: Այժմ էլ գնացել է Տօսք, տեսնւում են ամէն օր:

Արթուր յանկարծ նետեց նամակը գետին եւ նորից ծունր իջաւ խաչելութեան առաջ: Եւ սա այն հոգին էր, որ պատրաստւել էր ներումն առանալու եւ Զաւակի հաղորդութիւնը առնելու, հաշուած արդէն Աստծու հետ էլ, իր հետ էլ ու ամբողջ աշխարհի: Եւ ա՛խ՛ քեղ այս մանր նախանձն ու կասկածամտութիւնը, այս եսական սէրն ու քէնը, այն էլ դէպ ի մի ընկեր: Ջնոքերով փակեց դէմքը, անձնատուր դառն զղջումի: Դեռ հազիւ հինգ վայրկեան առաջ նա մարտիրոսութիւն էր երազում, իսկ այժմ այսպէս արատաւորած մի այդ աստիճան մանրիկ ու ընչին մտածումով:

Երբ հինգշաբթի առաւօտ մտաւ ճեմարանի մատուռը, հայր Կարդին այնտեղ էր ու մենակ: «Մեղայ»ից յետոյ, անմիջապէս խոսեց իր նախորդ երեկոյեան հոգեկան դրութեան մասին:

— Հա՛յր, մեղանչել եմ ես, զա՛ ու նախանձ եմ տածել եւ անարժան մտածումներ դէպ ի մէկը, որ ինձ ոչ մի վնաս չէ հասցրել:

Հայր Կարդին հիանալի կերպով զիւաէր, թէ ի՞նչ տեսակի խոստովանող էր իր առաջը: Ու մեղմութեամբ հնազեց:

— Ձեր ասածը դեռ բոլորը չէ, որդի՛ս:

— Հա՛յր, ես քրիստոնէաբար չեմ վարւել մի մարդու հետ, որին կապւած պէտք է լինէի սիրով ու յարգանքով:

— Կապւած արեա՞ն կապերով:

— Էլ աւելի սերտ կապով:

— Այսի՞նքն, որդի՛ս:

— Ընկերական կապով:

— Ի՞նչ տեսակի ընկեր:

— Մի մեծ ու սուրբ գործի:

Ցանկարդեց մի կարճ լռութիւն:

— Եւ ձեր ոխն ու նախանձը առաջ է եկել այդ գործի մէջ ունեցած նրա առաւելութիւնի՞ց:

— Այո՛, մասամբ: Ես նախանձում էի նրա փորձառութեանը, նրա օգտակարութեանը, բայ ի դրանից մըտածում էի... վախում էի, որ նա կը խլէ այն աղջկայ սիրտը, որին ես եմ սիրում:

— Իսկ ձեր սիրած աղջիկը սրբազան կաթոլիկ եկեղեցու զաւա՞կ է:

— Ո՛չ. բողոքական է նա:

— Հերետիկո՞ս:

Արթուր ճմլում էր ձեռքերը խորին յուսահատութեամբ:

— Այո՛, հերետիկոս. — կրկնեց կամաց: — Մենք կրթւել ենք միասին, մեր մայրերը ընկեր էին իրար: Ու ես նախանձում էի, որովհետեւ տեսնում էի, որ այդ միւսը սիրում է նրան, եւ որովհետեւ... որովհետեւ...

— Որդի՛ս, ձեր խղճի վրայ դեռ ուրիշ բան էլ կայ. — ասաց հայր Կարդին ծանր ու ազդող մի ձեւով, մի վայրկեան լռութիւնից յետոյ:

— Հա՛յր ես...:

Ու նորից կանգ առաւ: Քանանի տասնում էր լուռ:

— Ես նախանձում էի նրան, որովհետեւ մեր կուսակցութիւնը, երիտասարդ Իտալիան...

— Է՞:

— Նրան յանձնեց այն գործը, որ յոյս ունէի, թէ ինձ են յանձնելու, եւ ինձ մանաւանդ յարմար էի համարում այդ գործին:

— Ի՞նչ գործ:

— Գրքերը տառնալ, քաղաքական գրքեր, չռեներից ու թաքցնել քաղաքում:

— Եւ այդ գործը կուսակցութիւնը յանձնեց ձեր ախոյեանին:

— Այո՛, Բօլլային, ու ես նախանձում էի:

— Իսկ ինքը տուի՞ չէ՞ տալ այդ զգացումին: Դուք չէք մեղադրում նրան, որ նա անփոյթ է վերաբերւել իր վրայ դրւած պաշտօնին:

(Շար.)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Gobelins 19-78

(ԵՐԹԵԼԻԿ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ 22 ՄԱՅԻՍ 1932

22 MAI 1932

Հ. ՏԱՐԻ Թիւ 1336

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Խենթը քար մը գլորեց...

Քիչ անգին կը հրատարակենք՝ Ֆրանսահայոց օտարականութեան կառավարութեան կարգադրութիւնները, որոնք, հարթ ու ցամաք ոճով՝ վարչական ազդեցիկները կուսանեն:

Այո՛, խենթը քար մը գլորեց ու դժուար թէ քառասուն խելօքներ կարենան կանխել չարաչուք հետեւանքները:

Կորկուլովի գնդակները սպանեցին Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահը: Բայց պիտի չարունակեն սրտերը արիւնել այն օտարականներուն, որոնք չէին կրնար աւելի ապահով ապաստան մը գտնել քան Ֆրանսան:

Ոճրէն երկու ժամ յետոյ արդէն, վարիզեան կարգ մը թերթեր, — ծանօթ իրենց քացխած մոլեռանդութեամբ եւ օտարատեացութեան հանդէպ կծու արամադրութիւններով — ուղիղը գտեր էին անոնց արձակելու իրենց զրպարտութիւնները:

Այլ պարագաներու տակ, ինչպէս Սառի Բարնոյի սպանութեան օրով, դէպքը պիտի նկատուէր խելագարի մը, կամ մոլեգին անիշխանականի մը, կամ հիւանդ տեսլատուր մը արարքը. անհատ ու վայրագ: Ու պիտի դասուէր քաղաքական ոճիրներու կարգը:

Բայց այս պահուս, երբ քաղաքական աշխարհի չէնքը կը դղրդայ տօրերկրեայ պեղումներու խաղէն, ու, երկրէ երկիր ակարկները պիրար կը կորեն զուսպ ոխերու ճակատումով, դէպքը կը դառնար այլապէս վրդովիչ՝ մասնաւորաբար՝ Ֆրանսահայ Հայերուս համար:

Ո՛չ մէկ կապ ունինք բոլոր տեսակի կորկուլովներուն հետ, բայց անոնք խենթ թէ խելօք, կարմիր թէ կանանչ: Բայց, մեզ համար յղութեցնող միամտութիւն պիտի ըլլար պաշտօնական թէ ժողովրդային լայնախոհութիւն սպասել Հայերու հանդէպ բռնադատուած, երբ բնիկ տարրին կիրքը որ խարուիլն չի դներ՝ լարուած է բոլոր օտարականներուն դէմ եւ օրկնք կամ վարչական կարգադրութիւնները կը մշակուին ընդհանուր առումով:

Բացառութիւն կազմելու յաւակնութիւնը չենուցանենք: Բայց գոնէ, եկք մըն ալ փնտռելու չպիտի՞ ելլինք, երբ վտահարար գիտնք թէ, վերջին կարգադրութիւններու հետեւանքով, բազմաթիւ Հայեր մեծ մասամբ ընտանիքի ակռ, պիտի ենթարկուին դառն ու դաժան կացութեան:

Վայրերան կանչեր չենք ուզեր արձակել. ո՛չ ալ ուղղել բաց ու գոց ակնարկութիւններ կամ քննադատութիւններ հանդէպ ատենոց, որ այս գաղութին վրայ՝ ազգային տեսակ մը իշխանութեան հովեր կը փչեն:

Բայց առանց իյնալու ծայրայեղ յոռետեսութեան մէջ, կրնանք հաստատել թէ բազմաթիւ հայրենակիցներու համար կրնայ ստեղծուիլ վիճակ մը, որ կանխարդել ու արագ դարմանումի կը կարօտի:

Առանց ատոր ալ արդէն այս վերջերս մանաւանդ, չատցած է թիւն անոնց, որոնք յուսահատ հայ թէ օտար պաշտօնատուններէ կը դիմեն «Յառաջ», յոյսի վերջին մնացորդով մը: Կը պատմեն իրենց ցաւը, դառնութիւններն ու յաճախ զայրոյթը. սեղանին վրայ կը ձգեն կաթիլ մը արցունք ու կը հեռանան գլխիկոր:

Զոհերն են վերջին հալածանքին, ակամայ գաղթին: Զոհերն են մանաւանդ միամտութեան, ոգիտութեան ու նորօրինակ արմատներու: Սարսռած էին իրենց գլուխը դնել քարի մը վրայ ու ինկան այստեղ: Լեզու չէին գիտեր. անծանօթ օրէնքին ու սովորութիւններուն: Մարդ չէին ճանչնար եւ իրենց զգուելի չահատակներու ձեռքը, որոնք, խաբէութենէ խաբէութիւն, գանձնք մը խրճեցին «անկանոն» կացութեան մը բաւիղին մէջ եւ ապահովաբար, այսօր կամ վաղը ենթարկուելուհամար կառավարական վերջին կարգադրութիւններու խստութեան:

Ուշման պարագաներու խուժումին առջեւ, անելի չմատնուելու համար, այժմէն իսկ պէտք է խորհիլ ու մանաւանդ չարժիլ:

Բայց երօք, ո՞վ է, ազգային ո՞ր մարմինը, ո՞ր իշխանութիւնը որ նման պարագաներու մէջ, իրաւասութիւնը պիտի վերագրէ ինքն իրեն, եկք որոնելու յանուն ազգին: Փարիզը որ գիտէ ի տարկին, ինքնակոչ ուղեցոյցի հպարտութեամբ ներկայանալ մնացեալ գաղութներուն, ինքն իր մէջ կը կազմէ բազմագլուխ, անյատ ու հակամարտ, փոքր այլ յաւակնոտ, տեսակ մը «չրջանակային» իշխանութիւններու ամբողջութիւն մը: Ամբողջութիւն՝ որ անընդունակ եղած է ցարդ քբքբելու որ եւ է համազգային նոյն իսկ հասարակ գաղափարի հարց:

Բայց կացութեան առջեւ, որ վազը կրնայ աւելի վատթարանալ ու նոր բարդութիւններու մատնել բազմաթիւ հայրենակիցներ, փոորուած Փարիզը պէտք է փորձէ գործակցութեան մը հրաւէրը: Պէտք է ելք մը որոնել այժմէն իսկ «անկանոն» հայրենակիցներու համար ու հեռացնդել անոր յաղթութիւնը:

«Նանսէնեան անցագիր»... կոչուած անցագրեր, ինքնութեան քաղաքեներու կանոնաւորման, ստացման կամ փոփոխութեան արձիներ, կրնան պատրուակ դառնալ հարիւրաւորներու թշուառութեան, քանդել բոյներ զոր հիմներ էին հալածական կեանքի մը սարսափներէն յետոյ՝ բիւր տաժանքով:

Պէտք է ուրեմն ստիպողաբար քննել կառավարութեան վերջին կարգադրութիւնները, ու դժուարութիւնները որոնց կրնան մատնել Հայերը, ու ձեռնարկել համապատասխան միջոցներու:

Ու քանի որ, երբ վերջին դժբախտութիւն, ունինք մէկէ աւելի իշխանութիւններ, միակ հաստատութեան մը գործը չէ այդ: Գործակցութի՛ւնը պէտք է բոլորին, Պատուիրակութիւն, Գաղթականներ զոյգ դիւաններ, եկեղեցական իշխանութիւններ, միութիւններ եւ ուրիշներ:

Միայն պէտք է մէկն իրենցմէ, որ ճամբան բանայ գործակցութեան:

Մ. Ե.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ԲՈՒ »Ը

«Յառաջ»ի ընթերցողներուն, այժմ, ծանօթ է այս վերնագիրը, որ ամէն օր տեղագիր պատմութիւն մը կը բերէ իրենց՝ իտալական յեղափոխական կեանքէն, որ այնքան նմանութիւններ ունի մեր ազատագրական շարժումին:

Ու երբ երկու խօսք կ'ուզեմ ընել այս գեղեցիկ վէպի մասին, առիթը կը գտնեմ երախտագիտութեան տուրք մը տալ այն անունին որ վէպին գլխաւոր հերոսը կը մարմնացնէ, եւ զոր ներշնչած է պատանի հասակէս:

Երախտագիտութեան տուրք մը նաեւ անոր համար, որ այդ հերոսի յեղափոխական անունը, *Իվոարէյ*, փոխառի ասկէ հասն տարի առաջ եւ ստորագրեցի յօդուածներ Պոլսոյ Ուս. Միութեան օրկան *Երկունքի* մէջ:

Հասն տարիէ ի վեր այսպիսի առիթ մը չներկայացաւ ինծի, այդ անձնուէր, բայց ինծի համար անմահ հերոսէն ներողութիւն խնդրելու որ իր յեղափոխական անունը իւրացուցած էի, եւ երախտագէտ ըլլալու իրեն որ մինչեւ այսօր հոգեկից հարազատ ընկեր մը մնաց ինծի համար:

Ու, այսօր, երբ «Յառաջ»ի էջերէն, յարութիւն առածի պէս, այս անուրիանակ հերոսը իր փոթորկալի կեանքը կը ցուցադրէ մեր ընթերցողներուն, նախ *Արթուր*, ապա պիտի դառնայ երգիծաբան *Բոռ*, ու յետոյ յեղափոխական դաժան, ու միեւնոյն ատեն մարդկային ամէնէն ճիմուշ զգացումներով տոգորուած *Իվոարէյը*, պիտի փափաքէի որ գրականութեան եւ յեղափոխական կեանքի սիրահարները հետեւէին այս հերոսին, մարդկային հոգու խորերն իջնելու, բիչ մը կամ եւ հաստատամտութիւն իւրացնելու համար:

Կը թուի թէ հեղինակը (է. Վոյնիչ, թարգմ. Լ. Շանթ) ներշնչուած է անմահ Կարիբալտիէն: Եթէ *Բոռի* դիմագիծը մէկ անկիւնէն Կարիբալտիի դէմքը կը յիշեցնէ, միւս կողմէ հեղինակը այդ փառաւոր անհատին վրայ կառուցած է սճանչելի շէնք մը, ուր *մարդը* գերազանցութիւն ստացած է եւ հերոսը անհուսօրէն աւելի մեծ կը ներկայանայ մեզ. հան Կարիբալտին, ինչ որ մենք գիտենք պատմութեան էջերէն:

Կան մտեղներ, որոնք անմահ են եւ ամէն օր մեր շուրջը կը դիպչին: *Բոռի* հերոսը այդ անմահ հոգիներէն մէկն է, որուն հետ պիտի փափաքէի որ հաղորդուէին՝ մասնաւորապէս մեր ընկերները:

Այդ ոգիէն ներողութիւն խնդրելով, իր անունը կը կրեմ այս սիւնակին մէջ:

ԻՎ. ԱՐԼԷՅ

ԱՂԱԲԵԿՈՎԻ ԱՌԵՒԱՆԳԻՉՆԵՐՈՒՆ ԴԱՏԸ

Պուքրէշի մէջ չարունակուեցաւ Աղաբեկովի առեւանգիչներուն դատաքարութիւնը: Հարցաքննուեցաւ Բոյվարթիւնը: Հարցաքննողը՝ Սամսոն Սամուրիս, որ «Փիլոս» յունական չոգենաւը վարձեր էր: Կը պատմէ թէ պատերազմէն առաջ բնակած էր Ռուսիա, իսկ յեղափոխութենէն յետոյ, հաստատուեր էր Պոլիս: Այդտեղ, շատ սերտ յարաբերութիւններ մշակած է խորհրդային առեւտրական պատուիրակութեան հետ, բայց միայն, առեւտրական գործի վրայ: Այդ միջոցին էր որ ճանչցեր էր Իվանովիչը՝ վարիչը Պոլսոյ խորհրդային առեւտրական ներկայացուցչութեան: Սամուրիս ըսած էր Կոստանդա երթալ, երբ Իվանովիչ իրմէ խնդրեց որ իրը թարգման ծառայէ Կրիչայի: տասը համար ալ առացաւ 200 տոլար: Սակայն երբեք չէ գիտցած թէ ի՞նչ էին Կրիչայի մտադրութիւնները:

Դատավարութիւնը կը չարունակուի:

ՎՐԻՊԱԿ

«Յառաջ»ի երէկուան Թիւին մէջ, Ա. էջ, վեցերորդ սիւնակ *Հրանտ Աստեղեանը* կարդալ *ՀՐԱՉ*:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Կառավարութեան խիստ կարգադրութիւնները

Ֆրանսայի վարչապետին Պ. Ա. Թարտիէօի եւ ներքին նախարարին Պ. Մահիէօի առաջարկով, նախարարաց խորհուրդը ընդունեց հետեւեալ առաջարկները՝ Ֆրանսա բնակող օտարականներու մասին.

1) Կառախումբերը կարճ ժամանակ կանգ կ'առնեն սահմանագլխայինկայանները, որով, այդտեղ կը դժուարանան ստուգումները. ընդհանուր ապահովութեան բննիչները սահմանագլուխի կայաններէն կառախումբ պիտի մտնեն եւ նայեն, օտար նամբորդներուն պիտի հարցնեն անոնց իմքնութեան թուղթերը:

Ամէն օր, սահմանագլխային կայաններու սպասարկութիւնները պիտի կազմեն եւ ընդհ. ապահովութեան տնօրէնութեան պիտի դրկեն Ֆրանսա մտնող օտարականներու ցուցակը: Այն օտարականները որոնք չեն կրնար ներկայացնել կանոնադրական թուղթերը, անմիջապէս պիտի նշանակուին, երկրէն արտաքսուելու համար:

2) «Նանսէնեան անցագիր» կոչուած անցագրերը տրուած այն օտարականներուն, որոնք չեն կրնար իրենց մայրենի երկրէն անցագիր ստանալ, պիտի հաստատուին նահանգապետներուն կողմէ, կամ *վիզէ* պիտի ըլլան ֆրանսական հիւպատոսներուն կողմէ, ներքին եւ արտաքին նախարարութենց որոշումէն յետոյ:

3) Ոստիկանական սպասարկութեանց հրահանգներ պիտի տրուին կէտ առ կէտ տրամադրութիւնները գործադրելու համար այն հրամանագրին, որ կը նշդէ թէ ինչ պայմաններու մէջ, որ եւ է կերպով, օտարական մը բնակեցնող որ եւ է անձ, պանդոկատէր թէ սենեկատէր, պարտաւոր է ոստիկանապետին յայտնել անոր ներկայութիւնը 24 ժամուան մէջ:

4) Վերջ դնելու համար բաղաքական գործունէութեան կարգ մը օտարականներու, որոնք չպահպան գործածելով լայնօրէն ընծայուած ասպնջականութիւն մը, կը գործեն մեկուսի կամ կարգ մը ընկերակցութեանց մէջ օտար պետութեանց հետ Ֆրանսայի յարաբերութեանց կամ յանախ, հանրային անդորրութեան տեսակէտէն վնասակար պայմաններով, նահանգապետները կը հրաւիրուին այս մասին բաղել ամէն տեղեկութիւն եւ զանոնք անյապաղ փոխանցել ներքին նախարարութեան, ի հարկին, ենթակաները երկրէն արտաքսելու համար:

5) Յարդ. Ֆրանսայէն հեռանալու հրաւէր ստացած օտարականները, կ'ենթարկուին վտարման **(refoulement)** պարզ միջոցներու. այդ պարագային՝ դէպ ի Ֆրանսա գաղտնօրէն վերադարձը չէր ենթարկուեր պատժական որ եւ է կարգադրութեան: Այս միջոցը չկիրառած է: Յետ այսու, արտաքսման պիտի ենթարկուի ամէն օտարական, որ անկանոն կացութեան մէջ կը գտնուի, կամ որուն՝ իմքնութեան թուղթը մերժուած է, կամ ձեռքէն առնուած է, անոր համար որ չի ներկայացներ անհրաժեշտ երաշխիքները:

6) Դատական նախարարին մէկ շրջաբերականը կը հրաւիրէ դատախազները որ օրէնքի խիստ կիրարկումը պահանջեն հանդէպ այն օտարականներուն, որոնք Ֆրանսա կը վերադառնան՝ հակառակ իրենց տրուած արտաքսումի հրամանին:

7) Հրամանագիր մը Հանրապետութեան նախագահութեան ապահովութեան սպասարկութիւնը կ'ենթարկէ ներքին ոստիկանապետութեան հրամանին. յետ այսու, այս վերջինին կը պատկանի այս սպասարկութեան բննիչներն ու պաշտօնատարները նշանակել:

Այն պարագային որ այս վերջիններ կանչուին Սէնի նահանգէն դուրս, ժամանակաւոր կերպով կ'ենթարկուին ընդհ. ապահովութեան տնօրէնութեան, դրուելու համար նահանգապետներու տրամադրութեան տակ:

8) Վերոյիշեալ միջոցներու բարւոք կիրարկումը ապահովելու համար, առ նուազն ամիսը մէկ անգամ, ներքին նախարարութեան մէջ տեղի պիտի ունենայ խորհրդակցութիւն մը, որուն պիտի մասնակցին արտաքին եւ ներքին նախարարները, ներքին ոստիկանութեան պետը, եւ ի հարկին, ուրիշ իրաւասու վարչութիւններ:

Այս կարգադրութեանց վերաբերեալ հրամանագրերն ու շրջաբերականները լոյս տեսան երէկուան պաշտօնաթերթին մէջ:

Կորկուլով Աստուածազուսիչ կը կարդայ Նոր ամբաստանիչ մը իր դէմ

Քննելու համար Կորկուլովի մասին վիճակը, մասնագէտ բժիշկները զայն ենթարկած էին գիտական փորձերու, որոնք տակաւին բացուցած են նախագահին ապաներչը: Այնպէս որ անոր հարցաքննութիւնը պիտի վերսկսի 4–5 օրէն:

Իր խցիկին մէջ, Կորկուլով իր յուշերը գրի կ'առնէ կամ ժամանակը կ'անցընէ Աստուածաչունչ կարդալով:

Գրեր էինք թէ Սոֆիա բնակող ռուս սպայ մը կարդ մը յայտնութիւններ ըրած էր Կորկուլովի կովկասի մէջ ունեցած գործունէութեան մասին, եւ ցոյց տուած էր երեք վկաներ, որոնց մէկը Ֆրանսացի գնդապետ մը, որ գաւառ կը բնակի: Այս վերջինը հրաւէր ստացած է ներկայանալու հարցաքննիչին եւ իր վկայութիւնը տալու:

Արտաքին նախարարութիւնը հաղորդած էր հարցաքննիչին թէ Փարիզ բնակող օտար զօրավար մը կրնայ տեղեկութիւններ հաղորդել Կորկուլովի անցեալ գործունէութեան մասին:

Այս զօրավարը ներկայանալով հարցաքննիչին, թարգմանեց ռուսերէն գրուած նամակ մը: Նամակագիրը որ խազախ մըն է, կը պատմէ թէ, երբեմն մէկ անգամ, ներքին նախարարութեան մէջ տեղի պիտի ունենայ խորհրդակցութիւն մը, որուն պիտի մասնակցին արտաքին եւ ներքին նախարարները, ներքին ոստիկանութեան պետը, եւ ի հարկին, ուրիշ իրաւասու վարչութիւններ:

Այս կարգադրութեանց վերաբերեալ հրամանագրերն ու շրջաբերականները լոյս տեսան երէկուան պաշտօնաթերթին մէջ:

Կորկուլով Աստուածազուսիչ կը կարդայ Նոր ամբաստանիչ մը իր դէմ

Քննելու համար Կորկուլովի մասին վիճակը, մասնագէտ բժիշկները զայն ենթարկած էին գիտական փորձերու, որոնք տակաւին բացուցած են նախագահին ապաներչը: Այնպէս որ անոր հարցաքննութիւնը պիտի վերսկսի 4–5 օրէն:

Իր խցիկին մէջ, Կորկուլով իր յուշերը գրի կ'առնէ կամ ժամանակը կ'անցընէ Աստուածաչունչ կարդալով:

Գրեր էինք թէ Սոֆիա բնակող ռուս սպայ մը կարդ մը յայտնութիւններ ըրած էր Կորկուլովի կովկասի մէջ ունեցած գործունէութեան մասին, եւ ցոյց տուած էր երեք վկաներ, որոնց մէկը Ֆրանսացի գնդապետ մը, որ գաւառ կը բնակի: Այս վերջինը հրաւէր ստացած է ներկայանալու հարցաքննիչին եւ իր վկայութիւնը տալու:

Արտաքին նախարարութիւնը հաղորդած էր հարցաքննիչին թէ Փարիզ բնակող օտար զօրավար մը կրնայ տեղեկութիւններ հաղորդել Կորկուլովի անցեալ գործունէութեան մասին:

Այս զօրավարը ներկայանալով հարցաքննիչին, թարգմանեց ռուսերէն գրուած նամակ մը: Նամակագիրը որ խազախ մըն է, կը պատմէ թէ, երբեմն մէկ անգամ, ներքին նախարարութեան մէջ տեղի պիտի ունենայ խորհրդակցութիւն մը, որուն պիտի մասնակցին արտաքին եւ ներքին նախարարները, ներքին ոստիկանութեան պետը, եւ ի հարկին, ուրիշ իրաւասու վարչութիւններ:

Այս կարգադրութեանց վերաբերեալ հրամանագրերն ու շրջաբերականները լոյս տեսան երէկուան պաշտօնաթերթին մէջ:

(Յուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱԼԷՊԻ ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ

—)(o)(—

Արաբական «էլ Թէգատում» թերթը կը գրէ.—

Տասը տարի առաջ Հալէպի որբանոցին մէջ Մովսէս Ղազարեան անուն 15 տարեկան պատանի մը կը գտնուէր: Վերջը այս տղան Ճերպէյլի որբանոցը փոխադրուեցաւ: Զափահաս եղաւ եւ որբանոցէն դուրս հանուեցաւ անիկա: Դուրսը կօշկակարութեան հետեւեցաւ եւ արձանագրուեցաւ բոլշեւիկ: Ան չարունակ կ'երազէր եւ յաճախ ալ կը յայտարարէր որ ինք յառաջիկային Լէնին մը պիտի ըլլայ:

Ժամանակ մը ի վեր Մովսէս փոխադրուած էր Հալէպ եւ կիւլապի եկեղեցական ընկերութեան գործին մէջ, աշխատասէր եղած: Հոս, Հալէպի մէջ, ան բոլշեւիկեան կազմակերպութիւն մը սաեղծեց, որուն կը մասնակցէին Մաշիկ Սարգիս, Արսէն Մարգար, Սամուէլ Քիւրքճեան, Մուհամմէտ Ալի կամ Քէրիմօֆ: Այս վերջինը բնիկ Պաղեստինցի է եւ բուն անունը Պէհի Սապրի: Այս մարդը պատերազմէ վերջ գտնուեցաւ Իտալիա, Աւստրիա, Պալիս եւ վերջն ալ Պէյրութ: Իր չրջած տեղերը կեղծ անունով կը հանդչուէր եւ յարաբերութեան մէջ կը մտնէր համայնավարներու հետ: Իր ամենավերջին անունը Քէրիմօֆ եղաւ: Անիկա Պէյրութ գտնուած միջոցին ծանօթացաւ Մովսէսին հետ եւ անոկ մխսին Հալէպ եկան, հոս եւս ստեղծելու համար բոլշեւիկեան կազմակերպութիւնը:

Առանց կռմէ կազմուած բոլշեւիկեան կազմակերպութիւնը ընթացաւ կ'աշխատէր եւ չէր ենթարկուեր կեդրոնին: Շարքը երկու անգամ ժողով կը գումարէին անոնք եւ Մովսէս ծրագիրներ կ'առաջարկէր: Կը պատրաստէին հայերէն լեզուով թռուցիկներ, որոնք Քէրիմօֆի կողմէ արտերէնի կը թարգմանուէին:

Մայիս 1ի առթիւ, գաղթականներու Թաղի պահակը տեսած է որ մարդ մը կամրիր գրօշ կը պարզէ. իսկոյն կը ձերբակալէ եւ կը տանի պահակատուն, ուր ան ամէն բան կը խոստովանի եւ երեւան կը հանէ բոլոր գաղտնիքները: Ուղարկուեցաւ կառավարութիւն Մովսէսի տան մէջ եւ հոն կը գտնուին գրօշներ, խմորատիպ, եւ բազմաթիւ թռուցիկներ: Մովսէս չուրանար եւ կը յայտարարէ որ ինք բոլշեւիկ է:

Հիմա բոլոր անդամները ձերբակալուած են:

ՔԻՒՐՏԵՐԸ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

—)(o)(—

Պաղտատ հրատարակուող «Պաղտատ Թայմզ» անգլիերէն թերթը կը գրէ թէ՝ Իրաքի մարզպանութեան քարտուղար Հարիւրապետ Հուլտ գացած է Շէյխ Ահմէտ Պարզանի մօտ, ընկերակցութեամբ պինուորական բոժիշկի մը: Ան տեսակցութիւն ունեցած է շէյխ Ահմէտի հետ եւ յայտնած անոր կողմէ գրաւուած երկու անգլիական օդանաւերը ետ առնել:

Այդ անգլիական օդանաւերէն մէկը կը կոչուի «Ուիլզ» որ բերուելով Պաղտատ նորոգութեան յանձնուած է. իսկ միւսը անվնաս վիճակ մը ունի եւ կը դանուի այժմ Պաղտատ:

«Պաղտատ Թայմզ» կ'աւելցնէ.—

Հարիւրապետ Հուլտի ունեցած յայտնութիւնը չատ կարեւոր է: Այսու հանդերձ չատ գաղտնի կը պահուին այն պայմանները որոնց համաձայն հարիւրապետը յաջողացաւ համոզել շէյխ Ահմէտ Պարզանը եւ անոնց հետ համաձայնութեան լեզու մը գտնել:

Շէյխ Ահմէտ սակայն, այս երկու անգլիացի պինուորականներու հանդէպ չատ լաւ վերաբերմունք մը ցոյց տուած է եւ գանոնք հիւրասիրած մեծ պատիւներով:

Այս տեղեկութիւնները հաղորդելէ վերջ, «Պաղտատ Թայմզ» կուտայ հետեւեալ լուրերը.—

Զինուորական իշխանութիւնը որոշած էր Պարզանի սահմաններուն վրայ պահակատուն մը հաստատել եւ ձեռնարկած էր շինութեան: Բայց Շէյխ Ահմէտի ուժերը լուր առնելով յարձակում գործեցին եւ սպաննեցին երեք զինուոր եւ բազմաթիւ վիրաւորներ ձգեցին:

ԱՀԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ԱՍՏՂԸ

(Հ. Հ. Վերնիսյանի անվ.)

ՆԱԽԱԳԻԾ

1 Գլուխ

ՊԵՏՈՒ ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ

ԱՆՁԸ՝

Օգոստոս – Հասարակական կազմակերպություն

I Վերամշակման ցեխ

II Ծորակատուփերի ցեխ

I Ձուլարան

II Ձուլարան

I Վերամշակման ցեխ (Վերահսկիչ)

II Վերամշակման ցեխ

Վերամշակման ցեխի պետ

Ավագ վարպետ

Ձուլարանի պետ

Ձուլարանի ավագ վարպետ

Ձուլարանի ավագ վարպետ (Հերթափոխ)

Ձուլարանի վարպետ

Ձուլարանի վարպետ

Ձուլարանի վարպետ

(Ովքե՞ր են դրանք, ինչպե՞ս են հայտնվել այդ վիճակում, ինչպե՞ս կարելի է օգնել նրանց, որ նորից մարդ դառնան, ինչպե՞ս կարելի է կանխել նոր զոհերի առաջացումը։ Այս հարցերի շուրջ մեր ընթերցողները կարող են հայտնել իրենց կարծիքները։ Ամենահետաքրքրական նամակները կհրատարակենք։)

Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ, ուսուցչուհի, Ալավերդի։ — Ես կարծում եմ, որ նրանք, ովքեր ընկել են այդ վիճակի մեջ, ամենից առաջ պետք է ամաչեն իրենց արարքներից։ Ամաչեն իրենց ընտանիքի, հարազատների, ընկերների առաջ։ Ամաչեն, որ ապրում են հասարակության հաշվին։ Ամաչեն, որ ոչ մի օգուտ չեն տալիս հասարակությանը։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չունեն մեր կյանքում։ Ամաչեն, որ ոչ մի հետք չեն թողնելու մեր պատմության մեջ։ Ամաչեն, որ ոչ մի ուրախություն չեն պատճառելու ոչ մեկին։ Ամաչեն, որ ոչ մի ժպիտ չեն կարողանում առաջացնել մարդկանց դեմքերին։ Ամաչեն, որ ոչ մի ստեղծագործություն չեն կարողանում անել։ Ամաչեն, որ ոչ մի գիրք չեն կարողանում գրել։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներկայացում չեն կարողանում բեմադրել։ Ամաչեն, որ ոչ մի նկար չեն կարողանում նկարել։ Ամաչեն, որ ոչ մի ֆիլմ չեն կարողանում նկարահանել։ Ամաչեն, որ ոչ մի ստեղծագործություն չեն կարողանում հորինել։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր մշակույթի գանձարանում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր գիտության զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր տեխնիկայի զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր տնտեսության զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր պետականության զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր ազգային անկախության զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր ազգային ինքնության զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր ազգային գիտակցության զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր ազգային ոգու զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր ազգային հպարտության զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր ազգային արժանապատվության զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր ազգային ինքնագիտակցության զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր ազգային ինքնաճանաչման զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր ազգային ինքնահաստատման զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր ազգային ինքնարտահայտման զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր ազգային ինքնադրսևորման զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր ազգային ինքնաիրացման զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր ազգային ինքնակատարելագործման զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր ազգային ինքնաբացահայտման զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր ազգային ինքնահայտնության զարգացման գործում։ Ամաչեն, որ ոչ մի ներդրում չեն կարողանում անել մեր ազգային ինքնա

Պոմպէյի խռովութիւնները

Պոմպէյի կառավարիչը վերջ տալու համար վերջին օրերու խռովութեանց, չարժման մէջ դրաւ հրետանիքները, թեթեւ ձիաւորները, արքայական ինդանօթաձիգներու օժանդակ ուժերը եւ քաղաքին կամաւորներու զինուորական կազմակերպութիւնը:

Այս հրամանը տրուած է նախորդ օրուան խռովութեանց ու կռիւներուն հետեւանքով, որոնց ընթացքին վիրաւորուեցան 140 եւ սպաննուեցան 10–15 անձեր:

Երէկ որ եւ է միջադէպ չպատահեցաւ: Մաս մը վաճառատուներ բացին իրենց դռները: Ժողովուրդը կը պահանջէ որ կառավարութեան ձեռք առած խիստ միջոցները՝ քաղաքին անդորրութիւնը պահպանելու համար, չարունակուին:

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

28 Մայիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

միւնէտ առաւօտ ՓԼՕՓ ԺՈՒՐՆԱԼի սրահին մէջ

21 Rue Cadet, Paris (9) **Métro: Cadet**

Կը նախագահէ Հ. Հ. Պատուիրակութեան Նախագահ

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

Բանախօսութիւն, երգ, նուագ, բեմական պարեր, խմբական երգ եւ արտասանութիւն:

Կէս գիշերէն վերջ պարեր. ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ:

ՄՈՒՏՔ 7.50 ՖՐԱՆՔ

Մանրամասնութիւնները շուտով:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

ՄՏԱՑՄՈՒՆՔ

Սէն Ռաֆայէլ, Տիկ. Է. Գ.— 280։
Լա Սէյն Սիւր Մէռ, Ս. Կ.— 35։
Բրնուլէն, Ս. Գ.— 35։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ բանակի հայ նախկին կամաւորներու միութեան ընդհանուր ժողովը տեղի պիտի ունենայ Մայիս 27, Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8,45ին, 6 Rue de la Grange Batelière, Փարիզ (9)։ Օրակարգ՝ քննիչ յանձնախումբի տեղեկագիր եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան։ Կը հրաւիրուին բոլոր ճակատներու հայ լեգէոնականները։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ *Գործի խաւ նեւռոդ գործաւորուհիներ։ Դիմել Պ. Վ. Խպիրեանի, 31 Rue St. Lazare, Paris.*

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant **H. STEPHAN**

Ա. ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒՄ

4 *Յունիս Շաբաթ գիշեր ժամը 8.45ին*

ՏՕՆ ԺՈՒԱՆ

գոմէտի 5 արար՝ Մոլիէռի

Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

իր cheval de bataille

դերին մէջ

Théâtre Montmartre **l'ATELIER**

Place Dancourt (Métro: Blanche et Anvers)

Ամերիկայէն նոր ժամանած

ԼԵՒՈՆ-ՅԱՐՈՒԹ

Մաեստրոյի եամբ

ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

կը ներկայացնէ

Բ. ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒՄ

12 *Յունիս կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին*

ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ

Լ. Յարուք (Աքեզաց)

Գ. ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒՄ

Représentation Française

championnat artistique

12 **Juin Dimanche soirée 8.45 avec le concours des Artistes du Théâtre de l'Odeon**

OTHELLO

V.PAPAZIAN(dans OTHELLO en Français)

ՏՈՄՍԵՐ 25, 20, 15, 10 եւ 7 Ֆրանք

Կը ծախուին «Յառաջ»ի խմբագրատունը եւ սովորական տեղերը, իսկ ներկայացման օրը՝ թատրոնի կիշէն ժամը 12էն սկսեալ։

V. PAPAZIAN

LEON HAROUT

Մեծ երգահանդէս

ՄԻԻԹԻԱԼԻԹԷԻ ՄԵԾ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ **24 Rue St. Victor**

5 Յունիս Կիրակի ցերեկ ժամը 3ին

ՍԻՓԱՆ *երկսեռ երգչախումբի նախաձեռնութեամբ*

Ի պատիւ իր հիմնադիր-ղեկավար **ՍԱՔՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ**

Մասնակցութեամբ **120** *հոգիէ բաղկացած երկսեռ երգչախումբի*

կը մասնակցին ծանօթ արուեստագէտներ

ՕՐ. Հ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ (երգ), ՕՐ. Մ. ՊՕՏՈՒՐԵԱՆ (դաշնակ)

Պ. Պ. ՍՏ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ (պարիթոն), ԻՒԶՊԱՇԵԱՆ (ջութակ)

ԱՐՏ. ՍԷՄԷՐՃԵԱՆ (թենոր)

Երգչախումբի մեներգողներ՝ Տիկ. Մ. ՍՈՒՐԱԲԵԱՆ, ՕՐ. Ա. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Երգահանդէսը նուիրուած է միայն հայ երգի ու երաժշտութեան

Տոմսերու գիները.— 25, 20, 15, 10, 7.50 եւ 5 ֆրանք

Ցանսի.— Երգչախումբերու անդամներուն, հայ ուսանողներուն, հայ սկաուտներուն, արիներուն եւ արիներուհիներուն զեղչեալ տեղեր։

Տոմսերը կը գտնուին Սիփանի անդամներուն մօտ, հայ թերթերու խմբագրատուները, հայ գրատուները, ճաշարանները եւ ծանօթ տեղերը։ Նաեւ թատրոնի պիւրոն ամէն առեն։ Tél. Odéon 26—90։

ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Ա. Ե. Հ. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այսօր Կիրակի ժամը 3ին Մուրատեան վարժարանի թատերասրահին մէջ, (Salle Béchigtachelian), 26 rue Troyon: Sèvres

կը ներկայացուի 48 ՕՐԱՆՈՑ ԳԼԽՈՒ ՓՈՐՁԱՆՔԸ

Հայկական եւ կովկասեան պարեր՝ հայկական տարազով, երգ, նուագ, արտասանութիւններ, եւայլն։ Կը ժամնակցի Եփրատ նուագախումբը։

կը խօսի՝ Տիկ. ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Մուտք 5 ֆրանք

Հանրակառք Թիւ 1 Լուվրէն եւ իջնել փոն տը Սէվր, փորթ տը Վէրսայլէն 23 եւ 32, իջնել փորթ Պիեանգուր: Շոգեկառք կառ Սէն Լազարէն եւ իջնել փոն տը Սէվր:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈՐԵԼԵԱՆԸ

Դպրոցասէրի Յիսնամեայ Յոբելեանական հանդիսութիւնը պիտի կատարուի այսօր Կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 3ին վարժարանին մէջ: Այս հանդիսակատարութիւնը նախապէս որոշուած էր Մայիս 9ին, սակայն յետաձգուեցաւ հարկեցուցիչ պատճառներով:

Կեդրոնական վարչութիւնը կը ցանկայ յայտարարել, որ տեղի անձկութեան պատճառաւ պիտի սահմանափակէ ներկաները միայն անոնց, որոնք հրաւիրատոմս ունին: Հետեւաբար կը խնդրէ, որ փափաքողները հաճին կանխաւ ապահովել իրենց հրաւիրատոմսերը, դիմելով անձամբ կամ գրաւոր՝ վարժարանին տնօրէնութեան: **(1, Boul. du Nord.—Le Raincy, S. et O.):**

⁂ Յոբելեանական հանդիսակատարութիւնները տեղի պիտի ունենան նաեւ, Մարսէյլ, Լիոն, Գահիրէ, Ֆիլիպէ, Նիւ Եորք, Պոսթոն, Ֆիլատելֆիա, Փրովիտենս, Տիտրոյիդ, Հարթվըրտ, Հալէպ:

⁂ Դպրոցասէրի Սաւուց Միութիւնը, այս առթիւ կը հրաւիրէ բոլոր սաւուհիները անխտիր, որ նոյն օրը ներկայ ըլլան վարժարան: Անոնց հրաւիրագիր պիտի չղրկուի:

Ա. Լ. Է. Մ Շ Ա Հ Ի

40 ՀՈԳԻՆՈՑ ՍԷՆՖՈՆԻԷ ՕՐՔԷՍԹՐԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

19 Յունիս կէսօրէ վերջ ժամը 4ին

կը խնդրուի նկատի առնել այդ թուականը

Հայերու ժամադրավայրը

Ճաշարան **Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա**

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52—73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Հայրենակիցներու ուշադրութեան

Սուլթաններու Սուլթանը, աշխարհի սուրճերուն թագաւորը, խմողին մարսողութիւնը կը դիւրանայ եւ հաճոյալի ժամանց մը կ'ունենայ։

Պահանջեցէք հայ նպարավաճառատուններէ

կեդրոնատեղի 92 Rue d'Angoulême

S. TOROSSIAN

Մէթրօ Ccuronnes եւ Parmentier

ԲՈՒՐԴԵՐ

Կը ծախենք ամէն տեսակ բուրդեր՝ Թրիքօ շինողներու համար։ Միշտ պատրաստ ունինք 50000 քիլօ ամէն տեսակի գոյներով բուրդեր՝ Թիւ 2/28, 3/28, 2/32, 2/36, 2/40 եւ հաստ մանած բուրդ (grosse laine): Ամէն տեղէ աժան գին:

Դիմել՝ **Doerflinger,**

31 Rue de Maubeuge, Paris (9) Métro Cadet

Dr. VIDAL Ի ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆՆԵՐԸ

4 Rue St. Lazare, մէթրօ N. D. de Lorettes

28 Rue des Dames, մէթրօ Rome

ԱՁՔԻ, ՔԻԹԻ, ԿՈԿՈՐԻ եւ ԱԿԱՆՋԻ հիւանդութիւններ

ընդունելութիւն՝ Գշ., եշ. եւ շբ. օրերը ժամը 1—7

Ամէն հիւանդութեանց համար՝ ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—7.30

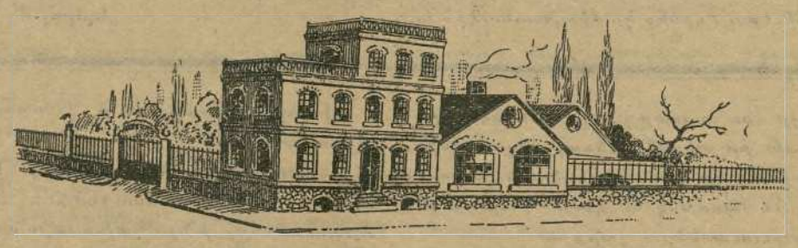
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ.— Երաշխաւորուած աշխատանք, վճարման դիւրութիւններ։ Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—7.30։

ԱՌԻԹԸ ՄԻ ՓԱԽՑՆԷՔ

Վարձու եւ աժան յարկաբաժիններ

Ողաւուն եւ կոկիկ սենեակներ, գեղեցիկ տեսարան, մէկ եւ երկու սենեակնոց յարկաբաժիններ, մուտք եւ խոհանոց, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, ջերմութիւն:

Խանութ մը առանձին կամ բնակարանով: Porte d'Orléans էն հանրակառքով 6 վայրկեան: Առնել 88 Թիւ հանրակառքը եւ իջնել La Grange Ory: Պայմաններու համար դիմել՝ Պ. Վարդանեանի. 50 Rue Isidore—Neujahr, Bagneux, Seine.

RÉALISATION IMMOBILIÈRE

կը հրաւիրենք բոլոր անոնք որ տուն շինել պիտի տան, չի կնքել ոեւէ ապահնաուութիւն, առանց մեզի խորհուրդ հարցնելու:

Ամէն դիւրութիւն շինութեանց եւ փոխառութեանց համար, երկար պայմանաժամ նուազագոյն տոկոսով:

Դրուած դրամագլուխին վրայ 100ին 70 եկամուտ կ'ապահովենք տարեկան։ Ունինք նաեւ վարձու յարկաբաժիններ եւ աշխատանոցներ:

Խորհրդակցութիւնները ձրի են, ժամը 2էն 6.30:

Նշանեան *20, Passage Prado,* (մէթրօ Սէն-Տընի)

Հրաւէր բոլոր փափկաճաշակներուն

Ճաշարան Գ. Ա. Ռ. Լ. Օ

34 Rue St. Lazare, Paris (9)

Արեւելեան եւ եւրոպական համեղ եւ խնամուած կերակուրներ

Գինները շատ դիւրամատչելի, արագ եւ անթերի սպասարկութիւն։

Մի մոռնաք իր անուանի մածունը

ԿԱՐԵՒՈՐ

Եթէ կ'ուզէք ձեր կազմակերպած Հանդէսները հաճելի դարձնել նուագախումբին, կը առաձնենք երեկոյթներու, հանդէսներու, հարսանիքներու, եւայլնի մէջ նուագել հայկական եւ եւրոպական պարեր. 5—25 հոգիէ (ըստ կամս հրաւիրողի) բաղկացած նուագախումբ, միսիայն 300 ֆրանք վարձք։ Պայմաններու մասին 8 օր առաջ դիմել «Եփրատ»ի վարչութեան, հաս. ցէ Տ. Օնոսեան, 15 Rue du Pourtour, Clamart.

ԾԱԽՈՒ ԵՆ

2 սենեակ 1 խոհանոց եւ 1 սենեակ առանձին կամ ամբողջը միասին։ 2 սենեակ խոհանոցի տարեկան վարձք՝ 700 ֆր., իսկ մէկ սենեակի համար տարեկան վարձք՝ 130 ֆր.։ Շէնքը կը գտնուի Պուլվառի վրայ եւ ունի պարտէզ, ելեկտրականութիւն, պայլ 8 տարի։ Դիմել՝ 105 Ave. des Grandes Champs, Romainville, Seine։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորքի, արեան՝ վէներ. հիւանդութիւն եւ վարիսի: Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12:

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

վիրաբոյժ — ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔԻԼԹԷԷՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5)

ՄԱՄՆԱԳԻՏ ՈՍԿԻ ՔՈՒՐՈՆԻ, ՊՈՒՅՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՆԱՅ՝ ի

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործ։ ներ

ՄԱՔՈՒՐ եւ ԽՆԱՄԵԱԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 2էն 8, առտուները ժամադրութեամբ, կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր։

Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ

ՏՕՔԹՕՐ ԱՍԼԱՆ

ՓՈԽԱԴՐԱԾ Է ԻՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

34 Boulevard de Clichy, Paris (18)

Métro: Pigalle Tél. Marcadet 76-65

Ընդունելութեան ժամերը ամէն օր ժամը 11էն կէսօր եւ 3էն 8ը։ Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12.

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին

44 Rue Boissonnière. Մէթրօ՝ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ԳՐՔԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

51 rue Monsieur-le-Prince, Paris (6). Tél. Danton 88.65

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտալլ Ֆրանս. առողջապահ. նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Շէն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շղթանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակիներան դարմանում (radiothéraphie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԵՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Հակաշիճախտային կանխարգելիչ եւ քուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնեցնական, Թելադրական եւ ֆրէյեան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս սաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Դարմանատունը ունի ատամնաբուժարանը որուն մէքանիսիէնն է Պ. Վ. ԹԱՇՃԵԱՆ:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, բոլոր մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուս.

Հասցէ՝ 31 Rue de la Rochefoucauld (9)

Métro: Trinité, St. George et Pigale: Tramway 26, 28, 54:

Autobus AF, AJ, AM, B, BD, BI, G, Gbis, L, H, Hbis, R, Rbis

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Gobelins 19-78

(ԵՐԹԵԼՈՒԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
24
ՄԱՅԻՍ
1932

24 MAI
1932

Ը. ՏԱՐԻ Թիւ 1887 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԹՈՒՎԱԲԱՐ ՈԳԻՆ

Ապրիլեան սպառնալը այս տարի գրեթէ բոլոր գաղութներու մէջ ուժեղացաւ համաշխարհային բնոյթով, համերաշխութեան ու բարեկամակցասիրութեան մթնոլորտ մը ստեղծելով։

Տարագիր զանգուածներու դժոխային վիճակը ակնյայտնի էր, ու մամուլը արձանագրեց ուժեղ արձագանգները եւ սիրելիք եղբայրակցութիւններ հաստատելու այս կեցուածքին։

Բայց Սեւրի մէջ տեղի ունեցած արիւնոտ ու դաւադիր դէպքը եկաւ խաթարելու այս անխառն դժուարութիւնը, Սպառնալը կախարդանքի բեմ մը դարձնելով։

Երեւոյթը ընդվզեցուցիչ է երկու պատճառով։

Նախ, այդ խռովութիւնները կ'անդրադառնան ամբողջ գաղութին վրայ, տեղական կառավարութիւններու աչքին անբարեյարմար մարը մը ներկայացնելով հայ ժողովուրդը։ Օտարականները հանդիպ, ամէն տեղ լսուած ուժգնութիւն մը արդէն կը նշմարուի։ Նոյն իսկ ուրիշ ազգի պատկանող խռովարարները պատճառ կը դառնան, որ Հայերը հալածուին որպէս հիւրընկալուած ժողովուրդ։ ուր մնաց, երբ զանազան գաղութներուն մէջ նախաձեռնութիւնը կը տանձնեն հայ անունը կրող անպատասխանատու մարդիկ, ամէն օր նոր դրգռութեան մը տեղի տալով։

Այդ դրգռութիւններու արձագանգը օտար մամուլին մէջ կարող է ձիւնէ գնդակի պէս ահել, Սուրիոյ, Ցունաստանի, Ֆրանսայի եւ այլ վայրերու մասնութիւններուն միախառնուիլ, հրէշաւոր կերպարանք առնուլ, ու հայ ժողովուրդը ներկայացնել, ընդհանրապէս խռովարար տարր մը։

Երկրորդ, Սեւրի դէպքը, որքան ալ մասնակի երեւոյթ մըն է, տառնեակ մը ժողովուրդներու սիրելիք երեւոյթին քով՝ տխուր դրուագ մը միայն, սակայն կը թունաւորէ հայկական ներքին կեանքը, կը կազմալուծէ համերաշխութեան ձեռնարկները, եւ գաղութէ գաղութ կը դառնայ վէճի ու յուսալքումի պատճառ։

Այս դառապարանքի արարքներուն արդիւնքը յայտնի է. — օտարներուն առջեւ կը դառնանք անբաղձալի, ներքին կեանքի մէջ՝ քայքայուած ու չինարար գործի անընդունակ։

Իսկ ի՞նչ բանի կը հետամտին անոնք որ ամէն գնով այս տխուր դէպքերու հրահրիչը կը հանդիսանան։

Ջոյ քովի բերէք այս վերջին 7–8 տարիներու երբեմն տղայական, ու չատ յաճախ՝ ոճրային արարքները, որ տեղի ունեցան զանազան գաղութներուն մէջ, համայնավարներու կամ անոնց հետ մտերիմ անգիտակից, անտեղեակ ու կասկածելի տարրերու կողմէ, պիտի տեսնէք, որ գերագոյն նպատակը ԽՈՎԱՐԵՑՆԵԼ է, գաղութները քայքայուած պահելու, համերաշխութեան եւ համագործակցութեան ամէն հնարաւորութիւն անկարելի դարձնելու եւ բռնութիւնները կատարեալ անիշխանութեան մը մտնելու համար։

Այս խռովարար ոգին երբեմն փաղաքշող մթնոլորտ մը գտաւ գաղութներուն մէջ, օգտուեցաւ միւս կուսակցութիւններու սուր հակամարտութիւններէն, չհագորձեց չէզոք զանգուածներու հայրենասիրութիւնը, որ ուղղուած էր Հայաստանին, եւ ոչ երբեք համայնավարութեան, ու ամէն տեղ աքլորի պէս հրապարակ նետուեցաւ Դաշնակցութեան դէմ։ Սակայն, կամաց կամաց անոնց դէմքը պարզուեցաւ, ու հայութիւնը, դէթ մասամբ, ըմբռնեց թէ այդ արարքները հայ ժողովուրդի դէմ ուղղուած էին։

Որքան հանրային կարծիքը բարձրացաւ, կամքերը համախմբուեցան, խռովարարները դիմագերծ եղան, այնքան խաղաղեցան գաղութները։ Շատ մը գաղութներու մէջ, հակառակ ամենօրեայ իրենց սուացած հրահանգներուն, այդ անպատասխանատու տարրերը այլ եւս չեն համարձակիր ժողովները խանգարել, — վատահաբար կարելի է ըսել, — տեղի տալով միայն հաւատքական կամքի եւ զօրաւոր կազմակերպութեան մը առջեւ։

Եթէ այս վերջերը Սեւրնիկը եւ Ցունաստանի զանազան մասերը խռովութեան թատերաբեմ դարձան, ոչ ոքի գաղտնիք է, որ այդ խռովութեանց եռեւը կանգնած էր Մոսկ. Հայաստանի ներկայացուցիչը եւ կը չհագործէր ներգաղթի խնդիրը ամէնէն գեղեցիկ ձեւով, չնչին հաշիւներ մաքրելու արտասահմանի տարագիր Հայութեան ծոցէն ներս։

Ուրիշ տարիներէ ի վեր հայ համայնավարներն ու անոնց անդիտակից կասկածելի տարրերը լծուած են իրականացնելու երեւանի հրահանգը, որ ձեւակերպուած կը գտնենք Աչոա Յովհաննիսեանի «Գաղութահայ Մտնդիրներ» գրքոյկին մէջ։ — «Զպիտի մոռնանք որ հակայեղափոխութեան ներքին պատկտումը հանգամանք է, որ ունի յեղափոխութեան համար միայն օժանդակողի գործօն նշանակութիւն։ Պէտք է օգտագործենք այդ պատկտումը, քանի որ, յիրաւի, այդ պատկտումը «դաշնակցում» է մեր գործին։»

Այս անվտանգական հերոսները ուրիշ տարիէ ի վեր չհագործեցին Դաշնակցական – Ռամկավար – Հնչակեան հակամարտութիւնները, գաղութները անկազմակերպ պահելու համար, որովհետեւ, նեռուեցաւ Դաշնակցութեան դէմ։ Սակայն, կամաց կամաց անոնց դէմքը պարզուեցաւ, ու հայութիւնը, դէթ մասամբ, ըմբռնեց թէ այդ արարքները հայ ժողովուրդի դէմ ուղղուած էին։

Ոչքան հանրային կարծիքը բարձրացաւ, կամքերը համախմբուեցան, խռովարարները դիմագերծ եղան, այնքան խաղաղեցան գաղութները։ Շատ մը գաղութներու մէջ, հակառակ ամենօրեայ իրենց սուացած հրահանգներուն, այդ անպատասխանատու տարրերը այլ եւս չեն համարձակիր ժողովները խանգարել, — վատահաբար կարելի է ըսել, — տեղի տալով միայն հաւատքական կամքի եւ զօրաւոր կազմակերպութեան մը առջեւ։

Եթէ այս վերջերը Սեւրնիկը եւ Ցունաստանի զանազան մասերը խռովութեան թատերաբեմ դարձան, ոչ ոքի գաղտնիք է, որ այդ խռովութեանց եռեւը կանգնած էր Մոսկ. Հայաստանի ներկայացուցիչը եւ կը չհագործէր ներգաղթի խնդիրը ամէնէն գեղեցիկ ձեւով, չնչին հաշիւներ մաքրելու արտասահմանի տարագիր Հայութեան ծոցէն ներս։

Ուրիշ տարիներէ ի վեր հայ համայնավարներն ու անոնց անդիտակից կասկածելի տարրերը լծուած են իրականացնելու երեւանի հրահանգը, որ ձեւակերպուած կը գտնենք Աչոա Յովհաննիսեանի «Գաղութահայ Մտնդիրներ» գրքոյկին մէջ։ — «Զպիտի մոռնանք որ հակայեղափոխութեան ներքին պատկտումը հանգամանք է, որ ունի յեղափոխութեան համար միայն օժանդակողի գործօն նշանակութիւն։ Պէտք է օգտագործենք այդ պատկտումը, քանի որ, յիրաւի, այդ պատկտումը «դաշնակցում» է մեր գործին։»

Այս անվտանգական հերոսները ուրիշ տարիէ ի վեր չհագործեցին Դաշնակցական – Ռամկավար – Հնչակեան հակամարտութիւնները, գաղութները անկազմակերպ պահելու համար, որովհետեւ, նեռուեցաւ Դաշնակցութեան դէմ։ Սակայն, կամաց կամաց անոնց դէմքը պարզուեցաւ, ու հայութիւնը, դէթ մասամբ, ըմբռնեց թէ այդ արարքները հայ ժողովուրդի դէմ ուղղուած էին։

ԼԻՆՏՊԷՐԿԻ ԲԱՐԵԿԱՄԸ ՄԵԳՍԱԿԻՑ ԱՌԵՒԱՆԳԻԶՆԵՐՈՒՆ

Տղեկին առեւանգիչ – սպանիչները երեւան հանելու բոլոր ճիգերը ցարդ ապարդիւն մնացին։ Բայց, կը թուի թէ ոստիկանութիւնը այս անգամ կրցած է երեւան հանել հետք մը, որ գինքը պիտի առաջնորդէ առեւանգիչներու ձերբակալման։ Նախկին ոստիկան մը տեղեկացուցած է թէ մաքսանենգ մը իրեն յայտնած է որ տղեկը առեւանգուած է երեք անձերու կողմէ եւ սպանուած գլխուն արուած մուրճի հարուածով։ Դիակը պահուած էր Լինտպէրկի բնակարանէն 8 քիլոմեթր հեռու։

Նախկին ոստիկանը անօգուտ նկատած էր այս տեղեկութիւնը հաղորդել ոստիկանութեան, մաքսանենգի մը խաղը նկատելով. բայց երբ խմացաւ որ տղեկին դիակը իրօք գտնուած է, դիմեց ոստիկանութեան։

Հաստատուած է թէ Նոր Ցելզի նաւահանգիստը Քրըթիս որ Լինտպէրկի բարեկամն էր, առեւանգիչներու հետ բանակցութենէ ամբողջ պատմութիւնը հնարած է։ Դրամի պէտք ունէր, եւ չահադործած է Լինտպէրկի ցաւն ու միամտութիւնը, միչտ սահելով եւ յերիւրելով։ Իւրացուցած է դրամը, զոր Լինտպէրկ իրեն կուտար՝ յանձնուելու համար առեւանգիչներուն՝ իբր փրկագին։

ՕԴԱՆԱԻՈՐԴ ԱՄԵՐԻԿՈՒՀԻՆ ԿՏՐԵՑ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԸ

—)(o)(—

Ամերիկայի ծանօթ օդանաւորդուհին Միս Էմիլիա Իրհարթ որ միեւնոյն ճամբայ ելած էր կտրելու համար Ատլանտեանը, ստիպուեցաւ իջնել Լոնտոնտերրի, Մեծ Եղնայի խանգարմանի հետեւանքով, յաջողութեամբ եւ միեւնոյն կտրելէ յետոյ Ատլանտեանը։

Լիմպէրկի սխրագործութեան հիմնական տարեդարձին է որ կը զուգադիպի օդանաւորդուհիին փորձը եւ երկրորդ անգամն է որ կը կտրէ Ատլանտեանը, առաջինը օդանաւորդի մը հետ 1928ին։

Օդանաւորդուհին, այս կերպով, 16 ժամուան մէջ կտրած է 3218 քիլոմեթր հինչ որ մրցանիշ մը կը նկատուի։

Շարաթ օր, առանց գիտնալու թէ օդանաւորդուհին ստիպուած է վար իջնել Լոնտոնտերրի, խուռն բազմութիւն մը հաւաքուած էր Պուրժէի կայանը, ուր կը սպասուէր Միս Էմիլիա։

ԹՈՒՐՔ ՇՈՒՆ ՄԸ ԿԱՏՂԱԾ

Էնկիւրի, 22 մայիս.— Կատղած շուն մը, երէկ, սարսափ ձգեց Տրապիզոնի փողոցներուն մէջ, ամբողջ երկու ժամ։ Շունը խածաւ 17 հոգի, 3 այրեր, 10 կիներ եւ 4 տղաքներ, մինչեւ որ կարելի եղաւ զայն սպանել։

ՔՐԻՕԿԵՐԻ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Լուցկիի թագաւորին Քրէօկէրի ընկերութեան հաշուեյարդարը վերջացաւ։ Ընկերութիւնը սնանկ յայտարարուած է հինգ միլիառ բացով։

Քրէօկէրի գեղծումներուն հետեւանքով՝ սնանկացած են ուրիշ 14 զանազան ընկերութիւններ ալ։

ԿՈՐԿՈՒԼՈՎԻ ՅՈՒՇԵՐԸ

—)(o)(—

ԱՄԷՆ ԻՆՉ ՆԱԽԱՏԵՍԱԾ ԷՐ

Երեք երդուեալ ոտս թարգմանիչներ լրացուցին Կորկուլովի յուշերուն Թարգմանութիւնը։ Այս յուշերը՝ որոնք կը բաղկանան 40ի չափ մեծադիր ու մեքենագիր էջերէ, կը պարզեն ոճրագործին քաղաքական տեսակէտները ու ծրագիրները։ Ըստ Կորկուլովի Ռուսիան էր որ փրկեց Ֆրանսան որ ամէնէն մեծ պատասխանատուն է Ռուսիոյ դժբախտութիւններուն։

Թարգմանները այս յուշերուն հետ, հարցաքննիչին յանձնած են նաեւ Կորկուլովի մէկ ձեռագրին Թարգմանութիւնը։ Այս ձեռագիրը գտնուած է Կորկուլովի մէկ զբօսիկին մէջ եւ կը վերաբերի ոտս ծովակալին Քոլչաքի կեանքին։

Կը յիշուի թէ Քոլչաք բոլշեւիկներուն կողմէ հրացանի բանուեցաւ Սիպերիոյ մէջ, 1920 փետր. 7ին։ Այդ զբօսիկին մէջ կայ Քոլչաքի մէկ լուսանկարը եւ անոր չորս կողմն է որ Կորկուլով գրած է.— Սիբելի բարեկամ, մեր մեծ ոտս հայրենասէրը։ Ես, ոտս ֆաշականներու պէտք, կը մեռնիմ նոյն նպատակին համար, որ քուկդ էր։ բայց ես վրէժը լուծեցի Ռուսիոյ արհամարհուած պատուին, ինչպէս դուն։ Մահ Քոլչաքի եւ ապագային Ռուսիոյ պատառաններուն։»

Այս լուսանկարին չուրջը կան նաեւ երկու թուականներ։ Լուսանկարին ալ կողմը գրուած է 1920, փետր. 7, Քոլչաքի սպանութեան թուականը։ Ձախ կողմը՝ 1932, մայիս 6։ Այս այն թուականն է զոր Կորկուլով ընտրած էր իր մահուան համար եւ այդ օրն իսկ սպաննեց Փոլ Տումէրը, որմէ յետոյ, իբր թէ անձնասպան պիտի ըլլար

ԱՀԱԲԵԿԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ՍՊԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Սպանիոյ ներքին նախարարութիւնը կը հաղորդէ թէ երեւան հանուած է դաւադրութիւն մը, որ սարքուած էր Աչխատանքի Ազգային Դաշնակցութեան կողմէ եւ որ պէտք է ամբողջ Սպանիոյ մէջ պայթէր այս ամսուս 29ին։

Ցարդ, ոստիկանութիւնը յայտնած է գրաւել մօտ 1500 ռումբեր, 50 ատրճիղը երկայնթով եւ 12 յայնթով։

Այս դաւադրութեան վրայ, Աչխատանքի Դաշնակցութեան բոլոր մասնաճիւղերը փակուեցան։ Դաւադիրները որոշած էին սպաննել նախարարներէն մէկը, ինչպէս նաեւ հանրապետական նախկին նախարար մը։

Դաւադրութեան կեդրոնը կը գտնուէր Աթասալուխոյ մէջ։ Դաւադրութիւնը երեւան եկաւ ատոմիկ պայթումի մը հետեւանքով, որ տեղի ունեցաւ սէնտիքաներու նախագահի տան մէջ, Սէվիլի մօտերը։

Քննութիւնները երեւան հանեցին թէ քաղաքին բազմաթիւ ձուլարաններ՝ առանց գիտնալու կ'աշխատէին դաւադրութեան համար գործածուելիք ձեռնաոումբերու պատրաստութեան։

Սպանիոյ զանազան քաղաքներուն մէջ եւս, ոստիկանութիւնը յայտնած է երեւան հանել ձեռնաոումբերու գաղտնի մթերանոցներ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ

Իւիւնութեան թուղթերու պարագան

Ֆրանսական պաշտօնաթերթերը չարաթ օր հրատարակեց օտարականներու բնակութեան վերաբերեալ հրամանագրերը։

Ինքնութեան թուղթերու մասին արուած է հետեւեալ որոշումը։

ՅՕԴ. Ա.—1929 յուլիս 10ի հրամանագրին 3րդ յօդուածը փոխուած է հետեւեալ կերպով. «Իւիւնութեան թուղթը կրնայ մերժուիլ այն օտարականին, որ անփոյթ գտնուած է շարժելու համար ի գօրու եղող կանոնադրութեան եւ որ կը գտնուի անկանոն վիճակի մէջ. ինչպէս նաեւ անոր որ չետ իւիւնութեան, կը տեսնուի թէ չի ներկայացուներ փափաքելի երաշխիքները։ Իւիւնութեան թուղթը կրնայ ետ առնուիլ այն օտարականէն որ կը դադրի ներկայացնելէ այս երաշխիքները։ Այս զանազան պարագաներուն մէջ, ենթական կ'արտօսուի։

1929 յուլիս 10ի հրամանագրին 3րդ յօդուածին համաձայն. սեփականատէրերը, պանդոկապետները եւ անոնք որ իրենց տան մէջ ուրիշներ կը բնակեցնեն, 24 ժամուան ընթացքին, պարտաւոր են իրենց կալուածին կամ հաստատութեան մէջ՝ օտարականին ներկայութիւնը յայտարարել։

Պարագան նոյնն է բոլոր անոնց համար որ բնակութիւն եւ անուն կը հայթայթեն օտարականներուն՝ իրենց տան մէջ։

Բայց, որպէս զի օտարականին ինքնութեան տուգումը դիւրանայ, յարմար դատուած է որ յայտարարութիւնն ընելու տիրապետած անձերը յիշեն նաեւ թէ ինքնութեան ի՞նչ թուղթեր կը ներկայացնէ օտարականը։

Համապատասխան հրահանգներ պիտի արուին իրաւասու ոստիկանութեանց, պանդոկապետներուն եւ օտարական բնակիչներուն, որպէս զի մասնաւոր ուշադրութիւն դարձնեն այս կանոնադրական տրամադրութեանց կիրարկման, այնպէս որ յայտարարութիւնը չուշանայ 24 ժամէն աւելի եւ հետեւաբար, կատարելիք հսկողութիւնը տեղի ունենայ անհրաժեշտ արթնութեամբ։ Օրէնքով նախատեսուած պատժական տրամադրութիւնները խստօրէն պիտի գործադրուին։

1929 յուլիս 10ի հրամանագիրը լրացուած է հետեւեալ կերպով.

«Յայտարարութիւնը պէտք է նշանակէ թէ օտարականին կողմէ ներկայացուած իւիւնութեան թուղթը կամ անցագիրը ո՞ւր տրուած է իրեն, ո՞ր թուականին եւ ի՞նչ համար կը կրէ։ Եթէ օտարականը չունի ո՛չ մէկը ոչ միւսը, պէտք է յատկապէս նշանակել եւ ստիպողաբար իրողութիւնը յայտնել տեղական իշխանութեան»։

Թուրքիոյ հետ համաձայնութիւն մը

Ֆրանքեթութը առեւտրական սենեակը հետեւեալը հաղորդած է մամուլին.

— Թուրքիոյ երկրագործական փոխ – նախարար Աքըփ պէյ, իբր ներկայացուցիչ թուրք կառավարութեան, փրանսական կառավարութեան հետ կնքեց առեւտրական համաձայնութիւն մը, որ հիմնուած է երկու երկիրներու միջեւ փոխանակուած ապրանքներու արժէքային փոխադարձութեան սկզբունքին վրայ։

«Այս համաձայնութիւնը, որուն վաւերացումը տեղի պիտի ունենայ կարճ ժամանակի մէջ, լայն չափով կրնայ մեղմացնել այն դժուարութիւնները որ գործնականին մէջ չեն կրնար հարթուիլ եւ որոնք, կը բխին երկու պետութեանց կողմէ պարտադրուած ներածումներու չափազանցին հետեւանքով։ Ատկից դէպ ի Թուրքիա փրանսական արտածումն էր որ աւելի, մասնաւորաբար կը վնասուէր։»

Թուրք դիւանագիտական շարժում մը

Լոնտոնէն տրուած լուրի մը համաձայն, Լոնտոնի թուրք դեսպանը Ահմէտ Ֆէրիտ պէյ դեսպան պիտի նշանակուի Վարշաւիոյ, ձէվատ պէյի տեղ, որ մէկ ֆանի օր առաջ մեռեր էր, երկար հիւանդութենէ մը յետոյ։ Նոյն պաշտօնով Լոնտոն պիտի փոխադրուի Միւնիր պէյ, Փարիզի թուրք դեսպանը։

Այս առթիւ կ'ըսուի թէ Լեհաստանի քրէական դեսպանութիւնը մասնաւոր կարեւորութիւն մը կը ներկայացնէ եւ թէ այս պարագաներու տակ Լոնտոնի թուրք դեսպանին փոխադրութիւնը Վարշաւիա, շնորհագրկում մը չէ։ Իրօք, քրէական տեսակէտով, Վարշաւիոյ թուրք դեսպանութիւնը կը կատարէ այն դերը, ինչ որ պատերազմէն առաջ՝ Լոնտոնի թուրք դեսպանը կը կատարէր։

Հրաժարում Վէնիզելոսի դաւիթին

Յունրղարանին մէջ բուռն ընդդիմութեան հանդիպած ըլլալով, Ցունաստանի վարչապետը Պ. Վէնիզելոս իր հրաժարականը ներկայացուց Հանրապետութեան նախագահին Պ. Զայիմիսի։

Պ. Վէնիզելոս, Պ. Զայիմիսի յանձնարարեց այնպէս մը ընել որ լայն զարձակութենէն հիմերով հանրապետական կառավարութիւն մը կազմուի անմիջապէս, վարչապետութեամբ Պ. Փափանդզոպուլոսի, դեկավարը հանրապետական կուսակցութեան, կամ վարչապետութեամբ զօրավար Քոնտիլիսի, դեկավարը ազգային հանրապետականներու։

Պ. Վէնիզելոս մամուլի ներկայացուցիչներուն կարգ մը յայտարարութիւններ ըրաւ, ըսելով թէ մամուլի եւ քաղաքական չրջանակներու կողմէ առնուած մը ի վեր կատարուած յարձակումները՝ կառավարութեան դէմ, այն տեսակ մթնոլորտ մը ստեղծած են, որ կառավարութիւնը չի կրնար որ եւ է պա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ

Հատվածներ խստագրված մի գրքից

Դիտեցի ես ու ականատես եղա, որ ամեն անգամ, երբ մեր ընկերներից մեկը մեզ մոտ էր գալիս, նա ինքն էր բացում դուռը, ինքն էր ընդունում հյուրին, ինքն էր ուղեկցում նրան մինչև դուռը, ինքն էր ճանապարհում նրան։ Ես ինքս էլ ականատես եղա, որ նա ինքն էր ամեն առավոտ ջրում իր ծաղիկները, ինքն էր մաքրում իր սենյակը, ինքն էր ամեն առավոտ ինքնաեռով թեյ պատրաստում իր համար։ Ես ինքս էլ ականատես եղա, որ նա

ԲՈՂՔԻ ՀԱՅԵՐԸ

(վ. Է. Գ)

Ք. ՊԱՍ

— Ես ալ ձեր պես էի, երբ շրջան մը առաջ Ամերիկա հասայ... Ձեր ձեռքերուն վրայ ալ ամերիկեան կեղտ կայ... Ես ալ ձեր պես կը մտածէի, թէ ամերիկեան հողը ոսկի է, ու ամէն մարդ հոն կրնայ հարստանալ... Ո՛չ եւ ոչ: Ամերիկան հողը ոսկի չէ, այլ՝ քրտինք... Ամերիկան հողը ոսկի չէ, այլ՝ քրտինք... Ամերիկան հողը ոսկի չէ, այլ՝ քրտինք...

— Ինչո՞ւ ուրեմն դուք հոն մնացիք, եթէ ոսկի չկար հոն:

— Ես ոսկի չգտայ, բայց ինծի համար աւելի արժէքաւոր բան մը գտայ հոն, որ ոսկիէն աւելի թանկագին է ինծի համար: Ես հոն գտայ ինքզինքս, ինքնավստահութիւնս, ինքնավստահութիւնս, ինքնավստահութիւնս...

— Ինչպէ՞ս կրցաք ձեզ գտնել հոն, որ ոսկի չկար:

— Ես ինքզինքս գտայ հոն, որովհետեւ հոն ոսկի չկար: Ես ինքզինքս գտայ հոն, որովհետեւ հոն ոսկի չկար: Ես ինքզինքս գտայ հոն, որովհետեւ հոն ոսկի չկար:

— Ուրեմն ձեր կարծիքով ոսկի չկա՞ր հոն:

— Ոսկի կար, բայց ոսկին ինծի համար չկար: Ոսկին ինծի համար չկար: Ոսկին ինծի համար չկար: Ոսկին ինծի համար չկար:

— Ինչո՞ւ ձեր կարծիքով ոսկի չկար հոն:

— Ոսկի չկար հոն, որովհետեւ ոսկին հոն չէր: Ոսկին հոն չէր: Ոսկին հոն չէր: Ոսկին հոն չէր:

— Ինչո՞ւ ոսկին հոն չէր:

— Ոսկին հոն չէր

տասխանատուութիւն ստանձնել, մանաւանդ այն տեսակ պահու մը, երբ Ծուննասեան Ճգնաժամ մը կ'անցընէ: Վենիզելոս աւելցուց նաեւ թէ, ներկայ պայմաններու մէջ՝ միայն բոլոր ուժերու գործակցութիւնն է որ կրնայ երկիրը վերկել անյոյսութեան մէջ իյնալէ:

Վենիզելոսի հրաժարման վրայ, ամբողջ պահակազօրքը հրամայեց ստացաւ պատրաստ դտնուելու: Շատ յստակ հրահանգներ արուած են զօրախումբերուն, անմիջապէս միջամտելու, եթէ քաղաքին որ եւ է մէկ կէտին վրայ խռովութիւններ ծագին:

⁂ Հանրապետութեան նախագահը որ արդէն խորհրդակցեր էր երեսփ.ժողովի եւ Ծերակոյտի նախագահներուն հետ, սկսաւ խորհրդակցութեան՝ կուսակցութեանց դեկավարներուն հետ:

Այս առթիւ, կը տրուի նաեւ հետեւեալ մանրամասնութիւնները: Հանրապետութեան նախագահին փափաքն է կազմութիւնը յաջողցնել ազգային միութեան դաւիթի մը՝ ինչ որ չափազանց դժուար պիտի ըլլայ. որովհետեւ հրաժարեալ վարչապետը Վենիզելոս չպիտի կրնայ մասնակցիլ զանազան պատճառներով, որոնց բացատրութիւնը տուաւ երեսփ.ժողովին մէջ: Պ. Ցալտաբիս ինքզինքը կը նկատէ թեկնածու, յաջողցնելու համար ազգային միութեան դաւիթի մը կազմութիւնը: Եթէ ուրեմն գործը իրեն յանձնուի, առաջին առթիւ պիտի լուծէ երեսփ.ժողովը եւ անկից յետոյ միայն պիտի ձեռնարկէ կազմելու դաւիթը:

Սակայն, երեսփ. ժողովի լուծումը կախուած է Ծերակոյտէն, որուն մեծամասնութիւնը վենիզելոսական է: Այն պարագային որ ազգային միութեան կառավարութիւնը չյաջողի, փորձ պիտի ըլլայ կազմելու ընդդիմադիրներէ բաղկացած կառավարութիւն մը, գործակցութեամբ Փափանաստազիուի եւ Ռոնտիլիսի:

Պատերազմական նախարարութիւնը եւ ուրիշ իրաւասու շրջանակներ կը յայտնեն թէ բանակը կը պահանջէ կարգապահութիւն ամբողջ երկրին մէջ, ուր դեռ որ եւ է խռովութիւն չէ պատահած:

Բաղաքական կուսակցութեանց պետերը, հանրապետութեան նախագահին յայտնեցին թէ Լօզանի ժողովին մէջ՝ Յունաստանը պէտք է ներկայացնէ պ. վենիզելոս:

Ընդհանուր գործադուլ Յունաստանի մէջ

Թղթատարական եւ հեռագրական ու հեռաձայնական պաշտօնեաներու գործադուլը կը շարունակուի եւ կը թուի թէ կը տարածուի նաեւ պետութեան ուրիշ վարչութեանց մէջ եւս:

Սէնաթքաներն ալ որոշեցին գործադուլ յայտարարել: Գնդացիրներով զինուած, ուժեղ ջոկատներ կը պահպանեն հանրային չէնքերը: Աթէնքի մէջ, զարձեալ, զինուորական ապստամբութեան զրոյցներ կը շրջին:

Զինուորական պատրաստութիւններ Կովկասի մէջ

Ժընեւի վրացական մամուլի դիւանը կը հաղորդէ թէ «Մինչդեռ, Խորհ. Միութեան կեդրոնին մէջ» վերահաս պատերազմի մը պատրաստութիւնները կը շարունակուին, ճարտարարուեստի գործարանները վերածելով ռազմանիւթի գործարանի. Կովկասը արդէն կը դտնուի պատերազմական վիճակի մէջ: Կարգ մը միջոցներ կը հաստատեն իրողութիւնը: Զօրավար Սմոլին նշանակուեր էր ընդհանուր հրամանատար Կովկասի բոլոր զինուորական ուժերուն, շատ լայն իրաւասութիւններով, անկից վերջ, Խորհ. Միութեան պատերազմական խորհուրդին թիւ 288 հրամանագրով, Սատլինի ամէնէն հաւատարիմ բարեկամները՝ անդրկովկասեան համայնավարներու կ. կոմիտէներու քարտուղարները՝ ի պաշտօնէ նշանակուած են անդամ՝ Կովկասի կարմիր բանակի պատերազմական խորհուրդին»:

Բոլշեւիկեան մոխասեւեցութիւն

Մոսկուայէն արուած լուրի մը համաձայն, արտաքին գործավարը Լիտվինով հրամայած է քննութիւն բանալ, առուգելու համար թէ կարգ մը խորհրդային դիւանագէտներ իբր՞ք կը կատարեն դրամի մաքսանենգութիւն:

Յատուկ յանձնախումբ մը մօտ առնէն պիտի մեկնի Պերլին, ուր քննութիւն պիտի կատարէ Գերմանիոյ մէջ գործող խորհրդային առեւտրական ներկայացուցչութեան կարգ մը անդամներուն մասին:

Առնք կը մեղադրուին թէ մեծ քանակութեամբ ըուբլի կը փոխադրեն գաղտնօրէն:

Բազմութեամբ կը փախին կարմիր դրախտէն

Վարչապետէն արուած լուրերու համաձայն, բազմաթիւ ռուս դիւզացիներ կը փախին խորհրդային դրախտէն եւ կ'ապաստանին լեհական հողը: Փախստականներուն մէջ կան երկու կարմիր զինուորներ, իրենց ամբողջ զէնքերով:

Փարիզ եւ արուարձաններ

Իթալիի Ազգիւր Սերոբ խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին, 32 Ave. des Gobelins, սրճարանի վերնայարկը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Անիլինի Պատանեկան մխիթեան դասախօսական ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին Դրադարանի սրահը: Կը խօսի ընկ.Վազգէն Շուշանեան. Նիւթ՝ Գանի մը յեղափոխական գրողներ:

Ալֆորվիլի վարչութիւնը սահպողարար ժողովի կը հրաւիրուի վաղը, Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Հայ Ակումբի սրահը:

Առնոիվիլ-Լէ-կոնլիմի Ռազմիկ խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, ընկ. Պուճուկեանի բնակարանը: Սահպողական ներկայութիւն: Ջեկոյց կ. կ.ի:

Գաւառ

Մարսէյլի Ռոստոմ եղբայակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը վաղը Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, 63 բիս տը լա Բէփիւպլիքի մէջ:

Լիոնի Մարզպետ խումբի ընկերական ժողովը այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը, (240 բիս Տիւքէլէն): Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

28 Մայիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

մինչեւ առաւօտ ՓԼԹԻ ԺՈՒՐՆԱԼԻ սրահին մէջ

21 Rue Cadet, Paris (9) **Métro: Cadet**

կը նախագահէ Հ. Հ. Պատուիրակութեան նախագահ

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

կը խօսին՝ ընկերներ **Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ ԵՒ Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ**

երգ՝ ՕՐ. ՊԻԼՊԻԼԵԱՆ եւ Պ. ՍՏ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

«Սիփան» երգչախումբը՝ Պ. ՍԱՔՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆի ղեկավարութեամբ

Բեմին վրայ խմբական պար՝ ՏԻԿ. ԻՍԱԶԷՆԿՕԻ Ballet Plastique

դպրոցի աշակերտուհիներու կողմէ:

Թառի վրայ կը նուագէ՝ Պ. ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ

Դերասան Շ. ՍԱՐԵԱՆ կ'արտասանէ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի

«ՄԱՍԻՍ եւ ԱՐԱԳԱՆ» նոր քանաստեղծութիւն

Նուագախումբ՝ BIZZARO

Կէս գիշերէն վերջ պարեր. Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ:

ՄՈՒՏՔ 7.50 ՖՐԱՆՔ

Լիոն.— Ն սխաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի կոմիտէին

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Գ. քաղաքապետարանի սրահին մէջ

Կը նախագահէ՝ Պ. ԱԼԵՔՍԱՆ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ

Կը խօսի՝ Ընկ. Ա. ԳԻՒԼԱՆԴԱՆԵԱՆ

Գեղարուեստական Ճոխ բաժին: կը մասնակցին տէսինի վասպուրականի «Արծիւ» ֆանֆառի խումբը (*30 հոգի*) ղեկավարութեամբ Պ. Ժ. թորիկեանի եւ Գողթան երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ ընկ. Պ. Պետրոսեանի: երգ, մեներգ եւ արտասանութիւն:

կարգապահութեան կը հսկեն հայ արիները:

Կը խնդրուի երեխայ չբերել: Մտխքերու մասնակցութեան համար՝ 2 ֆրանք մուտք:

Տէսինի մէջ «Յառաջ»ի գործակալն է

Պ. ՎԱՀԱՆ ՀԻՒՍԵԱՆ

41, Maison l'Aurore, DÉCINES, (Isère)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Նահատակ Գրագիներու Բարեկամներ

ՄԱՏԵՆԱԶԱՐԻՆ ՕՐԴ ՀԱՏՈՐԸ

ԳՐԻԳՈՐ ԶՈՀՐԱՊԻ

ԾԱՆՕԹ ԴԷՄՔԵՐ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Գ Ի Ն՝ 20 Ֆ Ր Ա Ն Ք

Դիմել՝ M. Barsamian, 121 Rue Marcadet, Paris (18)

Լոյս տեսաւ

Ազգային հերոս Սեբաստացի Մուրատի կենսագրութիւնը,

„ՄՈՒՐԱՏ"

Գրեց՝ Պ. Միքայէլ Վարանդեան, հրատարակութիւն Մուրատ Ծոցանի կեդր. վարչութեան: Գիրքը կը բաղկանայ 350 էջերէ եւ 45 նկարներէ: «Մուրատ» տպուած է սահմանափակ թիւով. փութացէք օր առաջ ապահովել օրինակ մը: Գինը՝ թղթակազմ 30 ֆրանք, լաթակազմ 40 ֆրանք: Գաւառներու համար գրկել փոստի ծախք 2 ֆրանք:

Դիմել՝ Ներսէս Գշիկեանի, 24 rue Anatole France, Issy-les-Moulineaux. (Seine) France

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Պուրճհամրի «ՓՈՓՈՐԻԿԻՆ ՎԵՐՋ» հատարը

12 պատմուածքներ հայ իրական կեանքէ: *Գինը 20 ֆրանք*

Դիմել՝ Mme. B. Barseghian, 18 Rue Carnot, Chaville (S. et O.)

Հայերու ժամադրավայրը ճաշարան ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52—73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՓՐԱՆՍԵՐԷՆ ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ԳՐՔԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

51 rue Monsieur-le-Prince, Paris (6). Tél. Danton 88-65

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ *ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Խաչիկեան շնորհակալութիւն կը յայտնեն Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէին եւ ամէն անոնց, որոնք անձամբ եւ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի որդւոյն՝ ԱՐԱՅԻ մահուան առթիւ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Վիէննի կոմիտէն իր եւ իր շրջանի բոլոր ընկերներու կողմէ ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերներ Յակոբ, Սարգիս Մաթոսեաններու եւ իրենց ընտանեկան պարագաներուն, իրենց հօր՝ ԿԱՐԱՊԵՏ ՄԱԹՈՍԵԱՆի մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցած է Պէյրութի մէջ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պուլոնըբիլեցի Մովսէս Միրզակեան եւ պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն Սալոնոյ Ջորի Հայր. Միութեան եւ հայրենակիցներու՝ որոնք անձամբ կամ գրաւոր իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իր սիրելի կնոջ Տիկին ՆԱԶԼՈՒ ՄԻՐԶԱԿԵԱՆի անակնկալ եւ դառնագէտ մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Մարսէյլի մէջ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓՐԱՆՍԱԿԱՆ բանակի հայ նախկին կամաւորներու միութեան ընդհանուր ժողովը տեղի պիտի ունենայ Մայիս 27, Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8,45ին, 6 Rue de la Grange Batelière, Փարիզ (9): Օրակարգ՝ քննիչ յանձնախումբի տեղեկագիր եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան: Կը հրաւիրուին բոլոր ճակատներու հայ լէգէոնականները:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Դորգի խաւ նեղտող կործանուող բուհներ: Դիմել Պ. Վ. Խալիրեանի, 31 Rue St. Lazare, Paris.

ԾԱԽՈՒՐ ԵՆ

2 սենեակ 1 խոհանոց եւ 1 սենեակ առանձին կամ ամբողջը միասին: 2 սենեակ խոհանոցի տարեկան վարձք՝ 700 ֆր., իսկ մէկ սենեակի համար տարեկան վարձք՝ 130 ֆր.: Շէնքը կը գտնուի Գալ. վառի վրայ եւ ունի պարտէզ, ելեկտրականութիւն, պալ 8 տարի: Դիմել՝ 105 Ave. des Grandes Champs, Romainville, Seine

ՄԱՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Աբրատ. եւ նոր մ. Ցոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան՝ վէներ. հիւանդութիւն եւ վարիք: Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12:

ՖՐԱՆՍԱՑԷՆ

մեկնումի պատճառաւ ծախու է բանուորական բանուկ փողոցի մը մէջ կոկիկ նպարավաճառատուն մը, որ ունի յեռանասենեակ (առիէռ պուտիք) եւ բակ: Գայ՝ 9 տարի: վարձք՝ շաւաժով 3000 ֆր.: երկրորդ յարկին վրայ յարկաբաժին մը, երկու սենեակ, խոհանոց, տեսարան, W. C., ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն: վարձք՝ 1600 ֆրանք: փափաքողներուն խանութը առանձին կը տրուի: Իրաւունք կայ ուրիշ առեւտուրով ալ զբաղելու խանութին մէջ: Դիմել ամէն օր 119, Rue Pelleport, Métro Pelleport, autobus, BN. AV, N.

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

Բ Ո Ռ

(Վէպ *1830*ի իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է. ՎՈՑՆԻՉ — Թարգմ. Լ. ՇԱՆԹ

— Ո՛չ, հա՛յր, նա աչխատեց անձնուէր ու աներկիւղ: Նա մի ճշմարիտ հայրենասէր է եւ միայն սիրոյ ու յարգանքի է արժանի:

Հայր կարդի մտածմունքի մէջ ընկաւ:

— Որդի՛ս, եթէ հոգուդ մէջ նոր լոյս է իջել ու ծագել է անուրջը մի մեծ գործի, ծնել է յոյսը յոգնածներուն ու տանջուածներուն բերը թեթեւացնելու, նկատի՛ր այդ բոլորը իբրեւ Աստծու ամենաթանկագին օրհնութիւնը: Ամէն բարիք նա է տալիս, վերածնւելն էլ նրա նէրն է: եթէ դուք մտել էք զոհաբերութեան ուղին, որ դէպ ի խաղաղութիւն է տանում, եթէ դուք մխացել էք ձեր սիրած ընկերներին ազատութիւն տալու համար նրանց, որոնք արտասւում են ու տառապում ծածուկ, չանացէք, որ մաքրէք ձեր հոգին նախանձից ու կրքերից: Թո՛ղ ձեր սիրտը մի խորան լինի, ուր յաւիտեան աղբատան հուրն է վառւում: Մի՛ մոռանաք, որ դա մի մեծ ու սուրբ գործ է: Այդ գործին նւիրուած հոգին պէտք է զգուշ իր մասին մտածելուց: Այդ կոչումը նման է քահանայի կոչումին: Նա չպէտք է կախումն ունենայ ո՛չ կնոջ սիրուց, ո՛չ վայրկեանի յափշտակութիւններից: Դա մի ծառայութիւն է «Աստծուն ու ժողովրդին այժմ եւ ընդմիշտ»:

— Ա՜հ, — բացագանչեց Արթուր ապշած՝ ձեռքերը իրար խփելով: Քիչ էր մնում հեծկլտայ, երբ լսեց երիտասարդ Իտալիայի նշանարանը: — Հա՛յր, դուք եկեղեցու օրհնութի՞ւնն էք տալիս մեզ, ուրեմն Քրիստոս մեզ հե՞տ է:

— Որդի՛ս, — պատասխանեց քահանան հանդիսաւոր կերպով: — Քրիստոս վռնտեց վաճառողներին տաճարից, որովհետեւ նրա տունը պէտք է ազօթքի տուն կոչւէր, մինչ իրանք աւազակների որջ էին դարձրել:

Երկար լռութիւնից յետոյ, ամբողջովին գաղալով Արթուր վերսաց.

— Եւ Իտալիան կը լինի նրա տաճարը, երբ աւազակները վռնտուած կը լինեն:

Ելաւ ոտքի ու լսեց մեղմ պատասխանը.

— Ի՛մն է երկիրը եւ լիութիւնը նրա՝ ասաց Աստուած:

V

Արթուր մի մեծ պատկի պէտք էր պղում: Ճամբի իրերը յանձնեց մի ընկեր ուսանողի, եւ ինքը ոտքով ուղեց դէպ ի Լիզորնօ:

Ամռան ու ամպամած օր էր, բայց ոչ ցուրտ. ցած ու հարթ տարածութիւնը սովորականից աւելի զեղեցիկ էր թւում նրան: Մի մանուկ ուրախութիւն էր զգում իր ոտքի տակն ընկնող թաց խոտերի փափկութիւնից ու ճամբին բուսած գարնան վայրի ծաղիկների գարմացած ու ամչկոտ տեսքից: Փոքրիկ անտառի եզերքին աքացիի մի թռուփի մէջ թռչունը բոյն էր դրել, եւ երբ նրան տեսաւ պատպատի վեր խոյացաւ մուգ թեւերի տակ չարժուամովը ու վախեցած մի կռինչով: Արթուր աշխատում էր իր մտքերը կեդրոնացած պահի բարեպաշտ խորհրդածութիւնների չուրջը: Ինչպէս վայել էր աւագ Ուրբաթի նախօրէին, բայց Մօնտանէլլիի ու Զեմմայի մասին եկող մտքերը այնպէս էին հիւսւում իր բարեպաշտ դիտաւորութիւնների հետ, որ վերջ ի վերջ ձեռք վեր առաւ իր այդ չանքից, ու ապատ ընթացք տալով երեւակայութեանը սկսեց անրջել, թէ ի՜նչ մեծ դեր էին խաղալու իր այդ երկու կուռքերը: Պադրէն կը դառնայ այն առաջնորդը, այն առաքեալը, այն մարգարէն, որի սրբազան գայթթի առաջ կը չքանան խաւարի ուժերը. նրա տանների մօտ ազատութեան նոր պաշտպանները կը յիշեն հին վարդապետութիւնները ու կը ճանաչեն հին ճշմարտութիւնների նոր ու անակնկալ մեկնութիւնը:

Իսկ Զեմմա՞ն: Ա՛, նա հերոսուհի է արդէն ի բնէ: Նա կը դառնայ մի հաւատարիմ ընկեր, մի աներկիւղ ու մաքուր աղջիկ, որի նմանը երազել են շատ բանաստեղծներ: Ու կը կանդնեն միասին իրար կից, ուս ուսի, ուրախ ու պարթ կատակող փոթորիկի դէմ:

Արթուր աչքերը տակ: Եւ կը մեռնեն էլ միասին, կարելի է. միայն յաղթանակի վայրկեանին, որովհետեւ այդ յաղթանակը գալու է անպատճառ: Իր սիրոյ մասին չխօսի նրան. ոչ մի խօսք, որ կարող է աղջկայ հանգիստը վրդովել կամ իանդարել իրենց փոխադարձ բարեկամական յարաբերութիւնը: Մի սրբութիւն է նա, մի անբիծ աղջկակ ժողովրդի ազատութեան սեղանին վրայ դրւելու: Իսկ ի՞նչ է լինելու այն մարդը, որ կը մտնի հոգու այդ պայծառ տաճարը, հոգու որ չէ ունենալու ուրիշ ոչէր, բաց ի Աստուածն ու Իտալիան:

Աստուած ու Իտալիա:

Անձեւի անպատկերելի մի կաթիլ ընկաւ գետին, երբ ոտք էր դնում մի մեծ մայթ տուն Պալատների փողոցում: Ցուլիայի ծառան երեւաց առանդուղի գլխին, ինչպէս միշտ անթերի, անդորը ու մի քաղաքավար չարակամութեամբ:

— Բարե՛ւ, Ջիրբօնս. եղբայրներս տա՞ն են:

— Պարոն Թոմասը տանն է, պարոն, այլ եւ տիկին Բերդէնը: Դահլիճումն են:

Արթուր նեղա մտաւ մի ծանր զգացմամբ: Ի՞նչ սարսափելի տուն: Կեանքի հոսանքը կարծես նրա կողքերին էր վազում, առանց նրան դպչելու: Ոչինչ չէր փոխում այդտեղ, ոչ մարդիկը, ոչ ընտանեկան կենդանիները, ոչ ծաղիկները, ոչ ծառերի ճառնի ամանները, ոչ հարստութեան այն սառը պարծենկոտութիւնը, ոչ էլ ընդհանուր այդ անկենդան տիրքը: Նոյն իսկ ծաղիկները իրենց բնական ամանների մէջ մի ինչ որ մեռելային գոյն ունէին ու կարծես երբէք չէին զգացել իրենց երակներում քարի հիւթերի հոսումը գարնան տաք օրերին:

Ցուլիան ճաչի զգեստաւորութեամբ էր սպասում դահլիճում. նրա էութեան կեդրոնն էր կոմիտային ժպիտը չբիտնքին, իր կանխիկ խոպոպներով ու սիրած չինիզ կերպն, նա կարող էր հետաքրքիր մնալ դառնալ նորաձեւ ամանեղէնների վերայ եղած նկարներին:

— Ո՞նց ես, Արթո՛ւր. — հարցրեց նա չոր, մեկնելով նրան մի վարդկան իր մատների ծայրը. եւ խոկաց էլի նրա դարձրեց չօշափելիքի համար աճապարելի իր չան միասգաչ մատները: — Ցոյս ունիմ որ ատաղձ ես ու լաւ պարապում ես դպրոցում:

(Շար.)

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 19-78

(ԵՐԹԱԵԼԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 25 ՄԱՅԻՍ 1932

25 MAI 1932

Ը. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1888

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԱՐԱՁՈՒԹԵԱՄԲ

Եթէ կարելի ըլլար չարժանկարային չղարչի վերածել՝ ինչ որ այս պահուս տեղի կ'ունենայ իւրաքանչիւր երկրի սահմաններէն ներս, ու սահմանէ սահման, թանգարանները պիտի կրնային գանձել ամէնէն վրդովիչ, ալեծուփ ու առեղծուածային շրջանի մը կենդանի ցուցանկարը:

Կ'ուզէ՞ք, սկսինք ամէնէն փոքր... դրուագներէն, սահմաններէն, որոնք առանց խոր վէրքեր բանալու որ եւ է երկրի ներքին կազմին վրայ, կամ այլակերպելու անոր արտաքին դիմագծութիւնը, կը փոխարկեն պահ մը, ու կ'անցնին՝ ահազանգերու մասլ զանգիւններուն պէս:

Այսպէս: Փոլ Տումէռի անակնկալ ու անըմբռնելի սպանութիւնն եղաւ, հետապիրը յայնորդաբար կը հաղորդէ սպանութիւնը Ժընեւի վարչապետին, ան մը զինուորական դատարաններու կողմէ: Սպանութիւն Սօֆիայի մէջ՝ Տիմիթրի Մ[illegible]ի՝ պետը Համիդոնական ազգային կուսակցութեան, Իվան Մ[illegible]ի մարզից կողմէ: Մահափորձ Նանքինի մէջ՝ անգլիական փոխ – հիւպատոսին վրայ: Մանր դրուագներ՝ բայց ներքին որոշ անդրադարձումներով ու հետեւանքներով:

Բիչ մը աւելի լայն սահմաններու մէջ: Սերպիոյ զինուորական կազմակերպութեան ծոցն իսկ՝ բոյն դրած համայնավար դատարթիւն մը: Սպանիոյ գեներալ Հանրապետութեան դէմ նոյնպէս դուռ մը, իսկական չարժում մը այս վերջինը, ընդարձակ, երկարօրէն մշակուած ու լաւ կազմակերպուած, որ արկածով մը միայն կը մատնուի... կառավարութեան:

Իսկ տեղական, սահմանափակ խռովութիւններու չարքին մէջ, արեւելեան աւելի վառ ու հարազատ գոյներով՝ այլապէս տարբեր դրուագ մը կը կազմեն Պոմպէյի միջադէպերը: Քաղաքակրթութեան քանդերդող դարուն, ժողովուրդ մը՝ մոռնալով իր անկախութեան պայքարը, դիւրաւ կը ջարդէ յանուն կրօնական անսպաշտութիւններու:

Երկիրը, անշուշտ, կը չարունակէ դառնալ ինքն իր վրայ, բայց կ'երեւի ցնցումներով: Քաղաքական արդի կարգերն ու վարչամեքենան օրհասական ճիրտի քրտինք կը թափեն թէ բարեշրջման եւ վերազարթնումի երկունքը կ'ապրին: Հապա՞ ինչպէս բացատրել նախարարական ապազնապներու չարքը, որ կ'երկարի ու կը յամառի, կարծէք, հպատակելով թագուն կարգախօսի մը. ձախ, Ցունաստան, Գերմանիա, Աւստրիա, Պելճիքա, Ֆրանսա, բռնուած են նոյն ցաւէն, իւրաքանչիւրը ներքին անջատ պատճառներով, բայց պարզելով նոյն երեւոյթը:

Քայլ մըն ալ նետենք միջազգային գետնի վրայ, ուր ցցուն ու ցայտուն հակամարտութիւնները, կը ստիպեն հետախոյզ ճամբորդը կանգ առնելու եւ երկար չունչ մը քաշելու: Կրկէս մը ուր ամէն ըմբիշ իր խաղը կը ցուցադրէ՝ քնատ ու թոյլ ակնարկներուն տակ հսկիչի մը, որուն անունն է Ազգերու Դաշնակցութիւն: Խոժ ազմուկ մը, որ շատ կը նմանի փոխորիկներու աղդանշանին, փոխորիկներ՝ որոնք սակայն, կը վախնան պայթելէ:

Ընդհանուր պատերազմը, կարճ ժամանակի մը համար սպառնց ռազմաչունչ սպառնալիքներու եւ ցուցադրութիւններու կոչուն ու մթերքը: Ու բացու խլրդային գործունէութեան չրջան մը՝ մէկ կողմէ, միւս կողմէ՝ պետութիւններուն տրամադրեց իսմ մը փրնտրի մէջ, արդարութեան, գործակցութեան, բարեկամութեան փոխադարձ հաւատարիքներ չտայլելու եւ հիւանդ աշխարհին դիմուն, խորհրդակցական ճառեր կարգալու:

Շրջանն է դիւանագիտական դատադրութիւններու, որոնք կը մնուցանեն ապազնային յարաճուն զարգացումը: Ու նաեւ ճառերու, որոնք փոխն ի փոխ կը չինեն ու կը քանդեն:

Ֆրանսա պատմութեան յանձնեց Ակչյուսը. իսկ Գերմանիա վրէժը լուծեց Ֆրանսայի Դանուբեան ծրագրէն: Զինադադարը՝ իր դամբանականը կը պատրաստէ ժրնեւի մէջ: Իսկ Լօգանի ժողովը՝ կասկած չկայ թէ նոր ծրագրերու մշակման եւ հակառակ առաջարկներու բախտին կ'ընծայէ ընդարձակ դաշտ մը:

Գլխաւոր լարերը միջազգային հրապարակին, որոնց վրայ իրենց խաղերը կը ցուցադրեն քաղաքական ամպարարները:

Ու փոխորկայոյզ Ծայր. Արեւելքէն մինչեւ Արեւմուտք, երկիրները իրենք իրենց մէջ կը խլրտին, կը խռովին, ու կը պրկուին իրենց դժգոհութիւններով, գայրոյթներով ու ցաւերով:

Իսկ անառեսական – եմմական ապազնապը որ հետու է փարատելու նշաններ ցոյց տալէ, չազդարարե՞ր արդէն դասական օրէնքներու եւ հաստատութիւններու հիմնական փոփոխութեան մը անհրաժեշտութիւնը:

Քանի՜ մէկ միլիոն մարդ, անօթութեան ու տառապանքի կանչեր կ'արձակեն՝ ճոխութեան ու արտադրութեան գործիքներու կողքին: Պաշտօնական թիւ, որ պէտք է քառապատկել առնուազն, մօտաւոր պատկերը դնելու համար անօթիներու հսկայ բանակին, որ վազտան խլրտումներու ազդարարն ու յաւերժական պատրուակը կրնայ ըլլալ: Ու պետութեանց գանձերը կը պարպուին, հմտերեսութիւն հայթայթելու համար անոնց որ պատառ մը հացի կամ աշխատանքի կ'ուրանան:

Մարդկութիւնը կանգնած է վիճակաւոր քառուղիի մը բերանը, իջնալու կամ բարձրանալու երկընտրանքէն չուարուն: Կռնակէն զինքը կը հրմշտկեն անկման ու բարձրացման ուժերը: Պիտի իջնայ ծայրայեղ աջերու ճնշումին տակ, դաշնակցութեամբ անոնց որ յանուն համաչխարհային յեղափոխութեան ու գալիք օրերու խաղաղութեան, ամէն երկրի մէջ կը ցանկեն դաւ, պատերազմ եւ ահաբեկման որոմները: Երբ Հիթլեր կը սեղմէ Սատանիի ձեռքը, մարդկութեան սիրտն է որ կ'արիւնի:

Եւ կամ պիտի բարձրանայ բարեշրջական բանակի մղումին տակ:

Մ. Ե.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԸ

Խօսքը Բարեգործականի առաւելութիւններու եւ թերութիւններու մասին չէ: Այդ ուղղութեամբ միշտ կարելի է զբաղուիլ այս հաստատութեամբ որ կոչուած է շատ աւելին ընելու հայ մշակութային գետնին վրայ, քան կ'ընէ այժմս:

Բարեգործականը շատ յաճախ հրապարակ եկած է ինքզինքը պաշտպանելու այն ճնշապատութիւններուն դէմ, որոնք բաղաքական հակում մը կը տեսնէին անոր ընթացքին մէջ:

Արդ, Պ. Ա. Թէրզիպաշեան, որ ինչպէս ժամանակին կարդացինք «Ապագայ»ի մէջ, իր անձնական գործերով մեկնած էր Եթովպիա, ետ մը խօսած է Ատիս – Ապապայի Բարեգործականի տարեկան ընդհ. ժողովին մէջ եւ ի միջի այլոց ըսած է.

— «Բարեգործականը հայ ազգը կը ներկայացնէ Ազգերու Դաշնակցութեան յանձնաժողովին մօտ գրեթէ միւս ազգերուն հաւասար իրաւունքով: Բարեգործականը ոչ միայն նպաստի մարմին մը եղած է եւ է այսօր, ան հայրենի հողին հաւատարիմ հայը կապելով իր երկիքին եւ ամրապնդելով անոր մտաւոր զարգացման, եղած է քաղաքական կազմակերպութիւն մը»: («Արեւ», 13 մայիս):

Բարեգործականի այս անպաշտօն պաշտօնատարները անշուշտ հաւատիք մը ունին Բարեգործականը բազմակողմանի կազմակերպութիւն մը ներկայացնելու:

Սակայն մէկ քան կը մոռնան Բարեգործականի դեկավարները եւ այդ հաստատութեան «մրի» պրոպականտիստները, որ սայթաքուն է ճանապարհը, երբ Բարեգործականի պէս հաստատութիւն մը իր հիմնական նպատակները մէկ կողմ թողած՝ բազմակողմանի կազմակերպութեան մը հովերն առնէ: Մանաւանդ մեր իրականութեան մէջ, ուր բազմական հակամարտ հոսանիները արդէն չափէն աւելի կը խոցացնեն մթնոլորտը եւ զգուշութիւններու կը բախին ամէնէն հրատապ խնդիրներուն շուրջ համագործակցելու:

Բարեգործականի բազմաթիւ թերութիւնները կարելի է յուսալ որ կրնան սրբագրուիլ, եթէ այդ հաստատութեան դեկավար շրջանները բարեացակամօրէն ճնշութեան առնեն այն դիտողութիւնները, որոնք կ'ըլլան իր հասցէին՝ ընդհանուր գործին օգտակար ըլլալու միտումով:

Սակայն, բազմական կազմակերպութեան մը նկարագիրը ստանալով, անկասկած որ Բարեգործականը պիտի վերջնականօրէն սայթաքի իր բուն նպատակէն եւ դառնայ կուսակցութիւն մը, բոլորովին անձնատուր կուսակցական կրքոտ պայքարներու, որոնց շնորհիւ, անզգալաբար պիտի մեկուսանայ պայքարի մէկ նակատի վրայ:

Բարեգործականը, եթէ արդէն միանչեւ կուսակցութեան մը խառնուրդը չէ կազմած, անդառնալիօրէն, կ'ուզենիք որ վերը մատնանշուած վտանգը նկատի առնէր:

ԲԻՎԱՐԷՑ

ՓՈՔՐ – ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

Պելճրատ դամարուող Փոքր – Համաձայնութեան խորհրդաժողովները ջացաւ: Սոյն խորհրդաժողովին մասնակցող նախարարները համաձայնեցան այն կէտին վրայ որ անհրաժեշտ է միջոցներ ձեռք առնել, որպէս զի միջազգային կարգադրութիւններ ըլլան այլ եւ այլ երկիրներու անհատական պէտքերը իրարու համաձայնեցնելու համար: Անոնք կը կարծեն թէ ասոր լաւագոյն միջոցն է նախ եւ առաջ տեղական հանգամանք ունեցող կարգադրութիւններ ընել: Կ'ընդունին Ֆրանս. առաջարկը համաձայնութիւն գոյացնելու դանուբեան հինգ տէրութիւններուն միջեւ: Հաստատեցին նաեւ որ միջազգային անհատականութեան քաղաքին վիճակը յատուկ պիտի բերէ եմմական ա'յնպիսի դժուարութիւններ, որոնց պէտք է դարման տանիլ քան կարելւոյն չուտ:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Դատական նախարարին շրջաբերականը

Ֆրանսաբնակ օտարականներու մասին, վերջերս տրուած որոշումներուն հետեւանքով եւ օտարականներու վրայ հսկողութիւնը զօրացնելու համար, դատական նախարարը ընդհ. դատախազներուն ուղղած է շրջաբերական մը, որով կը յիշեցնէ թէ 1928 ապրիլ 30ի եւ 1930 օգոստոս 28ի շրջաբերականներով, անոնց ուշադրութիւնը հրաւիրեր էր արտաքսման հրամանագրերու դէմ անսասանումներու խիստ պատժարկումի կարեւորութեան վրայ եւ կը հրահանգէ դարձեալ նման առիթներու մէջ, յանցաւորներուն հանդէպ խիստ ըլլալ:

Անգլիոյ մեծարանքը Մուսթաֆա Քեմալի

Էնկիւրիէն տրուած հեռագրի մը համաձայն, անգլիական դեսպանը այցելութիւն տուած է Մուսթաֆա Քէմալի, որուն յանձնած է — յանուն իր կառավարութեան — Անգլիոյ պատերազմական նախարարութեան կողմէ հրատարակուած Տարտանէլի պատերազմին վրայ հատոր մը:

Հատորը կը կրէր հետեւեալ ձօնը. — *Բրիտանական կառավարութեան յարգանքի հաւատարիքը մեծ հրամանատարին, ազգերու հակառակորդին, մեծանձն բարեկամին, Նորին Վեհափառութիւն Կալի Մուսթաֆա Քէմալի, նախագահ Թուրքիոյ Հանրապետութեան:*

Այս լուրը տալէ յետոյ, «Թան» կը խորհրդածէ.

— «Այս անգլիական արտայայտութիւնը կը զարմացնէ անշուշտ, երբ յիշենք կատաղի պայքարը զոր Մուսթաֆա Քէմալ մըղեր էր Անգլիոյ եւ անոր դաշնակիցներուն դէմ՝ մեծ պատերազմէն յետոյ, երբ տակաւին էնկիւրիի կառավարութիւնը յեղափոխական կառավարութիւն մըն էր եւ ըմբռնած՝ Պոլսոյ օրինաւոր կառավարութեան դէմ, որ Թուրքիոյ համար կը պահանջէր անգլիական հոգատարութիւնը: Միւս կողմէ արեւմտեան չահերու հանդէպ Թուրքիոյ դիրքը չարդարացներ այդքան խելացնոր խանդավառութիւն»:

Արարատի Քիւրտերը դատապարտուած

Առանձին դատարանը վերջացուց Արարատի ըմբոստ Քիւրտերուն դատավարութիւնը: 34 հոգի մահուան դատապարտուեցան, 74 հոգի, 10–15 տարի բանտարկութեան, իսկ 179 հոգի անպարտ արձակուեցան:

Թող չըսուի թէ Թուրքիոյ մէջ դատաւորներ չկան: Մարդիկը անպարտ արձակել ալ գիտեն եղեր...

Համայնավարները սերպ բանակին մէջ

Սերպիոյ պատերազմական նախարարին մէկ զեկոյցը կը հաղորդէ թէ երեք չարաթ առաջ, զինուորական իշխանութիւնները երեսան հանեցին համայնավար վերոփականաի կազմակերպութիւն մը, որուն գլուխը կը գտնուէին մէկ քանի սպաններ:

Այս սպաներէն մէկը յայդնեցաւ արտաառհման փախել, ուրիչ մը անձնասպան եղաւ, այն պահուն որ պիտի ձերբակալուէր:

Սպայ մը միայն ձերբակալուեցաւ: Իսկ հազարապետ մը եւ ուրիչ վեց սպաներ որոնք տեղեակ էին իրենց ընկերներուն համայնավարական գործունէութեան, պատասխանատուութեան կանչուեցան, իրր մեղսակից իրենց անփութութեան համար:

Յունաստանի նախարարական տագնապը

Աթէնքէն արուած տեղեկութեան մը համաձայն, հրաժարեալ վարչապետը Պ. Վենիզելոս յայտնած է հանրապետութեան նախագահին թէ բոլորովին արամադիր է թոյլ տալու իր կուսակցութեան անդամներուն որ, մասնակցին կազմուելիք կառավարութեան, թէեւ ինքը որոշած է վերջնապէս հեռանալ:

Հանրապետութեան նախագահը նոր խորհրդակցութեան մը կանչեց կուսակցութեանց դեկավարները: Այն պարագային որ համերաշխութեան դաշինք մը կազմելու փորձերը ձախողին, կ'ըսուի թէ վարչապետութիւնը պիտի յանձնուի Պ. Փափանդապուլուի որ պիտի վարէ նաեւ արտաքին նախարարութիւնը, իսկ եմմականը պիտի յանձնուի Պ. Վարվարէսոփի:

Սպանիոյ դաւադիրները

Սպանիոյ գլխաւոր բաղաքներուն մէջ խուզարկութիւնները կը շարունակուին երեւան հանելու համար դաւադրութեան ցանցերը: Միայն կիրակի օր կատարուած խուզարկութիւնները, Մատրիտի մէջ երեւան հանեցին 340 ռումբ:

Սէվիլի ոստիկանութիւնը երեւան հանեց դաւադրութեան ծրագիրը որ պիտի գործադրուէր այդ բաղաքին մէջ: Անոր հետեւանիով ձերբակալուեցան 80 հոգի:

Կացութիւնը Ծայրագոյն-Արեւելքի մէջ

Մահափորձ անգլիական հիւպատոսին դէմ

Նանքինի անգլիական փոխ – հիւպատոսին վրայ մահափորձ կատարուեցաւ, արձակուած չինացի զօրքերու կողմէ, այն պահուն որ կը վերադառնար պէնկուէն, ուր գացեր էր ազատելու հայ մայնավարներու կողմէ բանտարկուած գանատացի միսիոնար մը:

Հիւպատոսը ձանրօրէն վիրաւոր, հիւանդանոց փոխադրուեցաւ:

* Թիէն – Զինի ճափոնական թաղին մէջ ռումբ մը պայթեցաւ դրամատուն մը ուղիւ: Երկու Զինացիներ սպաննուեցան:

** Մանչուրիոյ մէջ, աւազակախումբերուն դէմ կռուող ճափոնական ուժերը որոնք չորս զօրաբաժիններէ կը բազկանան, մեծ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ի՞նչպէս կը գործեն թոյլեւիկները

—)(o)(—

«Ժուռնալ»ի մէջ կը կարդանք. — *Ռուսիա երկու ճակատ ունի: Ի՞նչպէս պիտի մոռնար գերմանական դաշնակցութիւնը, երբ կը նախատեսէ Ասիոյ մէջ կռուի կարելիութիւնները:*

Հարցը քննուած է մայիս 12ին, բոլշեւիկեան քաղաք. դիւանի մասնաւոր կարեւոր մէկ նիստին մէջ, որուն կը մասնակցէին Կրեմլինի եւ Գարախան արտաքին գործակատարութեան կողմէ, Վորոշիլով եւ Թուքաչեվսկի պատերազմականին կողմէ, Կրենքօ ելմտական գործակատարութեան կողմէ եւ Գ. Մ[illegible]ի ներկայացուցիչները. եւ մասնաւորաբար նշանակելի պարագայ մը, կը մասնակցէր գերման համայնավար պատգամաւոր մը Մաքս Կլից»:

Պատերազմական գործակատարը Վորոշիլով այդ նիստին մէջ ըսած է.

— Ամէն գիներ, պէտք է Լեհաստանն ու Գերմանիան մղենք պատերազմի: Այդպէս, Լեհաստան այլ եւս չպիտի կրնար մեզ վնասել, քանի որ անոր ամբողջ բանակը զբաղած պիտի ըլլար Գերմանիոյ մէջ: Ասկից զատ, Գերմանիա սոսկալած պիտի ըլլար խստօրէն գործադրելու 1924ին, 1925–ին եւ 1929ին մէջ իր կնքած պայմանագրութիւնները: Որքան ալ մեզ համար նպաստաւոր ըլլայ, Գերմանիոյ քաղաքականութիւնը ընկերմանները ցոյց տուաւ եւ մեր գերման բարեկամները, ինչպէս գօրավար Համմերը, որ 1929ի պայթման որ տապալած է 1929ի պայմանագրութիւնը, պէտք է նկատի ունենան գերման ներկայ չահերը, ժխնեան կարգադրութիւնները նաեւ, փաթիկի գերման դեսպանին գործած ճնշումը, որ Գերմանիան կը մղէ խնամելու Լեհաստանի»:

Գերման համայնավարը կ'ըսէ այն ատեն միջամտած է ցոյց տալու համար իր կուսակցութեան տրամադրութեան տակ գտնուած գործի միջոցները. — Գերման երիտասարդ համայնավարները հրաման ստացած են մտնելու հիթլերեան չարքերը, ծածկելու համար իրենց մասնաւոր գործունէութիւնը: Այս կերպով միջոցներն ունենալ, Լեհացիներուն հետ կռիւ գրգռելու, երբ որ ուզենք»: Միայն թէ, գերման համայնավարը ասիկա չէ փախցուցած ուշադրութեան հրաւիրելու, այս փորձականին համար անհրաժեշտ նպաստները ապահովելու:

Բոլշեւիկեան Քաղաք. Դիւանը որոշած է բանալ 500,000 մարքի յատուկ վարկ մը: Ասկից զատ, հրաւիրած է Գ. Մ[illegible]ի գերման մասնաճիւղը որ զօրացնէ Տանցիկի չրջանին մէջ՝ յեղափոխական գործունէութիւնը: Ամէն ինչ նախատեսած է, նոյն իսկ, տաղնապի պահուն, Տանցիկը պարենաւորելու յատուկ ցորենի մթերքի մը ստեղծումը:

ՀԱՑՈՒՀԻ ՄԸ ՁԳՄՈՒԱՆ

Լիմօժէն արուած տեղեկութեան մը համաձայն, Շաթօփոնոաքի մօտերը, Նուալիէ գիւղին մէջ Հայուհի մը Տիկին Օլաշեան, ինքնաշարժի մը զարնուելով ձանրօրէն վիրաւորուեցաւ եւ չատ չանցած մեռաւ:

ԿՈՐԿՈՒԼՈՎ

Ֆրանսական ընդհ. ապահովութեան պաշտօնատարներէն մէկը, որ քննութիւններ կատարեր էր Փրակայի մէջ, վերադարձաւ Փարիզ եւ իր տեղեկագիրը ներկայացուց հարցաքննիչ դատաւորին: Քննութիւնը կատարուած է գլխաւորաբար երեւան հանելու համար Կորկուլովի անցեալ կեանքը, անոր ապրուստի պայմանները եւ այն միջավայրերը ուր կը յաճախէր մասնաւորաբար:

Այս քննութեան եզրակացութիւնը տակաւին չէ հաղորդուած մամուլին: Սակայն, արդէն յայտնուած է թէ համաձայն այս քննութեան, Կորկուլով ուր որ գացած է, չատ դէշ անուն ձգած է եւ ամէն տեղ փորձած է ալ կամ ձախ ծայրայեղ տարրերու հետ չփման մէջ մտնել:

Կորկուլովի հարցաքննութիւնը պիտի վերսկսի քանի մը օրէն:

ՆՅԱՐԴԱՏԱ ԱԽՈՂՋԸ

— Իհ՞, դե՛ր տալ...

«Ժամանակ ենք ասում, որ ամեն ինչ ժամանակի հետ է անցնում, ամեն ինչ մոռացվում է, ամեն ինչ ջնջվում է հիշողությունից, բայց ես չեմ կարողանում մոռանալ այդ սարսափելի օրը, որ ինձ զրկեց ամենասիրելի էակիցս, ամենաքաղցր ընկերուհուցս, ամենաանձնուրաց բարեկամուհուցս, ամենագութ մորս...

Ես այդ օրը տանն էի, ննջասենյակիս մեջ, ուր ինձ փակել էի, որպեսզի ոչ ոք չկարողանա ինձ տեսնել, ոչ ոք չկարողանա ինձ մխիթարել, ոչ ոք չկարողանա ինձ ասել, որ մայրս մեռած է, որ մայրս այլևս չկա, որ մայրս ինձ հավիտյան լքած է գնացած...

Ես ուզում էի միայնակ լալ, միայնակ տանջվել, միայնակ մեռնել, որպեսզի ոչ ոք չկարողանա ինձ ազատել իմ տանջանքներից, ոչ ոք չկարողանա ինձ ազատել մահից, որ ես ուզում էի ընդունել, որպեսզի

ԲՈՂՈՔ ՀԱՅԵՑՔ

(Վ. Ի.)

Բ.

— Ես ասում եմ, որ ես էի, որ ինձ էր պետք, որ ես էի ձեզ պետք, որ ես էի ձեզ պետք, որ ես էի ձեզ պետք... Ես ասում եմ, որ ես էի ձեզ պետք, որ ես էի ձեզ պետք, որ ես էի ձեզ պետք

ժամանակ կը հանդիպին՝ գործողութեանց ընթացքին։

Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ նշանակուած քննիչ յանձնախումբը հասաւ Մուքտէն։

Մանչուրիոյ արտաքին նախարարը բողոքի հեռագիր մը ուղղեց յանձնախումբի նախագահին, յայտնելով թէ յանձնախումբին ներկայութիւնը Մանչուրիոյ մէջ, կը քաջալերէ ըմբոստները։ Այս հեռագրին իրական իմաստն է թոյլ չտալ որ քննիչ յանձնախումբը ազատօրէն շարժի, առաջ տանելու համար իր քննութիւնները։ Կ՚ըսուի թէ այն պարագային որ յանձնախումբը նկատի չառնէ այս բողոքը, մանչուրիական կառավարութիւնը որոշած է զայն դուրս հանել երկրէն։

Սեւիֆօնիի մեծ նուագախումբը
ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Սալ կավօի մեծ սրահին մէջ, 25 Յունիս Շաբաթ իրիկուն, մասնակցութեամբ 40 հոգինոց նուագախումբի եւ հայ արուեստագէտներու։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մելիք Գէորգեան շնորհակալութիւն կը յայտնէ Հ. Յ. Դ. Լիոնի կոմիտէին եւ ամէն անոնց, որոնք անձամբ կամ դրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իր սիրեցեալ եղբօր՝ ԳԱՐԵԳԻՆԻ դառնադէտ մահուան առթիւ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ բանակի հայ նախկին կաժաւորներու միութեան ընդհանուր ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8,45ին, 6 Rue de la Grange Batelière, Փարիզ (9)։ Օրակարգ՝ քննիչ յանձնախումբի տեղեկագիրը եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան։ Կը հրաւիրուին բոլոր ճակատներու հայ լէգէոնականները։

ՄԱՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Ընտան. եւ նոր մեծոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան՝ վէներ. ֆիւանդութիւն եւ վարիսի։ Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12։

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Սէն Ժորժ Լակրիկոլ, Ա. Գ.— 20։
Լիոն, Մ. Ր.— 70։
Մարսէյլ, Գործ.— 870։
Գոնթանցա, Գործ.— Ստացանք։
Կարգադրեցինք։
Տէսէն, Գործ.— 300։
Մարսէյլ, Մեր.— 20։
Նիւ Եորք, Գործ.— 500։
Տէսէն, Տիկ. Թ.— 35։
Սէն Փիէռ տէ Քոռ, Պ. Թ.— 35։
Վիլ Տ՚Ավրէ, Գ. Մ.— 35։
Փլէօսթի, Ամիր.— 200։

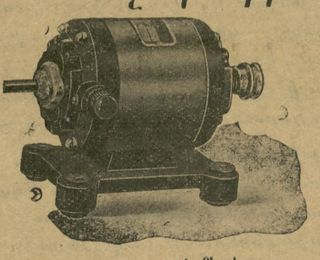
ՖՐԱՆՍԱՅԷՆ մեկնումի պատճառաւ ճախու է բանուորական բանուկ փողոցի մը մէջ կոկիկ նպարավաճառատուն մը, որ ունի յետնասենեակ (առիէռ պուտիկ) եւ բակ։ Պայ՚ 9 տարի։ վարձք՝ շաւաթով 3000 ֆր.։ երկրորդ յարկին վրայ յարկաբաժին մը, երկու սենեակ, խոհանոց, տէպարա, W. C., ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն։ վարձք՝ 1600 ֆրանք։ փափաքուղներուն խանութը առանձին կը տրուի։ իրաւունք կայ ուրիշ առեւտուրով ալ զբաղելու խանութին մէջ։ դիմել ամէն օր 119, *Rue Pelleport, Métro Pelleport, autobus, BN. AV, N.*

ԱՄԷՆ ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԿԱՐԵՒՈՐ ԶՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ
ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻ
ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄՏՔԵՐԸ
Մատենաշար Դրօշակի Բ. տպագրութիւն
Գին 10 ֆր., փոստի ծախքով 11 ֆր.։ Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան

Տեսիլի մէջ «Յառաջ»ի գործակալն է
Պ. ՎԱՀԱՆ ՀԻՒՍԵԱՆ
41, Maison l'Aurore, DÉCINES, (Isère)

Հայրենակիցներու ուշադրութեան
Սուլթաններու Սուլթանը, աշխարհի սուրճերուն թագաւորը, խմողին մարսողութիւնը կը դիւրացնայ եւ հաճոյալի ժամանց մը կ՚ունենայ։
Պահանջեցէք հայ նպարավաճառատուններէ
Կեդրոնատեղի 92 *Rue d'Angoulême*
S. TOROSSIAN
Մէթրօ Ccuronnes եւ Parmentier

Հայերու ժամադրավայրը
ճաշարան Փ Լ Օ Ր Ի Ա
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52—73
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Ուշադրութիւն մեր նոր հաստիին

ԿԱՐԻ ՅԱՏՈՒԿ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՄՕԹԷՕՐՆԵՐ
ԵՒ RheostatsՆԵՐ
1/15 ձիու ոյժ մօթէօր եւ բեռնաթաթ 300 ֆրանք
1/8 » » » » 350 ֆրանք
Աժան եւ ինստատուն, երկու տարուան երաշխաւորութիւն, վճարման դիւրութիւններ։ Ձեր բոլոր ելեկտրական գետեղումները եւ գնումները կատարելէ առաջ դիմեցէք
HOVHANESSIAN ի
15 rue de Vienne, Paris (8) Tél. Laborde 04-12
Երկտողով մը պահանջեցէք մեր ներկայացուցիչը

ԱՌԻԹԸ ՄԻ ՓԱԽՑՆԷՔ
վառարան եւ աժան յարկաբաժիններ
Օդասուն եւ կոկիկ սենեակներ, գեղեցիկ տեսարան, մէկ եւ երկու սենեակոց յարկաբաժիններ, մուտք եւ խոհանոց, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, ջերմութիւն։
Թանութ մը առանձին կամ բնակարանով։ Porte d'Orléans էն հանրակառքով 6 վայրկան։ Առնել 88 թիւ հանրակառքը եւ իջնել La Grange Ory։ պայմաններու համար դիմել՝ պ. վարդանեանի. *50 Rue Isidore–Neujahr, Bagneux, Seine.*

20 ԺԱՄԷՆ
ՓԱՐԻԶ - ԼԻՈՆ - ՄԱՐՍԷՅԼ - ՆԻՍ
եւ նոյն ճամբուն վրայ ու շրջակայքը բոլոր մեծ ու փոքր տեղերը հանդիպելով երթեւեկարձի
Հայ փոխադրական ապահովութիւն
կը փոխադրուի ամէն տեսակ ապրանք, կարասի, եւլն., եւլն.։
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ, ԱՊԱՀՈՎ ԵՒ ՎՍՏԱՀԵԼԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
ՆՈՐ ԵՒ ՏՈԿՈՒՆ ԳԱՄԻՈՆՆԵՐՈՎ
Շաբաթը երեք անգամ կանոնաւոր երթեւեկ
ԽՒՍՈՒՍ ԴԻՒՐԱՄԱՏՈՒԹԵԱՆ ԳԻՆ (երկուսակէս հաշուեյանութեամբ)
Դիմել կամ գրել հետեւեալ հասցէներուն՝

Մ. ՄԻՐԱՔԵԱՆ	Մ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ	Ա. ՄԱՍԼԱՔԵԱՆ
Փ Ա Ր Ի Զ	*Լ Ի Ո Ն*	*Մ Ա Ր Մ Է Յ Լ*
4 Route Stratégique	19, Rue Pasteur	30, Rue Ste. Barbe
VANVES (Seine)	LYON (Rhône)	MARSEILLE (B.duR.)

Բացուած է Փարիզի կեդրոնին մէջ
ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՀԱԼԱՃԵԱՆ
7 Rue de Tracy, Paris (2) **Tél. Louvre 28-23**
Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակի նպարեղէններ
Թրքական սուրճ, արեւելեան պահածոներ (conserve), եւայլն
Շատ աժան գիներով *Livraison à domicile*

ՀԱՆՐԱՆԱՆՕԹ ՓԱՍՏԱԲԱՆ-ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ
Գ Ր. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻՔԷԼ)
Ամէն տեսակ դատական եւ վարչական գործեր
փողոցի արկածներու *մասնագիտութիւն-լաւագոյն պայմաններ*
հասցէ՝ 277 Rue Faubourg Saint-Antoine, 277 Paris XI
Métro Nation *կամ* Reuilly-Diderot
Թրամուէյ 3, 4, 6, 11 եւ 114։ *Օթօպիւս* BA, AZ *եւ* BT
Կ՚ընդունի՝ առաւօտեան ժամը 9.30էն 10.30 իրիկուան 2—3 եւ 7էն 8.30 (Գ. յարկ, ձախ դուռ)

Ց.

Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ԹՕԱԼԻԻ Ազբիւր Սերոբ խումբի ժողովը վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին, 32 Ave. des Gobelins, սրճարանի վերնայարկը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԱՆԻԼՒՒԻ Պատանեկան միութեան դասախօսական ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին Գրադարանի սրահը։ Կը խօսի ընկ. Վազգէն Շուշանեան. նիւթ՝ քանի մը յեղափոխական գրողներ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ վարչութիւնը ատիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուի այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հայ Ակումբի սրահը։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ-ԼԷ-ԿՈՆԷՍԻ Ռազմիկ խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, ընկ. Պաճուկեանի բնակարանը։ Ատիպողական ներկայութիւն։ Ջեկոյց Կ. Կ.ի։

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին տեղւոյս Ակումբին մէջ։ Բացակաները նկատի պիտի առնուին։

Գաւառ

ՄԱՐՍԷՅԻ Ռոստոմ ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 63 բիս տը լա Բէֆիւպլիքի մէջ։

ԼԻՈՆԻ Մարզպետ խումբի ընկերական ժողովը վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը, (240 բիս Տիւքէքլէն)։ Կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ
28 Մայիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին
միւնէտ առաւօտ ՓԼԹի ԺՈՒՐՆԱԼի սրահին մէջ
21 Rue Cadet, Paris (9) **Métro: Cadet**
Կը նախագահէ Հ. Հ. Պատուիրակութեան նախագահ
Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ
Կը խօսին՝ ընկերներ Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ ԵՒ Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ
Երգ՝ ՕՐ. ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ եւ Պ. ՍՏ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ
«Սիփան» երգչախումբը՝ Պ. ՍԱՔՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆի դեկավարութեամբ
Բեմին վրայ խմբական պար՝ Տիկ. ԻՍԱՋԻՆԿՕԻ Ballet Plastique
դպրոցի աշակերտուհիներու կողմէ։
Թառի վրայ կը նուագէ՝ Պ. ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ
Դերասան Շ. ՍԱՐԵԱՆ կ՚արտասանէ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի
«ՄԱՍԻՍ եւ ԱՐԱԳԱԾ» նոր բանաստեղծութիւնը
Նուագախումբ՝ PIZZARO
Կէս գիշերէն վերջ պարեր. ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ։
ՄՈՒՏՔ 7.50 ՖՐԱՆՔ

ԼԻՈՆ.— Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի կոմիտէին
Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Գ. քաղաքապետարանի սրահին մէջ
Կը նախագահէ՝ Պ. ԱԼԵՔՍԱՆ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ
Կը խօսի՝ Ընկ. Ա. ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ կը մասնակցին Տէսինի վասպուրականի «Արծիւ» ֆանֆառի խումբը (30 հոգի) դեկավարութեամբ Պ. Ֆ. Խտիկեանի եւ Գողթան երգչախումբը՝ դեկավարութեամբ ընկ. Պ. Պետրոսեանի։ երգ, մեներգ եւ արտասանութիւն։
կարգապահութեան կը հսկեն հայ արիները։
Կը խնդրուի երեխայ չբերել։ Ծախքերու ժամնակցութեան համար՝ 2 ֆրանք մուտք։

ԿՐԸՆՈՂ.— Այս կիրակի։
Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԳԻՒԽԱՆԴԱՆԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ

ՌՕՄԱՆ.— Նախաձեռնութեամբ Լուառի կոմիտէին
Այս կիրակի, կէսօրէ վերջ։
Կը նախագահէ՝ ընկ. Գ. ՔԷՕՇԿԷՐԵԱՆ
Կը խօսի՝ ընկ. Ղ. ՊԱՔՐՃԵԱՆ

Բ Ո Ռ

(Վէպ *1830*ի իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է. Վ. ՈՑՆԻՋ — Թարգմ. Լ. ՇԱՆԹ

Արթուր պատասխանեց ինչ որ բերնին եկաւ. ու նորէն ուրիշ ճիւղէ լուութիւնը։ Փքած ու զոռոզ ձեմով դարն էլ կենդանութիւն չբերաւ ներս. ձեմի հետն էր մի մոայլ, տարիքը առած մարդ, չղճնաւային մի ինչ որ ընկերութեան ներկայացուցիչ։ Երբ Ջերբօնոը յայտնեց, թէ ընթրիքը պատրաստ է, Արթուր ոտքի ելաւ թեթեւացման մի հառաչով։

— Ես այսօր չեմ ճաշելու։ Ցուլի՛ա։ Ինդրեմ ներես, քաչելու եմ սենեակս։

— Շատ խիստ ես հետեւում պատերին. — ասաց Թոմաս։ Գիտեմ, որ հիւանդանաս պիտի։

— Ա՛, ո՛չ։ Գիշեր բարի։

Միջանգեամ հանդիպեց սպասուհիներից մէկին ու խնդրեց նրանից որ առաւօտը ժամը վեցին դուռը ծեծէ։

— Պարոնը դնալու է եկեղեցի՞։

— Այո՛։ Գիշեր բարի, Թերեզա։

Եւ ուղղեց իր սենեակը։ Դա իր մօր սենեակն էր, որի երկար հիւանդութեան մէջոցին լուսամուտի դիմացի խորշը մատուռի էին վերածել։ Մի մեծ խաչելութիւն իր սեւ պատանդանով բռնել էր սեղանի մէջտեղը, որի առջէ կախուած էր մի փոքրիկ հռոմէական լապտեր։ Այս սենեակումն էր մեռել իր մայրը։ Նրա կենդանադերը կախուած էր պատին՝ անկողնին կից։ Սեղանի վրայ դրած էր նրան պատկանող բիւրեղէ մի ծաղկաման, մէջը մի ահագին փունջ մանիչակ, որ այնչափ սիրում էր մայրը։ Ճիշդ նրա մահուան տարեդարձն էր այսօր, որը չէր մոռացել խաւարի սպասուհին։

Արթուր հանեց պայուսակից չքնաղակի մէջ դրած եւ զգուշութեամբ փաթաթեց մի կենդանադիր։ Դա Մօնտանէլլիի նկարն էր, որ նոր մի քանի օր առաջ ստացել էր Հռոմից։ Արթուր իր այդ գանձը հանում էր թղթից, որ Ցուլիայի սենեակի ծառան ընթրիք բերաւ ներս ափսով։ Հին խաւարի խահարարուհին, որ ծառայած էր Արթուրի մօրը իր այս նոր կուսարար սիրուհու երեսն զալուցը առաջ, չարել էր ափսէի մէջ ամէն տեսակ նուրբ ուտելիքներ, որը իր սիրելի պարոնը կարող էր ճաշակել առանց եկեղեցու պատուէրները խախտելու։

Արթուր հրաժարուեց բոլորից, ու վեր առաւ միայն մի կտոր չոր հաց։ Ծառան որ Ջիբբօնոի հօրեղբայրն էր ու Անգլիայից նոր եկած, ժպտաց մի բաղմիմաստ ժպիտով ու ափսէն եւս տարաւ։ Ծառաների մէջ նա արդէն բողոքականների բանակին էր յարած։

Արթուր մտածեցաւ խորչին, ծունր իջաւ խաչելութեան առաջ, չանալով ազօթքի տրամադրուի ու մտախոհութեան, որը սակայն այնքան էլ հեշտ չէր։ Ինչպէս որ Թոմասն ասաց, նա իրաւ որ չափազանց խիստ էր բռնում պասերը, եւ հիմա արդէն գլուխը պըտտոյտ էր գալիս, կարծես հարբած լինէր։ Մի դող վազեց մէջքից ու խաչելութիւնը նրա աչքերի առաջ թաղուեց մէգի մէջ։ Երկար մեքենական ազօթքից յետոյ էր միայն, որ յաջողեց իր թափառուն երեւակայութիւնը կեդրոնացնելու փրկութեան խորհրդի վրայ։ Վերջապէս յաղնութիւնը դերազանցեց Ղազարի գրգռումը, եւ նա պատկեց քնելու հանգիստ ու անդորը մի տրամադրութեամբ՝ մոռնալով բոլոր վրդովիչ տպաւորութիւնները։

Նոր քնած էր, երբ հատու ու անհամբեր զարկեր լսեցին դռանը։

«Ա՛, Թերէզը» մտածեց նա մեզմօրէն չուռ դալով։ Զարկերը կրկնուեցին եւ նա վախեցած վեր թռաւ։

— Պարո՛ն, պարո՛ն, — կանչում էր խուլերէն մի առնացի ձայն։ — Ելի՛ք, ի սէր Աստծու։

Արթուր ցատկեց անկողնուց։

— Ի՞նչ է պատահել. ո՞վ է։

— Ե՛ս եմ. Ջիան Բաուիս։ Ելի՛ք, չուտ, խնդրում եմ ձեզ յանուն Աստուածածնի։

Արթուր արագ հագաւ զգեստները ու բացաւ դուռը։ Եւ երբ զարմացած նայում էր կառապանի վախեցած դուռատ դէմքին, միջացքում լսեց ծանր քայլերի թոփիւնը եւ երկաթէ դնդոցը։

— Իմ եաեւի՞ց. — հարց տւեց նա սառն։

— Ձեր եաեւիցը։ Ա՛, պարո՛ն, չատ պէտէ՛ք... Թաքցնելու մի բան չունի՞ք... Նայեցէ՛ք։ Ես կարող եմ...

— Ոչինչ թաքցնելու պէտք չունիմ։ Եղբայրներս դիտե՞ն։

Միջանգեամ ծայրից երեւաց առաջին համազգեստը։

— Պարոններին զարթեցրին. ամբողջ տունը ոտքի է։ Օ՛հ, իմչ դժբախտութիւն, իմչ սարսափելի դժբախտութիւն. այն էլ աւագ Ուրբաթ օրով։ Ո՛վ, տուրքեր, ողորմեցէ՛ք մեզ։

Ջիան Բաուիս սկսեց լալու։ Արթուր մի քանի քայլ արեց դէպ ի առաջ եւ սպասեց ժանտարմներին. նրանք դալիս էին իրենց զէնքերի չառաչին հետ, չրջապատած ծառաների զոդահար խմբովը, որոնք հագել էին ինչ որ ձեռներին ընկել էր։ Երբ գինուորները չրջապատեցին Արթուրին՝ երեւացին եւ ատենէրն ու ատենիրուհին այդ տարօրինակ գնացքի վերջին։ Պարոնը գիչերւայ վերնոցով էր ու հոդաթափներով, իսկ տիկինը երկար գիչերնոցով ու մազերի մէջ թղթէ կապեր։

«Մտածենում է երկրորդ ջրհեղեղը եւ այս արարածները գնում են տապան։ Ահա՛ մտածենում է մի զոյգ տարօրինակ կենդանի»։ Այս միտքը անցան Արթուրի գլխով, երբ երկուսի տարբերնակ ու ծիծաղելի կերպարանքը իր աչքովն ընկաւ։ Ծիծաղը զսպեց, զգալով անտեղի լինելը, եւ անցաւ աւելի լուրջ անտեղի լինելը, եւ անցաւ աւելի վայրկեանին պատշաճ մտքերի։

«Տիրամայր սուրբ Աստուածածին» փափաց նա աչքերը դէնը չուռ տալով, որպէս դի Ցուլիայի մազերի միջի թղթերը նորից ծիծաղ չպատճառէին։

— Բացատրեցէ՛ք, խնդրեմ, — ձաւ Բերդէնը ժանտարմ սպային, — այս ի՞նչ է նշանակում, ձեր այս տարօրինակ խուժումը մի մանուկ տան վրայ։ Ձեզ նախադուչացնում եմ, որ տիպլած եմ լինելու դանգատեմ անգլիական դեսպանին, եթէ դուք պէտք եղած լիազօրութիւնը չունիք ձեր ձեռքում։

— Ցոյս ունիմ, որ դուք կ՚ընդունիք նրբ սրան իրրեւ պէտք եղած լիազորութիւն, — պատասխանեց սպան չոր։ — Ճամենայն դէպս անգլիական դեսպանը կ՚ընդունի։

Եւ հանելով փիլիսոփայութեան ուսանող Արթուր Բերդէնի ձերբակալման հրամանագիրը մէկնեց ձեմին, եւ աւելացրեց սառն.

(Շար.)

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70

(ՆՐԱՔԵՒԿԻ ՀԱՄԱՐ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 26 ՄԱՅԻՍ 1932
26 MAI 1932

Հ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1889 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

«ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱ»

Թուրքիա երեք ամիսներէ ի վեր ճաթռիկ լաթախաղայի մը պէս կը խաղայ Ժընեւէն մինչեւ Մոսկուա երկրաթած լարին վրայ, Ազգերու Դաշնակցութեան մասնակցելու – չմասնակցելու սակարկութեամբ:

Ընդհէնը փաշայի Մոսկուա այցելելէն յետոյ, անշուշտ ժամանակ մը լուռթիւն պիտի տիրէ այն մասին թէ Թուրքիա, իբր՝ հաւասարակշռութիւն մտնի՞ նեղս մտնելու Ազգաժողովէն նեղս:

Բայց պետութիւնները եւ մանաւանդ անոնց գործակալները մութի մէջէն գործելու ճկունութիւնն ունին: Մենք, Հայերս մասնաւորապէս արձանն պէտք է դանուինք երբ խնդիրը Թուրքիոյ չուրջը կը դառնայ:

Այս ուղղութեամբ Պրոմէթէի Մայիսի թիւին մէջ գեռեցած է յօդուած մը, Թուրքիա եւ Եւրոպա վերնագրով, եւ ստորագրուած Տոքթ. Եակուբի կողմէ, որ խորհրդածութեան կը մղէ մեզ:

Յօդուածագիրը Մերձաւոր Արեւելքի մէջ Թուրքիոյ կարեւորութիւնը վեր հանելով կը թուէ անոր վերածնունդի եւ եւրոպական արտակարգ թափը եւ կ'եզրակացնէ թէ անհրաժեշտ է Թուրքիոյ մուտքը Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ:

Թրքական օրհնաբանոսիոնի չաուպով Պրոմէթէի կարծիքը լսենք.

— «Այս մուտքը Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ ուշագրաւ եղելութիւն մը պիտի ըլլայ, ինչ որ պիտի նշանակէ թէ նոր Թուրքիան կը փափաքի մօտենալ եւրոպական բաղաքակրթութեան եւ զօրացնել այն կապերը որ զինք կը կապեն Եւրոպային»:

Բայց յօդուածագրին Թուրքիան իր մշակութային եւ ընկերային յառաջդիմութեամբ արդէն եւրոպական հասարակութիւն մըն է, ընտանի արդիական կեանքին:

Բայց չէ՞որ կը դնէ անոր քաղաքական կարեւորութիւնը վրայ:

— «Ընդարձակածաւալ Ասիան, բազմամիլիոն բնակչութեամբ ներկայիս ենթակայ է իրական վերիվայրումի եւ անիշխանութեան մը, որ խիստ մտահոգիչ է: Մոսկուայի բոլշեւիկները նիգ կը թափեն հրահրելու ժողովուրդներու մէջ այդ անիշխանութիւնը եւ խռովարար ոգին՝ բաղաքակրթութեան եւ կարգ ու կանոնի հիմերը սարսեցնով: Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ կարգը պահպանելու ազդակ մը կայ, որ կարող է դիմագրաւել սպառնացող անիշխանութեան: Թուրքիան ատ այժմ ապառած է այդ հարցէն՝ պարզապէս ընդհատ մը ըլլալով Ասիոյ մէջ այդ դերը վիճակուած է Թուրքիոյ: Այս երկրի կարեւորութիւնը, անոր ազդեցութիւնը աշխարհի այս մասին վրայ, անոր լաւ կազմակերպութիւնը, անոր բաղձանքը կարգն ու խաղաղութիւնը պահպանելու ցոյց կուտան որ այս երկիրը առաջնակարգ դեր մը ունի: Թուրքիոյ վրայ կ'իյնայ փրկել համաշխարհային բաղաքակրթութիւնը ընդդէմ Մոսկուայի անիշխանութեան»:

Այս ընդարձակ մէկընթերցողները յառակօրէն կասկածի են տեսնել իրարանցումը կովկասեան ազգերու այս մէկ խմբակին, որ տարիներէ ի վեր իր նաւակը կը վարէ Թրքական պղտոր ալիքին, որ տարբերակ ի վեր իր նաւակը կը վարէ Թրքական պղտոր ալիքին, ո՛վ գիտէ ինչ յոյսեր կապելով Թուրքիոյ հետ, Ջուրերու մէկէն, ո՛վ գիտէ ինչ յոյսեր կապելով Թուրքիոյ հետ, որ պիտի գայ Ազգերու ժողովին մէջ բարձր, եւ փրկէ «համաշխարհային քաղաքակրթութիւնը»:

Թուրքիոյ մասնակցութիւնը Ազգերու Դաշնակցութեան գործանցապէս կը չահագրգռէ հայ ժողովուրդը, այն պատճառով, որ անիշխանութեան եւ բռնատիրութեան այդ դասական երկրին հետ Հայկական դատն է որ առաջին հերթին պիտի գայ Ազգերու Դաշնակցութեան սեղանին: Մերձաւոր Արեւելքի մէջ խաղաղութիւնը ինքնախարխութեամբ մը պիտի ըլլայ, որքան առեն հայ ժողովուրդը տարածուած մնայ աշխարհի ամէն կողմ, նոյն իսկ Ազգերու Դաշնակցութեան ընդդրկած սահմաններէն անդին:

*Եթէ կովկասեան մեր հարեւանները, — ըլլայ իրենց անմիջական չահերէն դրդուած, կամ Թուրքիոյ սիրոյն համար — կ'անտեսեն Հայկական Դատը, ու կը կարծեն թէ ներկայ ժամանակաւոր լուռթիւնը արդէն Թուրքիոյ արարքներու վաւերացումն է, չաս կը պարի: Թուրքիան առ այժմ ապառած է այդ հարցէն՝ պարզապէս ընորհիւ այն անիշխանական դիրքին որ բռնած է քաղաքական եւ դիւանագիտական աշխարհին մէջ: Թուրքիա, Մերձաւոր Արեւելքի մէջ ոչ թէ խաղաղութեան, կարգ ու կանոնի ազդակ մըն է, այլ ինչպէս կը փորձէ ցոյց տալ Պրոմէթէի յօդուածագիրը, այլ Մոսկուայի ամէնէն հաւատարիմ ներկայացուցիչն է, իբրեւ ենթակայ կ

ԿԱՐՄԻՐ ԱՌԵՒՏՈՒՐ

ՎԱՃԱՌԱՄԱՐՏ ՌՈՒՍԻՈՅ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒՐՈՊԻՈՅ ՄԻՋԵՒ

Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ, եթէ վերջերս պատահած չըլլային զինուրական զէպքերը, որ պահ մը կը ըսպառնային աշխարհի խաղաղութեան, ապահովաբար մամուլը դեռ երկար պիտի պրաչէր այն նօթօրիական պատեռազմով, որ կը կոչուի վաճառամարտ (dumping) :

Ասոր կարմիր առեւտուրն (*) մասին է :

Արտաքին Առեւտուրի Սովետական Մենաշնորհը այն ահաւոր կազմակերպութիւնն է, որ իր գործունէութեան լայնութեամբ երբեք արձանագրուած ըլլայ պատմութեան մէջ : Ցնոսն երկու երկիրներու մէջ, այս սպառնական կազմակերպութիւնը կը գործէ ամենայն յամառութեամբ, փորձելով տապալել Եւրոպայի սխռեսական հաւասարակշռութիւնը, ուղելով չըջել դրամատիրական կարգերը :

Թէ որքա՞ն սպառնական կացութիւն ստեղծուեցաւ պահ մը, երբ Ռուսիա իր յամրընթաց (chronique) պայքարի ձեւէն անցաւ սուր (aigu) կռիւի, ցոյց կուտան յօդուածներու դղրդալից խորագիրները, որ տեսնուեցան մամուլին մէջ :

Իսկապէս Եւրոպան էր, որ կատաղօրէն կը դիմադրէր սովետական վաճառամարտին դէմ : Միւս կողմէ, առեւտի եւս դղրդալից էին խորագիրները, որ կը տեսնուէին ռուսական թերթերու յօդուածներուն գլուխը : Արդարեւ Ռուսիան էր, չըթայակաղ պրոմեթեւս, որ կը փորձէր տարեալ աշխարհը՝ հրաւիրելով պաշտպանել «գիւղացիներու եւ բանուորներու առաջին հանրապետութիւնը» :

Հետաքրքրական է պատկերացնել պայքարը, որ մէկ կողմէ Ռուսիա, միւս կողմէ Եւրոպա կը կատարէին իրարու դէմ, — կարմիր առեւտուրը, մէկ կողմէ մատուցման, միւս կողմէ խնդրանքի մարդիկը, դէմ առ դէմ կեցած բոլորովին տարբեր եւ անդուի ծրագիրով մը :

Այս յօդուածով, կը ներկայացնենք արեւելեան Եւրոպայի այն երկիրները միայն, ուր տեղի կ'ունենայ այդ կարմիր առեւտուրը, այլ բացատրութեամբ՝ անտեսական ուժերու ախտանական կռիւը, որ կընայ պատճառ դառնալ քաղաքական փուլուռմներու :

***

Կարմիր առեւտուրին մէջ, բոլորովին տարբեր է դիրքը, զոր բռնեցին Ռումանիա, Հունգարիա, Եուկեսլաւիա, Պուլկարիա, Այսպանիա եւ Յունաստան : Եւ տարբեր էին մտահոգութիւնները այն պետութիւններուն, որոնք հետու կը գտնուէին ռուսական սահմաններէն : Այն վեց պետութիւնները, զոր յիշեցի, Ռուսիոյ հետ իրենց յարաբերութիւններուն մէջ ունէին քաղաքական ու պատմական վէճեր, որոնք հարկաւ պիտի ազդէին կարմիր առեւտուրին ընթացքին վրայ :

Մանաւորապէս Ռումանիա, Պուլկարիոյ հարցով, պատերազմի տեւական մտահոգութիւնն ունի : Կարելի է ըսել թէ արդէն պատերազմական թաքուն վիճակի մը մէջ կը գտնուին Ռուսիա եւ Ռումանիա իրարու հետ : Ռուսիոյ եւ Ռումանիոյ միջեւ կը հոսի աշխարհի ամենամեծ գետերէն մին, Տնիէսթերը, որ կը բաժնէ այս երկու թշնամիները : Թէեւ թիավար նաւակով մը կարելի է կէս ժամէն անցնիլ այդ գետը, սակայն քաղաքական վէճերը այնքան սրած են երկու երկիրներու թշնամութիւնը իրարու հանդէպ, որ ոտքէն քաղաքացի մը, եթէ կ'ուզէ այցելութեան երթալ գեռին դէմի եզերքը, իր ազգականին տուներ, պարտաւոր է մդոններով համբոյր քաշել : Զինեալ պահակներ զիչեր ցերեկ կը հսկեն ափերուն վրայ, եւ կրակ կ'ընեն անմիջապէս : Ահա թէ ինչո՛ւ պակաս չեն միջադէպերը, եւ չարաթ չանցնիր, որ անխոհեմ մը, գետն ուղելով անցնիլ, վրայ չտայ իր կեանքը : Այդ վախով, Ռումանացիները կը նախընտրեն Պելրին երթալ, ամիսներով սպասել սովետական վիզա ստանալու համար, քան թէ Մոսկուա անցնիլ, որպէս զի կարենան Տնիէսթերի միւս եզերքը տեսնելու երթալ իրենց մէկ ազգականը :

Ռուսիա ետ կը պահանջէ Պեսարապիան, եւ քանիցս յայտարարած է թէ չպիտի երբեք հրաժարի իր իրաւունքէն այդ հողամասին վրայ : Եւ սակայն ռումինական հող է Պեսարապիան, 1812ին Ալեքսանդր Ա. բռնադրաւած էր զայն : Դար մը յետոյ, 1918ին Ռումանացիները վերադրաւեցին Պեսարապիան, կատաղութիւն պատճառելով Ռուսերուն : 1924ին, Վիեննայի մէջ տեղի ունեցաւ ռուսեռումանական խորհրդաժողով մը համաձայնութեան մը փափաքով : Սակայն վիճաբանութիւնները այնքան բուռն ու սուր դարձան, որ երկու երկիրներուն ներկայացուցիչները հեռացան առանց որ եւ է եզրակացութեան : Այնկից ի վեր, Ռուսիոյ եւ Ռումանիոյ միջեւ յարաբերութիւնները ձգտուած են զրեթէ, եւ երկու երկիրներուն կառավարութիւնները տեղի կ'ունենայ մաքսանենգական ձեւով միայն : Վասն զի ռումանական կառավարական հրովարտակ մը խոսիս կ'արգիլէ ամէն առեւտուր, որ կը կատարուի Ռուսիոյ հետ :

*Կարմիր առեւտուրը բոլորովին վտանգուեցաւ, երբ Ռումանիա վերջերս մէկ ծրագիր կազմեց, որ կը նպատակէր

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ ԵՒ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆԵՐԸ

—)(o)(—

Ամէն երկրի մէջ միեւնոյն ուժգնութեամբ կը չարունակուի անտեսական ապգիսը, սրմէ զրեթէ ամէն ապգ եւ ամէն անհատ ուելի կամ նուազ չափով ապդուած է:

Տագնապը փոխանակ մեզմանալու, տարի ըստ մեծ համեմատութիւններ կ'ստանայ, հետզհետէ ճնշելով հարուստը եւ աղքատը:

Ցաւալին այն է՝ որ ապագային կանխել չի եղած դարման մը կամ մօտալուտ ելք մը գտնել ապդապին, որ ընդհանրական ու տարածուն հանգամանք առած է, անդամալուծելով ուրաքանչիւր մասնիկով ճարտարուեստական, առեւտրական, երկրագործական եւ արհեստական ամէն կրգործում:

Տագնապին բուն պատճառը պէտք է փնտռել դրամատիրական յոսի դրութեան մէջ, որուն մեքենականութիւնը հիմնովին խանգարուած է, ինչպէս նաեւ փոխադարձ անվստահութեան ոգին մարդկութեան մէջ, որ առեղծուած կ'ապրեցնէ եւ անհատներու միջեւ:

Ինչ որ ալ ուելի կը կնճռոտէ կացութիւնը, ան արկածութիւնն է, որուն մասնուած են ներկայիս մեծ դրամատէրները, արհեստական խոչոր հաստատութիւնները եւ կառավարութիւնց պետերը: Միւս կողմէ, օրական վրայ գտնուած միջազգային քաղաքական ու անտեսական կարեւոր հարցեր անդուլ կը մղան: Տասնեակ տարի անցաւ ընդհանուր պատերազմէն, եւ տակաւին կարելի չեղաւ ըմբռնում մը տալ պատերազմական հատուցումներու եւ պարտքերու խնդրին, եւ մեղմացնել անտեսական տագնապի ազդեցութիւնը:

Այս պայմաններու տակ, մարդ ինքնաբերաբար կը մղուի հարցնելու թէ ո՞ր կերթայ մարդկութիւնը, եւ ո՞ր պիտի գտնէ ան իր հանգիստն ու բարօրութիւնը:

Անբռնազօսի է թէ պատասխանատուութեան ամենամեծ բաժինը կը ծանրանայ դրամատուներու վրայ, որոնք չարաչարք դեր մը կատարած են տագնապին ծագումին եւ ծաւալման մէջ:

Դրամատիրական կարգերը հետզհետէ զօրանալով, ելեւմտական հաստատութիւններուն տուին հզօր ուժ մը: Նախապէս մեծ դրամատէրներուն եւ դրամատիրներուն կոչումը կը կայանար փոխառութիւններ ընել ա՛յն կառավարութիւններուն, որոնք դրամական անձկութեան մէջ կը գտնուէին. անոնք հետզհետէ ընդարձակելով իրենց գործունէութեան հորիզոնը, սկսան դրամագլուխ հայթայթել կամ վարկեր բանալ ճարտարարուեստի եւ վաճառականութեան վերթերել գանազան գործարաններու եւ ձեռնարկութիւններու:

Բացած այդ վարկերով, դրամատունները կամ ելեւմտական հաստատութիւնները, տեսակ մը մնայուն հակակշռի դերը կը կատարէին եւ կը հսկէին անոնց գործառնութեանց վրայ, ինչ որ մաս կը կազմէր իրենց բնական եւ օրինաւոր իրաւունքին:

Սակայն երբ անտեսական տագնապը վրայ հասաւ, դրամատունները, փոխանակ չարունակելու իրենց նիւթական ծանդրակութիւնը եւ չնայելու թրկել տագնապի մատնուած վաճառականներն ու ձեռնարկուները, լքեցին զանոնք, ձգելով իրենց ճակատագրին:

Այս անտարբերութեան հետեւանքով, տագնապը աւելի սաստկացաւ: Դրամատունները, որոնք չէին կրնար դերծ մնալ իրերու այս կացութենէն, իրենց կարգին կրեցին տագնապին ազդեցութիւնը: Անգամ մը որ կասկածն ու անվստահութիւնը սկսան արմատ ձգել մարքերու մէջ, ժողովուրդը յուզումի մատնուեցաւ, եւ սկսաւ դրամատուներու քով պահ դրուած դրամները եռ առնել: Պանքաները չկրնալով գոհացում տալ բազմաթիւ պահանջներուն, դադրեցուցին իրենց վճարումները, իսկ չատեր անանկ հռչակեցին գիրենք:

Այսպէս, Ամերիկայի մէջ բազմաթիւ դրամատուներ անկիացան, եւ պատճառ եղան հարիւր հազարաւոր մարդոց անձնկութեան ու ազքատութեան: Միեւնոյնը պատահեցաւ նաեւ Գերմանիոյ մէջ, ուր դրամատուները կէս կրս գարէ ի վեր գործօն ազդակ մը եղած էին գերման ժողովուրդին բարգաւաճման, ընդարձակ սահմանի մը վրայ օժանդակելով եւ օգնելով երկրին ճարտարարուեստական եւ առեւտրական ձեռնարկներուն: Այս տեսակէտով գերմանական դրամատունները մեծ ուժ մը կը ներկայացնէին ներքին ու արտաքին հրապարակներու վրայ, եւ անսահման վստահութիւն գրաւելով ամէնուն կողմէ, յաջողած էին ելեւմտական օտար հաստատութիւններէ ձեռք ձգել կարճ պայմանաժամերով վարկեր, որոնք ապապետական գումարներու կը հասնէին:

Ի՞նչ եղաւ այդ անսահման վստահութեան արդիւնքը: Գերմանական դրամատունները, իրենց սրամագրութեան տակ ունենալով խոչոր դրամապլուխներ ու վարկեր, անխոհեմութիւններ բրին եւ մեծ գործերու ձեռնարկեցին, աչքի առջեւ ունենալով միայն իրենց անմիջական չահերը եւ առանց նկատի առնելու վաղուան մրատահոգութիւնը: Սակայն վտանգը չուշացաւ, եւ Գերմանիոյ ամենամեծ դրամատունները կրեցին մօտաւորապէս մէկ միլիառ մարք ոսկիի վնաս մը, որ ուղղակի կը հարուածէր բաժնետէրերը եւ այդ պանքաներուն մէջ դրամ պահ գնող յաճախորդները: Այդ վնասներուն հետեւանքով, անանկութիւնները չատցան, եւ ճարտարարուեստական ու առեւտրական ամէն ձեռնարկ անգործութեան դատապարտուեցաւ:

Ասոր անմասնութեամբ ազէտ մը ծայր տուաւ Գերմանիոյ մէջ:

Ի՞նչ միջոցներ ձեռք առաւ գերման կառավարութիւնը, փրկելու համար դրամատունները այս անել կացութենէն: Ուզղակի միջամտեց, եւ իր անմիջական օգնութիւնը ընծայելով՝ անհրաժեշտ դրամագլուխը հայթայթեց եւ փ մը ձուլեց արկածեալ դրամատունները:

Կառավարութեան միջամտութեան չնորհիւ, գերմանական մեծ դրամատուներուն տագնապը փարատեցաւ: Ներկայիս, ելեւմտական նախարարութիւնը, եթէ ոչ միակ սեփականատէրը, առ նուազն ամբողջ ակրն է վարկերու բաշխման դրութեան:

Արժեթուղթերուն անկման մէջ ալ դրամատունները ունին պատասխանատուութեան խոչոր բաժին մը, պատճառ հանդիսանալով հպարատուր մարդոց մնանկութեան:

Վերոյիշեալ պարագաները լիովին կ'արդարացնեն պետութեանց հակակշռի գերը դրամատուներու կամ ելեւմտական հաստատութիւններու վրայ, որոնց տրամադրութեան տակ կը գտնուին ազգերու հարստութեանց մեծագոյն մասը, եւ ազքատ ժողովուրդին ինայած դրամը:

ՀՐԱՉԵԱՑ ՏԷՐՕՍԿԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Նոր շէնք մը

Հայաստանի Օգնութեան Կոմիտէն ձեռնարկած է այս տարի Երեւանի մէջ շինելու մեծ շէնք մը, որ պիտի ունենայ 4 յարկ, բացի գետնայարկէն: Առաջին յարկը պիտի ըլլայ թէյարան մը 600 հոգինոց: Երկրորդ յարկը՝ ճաշարան մը 500 հոգինոց: Երրորդ յարկը՝ պանդոկ, 35—40 սենեակով, զբօսաշրջիկներու համար: Չորրորդ յարկը՝ լուսանկարչական արհեստանոց՝ լուսանկարիչներ պատրաստելու համար երիտասարդներէն: Շէնքին ճակատը պիտի զարդարուի տեղական գունաւոր մարմարով, հիմնական մասերը՝ Արթիկի վարդագոյն փխքարով: Նախագիծը պիտի կազմէ ճարտարապետ Մ. Մազմանեան: Շէնքին բակին մէջ պիտի մշակուի զեղեցիկ պարտէզ մը շատրուանով:

Այս շէնքը պիտի բարձրանայ Հայաստանի Օգնութեան Կոմիտէին նախկին շէնքին մօտ, հակալարասին թաղամասին մէջ, Աբովեան փողոցին վրայ:

ՄԱՐՔՍ ԵՒ ԷՆԳԷԼՍ ՀԱՅԵՐԷՆ

Հայաստանի պետական հրատարակչականը ձեռնարկած է հայերէն լեզուով հրատարակելու Կարլ Մարքսի եւ Ֆ. Էնգելսի պատկան գործերը:

Այս տարի լոյս կը տեսնեն Մարքսի քաղաքատնտեսութեան քննադատութեան շուրջ, վարձու աշխատանքն ու դրամագլուխը գործերը, Լ. Ֆոյերբախ, Լյուտանիքի, պետութեան եւ մասնաւոր սեփականութեան ծագումը գործերը: Գալ տարի լոյս կը տեսնեն Էնգելսի Լուդվիգ Ֆեյերբախ, Լյուտանիքի, պետութեան եւ մասնաւոր սեփականութեան ծագումը գործերը: Գալ տարի լոյս կը տեսնեն Էնգելսի Լուդվիգ Ֆեյերբախ, Լյուտանիքի, պետութեան եւ մասնաւոր սեփականութեան ծագումը գործերը:

Մարքսիզմի եւ Լենինիզմի Համալսարանին մասնաւոր յանձնախումբը սկսած է թարգմանել Մարքսի Դրամագլուխին առաջին հատորը, որ լոյս պիտի տեսնէ Մարքսի մահուան լրանալիքին, 1933 Մարտ ամսուն:

Երեւանի համերգասրահը

Երեւանի հանրակառքին երկաթգիծերը հասեր են Պաֆնուտ: Երեւան փոխադրելու համար կը պահանջուի 120 վագոն: Փոխադրութիւնը պէտք է վերջանայ Մայիսի վերջը: Հանրակառքին ինացեալ անհրաժեշտ մասերը կը հասնին հետզհետէ: Պատուակները հասած են: Հողային աշխատանքները յառաջ կը տարուին փութով:

Դէպի գործարանային բաժինը գացող գծին վրայ հողային աշխատանքները կատարուած են աւելի քան 5 քիլոմեթր: Մինչեւ հայթայթիչ մարմինը կը թերանայ իր պարտականութիւններուն մէջ:

Ամէն գնով, շինարար մարմինը կ'աշխատի վերջացնել հանրակառքին շինութիւնը մինչեւ Նոյեմբեր, կատարելու համար բացումը Հայաստանի խորհրդայնացման օրը:

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

Կեանքը Տրապիզոնի մէջ

ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ, 18 մայիս.— Երեւանի անփոյթ, անշարժ վառ նահանգի այս կարեւոր կեդրոնը, թէեւ դանդաղ բայց յարատեւ ու աննկուն չանքերով, ֆրանսահայ գաղութին մէջ լոկ-ինջիկ կը շարժի ազգային կեանքով: Այս շրջանի հայութիւնը կը գոյ պահանջը՝ կազմակերպութեանը շնորհիւ «Յառաջդիմասէր»ի որ կազմակերպուեցաւ 1928ին խումբ մը եռանդուն երիտասարդներով:

Այս տարի նոր վարչութեան չանքերով եւ ժողովուրդի լայն օժանդակութեամբ հիմնուեցաւ ազգային վառարանը՝ մասուռ-մանկապարտէզը: Շէնքի մը առաջին յարկը, բաւականի մեծ սրահ մը պատշաճ յարմարութիւններով, խորանքեմ մը շինած, համեստ գարգարանքով: Քոլիտի սենեակ մը իբր դպրոց: կոկիկ, յարմար նստարան-գրապեղաններով: Աշակերտութեան թիւը 13-20ի կը հասնի, Օր. Ինկինի Անանիկեանի ղեկավարութեան տակ:

Տրակինեանի հայութիւնը, երեք հարիւր հոգիի կը հասնի: Իր ծոցին մէջ հայ կիներն ալ կը շարժին «Յառաջդիմասէրի» կողքին, որոնց հոգածութեան տակ է ազգին վառարանը: Կը մտածուի նաեւ կազմել կարմիր Խաչի մասնաճիւղ մըն ալ:

Իբր կուսակցութիւն, գոյութիւն ունի միայն Դաշնակցութեան «Վարուժան» խումբը:

Հայ մարզասէրներն ալ գործի են. կազմուած է Փութպոլի խումբ մը 27 անդամներով: Վառվուռն երիտասարդներ: Ակէ առաջ դրած են Փարիզ՝ Հ. Մ. Ը. Մ. կեդրոնին, Ծրագիր-Կանոնագիր խնդրած եւ փափաք յայտնած Հ. Մ. Ը. Մ.ի դրօշին կապուիլ, կը գանգատին թէ դեռ չեն ստացած պատասխան: Դարձեալ գրած են, — կը սպասեն:

Տրակինեանի հիմնադրութեան տարեդարձին առթիւ, ամբողջ Նահանգը թափած է հոս, ցնծութիւն, խաղ-պար, թափօրներ, դիշերուցերեկ, երեք գիշեր եռուզեռի մէջ, ձեր ու երիտասարդ ամբողջ բնակչութիւնը:

Ամբողջ երեք օրուան տոնակատարութիւնը վերջացաւ ծաղկազարդ թափօրով մը, որուն մասնակցեցան Հայերն ալ: Եւ իրենց մասնակցութիւնը արժեցնելու համար, ի՛նչ աշխատանք, ի՛նչ եռանդ ամբողջ երկու օր: Արարատ լեռնը կը պատրաստեն ծաղիկներով, ճիւղերով կը զարդարեն:

Զգեստներ, հայ գեղջուկ տարազներ, կը պատրաստեն: Առաջին անգամ է այս, Արարատն ու Նոյ նահապետի տապանը կը ներկայացնեն, որուն կողքին վրայ «Արարատ» ֆրանսերէն, իսկ միւս կողմը Հայաստան. Մէութիւն զբուած կարմիր, կապոյտ, նարնջագոյն տառերով:

Նաւակին մէջ սիրուն երեխաներ ու վարը Արարատի փէշերուն տակ երկսեռ երիտասարդներ հայ գեղջուկ տարազներով: Այսպէս շքեղ անցք մը Տրակինեանի հրապարակին վրայ հազարաւոր բազմութեան ներկայութեան: Պէտք է ըսել թէ Հայոց կառքը ամենալաւն ու հետաքրքրականն էր:

Կ. Պոլիկեան

Ր. ԹԱԿՈՐ ԹԵՐՐԱՆԻ ՄԷՋ

Հնդիկ մեծ բանաստեղծը այս միջոցիս կը գտնուի Պարսկաստանի մայրաքաղաքը: Մայիս 5ին կրթական նախարարութեան մասնաւոր հրաւէրով Ր. Թակոր տուած է ուշագրաւ դասախոսութիւն մը նախապարսներու, դեսպաններու եւ մտաւորականներու հոծ բազմութեան մը ներկայութեան:

Յիշելէ ետք Ասիոյ մշակութային կեանքը, որուն համաստեղութիւնը կը կազմէին Չինաստան, Հնդկաստան եւ Պարսկաստան, պատմած է թէ ինչպէս այդ մեծ քաղաքակրթութիւնը ցամքած է աղէտներու եւ ներքին կռիւներու պատճառաւ:

«Հիմա կ'արթննայ Ասիան իր խոր քունէն: Իրանի հրաւէրը որ հնդիկ բանաստեղծը ձեր դուռը բերաւ, ապացոյց է որ Ասիան կը ճգնի միահամուռ վերականգնելու: Ասիոյ զանազան ազգերը իրենց պահանջները ունին, կը յուսամ թէ անոնց միացած ուժը անգամ մը եւս ի չիք պիտի բերէ մեռած անցեալին լուծերէն ազատած նոր մարդկութիւն մը»:

ՅՈՒՆԱՀԱՅ ԽՈՒՎԱՅՈՑՋ ԳԱԶՈՒԻՔԸ

■■■

«Ապագայ» վերի խորագրով խմբագրականի մը մէջ կը գրէ (21 մայիս).

— «Ցունիսհայ գաղութը նորէն խրոխտութեան մատնուած է. Ծայրայեղ տարբերը ամէն չարաթ մէկդադէպ մը կը ստեղծեն եւ կ'ալեկոծեն գաղութին ներքին կեանքը: Առողջարարներու մէկ խմբակը հաւաքուած է «Շարժում» կոչուած թերթին չուրջ, որ Ա.թէնքի մէջ կը հրատարակուի: Անունով միայն ծանօթ է մեզ այս թերթը: Դաշնակցականները համայնավարական թերթ կը համարեն զայն եւ անոր կը վերագրեն վերջին 5-6 ամիսներու մէջ պարբերաբար իրարու յաջորդող բոլոր գայթակղելի դէպքերը, հաւատարագէս անոր մեղադիր համարելով նաեւ Հոկի կարմրակերպութիւնը: Ծայրայեղ միւս խմբակը հաւաքուած է Ա.թէնքի «Նոր Օր» եւ Սելանիկի «Հոսիզոն» դաշնակցական թերթերուն չուրջ: Այս թերթերը, անշուշտ իրենց հետ ունենալով դաշնակցական կազմակերպութիւնը, իրրեւ թէ «Շարժում»ի եւ Հոկի քայքայիչ ծայրայեղութեանց դէմ կը պայքարին: Բայց անոնք ալ իրենց կարգին միեւնոյն ծայրայեղութիւնները կը գործեն եւ չամաի իրենց խռովարար արարքները կը վերագրեն հակառակորդ ծայրայեղ խմբակին:

Ձիշդ է թէ Ցունաստանի Հոկի կազմակերպութիւնը, հաւանաբար նաեւ «Շարժում» թերթը, վերջերս սկսան չարաչար կերպով չահագործել ներգաղթի գործը: Առոր համոզուած ենք մենք աչքի առջեւ ունենալով նաեւ փաստեր Ֆրանսահայ գաղութին: Կարգ մը բախտախնդիր եւ չահախնդիր անձեր ներգաղթը պատեհ առիթ համարելով, օգտագործեցին Հայաստան երթալ փափաքողներու դժուարութիւնը կացութիւնը, անոնց պարկեչտութիւնը եւ չատ մը միամիտ աչխատասէրներ ալ գործիք դարձուցին իրենց ձեռքին, հետաւորներուն վրայ ապատրութիւն ձգելու թէ իրենք «յեղափոխական աչխատանք» կը կատարեն:

Բայց այդ դրուելի իրողութիւնները չեն կրնար պարտկել դաշնակցականներուն յատուկ ծայրայեղութիւնները եւ ազատել զանոնք իրենց արարքներուն պատասխանատուութենէն:»

«Ապագա»ն «զգուելի իրողութիւնները» տեսնելէ եւ մատնանշելէ յետոյ, Ցունիստանի Հոկի եւ «Շարժում» թերթի «ներգաղթի գործը չարաչար կերպով չահագործելու»ը կ'ընդգծէ եւ անոր օրինակն ալ կը գտնէ Փրանսահայ գաղութի մէջ, ուր «բախտախնդիր եւ չահախնդիր» անձեր «յեղափոխական աշխատանքի»ի շանթաժը կիրարկեցին եւ կը շարունակեն կիրարկել:

Այս բոլորէն յետոյ, հին եւ անբուժելի հիւանդութիւն մըն է պատասխանատու բռնել նաեւ Դաշնակցութիւնը:

Կարելի՞ է յուսալ թէ օր մը «Ապագա»ն պիտի բուժուի այդ հիւանդութենէն:

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Սէն թաֆայէյէն տիկ. Էլիզ Գովան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ Նանսիի Հայ Ուսանողական Միութեան:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԵՐԿՈՒՆՔ, օրկան Ջ. Ռ. Մ.ի Գ. Տարի, Թիւ 28, ամսաթերթ գրական, պատմական եւ ուսումնասիրական, որբերու դատին նուիրուած, խմբագիր՝ Շ. Նարդունի:

Բովանդակութիւն. — Մեր ցանկդէմները (Թմբ.): Գերակատական (Ց. Ա. Նասեան): Որբերու գրուումը եւ օտարացումը՝ (Գ. Մեսրոպ): Վ.բէժ՝ (Օր. Ն. Տէր Միքայէլեան): Ապրիլ ցասնըսէկ՝ (Ց. Ս): Մակեդոնիայէն յուրիա փոխադրուած որբերը: Հայ որբուհիի մը աւետեանգումը: Որբուհիի մը պատմածները՝ (Լ. Ֆապրիքաճեան): Ապրիլեան ցասերուն՝ (Ն. Մ. Մանուկեան): Ջոն Երկունքին՝ (Լ. Կապրաշեան): Տիրունի: Մամուլ: Խմբանկարներ:

Տարեկան բաժնեգինը 15 ֆրանք, արտասահման 1 տոլար: Գիմել A. Kapikian, 17 Ave. Philippe Auguste, Paris (11e):

Մենք, պարբերաթերթ Հայ երիտասարդ Գրողներու, Թիւ 3: Ցօդուածներ ունին Շ. Շահինեան, Ն. Պէշիկթաշլեան, Ց. Ֆրէնկեան, Ց. Կոստանդեան, Շ. Յարգիսեան, Ա. Տատրեան, Շ. Նարդունի:

Տարեկան բաժնեգինն է 40 ֆրանք արտասահման 2 տոլար: Գիմել Ն. Պէշիկթաշլեանի, 261 Fbg. St. Martin, Paris:

ԳՐԱԿԱՆ ԴԻՐՔԵՐՈՒՄ, օրկան Հայաստանի Պրոլետարական Գրողներու Միութեան, Թիւ 3:

Կարդացէք եւ Տարածեցէք «ԾԱՌԱՋ»ը

ԵՐԴԻՔ ՀԱՅՐԵՆԻ

(Վ. Է Պ)

■■■■■■■■

Բ. ՄԱՍ

Ցետոյ տունը, Ջատկի օրը, ներքնակին աւջեւ, երբ մայրիկը իր գլուխը կը շալէր, ու ճակնոցէն օր մը առաջ, իրենց տանը սենեակը, երբ անոր սեւահեր գլուխը առեր էր Թեւերուն մէջ ու համբուրեր զեղուն, ճեմ, անկիմայրելի՛ սիրով ըլ...: Իրեն այնպէս թուեցաւ որ ան ալ պատ ջերմութիւնը անոր Թեւերուն: Եւ արտում ու թախծոտ ձայն մը իրեն կ'ըսէ.— «Խաստացի՛ր, խոստացի՛ր...»: Բայց, ուրի՛շ ձայն մը զգուեց իր հոգին, ուրի՛շ վերջաւակներ, ուրի՛շ Թեւեր, որոնց ընծայեր էր վերջերս...: Ու տրտմեցաւ: Ձեռքը շաղուեց: Ցուզումը բարձրացաւ, ու այս առնական, զեղուկէզ, կաշըմբուն ու Թուխ տղան ճեմ ու սեւ աչքերուն մէջ, այդ ճուքին, երկու խոշոր կաթիլներ թանձրացան, գծելով երանգաւոր պրիսմակ մը: Ու իր հոգիին մէջ պայծառացաւ հին ու պատանի օրերու սիրոյ պատկերը, նման սպիտակ ծարմանին վրայ քանդակուած նկարի մը, որ ճամբուն վրայ կը դրուի, յաճախ, ու անցոյղներ կ'աղաչեն անոր սրբազան դիմագիծը, մինչեւ որ անձրեւը գայ ու սրբէ զայն:

XII

... Եկեր էր անբացատրելի վարանումով մը ու կը ճնար դեռ նոյն վարանումով: Անոր պզպզուն ու ողորկ մարմնին Թափանցիկ ջերմութիւնն ու շրջագգեստին յարաճուն շշնչիւնը՝ իր պարբերող Թեւերուն մէջ, անօրինակ խռովք մը տուեր էին ու շրթները դեռ կը դողդողային Ֆրանսուհիին հրայրքոտ շրթներուն հպանքէն...

Եկեր էին հետիոտն, դանդաղ: «Ազատութեան բլուր»ին այս մեհեանր ճամբուն վրայ, Թեւ Թեւի, ու ժամերը սահեր էին, յորձանուտ ու անդիմադրելի հեղեղի մը պէս, որ ակօսներէն կը յորդի ու ծլող ցանքը կը քշէ կը տանի իր հետ...: Ցոգնած էին: Բայց. դեռ սեղմ, շունչ շունչի: Ու աղջկան երկու յամա՛ռ Թեւերը դեռ կը սեղմէին Սուրէնին մարմինը ա՛յնքան ուր պարտէին էր եղած անոր գօրեղ, որքան ուժգին էր եղած անոր երկու կապոյտ աչքերուն եւ սլացիկ հասակին հետապնդող ստուերը իր եռուէն ճնչելու հոս բերելով զինքը...: Ֆրանսուհիին հեւքը դեռ տաք էր ու մարմնէն եկող երջանիկ ու երջանկացնող բան մը կը մտնէր ներքին խանդավառանքը, որ նայուածքին, շունչին, փարուելին, մատներուն եղրին իսկ զգալի կ'ըլլայ...: Գլխարկը դրեր էր մէկ կողմ ու հովը կը խաղար մազերուն հետ: Ցրտած էր Սուրէնն ու հարուստ, ներքին, կոհակուող ու աճող տառապանքով մը: Ու կը զգար ցաւը, որ քայլը քայլին կը հետեւէր իրեն, եւ որուն դէմ, ի զո՜ւր կը ջանար մաքառիլ՝ իր առնական տուժ ամբո՛ղջ ուժը տաւաքած...

Ֆրանսուհին իրեն կը բացատրէր շատ մեղմ ձայնով մը իր ներքին ապրումները, կը խօսէր առանձնութեան պահերէն, իրենց երջանիկ հանդիպումէն, զգացումէն որ խենթութիւններու կը մղէ զինքը, եւ ուրախութեան արթած յուզումէն:

Բայց, Սուրէնն կը լսէր, աստղերը կը քթթէին, ու հովը կը շարունակէր գգուել իրենց մազերը:

Ֆրանսուհին, կիսով մը երկարած անոր ծունկերուն, կը նայէր Սուրէնի աչքերուն, եւ, կնոջ յատուկ յարատեւ կասկածամտութեամբ մը, կը ջանար թափանցել անոր մտքին, ու գիտնալ, ամէ՞ն մէկ րոպէ գիտնալ թէ ինչի՞ եւ որո՞ւ կը խորհի ան...:

Մղուած նոյն մտահոգութենէն, Թեւերը դրաւ Սուրէնի ուսին ու հարցուց.

— Ինչո՞ւ տխուր ես, Սուրէ՛ն:

= Ո՛չինչէ՛ս... բան մը չունիմ... աղուոր է, չէ՞, այս մեհեանին ու հովը...

— Գո՞հ ես:

= Այո՛, ի հարկէ՛...

— Իսկ ինձմէ՞...

= Ընշո՛ւշտ. ինչո՞ւ այդ հարցումը:

— Միայն գո՞հ. ո՞չ իսկ երջանիկ:

—Բայց, աղուոր աղջիկ, ո՞վ է երջանիկ եղեր կեանքի մէջ...երջանկութիւնը բաւական մեղմ ձայնով մը իր ներքին ապրումներն է, զոր կը թափենք վրանիս ու առջեւի հոտառումէն վերջ կը վարժուինք, արդէն, անոր... յետոյ, ուրիշնո՛ր են որ կը զգան թէ կը կրենք մեր այդ բոյրը:

Քառարշաւ կատաքի մը ձիերուն դոփիւնը լսուեցաւ: Հեռուն լոյսեր կը պլպլային, ու ինքնաշարժ մը, իր մեծ ու կարմիր աչքերը բացած, անսանձ ու կատղած կենդանիի մը նման կը յառաջանար մութին մէջ...

— Դառնա՛նք, ալեւս, — ըսաւ Սուրէն — գիշերը կը յառաջանայ..կ'ուշանաս...

= Ո՛չ դեռ, հայրիկիս ըսի թէ ծօրաքոյրին պիտի ըլլամ. իսկ ծօրաքոյրս միա թատրոնը կը կարծէ...

— Զարաճ՛ճի՛, ուրեմն կը ստես ալ:

= Պարզապէ՛ս քեզի համար...

Ու Թեւերը կրկին դրաւ Սուրէնի ուսերուն: Գլուխը դրաւ անոր գլխուն, տաք ձեռքերը պարուրեց անոր վիզին շուրջ, ու զեղո՛ւն զգայնութեամբ մը դէմքը քսեց Սուրէնի դէմքին, որուն ազուամազը հաճելի եկաւ իր էգ ու արտիւղ մարմնին...

Սուրէն դեռ կը մնար խռոված ու իր մարմնին վրայ կը զգար ջերմ ու երջանիկ զարկը անոր սրտին: Այսուհանդերձ, նոյնքան խռովիչ հոգ մը կը չարչրկէր զինքը: Այդ քնքուշ ու մեղեդի հարցա՞նքը, հիմա, իր ծունկերուն երկարած, անձնատուր ու զրաչօրէն հաճոյապարզեւ, այդ աղուոր ու կայծկլտուն աչքերը մութին մէջ, ուղղուած իր աչքերուն, այդ տաք շունչը իր դէմքին վրայ...

Եւ սակայն, նորէն ներքին փոթորկող յոյզերը միշտ յաճախող ու անհանգստացնող հրոլիքը, ծառհոգիչ ու անդնդատ լուրեր: Այվազեանը՝ իր արդար դժգոհութիւններով, եւ այս աղջիկը յիշեցնող ու միանգամայն մոռցնել տուող այն միւս էակը, որմէ ձերբազատուած չէ նոյնիսկ այս պահուն, եւ իրեն հետ ու իր մէջ կ'ապրի ու կը մեծնայ անընդհատ...

Ինք պատրաստ էր իր ամբողջ էութիւնն ու կեանքը զոհելու այս բոլորին համար, հաւաքաբար կամ անոնցմէ մէկուն համար, անջատօրէն: Պատրաստ էր եւ ապրելու անոնց շունչին տակ, անոնց հետ ու անոնց համար...: Բայց, անխոս էր ու վարանոտ:

(Շար.) Կ. ՄԵՀԵԱՆ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

միւնչեւ առաւօտ ՓԸՓԻ ԺՈՒՐՆԱԼի սրահին մէջ

21 Rue Cadet, Paris (9) **Métro: Cadet**

Կը նախագահէ Հ. Հ. Պատուիրակութեան նախագահ

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

կը խօսին՝ ընկերներ Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆ եւ Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

երգ՝ ՕՐ. ՊԻԼՊԻԼԵԱՆ եւ Պ. ՍՏ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

«Սիփան» երգչախումբը՝ Պ. ՍԱՓՕ ՃԱԿՈԲԵԱՆի ղեկավարութեամբ

Բեմին վրայ խմբական պար՝ ՏԻԿ. ԻՍԱՋԻՆԿՕԻ Ballet Plastique

դպրոցի աշակերտուհիներու կողմէ։

Թառի վրայ կը նուագէ՝ Պ. ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ

Դերասան Շ. ՍԱՐԵԱՆ կ'արտասանէ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի

«ՄԱՍԻՍ եւ ԱՐԱԳԱՑ» նոր բանաստեղծութիւնը

Նուագախումբ՝ **PIZZARO**

կէս գիշերէն վերջ պարեր. ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ։

ՄՈՒՏՔ 7.50 ՖՐԱՆՔ

■■■■■■■■■

ԼԻՈՆ.— Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի կոմիտէին

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Գ. քաղաքապետարանի սրահին մէջ

Կը ճախագահէ՝ Պ. ԱԼԵՔՍԱՆ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ կը մասնակցին ՏՀսինի վասպուրականի «Արծիւ» ֆանֆառի խումբը (*30 հոգի*) ղեկավարութեամբ Պ. Ֆ. Խոիկեանի եւ Գողթան երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ ընկ. Պ. Պետրոսեանի։ երգ, մնեներգ եւ արտասանութիւն։

կարգապահութեան կը հսկեն հայ արիները։

Կը խնդրուի երեխայ չբերել։ Ծախքերու ժամնակցութեան համար՝ 2 ֆրանք մուտք։

■■■■■■■■■

ԿՐՔՆՈՊԼԸ.— Այս կիրակի։

Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ

■■■■■■■■■

ՌՕԱՆ.— Նախաձեռնութեամբ Լուառի կոմիտէին

Այս կիրակի, կէսօրէ վերջ։

Կը նախագահէ՝ ընկ. Գ. ՔՒՕՇԿԻՐԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ. Ղ. ՊԱՔՐՃԵԱՆ

■■■■■■■■■

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այս Շաբաթ իրիկուն

Կը խօսին ընկերներ՝ Ա. ԱՐՈՅԵԱՆ եւ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

■■■■■■■■■

ՍԷՆ ԹՒԱՆԹՈՒԱՆ.— Այս կիրակի

Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԱՐՈՅԵԱՆ

■■■■■■■■■

ՊՈՒՎՂԱՒ ՕՏՏՕ.— Այս կիրակի

Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԱՐՈՅԵԱՆ

■■■■■■■■■

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ.— Այս կիրակի

Կը խօսի՝ ընկ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ

■■■■■■■■■

ՎԱԼԱՆՍ.— 5 Յունիս, կիրակի օր, առաւօտեան ժամը 9—12

Սինէմա Փալասի մէջ

■■■■■■■■■

ՌՈՄԱՆ.— 5 Յունիս, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52—73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

6.

Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ԻԹԱԼԻՒ Ազբիւր Սերոբ խումբի ժողովը այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին, 32 Ave. des Gobelins, սրճարանի վերնայարկը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԱՆԻԼԻՒ Պատանեկան միութեան դասախօսական ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին Գրադարանի սրահը։ Կը խօսի ընկ. Վազգէն Շուշանեան. նիւթ՝ գանի մը յեղափոխական գրողներ։

Յետաձգուած է Առնուելի ժողովը

ԻՍԻ-ԼԻ-ՄՈՒԼԻՆՕՅի Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին տեղւոյս Ակումբին մէջ։ Բացակաները նկատի պիտի առնուին։

Գաւառ

ԼԻՈՆի Մարզպետ խումբի ընկերական ժողովը այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը, (240 բիս Տիւքէքէն)։ Կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Թատերական ներկայացում

Ի ՊԱՏԻՒ **Վ. Ա. Հ Ր Ա Մ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ**

Այս կիրակի ժամը 8.30ին ՊԼԵՒԻԿՕՒԶԼԵԱՆ թատերասրահին մէջ

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԴԱՐԱՆ 26 Rue Troyon, Sèvres

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ **ՄԻՄՈՍԸ** *(Մոռիս Մակոթ)*

ԵՒ **ԲՌՆԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻԻՆ** *(Մոլիէռի)*

Կը մասնակցին՝ Օր. Ալնաիիտ, Օր. Ալիքսանեան, Պ. Պ. Վահրամ փափազեան, Գմբէթեան, կօճիկեան եւ ը. Թօլայեան։

ՄՈՒՏՔԻ ԳԻՆ՝ 15 եւ 25 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերը կը ծախուին «Կռվողի» խմբագրատունը, 208bis rue Lafayette, Paris (10)։

Կոմիտաս երգչախումբի համերգը

Տեղի կ'ունենայ 9 Յունիս, Շաբաթ իրիկուն, Salle Gaveauի մէջ

Տհսիճի մէջ «Յառաջ»ի գործակալն է

Պ. ՎԱՀԱՆ ՀԻՒՍԵԱՆ

41, Maison l'Aurore, DÉCINES, (Isère)

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑՈՒԱԾՔ

Մարսէյլ, Մայ.— 40։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տէր եւ Տիկ. Արմաղանեան իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Պ. Անդրանիկ Պօյաճեանի (Ռոման, Տրոմ) իրենց սիրեցեալ որդւոյն զառնաղէտ մահուան առթիւ։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ բանակի հայ նախկին կամաւորներու միութեան ընդհանուր ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.45ին, 6 Rue de la Grange Batelière, Փարիզ (9)։ Օրակարգ՝ քննիչ յանձնախումբի տեղեկագիր եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան։ Կը հրաւիրուին բոլոր ճակատներու հայ լեգէոնականները։

ՀԱՄԱՀԱՐԲԵՐԴՈՒԱԿԱՆ Միութեան պարգեւաբաշխութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը.—

986 պատի մեծ ժամացոյց, 657 մէկ տարեկան «Առողջ Կեանք», 703 նոյնպէս, 957, 731, 733, 143, 564, 194, 153 գանազան առարկաներ։

Ստանալու համար դիմել մինչեւ յուլիս 15 անձամբ եւ կամ գրաւոր ներփակելով նաեւ տոմսակը. **H. Der Hovannessian, 8, Rue de la Mairie, Gentilly, Seine:**

ՄԱՐՍԷՅԼԻ պարգեւաբաշխութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը.—

745, 3974, 8262, 2353, 9385, 756, 6877, 8608, 322, 8407, 4818, 61, 9447, 5925, 6460, 7105, 2713, 114, 3956, 338, 7766, 4883, 605, 8067, 604, 3052, 384, 4937, 2393, 4635, 3556, 2732, 5066, 1642, 3300, 8736, 203, 1331, 5686, 9702, 2917, 8760, 6175, 3914, 777, 7019, 7424, 4461, 1647, 7271, 1268, 4647, 7958, 4172, 457, 5472, 7202, 4578, 1242, 4473, 7777, 4359, 3646, 7529, 5760, 1643, 6607, 7849, 6223, 8630, 2769, 5741, 9626, 872, 4147, 5922, 9661, 2046, 7083, 671, 8107, 7098, 8675, 30, 1649, 5136, 3244, 5091, 5403, 6032, 4053 5068, 9892, 2017, 841, 8802։

Դիմել (շահող տոմսերով) պարգեւները ստանալու համար Պ. Կ. Բիրեճեան, **4, Rue de l'Etoile** Բ. յարկ, ամէն օր ժամը 9էն 12 միւնչեւ մայիս 31 չդիմողներու պարգեւները կը մնան Միութեան։

ՍԵՂՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

վիրաբոյժ — ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԹԺՇԿԱԿԱՆ ՇՔԱՒԻՒԼԵԱՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5)

ՄԱՄՆԱԴԷՏ ՈՍԿԻ ԳՈՒԻՐՈՒՆԻ, ՊՈՒԾԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՒ

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործունէութիւն

ՄԱՔՈՒՐ եւ ԽՆԱՄԵԱԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 2էն 8, առաւօտները ժամադրութեամբ, կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր։

Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

Etude de Me BERNARD WAHÉ (ՊԷՕՐԷՔՃԵԱՆ)

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

18, Rue Dauphine, Paris (6e) Tél. Danton 73.97

Կը տանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պատրաստէ առեւտրական եւ հայրապարտ դատարանին ներու առջեւ, կուտայ **certificats de coutumes**ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏԻՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

պատուոյ մէտալլ Փրանս. առողջապահ. նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Հոն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (**radiographie**), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ակնթակնեան դարմանում (**radiothéraphie profonde**), նաեւ Տիաթերմիի բոլոր կիրարկումները եւ էլեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն։ Շակաշիճախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնեցմանական, ելեկտրական եւ ֆիզիոթեան մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները ակռի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ճննդամարզային եւ վիներային հիւանդութիւններու համար։

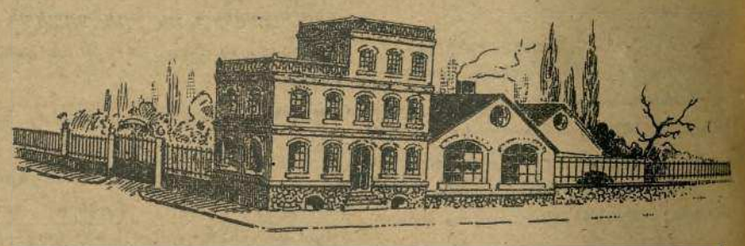
Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Դարմանատունը ունի ատամնաբուժարանը որուն մէքանիսիէնն է Պ. Վ. ՔԱՉՃԵԱՆ։

Ցօթթ. Մ. Քէշիշեան, բոլոր մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուս.

Հասցէ՝ 31 Rue de la Rochefoucauld (9)

Métro: Trinité, St. George et Pigale: Tramway 26, 28, 54: Autobus AF, AJ, AM, B, BD, BI, G, Gbis, L, H, Hbis, R, Rbis

RÉALISATION IMMOBILIÈRE

Կը հրաւիրենք բոլոր անոնք որ մտուն շինել պիտի տան, չի կրկել ոեւէ յանձնառութիւն, առանց մեզի խորհուրդ հարցնելու։

Ամէն դիւրութիւն շինութեանց եւ փոխառութեանց համար, երկար պայմանաժամ նուազագոյն տոկոսով։

Գրուած գործակալութեան վրայ *100*ին *70* եկամուտ կ'ապահովենք սեփական։ Ընենք նաեւ վարձու յարկաբաժիններ եւ աշխատանոցներ։

Խորհրդակցութիւնները ձրի են, ժամը 2էն *6.30*։

Նշանեան *20, Passage Prado,* (մէթրօ Սէն-Ժրնի)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Ազմատ. եւ նոր մէթոտ, գարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան՝ վներ. հիւանդութիւն եւ վարիսի։ Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12։

Imp. A. DER (Agopian)

17, Rue Damesme, Paris (13)

Le Gérant H. STEPHAN

Բ Ո Ռ

(Վէպ *1830*ի իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է. ՎՈՑՆԻՉ Թարգմ. Լ. ՇԱՆԹ

— Եթէ ուրիշ բացատրութիւններ կ՚ուզեն, ասիկա լաւ է անձամբ դիմէք ոստիկանապետին։

Ցուլիան խլեց թուղթը ամուսնու ձեռքէն, աչքի անցուցուց արագ ու կատաղած յարձակուեց Արթուրի վրայ։

— Ուրեմն դու ես մեր ընտանիքը անպատուողը։ — պոռաց նա։ — Դու ես պատճառը, որ ամբողջ քաղաքի խուժանը այժմ հանաքուել է մեր գլխին աչքերը չռած։ Բոլոր բարեպաշտութիւնդ այժմ գնում ես բանտ։ Ի հարկէ, հէնց այդ էլ սպասելի էր մի պապական կնկայ որդուց։

— Տիկի՛ն, օտար լեզուով խօսելը արգիլած է ձերբակալուածի հետ։ — ընդհատեց սպան, բայց նրա բառերը հազիւ լուեցին Ցուլիայի անգլիերէն հայհոյանքների հեղհեղի մէջից։

— Հէնց այդ էլ սպասելի էր։ Պատերազմ, աղօթքներ, սրբապատ խորհրդածութիւններ, եւ ահա՛ այդ բոլորի վերջը։ Ես դիտէի արդէն՝ դրանց վերջը ուր է գնում։

Տոքթ. Ուաթրէյնը մի անգամ համեմատել էր Ցուլիային աղճանի հետ, որի վրայ, ասում էր նա, չուտ էր ուել սպասուհին ամբողջ քացախի չիչը։ Ցուլիայի բարակ ու ճաքած ձայնը զրգռում էր Արթուրին ու նա լիշեց յանկարծ այդ համեմատութիւնը։

— Այդ բոլորը աւելորդ խօսքեր են, — ասաց նա։ — Դուք ոչ մի անախորժութիւնից վախենալու տեղի չունիք։ Ամէնքն էլ կը հասկանան որ ձեզնից ոչ ոք ոչ մի յանցանք չունի։ Ենթադրում եմ, պարոններ, որ դուք հարկ էք համարելու իրերս նայէք։ Ես ծանկելու ոչինչ չունիմ։

Եւ մինչդեռ ժանտարմները քթնները կախում էին սենեակի ամէն մի անկիւնը, կարդում էին իր նամակները, աչքի էին անցկացնում իր զպրոցական թղթերը ու չուտ էին տալիս բոլոր արկղները, ինքը նստել էր անկողնի եզերքին, քիչ յուզած, բայց առանց կորուելու։ Յուզարկութիւնը փոյթը չէր։ Քիչ – չատ կասկածելի թղթերը նա միշտ ոչնչացնում էր։ այնպէս որ բաց ի մի քանի կիսատ-պռատ կամքատիկ ձեռագիր ատանաւորներից, այլ եւ Երիտասարդ Իտալիայի երկու – երեք թերթից ժանտարմները ոչինչ չգտան, որ իրենց աշխատանքը վարձատրէր։

Երկար դիմադրութիւնից յետոյ Ցուլիան վերջապէս զիջաւ իր տեգրոջ խնդիրքին ու թաշեց իր ննջարանը, այդ կենալով Արթուրի կողքից մի մեծատիտ ամբարտաւանութեամբ։ Ձեմս հետեւեց նրան։

Երբ նրանք եկան սենեակից, Թոմաս, որ ամբողջ ժամանակը երեսեւեկում էր սենեակում աչքատեղով անտարբեր երեւալ, մօտեցաւ սպային ու Թոյլտուութիւն խնդրեց ձերբակալուածի հետ խօսելու։ Թոյլտուութիւնը ստանալով, մօտեցաւ Արթուրին, եւ ասաց չտալ։

— Ի՞նչ անախորժ է։ չափազանց ցաւում եմ։ — Իսկ Արթուր նայում էր նրան, ամառ առաւօտեան նման, մի պայծառ հայեացքով։

— Դու միշտ բարի ես եղած դէպ ի ինձ։ Անհանգիստ մի լինի, դարդակ բան է։

— Լսի՛ր, Արթուր։ — Եւ Թոմաս թափով ուզեց պլեխերը, պատրաստւելով մի անախորժ հարց տալու։

— Այս բոլորը փողի՞ համար է։ Եթէ հա՛, այն ժամանակ...

— Փողի՞ համար։ Մ՛, ո՛չ։ Ինչպէ՞ս թէ։

— Ուրեմն այնպէ՛ս, որ եւ է քաղաքական պատմութիւն։ Այդպէս էլ կարծում էի... Դու չատ մի վշտանայ, եւ Ցուլիայի խօսքերին էլ չատ ականջ մի կախի։ Դիտե՞ս, չէ՞, նրա կատաղի լեզուն։ Եւ եթէ փողի կամ մի այլ բանի պէտք ունենաս, խնդրեմ, ինձ թոմաց տաս։

Արթուր լուռ ձեռքը մեկնեց նրան, եւ Թոմաս ելաւ սենեակից՝ ջանալով իր անտարբեր տեսքը պահելու։

Ժանտարմները այդ միջոցին վերջացրել էին խուզարկութիւնը եւ բոլոր խնդրեց Արթուրից որ վերադարձնի հագնի։ Արթուր հնազանդւեց ու պատրաստւում էր սենեակից ելնելու, բայց յանկարծ կանգ առաւ մի յանկարծական որոշումով։ Դժւարն էր գալիս ժանտարմների ներկայութեանը հրաժեշտ առնի իր մօր սենեակից։

— Կարելի՞ է մի վայրկեան սենեակից հեռանալ։ — ասաց սպային։ — Տեսնում էք՝ փախչել կարող չեմ եւ թաքցնելու էլ բան չկայ։

— Շատ եմ ցաւում, բայց ձերբակալուածին առանձին թողնելը արգիլուած է։

— Լա՛ւ, լա՛ւ, բոլորը մէկ է։

Մօտեցաւ խորշին, ծունր իջաւ, համբուրեց խաչելութեան սուրբատը հծծելով, «Աստուած իմ, տո՛ւր ինձ՝ քաջ մնամ մինչեւ վերջը»։

Երբ ոտքի եկաւ, սպան կանգնել էր սեղանի մօտ ու նայում էր Մօնտենէլլիի նկարը։

— Սա ձեր տղա՞ն է։ — հարցրեց նա։

— Ո՛չ, իմ խոստովանահայրս է. Բրեդիգելի նոր եպիսկոպոսը։

Ատենդուղի վրայ սպասում էին տան իտալացի սպասաւորները, բոլորն էլ յուզած ու տխուր։ Բոլորն էլ սիրում էին նրան, ինչպէս երբեմն սիրում էին նրա մօրը, եւ այժմ խմբուած նրա չուրջը համբուրում էին նրա ձեռքերն ու հագուստները։ Ջնան Բաոիան էլ կանգնել էր այնտեղ ու արցունքները թափւում էին նրա սպիտակ պեխերին Բերդինեղից ոչ ոք չեկաւ մնաբարովի։ Նրանց սառնութիւնը ատելի էր չեշտում ծառաների քնքշութիւնն ու հաւատարմութիւնը, եւ Արթուր բոլորովին յուզած էր իրեն մեկնած ձեռքերը սեղմելիս։

— Մնաս – բարով, Ջնան Բաոիա, համբուրիր երեխաներիդ իմ կողմից։ Մնաք – բարով, Թերէզ։ Աղօթեցէ՛ք ինձ համար բոլորդ էլ եւ քով Աստուած ձեզ պահէ։ Մնաք – բարով, մնաք – բարով...

Մի վայրկեան վերջը անխօս սպասող մարդոց ու հեծկլտոյ կանանց փոքրիկ խումբը կանգնած էր դրանը ու նայում էր հեռացող կառքի ետեւից։

VI

Արթուր բանտարկուած էր Հանգստի մօտի միջնադարեան ամրոցին բերդում։ Բանտի կեանքը տանելի էր։ Մուգը խոնաւ էր ու մութ։ Բայց նա մեծացել էր Via Borra-ի պարանքում, եւ նրա համար նորութիւն չէին խեղդուած օդը, մկներն ու ծանր հոտը։

(Շար.)

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՒՐԲԱԹ
27
ՄԱՅԻՍ
1932

27 MAI
1932

Ը. ՏԱՐԻ Թիւ 1890 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 30 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Ա Ն Կ Ա Ր Ե Լ Ի Է Լ Ռ Ե Լ

Հայաստանէն նոր վախճանական դարձածներու գրութիւնները պատճառ են ողողել խմբագրատունը: Դառնութեամբ է որ անոնց մէկ մասը հրապարակութեան կը յանձնենք, որովհետեւ մեզ խանդավառողը դէպի երկիր սկսած ներգաղթն էր եւ ոչ թէ արիւնոտ արտագաղթը:

Մեզի համար նորութիւն չեն Հայաստանի անտեսական եւ քաղաքական ճնշումներու նկարագրութիւնները: Մեզի համար անակնկալ չէր որ Հայաստան ներգաղթողները, մասնաւորապէս առաջին ամիսներուն, կրնային հիասթափուիլ, եւ մեծ դժուարութեամբ ընտելանալ բոլշեւիկեան դաժան կարգերուն: Դաչնակցականի մամուլը, ջատագովելով ներգաղթը, բնաւ չթերացաւ իր պարտականութենէն՝ հասարակութեան ներկայացնելու Հայաստանի իրական պատկերը, հասնելիք դժուարութիւնները, մասնաւոր վարչական բռնակալութիւնը:

Այս բոլորի մասին եղած նկարագրութիւնները միայն այն արժէքն ունին, որ կուգան հաստատել դաշնակցական մամուլի անցեալ տարիներու յայտնութիւնները:

Այսու հանդերձ, Դաշնակցութիւնը նկատի առնելով տարագիր զանգուածներու անդորրութիւնը, ճարման վտանգը, եւ տարագիրը բազմութիւններու երերուն ու անորոշ կացութիւնը, հրապարակով ներգաղթը քաջալերել, նախընտրելով այս երկու դառնութիւններէն Հայ Հայրենիքի մէջ, հայ մարդուն վիճակուած դառնութիւնը:

Ներգաղթի եւ երկրի պայմաններու մասին դեռ մենք առիթը կ'ունենանք խօսելու: Այժմ խնդիրն աւելի ծանրակչիռ երեւոյթի մը չուրջ կը դառնայ: Հազած տեղեկութիւններէն կ'երեւի որ Արաքսի եզերքներուն վրայ զնդացիրները կը գործեն՝ անխնայ հնձելով հայ երիտասարդներու կեանքը, այնքան փոթորիկներէն պատուելէ յետոյ:

Կազմակերպուած ոճրագործութեան մը պատկերն է որ կը պարզուի, որուն առթիւ հայ ժողովուրդը չի կրնար լռել:

Երեք երիտասարդներ զնդակներու տարափին տակ՝ Արաքսէն քաշուած են եւ խեղդուած անոր ալիքներուն մէջ:

Երկու երիտասարդներ իրկած են կարմիր բանակի զնդակներէն:

Աւելի ցնցող լուրը մեր երկուստեք թիւին մէջ լոյս տեսաւ: Գաղթականներէն մօտ 40 հոգի իրենց մանկիկներով եւ ընտանիքներով կ'ուղղուին դէպ ի ... Իգդիր — Թուրքիա: (Այս զարհուրելի դառնութիւնը գոնէ խնայուէր հայ ժողովուրդին եւ հերքուէր այս ճնշիչ լուրը):

Ու զնդացիրներու կրակին տակ հայ բեկորը կը հալի:

Ականք դուրս կ'ելլէին իրենց հայրենիքէն, ու ենթակայ եղան հայկական բանակի «քաջագործութեան»: Բայց այդ զնդացիրները կը գործեն երկրին ներսն ալ, խաղաղ գիւղերուն մէջ, անմեղ մարդոց արիւնը քամելու ի փառս «յեղափոխական» բռնակալներու:

Աքրակ գիւղին մէջ երկու հարիւր զինուած չէկիստներ զնդացիրի կրակին տակն առած են կարգ մը երիտասարդներ, որոնք հայմալաւարներէն հալածական էին: Մխիթարի եւ Յովհաննէսի կոնակներէն քառնակ զնդակ չարուած՝ կը սպաննուին, իրենց հետ մարեցնելով երկու հինաւուրց օջախներ:

Թղթակիցը սպաննուած Մխիթարի մասին խօսելով՝ կ'ըսէ· — «Ան Սասնոյ Սէմալ գիւղի Շառոյի տունէն էր: Հարիւր տարուան մը ծայն տուած էր այդ տունը որ 40 շունչէն աւելի կը հաշուէր իր երդիքին տակ: Ապրիլեան եղեռնին այդ մեծ օջախէն ազատուած էին երկու հոգի, — Ստեփան եւ Միհրան: Ստեփանը սպաննուեցաւ 1921ին բոլշեւիկներու կողմէ· հիմա Միհրանը կը մեռնի անոնց զնդակներով: Այսպիսով, Շառոյի տան վերջին եւ միակ շառաւիղն ալ կը չորնայ···»:

Անդուռ կորով մը պէտք է չարանը չարունակելու համար:

Ամբողջ ցեղին խիղճն է որ պիտի ծառանայ այս գարշելի ոճիրներուն դէմ, կազմակերպուած ու նախամտածուած ոճիրները, որոնք կրկնակի սուգի կը մատնեն մեզ: Որովհետեւ ոչ միայն այդ երիտասարդներուն կեանքը թանկագին է ծիւրած հայ ժողովուրդին համար, այլ անոնց իւրաքանչիւրին կորուստով՝ տուն մըն է որ կը վառի, օջախ մըն է որ վերջնականօրէն կը մարի, թրքական սաթաւներէն ապատած միակ չառաւիղ մըն է, որ այնքան անգթօրէն սուրի բերան կը քաշուի:

Կարդացէք ցանկը այդ երիտասարդներուն: Անոնք 10–12 տարիքի հասակին անապատի աւազներէն հաւաքուեցան, հազարաւոր մէկ դառնութիւններով մեծցան· անոնց սիրտը ճմլուեցաւ անհուն կորուստներուն առջեւ· մնացին միտակ ու ուխտեցին վերականգնել մօրերը զարճած հայրենի օջախը, իրենց տան անունը պահելու հայկական գերդաստանին մէջ:

Կաթիլ կաթիլ հաւաքուած այս բեկորներն են, որ ահա խումբ առ խումբ կը կատորուին:

Հայ ժողովուրդի ազգուն մարմնէն առնուած այս արիւնը ընդվզեցուցիչ ոճրատիրած մըն է, որ վերջ պէտք է գտնէ:

Հայ ժողովուրդը բոլոր բռնութիւններուն կը հանդուրժէ, աստուածային ազէտի մը պէս, բայց ապրիլեան եղեռնի չարաշունչը, այն ալ իր իսկ հայրենիքին մէջ, չի կրնար հանդուրժել:

Հայ Համայնավարներու Կ. Կոմիտէի քարտուղարը, ոճրագործի անպատժելիութեամբ կը յայտարարէր Մխիթարի սպանութեան առթիւ. «Մենք վճռական հարուածով Մխիթարներն իրենց բոյնին մէջ կը խեղդենք»:

Շարունակեցէք խեղդել թրքական սուրէն ու հուրէն ազատած մնակ ծիլերը: Բայց մի՛ մոռնաք պատմութեան վճիռը:

Բոլոր բռնակալները, վերջ ի վերջոյ, իրենց չինած չուանով խեղդուած են:

Կ. Ս.

Օ Ր Ը Օ Ր Ի Ն

ՏԽՈՒՐ ԽՈՉԵՐ
ՇԻՏԱԿ ԿԱՐԴԱԼՈՒ ԵՒ ԾՈՒՌ ԸՄԲՌՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Լսեցինք որ մեր նախորդ օրուան մէկ գրութիւնը այս սիւնակին մէջ իսկ, *Հին Աստուածներու* ներկայացման առթիւ, տեղի է տուեր զանազան մեկնութիւններու, դիտողութիւններու եւ բննադատութիւններու, որոշ շրջանակներու մէջ:

Կը ցաւինք որ առանց ուզելու, բաբի սիրտեր ենք վիրաւորած՝ բանաստեղծ Իսահակեանի ուղղուած մեր ակնարկութիւններով, զոր դժբախտաբար, չենք կրնար ետ առնել:

Որովհետեւ, այսօր, պարտ կը զգանք ինչ մը աւելի սաստկացնելու ցաւը, զոր առթեր ենք, տխրօրէն խորհրդածելով շիտակ կարդալու եւ ծուռ ըմբռնելու մասին:

Գիտենք եւ կրնանք անուններ, վայրու թուական յիշել, թէ Հօկի կեդրոնը աշխատած է խափանել *Հին Աստուածներու* ներկայացումը: Յայտնած է գոնէ դադրեցնել Փափազեանի մասնակցութիւնը:

Թէ Ա. Իսահակեան չէ խօսած Հօկի կողմէ, այլ անմնապէս, բարեկամօրէն, բնկերաբար թելադրած է փափազեանին չմասնակցիլ Շաւիթի հգօր ու որ եւ է ազգի գրականութեան համար պատուաբեր այդ երկին ներկայացմանը, ոչինչ կը փոխէ իր ընթացին ոգեղութենէն:

Արդիւնքը նոյնն է եւ մէջտեղն է:

Եւ այս էր որ կ'ըսէինք մեր գրութեամբ, ըսուած՝ դուէ ըսէք — կոպտութեամբ, անկրթութեամբ, հայհոյանքով, անվայել ոճով ու տմարդի բառերով: Ինչ ընենք որ *սայթի* խօսակցութեան ու գրականութեան մարդ չենք: Ու դժբախտաբար, գիտենք թէ չպիտի ըլլանք:

Սորված ենք մարդերն ու անոնց գործերը, իրերն ու իրողութիւնները որակել յատուկ բառերով:

Բայց, ի՜նչ լաւ կ'ըլլար որ մեր մեծայարգ ճննադատները մեզ ձգէին գոնէ մեր թերութիւններու մխիթարութեանը···, եւ իրենք, փորձէին —հոգ չէ, գոնէ իբրեւ *սայթի* խաղ — մարդերն ու անոնց գործերը դատել, պահ մը մեկնաբանելով անհատական թէ ընտանեկան յարաբերութիւններ, հին ու նոր ծանօթութիւններ եւ այլազան նկատումներ ու կապեր:

Առողջա՜ւէտ խաղ, որ թերեւս թոյլ պիտի տար յստակօրէն դիտել, նոյն իսկ առանց ակնոցի:

Ու թերեւս նաեւ, շիտակ ըմբռնելու, ինչ որ յաճախ ծուռ կը կարդացուի:

Որովհետեւ, շիտակ է որ անկաշկանդ միտքը նման հրաշքներ կը գործէ:

Մ. Ե.

Գևոնեանիա կը զօրացնէ իր սահմանները

—)(o)(—

Արեւելեան Փրուսիոյ թերթերը կը գրեն թէ Գերմանիոյ պատերազմական նախարարը մօտ աեղնէն հրահանգ պիտի տայ ձեռնարկելու Արեւելեան Փրուսիոյ սահմանագլուխներու ամրացման:

Համաձայն փրուսիական թերթերու կարծիքին, այդ ամրութեանց չինութիւնները հետեւանք են լեհական գրգռութիւններու, թէ լեհաստան կը պատրաստուի յարձակիլ Տանձիկի վրայ· ինչ որ սակայն հերքուած է:

Նոյն այդ թերթերը կը հաւատան թէ այս ամրութիւններու չինութիւնը չի հակասեր Վերսայլի դաշնագրին տրամադրութեանց:

Իսկ լեհական թերթերը հակառակը կը պնդեն եւ կը յիշեն դաշնագրին 180րդ յօդուածը, որ կ'արգիլէ հիւսիսային Գերմանիոյ մէջ, որ եւ է ամրոցի չինութիւնը:

Վ Ե Ր Ջ Ի Ն Ժ Ա Մ

ԹՈՒՐՔԵԻԻՏԱԼԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ըամէր եւ Թեվֆիք Րիւշտի Հոտոմի մէջ

Թուրքիոյ վարչապետը Ըամէթ փաշա եւ արտաքին գործակատարը Թեվֆիք Րիւշտի, այս ամսու 24ին հասան Պրինտիզի ուրկէ մեկնեցան Հռոմ, ընկերակցութեամբ թուրք բազմաթիւ երեսփոխաններու եւ լրագրողներու:

Իտալիոյ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը կայսրան դաշեր էին անձամբ դիմաւորելու իրենց թուրք պաշտօնակիցները: Երկու երկիրներու այս պետական անձնաւորութենց հանդիպումը մանաւորաբար մտերմական էր: Կայսրանին մէկ սրահին մէջ, մէկ քանի վայրկեանի տեւակցութենէ յետոյ, Թուրքիոյ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը մեկնեցան իրենց պանդոկը: Բայց մէկ ժամ յետոյ դուրս ելան ծագկեփունջ մը դնելու համար, Իտալիոյ Անծանօթ Զինուորի չիրմին վրայ:

Կէս օրին, Ըամէթ փաշա եւ Թեվֆիք Րիւշտի ընդունուեցան Իտալիոյ թագաւորին կողմէ եւ հացկերոյթի մը ներկայ գտնուեցան:

Յաջորդ օրը միայն իրիկուան դէմ Թուրքիոյ երկու ներկայացուցիչները տեւակցութիւն մը ունեցան Իտալիոյ վարչապետին՝ Մուսոլինիի հետ:

Այս տեւակցութիւնը, որուն ներկայ էր նաեւ Իտալիոյ արտաքին նախարարը կրանտի, տեւեց մօտ մէկ ժամ:

Իրարմէ բաժնուելէ առաջ, երկու երկիրներու պետական անձնաւորութիւնները, ստորագրեցին կանոնագիր մը՝ որուն համաձայն Իտալիա եւ Թուրքիա հինգ տարուան պայմանաժամով կ'երկարատեւեն երկու երկիրներու միջեւ կնքուած բարեկամութեան, հաշտարարութեան, եւ դատական եղանակով կարգադրութեան դաշնագիրը:

Նոյն կանոնագիրը կը հաստատէ նաեւ, թէ հինգ տարուան պայմանաժամը լրանալէ յետոյ, նոյն դաշնագիրը նոյնքան մը եւս պիտի կրնայ երկարաձգուիլ, առանց յետադային նոր համաձայնութիւն կնքելու:

Հիթլերեաններու յարձակական յետոյ

ՓՐՈՒՍԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ—ԿԱՆՈՆԱԻՈՐ ՁԱԿԱՏԱՄԱՐՏ ՄԸ ՀԻԹԼԵՐԵԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ· — ԲԱԶՄԱԹԻՒ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐ ԾԱՆՐՕՐԷՆ ՎԻՐԱՒՈՐ

Երէկ գրեր էինք թէ, Փրուսիոյ խորհրդարանին քացման ենթտին, բուռն բանավէճեր տեղի ունեցեր էին հիթլերեաններու եւ համայնավարներու միջեւ:

Սակայն համաձայնութիւն գոյացած ըլլալով դիւանի ընտրութեան մասին, — նախագահ մը՝ հիթլերեան, փոխ – նախագահ մը՝ ընկերվարական, — կը կարծուէր թէ յաջորդ նիստը տեղի պիտի ունենար հանդարտ մթնոլորտի մէջ: Բայց հազիւ նիստը բացուած համայնավար երեսփոխան մը ազդանշանը տուաւ կուտի՝ հիթլերեաններու ուղղելով հետեւեալ նախադասութիւնը.

— Ձեր մէջ մարդասպաններ կան:

Համայնավար երեսփոխանը հազիւ այս խօսքը արտասանած էր, երբ հիթլերեան երեսփոխանները խուժեցին դէպ ի համայնավարը, մինչ անոր ընկերները՝ կը պատրաստուէին զինքը պաշտպանել: Բուռն բանավէճ մը սկսաւ երկու կողմերուն միջեւ· իսկ այդ միջոցին, հիթլերեան երեսփոխան մը ուժգին բռունցք մը իջեցուց համայնավարի մը դէմքին: Ատով արդէն կռիւը սկսաւ· բոլոր հիթլերեանները ոտի ելած սկսան վազել դէպ ի համայնավարներու նստարանները: Կռուողներուն ձեռքը ինչ որ կ'իյնար, կը նետէին իրարու գլխու՝ թուղթի ծրարներ, թղթապանակներ, կադամարներ, եւ զանազան կարծր առարկաներ: Իսկ անոնք որ ուժեղ բազուկներ ունէին, առիթը կ'օգտագործէին: Այս կռուի ընթացքին, բազմաթիւ երեսփոխաններ ծանրօրէն վիրաւոր, կը ջնջային մէկ կողմ բաշուիլ ուրիշներու օգնութեամբ· իսկ ուրիշներ իրարու վրայ կ'իյնային: Կռիւը վերջանալու վրայ էր երբ ոստիկանական ուժեր հասան· յիսունեւութօթը համայնավար երեսփոխաններ՝ պաշարուած ամէն կողմէ, կռուելով 162 հիթլերեաններու դէմ, ստիպուեցան հեռանալ խորհրդարանի սրահէն· բոլորն ալ առանց բացառութեան խոշտանգուած էին:

Յաղթական հիթլերեանները այն ատեն, սկսան թնդացնել իրենց ռազմաշունչ էայլերգը:

Խորհրդարանին փոխ – նախագահը որ չէր կրցեր կռիւը արգիլել, փակեց նիստը: Այն ատեն միայն, մնացեալ երեսփոխանները փութացին իրենց վիրաւոր պաշտօնակիցներու օգնութեան: Անոնցմէ շատերը իրենց դէմքէն վէրքեր ստացեր էին: Երբ վիրաւորները հիւանդանոց տարուեցան, հաստատուեցաւ թէ չորս հիթլերեաններ ծանրօրէն վիրաւորուեր էին: Իրօք, անոնցմէ մէկը դասղոյնի հարուած մը ստացեր էր, իսկ ուրիշի մը ղանայարի սիւնը կոտրեր էր:

Նիստի փակումէն կէս ժամ յետոյ, Փրուսիոյ խորհրդարանի աւագանին, նիստ գումարեց անհրաժեշտ միջոցներու մասին խորհրդակցելու համար: Համայնավար եւ հիթլերեան երեսփոխանները յայտարարեցին թէ մտադրութիւն չունին այս գործը դատական հետապնդման ենթարկելու, եւ աւագանիէն խնդրեցին որ ոստիկանութեան հրահանգ չտայ բննութիւն բանալու: Աւսոր հակառակ, բնկերվարական երեսփոխան մը յայտարարելով թէ՝ իր ընկերներէն մէկը վիրաւորուած է կռուի ընթացքին, խնդրեց որ աւագանին ինքը բողոք տայ ընդդէմ· դատախազին:

Նիստի վերաբացման, հիթլերեան երեսփոխան Քեռլ ընտրութեան կարգադրութեան մասին իր զեկուցումը կարդալու ատեն, ոտքի ելաւ եւ ըսաւ թէ՝ ինքն ալ կը կարծէ որ ոստիկանութիւնը պէտք չէ միջամտէ, որովհետեւ ինքն ալ կը հաւատայ թէ վէրքերը ստացուած են ներքին կռիւի մը ընթացքին:

Ապա, Քեռլ ելաւ եւ ըսաւ թէ՝ ինքն ալ կը կարծէ որ ոստիկանութիւնը պէտք չէ միջամտէ, որովհետեւ ինքն ալ կը հաւատայ թէ վէրքերը ստացուած են ներքին կռիւի մը ընթացքին:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Յ Ա Ռ Ա Ջ Ի Հեռախօսը

Յառաջի հեռախօսին թիւը փոխուած ըլլալով, կը խնդրուի ուշադրութիւն ընել նոր թիւին

GLACIÈRE 15-70

ՆՈՐ ՇԱՐԺՈՒՄ ՄԸ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Պէյրութի մէջ, ոստիկանները Պուրճի հրապարակին վրայ, ձըմէյդի թաղին մէջ եւ Պէյրութի այլ կեդրոններու վրայ գրաւեցին կարգ մը թուրքիները որոնք կը ջատագովեն Մուրթական Մխիթեան դաւափարը եւ կոչ կ'ընեն բոլոր խլամներու ուժ տալ այդ ծրագրին: Թուրքիկը բացատրելէ վերջ թէ՝ Պէյրութի պատրիարքը եւ քրիստոնեայ չրջանակները ինչպէս հակառակած են Շէյխ Մուհամմէտ Ձիսրի հանրապետութեան նախագահութեան ընտրութեան, կը նկատէ կարգադրուած դաւ մը խլամներու դէմ Սահմանադրութեան կախակայմամբ:

Դեռ ուրիշ ծայրայեղ գաղափարներ կը բովանդակեն թուրքիկները: Ոստիկանութիւնը չյաջողած է ձերբակալել երկու խլամներ, մէկը մաքսատան պահակ, որոնք կը ցրուէին այդ թուրքիկները: Անոնք խոկոյն հարցաքննութեան ենթարկուեցան եւ առնուեցան խիստ հսկողութեան ներքեւ:

Պէյրութի մէջ ցրուած են նաեւ ուրիշ թուրքիկներ, որոնք ժողովուրդը կը հրաւիրեն անհնազանդութեան կառավարութեան դէմ: Ատոր կը հետապնդուին հեղինակները:

Օ Տ Ա Ր Ա Կ Ա Ն Ն Ե Ր Ո Ւ Ի Հ Ա Ր Ց Ը

«Մաթէն» որ խիստ միջոցներ առաջարկեր էր փրանսաբնակ օտարականներու հանդէպ, կը գրէ այս խորագրին տակ·

—*Օտարականները աւելի խիստ հսկողութեան մը ենթարկելու համար, միջոցներ հրամայուեցան: Այս կարգադրի որոշումը տրուեցաւ Հանրապետութեան նախագահին սպանութենէն յետոյ, սպաննուած ռուս կորկուլովի կողմէ: Նման որոշումներ տրուած էին արդէն իտալացիի մը Քաղերիոյի կողմէ, Հանրապետութեան նախագահի մը նախընթաց սպանութեան առթիւ: Այդ պահուն ալ, երդում ըրին Թոյլ չտալ որ բարեմիտ ոստիկանութենէն մը եւ մեր բարքերու քաղցրութենէն հմայուած սրիկաներն ու կրքոտները թափառին: Եւ յետոյ, կամաց կամաց, վճռական որոշումը վերածուեցաւ անվճռական անորոշութեան:*

Փասաը որ խիստ կարգապահութիւնը պերճանք մը չէ, կը դառնայ մեր թևրթևքուն մէջ: Միայն «Մաթէն»ի չորեքշաբթի օրուան թիւին մէջ, կը կարդանք թէ Կրընոպլի մէջ, իտալացի ընտանիք մը պիտոր չարդած է, այնպէս որ կը համրենք սպանեալ մը, եւ երեք վիրաւոր. Փարիզի մէջ, երեքշաբթի ռուս վարիչ մը կը կրակէ իր մէկ հայրենակցին վրայ. Սաւիլեանի մէջ, իտալացի մը կը կրակէ իր սիրուհիին եւ անոր զաւկին վրայ:

Ահա, միայն մէկ օրուան համար, առանց հաշուելու ուրիշ չարիքներ, նաեւ արիւնահեղ, որոնց ցուցակը պիտի երկարէր:

Երբ գիտենք թէ մեր բանտերը լեցուն են համեմատութենէ դուրս բազմաթիւ օտարականներով, թէ յիմարանոցներուն մէջ ալ շատ կան, թէ ատկից զատ, ինչ որ մեծ ծախքով կազմակերպուեցաւ սիֆիլիզը երկրէն վտարելու համար, նեղս մտած է դուրսէն եկած վարակիչներու խուժումով· թէ ատոնք յանախ, այդ պատճառով իսկ, չատ աւելի խիստ ուրիշ երկիրներէ դուրս հանուած են, իրաւունք ունինք, իրօք, պահնչ մը ուզելու:

Բնականաբար, այդ տեսակ պաշտպանութեան մը համար, երբ օրէնքներ պահանջենք, դիւրին հաճոյատարութեան մանազէտները, ձեզ կը նկատեն օտարատեաց:

Նման մեղադրանք մը պարզապէս անմիտ բան է: Լաւ օտարականները զոր կ'ընդունինք ուրախութեամբ, իրօք նոյն չահն ունին պաշտպանուելու եւ մեզ օգնելու, որ պաշտպանուինք դէշերուն դէմ»:

«ՈՒՓՎՈՒՂ»

—)(o)(—

Մի ոչ մեծ ժամանակ առաջ Ամերիկայի հայ գաղթականության մեջ հրատարակվում էր «Ուփվուղ» անունով մի շաբաթաթերթ։ Ինչպես անունից երևում է, թերթը ուղղված էր դեպի վեր, դեպի լուսավոր ապագան։ Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ընթերցողները, որոնք ոգևորությամբ էին ընդունում նրա յուրաքանչյուր համարը։ Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր թշնամիները, որոնք ատելությամբ էին նայում նրա յուրաքանչյուր համարին։ Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր բարեկամները, որոնք սիրով էին ընդունում նրա յուրաքանչյուր համարը։ Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ոչ-բարեկամները, որոնք անտարբերությամբ էին նայում նրա յուրաքանչյուր համարին։

Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ընդդիմախոսները, որոնք ամեն առիթ ու անառիթ հարձակվում էին նրա վրա։ Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր պաշտպանները, որոնք ամեն առիթ ու անառիթ պաշտպանում էին նրան։

Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ընդդիմադիր կողմը, որ ամեն առիթ ու անառիթ ընդդիմանում էր նրան։ Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր կողմնակիցները, որոնք ամեն առիթ ու անառիթ կողմնակից էին նրան։

Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր հակառակորդները, որոնք ամեն առիթ ու անառիթ հակառակ էին նրան։ Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր համակիրները, որոնք ամեն առիթ ու անառիթ համակրում էին նրան։

Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ոչ-համակիրները, որոնք ամեն առիթ ու անառիթ ոչ-համակրում էին նրան։ Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ոչ-բարեկամները, որոնք ամեն առիթ ու անառիթ ոչ-բարեկամաբար էին վերաբերվում նրան։

Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ոչ-պաշտպանները, որոնք ամեն առիթ ու անառիթ ոչ-պաշտպանում էին նրան։ Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ոչ-կողմնակիցները, որոնք ամեն առիթ ու անառիթ ոչ-կողմնակից էին նրան։

Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ոչ-ընդդիմադիր կողմը, որ ամեն առիթ ու անառիթ ոչ-ընդդիմանում էր նրան։ Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ոչ-ընդդիմախոսները, որոնք ամեն առիթ ու անառիթ ոչ-ընդդիմախոսում էին նրան։

Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ոչ-հակառակորդները, որոնք ամեն առիթ ու անառիթ ոչ-հակառակ էին նրան։ Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ոչ-համակիրները, որոնք ամեն առիթ ու անառիթ ոչ-համակրում էին նրան։

Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ոչ-բարեկամները, որոնք ամեն առիթ ու անառիթ ոչ-բարեկամաբար էին վերաբերվում նրան։ Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ոչ-պաշտպանները, որոնք ամեն առիթ ու անառիթ ոչ-պաշտպանում էին նրան։

Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ոչ-կողմնակիցները, որոնք ամեն առիթ ու անառիթ ոչ-կողմնակից էին նրան։ Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ոչ-ընդդիմադիր կողմը, որ ամեն առիթ ու անառիթ ոչ-ընդդիմանում էր նրան։

Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ոչ-ընդդիմախոսները, որոնք ամեն առիթ ու անառիթ ոչ-ընդդիմախոսում էին նրան։ Ինչպես ամեն նոր երևույթ, «Ուփվուղ»-ն էլ ուներ իր ոչ-հակառակորդները, որոնք ամեն առիթ ու անառիթ ոչ-հակառակ

չեալ, գնաց բնակելու Հատոնիա եւ ...ելով:

— Ճաշըդպարաբ, չորս տարիէ վերջ կը կարծէին թէ պատերազմ պիտի չ...ի, ես հակառակ եղայ անոր մտքին: Ես ալ կարծեցի: Իրօք, Լապինգրայի մէջ, տան էին Կորկուլոմները: Բայց այս մէկը անսպասելի չէ:

— Երբեք, միայն մէկ կուսակցութեան, չեմ ընկերվարականներուն: Քանի Հատոնիայի մէջ, քանի մը անհայ Հատոնիայի ունեցած է ոսոխականը, ինդիրները ունեցած է ոսոխականը, իր յաճախորդներուն վստահութիւնը կը գործածէր, վիճակը շարաշար կը գործածէր, եւ նաեւ, 14 տարի կը կառաւարէր, ...ղու աղմկիները կը պղծէր...

— Սուտ է, կը հերքէ· տունը գրկեր էին համաձայնաբար կին մը: Դուռ մը աղջիկ մը: Դուռ մը աղջիկ մը: Դուռ մը աղջիկ

ցաւ ևախագահ Փրուսիոյ երեսփ. ժողովին: Իսկ փոխ – ևախագահ ընտրուեցաւ ընկերվարական երեսփոխան Վիթմաֆ. եւ երկրորդ փոխ – ևախագահ՝ կեդրոնի կուսակցութեան անդամներէն Պաու–հոֆ որ արդէն, կը ևախագահէր ևոյն օրուան ևիստին:

Յաջորդ ևիստը տեղի պիտի ուևեևայ յունիս 1ին չորեքշաբթի օր:

Յունական դահլիճը կազմուեցաւ

Աթէնքէն տրուած լուրի մը համաձայն, Պ. Փափանասդա–զիու ստանձնեց նոր դահլիճին կազմութիւնը:

Պ. Փափանասդազիու հանրապետութեան նախագահին պիտի ներկայացնէ նոր նախարարներու ցանկը: Փափանասդազիու բոլոր կէտերուն չուրջ՝ համաձայնութիւն գոյացուցած է Պ. Վենիզելոսի հետ:

Ամերիկայի 10 միլիոն անգործներ

Ամերիկայէն տրուած լուրերը չատ գէշ կը ներկայացնեն ան–գործներու կացութիւնը:

Երեսփոխանները չեն կրցած համաձայնութեան եզր գտնել՝ օգնութիւն եւ օժանդակութիւն կամ գործ ապահովելու համար անգործներուն, ինչ որ գայրոյթ յառաջ բերած է ամբողջ երկրին մէջ, եւ ամէն կողմէ բողոքի արտայայտութիւններ կը լսուին եւ նախկին մարտիկները կը պատրաստուին քալել Ուաշինկթընի վը–րայ, ստիպելու համար ամերիկեան խորհրդարանը, որ ստիպողա–բար միջոցներ քննարկէ: 10 միլիոն անգործներու ներկայացու–ցիչները ամէն տեղ կը յայտարարեն թէ կարելի չափի բլլայ ըմ–բոստութեան առաջքն առնել, եթէ անհրաժեշտ միջոցներու չդիմէ կառավարութիւնը, մեղմելու համար թշուառութիւնը:

Պարտիզ եւ հաստուցումներ

ԱՆԳԼԵԻԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Անգլիոյ եւ Ամերիկայի միջեւ համաձայնութիւն մը գոյացած է պարտիզներու եւ հատուցումներու հարցին շուրջ: Այս առթիւ, աշխատաւորական երեսփոխան մը, հարցում ուղղեց Անգլիոյ ար–տաքին ևախարարին, որմէ ստացաւ հետեւեալ պատասխանը.

— Համաձայն ևախագահ Հուվըրի առաջարկին, հատուցում–ներու եւ պատերազմական պարտիզներու գլուխէն, միջազգային վը–ճարումները յետաձգուած են 1931 յուլիս 1էն մինչեւ 1932 յունիս 30: Լոնտոնի խորհրդաժողովին մէջ, անցեալ օգոստոսին, որոշ–ուած էր որ այսպէս յետաձգուած վճարումներու գումարը վճար–ուէր 10 հաւասար տարեվճարներով եւ տոկոսով, 1933 յուլիս 1էն սկսեալ:

«Լոնտոնի խորհրդաժողովին մէջ, կանոնադրութիւններ ստո–րագրուեցան, այս հիման վրայ ևախատեսելով յետաձգուած գու–մարներու վճարումը: Այս կանոնադրութիւնները կը վերաբերին Գերմանիոյ պատերազմական պարտիզներուն եւ հատուցումներուն՝ առ Անգլիա:

«Ամերիկեան կառավարութիւնը Անգլիային եւ միւս պետու–թիւններէն խնդրեց որ յետաձգուած վճարումներուն մասին հա–մաձայնագրեր ստորագրեն: Ուաշինկթընի անգլիական դեսպանին հրահանգ տրուեցաւ լրացնելու համար պարտիին վերաբերեալ ստորագրուած համաձայնագրերը:

«Կը նշանակէ թէ ատով կատարուած է պարզ ձեւակերպու–թիւն մը, որ վճռական որոշման մը հետեւանքը չէ սկզբունքի հար–ցի մը մասին»:

Ըստ Անգլիոյ արտաքին ևախարարին, այս պահուս կատար–ուած այդ ձեւակերպութիւնը, չի կրնար որ եւ է ազդեցութիւն գործել, Լօզանի ժողովին մէջ տրուելիք որոշումներուն վրայ:

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

միւնիւ առաւօտ ՓԼԹի ԺՈՒՐՆԱԼի առաքին մէջ

21 Rue Cadet, Paris (9) **Métro: Cadet**

կը նախագահէ Հ. Հ. Պատուիրակութեան նախագահ

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

կը խօսին՝ ընկերներ **Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆ եւ Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ**

երգ՝ ՕՐ. ՊԻՒՊԻՒԼԵԱՆ եւ Պ. ՍՏ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

«Սիփան» երգչախումբը՝ Պ. ՍԱՔՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆի ղեկավարութեամբ

Բեմին վրայ խմբական պար՝ Տիկ. ԻՍԱՁԷՆԿՕի Ballet Plastique

դպրոցի աշակերտուհիներու կողմէ:

Թառի վրայ կը նուագէ՝ Պ. ԳԱԼՐԱԳԱՇԵԱՆ

Դերասան Շ. ՍԱՐԵԱՆ կ'արտասանէ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի

«ՄԱՍԻՍ եւ ԱՐԱԳԱԾ» նոր քանաստեղծութիւնը

Նուագախումբ՝ **PIZZARO**

ԿԷս գիշերէն վերջ պարեր. ֆոխ եւ մատչելի պիւֆէ:

ՄՈՒՏՔ 7.50 ՖՐԱՆՔ

ԼԻՈՆ.— Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի կոմիտէին

Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Գ. քաղաքապետարանի սրահին մէջ

Կը ևախագահէ՝ Պ. ԱԼԵՔՍԱՆ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԳԻՒԼԱՆԴԱՆԵԱՆ

Գեղարուեստական ֆոխ բաժին: Կը մասնակցին ՏԷՍԼինի վ. ասպուրականի «Արծիւ» ֆանֆառի խումբը (*30* հոգի) ղեկավարութեամբ Պ. Ժ. Թոփիկեանի եւ Գողթան երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ ընկ. Պ. Պետրոսեանի: Երգ, մեներգ եւ արտասանութիւն:

կարգապահութեան կը հսկեն հայ արիները:

Կը խնդրուի երեխայ չբերել: Ծախքերու մասնակցութեան համար՝ 2 ֆրանք մուտք:

Մարսէյլ

Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Brebant Marseillais *ի մէջ*

Կ'արտասանեն՝ Մ. Գաբրիէլեան, Յ. Ուզունեան, Վ. Տէր Վարդանեան

Կ'երգեն՝ երգչուհի Տիկ. Բադալ, օրիորդներ՝ Գէորգեան եւ Մարտիրոսեան

Կը խօսին ընկերներ՝ Ա. ԱՐՈՅԵԱՆ եւ Մ. ՄԱՐՈՒԽԵԱՆ

Մինչեւ լոյս եւրոպական պար Դասերու մասնակցութեան համար 2 Ֆր.

Պուլվար Osso

Այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, Պար Վէնսանի մէջ

120a Chemin de la Madrague Ville

Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԱՐՈՅԵԱՆ

Գեղարուեստական ֆոխ բաժին *Մուտքը ազատ է*

Սէնթ Ամբռուաս

Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԱՐՈՅԵԱՆ

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 8ին *Յայտագիր տեղւոյն վրայ*

Մուտքը ազատ է

Սէնթ Մարկրիթ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Մանկապարտէզի շէնքին մէջ

Կը խօսի՝ ընկ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Գեղարուեստական ֆոխ բաժին *Մուտքը ազատ է*

Կրենոպլը

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Հայոց եկեղեցին

15 rue Bayard,

Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԳԻՒԼԱՆԴԱՆԵԱՆ

Մ ու տ ք ը ա զ ա տ է

ՎԱԼԱՆՍ.— 5 Յունիս, Կիրակի օր, առաւօտեան ժամը 9—12

Սինեմա Փալասի մէջ

ՌՈՄԱՆ.— 5 Յունիս, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ

ՌՕԱՆ.— Նախաձեռնութեամբ Լուառի կոմիտէին

Այս կիրակի, կէսօրէ վերջ:

Կը նախագահէ՝ ընկ. Գ. ՔԷՕՇԿԷՐԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ. Ղ. ՊԱՔՐՃԵԱՆ

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻԻՆ

Հ. Յ. Դ. Վալանսի կոմիտէն իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ իր շրջանի ընկերներուն ՃՈՆԻԿ Օ. ՏԱՃԵԱՆի, իր կնոջ ՀՈՒԻՓՍԻՄԻի դառնապէտ մահուան առթիւ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԱՆՄԱԿԱՆ բանակի հայ նախ–կին կամաւորներու միութեան ընդ–հանուր ժողովը տեղի պիտի ունենայ այսօր Ուրբաթ իրի–կուն ժամը 8,45ին, 6 Rue de la Grange Batelière, Փարիզ (9)ի Օրա–կարգ՝ քննիչ յանձնախումբի տեղե–կագիր եւ ընտրութիւն նոր վար–չութեան: Կը հրաւիրուին բոլոր ճա–կատներու հայ լէգէոնականները:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՄՏԱՑԱՆՔ

Փարիզ (6), Գ. Թ.— 70։
Առնուվիլ, Քաշ.— 50։
Մարսէյլ, Գործ.— 928։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Կարապետ Թո–մասեան, որ կը գտնուէր San Vi–cente Pueblo de Quintas Su–kino, F. C. S. Buenos Aires, (Rép. Argentine). *Իմացնել իր եղբօր Լեւոն Աատուրեանի, 11 rue Descartes, Asnières, Seine, France.*

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

քոշէ գնացող գործաւորուհի–ներ պէրէյի համար:

Դիմել՝ Ա. Աբթինեանի, ժամը 4էն մինչեւ 8, 11 rue Sénégal, Pa–ris (20).

ԱՌԻԹԸ ՄԻ ՓԱԽՑՆԷՔ

Վարձու են ամուսի յարկաբաժիններ

Օդասուն եւ կոկիկ սենեակներ, գեղեցիկ տեսարան, մէկ եւ երկու սեն–եակնոց յարկաբաժիններ, մուտք եւ խոհանոց, ջուր, կազ, ելեկտրականու–թիւն, ջերմութիւն:

Թանուի մը առանձին կամ բնակարանով: Porte d'Orléansէն հան–րակառքով 6 վայրկեան: Անել 88 թիւ հանրակառքը եւ իջնել La Grange Ory: Պայմաններու համար դիմել՝ Պ. վարդանեանի. 50 Rue Isidore–Neujahr, Bagneux, Seine.

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան **ՓԼՕՐԻԱ**

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ *Հեռաձայն* Danton 52–73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Գնեցէք ամենաագեցիկ հողերը

Փարիզի արուարձաններուն մէջ

Փոքր Փանթէոնէն 18 քիլոմեթր, օրական 80 հոդեկառք, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, ճամբաները շինուած: Կանխիկ վճարելի 500 ֆր., ամսական վճարում 150 ֆր.: Մանրամասնութեանց համար գրել՝ Bertant, 101 rue Saint Denis, *Paris (1).*

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ

“ՓՕՓՕ ԷՆՕ”

33 RUE D'AIX 33, MARSEILLE

Հայրենակիցներու ուշադրութեան

Սուլթաններու Սուլթանը, աշխարհի սուրճերուն թագաւորը, խմողին մարսողութիւնը կը դիւրանայ եւ հաճոյալի ժամանց մը կ'ունենայ:

Պահանջեցէք հայ նպարավաճառատուներէ

Կեդրոնատեղի 92 *Rue d'Angoulême*

S. TOROSSIAN

Մէթրօ Ccuronnes *եւ* Parmentier

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԱԺԻՆՆԵՐ

96 R, Rivoli, *մէթ.* Շաթլէ: *Ամսատ. եւ նոր մէ–թոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան՝ վէներ. ֆիւանդութիւն եւ վարիսի: Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12:*

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

Զ. *Փարիզ եւ արուարձաններ*

ԱՆԻՒՒԻ Պատանեկան միութեան դասախօ–սական ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին Գրադարանի սրահը: Կը խօսի ընկ. Վազգէն Շուշանեան. նիւթ՝ գանի մը յեղափոխական գրողներ:

ԻՄԻ–ԼԷ–ՄՈՒԼԻՆՈՅի Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին տեղւոյս Ակումբին մէջ: Բացակաները նկատի պի–տի առնուին:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Հ. կարմիր Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը կազմակերպէ թէյասեղան մը, ի պատիւ շրջանային ժողովի պատգամաւորներուն, Այս Կիրակի ժա–մը 4ին Պատուիրակութեան շէնքին մէջ, 71 Ave. Kléber, *Կը հրաւիրուին անդամ-անդամուհիները եւ համակիրները:*

Ոչ ոքի հրաւէր չպիտի ղրկուի:

Բ Ո Ռ

(Վէպ *1830*ի իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է. ՎՈՑՆԻՉ — Թարգմ. Լ. ՇԱՆԹ

կերակուրը նոյնպէս վատ էր ու ան–բաւական: Բայց Ջեմս չուառով իրա–ւունք ստացաւ անկէ նրան ուտելա ու–զարկելու: Արթուրին պահում էին ան–ջատ, եւ թէեւ վերակացուների հսկո–ղութիւնը այնքան էլ խիստ չէր, ինչ–պէս կարծել էր ինքը, բայց եւ այն–պէս չկարողացաւ իր ձերբակալման պատճառը իմանալ: Սակայն նա չէր կորուսել իր այն անդորրը տրամա–դրութիւնը, որով բերդն էր մտել: Եւ քանի որ Թոյլ չէին տալիս դիրք ստա–նալու, նա իր ժամանակը անց էր կա–ցնում ազօթելով ու բարեպաշտ մտա–ծումներով, եւ սպասում էր իրերի ըն–թացքին առանց մի մանաւանդ անհամ–բերութեան ու վրդովումի:

Մի առաւօտ գինուորը բացաւ խու–ցի դուռը:

— Ինդրե՛մ:

Մի – երկու հարցից յետոյ, որոնց պատասխանում էին չարունակ «խօ–սելը արգիլւած է», Արթուր հպատակ–ւեց անհրաժեշտութեան եւ հետեւեց գինուորին մի լանգոքների, սանդուղնե–րի ու բակերի մի ամբողջ լաբիրինթո–սի, որլորն էլ աւելի կամ նւազ զար–հուռտ ու խեղդող: Վերջապէս տա–րան մի մեծ պայծառ սենեակ. երեք հոգի զինուորական համազգեստով նս–ւած էին կանաչ մահուդով ծածկած երկար սեղանի առաջ, որի վրայ լի–քը թղթեր էին թափւած: Երեքն էլ անդադար խօսում էին իրար հետ: Երբ Արթուր ներս մտաւ, նրանք գործի մարդու խիստ տեսքը առան, եւ նրան–ցից երեքը, որ սպիտակած այտօս–ա սներով ու գնդապետի նշանազգես–տով մի փառ էր, մատնանիշ արաւ սեղանի միւս կողմի աթոռը ու սկսեց հարցափորձը:

Արթուր սպասում էր, որ սպառնա–լիքներ անէին ու վրան պոռային, եւ պատրաստւել էր պատասխանելու հեղ ու իր արժանիքը պահելով: Բայց ա–խորժով տեսաւ, որ սխալւել է: Գնդապետը իրեն սառն էր պահում, լաւ–ւած ու պաշտօնական, բայց չափա–զանց քաղաքավարի: Տէրն սովորական հարցերը, թէ ի՞նչ է անունը, քանի՞ տարեկան, ի՞նչ ազգութեան եւ բոլոր պատասխանները դրի անցրին իրենց մշտական կանոնով: Արթուր սկսել էր արդէն ձանձրոյթ ու անհամբերու–թիւն զգալու, երբ յանկարծ գնդա–պետը հարցրեց.

— Իսկ այժմ, պարոն Բերդէն, ի՞նչ գիտէք դուք Երիտասարդ Իտալիայի մասին:

— Գիտեմ, որ այդ ընկերութիւնը Մարսէյլում մի ամսագիր է հրատա–րակում ու տարածում է Իտալիայում ժողովուրդը ապստամբութեան դրդե–լու եւ աւտարիական բանակը երկրից դուրս անելու նպատակով:

— Ենթադրում եմ, որ դուք կար–դացած էք այդ ամսագիրը:

— Այո՛, այնտեղ յարուցւած հար–ցերը ինձ հետաքրքրում են:

— Երբ դուք կարդում էիք, հաս–կանո՞ւմ էիք, որ ձեր վարմունքը ա–պօրինի է:

— Ի հարկէ:

— Որտեղից էիք ստացել այն թի–ւերը, որ ձեր սենեակում գտան:

— Ջեմ կարող ասել:

— Պարոն Բերդէն, չի կարելի ա–սել՝ «չե՛մ կարող». պարտական էք հարցերիս պատասխան տալու:

— Ջեմ ուզում պատասխանել, եթէ «չեմ կարող» ասելը արգիլւած է:

— Դուք կը զղջաք, որ ձեզ այդ տե–սակ դարձւածներ էք թոյլ տալիս. — նկատեց գնդապետը, եւ Արթուրից ոչ մի պատասխան չստանալով՝ չարու–նակեց.

— Մեզ հաստատ տեղեկութիւններ են հասել, որ դուք աւելի սերտ կա–պեր ունէք այդ ընկերութեան հետ, քան արգիլւած գրքերի ընթերցումը: Ձեզ համար աւելի ձեռնտու է որ բա–ցարձակ խոստովանէք: Ճշմարտու–թիւնը կը պարզուի յամենայն դէպս, եւ դուք կը տեսնէք, որ բոլորովին ա–ւելորդ է լռելն ու յամառելը:

— Ես չեմ յամառում: Ի՞նչ էք ու–զում:

— Նախ՝ ինչպէ՞ս է որ դուք, մի օ–տարական, խառնւել էք այս տեսակ գործերի մէջ:

— Ես խորհել եմ այդ հարցերի մա–սին, կարդացել եմ ինչ որ ձեռքս ըն–կել է եւ հասել եմ ինձ համար որոշ եզրակացութիւնների:

— Ո՞վ համոզեց ձեզ այդ ընկերու–թեան մէջ մտնելու:

— Ոչ ոք: Ինքս ցանկացայ:

— Դուք ինձ քիչից մտ էք ածում. — շրջւեց գնդապետը հետզհետէ համ–բերութիւնից դուրս գալով: — Մարդ ինքներեն չի կարող մի ընկերութեան մէջ մտնել: Դուք ո՞ւմ յայտնեցիք ձեր ցանկութիւնը, թէ ընկերութեան մէջ էք ուզում մտնել:

Լռութիւն:

— Համեցէք ինձ պատասխանելու:

— Ո՛չ, եթէ այդ կարգի հարցեր էք տալու:

Արթուրի խօսւածքը խիթ էր: Մի անտոլոր ջղային դրգռում համակել էր նրան: Արդէն գլխի էր ընկել, որ Լիդորնոյում ու Պիզայում չատ ձեր–բակալութիւններ էին եղած լինելու, եւ թէեւ դժբախտութեան չափը դեռ որոշ չէր իրեն, բայց եւ այնպէս իր լսածը հերիք էր Ջեմմայի ու իր բա–րեկամների վիճակի մասին անհան–գիստ լինելու: Պաշտօնեաների փքուն քաղաքավարութիւնը, լիքը հարցերի ճանձրալի չարքը եւ իր խուսափող պատասխանները սկսեցին անտանելի դառնալ, իսկ դրան հետեւից պահակի ծանր քայլերի տոփիւնը ուղղակի տանջում էր նրա ականջը:

— Ի զէպ, ե՞րբ տեսնեցիք դուք վերջին անգամ Ջիովաննի Բօլլայի հետ. — հարցրեց գնդապետը մի քանի անձնական ֆրազների փոխանակումից յետոյ: — Պիզայից հեռանալուց ա–ռաջ, չէ՞:

— Դա ո՞վ է որ. չեմ ճանչում:

— Ի՞նչպէս: Ջիովաննի Բօլլան: Դուք անպատճառ ճանչում էք նրան: Բարձրահասակ, մաքուր ածիլւած մի երիտասարդ...: Նա ձեր համալսա–րանական ընկերներից մէկն է:

— Համալսարանը չատ ուսանողներ կան, որոնց ես չեմ ճանչում:

— Բայց Բօլլային դուք ճանչում էք անկասկած: Նայեցէ՛ք, նրա ձե–ռագիրը: Տեսնում էք, որ նա ձեզ լաւ է ճանչում:

Գնդապետը մի անփոյթ չարժումով նրան մեկնեց թուղթը, որի գլխին գր–ւած էր «արձանագրութիւն» իսկ տա–ւած էր «արձանագրութիւն» բառի տեղը «Ջիովաննի Բօլ–լա»:

(Շար.)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 28 ՄԱՅԻՍ 1932

28 MAI 1932

Ը. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1891

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 30 ՍԱՆԹԻՄ

ԱՅՍ ԻՐԻԿՈՒՆ ՇԱԲԱԹ՝ ԲՈԼՈՐԴ ՄԱՅԻՍ 28Ի ՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՓԱՐԻԶ "ՓԸԲԻ ԺՈՒՌՆԱԼ,,Ի ՍՐԱՀԸ
ՄԱՐՍԷՅԼ "ՊՐԷՊԱՆ ՄԱՐՍԷՅԵԷ,,Ի ՍՐԱՀԸ
ԼԻՈՆ Գ. ԹԱՂԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԸ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՍԻՐԱՇՆԱՀԵԼՈՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Թուրքիոյ քաղաքագէտները մաքոքի պէս Արեւելքէն Արեւմուտք կը խաղան, լարուած մթնոլորտէն չահ մը, միշտ առժամեայ չահ մը փրցնելու համար:

Թրքական քաղաքականութիւնը պատեհ առիթի քաղաքականութիւնը եղած է միշտ, եւ պէտք է խոստովանիլ որ անոնք դիտցած են օգտուիլ այդ պատեհութիւններէն:

Ընդհանրապէս այդ պատեհութիւնները ենթադրել կուտան որ Թուրքերը հոգ առած են հաւանական բարդութիւններու, ու կը ձգտին արժեցնել իրենց ուժը:

Այս նախազգացման վարժուած են Թուրքերը դարերու ընթացքին, չնորհիւ մեծ պետութիւններու սիրաշահութեան: Ամէն անգամ, երբ սիրաշահողները չատցած են, երբ Թուրքիա աչքէն ու ձախէն չոյացած է՝ նուէրներու եւ զիջեանքներու առատ տարափով մը, ինքզինքն աւելի վտանգուած զգացած է: Ու այս կացութեան բերումով, անկէ՝ ներգործող սիրական կողմ հանդիսանալու, ան բաւականացած է պատեհութիւններն օգտագործելու:

Թրքական պատմութեան վերջին հարիւրամեակի պատմութիւնը հարուստ է մեր մտահոգուած առեւանգներով:

Այսօր, նոյն պատմութիւնն է որ կը կրկնուի:

Մեր ընթերցողները կը յիշեն անուշա Լամէթ փաշայի առաջած նուէրը Մոսկուայի մէջ, — ազնուացեղ ձի մը:

Քանի մը օր չանցած Անգլիոյ մեծարանքը կը հասնէր Մուսթաֆա Քէմալին, ճօնին վրայ արճանագրուած:

— «Բրիտանական կառավարութեան յարգանքի հաւաստիքը մեծ հրամանատարին, ասպետական հակառակորդին, մեծանձն բարեկամին, Նորին Վսեմութիւն Կազի Մուսթաֆա Քէմալի, նահապետ Թուրքիոյ հանրապետութեան»:

Մոսկուան եւ Լոնտոնը իրարու հետ կը մրցին արեւելեան այս ֆեզպեեութիւնը սիրաշահելու, անուշա վազը այդ գործիքէն պատելու համար:

Հիմա կարգը եկած է Հռոմին: Անուշա հոգ ալ պիտի չոյուի Թրքական ցեղապետութեան բնազդները, Մերճաւոր Արեւելքի քաղաքականութիւնը երկինք բարձրացնելով:

*Այս թատերական իրողութիւններուն տակ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ

ՌԱԲԻՆԴՐԱՆԱԹ ԹԱԳՈՐԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆՈՒՄ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ Ռ. ԹԱԳՈՐԻ ՀԵՏ

Համաշխարհային հռչակ ունեցող փիլիսոփայ-բանաստեղծը՝ Ռաբինդրանաթ Թագորը մէկ ամիսէ Պարսկաստան է գտնուում։

Իրեն ուղեկցում են՝ տղան, իր երիտասարդ հարսը, քարտուղարը, նաեւ Հնդկաստանում ապրող (մօտ հարիւր հազար) Պարսերի ներկայացուցիչ Դին-Շահը եւ մի քանի Հնդիկներ։

Դին-Շահը երկու միլիոն թուման (քսան միլիոն ռիալ) է բերել՝ ժամանակելու Պարսկաստանի արդիւնաբերական եւ արդիւնագործական աշխատանքներին։

Կրակապաշտ Պարսերը հալածանքի կարօտն են քաշում, եւ որպէս առաջին քայլ՝ Դին-Շահն է եկել դրամով եւ գործնական առաջադրութիւններով։

Այս մասին, մի ուրիշ անգամ։

Ռ. Թագորը՝ կտրելով Շերազ, Սպահան գիծը, Ապրիլ 28ին ժամանեց Թէհրան։ Նոյն օրերին, Թէհրան էր նաեւ Իրաքի Իւիր Ցէյսալ Թագաւորը։

Թագորը կառավարութեան հիւրն է, եւ ոչինչ չի խնայւում մեծարելու նրան։ Իրեն տրամադրուած է Թէհրանի հազուագիւտ պարտէզներից մէկը՝ բանաստեղծական եւ անդամուկ։

Իրանի գահակալը նրան ընդունելուց եւ շքանշան տալուց յետոյ, Թագորը դարձաւ ժողովրդի սեփականութիւն։

Ամէն օր հրաւիրուած է Լուսաւորութեան նախարարութիւնը, մէջլիսը, դպրոցները, «Իրան» Ակումբը, պարսիկ ժամուլը, զարդոպիհները (կրակապաշտ Պարսեր), պետական բարձրաստիճան անձնաւորութիւնները, հայ համայնքը թէյասեղաններ կազմակերպեցին ի պատիւ Ռ. Թագորի եւ Դին-Շահի։

Կառավարութիւնը Թագորի տրամադրութեան տակ էր դրել հմուտ Թարգմանիչ Ասադին։

Իր բնակարանում ժամանաւոր այցելութիւնների համար յատուկ ժամեր էին որոշուած։

Հնարաւոր չէ անմիջապէս տեսնել նրան. այցելուների թիւը այնքան շատ է, որ օրեր առաջ ժամադրութիւն պիտի խնդրել, հերթի սպասել։

Իր ծննդեան 71 ամեակը տօնուեց Թէհրանում մեծ շուքով։ Այդ առթիւ, հայ համայնքի կողմից նրան ներկայացուեց արծաթէ ծաղկաման, հետեւեալ մակագրութեամբ. «Գարի մեծագոյն քանաստեղծ, Արեւելքի պարծանք Ռաբինդրանաթ Թագորին»։

Թէհրան գալու օրւանից իսկ մտածեցի ճառաջի կողմից տեսակցութիւն խնդրել։

Ալիքի խմբագրական կազմից՝ ընկեր Յովսէփ Թադէոսեանը, եւ աշխատակիցներից իրաւաբան Պ. Աղաբաբեանը եւ ընկեր Պօղոս Բազիլ (ամերիկեան թերթերի թղթակից), եւ տողերս գրողը ճառաջի կողմից, ներկայացանք Ռ. Թագորին։

Բազմոցի վրայ թիկն է տւել, գրիչը ձեռքին, ալեհեր մազերով, երկար մօրուքով, նիհար եւ երկայնահասակ, հնդկական տարազով — երկար կապոց — ցորենի դոյն դէմքով, կրակոտ, սեւ, խորաթափանց աչքերով, հազուագիւտօրէն նուրբ ձեռքերով, եւ երկար մատներով, մեծ արեւելքցին — Ռաբինդրանաթ Թագորը։

Դէմքը յոգնած է, մարմինը կքած եւ հիւանդ։ Այդ պատկառելի անձնաւորութեան մէջ միայն աչքերն են, որ չեն ծերացել, կենդանի են եւ վառվռուն, իսկ միտքը՝ յստակատես եւ խորաթափանց։ Իր փափուկ ձեռքերը մեզ մեկնելով, ներքին առանձին հաճոյքով թօթվեցինք։

Ալիքի կողմից ընկ. Յ. Թադէոսեանը ներկայացրեց կաշէ մէկ ալբոմ (որի մէջ Ալիքի այն համարներն էին, ուր Թագորի մասին յօդուածներ կային) որի արծաթէ տախտակի վրայ մակագրուած էր «Դոկտ. Ռաբինդրանաթ Թագորին, Ալիքից, 1932, Մարիս 9» անգլերէն եւ հայերէն։ Թարգմաններ՝ Ասադի եւ ընկեր Բադիլի կողմից ներկայացուելով, որպէս Ալիքի եւ ցառաջի խմբագիր եւ աշխատակից, եւ բարի գալուստի խօսքից յետոյ, հրաւիրեց նաեւ։ «Վերադարձիս, Հնդկաստանում ես կը գտնեմ մի Հայ, որ կը թարգմանի ինձ համար ձեր թերթի այդ համարները. չնորհակալութիւն»։

Խօսում է մեղմ, ցածր, բայց հաճելի ձայնով, կարճէգ, հին օրերի մարզպետներից մէկն է, այնքան պատկառելի, այնքան վեհ։

«Հայերն էլ ինձ հրաւիրել են. ուրախութեամբ ներկայ պիտի գտնեմ, եւ առիթը կ'ունենամ աւելի երկար խօսելու»։

Այնուհետեւ խօսակցութիւնը դարձաւ իր բանաստեղծութիւնների եւ իր երգի շուրջ։ Յայտնեց, որ Շուէտիայում, Ֆրանսիայում իր բանաստեղծութիւնների համար ներդաշնակութիւններ կան, իսկ իր ձայնագրութիւնը՝ դժբախտաբար իր մօտ չունի, որ մեզ տրամադրէ։ Այնուհետեւ, ես հետաքրքրուեցի իր դպրոցով։

Աչքերը փայլեցին, զրիչը վար դրեց եւ մի առանձին հաճոյքով, սկսեց պատմել իր դպրոցի մասին։

«Իմ դպրոցում — պատմա-լեզուաբանական — գաստւանդւում են պատմութիւն, լեզուներ, աւետարան, սանսկրիտերէն. իսկ այս տարւանից, նորագոյն պարսկերէնի համար, հրաւիրել եմ Բերլինի համալսարանի փրոֆէսէօրներից մէկին։

«Մեծ հաճոյքով կ'ընդունեմ նաեւ հայ աշակերտներ, պայմանները թող ձեզ չը վախեցնեն։ Ով չի ուզում շոայլ ապրել, այլ համեստ, ամսական 30 րուպի բաւական է։ Իմ դպրոցում սովորողը, կը ստանայ հիմնական կրթութիւն, հաղորդակից կը լինի անցեալի հետ, եւ պատրաստւած ներկայի համար. ժամանակն ծրագիրը կարող էք ստանալ իմ քարտուղարից»։

Իմ երկրորդ հարցումն էի պատրաստել՝ իր կարծիքը յետ պատերազմեան գրականութեան մասին, բայց իր հիւանդ վիճակը, եւ յոգնած դէմքը, թարգմանը զգացնել տւեց, ու խնայեց նրան։

25 րոպէ տեւող մեր խօսակցութիւնը անցաւ շատ հաճելի, ժպիտով ընդունեց, եւ ժպիտով ճանապարհեց մեզ։ Իսկ դրսում, նոր ապրելուներ կային հերթի սպասող։

Ոտքի վրայ, ընկեր Յ. Թադէոսեան ասաց. «Ձեր պատկառելի դէմքը տեսնելով, ես յիշում եմ մեր ալեհեր կաթողիկոս՝ բանաստեղծ Խրիմեան Հայրիկին, եւ զտնում եմ նմանութիւն, միայն այն տարբերութեամբ, որ նա մեզ Հայերիս համար էր մեծ, հռչակաւոր, իսկ դուք՝ համայն մարսկութեան»։

Մենք հեռացանք հաճելի տրամադրութիւններով, եւ այն մտածումով, որ մարդը գեռ չի այլասերւել, գեռ կան մեծութիւններ, որոնք ծառայում են գեղեցկին, անարատին։

ԱՍՏՂԱՒՒՆԻ

ԿԱՐՄԻՐ ԱՌԵՒՏՈՒՐ

ՎԱՃԱՌԱՄԱՐՏ ՌՈՒՍԻՈՅ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒՐՈՊԻՈՅ ՄԻՋԵՒ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Եւրեւելավիա, իր կարգին, ճակատ բռնեց Ռուսիոյ վաճառամարտին դէմ։ Եւ ատոր համար չվարանեցաւ երթեք, երբ կը ընդէր առեւտրական ամէն յարաբերութիւն Ռուսիոյ հետ։ Պատճառը պատմական է։ Եւրեւելավիա, ռուս ցարերու երբեմնի պաշտպանեալը, հաշտ աչքով չի նայիր եկուորներուն, որոնք գրաւեցին ցարերու գահը։ Ցարական Ռուսիան էր, որ ամէն առթիւ պաշտպան կանգնած էր Սերպերու կողքին, — եւ ցարական Ռուսիան էր, որ զրգռեց Սերպերը եւ պատերազմի մէջ նետեց։ Ցետոյ կը բօնքը եւս կը միացնէ Սերպերն ու օքթոտոքս Ռուսերը։ Հիմա եւրեւելավիա չի կրնար մոռնալ որ բոլշեւիկները թշնամի են իր կրօնքին։ Այդ զգացումներէն էր մղուած, երբ Եւրեւելավիա բացաւ իր գռները առաջեւ։ Եւ Վրանկէլի բանակը երկար տարի կրցաւ մնալ այդ երկրին մէջ։

Այսպէս ուրեմն պաշտօնական որ եւ է յարաբերութիւն, ինչպէս առեւտրական որ եւ է մտաւոգում ու խնդրանք չէին կատարւեր Սերպերը։

Հակառակ այդ իրականութեան, Եւրեւելավիա, երբ Ռուսիա վաճառամարտի սկսաւ, արդիւնք գնել ամէն ապրանք, որ ռուսական էր։ Այսու հանդերձ իտալացի վաճառականները կը փորձեն ռուսական ապրանք ղրկել Եւրեւելավիա, իտալական կեղծ թուղթերով։

Ցիշենք Պուլկարիան եւս, թէեւ ըլլայ այնքան փոքրիկ երկիր մը, որ երբեք չի կրնար ապրիլ մեծ առեւտուրին վրայ։ Կը յիշենք անոր համար, որ Պուլկարիա եւս կը զտնուի նոյն ճակատին վրայ, կը լծուի նոյն պայքարին՝ խափանելու կարմիր առեւտուրը։ Ուրիշ է հոգը Պուլկարիոյ, եթէ ճակատ բռնեց Ռուսիոյ վաճառամարտին դէմ։ Այդ հոգը կը ծագի այն վախէն, որ մի գուցէ, ռուսական ապրանքին հետ, բոլշեւիկեան մանրէ մտնէ երկրին մէջ։

Ալպանիան եւս կը զտնուի նոյն ճակատին վրայ։ Եւ այդ՝ տարօրինակ պատճառով մը։ Զոգու Թագաւորը Մոսկուայի կը պարտի իր Թագը։ Իր նախորդը, Ֆան Նոլի, «վարդի գոյն» ունէր փիչ մը, եւ կը պատրաստէր ճանչնալ սովետական իշխանութիւնը։ Ու մեծ պետութիւնները խեթիւ կը նայէին, քանի կը տեսնէին որ Մոսկուա յենակէտներ կը շահի Ադրիատիկի վրայ։ Այդ մտահոգութեամբ, թոյլ տուին որ Զոգու «յեղափոխութիւն» մը խաղայ, տապալէ Ֆան Նոլին եւ տեղ դէպ Թագաւորութիւն մը։ Ահա թէ ինչո՞ւ Զոգու չպիտի փորձառի երբեք զործ ունենալ Ռուսիոյ հետ, ոչ միայն քաղաքական, այլ եւ առեւտրական։

Բոլորովին տարբեր է դիրքը, զոր կը բռնէ, արեւելեան Եւրոպայի մէջ, Աւստրիա, Չեխեսլովաքիա, Յունաստան եւ Լեհաստան։ Այդ դիրքին կարեւորութիւնն այն է, որ մեծ մասամբ կը չեզոքացուի ապրեցութիւնը արեւելեան Եւրոպայի միւս պետութիւններուն, ռուսական վաճառամարտին թշնամի։

Աւստրիա, 1930ին, սովետներէն գնեց 2,000,000 ոսկերկին արժէքով ապրանք եւ սովետներուն ծախեց 3,000,000 ոսկերկինի ապրանք։ Մէկ անգամ միայն, — այն ալ «Թիւրիմացութեամբ» — Աւստրիա կը փորձէ սեղմել ռուս եւ աւստրիական առեւտրական յարաբերութիւնները։ Վիէննայի կղերական մամուլին ազդեցութեանը տակ, — պէտք է յիշել որ Վիէննայի կղերականներն ալ շարժած էին Վատիկանի հակաբոլշեւիկ քաղաքականութեամբ, — Աւստրիոյ հոդագործական երիտասարդ եւ եռանդուն նախարարը յանկարծ հրովարտակ մը հանեց թէ արդիլուած է ռուսական հաւկիթ գնել։ Ծափ պարկին հաւ ու հաւկիթի վաճառականները եւ կղերականները։ Սակայն արագ չարժեցաւ Ռուսիոյ արտաքին առեւտուրի ներկայացուիչը, — հեռախօսով մը յայտարարեց աւստրիացի ճարտարարուեստի բոլոր անօբէնութիւնէն թէ Ռուսիոյ կատարած բոլոր ապսպրանքները չպիտի վճարուին այլ եւս։ Այշտահար, պատճառը հարցուցին անոնք։ — «Քանի որ դուք չէք գներ մեր հաւկիթները, մենք ալ չպիտի գնենք ձեր մեքենաները»։ 24 ժամ ետքը, նախարարը կը տեսնէր եւ առնել իր որոշումը, եւ նոր հրովարտակ մը կը հրատարակէր՝ արտօնելու համար գրնել ռուսական հաւն ու հաւկիթը։ Այնուհետեւ «Ջուրի պէս» են աւստրիա-ռուսական յարաբերութիւնները։ Հաւկիթի այս վէճէն զատ, երկու երկիրները չունին որ եւ է ուրիշ պատմութիւն։

Տարօրինակ է նաեւ Չեխեսլովաքիոյ յարաբերութիւնը Ռուսիոյ հետ։ Թէեւ պաշտօնական ու պաղ իրարու հանդիպ, այս երկու երկիրները չեն վարաներ առեւտրական եռանդուն յարաբերութիւններ մշակելու։ Չեխեսլովաքիա չի բողոքեր կարմիր առեւտուրին դէմ, ընդհակառակն չատ գոհ է, որովհետեւ առաւելապէս կը ներածէ ռուսական քարիւղ։ Չեխերը նկատել կուտան որ ռուսական ապրանքը մրցակցութեան նիւթ չէ չեխական չուկային վրայ, եւ երբեք չի վնասեր չեխական ապրանքներուն։ Սակայն, գնելով ռուսական քարիւղը, Չեխեսլովաքիա տեղի չի՛ տար արտունչներու Փոքր Համաձայնութեան, որու անդամ է քարիւղի վաճառական Ռումանիան։ Չեխերը կը պատասխանեն թէ Ռուսերը իրենց կը ծախեն տարեկան 1,000,000 ոսկերկինի ապրանք միայն, մինչ իրենցմէ կը գնեն 9,500,000 ոսկերկինի ապրանք։ Նախ չահը, յետոյ բարեհամութիւնը։

Հետաքրքրական է Յունաստանի դիրքը։ Այս երկրին դիրքէն օգտուելով, Ռուսիա կը չահի ինչ որ կը կորնցնէր ուրիշ չուկաներու վրայ՝ կարմիր առեւտուրին թշնամիներուն պայքարով։ Արդարեւ Յունաստան ոչ միայն դիւանագիտօրէն կը ճանչնայ Ռուսիան, այլ եւ տարեկան կը գնէ 2,000,000 ոսկերկինի արժէքով ռուսական ապրանք։ Եթէ Յունաստան չի պայքարիր կարմիր առեւտուրին դէմ, պատճառը այն է, որ երկիրը զրկուած է այն ապրանքներէն, զոր ի՛րեն կը ծախէ Ռուսիա։ Ցետոյ, ռուսական վաճառամարտին պատճառով, քանի իյնան ապրանքներու գիները, այնքան կը չահին յոյն սպառիչները։ Յունաստան ընդհանրապէս կը ներածէ ցորեն։ Եւ չպիտի երբեք բողոքէ, քանի Ռուսիա խոստանայ ցորենի վաճառամարտ՝ նուազեցնելով ցորենին գինը։ Զպիտի բողոքէ՝ նոյն իսկ առարկելով որ, փոխարէն, ինք Ռուսիոյ կը ծախէ տարեկան 30,000 ոսկերկինի արտադրութիւն։

Եւ ահա Լեհաստանի դերը։ Ռուսիա թշնամութեան կառկածներ ունի Լեհաստանէն, նոյն իսկ ուելի քան Եւրոպացին։ Մոսկուա չպատրաստ է բողոքել, որ Լեհաստան պատերազմ կը նիւթէ իր դէմ։ Տասը տարի անցած է Լեհ-ռուսական վերջին պատերազմէն, եւ սակայն, ամէն գարնան կը կրկնուի պատերազմի հանդէսը։ Զարմանալի չէ՛, սակայն, որ Լեհերը կարծես կը մրցին Ֆրանսայի գերմանացի անօրինութեան հետ, փառասիրելու առնուազն այնպիսի պատճառով որ, յանուն հնազանդ ռուսական հնազանդեայ ծրագիրը, պարտեայ այդ ծրագրին, ապսպրանքներ կը ստանան Ռուսիայէն։ Այդպիսի ապսպրանքներ կը փոխուին մը կատարեցին լեհ-ռուսական յարաբերութիւնները վրայ։ Լեհերը հասան ապսպրանքները, զորս ամէն տարի անոր կը պատուիրէին, ուրիշ մը գտնել։ Ռուսիա ալ, ինքզինքէն ի վեր խաղաղութիւն կը տիրէ Պրիպեաի ճահճախուռներուն վրայ։ 1930ին Լեհաստան 15 միլիոն ոսկերկինի արժէքով ապրանք ծախեց Ռուսիոյ, եւ սովետներէն գնեց միայն 5 միլիոն ոսկերկինի ապրանք։ 1931ին լեհական ճարտարարուեստի պատրաստութեամբ մը այցելութեան գնաց Ռուսիա եւ վերադարձաւ ապսպրանքի մեծ խոստումներով։ Գերմանացիները լեհ-ռուսական «բարեկամութեան», կամ ըսենք չարչրկութեան մասին զանազան պատմութիւններ կը նեն ծիծաղելի։ Սակայն խնդիրն այն է, որ այս երկու թշնամիները չեն դադրիր առեւտուր ընելէ իրարու հետ։

×

Ինչպէս կը տեսնուի, ռուսական վաճառամարտը չէզոքացուած է եւրոպայի արեւելեան սահմաններուն վրայ, Պալքաններէն մինչեւ Պալթիկ։ Այդ ճակատին վրայ, երկիրները բաժնուած են երկու խումբի, ըստ իրենց դիրքին՝ հանդէպ ռուսական վաճառամարտին, — գոհ ու դժգոհ։ Այս պատճառով, Ռուսիա չի չահիր, բայց եւ այնպէս չի կրնար ցնծալ։ Վաճառամարտին մճռական գործողութիւնը, սակայն տեղի կ'ունենայ աւելի հեռուն։ Այդ հեռուն է, որ պիտի վճռէ բոլոր այս նորօրինակ պատերազմին։

Պիտի յաղթէ այն, որ չզօր է անասպասելս, բան Տըլէկիի։

ՇԱՀԻՆ

75000 մարգիկներ Մոսկուայի մէջ

Մոսկուայէն տրուած լուրի մը համաձայն, 75,000 մարգիկներ հաւաքուած են Բաղաքին կարմիր Հրապարակին վրայ, ուր հաւաքաբար, մարզական կարգ մը խաղեր կատարէի յետոյ, հանդիսաւոր ակցէ մը կատարեցին կառավարութեան անդամներուն առջեւ, ի ներկայութեան կարմիր բռնապետին՝ Ստալինի։ Ստալինի պատկերները շատերը ներկայ էին այս մարմնակրթական հանդէսին։

ԱՐԵԱՆ ՓՈԽԱՐԿՈՒՄԸ

Երբ Նախագահ Տումէկ ծանրապէս վիրաւորուած, արիւնապատ եւ ուշաթափ հիւանդանոց փոխադրուեցաւ, անոր կրանցուցած արիւնը փոխարինելու համար, անմիջապէս մեծ քանակութեամբ թարմ արիւն ներարկեցին երակներուն մէջ, արեան փոխարկումը **(transfusion du sang)** *ըսին։ Հիւանդանոց մտնելէն քառորդ ժամ յետոյ, մահամերձը 450 կրամ — մօտ կէս լիտր — արիւն ընդունած էր, սիրտը ուժը գտած եւ նախագահը գիտակցութեան եկած էր։ Եւ եթէ ուղղը վիրաւորուած չըլլար, հաւանաբար, կարելի պիտի ըլար փրկել անոր կեանքը։*

Ինչո՞ւ ըրին արեան փոխարկումը եւ ինչպէ՞ս կրցան այդքան կարճ ժամանակի մը մէջ մեծաքանակ թարմ արիւն գտնել եւ ներարկել։

×

Հինէն ի վեր գոյութիւն ունի այն գաղափարը թէ երիտասարդ եւ թարմ արիւնով կարելի է վերանորոգել զէշ կամ զառամած արիւնը, եւ կամ կեանք տալ մահամերձ հիւանդի մը կամ արիւնապատ վիրաւորեալի մը։ Որովհետեւ կը խորհէին թէ արիւնին այլեայն վիճակներն են որ կը պայմանաւորեն առողջութիւնը եւ կայտառութիւնը, կամ հիւանդութիւնն ու ծերութիւնը։

Կենսառանութեան արդի տեսութիւնները կարեւոր չափով մը կը հիմնաւորեն այս տեսակէտը։ Արիւնը ներքին հեղուկ միջավայրն է, որ կ'առոյգ բոլոր զործարաններուն ու ամէնայեւոին բջիջը, օդ եւ սնունդ կը տանի անոնց եւ փոխարէն կ'առնէ անոնց վնասակար կամ օգտակար արտադրութիւնները։ Վնասակար նիւթերով ծանրաբեռնուած հիւանդ արիւն մը, այլ եւս չի կրնար օգտակար կերպով կատարել իր միջնորդի կենսական գերը եւ սակ ամբողջ մարմինն է որ կը տուժէ։

Գէշ արիւնը հանելու համար երբեմն լուացդին միջոց կը ներկայանայ արիւնաւութիւնը, որուն կիրարկումը այն ատենն ընդհանրացաւ եւ չափազանցութեան տարուեցաւ, որ կ'ըսէին թէ արիւնաւութիւնը չատ աւելի մարդ սպաննեց քան Նափոլէոնեան պատերազմները։ Ներկայիս իսկ ժողովուրդին մէջ գոյութիւն ունի որ եւ է պարագայի մէջ, տեղի կամ անտեղի արիւնաւութեան հակամիտութիւնը։

Իսկ թարմ արիւն տալու համար նախապէս կարելի էր միայն խմցնել, ինչ որ այսօր ալ կ'ընեն տարբեր ձեւերով։ Բայց խմուած արիւնը մարսողութեամբ կը կորնցնէ իր կենսաւոյժ յատկութիւններուն կարեւոր մասը, եւ երկար ժամանակ գործածուելով միայն կրնայ ազդել իրրեւ սննդատու հիւթ մը։

Անցեալ դարու սկիզբները միայն բժիշկները համակերպեցան թարմ արիւնը ուղղակի ներարկել հիւանդի մարմնի երակներուն (սեւ արիւն պարունակող կապաւտցին երակները) կամ պարկեշտներուն մէջ, առողջ ենթակայի մը արիւնը նախապէս քաղելով ամանի մը մէջ, կամ երակը խղովակով մը ուղղակի հպարդակցութեան մէջ դնելով հիւանդին մէկ սեւերակին կամ զարկերակին (կարմիր արիւն պարունակող եւ բաբախող երակները) հետ։

Արդիւնքը չատ ապետալի կ'ըլլար։ արիւն ընդունող (receveur) կամ տուղը (donneur) ծանր արկածներ կ'ունենային կամ յանկարծամահ կ'ըլլային արիւնին դանդաղումին պատճառով։ Որովհետեւ, ինչպէս ծանօթ է, արիւնը օդ տեսնելով, անչափ մնալով կամ դանդաղ հոսելով կամ առարկայի մը հետ չփման մէջ մտնելով՝ քիչ – չատ արագութեամբ կը պաղի, դոնդող (caillot) կը կազմէ։ Այդ դոնդողը երբ արեան չրջառութեան մէջ կը մտնէ, կրնայ յանկարծամահ ընել, ինչ որ երբեմն կը պատահի սեւերակատակ (phlébite) ունեցող հիւանդներուն։ Ահա թէ ինչու արեան փոխարկումը երկար տաեն վրտանդաւոր գործողութիւն մը նկատուեցաւ, զոր չատ բացառիկ պարագաներու մէջ միայն կը փորձէին։

Ցետագային, ներարկումի համար գործածուած գործիքներուն եւ անօթներուն ներքին մասին հանքախիղով (huile de paraphine) օծումը, որ բաւական ժամանակ կ'ուշացնէ արեան դոնդողումը, մեծապէս դիւրացուց արեան փոխարկումը։ Պատերազմէն քիչ առաջ եւ սկիզբները քանի մը բժիշկներ գտան որ արեան դոնդողումը կարելի է արգիլել, անոր խառնելով անվնաս դեղ մը (citrade de soude), ինչ որ վերջնականապէս հեռացուց դոնդողումի վտանգը եւ թոյլ տուաւ հանդարտօրէն արիւն առնել մէկուն երակէն եւ ներարկել ուրիշի մը երակին մէջ։

Այս միջոցով պատերազմի ընթացքին կարելի եղաւ փրկել հազարաւոր մահամերձ վիրաւորեալներու կեանքը եւ միեւնոյն տաեն կատարելագործել արեան փոխարկումին թէքնիքն ու գործիքները։ Այնպէս որ այսօր, զուտ արիւն իսկ դիւրաւ կը ներարկեն երակներուն մէջ եւ արեան փոխարկումը զարձած է ընթացիկ գործողութիւն մը եւ չատախ կենսաւտու կամ օգտաչատ զարմանում մը, զոր անհրաժեշտօրէն պէտք է կիրարկել բազմաթիւ եւ այլապան պարագաներու մէջ։

Նախ եւ առաջ մեծ արիւնահոսութիւններու պարագային։ Վիրաւորեալները, ծննդաբերող կիները, ծանր գործողութիւններու ենթարկուած անձերը եւ ուրիշ հիւանդներ չատախ մեծ քանակութեամբ արիւն կը կորնցնեն։ Ուղղը բաւականաչափ արիւն եւ քիմուածին չի ստանար, կարգ մը նուրբ մասեր կը վնասուին, վիրաւորեալը կամ հիւանդը ուշաթափ կ'ըլլայ, հեղհեղուկ կը տկարանայ, ու սրտի եւ շնչառութեան դադարումով անպատճառ կը մեռնի, երբ բժշկական արագ միջամտութիւն չըլլայ։ Այսպիսի պարագաներու մէջ, նախապէս արուեստական չիճուկ (մանաւանդ աղի ջուր) կը ներարկէին, որ ուշ կ'ապդէր, հետեւաբար միչտ չէր փրկեր ենթակային կեանքը։ Այժմ, արիւնապատութեամբ մահամերձ վիրաւորեալները կամ հիւանդները, արեան փոխարկումէն քանի մը վայրկեան յետոյ, նոյն իսկ ներարկումը չդադարած, դիտակցութեան կուգան, կը սկսին խօսիլ, մէկ խօսքով յարութիւն կ'առնեն։

Արեան փոխարկումը թոյլ կուտայ նաեւ գործողութեան ենթարկել այնպիսի հիւանդներ, որոնց չափազանց ուժասպառ վիճակը անկարելի կըզարձնէ որ եւ է վիրաբուժական գործողութիւն։

Օգակիր կազով, ածխային կապերով եւ այլ նիւթերով ծանր թունաւորումներու պարագային, ուր արեան կարմիր գնդիկները կարեւոր չափով կը փճանան, արեան փոխարկումը նորոգելով թունաւորուած արիւնը, կը փրկէ ենթական։

Արեան փոխարկումը յաճախ փրկարար դեր կը կատարէ նաեւ ծանր հիւանդութիւններու ընթացքին, — ծննդաբերութենէն յետոյ արգանդային մահացու բորբոքումներ, ժանտատենդ, կարմրախտ, թարախային բորբոքումներ, չաքարախտի վերջին չրջան, եւայլն — երբ արիւնը կը վարակուի մանրէներով կամ կը թունաւորուի անոնց թոյներով եւ մահը հասանական կը դառնայ։

Անարիւնութիւններու այլազան պարագաները այժմ նպատակաւոր արդիւնքով կը զարմանին քիչ բայց յաճախադէպ արեան փոխարկումով։ Այս միջոցով կը զարմանին նաեւ տարօրինակ եւ ժառանգական հիւանդութիւն մը, որու հետեւանքով արիւնը մեծ չափով կը կորնցնէ գոնդողելու յատկութիւնը. երբ ենթական կը վիրաւորուի, նոյն իսկ չատ թեթեւ կերպով, վէրքը անդադար կ'արիւնի եւ չատ դժուար է արիւնահոսութիւնը զադրեցնել։ Այս հիւանդութիւնը առնէն Յարեվիչը եւ Սպանիոյ նախկին գահաժառանգը։

Բազմաթիւ ուրիշ ախտաբանական վիճակներու մէջ եւս նպաստաւոր արդիւնքներ կուտայ արեան փոխարկումը, երբեմն փրկարար, բուժիչ եւ նոյն իսկ կանխարգելիչ թնդկային մէջ, զոր ամէն բժիշկ, փիչ մը փորձառութեամբ կրնայ կիրարկել, առանց որ եւ է վտանգի, պայմանաւ որ բիւն տուող մը գտնէ անմիջապէս, որ յաժարի 2–300, երբեմն 5–600 կրամ արիւն տալ, եւ տուած արիւնն ալ յարմարի ընդունողին, հիւանդին արիւնին։

Քանի մը տարի առաջ դժուար խնդիրներ էին։ Բայց այժմ, մանաւանդ կազմակերպութեամբ մը հարթուած են այս դժուարութիւնները եւ չատ դիւրին է, դէթ մեծ քաղաքներու մէջ, անմիջապէս գտնել նախապէս քննուած եւ պատրաստուած արիւն տուողներ։

Այս մասին՝ յաջորդով։

ՏՈՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ԻՔ ԽՆԴՐՈՒԻ յօդուածագիրներէ եւ բղթակիցներէ իրենց գրութիւնները գրել թուղթին մէկ երեսին վրայ եւ միայնակ։

ԳՐԵԼ ԿԱՐԵԼԻ ԵՂԱԾԻՆ ՁԱՓ ՄԸ ԿՈՒԻՐ, քանի որ մեծ մասամբ տողերը շարով կը շարուի ՅԱՌԱՋԻ։

ԲՈՂՈՔ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ

(Վ Է Պ)

Ք. ՊՈՍՏՈՎ

— Հիմա՛, ասում եմ ձեզ, ինչպե՞ս կարող է մարդ ապրել առանց հայրենիքի... Ես, օրինակ, ինչքան էլ փորձեմ, չեմ կարողանում պատկերացնել, որ ես ունենայի ոչ թե հայրենիք, այլ, ասենք, Ամերիկա կամ Ֆրանսիա, կամ էլ Ավստրալիա, ուր ես երբեք չեմ էլ եղել, ոչ էլ ունեմ որևէ ցանկություն գնալու: Ես ուզում եմ ապրել միայն այն երկրում, որտեղ ծնվել եմ, որտեղ ապրել են իմ ծնողները, պապերը, նրանց նախնիները, որտեղ ես ունեմ իմ ընկերները, ծանոթները, որտեղ ես ճանաչում եմ ամեն մի ծառ, ամեն մի ճանապարհ, ամեն մի քար, որտեղ ես հասկանում եմ ամեն մի մարդու, ամեն մի շան հայացքը, որտեղ ես գիտեմ, թե ինչ է ուզում ասել ամեն մի մարդ, ամեն մի շուն, երբ նրանք ինձ նայում են

Այդ տեղեկագրին ընդհանուր գլուխը, որ երկուշաբթի օրուան հաւաքոյթին մէջ պիտի ենթարկուի մասնագէտներու քննութեան, կ'ուսումնասիրէ ներկայ տնտեսական տագնապին անդրադարձումները Ատաբիոյ, Պուլկարիոյ, Ցուգոսլաւիոյ եւ Հունգարիոյ երմտական ու տնտեսական կացութեան վրայ։

Գերմանիոյ խաղաղական կացութիւնը

ՊՐԻՒՆԻՆԿԻ ԴԱՀԼԻՃԸ ԻՑՆԱԼՈՒ ՎՐԱՑ

Կիրակի օր, Հինտենպուրկ եւ Պրիւնինկ, Պերլինի մէջ պիտի ունենան տեսակցութիւն մը որ մէկ բանի ամսուան համար գոնէ, կ'ենթադրուի թէ պիտի ճշդէ գերման խաղաղականութեան ընթացքը։

Պրիւնինկի կուսակիցները կը յուսան թէ այս անգամ եւս այս վերջինը պիտի կրնայ Հինտենպուրկի վստահութիւնը շահիլ եւ անոր ստորագրել տալ նոր հրովարտակներ, որոնցմով կրնայ փոփոխութիւն մտցնել դահլիճին կազմին մէջ։

Աչքերը սակայն կը շարունակեն հրմշտկել Պրիւնինկը, զայն սահեցնելու համար եւ դահլիճին կազմին մէջ փոփոխութիւն մտցնելով, իշխանութեան գլուխ մնալու անոր ձգտումին դէմ կը սադրեն անընդհատ։

Երգահանդէս

Ա. ԾԱՀ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՕՓԵՐԱՑԻՆ

11 ՅՈՒՆԻՍ, ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ 9ին

Salle de la Société de Géographie

184 Bld. St. Germain, Métro: St. Germain

Կը ժամնակցին՝ ՏԻԿ. Մ. ՍՈՒՐԱԲԵԱՆ (սոփրանօ) եւ Պ. ԺԱՆ ՄԱՍՕՆ (դաշնակ)։

Տոմսերու հատար դիմել՝ «Ցառաջ»ի խմբագրատունը, Հր. Մաժուէլ գրատուն 51 rue Mr. le Prince, Գարաեան դերձակ 9 rue Mignon, Ֆլօրէա ճաշարան 61 rue Mr. le Prince, Արշակ սափրիչ 34 rue St. Lazare, ճաշարան Մարմարա 10 rue Rampal եւ ծանօթ տեղերը։

Սեղմօնիք մեծ նուագախումբով

ԱՐԱՑ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Սալ Կավօի մեծ սրահին մէջ, 25 Յունիս Շաբաթ իրիկուն, մասնակցութեամբ 40 հոգինոց նուագախումբի եւ հայ արուեստագէտներու։

ԹԷ-ՑԱՍԵՂԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը կազմակերպէ թէյասեղան մը, ի պատիւ շրջանային ժողովի պատգամաւորներուն, որը կիրակի մեծ մը 4ին Պատուիրակութեան շէնքին մէջ, 71 Ave. Kléber։ Կը հրաւիրուին անդամ-անդամուհիները եւ համակիրները։

Ոչ ոքի հրաւէր չպիտի ղրկուի։

ԵՐԱԶԱՀԱՆՆԵՐՈՒ ԹԱԳՈՒՀԻՆ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՓՐՕՖ. ՄԵՍՐՈՊ Գ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ

ՃՈՒԽ ԵՒ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԵՐԱԶԱՀԱՆԸ

որ կը պարունակէ *10* հազար երազներու ճշգրիտ եւ ընդարձակ մեկնութիւնը

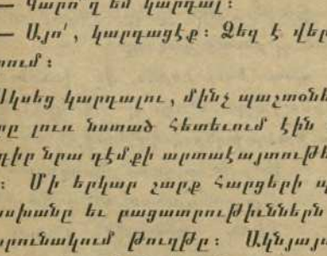
ՄԻԱՅՆ ԵՐԱԶԱՀԱՆԸ ԲԱՂԿԱՑԱԾ Է 158 ՄԵԾԱԴԻՐ ԷՋԵՐԷ

կը պարունակէ նաեւ Լուսնի երազացոյց, գուշակութիւն մարմնախաղի եւ վիճակացոյց։

Գիմել գրավաճառ Գ. ՄԵՐԻԿԵԱՆՑԻ, *13 Rue des Dominicaines, Marseille* կամ ԱՐԱՄ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ, *299 Rue de Lyon, Marseille.*

Գին 15 ֆրանք, Մեծաքանակ գնողներուն մասնաւոր զեղչ

Ուշադրութիւն մեր նոր հասցէին

ԿԱՐԻ ՅԱՏՈՒԿ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՄՕԹԷՕՐՆԵՐ ԵՒ RheostatsՆԵՐ

1/15 ձիու ուժ մօթէօր եւ բէսաձաւ 300 ֆրանք

1/8 » » » » 350 ֆրանք

Ձեռան եւ ֆաստատուն, երկու տարուան երաշխաւորութիւն, վճարման դիւրութիւններ։ Ձեր բոլոր ելեկտրական գետեղումները եւ գնումները կատարելէ առաջ դիմեցէք

HOVHANESSIAN ի

15 rue de Vienne, Paris (8) Tél. Laborde 04-12

երկտողով մը պահանջեցէք մեր ներկայացուցիչը

ՄԱՆԱԳԷՏ ԲԱՒՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան՝ վէներ. ֆիւանդութիւն եւ վարիսի։ Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12։

Imp. A. DER (Agopian)

17, Rue Damesme, Paris (13)

Le Gérant H. STEPHAN

ՄԱՅԻՍ 28Ը԰ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

միջնակարգ ՓԼԹԻ ԺՈՒՐՆԱԼԻ սրահին մէջ

21 Rue Cadet, Paris (9) **Métro: Cadet**

Կը նախագահէ Հ. Հ. Պատուիրակութեան նախագահ

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերները **Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆ** եւ **Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ**

Երգ՝ ՕՐ ՊԻՒՊԻՒԼԵԱՆ եւ Պ. ՍՏ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

«Սիփան» երգչախումբը՝ Պ. ՍԱՔՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆի ղեկավարութեամբ

Բեմին վրայ խմբական պար՝ ՏԻԿ. ԻՍԱՁԷՆԿՕԻ Ballet Plastique

դպրոցի աշակերտուհիներու կողմէ։

Թառի վրայ կը նուագէ՝ Պ. ԳԱԼՐԱԳԱՇԵԱՆ

Դերասան Շ. ՍԱՐԵԱՆ կ'արտասանէ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի

«ՄԱՍԻՍ եւ ԱՐԱԳԱՆ» նոր քանաստեղծութիւնը

Նուագախումբ՝ **PIZZARO**

կէս գիշերէն վերջ պարեր. ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ։

ՄՈՒՏՔ 7.50 ՖՐԱՆՔ

ԼԻՈՆ.— Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի կոմիտէին

Այսօրշաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Գ. քաղաքապետարանի սրահին մէջ

Կը նախագահէ՝ Պ. ԱԼԵՔՍԱՆ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԳԻՒԼԱՆԴԱՆԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Կը մասնակցին ՏԷՍԻՆի վասպուրականի «Արծիւ» ֆանֆառի խումբը (*30* հոգի) ղեկավարութեամբ Պ. Ժ. Խտիկեանի եւ Գողթան երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ ընկ. Պ. Պետրոսեանի։ Երգ, մեներգ եւ արտասանութիւն։

Կարգապահութեան կը հսկեն հայ արիները։

Կը խնդրուի երեխայ չբերել։ Ծախքերու մասնակցութեան համար՝ 2 ֆրանք մուտք։

Մարսէյլ

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Brebant Marseillais *ի մէջ*

Կ'արտասանեն՝ Մ. Գաբրիէլեան, Յ. Ուզունեան, Վ. ՏԷր Վարդանեան

Կ'երգեն՝ երգչուհի Տիկ. Բադալ, օրիորդներ՝ Գէորգեան եւ Մարտիրոսեան

Կը խօսին ընկերներ՝ Ա. ԱՐՈՅԵԱՆ եւ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

Մինչեւ լոյս եւրոպական պար Ցախսերու մասնակցութեան համար 2 ֆր.

Պուլվար Osso

Վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, Պար Վէնսանի մէջ

120a Chemin de la Madrague Ville

Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԱՐՈՅԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին *Մուտքը ազատ է*

Սէնթ Ալբուան

Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԱՐՈՅԵԱՆ

Վաղը կիրակի իրիկուն ժամը 8ին *Յայտագիր տեղւոյն վրայ*

Մուտքը ազատ է

Սէնթ Մարկրիթ

Վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Մանկապարտէզի շէնքին մէջ

Կը խօսի՝ ընկ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին *Մուտքը ազատ է*

Կրնեպլը

Վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Հայոց եկեղեցին

15 rue Bayard,

Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԳԻՒԼԱՆԴԱՆԵԱՆ

Մ ու տ ք ը ա զ ա տ է

ՌՕԱՆ.— Նախաձեռնութեամբ Լուառի կոմիտէին

Վաղը կիրակի, կէսօրէ վերջ։

Կը նախագահէ՝ ընկ. Գ. ՔԻՕՇԿԵՐԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ. Ղ. ՊԱՔՐՃԵԱՆ

Կարտան

Կը խօսի՝ ընկ. Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ

Գնեցէք ամենագեղեցիկ հողերը Փարիզի արուարձանին մէջ

Փոքր Փանթէոնէն 18 ֆիլմերէր, օրական 80 շոգեկառք, ջուր, կազ, ելեկարականութիւն, ճամբաները շինուած։ Կանխիկ վճարելի 500 ֆր., ամսական վճարում 150 ֆր.։ Մանրամասնութեանց համար գրել՝ Bertaut, 101 rue Saint Denis, *Paris* (1).

Դիմեցէ՛ք

ՎԱՐԴԱՆ Ա. ԹԻՄՈՒՐՃԵԱՆԻ

76 Rue Bernard du Bois, 76 MARSEILLE

ԻՐԱՒԱԲԱՆ ԵՒ ԵՐԴՈՒՆԵԱՑ ԹԱՐԳՄԱՆ

Կուտայ ձրի խորհրդակցութիւն։

Շնորհիւ իր տասը տարուան փորձառութեան, կը կատարէ ամբողջ եւ խղճամիտ՝

Ամուսնական, ամուսնալուծման, դատական, անուններու սրբագրութեան, ժառանգական, հպատակութեան գործեր։

Ընկերութիւններու եւ միութիւններու վաւերացում։

Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 11—12, երեկոյ 5—7։

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան **ՖԼՕՐԻԱ**

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52—73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ

“ՖՕԹՕ ԵՆՕ”

33 RUE D'AIX 33, MARSEILLE

ԲՈՒՐԴԵՐ

կը ծախենք ամէն տեսակ բուրդեր՝ թրիքօ շինողներու համար։ Միշտ պատրաստ ունինք *50000* քիլօ ամէն տեսակի գոյներով բուրդեր՝ թիւ *2/28, 3/28, 2/32, 2/36, 2/40* եւ հաստ մանած բուրդ (*grosse laine*)։ Ամէն տեղէ աժան գին։

Դիմել՝ **Doerflinger,**

31 Rue de Maubeuge, Paris (9) Métro Cadet

Հրաւէր բոլոր փափկաճաշակներուն

ճաշարան **Գ Ա Ռ Լ Օ**

34 Rue St. Lazare, Paris (9)

Արեւելեան եւ եւրոպական համեղ եւ խնամուած կերակուրներ

Գիները շատ դիւրամատչելի, արագ եւ անթերի սպասարկութիւն

Կը մնանք իր անուանի մաճունը

20 ԺԱՄԷՆ

ՓԱՐԻԶ - ԼԻՈՆ - ՄԱՐՍԷՅԼ - ՆԻՍ

եւ նոյն ճամբուն վրայ ու շրջակայքը բոլոր մեծ ու փոքր տեղերը հանդիպելով երթուդարձի

Հայ փոխադրական սպասարկութիւն

Կը փոխադրուի ամէն տեսակ ապրանք, կարասի, եւլն., եւլն.։

ԵՐԱՇԵԽՈՐԵԱԼ, ԱՊԱՀՈՎ ԵՒ ՎՍՏԱՀԵԼԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԵՒ ՅՈԿՈՒՆ ԳԱՄԻՕՆՆԵՐՈՎ

Շաբաթը երեք անգամ կանոնաւոր երթեւեկ

ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆ (երկուստեք ֆամաձայնութեամբ)

Դիմել կամ գրել հետեւեալ հասցէներուն՝

Մ. ՄԻՐԱՔԵԱՆ Մ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ Ա. ՄԱՍԼԱՔԵԱՆ

ՓԱՐԻԶ *ԼԻՈՆ* *ՄԱՐՍԷՅԼ*

4 Route Stratégique 19, Rue Pasteur 30, Rue Ste. Barbe

VANVES (Seine) LYON (Rhône) MARSEILLE (B.duR.)

ԲՈՌ

(Վէպ *1830*ի իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է. ՎՈՑՆԻՉ Թարգմ. Լ. ՇԱՆԹ

Աչքէ անցընելով Թուլթը Արթուր հանդիպեց իր աչքան ու զարմանքով բարձրացրեց աչքերը։

— Կարո՞ղ եմ կարդալ։

— Այո՛, կարդացէք։ Ձեզ է վերաբերում։

Սկսեց կարդալու, մինչ պաշտօնեաները լուռ նստած հետեւում էին ուշադրութեան։ Մի երկար շարք հարցերի պատասխանը եւ բացատրութիւններն էր պարունակում Թուլթը։ Ակնյայտնի էր, որ Բօլլան էլ էր ձերբակալուած։ Առաջին պատասխանները սովորական բնաւորութիւն էին կրում։ Յետոյ մի համառօտ բացատրութիւն էր գալիս Բօլլայի ու ընկերութեան մէջ եղած կապի մասին, այլ եւ արգելւած գրքեր տարածելու մասին ուսանողական ժողովներում ու դուրսը։ Վերջին էլ հետեւեալ տողերը։ «Մեզ միացողների թիւն ու ոգեշնչուածութիւնը խիստ են դուրելի, միայն չափը չպէտք է անցընել։ Մտածեցէք ինչ իմաստ ունի, որ ոչնչացնէք ձեզ ու ամբողջ ձեր կեանքի ծրագիրը մի դարդակ ձեւականութեան համար դէպ ի մի մարդ, որ ձեզ մատնել է։ Տեսնում էք, որ նա առանց շատ ճնշելու խօսում է ձեր մասին։

Մի թեթեւ հեղնութիւն կար գնդապետի ձայնի մէջ։ Արթուր չէր նայեց նրան ու յանկարծակի մի լոյս փայլ ուեց գլխում։

— Սո՛ւտ է, — պոռաց նա, — այս Թուլթը կեղծ է։ Տեսնում եմ ձեր հրեսից։ Ցած մարդ էք դուք··· Ուղում էք ինձնից օգուտ ձեր ձերբակալածներից մէկին զործի մէջ խճճելու համար։ Կամ դուք ինձ էք ուզում մի որոգայթ լարէք։ Սատիսօին մէկին էք դուք, խարդաղ, խաբեբայ։

Գնդապետի հետ միասին իր երկու ընկերներն էլ ելան ոտքի։

— Կապիտան Թոմազի, — դարձաւ նա երկուսից մէկին, — զանդեցէք պահապանին ու հրամայեցէք որ այդ երիտասարդին արգելարան դնեն մի քանի օր։ Թող քիչ խրատուի, ու խելքը գլուխը հաւաքի։

Արգելարանը մի նեղ, խոնաւ ու կեղտոտ գետնափոր ծակ էր, որը փոխանակ Արթուրին «խելքի բերելու» հասցրեց նրան կատարեալ զրկման։ Իրենց ընտանեկան փարթամ նեստուկացը խիստ զգայուն էին դարձրել նրան դէպ ի անմաքրութիւնը։ եւ առաջին տպաւորութիւնը, որ արին Արթուրի վրայ այդ լպրծուն ու բորբոսնած պատերը, եւ յատակին կիսած այդ կեղտն ու թափթփուքները, կարող էր բաւականութիւն պատճառել վիրաւորւած պաշտօնեայի վրէժխնդրութեանը։ Երբ Արթուրին ներս հրեցին ու փակեցին վրայից դուռը, նա երեք քայլ արեց դղրուշ ձեռքերը առաջ մեկնած ու ցնծութեց սարսափից երբ մատները լպրծուն պատին դպան։ եւ մութին մէջ սկսեց առաջ խրխրալ մի աւելի մաքուր անկիւն գտնելու համար, ուր նստել կարելի լինէր։

Անց կացաւ երկար օրը խաւարի ու լռութեան ծոցում, ու գիշերն էլ չբերեց ոչ մի նորութիւն։ Արտաքին տպաւորութիւնների բացակայութեան ու կատարեալ դատարկութեան մէջ նա հետզհետէ կորցրեց ժամանակի գիտակցութիւնը։ յաջորդ առաւօտը, երբ դուռը ճռռաց ու մկները ծւծւալով փախուստ տուին կողքիցը, նա վեր թռաւ սարսափած։ սիրտը խփում էր կատաղի, ականջները հնչում էին, կարծես թէ ոչ թէ ժամերով էր զուրկ մնացել օդից ու լոյսից, այլ ամբողջ ամիսներ։

Դուռը բացին ու ներս ընկաւ լապտերի աղօտ լոյսը, որ նրան չլացուցել էր թւում։ Մտաւ զլխաւոր պահապանը ձեռքին մի աման ջուր ու մի կտոր հաց։ Արթուր մի քայլ արեց դէպ ի առաջ։ Նա հաւատացած էր, որ եկել էին դուրս հանելու։ բայց դեռ մի բան չէր կարողացել արտասանել, որ մարդը նրա ձեռքը դրաւ հացն ու կուժը, չուռ եկաւ ու եկաւ, առանց ոչինչ ասելու։ ու դուռը նորից փակեցին։

Արթուր խփեց ոտքը գետնին։ ու իր կեանքում առաջին անգամ կատաղութիւն զգաց։ Բայց քանի ժամերը սահում էին, նա այնքան աւելի ու աւելի էր կորցնում տեղի ու ժամանակի գիտակցումը։ Մութը թւում էր անսահման, ոչ սկիզբ եւ ոչ վերջ, եւ կարծես կանգ էր առել նրա համար կեանքը։ Երրորդ օրւայ երեկոյեան, երբ նորից դուռը բացին եւ պահապանը եւրեւաց չեմքումը մի ղինւորի հետ, Արթուր բարձրացրեց աչքերը ու փակեց իսկոյն չլացած անսովոր լոյսից։ ու մտածում էր միեւնոյն ժամանակ, թէ քանի ժամ կամ չաբաթ է անցկացրել այդ գերեզմանում։

— Ինդրե՛մ։ — արտասանեց պահապանը գործի մարդու սառն ձայնով։

Արթուր ուզի եկաւ ու մեքենաբար հետեւեց նրան տատանելով ու աչքերը ծռելով մի տարօրինակ զգայնութեան մի տարօրինակ զգայնութեամբ, կարծես հարցած լինէր։ Ետեւում, մղեց պահապանի ձեռքը, որ ուզում էր օգնել նրան սեղ ու նեղ սանդուղով բարձրանալիս։ Բայց երբ հասաւ վերջին աստիճանին, յանկարծ զլուխը պտոյտ եկաւ, եւ դնաց, սլիկը ընկնելը, եթէ պահապանը չի պահէր ուսից։

×

— Դէ՛, արդէն անցաւ։ — հնչեց մի սիրալիր ձայն։ — դա միշտ պատահում է, երբ այդտեղից մաքուր օդն են դուրս գալիս։

Արթուր յուսահատ փորձեր էր անում չընկնել քաչելու, երբ կրկին ծանր սրակեցին երեսին։ Խաւարը կարծես ընկնում էր նրանից կտոր – կտոր ու ահագին չառաչով։

(Շար.)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ՝—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուլֆերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ 29 ՄԱՅԻՍ 1932

29 MAI 1932

Ը. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 1892 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՁԳՏՈՒՄԸ

Տասնեւչորսերորդ տարեդարձը Հայոց անկախութեան, յատուկ ու կենսական արեւի ճառագայթում մըն է Հայաստանի խաղաղած քաղաքական հորիզոնին վրայ։

Այնքան անկումներէն, սրածութիւններէն ու կրկնակի տարիներէն յետոյ, Հայոց ազատութեան ու անկախութեան օրը՝ թաղուած խորունկ ցեղին էութեան մէջ, արի ու անընկճելի ուժ մը կը դառնար։ կամքերը կը պողպատէր ու գեանաստարած հոգեվուրդն ապեւաներ կը ծնէր, որոնք երկաթէ քայլերով պիտի անցնէին Հայոց լեռներէն, հրահրէին պիտի ազատութեան անթեզուած կրակը, արշամարհէին պիտի մահը, չաւերը թաղուէին պիտի անհաւասար գոյամարտին մէջ, ու չատ չատերը, նոր ու աստուածային կորովով մը կոխը չարունակէին պիտի, մինչեւ Սարդարապատ, Մայիս 28։

Ցաղթանակի օր մը, վերագոյն զոհողութեան դիմանալու օր մը, արիւնուած ու բզկտուած՝ բայց ապրելու ու տեւելու օր մը կ'արձանագրուէր Հայոց պատմութեան մէջ։

Հայաստանը անկախ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ կը դառնար, հայ ժողովուրդը ԱԶԳ մը, իր նոր պատմութիւնը կերտող ազգ մը։

Երկուքեւկէս տարի միայն տեւող Հ. Հանրապետութեան անկախ գոյութիւնը այն միակ ապեդանին էր, որ պատմութիւնը կրնար բերել հայ ժողովուրդին, կեանք տալու անոր քայքայուած մարմնին, նոր արիւն ներարկելու անոր քամուած երակներուն, վերածնունդի եւ անճնասատանութեան ոգի ներշնչելու կոտորակուած հայ զանգուածներուն, որոնք անպատմելի եղեռներէն ընկճուած՝ կորնչցուցած էին քաղաքական ապատութեան ամէն յոյս։

Հայ կեանքի խաւարը կամաց կամաց կը փարատէր նոր ծագած արեւով մը։ Ու հայ ժողովուրդը, թէեւ կորնչցուցած իր մանուկ ազատութիւնը, այսօր կը քալէ այլ լուսաւորուած ճանապարհով։ Այսօր, այլ եւս անոր նայուածքը չի մարիր մշուշոտ անցեալին մէջ, այսօր անոր միտքը չի մթագնիր հեռաւոր պատմութեան անկարելիութիւններէն։

Պատմութեան բարիքն այն եղաւ, որ մոլորուած բազմութեան եւ անորոշ եղերքներուն վազող հաւաքականութեան նաւակը թոթախեց Հայաստանի մէկ ամուր կէտին վրայ, անկախութեան եւ ազգային պետութեան փառապսակովը կամարուած։

Դժբախտ օրերն եկան ու նորէն անցան մեր վրայով։ Բայց հայ ժողովուրդն իր խարխափը չկորնցուց, իր նաւին զեկը չլքեց, իր չէշտակի ու անշեղ ուղղութենէն չշլմորեցաւ։ Մնաց անկախութեան ձգտող, ազգային պետութեան կապեց իր հաւատքը եւ կերտեց իր ազգային քաղաքական դաւանանքը, — ՄԻԱՑԵԱԼ ԵՒ ԱՆԿԱԽ ՀԱՅԱՍՏԱՆ։

Դժուարութիւններն այս ճամբուն վրայ չատ են, պայքարն այս ճանապարհէն՝ անողոք է, բայց այդ է միակ ազգային հաւաքականութեան վերկութեան ճամբան։

Բռնակալութիւնները, որ այժմ կը ծանրանան հայկական հողերուն եւ ցրուած հայութեան հոգուն վրայ՝ հզօր են իրենց սուրովը, բայց անզօր են հայ ժողովուրդի անթեղուած ազատութեան կրակը մարելու։ Ամէն ինչ կարող են գրաւել ու աւերել, բայց հայ հոգին, անկախութեան եւ ազատութեան ձգտումը չեն կարող խեղդել։ Տիրապետողները զայն կարող են չղթայել ու զսպել։ Բայց թուլցուցէք չղթան, եւ հարցուցէք կամքը այս ճմռթուած ժողովուրդին, դուք պիտի տեսնէք, որ ան իր մէջքը պիտի չկեղ, չեշտ նայի ձեր աչքերուն եւ ըսէ պիտի։

—Իմ հայրենիքը կ'ուզեմ, անկախ ու ազատ հայրենիքը։

Այս է խոստացած բազմանքը հայ ժողովուրդին։

Իւրաքանչիւր ազգ, պատմական որոշ ժամանակաշրջաններուն, իր ամբողջ էութեամբ կը դառնայ կիզակէտի մը շուրջ, կը գտնուորէ իր պատմութիւնը այդ կիզակէտով, ու հեռաւոր բարձունքներուն հասնելու համար՝ քաղաքական եւ քաղաքակրթական նկարագիր մը կ'առնէ։

Արդ, Հայոց ներկայ պատմութեան կիզակէտը իր անկախութիւնն է, միացեալ հայրենիքով։ Այդ առանցքին չուրջը կը դառնայ Հայոց ամբողջական կեանքը։ Հայ ժողովուրդի հաւաքական քաղաքական գիտակցութիւնը իր անկախութեան ձգտումովը կրնայ բնորոշուիլ։ Եթէ անկախութեան ձգտումը վերցնէք, հայ ժողովուրդը կը զրկուի հաւաքականութիւն մը ըլլալէ։ Մեր հայրենիքը միացեալ եւ ազատ չէ. մեր ժողովուրդը մէկ տեղուած չէ. այս բոլորին տեղ, ու այս բոլորին հասնելու համար՝ հայ ժողովուրդն ունի ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՁԳՏՈՒՄԸ, որ ազգին հաւաքական ոգին է, նպատակը որ կը ներշնչէ, բոլոր սերունդներու վրայ կը բազմութիւնները գրկող պողպատէ կամքն է, որ կ'ապահովէ հայութեան ազգային դիմագիծը, անհատականութիւնը։

Անկախութեան ձգտումը իր ուժը կ'առնէ մօտաւոր անցեալի այն խորխորէն, որ տակէ տասնեւչորս տարի առաջ, Մայիս 28ին Հայոց անկախութեան եւ հանրապետութեան հիմքը կազմեց։

Հայ ժողովուրդը Հայաստանի անկախութեան չէնքը կառոյց դժնդակ պայքարներով, անոր չաղախն ամբացուց իր արիւնով, եւ իր մարմինէն պարբսպներ բարձրացուց թշնամուն դէմ՝ ամէ մը հող ապահովելու հրգեհներով չրջապատուած ցեղին համար։ Հայրենիքի փրկութիւնը, կեանքի եւ մահուան այդ օրերուն, ապահովուեցաւ Հայուն վերջին կաթիլ արիւնովը։

Ինչ որ տեղի ունեցաւ տասնեւչորս տարի առաջ, կարող է տեղի ունենալ նաեւ վաղը, կամ տասնեւչորս տարի յետոյ։

Դարբիններնք մեր կամքերը անկախութեան ձգտումով. պատմութիւնը մեզ հետ պիտի քալէ։

Կ. Ս.

ՅԱՌԱՋԻ հեռախօսը

ՅԱՌԱՋի հեռախօսին թիւը փոխուած ըլլալով, կը խնդրուի ուշադրութիւն ընել նոր թիւին

GLACIÈRE 15-70

Թուրք նախարարները Հռոմի մէջ

ԹՈՒՐՔԻԱ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԻՇԵՆ Է ԻՏԱԼԻՈՅ ԵՒ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԻԶԵՒ ԵՒ ԵՐԵՔ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԲԱՐ ԿԸՆԹԱՆԱՆ ԺԸՆԵԻՒ ՄԷՋ

Թուրք նախարարներու Հռոմ այցելութեան առթիւ, «Ժուռնալ» կը գրէ.

— Համէմ փաշայի Հռոմ ճամբորդութիւնը կ'արժէ որ զբաղ մեր ուշադրութիւնը։ Թուրք կառավարութեան պետը՝ որուն կ'ընկերակցի իր արտաքին նախարարը բախտաւոր է որ մեծ ճամբորդութիւններ կատարելու ժամանակ ունի։ Դէպ ի Թուսիա իր ճամբորդութենէն յետոյ, որ ան նուաղն երեք չաբաթ տեւեց, հասկնալի պիտի ըլլար զինք ի վերադարձ տեսնել Համէմ փաշան Մուսոլինիի հրաւէրով Հռոմ։ Պարտադիր այցելութիւն։ Բունասանը չէ՞ր որ եղած էր խաղաղութեան մերձեցման միջնորդը։ Այս քաղաքականութիւնը չպիտի փոխուի, եթէ յունական նորկառավարութիւնը կոմմ. Փափանաստասիուի կողմէ, մեծ ախոյեանը պալքանեան Միութեան։

Ինչ որ այսօր, ամէնէն առաջ պէտք է նկատել, Թուսիոյ, Իտալիոյ եւ Թուրքիոյ մէջեւ կապերը սերտելու չարաչեւ կամքն է, կամք որ կը ներշնչուի զոհի չահերէն եւ կը հետապնդէ քաղաքական նպատակներ։

«Բայց, մանաւանդ քաղաքական տեսակէտով է որ Իտալիա իր դաշնակցութիւնը կը սաստկացնէ Արեւելքի մէջ։ Փլնելի վիճաբանութենէն առթիւ, տեսնուեցաւ թէ 1928ին կնքուած բարեկամութեան դաշնագիրը որ երկարաձգուեցաւ հինգ տարուան համար, թերեւս բաւարարին տարբեր անուանի մը արժանի էր։ Դերմաններ, Թուսեր, Թուրքեր եւ Իտալացիներ դրեթէ միշտ, խիտ խմբակ մը կը կազմեն դինաթափութեան ժողովին մէջ։ Զգենք որ Ազգերու Դաշնակցութիւնը ռազմախոզերու համար կը ներկայացնէ պատուական դաշտ մը։ Երկար աւանդ ի վեր է որ Իտալացիները Թուրքերը կը հրաւիրեն իրենց երթալ միասին։

Եթէ ճիշդ է, ինչպէս կ'ըսուի, թէ Թուրք նախարարները Մոսկուա դացած են պատճառութիւն խնդրելու եւ թէ ստացած են, չատ չի տեւեր, կը տեսնենք անշուչտ Շեքեզեմանի մէկ խօսքին նոր մէկ հշդումը, այն որ կ'ըսէ թէ, Ազգերու Դաշնակցութիւնը հնարուած է զժգոհներուն միջոց տալու համար որ զոհացնեն իրենց պահանջները։»

Կոստանցայի անաբեկիչները

Պուքրէշի մէջ շարունակուեցաւ Ադաբեկովի առեւանգիչներուն դատավարութիւնը։ Այս անգամ լսուեցան բազմաթիւ վկաներ, մեծ մասամբ նաւային գործակալութեամբ զբաղող անձեր եւ պանդոկներու դռնապաններ։

Գրեթէ բոլորն ալ յայտարարեցին թէ Ֆիլօմելա նաւուն նաւապետը Փաթափոխս բոլորովին կ'անգիտանար թէ Ադաբեկովը առեւանգելու դաւ մը սարքուած է եւ կը գործադրուի եւ թէ պուլկար համայնավարը Կրիշան իր նաւը առած է առանց որ եւ է չար մտադրութեան։

Դատարանը յայտարարեց թէ կը հրաժարի Ադաբեկովը վկայութեան կանչելէ, որովհետեւ անոր հասցէին ուղղուած բոլոր կոչնագրերը չեն հասած։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԹՈՒՐՔԵԻՏԱԼԱԿԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆԸ

«Լիպէոթէ»ի մասնաւոր թղթակիցը կը գրէ Հռոմէն, շեշտելով Համէմ փաշայի եւ Թեվֆիք Րիշտիի այցելութեան կարեւորութիւնը։

— Եւրոպական մեծ պետութեանց մէջեւ լուռ համաձայնութիւն մը գոյացած է՝ ընդունելու Իտալիոյ մասնաւոր չահերը՝ Միջերկրականի արեւելեան ափամերձին մէջ։ Արդ այս չահերու պաշտպանութիւնն ու զարգացումը կը պահանջէն Թուրքիոյ հետ սերտ յարաբերութիւն մը։ Ուրեմն, երկու երկիրներու միջեւ բարեկամական յարաբերութեանց ամրացումէն է որ մեծ մասամբ կախում ունի, արեւելեան Միջերկրականի մէջ՝ Իտալիոյ խաղաղ ծաւալումը։

Հռոմի մէջ, ի պատիւ Թուրք նախարարներուն տրուած ճաշկերոյթի ընթացքին, արտասանուած բաժակաճառերը կը հաստատեն Փաչական կառավարութեան կատարեալ համաձայնութիւնը՝ Ինկիւրիի կառավարութեան հետ։

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԹԷ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

«Այս համաձայնութիւնը, կը թուի նոյն իսկ թէ աւելի հեռուն կ'երթայ քան անտեսական գործակցութեան մը սոհմանափակ չրջանակը։

Իրօք, Պ. Մուսոլինի ըսաւ.

— «Իրողութեանց առարկայական պայմանները եւ զգացումներու նոյնութիւնը կը ծառայեն միմիայն դիւրացնելու գործը, որուն մեր կառավարութիւնները հաստատապէս ուզեցին միասին ձեռնարկել՝ աւելի եւս իրարու մօտեցնելու համար մեր երկու ժողովուրդները, զարգացնել անոնց տնտեսական յարաբերութիւնները, միջոցը տալ անոնց որ իրարու համաձայնեցնեն իրենց ուղղութիւնները եւ իրենց ընդհանուր խաղաղասիրութիւնը, որպէս զի անոնց տրուի մասնաւորաբար արեւելեան Միջերկրականի մէջ՝ միշտ աւելի մեծ խաղաղութեան երաշխիք մը։

«Փոխադարձ հասկացողութեան ոգին որ տիրապետեց մեր բազմակողմանի գործակցութեան զարգացման, եւ մեր ստացած բերկրարիթ արդիւնքները, անշուշտ մեզ կը մղեն յարատեւելու այս ճամբուն մէջ։ Ահա թէ ինչու, ստորագրեցինք փրոթոքոլ մը որ բազմաթիւ փոփոխութիւններ կը մտցնէ Թուրքիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ կնքուած բարեկամութեան եւ իրաւարարութեան-դաշնագրին մէջ։ Այս փրոթոքոլը զայն կ'երկարաձգէ հինգ տարի եւ աւելի կը դիւրացնէ յետագայ երկարաձգումները։

«Կրնանք ըսել թէ այս դաշնագիրը գլխաւոր հիմերէն մէկն է արեւելեան Միջերկրականի մէջ՝ բազմակողմանի պահպանման»։

ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

«Համէմ փաշայի պատասխանէն յիշենք հետեւեալ հատուածը.

— Թուրքեւիտալական բարեկամութիւնը այնքան ամուր է, որքան հետեւանքը չէ տարտամ եւ անտրամաբանական համակրութեան մը, այլ բնած է հրամայական անհրաժեշտութիւններէ որոնց կը հպատակին միջազգային յարաբերութիւնները։

«Այս բարեկամութեան նշանաբանն է միայն խաղաղութիւնը։ Ան հաստատուած է իտալացի եւ թուրք ժողովուրդներու փոխադարձաբար անուցած վստահութեան եւ իրենց վարչաձեւերուն վրայ, որոնց կը պարտին իրենց փրկութիւնը։ Այսպէս ըմբռնուած, մեր համաձայնութեան եւ փոխադարձ հասկացողութեան բաղադրականութիւնը, ոչ միայն իր արդիւնքն՝ երեւան բերաւ երկու երկիրներու միջեւ առկախ մնացած հարցերու կարգադրութիւնը, այլ, թոյլ տուաւ Իտալիոյ եւ Թուրքիոյ պատասխանատու դերակատարներուն, միջազգային հաւասարակշռութեան մը ներկայացուցիչը տեսակցութիւն մը ունենալ Պերլինի ճախոնական դեսպանին հետ։

Դեսպանը յայտարարեց. — Ճախոնական կառավարութիւնը խղճմտօրէն կը հսկէ որպէս զի Արեւելեան Մանչուրիոյ մէջ՝ Խորհրդային Միութեան չահերը չտրտմին։ Ճախոնական կառավարութիւնը վճռապէս յայտարարած է խորհրդային կառավարութեան թէ Արեւելեան Մանչուրիոյ մէջ ճախոնական զօրագունդերու գործողութեանց միակ նպատակն է պաշտպանել այդտեղ գտնուող ճախոնցիները եւ թէ այդ գործողութիւնները որ եւ է ուրիշ նպատակ չեն հետապնդեր։ Վստահ ենք թէ խորհրդային կառավարութիւնը իր կարգին, կ'ըմբռնէ ճախոնական կառավարութեան իրական մտադրութիւնները եւ այդ մասին, որ եւ է անվստահութեան զգացումով չի տոգորուիր։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐԸ

150 ՄԻԼԻՈՆԻ ՆՈՐ ՎԱՐԿ ՄԸ

Անգլիոյ ծովային առեւտրական նախարարը, Երեսփ. ժողովին մէջ յայտնեց թէ, խորհրդային կառավարութեան հետ կատարուած բանակցութեանց հետեւանքով, անգլիական կառավարութիւնը որոշած է 150 միլիոն ֆրանքի առեւտրական յատկութեան նոր վարկ մը բանալու Ռուսիոյ։

Այս վարկը որ պիտի յատկացուի ապրանքներու վաճառման, 12 եւ 18 ամիս պայմանաժամով յատկացուած է։

Ֆրանսական թերթ մը այս առթիւ դիտել կուտայ.

— «Հետաքրքրական է հաստատել թէ պահպանողական կառավարութիւնը որ դեռ վերջերս, կը յայտնէր թէ, բացարձակապէս ի վիճակի չէ նոր փոխատուութիւններ ընելու եւրոպական այլ փոքր պետութեանց, որոնք սնանկութեան դուռը հասած էին, վարկ կը բանայ խորհրդային Ռուսիոյ

«Բոլշեւիկները լաւ վճարողներ չեն։ Մեծ հաւանականութիւն կայ ուրեմն, որ Ռուսիոյ ծախուած ապրանքները, ի վերջոյ վճարուին անգլիացի հարկատուներու կողմէ։

«Այս պարագան այնքան անակնկալ է որ, ինչպէս կը գրէ *Մորնինկ Փոսթ*, երբ պահպանողականները ընդդիմադիր էին, բացարձակապէս դէմ էին Ռուսիոյ հետ որ եւ է գործառնութեան»։

ԱՆԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ. — Աշխատանքի նախարարութեան շաբաթական վիճակագրութիւնը 16էն 22 մայիսի շաբթուան համար, ցոյց կուտայ 4069ի նուազում մը անգործներու թիւին վրայ։ Անգործներու վերջին թիւն է 270,321, ինչ որ մարտ 19ին արձանագրուած առաւելագոյն թիւին՝ 305,491ին վրայ ցոյց կուտայ 35,170ի նուազում մը։

Ծադրագոյն Աւետեաց կացութիւնը

—)(o)(—

ՀԱՓՈՆԱԿԱՆ ԶՕՐԱԽՈՒՄԲԵՐԸ ԿԸ ՓԱԼԵՆ ԴԷՊ Ի ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԽԸ

Մարքէնէն արուած լուրերու համաձայն, չինական անկանոն զօրագունդերը կը չարունակեն նահանջել ճափոնական զօրքերու առջեւ։ Ճափոնական յառաջապահները արդէն հասած են Հայ-Լին եւ Մուլէն կոչուած վայրերը, որոնք 80 քիլոմեթր միայն հեռու են ռուսական սահմանագլուխէն։

Միւս կողմէ, կը հաստատուի թէ խորհրդային կառավարութիւնը բազմաթիւ զօրագունդեր կը կեդրոնացնէ մանչուրիական սահմանագլուխին երկայնքը, մասնաւորապէս Վլատիվոսթոքի մօտերը։

Բոլշեւիկեան «Պաս» գործակալութիւնը կը հաղորդէ.— Մամուլը կը հաղորդէ Պերլինէն ստացուած լուր մը թէ առաւելճափոնական պատերազմի մը հաւանականութեան վերաբերեալ լուրերու հետեւանքով, Գերմանիոյ մէջ՝ ճափոնական ընկերութեան մը ներկայացուցիչը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պերլինի ճափոնական դեսպանին հետ։

Դեսպանը յայտարարեց. — Ճափոնական կառավարութիւնը խղճմտօրէն կը հսկէ որպէս զի Արեւելեան Մանչուրիոյ մէջ՝ Խորհրդային Միութեան չահերը չտրտմին։ Ճափոնական կառավարութիւնը վճռապէս յայտարարած է խորհրդային կառավարութեան թէ Արեւելեան Մանչուրիոյ մէջ ճափոնական զօրագունդերու գործողութեանց միակ նպատակն է պաշտպանել այդտեղ գտնուող ճափոնցիները եւ թէ այդ գործողութիւնները որ եւ է ուրիշ նպատակ չեն հետապնդեր։ Վստահ ենք թէ խորհրդային կառավարութիւնը իր կարգին, կ'ըմբռնէ ճափոնական կառավարութեան իրական մտադրութիւնները եւ այդ մասին, որ եւ է անվստահութեան զգացումով չի տոգորուիր։

Զգեստի ցուցահանդէս Մոսկուայի մէջ

Պատմութիւնէն, գեղարուեստէն, գրականութիւնէն, ազգէն ու սիրաբանութիւնէն, մարգկային բոլոր ատենդական ու բնազդական սովորութիւններէն, ուտելոյ, քալելու, քնանալու բոլոր եղանակներէն յետոյ, հիմակ ալ կարգը զգեստներուն եկած է ենթարկուելու զուտ բոլշեւիկեան տեսաբանութեան։ Այս կը հաստատէ Մոսկուայի մէջ բացուած զգեստի ցուցահանդէս մը, որուն նպատակն է հաւնեցնել այլերու եւ կիներու միօրինակ զգեստի նմոյշ մը։ Ու բնականաբար, բոլոր անոնք որ իրենց յղացած նմոյշներով մասնակցած են ցուցահանդէսին, մասնաւոր ջանք թափած են որ իրենց զգեստական նմոյշներով արտայայտեն դասակարգային իսկական գիտակցութիւնը։

Ցուցադրուած նմոյշներուն մէջ կայ զգեստ մը, որուն տարաղը չատ լայն է եւ կը յիշեցնէ նաւատիներու տարազը։ Նմոյշին հեղինակը կը բացատրէ թէ տասը ուզած է յիշատակը յարգել այն կարմիր նաւատիներուն, որոնք «Ովոգա» յածանուելով, 1917ին սմբակոծեցին Ձմեռնային Պալատը։

Այրերու համար պատրաստուած կարգ մը նմոյշներ կը նմանին կիրճականներու։ Իսկ կիներու համար պատրաստուած չատ մը զգեստներ, դիւրաբեր պիտի կրնային դարձածուիլ այլերու կողմէ։

Ցուցադրիչներէն չատերուն նպատակն եղած է պատրաստել զգեստ մը, զոր կարելի ըլլայ դարձածել թէ աշխատանքի եւ թէ հանգստեան միջոցին։

Մէկը ներկայացուցած է նմոյշ մը որ զինուորական իսկական համազգեստ մըն է։ Հեղինակին կարծիքով, բոլոր խորհրդային քաղաքացիները՝ այր, կին թէ ծերեր ու մանուկներ, պէտք է նման զգեստ մը կրեն։

«Ձարտարարուեստական չինարարութեան գոյնով» զգեստներ ալ չեն պակսիր, — սեւ մուխի գոյն։

ՀՍԿՈՒՄԻ ԳԻՇԵՐ

ՄԱՅԻՍ 28

Հայոց աշխարհի երկու հսկաներ՝ ազատն Մասիս եւ Մայր Արագած այն գիշերին ընդոստ զարթեցին քնից ու այսպէս զրոյց արին ժամանակների համար, մինչ փէշերին ծուարած լեռները բոլոր վախլուկ, երազուն մանուկների պէս ականջ էին դնում:

ՄԱՍԻՍ.— Կանթեղդ վառի՛ր, պա՛ռաւ: Ի՞նչ է այս. հազար եւ հազար աստղեր ճակատս են չարուած, Հայոց աշխարհի լոյսը չեմ տեսնում: Վախեցի՛ր անէծքից. չէ՞ քեզ հաւատացց այն Լուսաւորիչ պապին, որ անմար պահեց խաւարի մէջ ծաղկած խորհուրդն իմ ցեղի:

Կանթեղդ վառի՛ր, պառաւ:

Ամէն արարած, չոլիչ է, հակ ու ապդ ապրելու համար մի չորի պէտք ունի. թո՛ղ որ երէկի հոգերից պարապուն մարդը՝ վաղուան իր կորովը դնի ոգորումների պայքարի համար. խաւարի մէջ մոլորուած անցորդն իր ճամբան, մարտիկները թագնուած թշնամին տեսնեն, մակաղած հօտին հսկող հովիւը՝ դարանակալ վտանգը գայլի:

Ինչի՞ս են աստղերի պսակն ազատմանդի, երբ ցեղիս պլպլուն լոյսը չեմ տեսնում:

Քնո՞վ ես անցել, թէ մխոցդ է մոլոր:

Վախեցիր անէծքից:

Կանթեղդ վառի՛ր, պառաւ:

ԱՐԱԳԱԾ.— Էլի ի՞նչ ես թնդսել, չեմ քնած հալիւոր. սեւն ինձ տանի, այս ահեղ գիշերին քո՞ւն կը գայ աչքիդ:

Քանի աստղերը վառ են երկնքին, Հայոց աշխարհի կանթեղն է անմար:

Զուր է ցաւումդ. վազուց եմ վառել. չար ամպը ծածկեց. տես ամէն կողմից ծուխ է բարձրանում. ծծմբի հոտ, հրդեհի մնձուր, բոցերի փոթորիկ չորս դիս են բռնել, ու կուրծքս են ծեծում: Ի՞նչ է այս Աստուած իմ, բաց աչքով երա՞զ... Նե՞ռն է ծնուել հազար դարերից, անապատների վիշա՞ռն է զարթել, մեր աշխարհը կոխել: Այս ի՞նչ թնդիւն է, որում ու չաչիւն, փողերի չռինդ, սրերի չկա-հիւն. մինչեւ անդունդներ ընդերքս են դղրդում:

Մայր իմ, մայր իմ. օրօրներ ասի, իմ սաինքներից մեղր չամբեցի, որ ածին, զօրանան կանքի, լոյսի ու զեղեցկի համար:

Այս ի՞նչ զուլում է:

Կարապներն ինչո՞ւ փախան լճերից:

Աղաւնիները ո՞ւր թռան զիշերով:

Կաքաւներս ժայռ ու ձերպ թողած ինչո՞ւ յանկարծ քարայրների մէջ թագնուեցին:

Վա՛խ, վա՛խ, կուրանան աչքերս:

Վախ – վախ, վախ – վախ...

ՄԱՍԻՍ.— Հը՞ը, նորէն սկսար բէխէր վայ վայդ:

Կանթեղիդ նայիր, պառաւ, աշխարհի գործերը կնկայ խելքի բան չեն:

ԱՐԱԳԱԾ.— Ո՞ր չար Աստծու արդանդը վիժեց այսքան դեւեր: Ի՞նչ են ուզում իմ արդար մնից. ո՞վ անիծեց իմ զուարթ գարունը. ծիծեռնակները նոր իմ երդիկին հասած, թողին հեռացան. կռունկները ցելի մէջ չիջան, կռուալով անցան, արագիլները ձագեր չհանած, խուճապով փախան: Վա՛խ, վա՛խ, իմ տուն. վախ, վախ, իմ գաբուն...

ՄԱՍԻՍ.— Կանթեղիդ նայիր, պառաւ, ծուխը թանձրացաւ. լոյսը պահպանիր:

Օրերի Օրն է:

Գիշերն ահեղ երկունքով է բռնուած:

Աստղի աչքոցից դուն մի պարտուիր:

Ժամանակները կողոպտիչներն են դան իմ ցեղի, ահա տեսնում եմ մի հսկայ ձեռք գարերի կարաւանի կողերն է ծեծում երկաթ վարոցով, որ չետ տան աւարը:

Եւ պիտի տա՞ն, պիտի տա՞ն...

Դուն կանթեղիդ նայիր, պառաւ:

ԱՐԱԳԱԾ.— Մեղունները թռան ու էլ չեկան: Այրի փեթակները վայրում են ախտէր: Գառնուկներս մայրերը կորցրին, մայրում են անճար: Մշակի խոփն ակօսին եւ եզների լուծը գետնին մնաց, ո՞ր ջուրն ընկնեմ: Ո՞ր զեւը տամ զլիս, վա՛խ, վա՛խ:

ՄԱՍԻՍ.— Գոյութիւնների զարհուրանքը մի խառնիր պառաւ, մկնքդ չի դիմանայ:

Կատաղութիւններ կան, որ իրար պիտի լափեն այս գիշեր. այդպէս է դրուած բախտերի դրքում:

Դուն կանթեղիդ նայիր:

ԱՐԱԳԱԾ.— Ա՛հ, ի՛նչ զուլում է, ի՛նչ արիւն, աւեր:

Զաւակներս ողջ կուռի դաշտ էլան, ծաղիկ կոյսերիս սիրոյ երգերը մեռան:

Քանի աստղաստաներ հեծեծում են մնայ: Փէշերդ ես փռել ու նստել անհոգ: Դիտցիր, պառաւ, որ մեզրի փեթակ, ցորենի ամբար, առագաստի հարս, ծաղկեփթիթ կոյս, վառման թոնիր, զութան ու ակօս, հօտաղ հօրօվել քեզ պէս ցնդուած պառաւնի հէքեաթ էն լակ, քանի սուրը կայ, վիշապը մարդախառն:

ԱՐԱԳԱԾ.— Քանի քանի մատաղ աբեւներ կը մարին, կուրանան աչքերս...

ՄԱՍԻՍ.— Կուրացիր ասում եմ, վերջ տուր վայ վայիդ. հազար տարիների զլուխ է այսօր, չէ՞ս տեսնում, կուրացի՛ր:

Որոտաց ծեր հսկան ահեղածայն զայրոյթով. ու կրծքի տակ կուտուած հին հին կատաղութիւններ մէկէն պոռթկացին, բոլոր այրերն իրար ձայն տուին: Բոլոր մրրիկները ընդոյզներ հեծած իջան կռուի դաշտ: Ձայթիւն ու թնդիւն, շանթ ու դղրդիւն, Հայոց աշխարհի հիմքերը ցնցեցին, հինաւուրց հսկաներ զարթեցին քնից. սրերի շաչիւն, վահանների կռփկռփիւն, գոռ աղաղակներ եւ կանչեր ահեղ, իրար խառնուեցին:

Եւ Աբաքսն իր բաշը ցցած, դարիւ ու դարիւ զարկուեց ափերին, փրփրած վիշապի պէս:

Կոիւ էր Հայոց աշխարհի ազատութեան համար:

Բոլոր լեռները շնչակտուր ու քերանաբաց նայում էին աստուածների պէս:

Լռեց Մասիսը, պառաւ Արագածը ամպերը վանեց, աչքերը սրբեց ու պլպլան կանթեղին նայեց:

Հսկումի գիշեր էր...

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

(«Հայրենիք»)

ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆ

Ո՛չ ոք երեւակայեց կամ երազեցով գոռաւ այս յաւերժապէս հին ու յաւերժապէս նոր բառը:

Մէկը միւսին չը փափաց կամ չը քարոզեց «Անկախութիւնը», որպէս զի ծաւալէր ան, ո՛չ միայն տեղերու՝ այլ եւ գործերու մէջ:

Առաջապէսական Աստուծոյ պէս ու երեսնի մեծագօր արքաներու նման, անխորտակելի պարիսպներու հարին կը բնակի ան, եւ անոր տանող անհատնում տուներու վրայ անպարտելի նկատուած պահակներ կան:

— Ի՞նչպէս կարելի է հասնիլ Անկախութեանդ, ամէն տեղ պզտիկ ու մեծ գործակալներ կան. նենգամիտ լրտեսներ, որ կ'արդիլին ամէն մտածում, ու կը խափանեն ամէն ձեռնարկ, որ կը տանի դէպի Անկախութիւն:

Մահը միայն կարող է հպարտանալ՝ որ հասած է անոր, եւ սիրեցեքի մէջ չկայ մէկ ուրիշ որ կարողանայ դերազանցել Մահը:

Եւ ահա այս պատճառով է որ, անյիշատակ ժամանակներէ ի վեր, մարդը կ'ուզէ մաքառիլ, ի խնդիր Անկախութեան...

Անանցանելի Գետին միւս եզերքներուն վրայ աւելի ընտիր պատուղներ կան քան որ այս կողմը: Այն տեղ մարդս կարող է ապրել նուազ աղքատ ու աւելի մօտ Անկախութեան: Ու նախամարդը, առանց չափելու վտանգը եւ իր տարողութիւնը, առանց համեմատելու վտանգը ու իր զէնքերը, կը ձեռնարկէ իր մենկնումին, դէպի միւս եզերքը...

Իւրաքանչիւր պարտութիւնն ու մահը, ո՛չ միայն չի մտաներ յուսալքումի ու հրաժարումի, այլ նոր գրգիռ ու նոր փորձառութիւն կուտայ նախամարդուն, որ որոշած է անցնիլ միւս եզերքը, ապրելու համար նուազ աղքատ ու աւելի՛ մօտ Անկախութեան...

Բնականաբար ցուրտն անհունօրէն հզօ՛ր է, իր իշխանութիւնն ու տարափը տարածելու համար: Բնականաբար պէտք է նահանջե՛լ իր առջեւէն. բայց ապաստանելու համար աւելի՛ նպաստաւոր դիրքերու եւ խրամներու մէջ, աւելի՛ բարեբաղդ դիմադրելո՛ւ, ցուրտը յաղթահարելո՛ւ եւ ապատուելո՛ւ համար...

Ճշմարիտ է որ իրարու շփելով ձեռներն ու իրերը կը տաքնան քիչ մը. բայց միայն այդ չա՛փ... Պէտք է տարածե՛լ ու իր ծայրագոյնին հասցնել այդ չափը, իր ծայրագոյն արդիւնքը եղաւ կրակը, որ մեծագոյն յաղթանակներ տարաւ ու շատարուի՛ ժամանեց ժամը, դիմադրե՛ր պարտադրեց անոր, «բարենորոգումներ» խլեց, ճանապարհ յարդարելով դէպի Անկախութիւնը...

Միեւնո՛յն են բոլոր տեսակի օտարական իշխանութիւնները, որոնք կը ճնշեն մտածումի կամ մարմնի վրայ: Պէտք է չեզոքացնե՛լ բոլոր տեսակի օտարական իշխանութիւնները, դառնալու համար ինքնիշխան ու հանգչո՛ւ, հաւասարո՛ւ համար Անկախութեան:

Անկարելի դժուարութիւննե՞ր կան այնչափ տկար ժարդու եւ այնքան հզօր բնութեան միջեւ: Անկարելի դժուարութիւննե՞ր կան այնչափ տկար ժողովուրդներու եւ այնքան պետութիւններու միջեւ: Բայց ի՞նչ կարելի է ընել, որովհետեւ առանց Անկախութեան մէջ ապրելու եւս անկարելի դժուարութիւններ կան...

Անկարելի՛ է նստիլ ու միւս եզերքը դիտելով բաւականանալ: Անկարելի՛ է ապրել ձեռներու շփումէն առաջացած չերմութեամբ: Անկարելի՛ է տոկալ, առանց չէզոքացնելու ցուրտը: Ահա թէ ինչո՛ւ կ'երթանք դէպի միւս եզերքը, կը շինենք մեր տունը, փակելով բոլոր կարելիութիւնները ցուրտի առաջ, ու չը բաւականանալով շփումներէ առաջացած փոքրիկ չերմութեամբ, կը տեղչանք կրակին...

Այս կարգի կարօտներ ու կարիքներ չունեն բոլոր անոնք, որոնք մեռած են.— բայց մենք կ'ապրենք: Մակայն կարելի՛ է ապրել առանց այս կարգի կարօտներու եւ կարիքներու...

ՄՈՒՍԱՍԻՐ

ՄԱՅԻՍ 28

—)(o)(—

Օրերու օրն
Ու տօներու
Տօնն է այսօր:

Ու բլուրները Հայկազեան
Կը ցրցուի վեր Արարատի բարձունքէն
Որպէս հարուած ու յաղթանակ:
Եւ ձայն մը,
Ինչպէս որոտ շանթարձակ,
Կը շեփորէ հայաշխարհի կատարներէն,
Արեւելքին, Արեւմուտքին,
Եւ Հիւսիսին,
Եւ Հարաւին,
Ազատութիւն արմենական օրօրոցին:
Մինչ ձեռ մը,
Խրոխտ ու բազ,
Կը տրնկէ լուռ,
Արագածի հազարավէր կողին վրայ,
Դրշօշակը
Ցեղին խաչուած մեծ երազին:
Հայաստանը բանակ եղած,
Զրրահ հագած,
Կը սուրայ
Յաղթանակէ յաղթանակ:

Օրերու թագն
Ու տօներու
Պսակն է այսօր:

Ու Պերլինի փողոցներու անդունին մէջ
Կը լրսուի բամբ բոմբիւնն մը,
Ու Իտալիոյ երկինքին տակ
Կը շաչէ երգն ահաբեկման գրնդակին...
Ցեղին անարգ դահիճներն են
Որ կը փրռուին
Ցեղին զարկով
Աշխարհի ժանտ
Ու բոզացած կրծքին վրայ:
Սահմանէն ներս ազատութեան յաղթանակ,
Սահմանէն դուրս՝
Արդարութեան:
Հայաստանը դիւցազն եղած
Հաշիւ կ'ուզէ
Եւ երկինքէն,
Եւ աշխարհէն:

Օրերու ճիրտն
Ու տօներու
Սիրտն է այսօր:

Եւ շղթաները դարերու,
Ջերք-իժի խորխ,
Հայ իրանէն, բագուկներէն ու ոտքերէն
Փըշո՛ւր փըշո՛ւր վար կը թափին:
Գայլերն արդէն փախ տուած են
Հայրենական լեռներէն:
Հայաշխարհի համակ ցամքած ադբերակներն
Ահա ճորէն
Կը կարկաչեն
Ու կը ցայտեն:
Լուռ ու պըզտոր գետերը հայ,
Վրնիտ՝ գարնան ցօղին ներման,
Ալ եղած են ծափ ու ծիծաղ:
Թափուած արտասուն ահա՛ կ'ըլլայ
Շաղ ու շուշան,
Եւ արիւնը՝
Կակաչ ու վարդ:
Հայաստանը մամիկ եղած
Կը շինէ շէն իր օջախը,
Հայաստանը Դրշխոյ եղած
Կը պըռակէ իր բաջերը,
Հայաստանը Դիւցուհի եղած
Կ'ողջագուրէ իր զաւերը,
Եւ որպէս մայր գորովագութ կը համբուրէ
Իր ցանուցիր որբուկները:

Օրերու վարդն
Ու տօներու
Զարդն է այսօր:

Ծիծեռնակը
Կը հիւսէ իր բոյնը ճորէն
Հայ բիւրն տակ:
Արագիլը
Վերեւը հայ ծըխանիներու,
Իր ձիւնափառ թեւերը բաց,
Հայ օջախին ծուխով կ'ըլլայ
Նորէն գինով:
Ծաղիկները
Իրենց կարմիր
Կանաչ, դեղին
Համբոյրը վառ
Կը նետեն մունջ
Նորէն արբշիռ
Հայ դաշտերու, հովիտներու
Դալարագեղ ծիրին վըրայ:
Հայաստանը հովիւ եղած
Հայ անդերուն ոսկի երազ կը հիւսէ,
Հայաստանը մըշակ եղած
Իր ծառերուն տակ խօլարար
Ծափ կը զարնէ,
Գոփ կը զարնէ,
Ու կը պարէ,
Ազատ, արբշի՛ռ:

Օրերու այգն
Ու տօներու
Երգն է այսօր:

Ես կանգնած իմ Մասիսին վրայ
Ու ցեղին գոռ երգը կ'երգեմ:
Մինչդեռ անդին
Էջմիածնի կաթողիկէէն
Մինչեւ յեթին
Մատուռը հայ հաւատին,
Զանգակները
Անո՛ւշ անո՛ւշ կը զօղանջեն
Ու կ'օրհներգեն:
Իմ քոյ հոգին,
Ինչպէս արծիւն արծրլուսեան,
Արարատէն կ'անցնի Էլպրուս,
Եւ Էլպրուսէն մինչեւ Մօնպլան,
Ու հեռուռը կաւիսանգար,
Հայ եռագոյնն իբրեւ բազէ
Ուսին թառած:
Ես հարբա՜ծ եմ իմ տան սիրով,
Հայրենիքիս հո՛ւր կաթսով:
Ես հարբա՜ծ եմ յաղթանակով,
Ազատութեան վառ գինիով,
Ու կըրակո՛վ:

Ես կանգնած եմ աստղերուն վրայ
Ու իմ բրնարն
Եւ անանուն ե՛ւ անծանօթ
Խոլ հողմերու շունչին բըռնած՝
Կը մահերգեմ
Բռնակալներն անագորոյն:
Ես կը հեգնեմ իմ բարձունքէն
Շրղթայ, կապանք ու կախաղան,
Եւ կը բրբջամ մոլեգնօրէն
Հըզօրներու տորմիղներուն
Եւ մեծերու ակնոցին վրայ:
Ես կ'երկարեմ մինչեւ արեւն
Արդարութեան, իրաւունքի
Դըրօշը վառ,
Բարբարոս ոյժն իմ երկաթեայ
Կըրունկին տակ:

Օրերու հարկն
Ու տօներու
Փառքն է այսօր:

Ա. ՏԱՊԱՂԵՆՑ

Մարսէյլ

ԴԷՊԻ ՆՈՐ ՄԱՅԻՍ 28

—)(o)(—

Ի՞նչպէս ծնունդ առաւ Մայիս 28ը եւ ի՞նչը եղաւ պատճառ Հայաստանի Հանրապետութեան անկման:

Վեց հարիւր տարիների տարկաւն եւ հալածական կեանքը, նիւթական եւ հոգեւոր հարստութիւնների կողոպտումը ու ազգային դիմագծի խախտումն անզօր եղան հայ ժողովրդի սրտից արմատախիլ անել ազատութեան գաղափարը: Դարեր շարունակ նա դիմադրեաց պատմութեան բոլոր արհաւիրքներին ու, վերջին յիսնամեակի յեղափոխական յարատեւ պայքարի շնորհիւ, կերտեց իր յաղթանակի օրը՝ Մայիս 28ը:

Խաղաղ միջավայրում Հանգստացան Հայաստանի ինքնուրոյն պետական կեանքի երեք տարիները:

Հայ ժողովուրդն այդ շրջանին ապրեց, մաքառեց ու վերաշինեց համաշխարհային պատերազմի հետեւանքով առաջացած ամէնէն ծանր պայմանների մէջ: Բայց ինչ որ ստեղծագործեց այդ կարճ ժամանակամիջոցին, արժանի է հիացմունքի ու զարմանքի: Հայ ցեղի չանասէր ու կենսունակ ոգին սկսել էր յաղթանակել հինարարական ճակատում: Երկիրը վերանորոգուում էր: Դժբախտաբար, հայ ժողովուրդի նոյն ժրաջան ստեղծագործունէութիւնը պակասեց միւս, թերեւս այն ժամանակւայ համար աւելի կարեւոր, ասպարէզներում: Դա ներքին եւ արտաքին ճակատներն էին: Նորաստեղծ հանրապետութիւնը երեք տարի անհատապար կռիւ մղեց բազմաթիւ թշնամիների դէմ: Եւ այդ պայքարի ընթացքին նա չկարողացաւ մէկ ընդհանուր ներքին ճակատ ստեղծել ու միացած միահամուռ ուժերով դիմադրաւել թշնամու ներքին ու յարձակումներին: Այն ինչ մեր թշնամիները սիացան եւ, ձեղով հիւսիսից ու հարաւից, տապալեցին ազատութեան այն շէնքը, որ կառուցւել էր մէկ միլիոն զոհերի արեան գնով: Պատահական ուժեղ հայ ժողովուրդն անզօր էր պայքարելու թշնամու միացեալ ճակատի դէմ:

Այսպիսով, եթէ Մայիս 28ը կերտեց հայ ժողովրդի դարաւոր հաւատքով ու ազատութեան տենչով, ապա անկախութիւնը կորցրինք շնորհիւ թշնամիների սիացման ու մեր հաւաքական ոյժի չզոյութեան:

Եւ որպէսզի նոր Մայիս 28 ունենանք- պէտք է որ նոյն հաւատքով փարենք ազատութեան գաղափարին ու համերաշխաբար հաւաքուենք մեր բոլոր կենդանի ու զօրեղ ուժերն այդ դաղափարի շուրջ: Մենաւանդ այժմ, երբ մեր թշնամիները ուրախանան նոր ուղիներ են փնտռում ու նորանոր դաւեր լարում հայ ժողովրդի դէմ: Ապագայի Լենինէթ փաշայի ու Մուսլիմի ողբագրուիները Մոսկուայում:

Եթէ էնկիւրին աւելի ուժեղ թափով առաջ է տանում մեր հանդէպ իր խառնակիչ ու ջարդարար քաղաքականութիւնը, ապա Մոսկուան էլ չանք չի խնայում Հայաստանի ու հայ ժողովրդի ճակատից իպարզ ընդելու հայկական կէնքը: Մէկը ֆիզիքապէս եւ միւսը ոգեպէս աշխատում են ոչնչացնել հայ տարրը թէ՛ Հայաստանում եւ թէ գաղթավայրերում:

Այդ վտանգին ի վիճակի ենք դիմագրաւել ազգային համերաշխութեամբ, Հայը Հայ պահելու գերագոյն ճիգով, ցեղային յատկանիշերի պահպանումով ու ազգային մշակոյթի ստեղծագործութեամբ: Միայն կոմմից կանխելու համար թշնամու դաւադիր հարուածները՝ միասնական ուժերով ծառանալ թիւրքիայի սան. ձգութիւնների դէմ ու ամէն կերպ արգիլք հանդիսանալ նրա կողմից տնտեսական ու քաղաքական նոր գիրքեր գրաւելուն:

Հաւաքաբար պէտք է գիտակցել, որ թիւրքիոյ հարուածները ուղղուած են ոչ միայն տարագիր զանգուածների դէմ, այլեւ Անդրկովկասում եւ մասնաւորապէս, Հայաստանում հատկապէս հայութեան դէմ: Ծանրակշիռ տարր է, ինչ հայութեան այդ հատուածը պայքարում է ռուսական բռնակալութեան դէմ: Ցանուն այդ պայքարի զոհաբերուում են հարիւրաւոր ու հազարաւոր կեանքեր: Մոսկուան անզոզք է այդ կուի մէջ: Թիւրքիան աշխատում է նրան տոկացնել հայ ժողովրդի խոշորագոյն ժասը: Սակայն, այդ սրբազան արիւնոտ միութիւնը չի ընկճում երկրի հայութիւնը: Պայքարը շարունակւում է:

Օգնել այդ պայքարին — կը նշանակէ պայքարել ընդհանուր թշնամւոյ դէմ: Ուժ տալ այդ երկրին, կը նշանակէ ուժեղացնել մեր պայքարի յեներարանները: Ազգային մէկ ընդհանուր ճակատ ստեղծել — կը նշանակէ հարթել այն յաղթանակի ուղիները, որ մեզ տանելու են դէպի նոր Մայիս 28:

ԱՇՈՏ ԱՐԾՐՈՒՒՆԻ

Ողողումները Անգլիոյ մէջ

Ազէտի մը ձեւն ատին ողողումները, որ պատահեցան անցեալ օր Անգլիոյ կեդրոնական քաղաքներուն մէջ: Նոյն կեդրոնական քաղաքներուն մէջ, 25,000 ածխադործներ, Շէֆիլտի մէջ, զրկուեցան աշխատանքէ: Եւ գեռ քանի մը շաբաթ կարելի չպիտի ըլլայ վերսկսիլ աշխատանքը: Հազարաւոր ընտանիքներ ասիսուեցան լքել իրենց տուները, եւ պարպումը կը շարունակուի տակաւին: Լոնտոն-Լիվըրպուրի երկաթուղին աւերուած է շրջէն: Շոգեկառքը ստիպուած է 50 քիլոմեթր շրջան մը ընել, չաթուելու համար իր երթեւեկը:

Կարդացէք եւ Տարածեցէ՛ք
«ՅԱՌԱՋ»Ը

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

...

Բոլոր ազատագրած ազգերը իրենց տարի մեծ խրախճանքով տօնում են իրենց անկախության եւ ազատագրութեան տարեդարձը, որ համարւում է բոլոր ազգերը, որ հայարում է բոլոր ազգերին եւ կրօնական տօներից ամէնից վեհը: Մեր թագաւորութեան անկումից մինչեւ Հայաստանի հանրապետութեան հռչակումը ամբողջ տասնեակ հարիւրամեակներ շարունակ, հայ ժողովուրդը տարի բանակալ իշխանութիւնների համար բռնակալ իշխանութիւնների տակ որպէս հպատակ, ստրուկ ժողովուրդ միմիայն հնարաւորութիւն է ունեցել տօնելու իր կրօնական տօները եւ որպէս ազգային տօն, բարեկենդանի վերջին երեքշաբթի օրը Ս. Գլխոդակ եւ հինգշաբթի՝ օրը Ս. վարդանանց նահատակների Ս. տօնը:

1918 Մայիսի 28ին Հայաստանի Հանրապետութեան յայտարարութիւնը մեզ յիշոյ է որ մեզ համար բացուեց մի նոր գարշրջան եւ այդ թուականը մեզ համար դարձաւ պատմականը եւ դրաւեց իր արժանաւոր տեղը:

Քաղաքական իրերի բերումով է որ բոլորին համար անսպասելի կերպով հայկական պետութիւնը հիմնուեց ոչ թէ մեր երազած, ծրագրած ու անթիւ զոհեր տուած թրքահայաստանում, այլ սահմանի այս կողմը, Արարատեան դաշտում, որի համար էլ սկզբի տարին ներկայ Հայաստանը ոմանք կոչում էին Արարատեան Հայաստան:

Դեռ չբոլորած Արարատեան Հայաստանի Հանրապետութեան առաջին տարեդարձը, բարեբախտաբար վերջացաւ չորս ու կէս տարի տեւող Մեծ պատերազմը մեր ոխերիմ թշնամի թուրքիայի եւ իր զինակիցների պարտութեամբ: Մի քակ օրինաւոր եւ հայկական իշխանութիւնը որ կարող էր ամբողջ հայ ժողովրդի անունից մեր արդար եւ օրինաւոր պահանջները ներկայացնել թէ խաղաղութեան վեհաժողովում եւ թէ ուր որ պէտք էր, դա Արարատեան հանրապետական իշխանութիւնն էր, որի իշխանութեան սահմաններում ապատան դարձած հարիւր հազարաւոր թրքահայ գաղթականներից թնտրած Գործադիր Մարմինը, ընդ որում զնալով հանրային շեշտուած որամադրութեան, մի շարք ժողովներում քննութեան առաւ համագումարի որոշումը՝ «Մէկ հայրենիք», «Միացեալ անկախ Հայաստան» ուննալու մասին ու եկաւ այն եզրակացութեան, որ անհրաժեշտ է օր առաջ յայտարարել Հայաստանի երկու հատուածների միացումը: Եւ այդ իմաստով պաշտօնական դիմում արաւ կառավարութեան, որը իր հերթին այս կարեւոր եւ հայտնացած եւ մեր ժողովրդի բոլոր խաւերի սրտին մօտ, հարցի մասին իր վերաբերմունքը հաստատելով եւ հարկ եղած ձեւակերպութիւնները կատարելով, որոշեց Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի ակտը յայտարարել Հայաստանի հանրապետութեան անդրանիկ տարեդարձի օրը:

Ահա թէ ինչ է գրել ընկ. Սիմոն Վրացեան իր «Հայաստանի Հանրապետութիւն» գրքի մէջ Մայիսի 28ի տօնակատարութեան մասին, որ տեղի ունեցաւ Հայաստանի մայրաքաղաքում:

... «*Մայիսի 28ին, Հայաստանի Հանրապետութեան հռչակման օրը, Հայաստանի Հանրապետութեան մայրաքաղաքում Երեւանում, երկու հատուածների միացման ակտի յայտարարումով, որ դժբախտաբար մեր կամքից եւ ուժից անկախ, առայժմ չէիրականացել, բայց վաղահ ենք, որ վաղ թէ ուշ պէտք է իրականանայ տրամաբանական երկաթէ օրէնքով եւ աշխարհիս չորս կողմերից աւտանդական հայ ժողովուրդը իր մայր հայրենիքը վերադառնալով բոլոր ազատագրած ժողովուրդների պէս, իր ազատ երկնքի տակ ու իր ուզածին պէս պէտք է տօնէ իւրաքանչիւր տարի իր անկախութեան եւ ազատութեան տարեդարձը:*

Ընդունակ, կորովի եւ աշխատասէր հայ ժողովուրդն էլ մի գեղեցիկ օր պէտք է ազատուի Մոսկւայում, Լենինգրադում նաւած օտար բռնակալ իշխանաւորներից եւ նրանց ժարգամաններից եւ ինքը՝ հայ ժողովուրդը պէտք է տնօրինի իր երկրի բախտը:

Ապրենք եւ աշխատենք այս խրոնկ հաւատով:

ԲԵՆՕ

ՄԱՅԻՍ 28Ի ԱՌԹԻԻ

...

Պատմութեան համար բնախնդրութիւնը ի՛նչ ալ փնտռել տայ մեզի եւ՛ որքան ալ դիպուածներու կապն մարդիկ այս թուականը՝ այսօր, անտեսելով այն օրերու անցքերը, ներուսական անհատաւար մարտնչումները այս ժողովրդին եւ դարերու երկունքը, մենք չենք կրնար երբեք մոռնալ այս օրը, այլ մանաւանդ անոր խորհրդանշական կարեւորութիւնը:

Ազգ մը ամբողջ, տատապակոծ դարերու ընթացքէն կուգար իր վերածնունդը գտնելու այս օրուան մէջ:

Սարսուռ ըլլայ, իրաւապէս, դեռ մինչեւ մէկ օր առաջ, անտէր, լքեալ, անարգուած ու թշուառ, այլ Ապրիլեան Եղեռնի եւ արիւնոտ, ահաւոր գողգոթայի մը դատապարտել՝ առանց ո եւ է խորութեան, այո՛, ամբողջ ազգ մը անհատաւար կուռի մարտերուսութեան ճամբուն վրայ... ու ահա օրին մէկը, Մայիս 28ին, անկախութիւն ունենայ:

Անոնք որ Եւրոպական ոտատներու մէջ իրենց աչքը բացին եւ միայն շլացնող լոյսեր տեսան իրենց կեանքին մէջ, մտաւորական թէ վաճառական՝ յարմար առիթով մը արեւելքէն փախուստ տալով, անոնք չի պիտի կրնան ոգեւորուիլ այս դարաւոր երազի իրականացումէն, երազ որ պարզ շինականին, մեծին ու փոքրին, մտաւորականին թէ աշ կամ ձախ կուսակցութիւններուն էր:

Եւ դժբախտ պէտք էր հաւատար ինքզինքը այս ազգը եթէ առնք, ուրացողները ու շլացողները, մեծ թիւ մը ներկայացնէին:

Ընդհակառակը, չախչախիչ մեծամասնութեամբ, ամբողջ ազգը այսօր ալ Մայիս 28ին հետ է. չէ մոռցած իր անցեալը իր գաւառը, իր տատապանքը զոր մօրթին վրայ կրած է շատ անգամ:

Այս ներուսդը, որ որը կը համարէ ինքզինք, որովհետեւ «հեռու է Հայաստանէն», երբեք չի կրնար կանգ առնել այն կէս ճամբուն վրայ որ վիճակուեր է իրեն, այլ իր վերապրումին իսկ ստանձնած է պարտականութիւնը եւ ուխտը իրականացնելու համար յոյսերը անոնց, որոնք որոնեցին, նուիրուեցան եւ զոհաբերութեան ճամբուն վրայ հեռացան...

×

Ո՛րքան պատրաստ է սակայն այս ներուսդը: Գիտե՛նք Զինադադարի եւ անոր հետ տեղացող խոստումներու տարափին տակ մեր կրած խաբկանքը: Ճանչցանք Եւրոպան եւ անոր գեղեցիկ բառերուն արժէքը տեղն ու տեղը, բայց շատ սուղ: Եւ նորէն լաւ ճանչցա՞ծ ենք պատրաստ ենք նոր օրերուն, որոնք կրնան մեզի անակնկալներ առաջադրել: Գոնէ մենք մեր մէջ ընդունա՞ծ ենք թէ հասնող հայրենակցականը կամ գործիչը անձրագիր ու հանդիպակաց «ձովից ձով» «մեր գաւառն ալ» վերջապէս քաղաքական ելոյթներ չի կրնար ալէշտեղ նետել: Ընդունա՞ծ ենք որ ամէնքս Մէկ ծրագիր պէտք է ունենանք եւ անոր ձգտինք:

Եթէ ամէն պատմութիւն դաս մը ունի, ահա Մայիս 28, ժառանգ մը ինքնին: Անկախութիւն եւ պետական կորիզ մը. եթէ արժանի ենք անոր պէտք է արժեքաւորենք զայն պէտք է միահամուռ բոլորուինք անոր շուրջ եւ ուխտենք լուրջ այլ գործին համապատասխան աշխատանք մեր չափերով, այսպէս միայն պիտի հասնինք կատարեալ ամբողջականութեան:

Պ. Ֆ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Պրոլետ գրողներու եւ արուեստագէտներու ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԼՈՒՐՈՒՄԸ ԵՏՔԸ

Հեռագրական լուրերը հաղորդեցին թէ կոմունիստ կուսակցութեան կեդր. կոմիտէին որոշումով, 9 սպրիլ թուակիր, լուծուած կը հռչակուէին պրոլետ գրողներու Միութիւնները Ռուսիոյ մէջ: 23 ապրիլին կը մշակուէր նոր ծրագիր մը գրական գեղարուեստական կազմակերպութիւններու համար:

Ահա «Սովտ. Հայաստան» (12 մարիս) եւս կը գրէ թէ Հայաստանի կեդր. կոմիտէն որոշեր է.

1.— Լուծել Հայաստանի Պրոլետ Գրողներու, Երաժիշտներու, Ճարտարապետներու եւ Նկարիչներու Միութիւնները:

2.— Կազմել Հայաստանի Խորհրդային Գրողներու Միութիւն մը, որուն անդամները կ'ընդունին խորհրդային իշխանութեան պլատֆորմը:

3.— Նոյն ձեւով կազմել Հայաստանի խորհրդային երաժիշտներու, նկարիչներու, ճարտարապետներու Միութիւններ:

(ԽՄԲ.— Ինչպէս կը տեսնուի նոր բան չկայ, — կը ջնջուի պրոլետ գրողներու Միութիւնը եւ կը կազմուի խորհրդային գրողներու Միութիւն մը, անունի փոփոխութիւն պարզապէս):

4.— Խորհրդային գրողներու Միութեան կազմակերպման պաշտօնը տրուեցաւ յանձնաժողովի մը, որ կը բաղկանայ հետեւեալ անձերէն.— Ե. Չուբար (նախագահ), Մկրտչեան (փոխ-նախագահ), Գիւլքէօխեան, Դաբաղեան, Վշտունի, Ալազան, Զարենց, Շիրվանզադէ, Դէմիրճեան, Գրիգորեան, Ոսկերչեան, Բզնունի, Վանանդեցի, Բակունց, Մարգսեան:

5.— Խորհրդային նկարիչներու եւ քանդակագործներու Միութեան կազմակերպման պաշտօնը տրուեցաւ յանձնաժողովի մը, որ կը բաղկանայ հետեւեալ անձերէն.— Արա Սարգսեան (նախագահ), Շաքարեան, Արուչեան, Սաբեան, Թերլէմեզեան, Առաքէլեան, Գիւրջեան:

6.— Խորհրդային Երաժիշտներու Միութեան կազմակերպման պաշտօնը տրուեցաւ յանձնաժողովի մը, որ կը բաղկանայ հետեւեալ անձերէն.— Ա. Ասկերչեան (նախագահ), Զաքարեան, Էդո Գէորգեան, Ստեփանեան, Ղոլիազարեան, Գասպարեան, Մէլիքեան, Ազայեան:

7.— Խորհրդային Ճարտարապետներու Միութեան կազմակերպման պաշտօնը տրուեցաւ յանձնաժողովի մը, որ կը բաղկանայ հետեւեալ անձերէն.— Թոխար (նախագահ), Մազմանեան (փոխ-նախագահ), Ասլամազեան, Բունեաթեան, Յակոբեան, Արազեան, Մարգարեան, Մկրտչեան, Թամանեան:

8.— Նոր Ուղի եւ Գրական Դիրքի-ի մէջ պարբերականներուն միանալէն ետք հրատարակել ամսաթերթ մը, գրական-գեղարուեստական, քննադատական, քաղաքական բաժիններով, իբրեւ օրգան Հայաստանի Խորհրդային Գրողներու Միութեան: Այս ամսաթերթին խմբագրութեան կանչուած են Ե. Չուբար (պատասխանատու խմբագիր), Դաբաղեան, Ալազան, Վշտունի, Վանանդեցի, Զարենց, Շիրվանզադէ, Բակունց, Ոսկերչեան:

9.— Երեք Միութիւններու (Գրողներու, Երաժիշտներու եւ Քանդակագործներու) իբրեւ օրգան՝ հրատարակել Գրական Թերթ անունով պարբերական մը, որուն խմբագրութեան կանչուած են Ե. Չուբար (պատ. խմբագիր), Մկրտչեան, Վշտունի, Ոսկերչեան, Դաբաղեան, Նորենց, Ալազան, Մարգսեան:

10.— Ձուլիէն սկսեալ, հրատարակել երկշաբաթերթ մը, որ պիտի նուիրուի թատրոնի, չարժանկարի, քանդակագործութեան, ճարտարապետութեան, երաժշտութեան, բոլոր դարերուն ժողովուրդին յարմար ձեւով: Խմբագրութիւնը կը բաղկանայ հետեւեալներէն.— Դաղունի (պատ. խմբագիր), Ոսկերչեան, Ա. Մարգսեան, Վանանդեցի, Ա. Գուլլակեան, Մ. Մարեան, Մելիքսէթեան, Մազմանեան:

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ», ամսագիր, Մայիսի թիւը, հետեւեալ ճոխ բովանդակութեամբ.—

Լեւոն Շանթ Ոչին պայլ: Վահրամ Սօֆեան Գիւղի աշուն: Աւետիս Ահարոնեան Հսկումի գիշեր (Մայիս 28): Մ. Թաւրաւեան Գայլերիդ ձայնը: Կոստան Զարեան բանկօզը եւ մամուխի ոսկորներ: Հաչէկ Թաշճեան Անձրեւ, անձրեւ...: Համաստեղ Պիտակ ձիաւորը: Արսէն Ադէմեան Թէպէտ հեռու...: Օ. Զարմունի Ալագեաշ: Կ. Մասունի ցեղափոխական տիպերը նորագոյն պատմութեան մէջ: Հ. Զաւէն կանգնած ես: Արմ. Տիգրանեան-Ահարոնեան գառեակներ: Ա. Հատիսեան գաղաքապետի մը յիշատակները: Լեւոն Լսահանեան կինը: Արմ. Տիգրանեան-Ահարոնեան Աստղ-ցամքիկի յիշատակին: Մ. Ք. Վարանդեան Արիսդիտ Բրիան: Մելքոն Կիւրճեան Արփիար Արփիարեան: Դարեհ Ադատեան Գրական ուղիներու վրայ: Ռուբէն Բերբերեան Գամառ գաթիպա: Վահան Մինախորեան Նոր Թուրքիոյ տնտեսական վիճակը: Բ. Թաշճեան Գրական զրոյց մը Ց. Օշականի հետ: Ա. Աթան Հայ կեանքը: Մ. Օ. Ամերիկահայ: Մ. Ե. Գրախօսական: Աւնտրէ Մանդելշտամի «Հայկ. հարցը» գրքի մասին:

Տարեկան բաժնեգինը 5 տոլար, դիմել 13— 15 Shawmut Street, Boston, Mass. (U. S. A.):

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄԱՅԻՍԻ ԿԱՐՄԻՐ-ԿԱՊՈՒՅՏ-ՆԱՐԻՆՋ ԵՐԿՆՔԻՆ ՏԱԿ

ԿԱՄԱՒՈՐԻ ՅՈՒՇԵՐ

... Մայիսի այս գաղջ ու ծանր գիշերներուն, տպաւորութիւններու զուգորդութիւն մը անպայման գիս կը քշէ, կը տանի մինչեւ Շիշլիի Հայկարմիր Խաչի հիւանդանոցը, ուր աւելի քան տասը տարի առաջ, ծանօթացած էի, կարճ ատենուան մը համար, վիրաւոր կամաւորի մը, Ա-ռաքել Թահմազեանի հետ:

Չինդ հիւանդներ էինք, միեւնոյն սենեակին մէջ: Շրխոհ յուշերուս մշուշէն, զոր կը պահեմ այդ օրերէն, դուրս կը ցցուի, յստակ եւ կարկառուն, Թահմազեանի դէմքը. կենդանի քանդակի մը նման կը տեսնեմ, կը զգամ, զրեթէ կը շօշափեմ տակաւին զինքը:

Ժամանակէն խարանուած, դէպքերու Թոհուբոհին մէջէն թրծուած տիպար մը. դիմերը՝ պիրկ, գոյնը՝ արեւահար, արտայայտութիւնը՝ չոր եւ անհաղորդ: Առ հասարակ լուռ եւ ինքնամփոփ, հազուադիպօրէն ան կ'անդրադառնար իր անցեալին. երբեք ան ապիթը չտուաւ մեզիդ քով ալ նշմարելու այն ինքնագով շատախօսութիւնը, որ այնքա՜ն սովորական էր իր նմաններուն մօտ: Իր աչքերը, խոհուն ու արտայայտիչ, կը մատնէին սակայն ներքին հատունութիւն մը, զոր ան գիտցած էր մշակել ապրումներով, ընթերցանութեամբ, ու պեղելով ինքզինքը:

Փակ, չկտրուած գիրք մը վերջապէս, որուն վերատուութիւնները միայն ծանօթ էին մեզի. ինք, ի ծնէ իրքարքաշ, կանուխէն եկած էր կովկաս: Ինք ալ, անձնատուր՝ կամաւորական յորձանքին, ապրեր էր բոլոր զրուագները հայկական ոզբերգութեան, գրոհ, յաղթանակ, նահանջ, պարտութիւն եւ վերջապէս անկախութեան մը պատրանքը, կարճ ու եղերական...:

Ու հիմակ, նաւաբեկութեան մը իբրեւ բեկորը, ինկած էր ահաւասիկ Պոլսոյ ափը, ուրկէն վրայ կրէլով մշտաբաց վէրք մը, ամայուն լիշատակը եւ նուէրը կռիւի օրերուն:

Գնդակ մը բացած էր սրունքէն քիչ վար, բուժքինվրայ այդ տարօրինակ վէրքը, որ ոչ վատթարանալու հակամէտ էր եւ ոչ ալ բուժուելու. աւելի քան երեք տարի քարշ տուած էր ան իրեն հետ, երկիրէ երկիր, բժիշկէ բժիշկ. արեան տկարութիւն մը, կամ ոսկորի բորբոքում մը ըսած էին իրեն, զոր պիտի կրնար թերեւս բուժել համբերութեամբ ու յոյսով...:

Գիշերները, երբ մեզմէ իւրաքանչիւրը կը կծկուէր, կ'ամփոփուէր իր ցաւին շուրջ, յանկարծ կը բարձրանար Թահմազեանի մեղմ բայց մշտական հծծիւնը:

Արթնութեան պահերուն, ան հաւանաբար չէր զգար իր վէրքին խոցումը, կամ թերեւս կը չանար անտեսել զայն. իր թմբիրի ժամերուն էր սակայն, որ զգուած, խեղդուկ իր մորմոքը կը սկսէր ծորիլ, մեղմ, յաւար, գրեթէ անուշ հեծեծանքի մը նման...:

Ալ մենք վարժուած էինք անդոհանքի այդ ծիւրերգին. անցնող րոպէներուն, յաջեցող պահերուն սօսափիւնը կը նկատէինք այլ ևս զայն. ու այդ հեծեծանքին հետ, ու անոր նման, ճերմակ գիշերին խորէն մթին ժամերը կը քաշուէին, կ'երկարէին կամ կը կարճնային առանձական լարերու նման ու մեր ժառանգումին շուրջը կը զգայինք ժամանակը, որ իր ոտաչյնը կը լարէ եւ իր ցանցերը կը սեղմէ...:

«Ա՜հ, մինչեւ առաւօտ, ցաւս գիս կը կրծէ, կ'ըսէր երբեմն ան: Երբ մարմինս կը թմրի, հոգիիս մէկ անկիւնէն կ'արթննայ տեսակ մը ներքին նրբնի զգացողութիւն. որպի մը գալարումներով կ'իջնէ, կը տարայ, կ'ամփոփուի հոն, վէրքիս շուրջը... ամենայն զգուշութեամբ կը չանայ չարթնցնել զիս, ու քաղցրօրէն, ինչպէս մանուկ մը՝ իր մօր ստինքին, անիկա կը փակի զգայուն այդ կէտին՝ վէրքիս, ու կը սկսի ծծել, ծծել, արիւնս, զիս...»:

Գիշեր մը, ճնշող, տենդագին օդը թոյլ չէր տար մեզի քնանալու. մեր նոյնարանի պատուհանները բաց թողած էինք. դիմացէն, Պէշիքթաշի շերը վաղուց անց ըլլալու էր. աշխարհի մթութեան վերեւ աստղազարդ երկինքը կը թրթռար լուռ ու անդորր իր հեռակայութեամբ:

×

Խորապէս կը զգայինք գիշերուան այդ հմայքը. թանձր մեր մտածումները կը սկսէին այլ եւս թուլնալ, վերածուիլ թեթեւ զոլորշիներու:

«Ճիշդ ասոր նման գիշեր մըն էր, երբ, հոն, բարեկամներ, Հայաստանի հողին վրայ ապրեցայ մէկը իմ եզակի տպաւորութիւններէս...:

«Գիշեր մը, միակ գիշեր մը միայն զգացի, խորապէս, ամբողջ էութեանս մէջ զգացի թէ ի՞նչ է Անկախութիւնը, այո՛, երկրի մը հողերուն ու ժայռերուն Անկախութիւնը...:

«Անկախութիւնը, բարեկամներ, քուն մըն է, այո՛, գերեզմանի չափ ծանր քուն մը, որ կ'իյնայ Լարդուփշուր մարմինի մը վրայ, ժողնել կուտայ ամէն ցաւ, կսկիծ, վէրք, կը թաղէ մարմինը, հոգին անսահման, մութ հանդիստի մը տակ, ուր ոչ մէկ լոյս, ոչ մէկ երազ կրնան մտնել...:

Փ. ՍԱՆԱՍԱՐ

(Շար.)

ՍԻՓԱՆ երեսփոխանական ընտրական ցուցակը

ՄԵԾ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
ՍԱՔՈ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

ՄԻՒԹԻՒԱԼԻԹԷԻ ՄԵԾ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ, *Métro: Maubert-Mutualité*

5 Յունիս, կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

„ՍԻՓԱՆ„ ԵՐԿՍԵՌ ԵՐԳԱՀԱՒԻՄԲԻ

120 ՀՈԳԻԷ ԲԱՂԿԱՑԱԾ ԵՐԿՍԵՌ ԵՐԳԱՀԱՒԻՄԲ

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ Օրհրդներ՝ Հ. Թորոսեան, Մ. Պոտուրեան, Պ. Պ. Ս. Նաւասարդեան, Մ. Խզպաշեան, Ս. Սիմէոնեան

երգչախումբի մեներգողներ՝ *Տիկ. Սուրաբեան եւ Օր. Ս. Առաքելեան*

Դաշնակով կ'ընկերանայ՝ Օր. Խորոմեան

ՏՈՄՍԻ ԳԻՆԵՐԸ՝— 25, 20, 15, 10, 7·50 եւ 5 ֆրանգ

Տոմսեր՝— Երգչախումբերու անդամներուն, Հայ ուսանողներուն, արիներուն եւ արիոյհերուն համար յատուկ տեղեր 5 ֆր.ի, մինչեւ Մայիս 30։ Դիմել Հ. Սամուէլ Գրատուն։

Ամերիկայէն նոր հասած **ԼԵՒՈՆ ՅԱՐՈՒԹ**

Մասնակցութեամբ **ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ**

ԼԵՒՈՆ ՅԱՐՈՒԹ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ՏՕՆ ԺՈՒԱՆ

(Մոլիէրի գլուխ գործոց ծիծաղաշարժ քոմէտին)

4 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, ԺԱՄԸ 8.45ԻՆ

Théâtre Montmartre l'ATELIER

Place Dancourt **Métro: Blanche et Anvers**

Տոմսերը կը ծախուին «Ցարաց»ի խմբագրատունը եւ սովորական տեղերը, իսկ ներկայացման օրը Թատրոնին կիշէն ժամը 12էն սկսեալ։

Նախօրօք ապահովեցէք ձեր տոմսերը։

ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՆԷՕՅԻ ՍԻՒՌ - ՍԷՆԻ ՄԷՋ ՎԱՐՁՈՒ ԵՆ

Pont de Neuilly եւ Պուա տը Պուլօնի մօտ, տակաւին վարձու են քանի մը գեղեցիկ յարկաբաժիններ՝ ամէն յարմարութիւններով. 3 եւ 4 փիէս 10 - 15,000 ֆր., 5 փիէս 15 - 20,000 ֆրանք հաժաձայն յարկաբաժիններու։ Մեծ խոհանոց, ճերմակեղէններու պահարան, հանդերձարան, ծառաներու համար խոհանոց եւ սենեակ, կեդրոնական ջեռուցիչ, վերելակ։ Ինքնաշարժի յատուկ տեղ (Պօքս)։ Դիմել՝ տեղւոյն վրայ 9 եւ 9bis Rue Casimir Pinel եւ 11 Bld. de la Seine: Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ M. Verdonnet, 68 Rue Boursault, Paris (17), հեռաձայն՝ Marcadet 56 - 63: Փափաքողներու կը ղրկուի չէնքին պատկերապարդ գրքոյկը։

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

վիրաբոյժ — ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՈՒԼԹԷԷՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5)

ՄԱՄՆԱԳԻՏ ՈՍԿԻ ԿՈՒԼՐՈՆԻ, ՊՈՒԺԻԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՒԻՒՂ

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն

ՄԱՔՈՒՐ եւ ԽՆԱՄԵԱԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 2էն 8, առտուները ժամադրութեամբ, կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր։

Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ

ՏՕՔԹՕՐ ԱՍԼԱՆ

ՓՈԽԱԴԱՐԱԾ Ի ԻՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

34 Boulevard de Clichy, Paris (18)

Métro: Pigalle Tél. Marcadet 76-65

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր ժամը 11էն կէսօր եւ 3էն 8ը։ Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12.

Թատերական ներկայացում

Ի ՊԱՏԻՒ ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

Այսօր Կիրակի ժամը 8.30ին ՊԼԵՅԻԿԹԱՇԼԵԱՆ թատերասրահին մէջ

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ 26 Rue Troyon, Sèvres

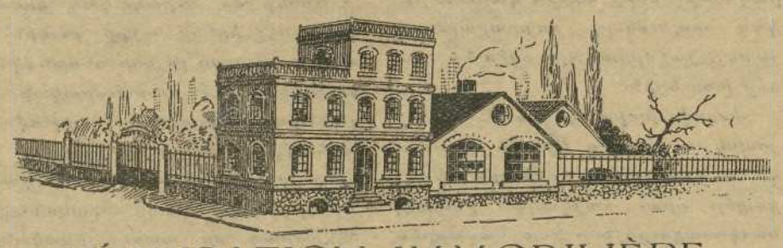
ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ ՄԻՄՈՍԸ (*Մոռիս Մակոի*)

ԵՒ ԲՌՆԻ ՄՈՒՍՆՈՒԹԻԻՆ (*Մոլիէռի*)

Կը մասնակցին՝ Օր. Ալնաիեան, Օր. Ալիքսանեան, Պ. Պ. Վահրամ փափազեան, Գաբէլեան, Կոմիկեան եւ Ե. Թոլայեան։

ՄՈՒՏՔԻ ԳԻՆ՝ 15 եւ 25 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերը կը ծախուին «Կաւոշ»ի խմբագրատունը, 208bis rue Lafayette, Paris (10)։

RÉALISATION IMMOBILIÈRE

Կը հրաւիրենք բոլոր անոնք որ տուն շինել պիտի տան, չի կնքել ոեւէ ապահովագրութիւն, առանց մեզի խորհուրդ հարցնելու։

Ամէն դիւրութիւն շինութեանց եւ փոխառութեանց համար, երկար պայմանաժամ նուազագոյն տոկոսով։

Դրուած դրամագլուխին վրայ 100ին 70 եկամուտ կ'ապահովենք տարեկան։ Ունինք նաեւ վարձու յարկաբաժիններ եւ աշխատանոցներ։

Խորհրդակցութիւնները ձրի են, ժամը 2էն 6.30։

Նշանեան 20, *Passage Prado*, (Մէթրօ Սէն-Ժրնի)

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտալլ Ֆրանս. առողջապահ. նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Հոն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շոգանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radiothéraphie profonde), Նաեւ Տիաթերմիի բոլոր կիրարկումները եւ էլեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն։ Շակաշիճախտային կախարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէծական, Մեսմերական եւ Ֆրէյտեան մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս սեռ արանց եւ կանանց ծնունդամիզային եւ վիներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Դարմանատունը ունի ատամնաբուժարանը որուն մէքանիսիին է Պ. Վ. ԹԱՇՃԵԱՆ։

Ջօքթ. Մ. Քէշիշեան, բոլոր մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրի հիւանդներուս.

Հասցէ՝ 31 Rue de la Rochefoucauld (9)

Métro: Trinité, St. George et Pigale: Tramway 26, 28, 54:
Autobus AF, AJ, AM, B, BD, BI, G, Gbis, L, H, Hbis, R, Rbis

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ տիկին Հիվան Թագուորեան, Տէր եւ տիկին Արթաքի Լուիրնէլեան, Տէր եւ տիկին Ստեփան Լեւոնեան, Պ. Ստեփան Հէլվաճեան եւ ընտանիքը խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք անձամբ կամ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ աղջկան, եղբօր աղջկան, տագերաղջկան, անթեռնուհիին եւ սանչի՝ ՄԱՌԻ-ԼՈՒԻԶ ԹԱԳՈՒՐԵԱՆի *(16 ամեայ)* մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ 22 Մայիս, կիրակի օր, Մարսէյլի մէջ։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ԵՐԿԱՐԱՁԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Կինը պէտք է խնամէ իր դէմքը, ինչպէս կը խնամէ մարմինը։

Այդ խնամքները առելի առողջապահութենէ կը ծնին քան պըրանքէ, եթէ կիրարկուին մեթոտով, շնորհիւ յատկապէս ուսումնասիրուած արտադրութեանց։ Այդ առաւելութիւնները կ'ընծայէ Տօքթ. N. G. Payot, դէմքի բարեվոխման մասնագէտը։

Իր մեթոտը ծանօթացնելու համար, Տօքթ. N. G. Payot ձրի փորձեր կը կատարէ ի. շ. եւ շբ. օրերը, ժամը 9.30 — 12 եւ. 14 — 18, 12 Rue Richepanse, թէլ. Central 04 — 54։

Գուշակուհի

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

կը բացատրէ անց եւ գալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու։ Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջք) ժ. 3-7, բացի երկ.է։ 62 Rue de la Rochefoucauld, բակին խորը, բ. յարկ, աջ կողմ, Métro Pigalle.

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ քոշէ գիւղացի գործաւորուհիներ պէրէի համար։

Դիմել՝ Ա. Արթինեանի, ժամը 4էն մինչեւ 8, 11 rue Sénégal, Paris (20).

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Ախտաւ. եւ նոր մէթոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորթի, արեան՝ վէներ. հիւանդութիւն եւ վարիսի։ Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12։

Imp. A. DER (Agopian)
17, Rue Damesme, Paris (13)
Le Gérant H. STEPHAN

***Etude de Me BERNARD WAHÉ* (ՊԷՕՐԷՖՃԵԱՆ)**

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

18, Rue Dauphine, Paris (6e) Tél. Danton 73-97

Կը յանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներու, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ certificats de coutumesներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները։

Հայերու ժանդրամայրը

ճաշարան ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52—73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՀԱՆՐԱՆԱՆՕԹ ՓԱՍՏԱԲԱՆ - ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

ԳՐ. ԹԻԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)

Ամէն տեսակ դատական եւ վարչական գործեր փողոցի արկածներու *մասնագիտութիւն-յաւելոյն պայմաններ*

հասցէ՝ 277 Rue Faubourg Saint-Antoine, 277 Paris XI

Métro Nation *կամ* Reuilly-Diderot

Թրամուէյ 3, 4, 6, 11 եւ 114։ *Օթոպիւս* BA, AZ եւ BT

Կ'ընդունի՝ առաւօտեան ժամը 9.30էն 10.30 իրիկուան 2—3 եւ 7էն 8.30 (Գ. յարկ, ձախ դուռ)

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին

44 Rue Poissonnière. Մէթրօ՝ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

ԲՈՒՐԴԵՐ

Կը ծախենք ամէն տեսակ բուրդեր՝ Թրիքօ շինողներու համար։ Միշտ պատրաստ ունինք 50000 քիլօ ամէն տեսակի գոյներով բուրդեր՝ Թիւ 2/28, 3/28, 2/32, 2/36, 2/40 եւ հաստ մանած բուրդ (*grosse laine*)։ Ամէն տեղէ աժան գին։

Դիմել՝ **Doerflinger,**

31 Rue de Maubeuge, Paris (9) Métro Cadet

Բացուած է Փարիզի կեդրոնին մէջ

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՀԱԼԱՃԵԱՆ

7 Rue de Tracy, Paris (2) **Tél. Louvre 28-23**

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակի նպարեղէններ

Թրքական սուրճ, արեւելեան պահածոներ (conserve), եւայլն

Շատ աժան գիներով *Livraison à domicile*

Հայրենակիցներու ուշադրութեան

Սուլթաններու Սուլթանը, աշխարհի սուրճերուն թագաւորը, խմողին մարսողութիւնը կը դիւրանայ եւ հաճոյալի ժամանց մը կ'ունենայ։ Պահանջեցէք հայ նպարավաճառատուներէ

Կեդրոնատեղի 92 Rue d'Angoulême

S. TOROSSIAN

Մէթրօ Ccuronnes եւ Parmentier

Ծանօթ.— կեդրոնատեղիէն չորս անգամէն կամ միանուագ 1 քիլօ գնողներու կը տրուի նուէր։

Հրաւէր բոլոր փափկաճաշակներուն

ճաշարան Գ Ա Ր Լ Օ

34 Rue St. Lazare, Paris (9)

Արեւելեան եւ եւրոպական համեղ եւ խնամուած կերակուրներ

Գիները շատ դիւրամատչելի, արագ եւ անթերի սպասարկութիւն

Լմի մոռնաք իր անուանի մածունը

Dr. VIDAL Ի ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆՆԵՐԸ

4 Rue St. Lazare, մէթրօ N. D. de Lorettes

28 Rue des Dames, մէթրօ Rome

ԱՋՔԻ, ԹԻԹԻ, ԿՈԿՈՐԻ եւ ԱԿԱՆՋԻ հիւանդութիւններ

Ընդունելութիւն՝ Գ., եշ. եւ շբ. օրերը ժամը 1—7

Ամէն հիւանդութեանց համար՝ ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—7.30

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ.— Երաշխաւորուած աշխատանք, վճարման դիւրութիւններ։ Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—12 եւ 2—7.30։

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԱԿԻՑԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՈՒՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	8 տոլար	5 տոլար	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 31 ՄԱՅԻՍ 1932

31 MAI 1932

Հ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1895

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՋԵՐՈՒՆ ԵՒ ՁԱԽԵՐՈՒՆ ՄԻՋԵՒ

Փոխանցման չէզան մը կը ըսլորէ Ֆրանսական կառավարութիւնը՝ իբր անխուսափելի հետեւանքը խորհրդարանական վերջին ընտրութիւններուն, որոնք վերջացան ձախերու յաղթանակով։

Ամփոփենք կացութիւնը։

Չազիւ յայտնուած ընտրութեանց արդիւնքը, Թարթիէօի կառավարութիւնը անհրաժեշտ կը նկատէը իր հաւատքական հրաժարականը ներկայացնել՝ սառանձնելով մինչեւ յաջորդին նշանակումը ընթացիկ գործերու յղումը։

Միւս կողմէ սակայն, զուսպ ու հանդարտ խաղերու ճնշումը կը սկսէր էրիոյի եւ իր կուսակցութեան շուրջ՝ իբր կացութեան իրատարբը։

Աջերը՝ Թարթիէօի դիմաւորութեամբ, համակերպած ըլլալ կը թուին եւ կը ջանան առ այժմ փոփկութեամբ, առանց բացայայտ ու բուռն ընդդիմութեան մղուելէ՝ ինչ որ իրենց համար կոտանեան դառապարտուած պէտք է նկատել՝ եթէ յաջողի արմատապահներու եւ ընկերվարականներու միջեւ գործակցութիւն մը որ եւ է կերպով, — դահլիճի կազմութիւն՝ մասնակցութեամբ ընկերվարականներու, որոնց մէջ ուժեղ տարր մը կը կազմեն մասնակցութեան կուսակիցներու տեսարանները· կամ պարզ գործակցութիւն՝ առանց կառավարական կազմի մասնակցութեան ընկերվարականներու կողմէ։

Ու կերպով մը, այս գործակցութիւնը խափանելու եւ նախորդ կառավարութեան ներքին ու արտաքին քաղաքականութեան չարունակումն ապահովելու մտքով չէ՞ը որ, Ֆրանսայի հանրապետութեան նոր նախագահը՝ իր իսկ ներկայութեան, տեսակցութիւններ կարգադրեց Պ. Թարթիէօի եւ անոր հաւանական յաջորդին՝ Պ. էրիոյի միջեւ։ Այդ տեսակցութեանց ընթացքին՝ քննութեան առնուեցան Ֆրանսան մտահոդող գլխաւոր հարցերը՝ որոնց թղթածրարները յետոյ յանձնուեցան արմատականներու նախագահին, ուելի խոր ուսումնասիրութեան համար։

Այդ տեսակցութիւններէն եւ ուսումնասիրութիւններէ՞ն քաղաքական գիծն ու մտածումը, որ էրիոյինն էին՝ ընտրական պայքարի օրերուն։

Արմատականներու պետը յարդ զգուշացաւ որ եւ է յստակ յայտարարութիւն ընելէ իր կամ իր կուսակցութեան անունով՝ ընթացք. Փոզովի յատաջիկայ մեծամասնութեան կազմին կամ ընկերվարականներու գործակցութեան մը հնարաւորութեան մասին։

Արմատականները հասնելէ վերջ իրենց ընտրական պայքարի նպատակին — աջերու տեղատուութեան — կը թուի թէ չատ ալ արամադիր չեն ընդունելու ընկերվարական գործակցութիւն մը, եթէ անոր առաջին եւ անմիջական արդիւնքը պիտի ըլլայ ալ ընդդիմութեան գօրեղ վերարծարծում մը։

Համերաշխութիւնն ուրեմն, որ կը տեսնուէը էրիոյի եւ Պուամի կուսակցութեանց միջեւ, Մայիսի սկիզբը, պարզապէս ընտրական պայքարի անհրաժեշտութիւն մըն էր։

Պիտի կրնա՞յ դառնալ քաղաքական գործօն իրականութիւն մը։

Ընկերվարականներու տեսակէտն ու պայմանները վերջնապէս կը ճշդուին այսօր իսկ՝ իրենց Ընդհ. Ժողովին մէջ։

Արմատականներու Գործադիրը վազը կը նետի Ժողովի՝ լսելու իր նախագահին զեկոյցը եւ նկատի առնելու ձախ կառավարութեան մը կազմութեան կարելիութիւնները։

Ընկերվարականներու մէջ, ուժեղ թեւ մը կը կազմեն մասնակցութեան ջատագովները։ Իսկ արմատականներու մէջ, երեւան եկած է կորովի փոքրամասնութիւն մը՝ որ ջերմօրէն կը պաշտպանէ ընկերվարականներու հետ համաձայնութեան անհրաժեշտութիւնը։

Ընկերվարական Ընդհ. Ժողովը՝ տեղի տալով չերջանները ճնշումին, հատնաբար հարցը լուծէ ընդունելով մասնակցութեան պզբունքը, բայց պնելով պայմաններ — նուազագոյն իրեն համար, բայց վտանգաւոր աջերուն համար — որոնք դժուար թէ ընդունին արմատական Գործադիրին եւ էրիոյի կողմէ։

Ընտրական պայքարի առթիւ, Նարպոնի մէջ խօսած իր ճառով, Պուամ ընկերվարական գործակցութիւնը կը պայմանաւորէը — վնուտրական վարկերու անմիջական եւ զգալի նուազում, ապրանքներու ապահովագրութեանց, բովանդակելով անգործութիւնն ու երկրագործական արկածներ ու վտանգներ, ապրանքներու — եւայլն։

Էրիօ խուսափեցաւ յատակ պատասխանելէ, վերջին խօսքը ձգելով արմատական Գործադիրին։

Իսկ ընկերվարական չերջանները մասնակցութեան հարցին մէջ՝ մեծ մասամբ իրենց բանաձեւերը մշակեցին Պուամի ցուցմունքին վրայ՝ աւելի կամ նուազ տարբերութիւններով։

Ամէն պարագայի մէջ, յունիս 1ին երբ խորհրդարանը բացուի, կուսակցութեանց դիրքն արդէն յատակօրէն ճշդուած կ'ըլլայ և յաջորդ կառավարութիւնը կրկազմուի մինչեւ մէկչարաթի, հատնաբար էրիոյի վարչապետութեամբ։ Ընտրութիւնները վնուտը կը նշանակեն այդ պաշտօնին համար եւ ինքն ալ պիտի թէ, Ֆրանսա ուելի երկար չի կրնար մնալ կառավարութեամբ մը, որ կը զոհանայ միմիայն ընթացիկ գործերու յղումով։

Ներքին ու արտաքին ծանր հարցեր անհրաժեշտօրէն կը պահանջեն լիազօր ու պատասխանատու կառավարութեան մը կազմութիւնը։ Երկրին ելեւմուտքը կը կարօտի արագ լուծման։ Յունիս 16ին, կը գումարուի Լօզանի Ժողովը, որ կենսական կարեւորութիւն մը կը ներկայացնէ Ֆրանսայի համար։ Չինաթափութիւնը կը դանդազի, ամէն մէկ քայլի հարուածելով Ֆրանսական չահերն ու տեսակէտները։

Իսկ Ֆրանսա չի կրնար անտեսել մօտակայ Տանձիկն ու հեռաւոր Ասիպինը...

Մ. Ե.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԱՊՆ ԱԼ... ԲՈԼՇԵՒԻԿ

Հեռագիրները հաղորդեցին թէ Պապը շրջաթերական մը ղրկած է կաթոլիկ եկեղեցականներուն, յիշելով ոչ միայն ազօթքները, զոր պէտք է արտասանել հոգիներու փրկութեան համար, այլ եւ մեղքերը ամոնց որ պատճառ եղած են տնտեսական ներկայ տագնապին։

Ըստ Վատիկանի բնակիչին, անոնք խըճիթց այս տագնապին գլխաւոր պատասխանատուն է դարուս անպարփակելի եսասիրութիւնը, որ պատճառ կը դառնայ խռովութիւններու եւ պատերազմներու՝ ամոր համար որ ազգերու հարստութիւնը կը դիզուի բանի մը անհատներու ձեռքին մէջ եւ այդ անհատները կը տնօրինեն, աշխարհի շուկաներուն վրայ, համաձայն իրենց էմահաճոյքին եւ ի վնաս աշխատաւոր զանգուածին։

Ահա թէ ինչո՛ւ կը շատնան գործազուրկները։

Թէեւ պապը իր շրջաթերականին մէջ ոգով կը կարդայ անաստուած բոլշեւիկներուն դէմ, և յոյս կը յայտնէ թէ հոգին սուրբ, որ ներկայիս կը սաստանի աշխարհի վրայ, պիտի տանի յաղթանակը այդ անհատներուն վրայ, սակայն դիտելի է, որ պապին լեզուն բոլշեւիկներու լեզուին տարբեր ունի։

Բոլշեւիկներն ալ, չէ՞ որ կը մեղադրեն թէ աշխարհի հարստութիւնը գրաւած են դրամատէրները։ Ահա պապը եւս հակադրամատիրական։

Սակայն կը քաւէ՞ մեղադրելը՝ լուծելու համար տագնապը։ Ինձի կը թուի թէ արժէր չունին լեզուի այս կամ այն սպառազինները, կարեւորը անկեղծութիւնն է։ Որովհետեւ իմ գիտցածս այն է, որ պատմութեան սկիզբէն ի վեր մեծերը եան են խօսեր, ճիշդ ինչպէս կը խօսին հիմա Վատիկանի կամ Կրէմլինի պալատին մէջ, եւ վաճիին հաւ ուտողներն ալ այդ եանախօսներն են եղեր։

ՀԱՐՈՒՈՅ

Լոռs - Քիչների ապահիչը

Քանի մը օր առաջ, Նիւ – Եորքի մէջ, ասոիկանութեան կողմէ ձերբակալուած անձը, որ կը ներկայացուէր իբր գերմանական լրտես՝ պատերազմի ընթացքին, կ'ուրանայ Ֆրից Տիքէնը ըլլալը և հետեւաբար Լորա Քինչէնը ըլլալը։ Ֆրից Տիքէն նէրը պահանջած ըլլալը։ Ֆրից Տիքէն որ իբր գերման լրտես, պատերազմի ընթացքին մեծ գործունէութիւն ունեցած է կը մեղադրուի թէ ականեցած է նաեւ որ կը փոխարը ընել առած է նաեւ որ կը փոխարը ընել առած է նաեւ որ կը փոխարը Անգլիոյ պատերազմական նախարարը Լորա Քիչներն է։

ՍՏԱԼԻՆԻ ՄԷԿ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

—)(o)(—

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԱՐԿԱԾ ՄԸ

ՄՈՍԿՈՒԱ, 29 մայիս. — Ինքնաչարժ մը որուն մէջ կը գտնուէին խորհրդային հինգ բարձր պաշտօնատարներ, ծանր արկածի մը ենթարկուեցաւ, խորհրդաւոր պարագաներու տակ։ Սեփրիէն Արեւմտակցայ կառնելու խորհուրդին անդամ, եւ բարեկամ Ստալինի; սպանուեցաւ անմիջապէս։ Միւս չորս պաշտօնատարները ծանր վէրքեր ստացան։ Հինգը մէկ, Մոսկուայի մօտերը տեղ մը կ'երթային Ստալինի հետ տեսակցութիւն մը ունենալու, երբ արկածը պատահեցաւ։

Ոստիկանութիւնը քննութիւն մը բացաւ եւ չատ չանցած ձերբակալեց ինքնաչարժին վարիչը։ Մոսկուայի մէջ գրոյց կը չրջի թէ արկածը դիտաւորեալ է եւ կազմակերպուած էր անչէնանականներու կողմէ։ Կառավարական չրջանակներու մէջ մեծ յուզում կը տիրէ։

ՅԱՌԱՋԻ ՀԵՌԱԽՕՍԻ

ՅԱՌԱՋԻ հեռախօսին Թիւը փոխուած ըլլալով, կը խնդրուի ուշադրութիւն ընել նոր Թիւին

GLACIÈRE 15-70

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԹՈՒՐՔԵԻՏԱԼԱԿԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆԸ

Թուրք նախարարները Հռոմի մէջ

Իտալական թերթերը մեծ գոհունակութեամբ կ'արձանագրեն եւ կը մեկնաբանեն Թուրքիոյ եւ Իտալիոյ ներկայացուցիչներուն միջեւ տեղի ունեցած խօսակցութիւնները։

Կը յիշեն թէ երկու երկիրներուն միջեւ կնքուած բարեկամութեան եւ իրաւարարութեան դաշնագիրը հինգ տարի եւս երկարաձգուեցաւ, տակաւին պայմանաժամը չլրացած։ Իտալական թերթերը այս երկարաձգման մէջ կը տեսնեն քաղաքական մտանաւոր կարեւորութիւն մը։

— Ատիկա ցոյց կուտայ, կը գրէ *Մէսաճէրօ*, թէ թուրքեւ-տալական դաշնագիրը արդէն պատուական արդիւնքներ տուած է եւ թէ երկու կողմերը՝ կատարեալ գոհունակութեամբ հաստատած են այդ արդիւնքները»։

Բոլոր թերթերը մէկ բերան, երկու երկիրներու մերձեցման մէջ կը նշմարեն արեւելեան Միջերկրականի համար խաղաղութեան եւ հաւասարութեան պահպանման տարր մը։

«Թան»ի թղթակիցը կը գրէ Հռոմէն.

— Ինչպէս գիտենք, Իտալիա չերմօրէն փափաքեցաւ ինքն իսկ իրականացնել Թուրքեւ-յունական մերձեցումը, որ իրականացաւ իրողութեանց իսկ ուժով։ Իտալիա, պահ մը մտածեց իսկ Հռոմի, Աթէնքի եւ Էնկիւրիի միջեւ կնքել համաձայնութիւն մը, որով, Աբեւելքի մէջ զարգանար իտալական ազդեցութիւնը, կազմելով մէկտեղ, գոնէ որոշ չափով, Պելկրատի հանդէպ ճնշման միջոց մը։

«Թէեւ Ըմմէթ փաչա Մոսկուայի իր ճամբորդութենէն անմիջապէս յետոյ, ձեռնարկեց դէպ ի Հռոմ իր ճամբորդութեան, եւ ուղղակի որ եւ է ակնարկութիւն չեղաւ հանդէպ Թուսիոյ, ինչ որ չի նշանակեր անշուշտ թէ, Հռոմի տեսակցութիւնները նպատակ չեն ունեցած յարաբերութիւնները, զորս Հռոմ եւ Էնկիւրի զուգահեռաբար կը մշակեն Մոսկուայի հետ։ Այս մասին, օտար դիտորդներ կը հաստատեն թէ դերման եւ ռուսական դաշնագրին քովը, կան նաեւ իտալեռուս, թուրքեւ-ռուս, թուրքեւ-իտալական համաձայնութիւններ եւ տակից կ'եզրակացնեն իմպրակի մը կազմութիւնը, որ երթալով կը չեշտուի։ Սակայն է թէ բոլոր այս համաձայնութիւնները իրականութիւն են եւ միայն պատասխանական մտածումներ են սոսկ նպատակի մը համար չեն տարբերուած։ Զատիկ մը գոնէ, հետեւանքն են տեսակէտներու, հարցերու, նպատակներու միջեւ որոշ նայնութեան։

«Այսուհանդերձ, մինչեւ այսօր, այս գործակցութիւնը կը հիմնուէր բոլշեւիկեան Ռուսիոյ գարգացման, յատաջդիմութեան եւ յաջողութեան վրայ, իրողութիւն որ պիտի կրնար թերեւս վերիվայր ըլլալ եւրոպական գոյավիճակը։ Բայց, հնգամեայ ծրագրի ձախողութիւնը, կը թուի թէ մեղմացուցած է այս յոյսը։ Միւս կողմէ, նման խմբակցութիւն մը՝ իր մէջն իսկ կը բովանդակի իր տարբերութիւնները։ Նոր փաստ մը։ Ներկայիս՝ Ռուսիոյ հետ յատագոյն յարաբերութիւնները մշակող երկիրներն են Թուրքիա եւ Իտալիա։ Այսու հանդերձ, այս երկու երկիրներու կառավարութիւններն են, որ արդիւնքով համամասնաւոր որ եւ է կուսակցութեան կազմակերպումը եւ առանց դառնալու որ եւ է ձեւակերպութեան, բանաւարկելով բոլշեւիկեան գաղափարներու քարոզիչները, ամբողջ աշխարհի մէջ՝ իբր ամէնէն մեծ թշնամիները երեւան կուգան՝ Մոսկուայի վարդապետութիւններուն։

Ազատ շուկան Ռուսիոյ մէջ

Անդրեզէնի չափազանց նուազման եւ այդ պատճառով բանուորական չերջանկներու մէջ ծագած բուռն դժգոհութեանց հետեւանքով, բոլշեւիկեան դեկավար չերջանկները ստիպուեցան կարգ մը միջոցներ ձեռք առնել՝ ի նպաստ մասնաւորներու առեւտուրին։

Բոլշեւիկեան թերթերը կը հրատարակեն գործավարներու խորհուրդին մէկ հրամանագիրը։

Համաճայն ատոր դիւզացիները, կովխոյներու մասնակցին թէ ոչ, կրնան ազատօրէն վաճառել իրենց բերքերը՝ չուկաներուն, հանրային պարէնէ գնեներուն եւ կայարաններուն մէջ։ Անոնք որ կաթ, պանիր, կարագ եւ հաւ կը ծախեն, որ եւ է տուրք չպիտի վճարեն։ Մանաւանդ պիտի վճարեն տուրք մը, որ օրական մէկ րուբլին պէտք չէ անցնի։ Անհատ վաճառորդները պիտի վճարեն իրենց գործ հասոյթին 30 ան 100 համեմատութեամբ տուրք։

Գերմանիոյ ներքին կացութիւնը

Գերմանիոյ վարչապետը՝ երկրին ներքին կացութեան եւ դաւիլիճի դիրքին մասին, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Հռոմի նախագահին հետ։

Այս տեսակցութեան արդիւնքին մասին, Պերլինի մտաւոականները չափազանց յոռետես են։ Կ'ըսուի թէ Պրիւնինկ՝ Գերմանիոյ հանրապետութեան նախագահին ներկայացուցիչներ հաւաքական հրաժարականը։

Սակայն, Հինտենպուրկ. ցարդ ոչ ընդունուած է կառավարութեան հրաժարականը, ոչ ալ մերժած։ Ան հասարակ, այն կարծիքը կը տիրէ թէ, դժուար թէ Պրիւնինկի դահլիճը կարենայ մնալ գործի վրայ։

Որովհետեւ, եթէ Պրիւնինկ մնայ ուզէ կառավարութեան գլուխը, պիտի ստիպուի շատ մեծ զիջումներ ընել, թէ բաղաքականութեան եւ թէ դահլիճին բաղկացուցիչ տարրերուն վերաբերեալ։ Այդ պարագային, պէտք է որ կառավարութենէն հեռացնէ պատերազմական նախարարը կրէօներ՝ որուն դէմ մասնաւորաբար աչքերը չափազանց լեցուած են։ Պէտք է հեռացնէ նաեւ ելմտական

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

Թրք. սահմանին վրայ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԻՋԵՒ

Մարտին հրատարակուող *Մարթէն* անուն քրէական թերթը 16 մայիսի թիւով կը գրէ.—

Անոյշ 15ին Քամբրլի մէկ ժողով մը գումարեցաւ Ֆրանսական եւ Թուրք պատուիրակներու մասնակցութեամբ։ Վերջին ժողովին մէկ հետեւեալ համաձայնութիւնը գոյացաւ անոնց մէջեւ։

1.— Սահմանի վրայ գտնուող ապրէմներու արօտատեղիներուն եւ իրենց բնակութեան վայրերուն որոշումը։

2.— Ճանճռումը ոչ քաղաքական յանցաւորներու որոնք կը գտնուին երկու երկիրներու մէջ։

3.— Սահմանի վրայ գտնուող բնակիչներու անցագիրներուն ամէն պահանջով հասատատումը։

4.— Սահմանէն հեռացումը կարգ մը վնասակար տարրերու, որոնք մարսանէնգութեամբ կը պարապին։

«Ագդալ» կը գրէ թէ հակառակ Թրքական թերթի տուած այս տեղեկութեանց, ցարդ Սուրիոյ Ֆրանսական մարզպանը ոչ մէկ պաշտօնական հաղորդագրութիւն բրած է այս մասին թերթերուն։

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄՆԵՐ ԼԷՒԻՆԿՐԱՏԻ ՄԷՋ

Լեհինկրատի մէջ՝ կէվէուն ձերբակալեց թաղապետական իմիճաշարժերու 36 վարիչներ։ Ասոնք բոլորը կը զողնային մաս մը այն ապրանքներէն, որոնք իրենց կը յանձնուէին փոխադրութեան համար։ Ասոնց մէջ կան որ գողցած են 17, 52, 20, 76 պարկ ալիւր։ Շաբաթէն եւ ալիւրէն զատ, կը գողնային նաեւ իւղ, փայտ, ծխախոտ, եւայլն, եւ կը ծախէին մասնաւորներու։

Լոզանի ժողովը

Անգլիոյ վարչապետը հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ «Տէյլի Մէյլ»ի թղթակցին՝ Լոզանի ժողովին մասին.

— Վճռած եմ իմիս իսկ երթալ Լոզան, որովհետեւ հոն ճնշուելիք հարցերը՝ կենսական կարեւորութիւն կը ներկայացնեն երկրին տնտեսական կացութեան համար։ Կը կարծեմ թէ բոլոր կուսակցութեանց պետերը հիմա աւելի յատակօրէն կը տեսնեն թէ հարցը զոր պէտք է ճնշել, պարզապէս ազգի մը վերականգնումին չէ կապուած միայն, այլ ամբողջ աշխարհի առեւտուրին։

«Անգլիա ստիպուեցաւ ենթարկուիլ հասոյթներու նուազման, որովհետեւ, ամբողջ աշխարհի առեւտուրն էր որ կ'իյնար։ Պէտք եղաւ որ մասնատուրէներու դրութիւնը որդեգրենք, ոչ թէ իբր իմիս իր մէջ վերջին միջոց, այլ որովհետեւ, եթէ մեր դիրքը չապահովենք աշխարհի փուզման մէջ, աւելի ծանրօրէն պիտի վնասուէինք։

«Պէտք է որ Լոզանի ժողովը կարողի կերպով ձեռնարկէ այս հարցերուն ճնշութեան եւ լրջօրէն զբաղի հաստատումներու եւ պարտքերու հարցով։ Միջազգային հարց մըն է եւ ո՛չ մէկ ազգ կրնայ իմիմնրեն կարգադրել։

«Անգլիոյ ներկայացուցիչները՝ իրենց ամբողջ ուժով պիտի աշխատին այնպէս մը ընել որ Լոզանի ժողովը ճնշէ այս մեծ հարցերը, որովհետեւ վեց – եօթը ամիսներու փորձը ցոյց կուտայ թէ ամէն մէկ երկիր շատ աւելի լայնօրէն պէտք է մօտենայ ասոնց։»

ՊՈՒԿԱՐԻՆ ԶԻ ՎՃԱՐԵՐ

Պուկար կառավարութիւնը պաշտօնապէս յայտնեց յունական կառավարութեան թէ, ի վիճակի չէ վճարելու հատուցումներու գլուխին իրեն ինկած բաժինը։

Յունական կառավարութիւնը, Պուկարիոյ այս որոշման դէմ բողոքեց, Սոֆիայի իր ներկայացուցիչին միջոցով։

ՄՈՍԿՎԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈԳԵՎՈՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՊՐՈՖԵՍՈՐ Ա. ՏՐՈՅԱՆՈՎԻ ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Ինչպե՞ս է ծնվել այդ մտքի գաղափարը, որ ես ստանձնեցի Թուրքիայում Հայկական հոգևոր ժողովուրդների մասին դասախոսություններ կարդալու հրավերը», — ինձ հարցրեց պրոֆեսոր Տրոյանովսկին, երբ ես նրան այցելեցի Մոսկվայի համալսարանում։

— 1918 թ. գարնանը, դասախոսություններ կարդալու համար ինձ հրավիրեցին Ստամբուլի համալսարան։ Ես ընդունեցի հրավերը, որովհետև ինձ համար հետաքրքրական էր ուսումնասիրել Թուրքիայի ժողովուրդների կյանքը։ Ես ուզում էի ծանոթանալ նրանց պատմությանը, սովորություններին, ավանդություններին, լեզուներին, գրականությանը։ Ես ուզում էի ծանոթանալ նաև Թուրքիայի հայ ժողովրդի կյանքին։ Ես ուզում էի ուսումնասիրել հայ ժողովրդի հոգևոր կյանքի այն կողմերը, որոնք ինձ հետաքրքրում էին։ Ես ուզում էի ուսումնասիրել հայ ժողովրդի հոգևոր կյանքի այն կողմերը, որոնք ինձ հետաքրքրում էին։ Ես ուզում էի ուսումնասիրել հայ ժողովրդի հոգևոր կյանքի այն կողմերը, որոնք ինձ հետաքրքրում էին։

ԲՈՎԱՅ ՀՍՅԻՆԻՆ

(Վէպ)

(Շար. ի)

— Ես Հ.Կ.Ենթակայ,— ձիւթ եղաց ձայնը։ Ապա ձեռքը մօտեցուց ականջին եւ ուրիշ բան մը չլսելով՝ ետ դարձուց զայն։

— Ալօ՞։

— Ես եմ։

— Ո՞վ։

— Մարդ մը։

— Ինչ՞ կ'ուզէ։

— Ձեզ կ'ուզէ։

— Ինչո՞ւ։

— Չեմ գիտեր։

— Ինչպէ՞ս կ'ուզէ ինձ, եթէ չգիտէ թէ ո՞վ եմ։

— Ձեր անունը տուաւ։

— Ի՞նչ անուն։

— Ձեր անունը։

— Ես ունի՞մ անուն։

— Ձեր անունը։

— Ես ունի՞մ անուն։

— Ձեր անունը։

— Ես ունի՞մ

եւ երկրագործական նախարարները:

Եթէ ուրեմն, Պրիւնինկ վերջնապէս հակի դէպ ի աջ, ստիպուած պիտի ըլլայ նկատի առնելու խորհրդարանական մեծամասնութեան հարցը, որ այսօր, աւելի քան երբեմ սուր կերպով կը ներկայանայ: Ընկերվարականները չեն ծածկեր թէ իրենց ուժէն չպիտի տան կառավարութեան մը, որ ըլլայ նոյն իսկ Պրիւնինկի վարչապետութեան տակ, ո՛չ մէկ կապ ունի նախորդին հետ:

Սպանիոյ խռովութիւնները

Ընկերվարականներու նոր ժողովը

Մասնակցի՞ թէ ո՛չ կառավարական կազմին

Ֆրանսական ընտրութիւնները որոնք վերջացան ձախերու յաղթանակով, Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութիւնը կրկին դրին, այս անգամ սուր կերպով, կառավարութեան կազմին մասնակցելու կամ չմասնակցելու հարցին առջեւ:

Այս հարցը լուծելու համար էր որ կիրակի օր, Փարիզի մէջ դումարուեցաւ ընկերվարականներու ընդհ. ժողովը:

Կիրակի օրուան ժողովին, մասնակցութեան հարցին թէր կամ դէմ խօսեցան 17 պատգամաւորներ:

Համառօտակի յիշենք, յայտնուած գլխաւոր կարծիքները:

Մ. Օրթ–Մօդէլի պատգամաւորը Տօլէ կը պաշտպանէ իր չրջանին տեսակէտը, որուն դէմ քուէարկած է սակայն.

— Առաջին հուէարկութեան պահուն, ընկերվարականները իրենց հուէները տուին մեր ծրագրին համար: Երկրորդ հուէարկութեան ընթացքին իրենց հուէն տուին ո՛չ թէ բանի մը համար, այլ բանի մը դէմ՝ Թարտիէօի կառավարութեան դէմ:

«Բայց կայ ծրագիր մը, որ մերինէն դուրս, հաւանութիւնն ստացաւ նաեւ արմատականներուն: Ատիկա, Աշխատանքի Ընդհ. Դաշնակցութեան ծրագիրն էր: Արմատականներու կը մնայ հաւատարմօրէն փարիլ անոր:

«Ի՞նչ կը գտնեմ այդ ծրագրին մէջ: Կռիւ՝ պատերազմի դէմ, վարկերու անմիջական կրճատումը, ապահովագրութեանց ազգայնացումը, ազգայնացումը նաեւ երկաթուղիներուն:»

Տօլէ կարգ մը ուրիշ նկատումներէ յետոյ, եւ որոշ վերապահումներով, անյարմար չի գտներ որ ընկերվարութիւնը յօժարի դործակցութիւնը փորձի դնելու:

Մասնի պատգամաւորը Հօք յիշելէ յետոյ վերջին ընտրութիւններու առթիւ ձախերու տարած յաղթանակը, կը հաստատէ թէ ատիկա, ժողովրդավարութեան յաղթանակն էր եւ կը պնդէ դործակցութեան պէտքին վրայ: Բայց այդ մասնակցութիւնը կառավարական կազմին ու դործունէութեան, վերջնական չպիտի ըլլայ: 1933ին պէտք է հրաւիրել ընկերվարական ընդհ. ժողով մը, քննելու համար մասնակցութեան արդիւնքը եւ որոշելու թէ պէ՞տք է շարունակել:

Իսկ Զիբոմսկի, որ ամէնէն թունդ հակառակորդն է մասնակցութեան, իր ճառը կը վերջացնէ ըսելով.

— Նախ ծրագիր: Եւ ծրագիր մը որ մշակուած եւ բանաձեւուած ըլլայ կուսակցութեան կողմէ: Մեր կուսակցութիւնը պէտք է գայն արտայայտելու ազատութիւնը պահէ: Մենք գործի մարդեր ենք եւ մասնակցութեան մեր հակառակութիւնը կ'ընդունինք ենթարկել փորձի կրակներուն:»

Ժողովը կիրակի օր եզրակացութեան յանգած չըլլալով, մնաց յաջորդ օրուան:

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

Վարանս

Այս կիրակի օր, առաւօտեան ժամը 9—12 Սիներմա Փալասի մէջ

Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆ

Վիեն

Այս Կիրակի, կէսօրէն վերջ ժամը 2.30ին Սէրքըլ Քաթոլիքի սրահին մէջ

Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Լիոնէն երգելու համար հրաւիրուած է ՕՐ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Ռոմանս

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին

Մանրամասնութիւնները տեղույն վրայ

ԱՄԷՆ ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻ

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՄՏՔԵՐԸ

Մատենաշար Դրօշակի Բ. տպագրութիւն

Գին 10 ֆր., փոստի ծախքով 11 ֆր.: Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան

ԵՐԱԶԱՀԱՆՆԵՐՈՒ ԹԱԳՈՒՀԻՆ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՓՐՕՖ. ՄԵՍՐՈՊ Գ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ

«ԵՐԱԶԱՀԱՆ ՃՈՒԱ ԵԻ ԸՆԴԱՐՁԱԿ»

որ կը պարունակէ *10* հազար երազներու ձշգրիտ եւ ընդարձակ մեկնութիւնը

ՄԻԱՅՆ ԵՐԱԶԱՀԱՆԸ ԲԱՂԿԱՑԱԾ Է 158 ՄԵԾԱԴԻՐ ԷՋԵՐԷ

կը պարունակէ երազահան, Լուսնի երազացոյց, գուշակութիւն մարմնախաղի եւ վիճակացոյց:

Դիմել գրավաճառ Գ. ՄԵՐԻԿԵԱՆՑԻ, *13 Rue des Dominicaines, Marseille* կամ ուղղակի հրատարակիչ ԱՐԱՄ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ, *299 Rue de Lyon, Marseille.*

Գին 15 ֆրանք, Մեծաքանակ գնողներուն մասնաւոր զեղչ

Տեսիլի մէջ «Յառաջ»ի գործակալն է

Պ. ՎԱՀԱՆ ՀԻՒՍԵԱՆ

41, Maison l'Aurore, DÉCINES, (Isère)

Պուա Քորնպի մէջ «Յառաջ» կը ծախուի

Պ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ *սրճարանին մէջ*

CAFÉ ARARAT

345 Ave. Argenteuil, Bois-Colombes

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑՈՂ

Մոնփէլիէ, Ա. Մ.— 35։
Պօվէ։ Նագ.— 50։
Պերլին, Մ. Ե.— 200։
Տրակինեան, Ազաբ.— 70։
Անիէռ, Հիս.— 222։
Տուրացօ, Պ. եւ Պ.— 200։

Imp. A. DER (Agopian)

17, Rue Damesme, Paris (13)

Le Gérant H. STEPHAN

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Է. Յ. Դ. Վիէնի կոմիտէն, իր եւ իր շրջանի բոլոր ընկերներու կողմէ, ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Ընկ. Գ. Տօնիկեանի՝ իրենց սիրելի փոքրիկն ՄԱՔՐՈՒԻՀիի մահուան առթիւ։

ՄԱՆՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 R, Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Աբմատ. եւ նոր մէթոտ, դարմ. արանց եւ կանանց մորքի, արեան՝ վէներ. ֆիւանդութիւն եւ վարիսի: Ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12:

ԱՌԻԹԸ ՄԻ ՓԱԽՑՆԷՔ

Վարձու եւ աժան յարկաբաժիններ

Ողասուն եւ կոկիկ սենեակներ, գեղեցիկ տեսարան, մէկ եւ երկու սենեակնոց յարկաբաժիններ, մուտք եւ խոհանոց, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, ջերմութիւն:

Խանութ մը առանձին կամ բնակարանով: Porte d'Orléansէն հանրակառքով 6 վայրկան: Առնել 88 թիւ հանրակառքը եւ իջնել La Grange Ory: Պայմաններու համար դիմել՝ Պ. Վարդանեանի. *50 Rue Isidore–Neujahr, Bagneux, Seine.*

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտալլ Ֆրանս. առողջապահ. նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Շուն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակենսական գարմանում (radiothéraphie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԵՐՄիի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մարմնային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Շակաշիճախտային կանխադելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելագոյն անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնաճառական, Ցելադրական եւ ֆրկոեան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վեներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Դարմանատունը ունի ատամնաբուժարանը որուն մէքանիսիկն է Պ. Վ. Թաշճեանի:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, բոլոր մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուս.

Հասցէ՝ 31 Rue de la Rochefoucauld (9)

Métro: Trinité, St. George et Pigale: Tramway 26, 28, 54: Autobus AF, AJ, AM, B, BD, BI, G, Gbis, L, H, Hbis, R, Rbis

ԿԱՐԴԱՑԻՔ . . .

ՄԱՐԴ ՄԸ ՇԻՆԵՑԵ կամ ի՞նչ պէտք է գիտնալ մարդկային մարմնի կազմախոսութեան, բնախոսութեան, ախտաբանութեան եւ առողջապահութեան մասին. պատկերազարդ, հեղ.՝ ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ: Գին 20 ֆր. (Ֆրանսա) եւ 25 ֆր. (ուրիշ երկիրներ):

ԵՐԱԶԱՀԱՊԱՏԵԱՆ ՈՒՂԻՆ կամ Մարմնական եւ հոգեկան առողջութեան գաղտնիքը. հեղ. ՏՕՔԹ. Վ. ՓՈՆՂ, ամփոփեց՝ ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ: Անհրաժեշտ ուղեցոյց մը բոլորին համար: Գին՝ 10 ֆր. (Ֆրանսա) եւ 12 ֆրանք (ուրիշ երկիրներ):

ԹԻ ԻՆՉ ՊԱՏՄԵՑ ԹՐԻՔՈՆԷՄԸ կամ ի՞նչ է սիֆիլիսը, ինչպէս զգուշանալ, ինչպէս դարմանել՝ պատկերազարդ, հեղ.՝ ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ: Գին 6 ֆր. (Ֆրանսա) եւ 7 ֆր. 50 (ուրիշ երկիրներ):

Երեք գրքերը միասին 25 ֆր. (Ֆրանսա) եւ 30 ֆր. (ուրիշ երկիրներ), առաքման ծախքով: Դիմել՝ Dr. L. Krikorian, 126 Fbg. St. Denis, Paris (10).

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼՈՒՄԱՆԿԱՐՁԱՏՈՒՆ

"ՖՕՔՕ ԵՆՕ"

33 RUE D'AIX 33, MARSEILLE

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ԳՐՔԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

51 rue Monsieur-le-Prince, Paris (6). Tél. Danton 88.65

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ *ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ*

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա.

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52—73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Բ Ո Ռ

(Վէպ *1830*ի իտալական յեղափոխութեան օրերէն)

Հեղինակ՝ Է. ՎՈՅՆԻՉ — Թարգմ. Լ. ՇԱՆԹ

Ցետոյ յանկարծ եկաւ կատարեալ դիտակցութեան, եւ մղեց պահապանի ձեռքը ու գրեթէ հասաստա քայլերով առաջ անցաւ դէպ ի միջանցքն ու միւս սանդուղը: Մի վայրկեան կանգ առին մի դահլճակում. յետոյ բացին, եւ դէս Արթուր գլխի չընկած թէ ուր են տանում, գուռ իրեն նոյն պայծառ սենեակում, ուր առաջին անգամ հարցաքննել էին. չարած նայում էր նա սեղանին, թղթերին ու պաշտօնեաներին, որոնք նստած էին իրենց տեղերում:

— Ա՛հ, պարոն Բերդէն, — ասաց դնդապետը: — Ցոյս ունիմ, որ մեր խօսակցութիւնը այժմ աւելի խաղաղ կը լինի: Նա՛, ի՞նչպէս, դուր եկա՞ւ արդեօք տանը: Ձի՛շդ է, որ ձեր եղբօր դահլիճի պէս չքեղ չէ:

Արթուր յառեց աչքերը դնդապետի ժպտուն դէմքին: Մի վայրկեան կանգնեց նա մի քանի վայրկեանից, — կը սկսենք այն տեղից, ուր մնացինք: Մեր մէջ մի փոքրիկ անախորժութիւն անցաւ, եւ դրա համար էլ ձեզ ուզում եմ ասել, որ ես իմ կողմից ցանկանում եմ լինել դէպ ի ձեզ բարեացակամ: Եւ եթէ դուք էլ ձեր կողմից խոհեմ լինէք, աւելորդ խոտութիւնների կարիք չի մնայ:

— Ի՞նչ էք կամենում ինձնից:

Արթուր խօսում էր բիրտ ու բարկացած ձայնով, բոլորովին տարբեր իր սովորականից:

— Կամենում եմ, որ ասէք ինձ պարզ, անկեղծ ու ազնուօրէն այն ամէնը, ինչ որ գիտէք այդ ընկերութեան ու իր անդամների մասին: Ամէնից առաջ ինչքա՞ն ժամանակ է, որ ճանաչում էք Բօլլային:

— Ես կեանքումս երբեք տեսած չեմ նրան, եւ ոչինչ չգիտեմ նրա մասին:

— Մի՞թէ: Լա՛ւ, մենք նորից կը դառնանք այդ խնդրին: Ենթագրում եմ, որ դուք ծանօթ էք կարլ Բենի անունով երիտասարդին:

— Այդ տեսակ անուն բնաւ չեմ լսած:

— Շա՛տ է զարմանալի:

— Իսկ Ֆրանչեսկօ Ների՞ն:

— Առաջին անգամն եմ լսում:

— Ա՛հ, ձեզ մի նամակ ձեր ձեռքով գրած ու նրան ուղղած: Տեսէ՛ք:

Արթուր անփոյթ նայեց նամակին ու դէն դրաւ:

— Ճանաչո՞ւմ էք այդ նամակը:

— Ո՛չ:

— Դուք ժխտո՞ւմ էք, որ սա ձեր գիրն է:

— Ես ոչինչ չեմ ժխտում. չեմ յիշում:

— Կարելի է որ յիշէք այս նամակը:

Նրան ուրիշ մի երկրորդ նամակ. մի նամակ, որ ինքը աշնանը գրել էր իր մի ընկերոջը:

— Ո՛չ:

— Զարմանալի կարճ յիշողութիւն ունիք:

— Մի՞թէ: Իսկ համալսարանի փրօֆէսօրներից մին ասում էր ինձ անցեալ օր, որ դուք բնաւ անընդունակների հաշուումը չէք: Ընդհակառակը, ձեզ շատ խելացի են համարում:

— Դուք երեւի խելքը գատում էք ոստիկանական տեսակէտից: Համալսարանի փրօֆէսօրները այդ բանը այլ խմաստով են դործ ածում:

Արթուրի ձայնի մէջ պարզ նկատուում էր ամոզ զայրոյթը: Նա ֆիզիքապէս ուժասպառ էր եղած քաղցից, անքնութիւնից ու զրկելի օդից: Մարմնի ամէն մի մասնիկը ցաւում էր: Գնդապետի ձայնը այնպէս էր տանջում նրա լարուած ջիղերը, ինչպէս քարւրչի ճզղոցը քարեսախտակի վրայ:

— Պարոն Բերդէն, — ասաց գնդապետը արժանաւորութեամբ ու ընկնելով բազկաթոռի թիկունքին: — Դուք նորից մոռանում էք ձեզ, եւ պէտք է ձեզ նախազգուշացնեմ, որ այս կերպ խօսելը մեզ լաւ տեղ չի հասցնի: Ցուսով եմ, որ արդեւարանի հրապոյրները արդէն բաւականաչափ ճաշակել էք եւ չէիք ցանկալ կրկին այնտեղ դառնալ: Պարզապէս տեսէ ձեզ, որ տոիլետու եմ լուրջ միջոցներ ձեռք առնելու, եթէ կը չարունակէք այդպէս ամէն բան բացասելը: Ցիշեցէք, որ ես ապացոյցներ ունիմ, դրական ապացոյցներ, թէ այդ երիտասարդ պարոններից մի քանիսը պարապում էին արդիլուած գրքերի կոնդրաբանդով, եւ գիտեմ նոյնպէս, որ դուք նրանց հետ յարաբերութեան մէջ էիք: Այժմ հարցնում եմ ձեզ. ուզո՞ւմ էք ինձ ասել առանց որ եւ է ստիպման ինչ որ գիտէք այդ դործի վերաբերմամբ:

Արթուր խոր զլուխը քաշ ձգեց, կայծ, անմիտ, գազանային կատաղութիւնը եւ էր զարիս նրա կրծքում, ինչպէս կենդանի էակի նման: Ինքն իրեն զսպելու կարողութիւնը կորցնելը ամէնից աւելի ոտնակոխ էր թուում նրանից աւելի ոտնակոխ էր թուում նրան: Եւ իր կեանքում առաջին անգամ զգաց, թէ որչափ վայրենութիւն է թաքնուած կրթուած մարդոց քաղաքավարութեան ու քրիստոնէական կրթութեան ետեւում: Ու մի ակ ընկաւ վրան հէնց ինքն իր անձից:

— Ձեր պատասխանին եմ սպասում, — ասաց գնդապետը:

— Ոչինչ չունեմ պատասխանելու: — Ուրեմն բացարձակապէս չեմ ժարւում էք պատասխանելուց:

— Ոչինչ չեմ ասի ես ձեզ:

— Այն ժամանակ ոտիլեան եմ կարդալու որ ձեզ նորից արգելարանը տանեցնեն ու պահեն այնտեղ մինչեւ որ փոխէք ձեր վճիռը: Իսկ եթէ շարունակաբար, ձեզ չղթայի կը դարձնեն:

Արթուր բարձրացրեց աչքերը, քից գլուխ դողալով:

(Շար.)